

zvláštní vydání!

KULTURNÍ
KLUB

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

1985

sonderausgabe!

SPORY O ČESKÉ DĚJINY

V poslední době zesílila diskuse o českých dějinách. Charta 77 vydala před nedávnem dokument s titulem Právo na dějiny, ke kterému se kriticky vyjádřila řada historiků a označila ho jako jednostranný v tom smyslu, že vychází z ryze katolických pozic a absolutizuje je. Vedle toho mu kritikové vytýkali řadu faktografických nedostatků; mluvčí Charty tuto kritiku uznali a vydali ji v materiálech Charty. O tom všem jsme referovali v minulých číslech bulletinu.

Na výročním sjedzu SVU v Torontu přednesl univ. prof. Erazim Kohák z Bos-

tonu referát na téma Pojem národní filosofie, ze kterého se nám dostal do ruky výtah, uveřejněný v českém americkém tisku. (Přednášku samu vydá SVU samostatně.)

Kohák se v něm zabývá Masarykovým pojetím českých dějin a Patočkovou kritikou tohoto pojetí a pokouší se podat vysvětlení a syntésu obou názorů.

Kohák sám je i jinak znám jako autor řady statí filosofických a etických. Proto jsme využili jeho současného pobytu ve Vídni a pozvali ho na pátek, 25. ledna do Klubu.

FILMOVÉ PŘEDSTAVENÍ

Vlastu Buriana není nutné představovat ani těm, kdo ho z ryze technických důvodů nemohli zažít. Film Leliček v službách Sherlocka Holmesa, který v Klubu uvedeme v sobotu odpoledne je přitažlivý nejen osobou tohoto krále českých komiků, ale i jako dokument naší filmové historie. Vznikl totiž v prvních letech českého zvukového filmu.

Vedle Vlasty Buriana, který v něm hraje dvě

role (Lelička a portorického krále Fernanda XXIII.) v něm hrají Lída Bárová (královnu), Theodor Pištěk (ministrského předsedu), Eman Fiala (fotografa) a j.

Tím zahajujeme pravidelná filmová představení, při nichž budeme střídát filmy z šedesátých až osmdesátých let s předválečnými filmy.

Promítat je budeme z videokazet na velký rozměr.

Na vysvětlenou

Zvláštní vydání obvykle vychází když se něco mimořádného uděje.

Neudálo se. Opožděné dodání techniky, jakou začínáme od letoška náš bulletin vydávat (a její zvládnutí) není nic mimořádného.

Stačilo to však, abychom my nestačili dát dohromady lednové číslo včas a abychom v něm mohli oznámit lednový program Klubu i jiných.

Normální lednové číslo vyjde během několika dnů. Prosíme o prominutí tohoto zdržení, doufáme, že ho plně nahradíme tím, jak bude první číslo letošního ročníku vypadat. Bude nové nejen technikou a tedy úpravou, ale do značné míry i bohatším obsahem. Výtah z něho uveřejňujeme na jiném místě.

Ti, kteří bulletin nemají objednaný, si ho mohou zajistit vyplněním objednávky na druhé straně.

Pro ty, kdo dosud zapomněli poukázat předplatné (a nejsou ani nově přichozí, ani penzisté, ani studenti či jinak bez prostředků, kterým rádi pošlem bulletin zdarma do doby, než budou moci předplatné zaplatit), opakujeme číslo konta: Z Sparkasse, Konto Nr. 602 378 309. Roční předplatné je 60 šil.

Program

Z našeho lednového čísla:

ERAZIM KOHÁK

SPORY O ČESKÉ DĚJINY
pátek 25.ledna v 19.30 hod.
Dreihackengasse 7
Viedeň 9

LELÍČEK

VE SLUŽBÁCH SHERLOCKA HOLMESE
sobota 26.ledna v 16 hod.
Dreihackengasse 7
Viedeň 9

buffet Jelínek

- Ještě k Seifertovi (malý skandál ve Vídni-Vaculikův fejeton aj.)
- Rozhovor s Rafaelem Kubelíkem
- Nové šikany Prahy v cestovním styku-dopis Klubu ministerstvu zahraničí
- Rudé právo o lidech s dvojitým občanstvím
- Organizace ostrahy na hranicích
- Včera oběti režimu-dnes jeho příteličkové
- Nová knihovna pro české děti ve Vídni

22.ledna pořádá SVU

VEČER JAROSLAVA SEIFERTA
přednáší dr.Ant.Kratochvíl,
básně přednesou
R.Olárová, J.Bonhartová, J.Borek
hudební doprovod z Janáčka
M.Bonhart
Annagasse 20, Viedeň 1, 20hod.

23.ledna pořádá SVU
přednášku dr.Ant.Kratochvíla
ČESKÁ BAROKNÍ LITERATURA
Katolický klub.Seitzerg.5, 19.30

27.ledna
zve Rodičovské sdružení školy
na film
OSUDY DOBRÉHO VOJÁKA ŠVEJKA
Taborkino, Viedeň 2, vstupné 50š.

2. února
CELOMENŠINOVÝ PLES
Kursalon Hubner

PŘIHLASIT SE ZA ČLENA KULTURNÍHO KLUBU
PŘIHLASIT SE K PRAVIDELNÉMU ODĚRU BULLETINU KLUBU
ZASLETE MI 3 ČÍSLA BULLETINU ZDARMA NA UKÁZKU
MAM ZÁJEM O ZASÍLÁNÍ BULLETINU, ALE NEMOHU ZATÍM ZAPLATIT PŘEDPLATNE

Jméno _____

psaná adresa _____

Chcete uvést rok narození,
povolání, od kudy jste v Rakousku,
jak jste se o Klubu dověděli?

_____ podpis

*) Nahodí se škrtněte. Členové Klubu dostávají bulletin automaticky

Vypiněné odešlete laskavě na adresu:
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, 1090 Wien, Lustkandlgasse 4/21

**KULTURNÍ
KLUB**

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

Informační bulletin. Majitel, nakladatel, vydavatel a tisk Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Viedeň 9, Lustkandlgasse 4/21. Vychází měsíčně s výjimkou prázdnin. Cena 6 šilinků. Roční předplatné 60 šilinků včetně poštovného. Pro členy Klubu je předplatné zahrnuto v příspěvcích, pro nově přišedší, studenty, pensisty a pod. v případě potřeby zdarma. Redakce Zuzana Richterová, Viedeň 20, Ospelgasse 13/15, tel. 3546035. Objednávky, změny adresy a oznámení, určená k uveřejnění tamtéž.

Info nationbulletin. Medieninhaber (Verleger), Hersteller und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Öster reich, Wien 9, Lustkandlgasse 4/21. Erscheint monatlich. Preis Sch. 6. Jahresabonnement Sch. 60. Redaktion und Administration Zuzana Richterová, Wien 20, Ospelgasse 13/15, Tel. 3546035. Offenlegung vorletzte Seite.

KULTURNÍ KLUB 2

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU 1985

Ilustrace Ireny Ráčkové k v Rakousku vydané sbírce básní Jaroslava Seiferta.

MŮŽE ZA TO POŠTA

Když pošta před pěti či více roky zvýšila za tiskopisy porto, tehdy 70 grošů (kde jsou ty časy), otřásl to pokladnou Klubu tak, že jsme museli hledat nějaké řešení. Našli jsme ho: přidali jsme k tehdejšími strohým pozvánkám na klubovní večery několik informací, číslovali je a tím jsme získali nárok na novinovou sazbu. Pokladna se tedy nezhroutila a aniž bychom vlastně chtěli, zrodilo se nové periodikum. Jenže aniž bychom to měli v úmyslu začal se jeho obsah rozšiřovat a počet jeho čtenářů se zvětšoval. To je jistě neobvyklé. A je ještě neobvyklejší je, že k tomu dochází v situaci, kdy dvoje česky ve Vídni vycházející noviny zaznamenávají stále fidiší periodicitu a stále klesající počet abonentů. Ne, že bychom z toho měli jizlivou radost. Je to

škoda. A podle našeho názoru je to důsledek toho, že se uzavřely do gheta, ačkoli v málokteré zemi hraje česká a slovenská etnická skupina tak zřetelnou roli v životě většinové společnosti jako právě zde, ať už jde o oblast kultury, umění, vědy. Je zcela přirozené, že považujeme za vhodné o tomto působení informovat. Chceme však informovat i o otázkách, týkajících se zájmů českého a slovenského národa v širších souvislostech. Ve světě existuje celá řada českých a slovenských časopisů, ve kterých vycházejí příspěvky, zajímající i ty, kteří žijí zde; vycházejí i v cizích jazycích, jen málokdo však má možnost je sledovat. Proto o nich referujeme, někdy je i přetiskujeme. Snad se nám toto informační posláni alespoň v zásadě daří. Za důkaz považujeme stoupající zájem. Předpokladem pro dobré plnění tohoto úkolu je však i spoluúčast čtenářů. Za tu bychom byli vděční. Když už to ta pošta zavinila.

Z OBSAHU:

- Hudba - manifestace naděje, Rafael Kubelik
- ČSSR zavádí nové předpisy, dopis Klubu ministerstvu zahraničí
- Ještě jednou J. Seifert
- Říční výletní loď, fejeton Ludvika Vaculika
- Dopis Josefa Hory KSC z r. 1929
- Pohraničník o ostraze na čs. hranicích
- O emigraci trochu jinak, převzato z pražské Tvorby
- Státní občanství a trestní právo, odpověď Rudého práva
- Pravidelné rubriky: Charta 77 - Z české Vědňe - Kdo kde kdy - kultura - sport - program

OMLOUVÁME SE

za opoždění ve vydání tohoto čísla, zaviněného technickými příčinami

PŘEDPLATNÉ

zašlete laskavě na: Zentral-sparkasse, Konto Nr. 602378309. Roční předplatné činí 60 šil. členské příspěvky, ve kterých je již předplatné obsaženo, 150 šilinků.

KDO CO KDY KDE?

ORF,

rozhlas i televize v obou večerních relacích podrobně referovaly o dopise, který Klub zaslal ministerstvu zahraničí v souvislosti s dalším zotřením podmínek cestovního styku ze strany CSSR. Zprávu o dopise vysílaly i české relace BBC a Hlasu Ameriky. Ministerstvo zahraničí nyní tato nová opatření studuje. Z tisku se tímto podnětem Klubu obšírně zabýval Kurier 28. ledna pod titulkem Data pro čs. tajnou službu.

KNIZKY IVANA BINARA
A PETRA PODHRÁZKEHO

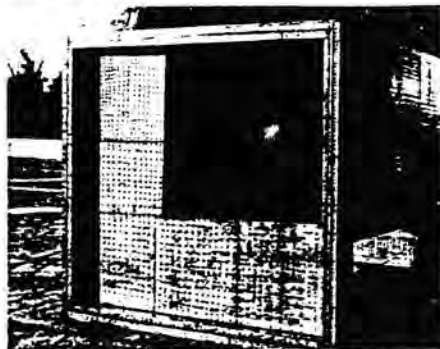
má v edičním programu v letošním roce nakladatelství OBRYS. Nová Binarova kniha má název Rozprava v krabici (ukázky vyšly ve Svědectví, některé její kapitoly jsou tematicky spojeny s vídeňským prostředím.) P. Podhrázkému vydává Obrys jeho hru Syn pluku spolu s historii této hry. Její uvedení v ostravském divadle Waterloo v r. 1972 totiž vedlo k zatčení jak autora, tak dalších členů divadla (m. j. také I. Binara). Hra vychází také na pokračování ve čtvrtletníku Obrys. Třetím autorem, kterého toto nové nakladatelství vydává, je Václav Havel, jeho nová hra Largo desolato; její světovou premiéru připravuje Burgtheater, budeme o ní v této souvislosti ještě podrobněji referovat a připravujeme v Klubu také její čtení.

DŘEVENÉ KOSTELY
V ČECHÁCH, NA MORAVĚ
A NA SLOVENSKU

je název výstavy v etnografickém museu v Kittsee, otevřená v prosinci 1984 a trvající až do konce dubna 1985 (otevřena je denně od 10 do 16 hod). Pořadatelem je rakouské národopisné museum. Kittsee je ne daleko Hainburgu (ca 70km od Vídně), pro automobilisty velmi dobře dosažitelná přes A4 (dálnice na letiště), pro nemotorizované autobusem z Vídně střed (denně v 9 a ve 13 hod. zastávka přímo u musea). Možnost výletu k blízkému soutoku Moravy a Dunaje s výhledem na (liduprázdný) Děvín a Bratislavu.

ZBYNĚK SEKAL,

český, ve Vídni působící výtvarník, vystavuje opět své poslední práce v renomované Neue Galerie (Rotenturmstr. 27, roh Rabensteing) a to od 15.1. do 9.2., otevřeno od 11 do 18 mimo pondělí. Sekal patří k předním evropským výtvarníkům; rozhovor s ním jsme měli v 6. čísle min. ročníku.

Zbyněk Sekal: Ollát

EUGEN BRIKCIUS

piše o tvorbě Z. Sekala v posledním čísle Obrysu, čtvrtletníku nezávislé české a slovenské kultury, vycházejícím v Mnichově.

IRENA RAČKOVÁ, česká malířka, žijící v Sitzendorf u an der Schmida (vedle obrazů a batik je autorkou ilustrací k řadě knih, které vyšly v Rakousku, Německu, Švýcarsku a Japonsku) je autorkou ilustrací k německému vydání Seifertových básní Gewitter der Welt - vom suessen Unglueck, ein Dichter zu sein, kterou v předvečer předání Nobelovy ceny představilo ve Vídni nakladatelství Niederoesterreichisches Pressehaus.

Na první straně reprodukuje jednu z těchto ilustrací. O nehezkých okolnostech této tiskové konference referujeme na jiném místě přetiskem článku z Arbeiter-Zeitungu. I. Račková, která se tiskovky jako autorka zúčastnila, nás požádala, abychom výslovně uvedli, že se o těchto okolnostech dozvěděla až v průběhu a že by se jí jinak nebyla zúčastnila.

VILÉM HEJL,

někdejší člen výboru Klubu, žijící nyní v Mnichově, je spolu se známým historikem K. Kaplanem autorem knihy Zpráva o organizovaném násilí. Je sestavena ze všech dosud v CSSR i v zahraničí porůznu uveřejněných materiálů a z tajných partajních archivů a představuje tak jakýsi Who is Who v Stb. Vyjde v příštím roce v Sixty-Eight Publishers a bude stát 14 dol.

KULTURAMT DER STADT WIEN

udělil v minulém roce šesti malým vídeňským scénám premie za úspěšné inscenace. Jednu z nich dostalo Theater Brett a to za inscenaci Wiener Tischgespraeche.

EXPERIMENTY PRO SEBEVRAHY,

scénické koláže k textům Friederike Mayröcker je název nové premiéry divadla Brett, uvedené 15. ledna. Die Presse v recenzi píše, že je otázka, zda v Německu málo uznávaná autorka není v Rakousku přeceňována, ale že je jisté, že divadlo Brett touto svou inscenací k její slávě nepřispělo. Kriticky se vyjadřuje nejen k režii L. Kavinna, ale i k výkonu N. Brettschneiderové. Jiné noviny mají zas kladné kritiky. A tak asi nezbyvá než si udělat vlastní úsudek a zajít se na představení podívat.

Když už je řeč Mayröckerové: před nedávnem vyšla jedna její kniha v Praze v nákladu 10 tisíc výtisků a byla prý během několika hodin rozebrána. To se jí v Rakousku nestane.

NOVÁ HRA PAVLA KOBOUTA

'Vzpomínky na Biskayu', odehrávající se v době maďarského povstání roku 1956, bude uvedena na jaře v Burgtheateru, zatímco kostnická činohra uvede jeho hru o upálení mistra Jana Husa.

DŘEVENÉ KOSTOLIKY
NA SLOVENSKU

je název přednášky pořádané rakousko-slovenským kulturním spolkem. Koná se 14.2. v 19 hodin v Uranii, přednáší Ing. architekt Engelbert Zobl.

P. JANÝR

piše ve švýcarském týdeníku Weltwoche o rozpacích, které vyvolalo udělení Nobelovy ceny Seifertovi u pražského režimu; výňatky přetiskujeme uvnitř.

VLADIMÍR VEIT

má v Reportéru (č. 6) fejeton o mírové demonstraci a hadech tříkročácích. Téma: Jednostranné protiamerické mírové demonstrace.

JEJÍ PASTORKYŇA VE VIDNI

Po politickém a diplomatickém hromobití a odřeknutí pohostinského vystoupení opery ND ve Vídni zůstalo z Roku české hudby jen uvedení opery Leoše Janáčka *Její pastorkyňa*, která se odehrává v moravském sel- ském prostředí. Bezvýhradně kvalitní hlasové i herecké vý- kony a celkové provedení uka- zují, že Vídeň by se mohla stát místem pro pěstování slo- vanské hudby ... zatímco ins- cenace Káti Kabanové režiséra Herze je zasuta v kulisárně o- pery. Její pastorkyňu diriguje Charles Mackerras. Grandióz- ní Gabriela Beňačková-Čápková a dvě vedlejší, nicméně důležitá obsazení (Ludmila Dvořáková ja- ko kostelníčka a René Kollo jako Laco) stojí za poslech. V plánu je jediná repríza; stěžu- je si vídeňský tisk.

BRATISLAVA NADSENA ONĚGINEM V MEZINÁRODNÍM OBSAZENÍ

Mezinárodní operní hvězda prv- ní velikosti, Mirella Freni, zpívala v bratislavském Národ- ním divadle Taťánu v Čajko- vského opeře Evžen Oněgin. Vídeňský Kurier o tom píše: Mirella Freni, tento pěvecký zážrak s neuvěřitelně intu- itivní hudebností, nastudovala partem Taťány novou velkolepou roli a zpívala ji v Evropě poprvé. Nikoli při gala před- stavení v Paříži, Miláně, nebo Vídni, nýbrž v Bratislavě. Tak říkajíc při rodinné slavnosti, při níž srdečný jásot obsaho- val tolik vděčnosti, jaká by v hrdých a domyšlivých metro- polích byla představitelná. Slovenské Národní divadlo, stálý domov Petra Dvorského, využilo nepřímo podzimní pro- dukci Evžena Oněgina, nahanou v Chicagu, ve které Freni, Dvor- ský a Nicolai Ghiarov vystou- pili společně v Čajkovského opeře. Úspěch nahrávky v Chica- gu měl být návazně, k počtě Dvorského, opakován před bra- nami Vídne. Je to vzácnost, že tvrdý obchod s hudbou se pro- jevil tak lidskými a přátel- skými rysy. Policie musela uzavřít nejen divadlo, ale i náměstí před di- vadlem. Tisíce objednávek z celého Slovenska dokumentovalo zájem o tento tři a půl hodiny trávající večer, který za těch- to mimořádných a podivuhodných podmínek nadchnul.

HUDBA - MANIFESTACE NADĚJE ROZHOVOR S DIRIGENTEM

Rafaelem KUBELÍKEM

-Před třicetisedmi lety jste opustil vlast a už jste se nevrá- til. Co pro Vás česká hudba znamená?

-Československo je má vlast, můj domov. Žije v mém srdci, v mém nitru a vlast žije také přirozeně v hudbě velkých českých skla- datelů. Opustil jsem před třicetisedmi lety vlast, abych nemusel opustit svůj národ. Neboť český národ není komunistický a musel vždy bojovat za svou svobodu.

-Spisovatel Gottfried Keller řekl: "Cti vlast každého člověka, ale svou vlast miluj..."

-Taková láska je opakem agresivního nacionalismu, který je vždy vnějškový. Síle lásky ke svobodě vlasti, jak se manifestuje na př. ve Smetanově hudbě, rozumí díky jeho genu celý svět.

-V jednom rozhovoru jste označil hudbu jako "posla dobra". Ale nacisté a komunisté pěstovali a pěstují tuto velkou hudbu a u- vědějí ji znovu a znovu v koncertních sálech. Předpokládejme, že jiní dirigenti chápou hudbu také jako "posla dobra". Není snad možné, že tyto umělci zůstávají v diktátorských režimech právě z toho důvodu, aby mohli poselství dobra tlumočit a nenechat národ na pospas diktatuře?

-Nevytýkám nikomu, že zůstal v takové zemi. Mohly ho k tomu vést rodinné či jiné důvody. Ale: každý umělec, který má nějakou zod- povědnou funkci, v opeře, v symfonickém orchestru atd., bude vždy nucen kolaborovat a udělat něco neetického. Musí v sobě zapřít své přesvědčení, myšlení. Musí sloužit režimu, podřizovat se jeho

EDITA GRUBEROVA V NETOPÝROVI

Měl to být triumf Placida Dominga, který zaměnil roli zpěváka za roli dirigenta. Silvestrovský večer ve Státní opeře se však stal triumfem Edity Gruberové, kterou kritika nazvala "nejfenomenálnější panskou na této planetě". Naproti tomu dirigenta Placida Dominga nazvala kritika "malým toreadorem bojujícím ve velkém vídeňském operním příkopě, ve kterém leccos nesouhlasí".

INSTITUT PRO VÝZKUM PRAŽSKÉ NEMECKÉ LITERATURY

na universitě ve Wuppertalu slaví letos 10 let své činnosti. Hlavní pozornost věnuje dílu Franze Kafky. Dosud vydal kritické vydání jeho děl Das Schloss a Der Verschollene, dále jsou připraveny svazky Drucke zu Lebzeiten a Tagebuecher. Vedle toho byla na institutu vypracována dvousvazková dokumentace kافkovských kritik z let 1912-38 a na základě rukopisů nově editovány Kafkovy Dopisy Mileně.

MILAN KUNDERA

dostal v tomto roce Cenu Jerusalema. Podle jury za příspěvek k tématu "svoboda individua ve společnosti". Dosavadními nositeli této ceny jsou mj. Max Frisch, G. Green, E. Ionesco, I. Silone.

ROMÁNSKÉ UMĚNÍ V ČECHÁCH A NA MORAVĚ,

kniha historiků Anežky Merhautové a Dušana Třeštika, byla hned po prvním vydání rozebrána a nakladatelství Odeon ji vydává v krátkém čase podruhé. Jde o první syntetické zpracování dějin české kultury a umění v období od konce devátého do poloviny třináctého století. Kniha má dobrou grafickou úpravu a obrazový doprovod. Ličí společenské předpoklady pro vznik románského slohu v kultuře a umění za prvních Přemyslovců, jeho rozšíření a mohutný rozvoj.

BENO BLACHUT ZEMREL

10. ledna v Praze. Narodil se 1913 ve Vítkovicích, tam se vyučil kotlářem. V r. 1935 byl Josefem Sukem přijat na pražskou konzervatoř, v r. 1941 ho Václav Talich angažoval v Národním divadle.

přáním. Jestliže to přijme a smíří se s tím, pak zrazuje vlastní svědomí a poselství umění. V takové situaci by měl vlast opustit. Jinak ať chce nebo nechce se stává komplicem režimu bezpráví.

-Toužíte vrátit se do vlasti?

-Už jsem to řekl: Svou vlast nosím srdci. Kdybych se dnes vrátil, viděl bych bídu lidí, kteří jsou pronásledováni, sedí ve vězení a já bych jim nemohl pomoci. Ti, kteří sedí na vedoucích místech, jsou oportunisti, těm bych nepodal, kdybych se vrátil, ani ruku. Češi, ale také Rusové, Poláci, Maďaři by mnou pohrdali, protože vědí co to znamená, že jsem v Československu nezůstal. V zahraničí je možné zaujmout nekompromisní stanovisko proti nivalizaci pojmů a zastupovat nadále skutečného ducha národa. Režim mi sliboval všechno a jistě by to dodržel (s výjimkou příležitostného "njet" z Moskvy), kdybych dirigoval a mlčel. Národ by mnou pohrdal - a měl by pravdu. Známí, přátelé, dřívější kolegové podepsali prohlášení, kterým souhlasili s odsouzením Václava Havla a jiných členů Charty 77. Tak se podkopává morálka národa. To jsou skutečnosti komunismu.

-Totální režimy se pokoušejí vymazat v člověku osobnost a nahradit ji t.zv. kolektivem. Ale také ve svobodném světě existuje nebezpečí ztráty vlastní osobnosti. Ne protože to chce strana nebo vláda, ale protože je tu nesmírný psychologicky rafinovaný průmysl, působící na požitkářství a odvracející lidi od skutečných hodnot. Vnitřní svoboda člověka je tedy ohrožena i ve svobodném světě.

-To je obrovské téma. Peníze vládnu svobodnému i totalitnímu světu. Rozdíl, a to je podstatný rozdíl, pozůstává v tom, že v totalitním státě se neví nikdy, kdy bude někdo zatčen, odvezen, zabit. Takový teror ve svobodném světě neexistuje. Ale zde mají peníze nebezpečnou moc. Protože lidé jsou většinou chtivi peněz, pokoušejí se pro peníze přemoci jiné, vyřadit je v konkurenčním boji, který už sám v sobě nemá nic lidského. Penězi a mocí se i u nás zrazuje ethos. Děje se to v umění, v hospodářství, ve vědě a zvláště v politice. Politikové zapominají příliš často, že by měli být v otázkách etiky zásadoví. Místo toho uzavírají kompromisy na úkor etických principů. Říkají tomu reálná politika.

-Ještě k hudbě jako k poslu dobra. Diváme-li se na současnost, mohli bychom si nad účinky tohoto posla dobra zoufat. Neměli bychom rezignovat?

-Bez kladného postoje k lidstvu a k jednotlivci bychom nemohli žít. Kdybychom mysleli negativně, mohli bychom hned zemřít. Pod pojem pozitivních postojů rozumím analyzování sebe sama i druhých, kritické sebezpytování a hledání smyslu života. Pozitivně myslet neznamená tedy ono povrchní "všechno dobře dopadne, milý Bůh to zařídí". Pozitivní myšlení je začátek lásky. A láska není žádný vágní, difuzní cit, nýbrž spojení hlavy, rozumu, svědomí, etosu. Důsledek toho je pak jednání. Tak to chápe hudba. A protože na tohoto posla dobra věřím, protože hudba navzdory všem rozdílům spojuje, je má naděje silnější než rezignace.

Aby ti nebylo líto, milá matko přírodo,
že tě člověk pořad tak znečišťuje, přišli
jsme ti zahrát Dvořákovu Humoresku...

GENSCHER V PRAZE

Těsně před vánočními svátky navštívil Prahu německý ministr zahraničí Genscher. Konferoval několikrát se svým pražským protějškem B. Chňoupkem, byl přijat G. Husákem, navštívil Lidice, položil věnec k hrobu Neznámého vojína a hrobu německého vojáka, který byl v době Pražského povstání zastřelen SS, protože odmítl uposlechnout rozkaz, a vykonal návštěvu u kardinála Tomáška.

Genscher v první řadě připravoval návštěvu německého spolkového kancléře Kohla v Praze, která je plánována na léto t. r. a snažil se zlepšit vzájemné vztahy obou zemí v rámci úsilí o zlepšení vztahů mezi Západem a Východem vůbec. V předvečer schůzky Gromyko - Schulz měla návštěva jemný sondážní charakter. Převratného nic nepřinesla, píše západoněmecký list Frankfurter Allgemeine Zeitung. Za návštěvu u Tomáška by však měli Genscherovi poděkovat nejen katolíci na celém světě. Mnohý z ministrů, kteří byli v Praze, na to neměli čas, uzavírá.

Německý tisk věnoval návštěvě pozornost především z hlediska problému východoněmeckých uprchlíků na velvyslanectví NSR v Praze a konstatoval s uspokojením, že Praha se v té věci chovala zcela neutrálně. Rudé právo označuje schůzku za "užitečný rozhovor", a to je velmi nízké ohodnocení. V komentáři říká, co tím míní: byla to příležitost, říci Genscherovi o raketách, revanšismu atd. Po odřeknutí návštěvy v Polsku potřebovala německá diplomacie nějaký pozitivní krok směrem k východu. Směrem Praha se sice podařilo, ale kromě vyřešení problému německých uprchlíků (kteří se mezitím už vrátili) byly výsledky hubené.

TELEFON DO VIDNĚ JE DRAŽŠÍ
A nejen do Vídně. Pod neutrálním titulem "změny sazeb v mezinárodním styku" ohlásil čs. tisk, že od 1. ledna stojí minuta do Rakouska, ale i do Maďarska, NDR a Polska 15 Kčs, do Bulharska, NSR a Rumunska přijde na 20, do USA na 60 Kčs. Typické je, že tyto zvýšené sazby jsou odůvodněny "nově stanovenými mezinárodními tarify v zahraničí". V "zahraničí" jsme nic o zvýšení telefonních tarifů neslyšeli.

MARTIN DZUR,
kterého si kdysi Dubček vybral jako ministra obrany (ale který se mu nevyvedl a přešel na stranu jeho odpůrců), zemřel v lednu, bylo mu 65 let.

Dopis Kulturního klubu ministerstvu zahraničí

ČSSR ZAVÁDÍ NOVÉ PŘEDPISY PRO NÁVSTĚVY PŘÍBUZNÝCH

Ten, kdo chce pozvat svého příbuzného z ČSSR k návštěvě, musí udat nejen všechny své nacionálie, ale uvést i svého zaměstnavatele, výši ročního příjmu, musí nechat pozvání na čs. zastupitelském úřadě evidovat a předložit při tom svůj rakouský pas. To je podstata nových opatření, která ČSSR zavedla od 1. ledna ve styku se všemi západními zeměmi. Kulturní klub zaslal v té věci ministerstvu zahraničí následující dopis:

Jak byla řada členů Klubu čs. konzulátem informována, zavádí ČSSR od 1. 1. 1985 nové předpisy pokud jde o pozvání čs. státních příslušníků k návštěvě v zahraničí.

Podle těchto nových předpisů musí rakouský občan předložit tzv. zvací dopis pro čs. občana čs. konzulátu ve dvojím vyhotovení a ověřený notářem spolu se svým, t. j. rakouským pasem. V tomto t. j. zvacím dopise musí pak rakouský občan vedle svých nacionálií uvést i své povolání, výši svého příjmu a zaměstnavatele. Dále musí prohlásit, že se zavazuje "uhradit všechny náklady, související s cestou pozvané osoby, s jejím pobytem, s eventuelní lékařskou péčí nebo nemocničním léčením nebo jejím úmrtím" a že je si "vědom právní odpovědnosti za případné nedodržení tohoto prohlášení, jakož i za případné nesprávné údaje".

ČSSR vyžaduje již delší dobu od svých státních příslušníků předložení pozvání od rakouských občanů, ve kterém se títo zavazují, že přebírají úhradu nákladů pobytu. Ilustruje to nad jiné přesvědčivě skutečnost, že ČSSR nemá prostředky, aby svým občanům zajistila možnost návštěvy příbuzných a že její systém nemocenského pojištění neposkytuje pojištěným osobám lékařskou péči při pobytu v zahraničí, jak je tomu v Rakousku a že tyto náklady přesunuje na zahraniční soukromé osoby.

Nově zaváděný požadavek uvedení povolání, zaměstnavatele a výše ročního příjmu zvoucího rakouského občana však podle našeho názoru zasahuje do osobní sféry rakouských občanů, která je i vůči rakouským institucím chráněna zákonem. Nejde však jen o zájem jednotlivců, který je tím dotčen. Určité čs. orgány touto cestou získávají možnost opatřit si soukromá data o nemalém počtu rakouských občanů a využívat je pro své účely, které s mezinárodním cestováním nemají nic společného. Jestliže sdělování těchto údajů se strany jednotlivce může být považováno za jeho soukromou záležitost, dotýká se získávání těchto údajů ve velkém, jak k tomu nutně musí dojít, zájmů rakouského státu.

Vyžadované předložení rakouského pasu cizímu zastupitelskému úřadu za jiným účelem než pro udělení vstupního víza je v mezinárodním cestovním styku ojedinělou anomálií. I ono dává čs. orgánům možnost získat touto cestou informace o rakouských státních občanech, zejména pokud jde o jejich zahraniční cesty, aniž by tyto osoby zamýšlely ČSSR navštívit. Skutečnost, že podle nové úpravy musí být vystaven pro každou zvanou osobu notářem ověřený zvláštní dopis a to ve dvojím vyhotovení, což v praxi znamená několikanásobně vyšší náklady než dosud, ukazuje, že smyslem tohoto opatření je vedle uvedeného shromažďování údajů dále omezit už tak různými reglementacemi značně ztížený cestovní styk mezi ČSSR a ostatními zeměmi, tedy i Rakouskem.

V době, kdy je z mnoha stran podtrhována nutnost návratu k politice uvolňování ve smyslu uplatňování a prohlubování závěrů Helsinské konference a následných konferencí, znamená toto nové opatření se strany ČSSR krok proti těmto konferencemi deklarovanému uvolňování styků mezi občany různých států. Obrácíme se proto na Vás se žádostí, abyste přezkoušeli, do jaké míry uvedené shromažďování soukromých dat o rakouských státních občanech v takovém rozsahu se dotýká i zájmů Republiky Rakousko a jaké kroky proti tomu může Rakousko učinit; dovedeme si živě představit, jak rozhodně by proti něčemu podobnému reagovala ČSSR. Zdáme Vás dále zdvořile, abyste toto nové omezení cestovního styku mezi ČSSR a Rakouskem (ale i jinými státy) vznesli jako naléhavý dotaz o plnění závěrečného aktu z Helsinek a následujících konferencí na současnou konferenci ve Stockholmu a na jiných mezinárodních konferencích.

CHARTA 77

CHARTA 77 BILANCUJE

Pod tímto titulkem referuje Frankfurter Rundschau o novém dokumentu Charty, vydaném k 1. lednu 1985:

Svou aktivitou se Charta stala věrohodnou a pravdu reprezentující autoritou, nezávislou na komunistické moci. K tomuto závěru dochází první ve východní Evropě vzniklá občanská iniciativa u příležitosti osmého výročí svého založení v 16ti stránkovém dokumentu.

V souvislosti s mnoha represáliemi proti jejím členům je v něm položena i otázka poměru mezi oběmi a politickým efektem. Hnutí se nechce nechat vést účelovými, nýbrž zásadními principy, praví se v dokumentu dále. Veřejně vyslovená pravda má nejen osvobozující morální účinek pro jednotlivce, který ji vyslovuje, ale i "obecný význam" pro celou společnost. CH77 vyslovuje v dokumentu přesvědčení, že bez jejího působení by se sotva mohlo rozvinout nezávislé myšlení, literatura a umění, jak k tomu došlo v minulých letech. Měla "pravděpodobně i inspirující vliv na náboženský život a na otázky životního prostředí".

NOVÍ MLUVČÍ CHARTY

Jak je to obvyklé, došlo počátkem roku k jmenování nových mluvčích. Jsou jimi J. Dienstbier, v r. 1968 zahraniční komentátor rozhlasu, odsouzený k třem letům v procesu s VONS, dále známá spisovatelka Eva Kantůrková a Petruška Šustrová; Šustrová byla vězněna počátkem 70tých let v procesu se skupinou P. Uhla a je od založení členem VONSu.

LADISLAV LIS, někdejší mluvčí CH77, nedávno propuštěný z vazby (a od té doby pod policejním dohledem) byl zvolen místopředsedou Mezinárodní federace pro lidská práva, která má statut nevládní organizace při OSN.

AUTA NA DLUH

Zatímco v ostatních východoevropských státech se na koupi auta musí roky čekat, ohlásila česká spořitelna možnost půjček až na dobu 5 let a dokonce v plné výši ceny auta. Platí to pro Škodovky s výjimkou typu 130 a rumunské Dacie. Jinak viděno: předpokládaný export nebyl splněn, domorodci tedy něco ukáplu.

Cs. masová media: LHANI A ZATAJOVANI

Pod tímto titulem píše KURIER o dokumentu Charty o informacích:

"Před měsícem došlo u nás v domě sociální péče k požáru, při kterém přišlo o život 26 lidí. Sdělovací prostředky uveřejnily zprávu s týdenním zpožděním a na zastrčeném místě, přičemž zamlčely, že oběti byly děti."

To je drastický příklad komunistické "informační politiky" - jak ji uvádí v nejnovějším dokumentu Charta 77, který byl dán Kurieru exkluzivně k dispozici.

Otevřeně - opřena o četné případy - odkrývá Charta, že se u našeho souseda "staly sdělovací prostředky nástrojem ideologické propagandy, jejíž pomocí je obyvatelstvu tlumočen falešný obraz světa". Obzvláště drasticky se to dá ukázat na příkladu katastrofy hladu v Etiopii. Dokument Charty říká: "Mohli jsme číst o radostném životě v Etiopii v souvislosti s letošním jubileem tamní revoluční moci. Informace o hladové katastrofě nám byly zamlčeny. Teprve když počet obětí

dosáhl stasticů, když pomocné akce západních zemí běžely naplno, začalo se u nás psát o pomoci SSSR a CSSR. To nás seznámilo, i když jen mezi řádky, s druhou tváří revoluční Etiopie".

Dokument Charty odhaluje také opravdu kuriozní skutečnost: "Jsou zabavovány také noviny a časopisy ze socialistických zemí, jestliže obsahují informace, které jsou u nás považovány za nevhodné nebo zakázané". Kdosi chce vypůjčit na západních velvyslanectvích literaturu, "musí počítat s tím, že bude natočen skrytými kamerami a registrován státní bezpečností a dříve či později pohánán k odpovědnosti".

Souhrn rozsáhlého dokumentu: Občan CSSR je přesvědčen, že sdělovací prostředky vždy a všude lžou a pokouší se všechny zprávy obrátit v opak. Mimochodem: jistý Karel Marx, n kterého se režim v ČSSSR odvolává, jednou napsal: "Demoralizačně působí cenzurovaný tisk - vlada slyši jenom svůj vlastní hlas, ujišťuje se v klamu a žádá právě tak od národa, aby tomuto klamu věřil."

Wolfgang Broer

ZAS JEDNOHO CHYTLI

Počátkem prosince proběhla rakouským tiskem zpráva, že v USA byl před odletem do Rakouska zatčen jako špión muž jménem Karl Koecher. Jak z dodatečných zpráv amerického tisku vyplývá, jde ve skutečnosti o českého emigranta. Koecher byl čs. špiónážní službou získán ke spolupráci v r. 1962 a než byl poslán do USA, prošel dvouletým školením. Spolu s manželkou Hanou se usadili v New Yorku a Koecher, který měl doktorát z fyziky, byl zaměstnán ve jako profesor v koleji. Teprve po 10 letech dostal příkaz proniknout do CIA. Nejdříve pracoval 2 roky jako tlumočník ve slu-

žebně ve Washingtonu, pak v New Yorku až do r. 1977, kdy odešel zpátky do koleje. Jeho žena byla zaměstnána u firmy, která obchodovala s diamanty a mohla tak dělat kurýrní cesty po celém světě.

Koecher byl zatčen 5 dní před odletem do Curychu, odtud chtěl s manželkou cestovat dál do Rakouska. Byl obviněn z předání materiálu CIA, který byl označen jako tajný a přiznal se k tomu. Z nejasných důvodů, jak píše americký Time, však byl puštěn na svobodu a znovu zatčen až bezprostředně před odletem.

Státní občanství a trestní právo

Slyšela jsem, že sřátkem s cizincem může vzniknout tzv. dvoji občanství. Zajímalo by mě, za jakých podmínek se tak může stát a jaká úskalí z toho plynou...
 Dr. J. T., Praha

Právě proto, že otázky nabývání a ztráty státního občanství nejsou jednotně upraveny mezinárodním právem, dochází k situacím, kdy jednotlivé vnitrostátní úpravy na sebe nenavazují a v důsledku toho se může určitá osoba stát postupně občanem dvou nebo i více států (tzv. bipolitismus). Jaká úskalí, jak se táže čtenářka, takový stav může vyvolat?

Z faktu, že bipolita je občanem více států, vyplývá, že se ve vztahu k jednomu z těchto států nemůže dovolávat na své další státní občanství a je povinen plnit všechny povinnosti občana toho kterého státu.

Státní občanství má význam nejen v oblasti práva občanského, pracovního nebo rodinného, nýbrž i v právu trestním.

Podle československého trestního práva se posuzuje trestnost všech činů, které byly spáchány na území republiky. Trestně odpovědný je nejen československý občan, ale kdokoli, kdo se činu dopustí.

Podle československého zákona se však posuzuje i trestnost činu, jehož se v cizině dopustil československý občan nebo obyvatel republiky bez státní příslušnosti. Přitom může jít o čin, který ve státě, v němž k jeho spáchání došlo, trestným činem není. Dále podle našeho trestního práva bude stíhán cizinec nebo osoba bez státní příslušnosti i když není obyvatelem republiky, pokud se dopustí některého trestného činu, výslovně uvedeného v § 19 tr. zák., v cizině ke škodě zájmů republiky.

Přetiskujeme informaci RP, protože je velmi aktuální pro ty, kteří se rozhodují o způsobu úpravy vztahů: zda ve formě povolení dodatečného vystěhování s ponecháním si čs. státního občanství, či formou propuštění ze státního svazku.

Jak je z tohoto výkladu zřejmé, je občan ČSSR "povinnen plnit všechny povinnosti, které mu stát ukládá. Stát může jejich plnění zákonem předpokládaným způsobem vynucovat." Platí to generálně pro všechny občany, tedy nejen pro ty, kteří žijí na území republiky, ale i pro ty, kdo žijí na území Rakouska, kam jim bylo povoleno vystěhování. "Trvalost" takového vystěhování není zcela jasná potud, zda nemůže být za určitých okolností jednostranně

zrušena (t. j. když nse státu zachce), třeba během návštěvy v ČSSR zrušena. Pro takový případ totiž z uvedeného výkladu vyplývá, že občan s dvoji občanstvím se "ve vztahu k jednomu z těchto států nemůže odvolávat na své další státní občanství."

Konkrétně řečeno, občan ČSSR, kterému byl povolen trvalý pobyt v zahraničí, se na území ČSSR nemůže odvolávat na svoje rakouské státní občanství a je nucen plnit vše, co od něho je žádáno. Taková povinnost může být samozřejmě velmi různorodá a může se týkat i informací pro nejrůznější instituce, jak k tomu zavazují další zákony. Může však postihnout i děti, které ČSSR považuje za své občany, ikdyž se narodily v cizině (do této oblasti patří také vojenská povinnost).

Souhrnně lze říci, že dvoji občanství, (občanství demokratického a současně "socialistického") vede v nejpříznivějším případě k morální a charakterové rozpolcenosti. Nelze slíbit zachování povinností a zákonů komunistického státu i na území demokratického státu a nedostat se do konfliktu s vlastním svědomím, když ne přímo s povinnostmi a zákony státu demokratického.

Pohraničník o ostraze na čs. hranicích

Nedávno vzbudil značný rozruch přechod uniformovaného pohraničníka do Rakouska. Ačkoliv to byl v krátké době již druhý takový případ - před ním k nám přešli dva jiní pohraničníci i se zbraní - je to přece jen pozoruhodné, neboť do těchto oddílů jsou zařazováni jen politicky spolehliví a režimu oddaní mladí svazáci.

Jiří Janiga, jak se tento mladý voják jmenuje, popsal také poprvé podrobně organizaci ostrahy čs. hranic směrem k Rakousku od Gmündu až po Hainburg.

Janiga prošel stejně jako ostatní pohraničníci výcvikem v kasárnách Suchdol nad Lužnicí, vzdálených asi 8 km od státních hranic. Na cvičišti Blata je názorně vybudována hraniční ochrana. A tam se mladí "obránci" republiky učí pronásledovat, zastavovat a spoutávat "narušitele". Mají příkaz jednou křiknout "Stůj!" a pak - při neuposlechnutí - střílet. Jestliže pohraničník běží nejdřív za uprchlíkem nebo jestli raději hned střílí, záleží na jednotlivci. Důležité je, že uprchlíkovi zabrání v útěku. Mnozí pohraničníci se bojí, že by "narušitel" mohl mít u sebe zbraň a proto raději hned střílejí. Podaří-li se jim uprchlíkovi zabránit v útěku, jsou za odměnu před jednotkou pochváleni a podle průběhu akce dostanou mimořádnou dovolenou v délce tří až sedmi dnů. Ne-li, prodlouží se jim za trest vojenská služba.

A pro tuto osobní výhodičku střílejí na stejné staré chlapce, jako byl nedávny uprchlík František Faktor, který umíral bez pomoci 400 metrů od hraniční čáry na rakouském území. Pohraničníkům bylo o tomto případě sděleno, že šlo o východního Němce, který byl postřelen na čs. území, ale kterému se pak přesto ještě podařilo přeběhnout hraniční čáru. Rakousko prý kolem případu vyvo-

lalo velký rozruch, ale "však se zase brzo uklidní".

Instrukce znějí, že na uprchlíka smí být vystřeleno, i když se tento už nachází na rakouském území, že je možno ho tam i pronásledovat a přivést zpátky, ovšem pouze v případech, že není nikdo nablízku, kdo by to mohl zpozorovat.

Pohraničníci jsou vyzbrojeni samopalem Sa-58, z něhož mohou vystřelit 30 ran buď jednotlivě nebo v salvě, dále 4 náhradními nábojnicemi a železky na odvedení uprchlíka. Navíc mají u sebe signální pistoli: červená barva oznamuje uprchlíka směr Rakousko, modrá "narušitele" směr Československo, bílá žádost o pomoc atd. Každý dotek tří metry vysoké hraniční zbrany signalizuje v nejbližší stanici přesné místo narušení, k němuž se okamžitě rozjedou ze dvou stran gaziky pohraničníků. Za těchto okolností není divu, že jim bylo každou chvíli sděleno, že tam a tam byl někdo při pokusu o útěk zastřelen či zadržen. Přesto se stále lidé pokoušejí přejít hraniční čáru, i když samozřejmě většina čs. uprchlíků - v roce 1984 jich bylo 1873, z toho jen v listopadu 136 - přichází do Rakouska z Jugoslávie či služebních a turistických zájezdů ze Západu.

Jiří Janiga se na svůj útěk připravoval už dlouho. Odolal svodu důstojnické dráhy, studia na vysoké škole vojenské a výcviku na leteckého důstojníka. Nebo mohl - jako každý pohraničník - po ukončení základní vojenské služby nastoupit dobře placené místo u policie. Svým podpisem by si zajistil "dobrý život". Ale zato by byl prý nevádivěn svým okolím, svými spoluobčany. Redaktorku týdeníku Profil, které se svěřil, že chce do zámoří, protože se v Rakousku bojí pomsťy čs. agentů, požádal doslovně: "Prosím vás, napište o utrpení tam u nás doma!"

JESTĚ JEDNOU JAROSLAV SEIFERT

Udělení nejvyššího mezinárodního vyznamenání českému literátovi není denní událostí. Proto se k ní ještě jednou vracíme. Jednak článkem švýcarské Weltwoche o rozpacích, které v Praze vyvolalo a které trvalo až do předání ceny, dále článkem o jedné malé vídeňské aféře v souvislosti s vydáním Seifertova překladu, převzatou glosou Jar. Dreslera o Seifertovi, komunismu a Nobelově ceně - tu jsme doplnili dnes neznámými Seifertovými verši z doby moskevských procesů - a několika aktuálními zprávami. Ale především přetiskujeme fejeton Ludvíka Vaculíka na toto téma.

Švýcarský týdeník WELTWOCHT:

ROZPAKY NAD CENOU

Radio Praha se zmožilo na tři věty. Na konci večerních zpráv 10. prosince to znělo takhle: "V Oslo a ve Stockholmu byly dnes předány letošní Nobelovy ceny. Cenu za literaturu obdržel český básník Jaroslav Seifert. Protože jmenovaný je nemocen, bylo vyznamenání předáno jeho dětem." Neznělo to právě nadšeně a také to nadšené nebylo. Oficiální CSSR to má těžké, vyjádřit radost nad dávno splatnou Nobelovou cenou. Proč to musel být právě Jaroslav Seifert!

Zřeknutí se Marxe a Engelse u tehdy komunistického mladého básníka Jaroslava Seiferta by se dalo ještě zvládnout. Stalo se to v roce 1929, což by nemuselo nutně znamenat odmítnutí dnešní KSČ. Také Seifertův protest roku 1956 proti zatýkání kolegů ve stalinské éře by mohlo být odbyto jako historií překonané. Komplikovaná, velmi komplikovaná se stane záležitost při zpětném pohledu na posledních 10 let. Především cílevědomý způsob, se kterým noví mocipáni v roce 1970 jednoduše zlikvidovali renomovaný Seifertem vedený Svaz československých spisovatelů, a Seifertovi zakázali publikovat.

Za druhé to byl proces v říjnu 1977 proti signatáři Charty 77 Jiřimu Ledererovi. Jeden z bodů obžaloby: Lederer poslal rukopis Seifertových vzpomínek Všechny krásy světa do zahraničí.

Last not least, v roce 1981 vznikl rozruch kolem francouzského osobního auta s materiálem z emigrantských kruhů, který objevila Státní bezpečnost při vjezdu auta do CSSR. Mezi zabavenými papíry, které byly v Praze použity k zatčení 16 prominentních disidentů, byl nalezen i akt s titulem "Nobelova cena Seifertovi". Z dokumentu vyplývalo, že režimu nepřátelští spisovatelé jako Havel, Kohout, Grúša a jiní zmobilizovali své mezinárodní kontakty, aby za-

Ilustrace Ireny Račkové ke sbírce Jaroslava Seiferta.

jistili Seifertovi k jeho 80. narozeninám nejvyšší literární vyznamenání. O dodatečně vzrušení se postaraly rovněž zkonfiskované gramodesky se Seifertovou lyrikou, namluvené známou herečkou Vlastou Chramostovou, která, protože podepsala Chartu 77, nesmí nikde vystupovat. Není těžké představit si, jak se politbyru KSČ v r. 1981 ulevilo, když Seifert Nobelovu cenu nedostal.

O to větší byl otřes 14. října, když světové zpravodajské agentury přinesly jméno letošního laureáta. Státní rozhlas potřeboval několik hodin, než sdělil svým posluchačům stručnými slovy, že Československo má nyní druhého nositele Nobelovy ceny. Ministr kultury Milan Klusák se zřejmě unáhlil, když jel z vlastního rozhodnutí na kliniku fakultní nemocnice, kde Seifert ležel, a gratuloval mu. Jeho gesto zůstalo gestem jediným ze strany oficiálních míst. Již příští den dalo Rudé právo jasně najevo, že spole-

ČESKÁ A SLOVENSKÁ kultura

český potlesk musí zůstat na úsporném plameni. Omezilo se pouze na uveřejnění výňatku z (cenzurou okleštěné) Seifertovy knihy Všechny krásy světa a jinak poukázalo na svůj článek z 23. září 1981, uveřejněný u příležitosti Seifertových narozenin. Čtenář se měl odebrat do zaprášených archivů, aby si přečetl hodnocení "zaprášeného" básníka. Během následujících týdnů nenapsalo Rudé právo o Seifertových literárních kvalitách ani slovo. Šlo mu jen o to obvinít západ z "manipulace s Nobelovou cenou". Zahraniční tisk prý "zneužil Seifertovo jméno jako součást psychologické války proti zemím socialismu". Ve skutečnosti, tvrdilo Rudé právo, se jedná o nejvíce vydávaného básníka CSSR, který má titul národního umělce a je dvojím nositelem státní ceny.

Tak prostoduchý pokus Husákovy režimu přivlastnit si dodatečně zanedbávaného básníka musel logicky ztroskotat; každé dítě v CSSR ví, že Seifert dostal poslední státní cenu v Dubčkové éře v roce 1968, a že jeho titul "národní umělec" mu byl udělen v roce 1966. Rudé právo proto rychle umlklo. A s ním umlkla všechna ostatní oficiální místa.

Ne, víc než čiré rozpaky při předávání ceny Seifertově dceři ve Stockholmu se nedalo očekávat.

Rakouský tisk, rozhlas i televize přinesly, jak je to na západě obvyklé, zprávu o Seifertovi okamžitě, horší to bylo s komentáři k udělení ceny. Básník byl pro ně neznámou pevninou. ORF s ním přinesl rozhovor, natočený v Praze v nemocnici. Redaktoři asi očekávali plamenný projev proti režimu a když jim Seifert neposloužil, řekl na závěr relace redaktor Zoglauer, že rozhodnutí jury o Nobelově ceně bylo "zřejmé rozhodnutím politickým".

Dolnorakouské nakladatelství NÖ Pressehaus v St. Poelten vydalo pohotově Seifertovu knížku Býti básníkem (Gewitter der Welt) v překladu Dr. Buchnera. V den, kdy byla ve Stockholmu předávána Nobelova cena Seifertově dceři, uspořá-

dalo tiskovou konferenci, která skončila malým skandálem. Vídeňské noviny Arbeiterzeitung o tom napsaly:

Nakladatelství ztroskotalo při pokusu vyzdobit představení knihy přítomností československého velvyslance a kulturního přídělence. Když je zástupci nakladatelství a překladatel zvali, položili si tuto jako podmínku, aby Nika Brettschneiderová, ředitelka Theater Brett a nositelka Kainzovy ceny a stejně jako Seifert signatářka Charty 77, Seifertovy verše nečetla. Pořadatelé na toto vydírání přistoupili a překladatel Dr. Buchner oznámil paní Brettschneiderové, že její přítomnost na slavnosti je nežádoucí. Paní Brettschneiderová tedy při prezentaci knihy novinářům chyběla. Kdo nakonec také chyběl, byli pořadatelé pozvaní pánové z čs. velvyslanectví. Pochopili asi, že jsou rakouské veřejnosti především dlužni uspokojivou odpověď na otázky, týkající se zastřelení čs. občana na rakouském území. Obchodní vedoucí nakladatelství a pan Dr. Buchner prohlásili při prezentaci knihy, že se chtěli vyhnout politickým rozmiškám kolem Seiferta, aby tak posloužili rozvíjení kulturních styků s ČSSR. To je právě to, co by Praha chtěla: Verše básníka Seiferta oddělit od občana Seiferta.

Potud Arbeiterzeitung. Zbývá dodat, že útlá knížka byla vyzdobena 5 černobílými ilustracemi české malířky Ireny Ráčkové, která od roku 1968 žije v Rakousku, a 2 fotografiemi (básníkův portrét a faksimile básně Křížový pramen). Pořad uváděl překladatel veršů Dr. Buchner, který projevil pozoruhodnou neznalost základních životopisných faktů Seiferova života a naprostou neznalost kulturní situace posledních 15 let v Československu. Spisovatel Pavel Kohout vznesl na povrchní povídání o Seifertovi výhrady a zakončil větou: "Pane doktore, oškubal jste básníka Seiferta tohoto knižete české poezie, jako bažanta!"

K překladatelské úrovni Seifertových volných veršů je třeba říci, že jde spíše o doslovné (věrné) překlady, než o přebásnění, nepochytil vnitřní rytmus Seifertova volného verše a tím Seifertovi neprospěl. Tuto skutečnost nezakryje poznámka, že se jedná o překlad autorizovaný Daliborem Plichtou, sekretářem Jaroslava Seiferta. A tak Seifertův původní titul knihy Býti básníkem by mohl být pa-

rafrázován přáním: Býti překládán básníkem!

Jaroslav Dresler

O SEIFERTOVI, KOMUNISMU A NOBELOVÉ CENĚ

A co Seifert a komunismus?

Jaký je básníkův poměr k tomu, co on a jeho přátelé nazvali v mládí "hvězdou budoucnosti"? Vlastně se vi všeho všudy to, že spolu s přáteli S.K. Neumannem, Vančurou, Malířovou a dalšími byl v roce 1929 vyloučen z K.Č., když se tato skupina postavila proti Gottwaldově bolševizaci strany. Zatímco mnozí jiní odpadli od komunismu popsali svou zkušenost v knihách - a někteří si z toho dokonce vybudovali výnosné povolání pro zbytek života - Seifert o tom mlčel a nepokusil se to ani v náznaku popsat ve svých vzpomínkách Všecky krásy světa... Po odchodu z komunistické strany pracoval Seifert v sociálně demokratickém tisku, ale nestal se straníkem v pravém smyslu. Svě vidině komunismu, kometě, která zapadla, dal jen nové jméno. Tu a tam u Seiferta čteme, že věří v socialismus. Není to socialismus politických stran a režimů, nýbrž opět vira, v podstatě humanismus osobitě zbarvený a opět nezapaditelný do houfu. Snad by se to dalo říci tak, že jako někteří lidé věří v osobního Boha, tak Jaroslav Seifert věří v osobní socialismus. Dávalo mu to sílu, etos a patos, aby žil a přežil vše malicherné, s čím se v životě setkal.

SEIFERTOVSKA BIBLIOFILIE

Pohotově reagovalo nakladatelství INDEX na udělení Nobelovy ceny Jaroslavu Seifertovi: vydalo studii Václava Černého "Jaroslav Seifert, náčrt k portrétu", veřejnosti dosud neznámý soukromý tisk, samizdat avant la lettre, porízený 1954 na ručním lisu Josefem Ciprem na Kladně. Krásná knižička, doprovázená mědirytem Cyrila Boudy. Z omylů literární kritiky daly by se sestavit tlusté antologie: ani Černý, kritik hrdý a pyšný, nebyl jich ušetřen: mimořádně účtyhodná byla však jeho schopnost omyly revidovat, uznat, že zase jednou měl pravdu český čtenář, který si svého básníka nedal vzít. Černý pomiji vnější okolnosti

Seifertovy biografie a jeho vývoje a soustřeďuje se na analýzu konstant básníkovy díla: vidí v něm především básníka lásky a domova a kdo četl odůvodnění Nobelovy ceny užasne, neboť kritikův dávný pohled zde pozoruhodně předjímá argumenty švédských akademiků, nebylo-li tomu ovšem naopak.

Jaroslav Seifert V LENINOVĚ MAUZOLEU

od rudou zdi a zlatem bání
svítících v dálku
jakoby měl jen lehké spaní
na katafalku

v skleněné rakvi Lenin dřímá
jak lehce spící.
S očima jenom přivřenýma
divá se na přilbici

vojáka, jenž tu s bajonetem
na stráži stojí.
Voní to tam jen zvadlým
květem,
zatímco na orloji

čas neodbytný letí prudce
a rudý prapor se chvěje.
Ten je tam dosud - avšak
revoluce -
kde je?

Zeď červená jak štáva malin
své zuby cení,
tam úřaduje soudruh Stalin,
revoluce však není.

Vtom zazněl výstřel
na Ljubance!
Právě v té chvíli
zrádce, psy, gaunery, psance
odstřelili.

Pohnul se Lenin, protáhl se
trochu,
tvář se mu zachví:
-Co se to děje, můj milý
hochu,
ležim tu v rakvi

a tam se stíhají, jsou
barikády,
to mi spát nedá,
nenech mě, hochu, takhle
spát tady,
pomoz mi, běda!

Leč voják přimknul tihu vika
v záplavě květů:
-Jen lež si dál a buď tu
zticha
v své rakvi ze sametu.

Spí, soudruhu a děkuj spíše
za slávu svoji,
dnes nejlépe je být jen tiše,
nechat vše na pokoji.

Lenin zas usnul, tiše klene
se hrobka stíne.
Má tváře klidné, napuštěné
voskem a parafinem.

Říční výletní loď

LUDVÍK VACULÍK:

(FEJETON)

Ať nikdo nemyslí, že mít radost z Nobelovy ceny je jednoduché! Pominu veřejné rozpaky úřadů a koncesovaných spisovatelů. Mluvím o nás a našich intimních rozpacích, jimž by se švédští akademikové i divili. Samozřejmě, máme radost: já, polovina mých přátel a většina Seifertových čtenářů, jichž je víc než čtenářů jiné poezie u nás.

On to natukl sám laureát, když v poděkování vzpomněl svých zemřelých přátel: proč ne oni? Měl bych znát to švédské odůvodnění, abych mohl uvažovat jemně, jak umím, ale to nebylo u nás otištěno. Tak si zhruba myslím, že český národní básník Jaroslav Seifert dostal zaslouženě Nobelovu cenu proto, že je to dnes. Švédská akademie jako by vytušila nebo se dověděla, že už velice potřebujeme nějaké povzbuzení, a nebylo vhodnější osoby, na níž to mohla vykonat.

Česká literatura měla či má mnoho spisovatelů na Nobelovu cenu pro Čechy: možná i pět. V době Karla Hynky Máchy (1810-1836) však Alfred Bernhard Nobel (1833-1896) sotva četl poezii. Nápadným kandidátem byl Karel Havlíček Borovský (1821-1856), ale nevím, zda by si Švédsko dovolilo k mocnému tehdy Rakousku, co si dovolilo k bezmocnému dnes Československu. Krom toho, existovala-li už akademie, neměla ještě ty peníze! Prvním českým spisovatelem, jenž se mohl s Nobelem potkat, byl Otakar Březina (1868-1929), a ten dokonce mezi kandidáty byl! Jenže umřel. Stejnou smůlu měla Švédská akademie s Karlem Čapkem (1890-1938). Obě poloviny mých přátel proto oceňují hlavně včasnost jejího činu. Neboť kdyby se zas opozdila — komu, musí-li to už být Čech?

Tak se dnes v Praze — krom otázky, co si starý pán počne s tolika penězi — mluví o tom, kdo by to mohl či měl být místo něho či kdyby ho nebylo. Lepší polovička mých přátel míní, že Václav Havel (1936), jiná přišla na Milana Kunderu (1929) a třetí vyslovila jméno Bohumila Hrabala (1914), o němž však není jistota, že by se opovážil cenu přijmout. Diskuse zas ukazují, jak jsou ženy neschopny mužsky dobrosrdečné objektivitu: ze spisovatelek — Eda Kriseová (1940) a Lenka Procházková

(1951) — žádná nepřiznala Nobelovu cenu té druhé nebo, v nejhorším, Evě Kantůrkové (1930). Divný návrh má můj přítel básník Petr Kabeš (1941): navrhuje znovu Otakara Březinu (1868-1929). Oč reálněji uvažuje dobrý a milý přítel Ivan Klíma (1931): podle něho bych Nobelovu cenu měl dostat já (1926)! To však má dvě nespelnitelné podmínky: musel bych rychle něco připsat, a žádal bych tu cenu v dynamitu.

Ale česká literatura má dnes ještě jedno dělení: co naši kolegové a přátelé v exilu, bez jejichž pomoci by se naše roztržité ctižádosti nesoustředily v rozumný návrh? Co oni tam asi myslí a cítí? Hm! Oceňuju sebeobět Milana Kundery (1929) v Paříži i Pavla Kohouta (1929) ve Vídni i skromnou cílevědomost jiných. Myslim na letošní šedesátiny Josefa Škvořeckého v Torontu a Ivana Diviše v Mnichově, chápu zdušený hněv Oty Filipa (Die Zeit, 19. 10. 1984) nad tím, že jeho nakladatelství Fischer nesešlo v předstihu se Seifertem smlouvu, a čtu v duchu, a z Bonnu do Prahy píše Jiří Gruša příteli Petru K. (1941): „Mohs to být ty, blbče! Čas letí, nechlastej a piš!“ A slyším, já to slyším: „Teraz je to zas na tridsat rokov v riti!“ Tak od Waldkraiburgu ke Stockholmu vzdychá slovenský historik Ján Mlynárik, který už dlouho doporučuje, aby za Čechy dostal Nobelovu cenu Slovák: Dominik Tarka (1913).

„Tak co je nového, ale dobrého?“ ptal se pokaždé Jaroslav Seifert. Dobrého nového nevěděl jsem nikdy nic, leda že zas už se někde rozpisuje jeho knížka a já jdu poprosit o podpis titulních listů. Podpisoval mi jich i padesát najednou, blanco. Odhaduju, že „Morový sloup“ vyšel v Petlici a dalších strojopisných edicích aspoň v tisíci exemplářích. Když jsem u něho byl před pěti lety, naposledy, byl divně neklidný. Tukli jsme si červeným a on nešťastným hlasem náhle vyřkl: „Poslyšte, chtějí mi vydat Deštník z Piccadilly! Není to blbý, když jsem to dřív dal vám?“ Odpověděl jsem, že je to naopak výborné: účelem Petlice přeci bylo zmařit zamlčování autora.

V lednu 1981 jsem se na dva dny octl jen v kalhotách bez pásku a v košili bez vázanky v těsné místnosti, kde seděli už dva: starší instalatér, jenž tu neholen a zachmuřen už druhý den vrtěl hlavou nad tím, že i přidržení vlastní manželky počítá se za znásilnění, a temperamentní mladík, jenž střídavě lital po cele a pak se hroutil

na kavalec a s hlavou v dlaních úpěl: „Takovej vůl! Já jsem takovej vůl, je tohle možný?“ V opilství se s kamarádem vlomil do tabákového kiosku, kamarád utekl, a jeho teď čeká něco těžšího než trest: rozhodnutí o charakteru. Když jsem zvěděl jejich příběhy a slušelo se, abych řekl svůj, mlčel jsem, až se mě mládenec, unavený výhledem do budoucna, zeptal: „Vy jste tu proč?“ — „Podepsal jsem návrh, aby Jaroslav Seifert dostal Nobelovu cenu.“ Ticho — pak instalatér zvedl těžkou hlavu: „Seifert, ten básník?“ Kývl jsem. Mládence pomalým krokem, tedy jinak než když myslel na proklaté kuřivo, přešel celou, zastavil se a řekl:

„Tatínek kouřil z dýmky vždy večer, než šel spat. Vidím ho z měchuřinky do dýmky tabák cpát... tenhle Seifert?“

A co se těch peněz týče, polovička mých přátel doufá, že básníka proboha nenapadne dát je na nějaký veřejně ušlechtilý účel, který mají správně platit zbrojící státy, druhá polovička se obává, aby je nedal prozaicky svým dětem. Petr Kabeš (1941) řekl, že jen z úroků by starý básník mohl založit vlastní cenu pro mladší, čtyřiceti až padesátileté, Eda Kriseová (1940) skepticky řekla, kdyby prý si aspoň koupil říční loď, a Lenka Procházková (1951) dodala, to že by bylo moc hezké: pozval by na ni plno holek a v bílém oblečku se slameným kloboučkem udělal si zas jednou pěkný výlet.

Já (1926) říkám, to když udělá, ale i když to neudělá, všichni se mu už právem s úctou cpeme na loď.

LEŽ NÁS DEN PO DNI
SVLÍKÁ
VŠAK NA NÁRODNÍ:
HLE-VACULÍKA!

V roce 1929, v období "bolševizace" KSC z ní vystoupilo sedm předních českých spisovatelů, mezi nimi Jaroslav Seifert a Josef Hora. Ten tekrát poslal KSC dopis, který samozřejmě ve všech poválečných Horových sebraných spisech chybí. Uveřejňujeme z tohoto dnes těžko přístupného literárního dokumentu alespoň výtah:

U iberské brány v Moskvě je možno vidět nápis: Náboženství je opium národů. A autor tohoto rčení, ležící pod zubatou zdí Kremlu, je dnes pro valnou část Rusů předmětem kultu, v němž snadno lze sledovat náboženské rysy. Mužici se křižují nad skleněnou rakví a ruští komunisté prokazují každé jeho řádce úctu, jaké se dožilo jen Písmo.

...
Dnešní vedení komunistických stran bojují horlivě proti "úchylkám", jež se automaticky objevují v hnutí. Jen proti jedné, hlavní úchylce nebojují, proti oné přichylnosti mas k neomylnosti Internacionály, proti přichylnosti, jež proudí ne z přesvědčení, nýbrž - z viry, jejíž náboženské prvky by bylo velmi užitečno analyzovat. Nepochybuji, věř a budeš spasen. Věř přes všechny skutečnosti, přes neschopnost, frivolnost i škodlivost vůdců, přes to, že tě nevedou do země zaslíbené, ale do zkázy myšlenky, k její profanaci!

...
Dějiny komunistických stran jsou do značné míry dějinami nejrůznějších "úchylek", opozic, "likvidátorství" a likvidátorství, i dějinami bojů o svobodu projevu v rámci strany. Tato svoboda dnes, sotva po deseti letech trvání našeho komunismu, neexistuje. Nikde se nestaneš tak lehko kacířem, jako v komunistické straně. Na to stačí jen poněkud myslet. A tak se stalo kacíři, "likvidátory", "renegáty a zrádci" i sedm spisovatelů, kteří v kritické pro československou komunistickou stranu době se ozvali, aby varovali její členstvo před politikou falešných proroků vedoucích proletariát od porážky k porážce. Byli jsme vyloučeni, když jsme odmítli odvolat svůj projev, jež učiniti bylo naší povinností. Nechat si polo-vzdělaní sekretáři (a to nejen u komunistů, ale všude) myslí o intelektuálech co chtějí, přece jen je pravdou, že skutečný intelektuál, jenž myslí poctivě, nemůže mlčet, když vidí, jak se myšlenka, pro kterou pracoval, stává kořistí tupců, dětinských fanatiků a mazaných politiků ze řemesla. Bylo naší povinností říci děl-

nikům, že jejich vedení nestojí za nic, jakmile jsme se přesvědčili, že jde o politiku proletariátu škodlivou. A protože se každý brání jak dovede, ubránilo se nám vedení strany tím, že nás vyloučilo a že o nás dalo psát do novin nadávkami a podávkami.

...
Před několika lety přijeli čeští komunisté do Moskvy s tezí, že CSR je polokoloniálním, vasalským státem ve vleku Anglie. Po dvou letech (ačkoli se v CSR nic nezměnilo), prohlásil sjezd strany že CSR je státem imperialistickým. Takovéto definice, sledované vždy ohonem jiných tezí a usnesení, mají svůj praktický ozev v denní politice strany. A protože každý rok téměř se tyto formule mění, skutečnosti se jinak nazývají a jednoduché celkem praktické problémy se zamotávají s pravým uměním středověké scholastiky, zůstávají všechna usnesení na papíře, komunistická strana se potácí z krize do krize a stává se kořistí boje všech proti všem, čemuž se říká pročišťovací historický proces vedoucí k bolševizaci.

...
Strana mi nikdy nebyla fetišem. Apeluje-li komunismus na rozum, na kritismus, na vědeckou analýzu faktů, nemůže sám sebe vyjmout z této metody. Diktatura proletariátu nikdy nesmí ani pomyslet na to, aby se stala diktaturou nad svobodou lidského myšlení a našeho přirozeného sebevědomí, naší cti a našeho charakteru. Znásilníte lidi tupé a zbabělé, ale lidi rozumné a hodnotné můžete jen přesvědčit. Jestliže jsem poznal, že strana, v které jsem viděl nástroj vedoucí k uplatnění socialistického světového názoru, se stává překážkou pokroku, v tomto směru a místo posily dává proletariátu jen divoká nebo rozpačitá gesta, musel jsem zapochybovat, musel jsem se naučit dívat kriticky i na ni, musel jsem jednoho dne říci spolu se stejně smýšlejícími výsledkem svého zkoumání nahlas. Političtí řemeslníci, neznaří fanatici, naivní vyznačovací a amorální snobové mohou

pokřčit jen rameny nad těmito slovy.

...
Živý člověk zmizel z úpadkového komunistického hnutí různých zemí a místo něho stává Internacionála do boje pouhé nositele tezí. Tento pavědecký, diplomatický komunismus není už tím, jenž nám dal tak mnoho, nač nelze nikdy zapomenout. Ale byl by nám to málem vzal a proto odcházíme, proto musíme být vyloučováni, abychom si zachránili vědomí a víru, že socialismus žije, že proletariát, z něhož jsme vyšli a jemuž se nezpronevěříme, spěje přece jen k vítězství nad dnešním světem hospodářského a mravního násilí, jenž se nám hnusí.

SEIFERTOVY VZPOMÍNKY,

které vyšly v kolinském Indexu, a později i v Praze pod titulem Všecky krásy světa, vyjdou nyní, po udělení Nobelovy ceny autorovi - i německy v nakladatelství Knaus v Mnichově. Překladačem je Dr. Hans Gaertner z Kolína nad Rýnem. Doslov napsal Gabriel Laub z Hamburku. Německy vyjde i sbírka Mamince. Před vánoci vyšlo sedmé číslo revue pro umění a kritiku

ROMÁNSKÉ UMĚNÍ V ČECHÁCH A NA MORAVĚ,

knihy historiků Anežky Merhautové a Dušana Třeštíka, byla hned po prvním vydání rozebrána a nakladatelství Odeon jí vydává v krátkém čase podruhé. Jde o první syntetické zpracování dějin české kultury a umění v období od konce devátého do poloviny třináctého století. Kniha má dobrou grafickou úpravu a obrazový doprovod. Ličí společenské předpoklady pro vznik románského slohu v kultuře a umění za prvních Přemyslovců, jeho rozšíření a mohutný rozvoj.

KULTURA jednou větou

Slovenský herec Michal Dočolomanský, představitel Gustava Husáka v nedávném televizním seriálu o Slovenském národním povstání, se podle zprávy švýcarského Zpravodaje pro výčitky přátel, že za vysoký honorář pomáhal falšovat slovenské dějiny, pokusil o sebevraždu.

Jiří Menzel režiruje v curyšské činohře Goldoniho hru Kávárna a Ljuba Hermanová navštívila Paříž, ovšem ze zprávy nevyplývá, zda tam měla vystoupit.

V DIVAČKÉ ANKETĚ

o nejpopulárnější herečku a herce, které se zúčastnilo 42 tisíc filmových a televizních diváků, obsadila 1. místo už po osmé Iva Janžurová, z herců pak Jiří Bartoška.

MILAN KUNDERA

dostal v tomto roce Cenu Jerusalema. Podle jury za příspěvek k tématu "svoboda individua ve společnosti". Dosavadními nositeli této ceny jsou mj. Max Frisch, G. Green, E. Ionesco, I. Silone.

INSTITUT PRO VÝZKUM PRAŽSKÉ NĚMECKÉ LITERATURY

na universitě ve Wuppertalu slaví letos 10 let své činnosti. Hlavní pozornost věnuje dílu Franze Kafky. Dosud vydal kritické vydání jeho děl Das Schloss a Der Verschollene, dále jsou připraveny svazky Drucke zu Lebzeiten a Tagebuecher. Vedle toho byla na institutu vypracována dvousvazková dokumentace kafkovských kritik z let 1912-38 a na základě rukopisů nově editovány Kafkovy Dopisy Milené.

BENO BLACHUT ZEMŘEL

10. ledna v Praze. Narodil se 1913 ve Vitkovicích, tam se vyučil kotlářem. V r. 1935 byl Josefem Sukem přijat na pražskou konzervatoř, v r. 1941 ho Václav Talich angažoval v Národním divadle.

ADELA JEŠTĚ NEVEČERELA

film, který uvádíme na příštím večeru Klubu (15. února, v pátek) je česká veselohra z roku 1977. Je to parodie na šestákové detektivky, jejíž hrdinou je Nick Carter se svým spolupracovníkem, pražským detektivem Ledvinkou.

Scénář napsal Jiří Brdečka, režie O. Lipský, hrají M. Kopecký, R. Hrušínský, M. Dočolomanský, Olga Schoberová.

KAREL SOUCEK, český kaskadér, který se stal známý po celém světě tím, že v loňském roce v sudu proplul Niagarou, jak jsme pro zajímavost zaznamenali, se zabil. Před týdnem se nechal - opět v sudu - spustit z výše 60 metrů do bazénu 3,7 x 2,7 m, sud však narázil na okraj bazénu.

Z ČESKÉ VÍDNĚ

DŮLEŽITÉ UPOZORNĚNÍ!

Ve vyplacení sociálních podpor, o kterých píšeme v naší brožurce pro uprchlíky, došlo v poslední době ke změně: sociální úřad (Sozialamt) odmítá vyplácet podporu těm, kteří odejdou z tábora či penzionu. Klub požádal příslušné oddělení magistrátu o vyjasnění nových směrnic; jakmile je dostaneme, opravíme příslušnou pasáž podle aktuálního stavu a budeme o tom informovat v našem bulletinu.

VČERA POLITIČTÍ UPRCHLÍCI - DNES PŘÍTELIČKOVÉ REŽIMU

Vidně se to k něčemu netyká, ale patří to do této rubriky. Jak VSL, tak Krajské noviny uveřejňují k vánocům seznamy my kolektivních gratulantů. Jde v podstatě o členské seznamy. Mezi těmi, kdo takto gratulují v Krajských novinách, jsou uvedeni i někteří, kteří uprchli do Rakouska "z politických důvodů" v r. 1968 a nyní jsou členy "odbočky Sdružení Čechů a Slováků" v Linci, mezi nimi St. Chour, Zdenka Chourová, Herbert Staffa s manželkou Janou, Ludmila Kudličová s dcerou Jolou, Václav Sklář s manželkou Jaroslavou a další. Stanislav Chour, jak noviny uvádějí, je i členem předsednictva a ústředního výboru Sdružení. Příslušnost k těm či oněm, k tomu či onomu politickému či jinému sdružení je osobní věcí každého jednotlivce, kterou je samozřejmě nutné respektovat. Trochu jinak to ovšem vypadá, když někdo z ČSSR "uprchne, a pak se v Rakousku s pokrevními mi bratry svých údajných pronásledovatelů objímá. "Sdružení" není nic jiného než prodloužená ruka pražského režimu. Na jeho podniky docházejí představitelé Prahy (v rámci své služební povinnosti a ne s prázdnou kapsou), jeho členové dostávají hladce víza dokonce bez povinné výměny a jeho Krajské noviny píší totéž, co Volksstimme či Rudé právo, jen v trochu nenápadnějším odvaru. Napsali jsme kdysi, že považujeme "úpravu vztahů" za osobní věc každého jednotlivce, že by

MUDr. JAN PETŘÍK, předseda Menšinové rady a také přední funkcionář Sokola, byl jmenován medicínálním radou. Z technických důvodů se až se zpožděním můžeme připojit k četným gratulantům.

CELOMENŠINOVÝ PLES

se letos koná 2. února v Kurzálském salonu Huebner.

„Co z vás v životě bude, když ani nevíte, jak se jmenuvali psi na Starém Bělidle?“

však bylo příliš, kdyby si někdo upravoval cestu k úpravě vztahů tím, že by pochodoval na l. máje v Rakousku v průvodu s komunisty. Někteří "političtí" uprchlíci z Lince a okolí k tomu už tedy nemají daleko. Bylo to za války, bylo to po válce: vždy se našly dušičky, ochotné za Čočovicí ohýbat hřbet. Sdružení samo se tím dostává do komické situace. Zatím co pražský režim, který je jeho protektorem, pronásleduje všechny, kdo nechtějí odvolat, že bratrská pomoc je pro ně stále invazí, jsou jemu i tyto obojetnické duše dobré. Žádný div. Po celém Rakousku má podle zveřejněných seznamů 483 členů. Aby to opticky nevypadalo přec jen málo, rozšířily Krajské noviny počet gratulantů jmény některých souběženeckých organizací, m. j. Sokola Videň I a V a Sokola X.; obě jednoty mají celkem 45 členů a tedy žalostně málo ve srovnání s mnoha sty členy, kteří patří pod Sokolskou župu vídeňskou. Na druhé straně však v Krajských novinách chybí členové spolku Komenský, toho, který je formálně provozovatelem české školy ve Vídni. (Její personální náklady však nese už několik let rakouský stát, jehož pedagogickému dohledu také škola podléhá.) Tím jen Komenský potvrzuje rozšířenou dohady, že ho tvoří všeho všudy dvě desítky přestárých funkcionářů, kteří skrývají svou totožnost.

DĚTSKÁ KNIHOVNA

Jak jsme již informovali, dostala rodičovská rada české školy ze zvláštního fondu kanceláře spolkového kancléře subvenci na zřízení dětské knihovny. Škola dala k dispozici místnost, rodičovská rada obstarala regály, dobrovolníci sestavili seznamy. Knihovna obsahuje přes dva tisíce svazků, které vesměs pocházejí z majetku školy či různých spolků české menšiny. Výběr literatury určené dětem a mládeži je dostatečný a v plánu je doplňování knihovny dalšími svazky. Mezi vídeňskými Čechy a Slováky se jistě najdou dárci, jejichž děti již odrostly a kteří rádi knihovně věnují knížky pro jiné čtenáře. Po dokončení všech přípravných akcí a po předání katalogu a seznamu učitelckému sboru, který bude knihovnu spravovat, bude knihovna po pololetkách zpřístupněna širší veřejnosti tedy i českým dětem, jež nenavštěvují českou školu. Bude na jejich rodičích, aby této pří-

Před vánoci vyšlo sedmé číslo revue pro umění a kritiku

PATERNOSTER vycházející ve Vídni.

Z obsahu:

Básně KARLA KRYLA, Charlese BUKOWSKÉHO, Egona BONDYHO, prózy Dominika TATARKY, Pavla KOMANCE a Luboše VYDRY. Poslední část pravdivého příběhu I. M. JIROUSE první část interview s legendou čs. beatu Erno SEDIVÝM, výběr z knihy Ernsta JUNGRA "Přiblížení". Bohatá fotografická příloha!!

Autoři připravovaného PATERNOSTERU č. 8: Václav HAVEL, Martin HEIDEGGER, Fanda PANEK, Zbyněk BENYSEK, Ján POTOK, Erno SEDIVÝ, Peter SACHER, Paul WILSON a jiní. PATERNOSTER je možno zakoupit v knihkupectví Pasterňák, u Karla Havelky (Tom Cat) nebo objednat na adrese redakce: PATERNOSTER, Zinnerg. 27/31, 1110 Wien, tel. 76 58 164.

ležitosti plně využili. Otevírací hodiny knihovny oznámíme v příštím čísle.

Z ČESKÉ ŠKOLY

Na valné hromadě Rodičovské rady koncem minulého kalendářního roku byly ředitelkou školy oznámeny nové direktivy pro školní rok 1985-86. Podle vzoru a osnov rakouských škol bude napříště praktikován nový koncept. V předmětech angličtina, matematika a němčina se bude látka a tempo výuky diferencovat podle schopnosti žáků. Výkonnostní skupiny, jak si jistě naši čtenáři vzpomenu, byly před několika léty experimentálně zavedeny na některých rakouských školách, kde se osvědčily.

Jako každoročně, pořádala i letos Rodičovská rada lyžařský zájezd pro děti a absolventy české školy do Lackenhofu. Lyžařského výcviku se v době od 26. 12. do 5. 1. zúčastnilo celkem 65 dětí. Ubytovány byly v moderní "Jugendherberge Lackenhof".

vé averze vůči skupině lidí či jednotlivci.

Zdeněk Motloch
Oberinspektor
Generali VVD

Na naši poznámku "Varování před pojišťovací inspektořem" (č. 9/84) reagovalo několik čtenářů. Někteří z postižených a dva čeští pojišťovací inspektoři. Jeden z nich si ústně postěžoval, že by se někdo mohl domívat, že se to týká jeho, ale že je přesvědčen, že kdo ho zná, si to myslet nemůže. Zdeněk Motloch poslal redakci bulletinu dopis, jehož zveřejnění vyžadoval. Vyhověli jsme mu, ačkoli žádná redakce není povinna uveřejňovat všechny čtenářské dopisy; jen jsme jeho dopis zkrátily, byl totiž delší, než naše poznámka. Dopis Z. Motlocha se hemží útoky proti mně. Jako redaktor (tak se představil před svým příjezdem do Rakouska) musí vědět, že nepodepsané články jsou redakční a že je tedy není možné připisovat žádné osobě. Má pro to tedy jiné důvody. Nevím jaké.

V celém dopise však nereaguje na konkrétní příklady, které jsme uvedli. A o ty jde. Pojistit na život někoho, kdo nemá žádný příjem a nemůže pojistku odepsat z daní, nebo toho, kdo nemá žádný pravidelný příjem a tedy ji vůbec nemůže prakticky platit, je neodpovědné. V takovém případě všechny odkazy na zlepšení důchodu nic nepomohou. Kdo žije, polopatě řečeno, z ruky do huby, kdo nemůže zvládnout finančně dnešek, nemůže si vylepšovat budoucnost. Zkraťme to však: Může Z. Motloch říci, že nepřemluvil k uzavření životní pojistky nikoho, kdo neměl trvalý příjem, či kdo měl jen sociální podporu a kdo se v důsledku toho nedostal ve velmi krátké době do situace, že pojistnou částku nemohl prakticky zaplatit a pojišťovna placení rozhodně vyžadovala?

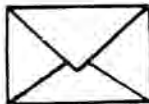
Jestliže to prohlásit může, nemá důvod cítit se dotčen našim upozorněním ve zmíněném článku
P. Janýr

ZE SPORTU

Z KOPANÉ

Vítězem jubilejního 20. ročníku ankety sportovního týdeníku Stadion o nejlepšího fotbalistu roku se stal 29letý středo-polař (a podle potřeby i stoper) pražské Sparty a 19násobný čs. reprezentant Jan Berger.

dopisy

Varování před neseriózní žurnalistikou

Pod mírně obměněným titulkem v posledním čísle "Kulturního klubu" (9/84) zvěstoval P. Janýr (který se pro jistotu zapomněl podepsat) čtenářům, že je potřeba mít se na pozoru před jakýmsi "pojišťovacím inspektorem", jenž ubohým uprchlíkům vnucuje různé pojistky, aniž by oni měli tušení, o co jde. Když pak nemohou platit, žene je nelitostně pojišťovna k soudu.

Protože pan Janýr nikoho nejmenoval, musí se nutně cítit osloven každý, kdo v branži pracuje. Sam jsem v této profesi činný přes 4 roky a problematiku příchozích z Československa znám velmi dobře. Jsou to lidé, kteří vstupují často již ve středním věku do jiného systému sociálního zabezpečení a tedy se ztrátou řady pojišťovacích let, která se velice negativně projevuje na jejich nárocích na zabezpečení v případě důchodu, úmrtí v rodině či invalidity.

Nevím, koho měl P. Janýr konkrétně na mysli. Poskytl nám příklad pokleslého žurnalistu, jenž střílí zpoza keře a zasažuje rány pod pás s úmyslem difamovat a vytvářet podpraho-

Své prvenství ozdobil dvěma rekordy: jako první fotbalista v historii ankety se přehoupl přes 500 bodů (dosud nejvíce Nehoda v r. 1979 - 490 bodů) a získal téměř dvakrát tolik bodů než druhý v pořadí (vyhrál o 234 body, dosud Dobiáš před 14 lety - 161 bod). 49 tipujících, mezi nimiž byl trenér národního mužstva Josef Masopust, trenéři 16 prvoligových mužstev a sportovní novináři, určilo následující pořadí:

1. Jan Berger (Sparta Praha)
2. Zdeněk Prokeš (Bohemians)
3. Petr Zelený (Bohemians)
4. Jozef Chovanec (Sparta)
5. Luděk Mikloško (Baník O.)
6. Ivo Knoflíček (Slavia Praha - král střelců podzimní ligy)
7. Karel Jarolím (Slavia)
8. Petr Janečka (Bohemians)
9. Jan Fiala (Dukla Praha)
10. Ladislav Vizek (Dukla Praha - fotbalista roku 1983)

Na oslavu jubilejního 20. ročníku uvedené ankety vyhlásil Stadion také čtenářskou anketu o nejpobulárnější fotbalovou osobnost uplynulých 20 let. Zúčastnilo se jí téměř 3000 čtenářů, každý z nich uvedl na korespondenčním listku pořadí tří nejlepších. Zvítězil brankář Ivo Viktor (Dukla Praha) před středopolaři Josefem Masopustem (Dukla Praha) a Antoninem Panenkou (Bohemians - nyní Rapid Vídeň).

LEDNÍ HOKEJ

Po Kanadském poháru, při němž čs. reprezentační mužstvo zůstalo dost dlužno své pověsti, čekala čs. hokejisty v polovině prosince přátelská utkání s mužstvem SSSR na vlastní půdě a cena Izvestij v Moskvě. Jestliže po pražských střetnutích se zdálo, že nedostatky z Kanadského poháru byly z větší části odstraněny, pak utkání v Pardubicích (2:6) a v Moskvě (0:5) ukázala, že zdaleka není ještě všechno tak růžové. Navíc nepříjemné klopýtnutí s Finskem v Moskvě jen některé problémy podtrhlo.

Jaké hlavní nedostatky se u čs. reprezentačního mužstva, které na ceně Izvestij obsadilo 2. místo, ukázaly?

Někteří hráči nedokázali přez ligové soutěže a ta se ještě ve vlastním turnaji stupňovala. "Souvisí to s psychickou odolností, někteří hráči jsou z ligy navyklí po náročném zápase na delší odpočinek nebo potřebují, aby po silném soupeři přišel slabší, aby tempo bylo mírnější", řekl na

toto téma trenér čs. reprezentace Luděk Bukač.

Na mistrovství světa v Praze se však bude hrát 10 zápasů v 16 dnech a čs. hokejisty budou čekat maximálně s denní přestávkou např. Kanada, Švédsko a SSSR a ve finálové skupině pak jen ti nejtěžší soupeři. Tomu musí pochopitelně odpovídat odolnost reprezentantů, jejich schopnost vyrovnat se s takovými náročnými úkoly. Druhým palčivým problémem byla hra obrany: z osmi hráčů, kteří dostali v obranných řadách příležitost, žádný nesplnil svůj úkol stoprocentně. Vzhledem k velmi slabé hře obrany měli nelehkou úlohu i oba brankáři, z nichž ing. Králík se zhostil svého úkolu lépe než Sindel. Z útočných řad zahrála výborně v pražských utkáních se sbornou trojka Rosol-Rusnák-Klima, v Moskvě se relativně nejvíce dařilo košické trojce Lukáč-Vodila-Liba. Více než tři měsíce, které chybí do mistrovství světa v Praze, dávají ještě určitý čas k nápravě. Na druhé straně zůstává otázkou, zda mužstvo SSSR, které je v mimořádné formě, je s to si tuto výkonnost udržet až do dubnového mistrovství světa.

Velkou radost udělali přízivcům hokeje junioři, kteří na mistrovství světa dvacetiletých hokejistů ve Finsku neprohráli jediný zápas a skončili pouze horším brankovým rozdílem na 2. místě za Kanadou. V závěrečném utkání celého šampionátu porazil obhájce titulu SSSR tým pořadající země a vybojoval si bronzovou medaili. Československo reprezentovali především příslušníci ročníku 1956, o němž se hovořilo jako o hokejově slabším, jedinou výjimkou byl brankář Hašek z Pardubic.

Přihlašuji se za člena Kulturního klubu
Přihlašuji se k pravidelnému odběru bulletinu
Zašlete mi 3 čísla bulletinu na ukázkou zdarma
Mám zájem o zasilání bulletinu, ale zatím nemohu zaplatit předplatné
(nehodící se škrtněte)

Jméno

Přesná adresa.....

chcete uvést rok narození
povolání
od kdy jste v Rakousku
jak jste se o Klubu dozvěděl-a?

.....
podpis

Vyplněné zašlete na adresu:
Kulturní klub, 1090 Vídeň, Lustkandlg. 4 21

Proto také čs. hokejovi odborníci a novináři počítali reálně se 4. místem, zisk medaile byl spíše snem. Kde lze najít příčiny tohoto neočekávaného úspěchu? Pod taktovkou trenérů Františka Pospíšila a Júlia Černického vycházelo mužstvo ve všech sedmi zápasech ze zajištěné obrany: dostalo pouhých 13 branek, nejméně ze všech. Branky mělo střilet z brejkových protiútoků, po rychlých kombinacích. Do střeleckých šancí se čs. hokejisté dostávali, ale jejich slabinou bylo přesné zakončení: nastřelili o 12 branek méně než Kanada a o 10 méně než Finsko atd. Čs. mužstvo se vyznačovalo vlastnostmi, které v mnoha případech nejsou v čs. hokeji samozřejmé: nezměrnou obětavostí, vůlí po vítězství, soudržnosti, dokonalou disciplínou, dodržováním taktických pokynů trenérů.

Nejlepšími hráči "stříbrného" mužstva, jejichž jména bychom si měli zapamatovat, byli brankář Hašek, který mužstvo často "podržel", první vítězství nad SSSR po třech letech šlo na jeho konto. Z obránců byla nejlepší dvojice Látal (Sparta Praha), který je typem ofenzivního obránce, a Kadlec (Poldi Kladno - I. NHL), který využívá své fyzické dispozice ke hře tělem. Z útočných trojic byla nejlepší řada Kron (Zetor Brno) - Pivoňka (Dukla Jihlava) - Kučera (Skoda Plzeň). Pivoňka, který byl vyhlášen nejlepším útočníkem mistrovství světa, ukázal tvořivě schopnosti: uměl zatáhnout puk do obranné třetiny soupeře, rozehrát i tvrdě vystřelit. Pivoňka byl po Haškovi oporou čs. mužstva číslo dvě. Úspěšné čs. mužstvo je perspektivní, na příštím mistrovství světa v Kanadě může startovat ještě osm hráčů.

• Program •

ADÉLA JEŠTĚ NEVEČĚŘELA

česká filmová veselohra

pátek 15. února 19.30
Dreihackengasse 7
Viedeň 9

buffet Jelínek

PRAVIDELNA PORADNA PRO UPRCHLIKY

se koná jako vždy půl hodiny před klubovním večerem. Prosíme všechny, aby se na náše obraceli jinak jen ve skutečně neodkladných případech.

HLEDÁTE ČESKY NEBO SLOVENSKY MLUVIČIHO LÉKÁŘE?

MUDr. Stanislav ŠTERBA, univ. doc., odborný lékař pro vnitřní choroby, zejména srdce, Viedeň 11, Simeringer Hauptstr. 80, tel. 74 12 08.

MUDr. Vladislav LIPTAK, odborný lékař pro vnitřní

choroby, Viedeň 1, Zelinkag. 12 po-čt. 15.30-18 hod., tel. 63 58 34.

MUDr. Břetislav HALPERN, praktický lékař, Viedeň 10, Malborghgasse 31, tel. 62 23 45.

domácí inzerce

V naší inzertní rubrice Vám rádi uveřejníme jakékoli oznámení, inzeráty o prodeji, koupi, darech apod. Pokud si to budete přát, zůstanou Vaše inzeráty anonymní. Členům Klubu, abonentům bulletinu a v sociálních případech otiskneme zprávy a inzeráty zdarma, v ostatních případech prosíme o režijní příspěvek. Svá sdělení zašlete písemně nebo za telefonujete: Zuzana Richterová, tel. 35 46 035.

NEPOTŘEBUJETE-POTŘEBUJETE

to či ono. Děti vyrostly z oblečení, které je ještě dobré. Přestavujete byt a máte zahořelou skříň nebo křesla. Koupili jste si novou pračku, ačkoli stará ještě funguje a je škoda ji vyhodit. Jiný by to vše mohl potřebovat. Nemáme sice skladiště, kam bychom takové odložené věci mohli uložit, ale nabídku těch, kteří to či ono nepotřebují můžeme registrovat a zprostředkovat kontakt s těmi, kdo to či ono potřebují. Jestli mezi jedny či druhé patříte, ohlašte se na tel. 90 45 317.

VYUCUJI ANGLIČTINĚ, ovládám řezbářské a textilní výtvarné techniky-naučím nebo pomohu. Nabízím pomoc jako fotograf. Auto mám k dispozici, prostor pro tyto činnosti nikoliv. Mám zájem i o jiné práce. Marie a Vladimír Bosák, Hauptstrasse 41, A-2571 Altermarkt, Niederoesterreich.

GRAFICKÉ PRÁCE
všeho druhu, návrhy firemních značek, plakátů, oznámení ap.
Z. B. Zinnerg. 27/31, tel. 7658164

OVĚŘENÉ PŘEKLADY
Hana Paulová, Viedeň 17, Neuwaldegerstr. 41/21, tel. 4605343.

KNIHY GRAMODESKY KAZETY
objednávejte na adrese K. Havla, Wien 2, Schuttelg. 101/4, tel. 7514522 nebo 5779213.

PROSÍM MAJITELE KOCOURA (nevykastrovaného), aby zatelefonoval na č. 5750882. Budu vděčná i za informaci, kde takového majitele najít.

HLEDÁM JAKOUKOLI PRÁCI nebo možnost výdělků. Vyučena litografka, restaurátorka (obrazy, sochy), též úklid a šití.

VIM O PODNÁJMU 2+1 se sprchovým koutem v 16. okrese. V předsíni vestavěná skříň, jinak nezařizený. Nájem 3300. Tel. 3417205 nebo 4520255

KOUPÍM fungující automatickou pračku, pokud možno levně. Tel. 76 58 104.

PRODAM NOVOU TELEVIZI černobilou s velkou obrazovkou zn. Telefunken, za 1000,- S. tel. 3350703.

ČESKÁ GALERIE ATELIER JAN Jan Brabeneč, Spittelbergg. 7, (za Volkstheater), tel. 96 38 552.

UBYTOVANI VE VIDNI 150 šil. za osobu a noc, Miloslav Seda, Westbahnstr. 18, tel. 93 88 112 nebo 64 57 415.

KNIHOUPECTVI PASTRŇAK velký výběr knih, gramodesek, kazet, plakátů a obrazů; Viedeň 7, Lindengasse 5, tel. 96 37 79.

KLUB
ČECHO A SLOVÁKŮ V BAHORU

Informační bulletin. Majitel, nakladatel, vydavatel a tisk Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Viedeň 9, Lustkandlgasse 4/21. Vychází měsíčně mimo prázdnin. Cena 6 šilinků. Roční předplatné 60 šil. včetně poštovného. Pro členy Klubu je předplatné zahrnuto v příspěvcích, pro nově přišedší, studenty, penzisty a pod. v případě potřeby zdarma. Bankovní spojení Zentral-Sparkasse, Konto Nr. 602 378 309
Redakce a administrace Zuzana Richterová, Viedeň 20, Ospelgasse 13/15, tel. 3546035.

Informationsbulletin, Medieninhaber (Verleger), Hersteller und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Oesterreich, Wien 9, Lustkandlgasse 4/21. Erscheint monatlich. Preis Sch. 6. Jahresabonnement Sch. 60. Redaktion und Administration Zuzana Richterová, Wien 20, Ospelgasse 13/15, Tel. 35 46 035.

OFFENLEGUNG NACH DEM MEDIENGESETZ: "KULTURNI KLUB" ist Informationsbulletin des Vereins "Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Oesterreich", der sich zum Ziel setzt, sowohl seinem Mitgliedern und Freunden, als auch breiteren oesterreichischen Oeffentlichkeit den Zutritt zur tschechoslowakischen demokratischen Kultur, Wissenschaft und Kunst zu ermoglichen. Dies ist auch Aufgabe des Bulletins.

KULTURNÍ KLUB

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

HERR

BREJCHA BOHUMIL

KNOELLG. 36/19

1100 WIEN

1985

Z výstavy Vejvodových fotografií

JACÍ JSME

Mnozí budou jistě namítat, že se takové věci nemají říkat (a už vůbec ne psát). Ale leží mi to už dlouho v hlavě. Už přes rok. Od té doby, co jsem potkal L. s jeho paní a dvěma kluky, kteří začli chodit do školy. Kluky jsem viděl poprvé, s L. jsem se neviděl už snad 10 let, ačkoli jsme se počátkem sedmdesátých let vidávali často. Scházeli jsme se tenkrát, noví v cizím prostředí, pravidelně v jedné hospodě, kterou si zpachtoval jeden Čech a vařil tam knedlíky s vepřovým a svičkovou. L. bylo tenkrát něco přes dvacet a ačkoli byla tenkrát daleko lepší situace pokud šlo o najít místo než dnes, nemohl se pořád chytit. Byl zapáleným "antikomunistou" - jak jeho dvacetiletým odpovídalo, ani své matce, které - jak říkal - partajní legimitace pomohla k místu ředitelky školy, nemohl přijít na jméno. Našli jsme tenkrát pro něj práci, na kterou si netroufal, ale dokopali jsme ho k tomu, aby tam sebevědomě šel - a vyšlo to. Byl několik let také ve výboru Klubu, který jsme tehdy dali dohromady. A pak se objevoval řidčeji a řidčeji, až jsem ho přestal vidat vůbec. Až v roce 1978 se telefonicky ozval. Zvěstoval, že se mezitím stal otcem - a že utekl jeho bratr. Bratr přišel do Klubu, potřeboval pomoci tu i tam, rychle se seznámil s tím i oním. A zakrátko jsem ho taky neviděl. Až snad po dvou letech jsme se potkali na nějakém sympoziu, to už dělal v jednom výzkumném ústavu, kam se dostal přes nové známé z Klubu. Že se mu vede dobře, řekl krátce. Potřásli jsme si ruce a on běžel potřásat ruce těm, které odhadoval, že bude ke své kariéře potřebovat.

Moje setkání s L. po tolika letech bylo rozpacité. Rozpaky se nedaly obejít ani o klikou přes kluky, protože nemluví česky a já nemluvim německy s dětmi českých rodičů. -Měli jsme tady už maminku a teď se chystáme podívat se taky domů, pokusila se jeho paní překlenout mlčení. Tim to dorazila. Cí vyjasnila. Rozešli jsme se. Bratr přijel i doktorovi B., ale nejdřív jsem poznal jeho. Přes někoho se dověděl o Klubu a přišel, hledal cesty, jak sehnat místo lékaře. Po roce se pak objevil se svým bratrem, který čerstvě utekl. Potřeboval někde začít dělat. Povědlo se to a musím říci, že to bylo místo, o jakém se malokomu může zdát.

Po čase jsem se s oběma setkal na jedné vernisáži. Daří se jim výborně, říkali, doktor kupuje větší byt, má na to, bratr dal z onoho výborného místa výpověď, protože má něco ještě výbornějšího. Ličili, jak jim všechno vychází a jak si žijí, ale já je neposlouchal. Myslel jsem na to, že při sbírce, kterou Klub před časem pořádal, jsem neviděl jméno ani jednoho z nich. Zrovna tak jako jméno onoho architekta, který se vlastní naivitou zapletl do jakési bytové aféry, takže jsme strávili mnoho hodin při soudních jednáních. I tak ho to stálo hodně peněz, které samozřejmě tehdy těžko dával dohromady. Ted už je v jiné situaci, potkalo ho štěstí, slyšel jsem, že jezdí autem jakési exotické značky. Vidět ho už není. Nepřišel od něho ani groš, když neměl, ani když nyní má. Paní M. jsem zas léta vůbec neznal, ačkoli posílala léta členské příspěvky Klubu. Ma

Z OBSAHU:

POCHOPIT SPRÁVNĚ MINULOST-nás rozhovor s E. Kohákem	str. 3
MILAN KUNDERA: Nejsem vykořeněný emigrant	str. 4
PRAHA-VATIKAN	
USPECH INICIATIVY KLUBU	str. 6
ČETLI JSME: Proměny, Listy	str. 10
K PREMIÉRE HUNDERENNEN	str. 12
PRAVIDELNÉ RUBRIKY:	
Z ČESKE VIDNĚ: Kolik nás je-	
SPORT: Bilance hokejistů, KDO CO	
KDY KDE atd.	

PRVNÍ ČAST SERIALU:

KAM AZ ARMÁDY DOJDOU

KDO CO KDY KDE?

ROBERT VEJVODA,

člen Kuenstlerhausu, má výstavu svých fotografií v Kursalonu v Moedlingu od 22. února do 16. března, otevřena je vždy v pátek, sobotu a neděli od 16 do 19 hod. Vajvoda je sice vídeňský rodák (roč. 1923), ale vyrostl v Praze, kde také desetiletí působil jako profesionální fotograf a vydal několik fotografických publikací. Vystavoval v Amsterdamu, Riedtu (Švýcarsko), Bad Ischlu, Innsbrucku a mnohokrát ve Vídni. Jednu z jeho fotografií přetiskujeme na 1. straně.

PAVEL LANDOVSKÝ

hraje v současné době v Akademietheater v Nestroyově frašce HEIMLICHES GELD - HEIMLICHE LIEBE. Hra byla obohacena o hudební vložky a kritika ji označuje jako kousavou satiru na Vídeňáky - ovšem Vídeňáky padesátých let minulého století. Landovský hraje po boku Fritze Muliara a Franze Moraka.

ZBYNĚK SEKAL

V minulém čísle jsme upozorňovali na výstavu českého výtvarníka Zbyňka Sekala v Neue Galerie, 1010 Wien, Rotenturmstr. 27. Výstava byla velmi pozitivně hodnocena vídeňskou výtvarnou kritikou. Výtvarný kritik Kurieru napsal: Z. Sekal rozkládá a rozfázává staré kusy nábytku, bedny nebo staré ná-

řadí ze dřeva. Jednotlivé díly pak skládá do obrazových montáží tak, že v materiálu se vyskytující hřebíky, zbytky pantů, rýhy a drážky, zářezy a zbytky barvy a vlastnosti povrchu vytváří druh rytmu materiálu. Jeho "předposlední sestavené obrazy" jsou právě tak jednoduché jako umělecké, moderní jako starožitné: figuránské umění fugy.

JIRÍ MORAVA,

jehož populární publikaci "Der k.k. Dissident Karel Havlíček" vydává Oesterreichischer Bundesverlag (má vyjít na podzim místo na jaře, jak jsme před časem ohlásili), dostal za tuto svou práci čestné uznání rakouské vědecké společnosti Oesterreichische Forschungsgemeinschaft, jejímž předsedou je vídeňský mistostarosta dr. Erhard Busek.

EVA VONESOVA
A ONDŘEJ KOHOUT

budou vystavovat své obrazy (O. Kohout krom toho také scénické návrhy) v Linci, v prostorách Creditanstaltu, Coulinstr. 16 od 7. března.

LARGO DESOLATO,

nová divadelní hra Václava Havla (tentokrát ne obvyklá jednoaktovka) bude mít premiéru v Burgtheatru. Je plánována na konec března či počátek dubna. Ještě před touto světovou premiérou ji uvedeme na příštím večeru Klubu.

HUNDERENNEN,

švýcarský film, ale natočený českým režisérem Safarikem s několika českými herci (mj. Pavlem Landovským; střih Zuzana Brejchová) se bude promítat v březnu v Topkinu, Vídeň. (Přesný termín nebyl v době uzávěrky ještě znám.) Premiéra bude bez velkých okázalostí, nejedná se totiž o kasa-film, ale o film, natočený s velmi malými prostředky, který však ve filmovém světě vzbudil neobyčejnou pozornost. Dostal několik ceniferovalek (jsem o tom), byl předváděn na významných festivalech, mj. v San Sebastianu, ale také dokonce v Káhíře. Rozhovor s režisérem Safarikem (který je spolu se spisovatelem J. Vajvodou také spoluautorem scénáře) otiskujeme uvnitř. Abychom nezapomněli zmínět: čeští emigranti ve Švýcarsku.

PROSÍME

všechny výtvarné umělce, autory literárních a odborných děl, a novinářských článků, hudebníky atd., aby nás upozornili kde kdo kdy co z nich uveřejnil, vystavoval, vystupoval, kdy o tom vyšly recenze v tisku atd. Dstých zde není na místě. Snažíme se registrovat činnost Čechů a Slováků v Rakousku a při nejlepší vůli nejsme s to o všem vědět z vlastních zdrojů.

takové nerakouské jméno - ani německé, ani české, že jsme si vždycky říkali, kdo to asi je. Až jsem jednou v televizi cosi střihal a paní, s kterou jsem to dělal, na mě, když jsem se jí představil, začala mluvit česky. Byla to paní M. -Posiláte už léta příspěvky, ale nikdy se neukážete, povídám. -Kdy, při těch službách tady. Ale Klub je potřebná věc, proto posílám alespoň peníze. A stejně mi odpověděl dr. C., který ani nemůže nikdy přijít, protože to má do Vídně z druhého konce Rakous pár set kilometrů. O té potřebnosti Klubu mluvil také S., lékař, kterého jsem poznal někdy před 15 lety. Tehdy mi řekl, že do Rakouska přišel vydělávat a o nic jiného nemá zájem. Jak je vidět, není to tak. Když jsme sbírali na Masarykovu desku, přišel vysoký obnos od jakéhosi architekta, žijícího v jednom menším městě. Nedovedu si představit, jak se vůbec mohl dozvědět číslo konta. Zastavil mne K., "Staročech", sáhl do náprsní tašky a podal bankovku: -Nedostal jsem se k tomu poslat členský příspěvek

poštou. -Ale to je moc, to by bylo na několik let, já na to. -Nemluvte o tom, Klub peníze potřebuje. -Zijem tu už ve druhé generaci, řekl mi jiný, ale chodíme jen do Klubu, to ostatní, co se tu pořádá, nemá cenu. Jeho iniciálku nemohu uvést, nevím, jak se jmenuje. Skoda, řekne možná někdo, kdo za iniciálkami hledá ty, o nichž je řeč. A možná, že někdo dokonce lituje, že jsem zůstal jen u iniciál a neuvědl jména, aby se vědělo, o kom je řeč. Ale na jménech přec nezáleží, daly by se uvést další příklady a historicky. Ty, o kterých jsem se zmínil, mě náhodně napadly, když jsem se zamýšlel, vlastně spíš pro sebe, nad tím, jací jsme a jací taky jsme. Vychází mi nerozhodná odpověď: Jak kdo. Mám před sebou dopis, který dnes došel: "Náhodou jsem se dozvěděl o Kulturním klubu. Jsem umělecký řezbář a moje družka malířka, proto bych měl nesmírný zájem stát se členem ... O. L." Jaký je tenhle O. L.? Ne jací jsme, ale jaký je kdo z nás?

NAS ROZHOVOR S E. KOHÁKEM

POCHOPIT SPRÁVNĚ MINULOST

Přednáška prof. Erazima Koháka na téma Spory o české dějiny, kterou měl na lednovém večeru Klubu, měla mezi posluchači mimořádný ohlas. A tak jsme se rozhodli vrátit se k jejímu tématu ještě jednou na této stránce v rozhovoru s ním. Nejdřív několik slov o E. Kohákovi samém.

"Poprvé jsem se holil a první pivo pil až v cizině", říká. Narodil se síce v Československu, ale vyrostl už v Americe, kam přišel na počátku padesátých let, když mu bylo čtrnáct. Nejdřív šel do zaměstnání, aby si vydělal na pozdější studia: filosofie a bohosloví. Od roku 1960 je profesorem na universitě v Bostonu.

Pupeční šňůru se svou rodnou zemí tím však nepřetrhl, všechny jeho články a knížky svědčí o tom, že se nedívá na vývoj v Československu očima roku, kdy z něho odešel (jak se to velmi často stává jiným), ale že vnímá jeho vývoj, kterým v průběhu času nutně prochází každá společnost. Ostatně, v r. 1968 a 1969 byl v Československu na studijním pobytu a měl tedy příležitost tento vývoj spoluprožívat. Téma jeho přednášky však nebyla současnost; přesto byla neobyčejně aktuální:

- Chceme-li rozumět současnosti na pozadí historie, je třeba zbavit se některých ustálených mýtů. Jedním z nich, právě zde velmi rozšířeným, je představa, že Češi, nebo Masaryk, nebo Slované rozbili Rakousko. Ve skutečnosti Češi a Slované byli v r. 1848 ti, kdo měli zájem na zachování Rakouska. Palacký píše tehdy do Frankfurtu, že kdyby Rakouska nebylo, museli bychom si nějaké podobné společenství vytvořit. A to se víceméně opakovalo v r. 1866, kdy Bismarck uvažoval o možnosti nezávislého Maďarska a setkal se v Praze také s Palackým, který mu opakoval nutnost sounáležitosti českých zemí s Rakouskem. Samozřejmě, že Češi očekávali, že Vídeň uzná české zásluhy a že dojde k vyrovnání s českými zeměmi jako s Maďarskem. Ale k tomu nedošlo, místo trialismu došlo k rakousko-uherskému dualismu.

Není také pravda, že Masaryk boural Rakousko. Byl to rakouský poslanec, který bral svou odpovědnost poslance natolik vážně, že se zastával i zájmů německých občanů. Chtěl vytvořit moderní, snášenlivý demokratický stát. Teprve když viděl, že se Rakousko rozpadá, že Češi nemohou jeho jednotu udržet, přeorientoval se a kladl si otázku, kdo takový spravedlivý stát ve střední Evropě vytvořit může.

- Proto také ty výtky, ty útoky proti Masarykovu "rakušáctví" ze strany českých radikálních nacionalistů, a poměrně malý ohlas, který v tehdy nacionalně vyhrcované společnosti jeho politika měla.

- V dějinách tohoto soustátí se vyskytovaly dvě možnosti, na čem ho udržet. Jednou z nich byl princip tolerance, což byl tehdy v Evropě velmi nezvyklý princip. Dostáváme se tím až někde do 16. století, kdy platila zásada pravovernosti: či zem, toho víra. České země byly od dob husitské revoluce jednou z mála tolerantních zemí v Evropě, kde se uznávala možnost různých vírů. S tím také souvisí jejich kulturní a hospodářský rozkvět v té době. Na Bílé hoře, ve stavovském povstání v r. 1618 proti císaři šlo především o spor dvou základních přístupů, ne zda bude Rakousko nebo nebude, nýbrž zda bude budováno na stavovském principu tolerance či na principu jednoty víry a státu, na tom, čemu dnes říkáme pravoslávi a samodržávi, jak to tehdy prosazovali Habsburkové pod vlivem své španělské větve. Bílá hora nebyla vítězstvím katolíků, protože tam prohráli i čeští katolíci, protože jejich víra už nebyla jejich vírou, ale stala se instrumentem státu (a stejně jako věřící komunisté po únoru najednou zjišťovali, že už to není ta jejich revoluční víra, nýbrž že se z ní stala státní ideologie).

Na Bílé hoře tedy zvítězil princip jednotné moci proti principu mnohotvárnosti. Na takovém principu však bylo možné budovat stát jen v dobách, kdy mohl existovat bez podpory obyvatelstva. Jakmile však vývoj společnosti dojde do období, kdy se z poddaných stávají občané a kdy vláda začne být závislá na podpoře obyvatelstva, stává se princip tolerance nutností. Rakousko se nakonec rozpadlo, protože Habsburkové nebyli schopni tento princip tolerance realizovat a pokoušeli se udržet jednotu státu na principu centralisticky dirigované jednoty.

ČESKÁ A SLOVENSKÁ kultura

JAN WERICH

6.2.1905 - 31.10.1980

Bylo by mu v tomto měsíci 80 let - kdyby se jich dožil. Ale už nechtěl. Dvakrát ho lékařská věda a um vrátily zpátky do života, když už byl klinicky mrtvý. Když se to podařilo podruhé, nebyl už lékařům vděčný. Chtěl to mít za sebou, protože byl strašně nemocný. Když ho v polovině října 1980 odváželi opět do nemocnice, prosil dceru Janu, aby nedopustila další pokusy o návrat do života. Chtěl umřít - normálně umřít. Vyhověli mu, protože ho měli rádi a chápali jeho touhu.

Byl to herec, spisovatel a člověk. Především člověk. Moudrý člověk se vším, co k tomu patří. Měl rád lidi a červené víno. Dobré lidi a dobré červené víno. Nenáviděl hlupství a domýšlivost. Řídil se zásadou, že "když už člověk jednou je, tak má koukat, aby byl a je, tak má být to co je a nemá být to co není, jak tomu v mnoha případech je". Naplnila se jeho slova, kterými poděkoval za soustrast nad smrtí milované ženy Zdeničky: "Za radost ze života, za smích a pocit štěstí na konci zaplatíme smutkem". Zaplatil smutkem svých posledních let a i my, kteří jsme ho znali, ať již osobně, nebo jen z jeviště či filmu, platíme smutkem. Když odcházel, vzkázal nám: "A mějte se tu dobře". Člověk Jan Werich.

JIRI GRUSA

vydal ve Fischer Verlag svůj nový román JANINKA. Západoněmecká kritika píše, že je to nejen román lásky, ale i kniha, která v sobě skrývá celou středoevropskou kulturu a morbidní kouzlo upadající dunajské monarchie, které tvoří pozadí románu. Je to rodinná kronika a současně historie Čech.

MILAN KUNDERA

NEJSEM VYKORENĚNÝ
EMIGRANT

V Bostonu je inscenována jeho hra na náměty Diderota JAKUB FATALISTA. Francouzský prezident Mitterand mu v r. 1981 propůjčil francouzské občanství. Disident z DDR Reiner Kunze ho nechává ve své knize DIE WUNDERBAREN JAHRE vystupovat jako miláčka žen: Milan Kundera, jehož kniha Nesnesitelná lehkost bytí stojí na l. místě bestsellerů. Bydlí v Paříži, v rue Littré. Jeho mansardu zdobí vlastnoručně malované obrazy. O ztracené vlasti svědčí jen malá zarámovaná stránka partitury Beethovenova kvarteta a moll op. 132 se signaturou jeho hudebně vzdělaného otce: 21.6.1916-Bohorodička.

-Při všech rozhovorech je Vám kladena otázka: Jste optimista, skeptik nebo pesimista? Vždycky jste odpovídal, že nejste ani jedno ani druhé, říkal jste, že jste umělec.

Kundera: Nikdy neříkám, že jsem umělec, říkám vždy, že jsem romanopisec. To je moje obranná strategie. Bráním se proti takovým zjednodušujícím interpretacím, trpím jimi. To redukování všeho na politické dimenze... Je to nespravedlivé. Možná, že má obrana je příliš prudká, příliš polemická. Ale vždyť je to paradoxní: Moje práce byly v Praze v liberální

ěře hodnoceny jen z hlediska uměleckého, filosofického, románového. Nebyla to vůbec žádná politická senzace, klima v Praze bylo tehdy tak liberální, že se mohlo o románu opravdu mluvit jen jako o románu. Když srovnáte tehdejší pražské kritiky s pozdějšími kritiky parížskými, budete šokován. Podle západních kritik se jednalo pouze o politické dokumenty. A to je interpretace, která mě velmi irituje. O G. Grassovi se také neříká, že je sociální demokrat, o Picassovi, že je především komunista. Grass je spisovatel a Picasso malíř.

- To je ovšem otázka už ne historizující, nýbrž nanejvýš aktuální.

- Ano, tento omyl dnes opakuje Sovětský svaz, který také svou moc nebuduje na principu tolerance a mnohotvárnosti, na podpoře svých občanů, nýbrž proti vlastním občanům, ne na souhlasu národu v jeho zájmové sféře, ale bez ohledu na ně. Opozici to klade před otázku, co stávi proti této pravověrnosti režimu. Pokud se proti komunistické pravověrnosti snaží stavět jinou pravověrnost, dopouští se stejné chyby. Stát dnes může být budován jen na ochotě uznávat nesouhlas a mnohotvárnost jako formu občanské angažovanosti. Když se tedy v exilu skupiny a skupinky vzájemně napadají a snaží se rozhodovat o tom, kdo právoplatně právo má a právo nemá, opakuji stejnou chybu.

- Není nárok na absolutnost vlastního názoru výrazem nedostatku konkrétního programu, nedostatku toho vědět, co konkrétně dělat? Přeneseno do doby Rakouska. Tehdejší radikální národní program vytyčoval absolutní, vzdálené a idealistické postuláty na rozdíl od Masaryka, který chtěl dosáhnout splnění národního programu drobnou, jak on říkal každodenní prací, postupnými reformami. Neplyne dnešní pravověrnost některých z neschopnosti najít konkrétní úkoly?

- Samozřejmě. To je východisko ze situace, kdy nejsem schopen řešit problémy konkrétní situace a tak je zametu někde do kouta a hlásám pravověrnost. Zjednodušeně řečeno: když nevím, jak řešit zásobování karfiolem, tak se vrhnu na ideologické otázky. Dnes jsme v představách co konkrétně dělat či nedělat v horší situaci než za Rakouska, kdy přes všechno, co bylo, platila ústavnost, byl poměrně široký prostor pro politické působení.

- Byl a nebyl. Když se podíváme na počátky dělnického hnutí, měla formálně ústavou a zákony dané možnosti rozvíjet se, ale přesto si státní moc našla cesty, jak jeho vzestup podvázat. A nejednala se svými protivníky také v rukavičkách, zavírala je, vyhazovala z práce, prohlašovala jejich schůze za ilegální, znemožňovala jejich publikační činnost. V počátcích to byla jen velmi malá skupina lidí, kteří představovali protagonisty tohoto hnutí, kteří "nasazovali krk". Nutně to vyvolává paralelu s Chartou 77.

- Ano, tehdy za Rakouska se leccos mohlo, ale platilo se za to. Dnes je to obdobně, i když se může méně než tehdy a musí se za to platit víc než tehdy. Ale vývoj je už tak daleko, že to, co se ještě před 10 lety zdálo nemožné, dnes možné je ať už máme na mysli nejrůznější neoficiální edice, prohlášení Charty k některým problémům atd. Všechno to však vychází z jednoho, z principu vzájemné tolerance, a směřuje proti jednomu: proti netolerantnosti.

-Necitím se vůbec vykořeněný, vůbec ne smutný...ne, já se necitím jako klasický emigrant, který trpí, který pro touhu po domově nemůže ani jist.

-Můžete si představit, že byste se někdy vrátili do Prahy? Hraje něco takového roli ve Vašich snech či ve Vašem psychologickém stavu?

Kundera: Je těžké, velmi těžké na takovou otázku odpovět. Do které Prahy?

-Vezmeme ten nejpravděpodobnější příklad, že by tam došlo k fundamentální společenské změně. Toužíte někdy po něčem takovém?

Kundera: Mluvíte o snu, který je mimo jakoukoli realitu.

-To je podstata snu, ne?

Kundera: Ale moje Praha už neexistuje. Moji přátelé jsou buď pryč nebo mrtví. Je to změněná země - i řeč je jiná. Když zapnu někdy v rádu Prahu, najednou zjišťuji: to není moje řeč - je to cizí tón, který se mi ztěžší dotknout. Abych byl docela upřímný: I při zcela zásadní změně české situace nevěřím, že bych tam chtěl zase žít.

-V románu Nesnesitelná lehkost bytí říkáte: "kdo žije v cizině, kráčí ve vzduchu prázdnu, v prázdnu prostoru, bez ochranné síle, kterou mu skýtá vlastní zem, v níž se můžeme bez námhy dorozumět společnou řečí, kterou od malicka známe."

Kundera: To je situace leccos. Ne Sabinova a také ne moje. Myslim, že jsem si vzal svou Prahu s sebou. Tu vnímá vkus, řeč, krajinu, kulturu.

Žiji v hluboké solidaritě s lidmi tam. Ale miluji Francii, jsem tady šťastný - a ten sen o návratu, ten neexistuje.

GABRIELA BENAČKOVÁ-CAPOVÁ
slavila mimořádný úspěch na operním festivalu, který uspořádala vídeňská Volksoper především pro zahraniční návštěvníky. Úvodní gala večer se stal, dle vídeňské kritiky (Kurier a Kronenzeitung) triumfem Gabriely Benačkové a Nicalaie Geddy. Karlheinz Roschitz píše v Kronenzeitungu, že Benačková drahocenný sopránový hlas zářil a jiskřil v áriích ze Straussova Cikánského barona a Zellerova Pláčníka. "Zpívá nevšedně krásně, plná vnitřního napětí a tepla aniž by upadla do sentimentálního kýče." O společných ductech Benačkové s Geddou pak píše: "A když pak oba společně zazpívali dueto "Rty mlčí" a "Nikdo tě ne miluje tak jako já", byl pro operní fanoušky svět naprosto v pořádku."

KULTURA jednou větou

- V budově Klicperova divadla v Praze Kobylisích zahájila svou činnost nová pražská komorní opera, která má uvádět především díla 17. a 18. století. Soubor jejích sólistů tvoří většinou mladí umělci, absolventi uměleckých škol.
- V Bernu byl uspořádán Janáčkův týden, v jehož rámci se kromě přednášek a filmových ukázek konal po 7 dni každý večer koncert různých Janáčkových skladeb.
- Československý jazzový festival s mezinárodní účastí bude uspořádán od 19. do 21. září letošního roku v Karlových Varech.
- Aby zdůraznil nedělitelnou jednotu české literatury, at již psané v Československu nebo v exilu zvolil sjezd SVUV Toronto tři nové čestné členy: Jaroslava Seiferta, Václava Havla a Milana Kunderu.
- 21 českých a slovenských výtvarníků, žijících v Austrálii, uspořádalo v sydney-ském divadle společnou výstavu.
- K stému výročí narození malíře Otakara Kubína byla v pražském Královském letohrádku Belveder otevřena souborná výstava všech dostupných Kubínových děl.
- Před 200 lety byla poprvé provedena v Tylové (tehdy Nosticové) divadle hra v českém jazyku - veselohra G. Stephanie Odběhlec z lásky synovské.
- Symfonický orchestr FOK odjel na měsíční zájezd do USA, kde bude mít 20 koncertů.
- Elmar Klos, filmový režisér, oslavil své 75. narozeniny.
- 125 let uběhlo od narození Josefa Bohuslava Foerstra, autora 6 oper a desítek orchestrálních, koncertních a komorních skladeb.
- V Národním divadle oslavili Libuše Domanínská 30., Rudolf Hrušínský 25. a Josef Kemr 20. pracovní jubileum.
- Dr. Radomír Luža, profesor evropských dějin na Tulane University v New Yorku, vydal Dějiny hnutí odporu v Rakousku.
- Mnichovské nakladatelství Arkýř vydalo k sedmdesátinám známého českého básníka a výtvarníka Jiřího Koláře, žijícího v Paříži, jeho deník s názvem Očitý svědek: také kolínský Index vydal umělcovy krátké úvahy o umění, o poezii a o životě, nazvané Odpovědi: publikaci doprovázejí autorovy muchláže (Kolářova osobitá výtvarná technika) s pražskými náměty.
- Hudebníci pražské rockové skupiny Extempore, kteří emigrovali do Rakouska, vystupují ve vídeňském hudebním lokále Jonathan Seagull.
- Oblíbený, ale v Československu zakázaný spisovatel dětských knížek Jaroslav Foglar se koncem minulého roku 84 dožil 77 let.

ANKETA

O NEJLEPŠÍ KNIHU 1984

Literární ankety, kterou pořádá každoročně Svobodná Evropa, zúčastnilo v minulém roce přes sto osobností z české vědy, umění a publicistiky. Z české literatury byly v anketě nejčastěji jmenovány dva tituly: Ferdinand Peroutka "Budeme pokračovat" a Jan Pelc "Děti ráje". První vyšel v nakladatelství 68 Publi-shers a uspořádal ho J. Kovtun, druhý

v 72. čísle Svědectví. Třetí nejčastěji jmenovanou knihou bylo scherzo capriccioso J. Skvoreckého, dále sborník esejů V. Havla "O lidskou identitu" a "Oheň baroka" od A. Kratochvíla. Podle počtu hlasů je možné na další místa zařadit: Cerného Paměti IV., Grušův Doktor Kokešmistr panny, Tatarkovu prouzu Šam proti noci a Seiferovy Všecky krásy světa.

KAM LIDÉ MÍŘÍ

Emigrace nabývá ve světě stále větších rozměrů a ovlivňuje podstatně složení obyvatelstva některých zemí. Nejsilněji změnila složení obyvatelstva Austrálie. V r. 1947 měla tato země 7,6 mil. obyvatel, v r. 1971 už 12,7 mil. a z nich se 20% narodilo v cizině. Podle posledního sčítání z r. 1981 se z toho 16 152 obyvatel narodilo v Československu: krajanské zdroje však uvádějí cifru 33 000, z nich 14 000 po srpnu 1968. V Austrálii existují dokonce fotbalové kluby Bohemians, Prague a Slavia, sokolovny v Sydney a Melbourne. Ve srovnání s Kanadou a USA jsou také v Austrálii pro většinu nových přistěhovalců nejnazší podmínky a existuje dokonce zvláštní ministerstvo pro imigraci. Vláda zajišťuje první bydlení a možnost jazykové výuky. Dodejme však, že podle našich informací největším problémem je přizpůsobení se zcela odlišným klimatickým podmínkám. V Kanadě se podle posledního sčítání hlásilo z 24 milionů obyvatel k českému či slovenskému puvodu 67 695 osob, polovina z toho v Ontariu. Na rozdíl od USA není Kanada vystavena náporu z Latinské Ameriky a Asie, takže v zemi převládají přistěhovalci z Evropy. Imigrace je plánována, v r. 1983 bylo předpokládáno 110 000 nových příchozích. Z toho na politické uprchlíky připadalo 14 000, z nich 6 000 na východní Evropu. USA jsou největší imigrační zemí světa: víc než 50 mil. Evropanů přebrodilo Atlantik a usídlilo se v této zemi. Převaha Evropanů mezi novými obyvateli však už pominula. V šedesátých letech se do USA přistěhovalo ještě 1,3 mil. Evropanů a 360 000 Asiátů, v sedmdesátých letech však už počet

prišlo asi 620 000 osob legálně a dle Ulče alespoň desetkrát víc ilegálně. Hlavní přílivy politických uprchlíků z východní Evropy vystřídali Kubanci (skoro 1 mil.) a Indočičané. Podle sčítání z r. 1980 se k českému puvodu hlásilo 1 892 456 osob, ke slovenskému 776 806 osob. Nejvíce Čechů žije ve státě Illinois (Chicago atd.), nejvíce Slováků v Pensylvánii (Pittsburg atd.). Jinak existují větší kolonie v Ohio (Cleveland), New Yorku, Michiganu a Texasu, Iowa, Nebrasce, v Jižní Dakotě, Kansasu a Oklahomě. Podle izraelské statistiky se do země v letech 1948-67 přistěhovalo z Československa 25 000 osob, k nimž dle odhadu odhadu přibýlo po r. 1968 dalších 5 000 osob. Ve Švédensku dostalo po r. 1968 asi 11 250 čs. občanů, krom toho tam žije početná kolonie ještě z dřívější doby. V NSR žije asi 30 000 Českoslováků, o Švédsku nejsou přesnější údaje, ale jde také o několik tisíc. Pokud jde o Rakousko, uvádíme statistická data v rubrice z České Vlně.

Evropanů klesl na 840 000 a počet Asiátů stoupl na 1,5 mil. Nejvíce však vzrůstá podíl přistěhovalců z Latinské Ameriky (naoř. z Mexika

PRAHA - Vatikán

Komunistickým režimem vytvořené, jím finančně doložené a s ním alespoň slovně kolaborující tzv. sdružení katolických duchovních Pacem in terris má nového předsedu. 5. 2. jím byl jmenován (o volbě nelze hovořit) František Vymětal, který byl již předtím státem dosazen do funkce děkana bohoslovecké fakulty v Litoměřicích a generálního vikáře olomoucké arcidiecéze. Pacem in terris hledá funkcionáře stále obtížněji. Řádoví kněží, kdysi ke vstupu pod tlakem donucení, z tohoto sdružení hromadně vystupují nejen na Slovensku, ale také v Čechách a na Moravě. Stanovisko Vatikánu k této organizaci, po únoru 48 spolupoložené známým Josefem Plojhařem, je po dlouhém období opatrného taktizování nyní jasné. Kongregace pro klérus vydala již v březnu 1982 deklaraci *Quidam episcopi*, kde je jasné vymezeno poslání katolických kněží, kteří nikdy a nikde nemají přestupovat na politické pole, neboť by tím narušovali svoji kněžskou identitu. Prefekt Kongregace kardinál Silvio Oddi písemně prohlásil, že sdružení Pacem in terris je uvedeno mezi spolky, jichž se tato deklarace týká. Z hlediska Vatikánu není tedy katolickým kněžím členství v Pacem in terris povoleno. Pokud členy jsou, a zejména zastávají-li nějakou funkci, jednájí vědomě v rozporu se svým posláním a s kněžskými sliby. Pražský arcibiskup kardinál dr. František Tomášek o této skutečnosti kněze v Československu několikrát písemně informoval. Praha však Pacem in terris potřebuje, jako potřebuje tzv. katolické noviny a občas i novoroční dopis Gustáva Husáka kardinálu Tomáškově. O tom, že v Československu je několik set kněží bez státního souhlasu zbaveno možnosti vykonávat své povolání, že StB přepadávala domovy starých kněží a jeptišek, že jsou vedeny procesy proti členům řádových společenství, se nepíše. Jaromír Obzina ještě ve své bývalé funkci federálního ministra vnitra prý jednou prohlásil: "Byla to asi chyba, že jsme se tolik soustředili na Chartu. Mezi tím nám ujeli křesťané." Podle toho, co je známo o pohybu zejména mezi mládeží, se zdá, že ujíždějí stále rychleji.

INICIATIVA KLUBU PŘINESLA ÚSPĚCH

Dopis Kulturního klubu spolkovému ministerstvu zahraničí, týkající se ztížení cestovního styku mezi CSSR a ostatními zeměmi, a tedy také s Rakouskem (plný text jsme přinesli v posledním bulletinu) vyvolal neobyčejný ohlas. Neomezil se jen na referování medií o tomto novém kroku vlády CSSR, který jistě nesvědčí o její snaze udržovat dobré vztahy s ostatním světem. Vyskytly se i zprávy, že obsah našeho dopisu neodpovídá pravdě a že se na dřívějším stavu nic nezměnilo, podle jiných se tato opatření mají vztahovat jen na bývalé čs. občany, eventuálně jen na ty, kteří si dosud neupravili poměr podle předpisů CSSR. Některé z těchto chýr spočívaly na neznalosti (tak úřady CSSR přijímaly snad do konce ledna 1985 dřívější formu pozvání), jiné na dohadách. O ostatních zdrojích a pokusech vyvolat nedůvěru k obsahu dopisu Klubu (a tím ho diskreditovat) je možné jen spekulovat - a to nebudeme.

Spolkové ministerstvo zahraničí odpovědělo Klubu na jeho dopis 6. 2.:

K Vašemu dopisu ministerstvo zahraničí sděluje, že na čs. velvyslanectví ve Vídni byly vzneseny námitky proti nové úpravě zvacích dopisů pro příbuzné a známé a že byla vyslovena žádost, aby byly zrušeny.

Jak oznámil denní tisk (Die Presse a Arbeiterzeitung 23. 2.) odpověděl ministr Gratz na dotaz poslance Ettmayera, že požadavek CSSR uvádět na zvacích dopisech určitá data, tj. jméno zaměstnavatele a výši ročního příjmu, je "povážlivý a neoprávněný a nesrovnává se se zvyklostmi v mezinárodním cestovním ruchu". Tato praxe, kterou CSSR od 1. ledna 1985 zavedla, odporuje jednoznačně duchu Helsinek a závěrečnému dokumentu Madridské konference. Rakouské velvyslanectví v Praze předložilo záležitost čs. straně. Jak oznámil v pondělí 4. 3. rakouský rozhlas a po něm i

ostatní sdělovací prostředky zrušilo Československo nové předpisy v plném rozsahu a vrací se k původní praxi.

TAK PŘECE VRAZDA

Ledy ve vztazích CSSR a Rakouska se daly do pohybu. Jak referuje rakouský tisk, měl Husák při rozhovoru s rakouským vyslancem Praze dr. Paulem Ullmannem vyslovit politování nad pohraničním incidentem, při kterém jak známo vnikl čs. pohraničníci na při pronásledování F. faktora na rakouské území a zde ho zastřelili. Mezi oběma státy se vedou jednání o opatřeních, která mají podobným případům zabránit. Je také možné, že čs. ministr zahraničí Chňoupek se zúčastní oslav 30. výročí uzavření státní smlouvy 15. května, na kterou mají být vedle signatářských mocností pozvány i sousední státy.

CHARTA 77

DROBNOSTI

By se dalo nazvat to, co o CH77 v lednu a únoru došlo za zprávy. Nejdříve o tom, že policie 29. 1. znemožnila přednášku Ladislava Hejdaníka v rámci přednáškového cyklu o kosmologii, který ve svém bytě pořádá; zřejmě to byl výraz neľibosti nad tím, že tyto trvalé semináře dostaly cenu pařížského Výboru na ochranu CH77. Po této zprávě přišla jiná, že policie zabavila u historika Bohumila Černého při prohlídce 20 exemplářů historického sborníku. Na Jiřího Gruntoráda, který byl po několikaletém vězení před vánoční propuštěním, byl uvalen ochranný dohled, který daleko přesahoval vše, čím byl postižen L. Lis. Gruntorád se musel hlásit na policii dokonce dvakrát denně, nesměl opustit obvod Prahy 2, v noci nesměl vyjít z bytu vůbec a ve dne jen když to předem ohlásil na policii a ta schválila cíl a účel pocházky. Po týdnu však tyto paradoxní podmínky byly změněny na "normální". Ale také přišla zpráva že v Edici Expedice vyšly eseje "Potíže s hlubinnou psychologií" autora s pseudonymem R. Starý. Je to úvod do analytické psychologie, má 384 stran a je to 184. svazek této edice. Dohromady tyto drobnosti dávají celkový obraz. Konají se semináře, vycházejí publikace. Edice Expedice končí druhou stovku titulů a policie se sem tam utrhne ze řetězu. Jak ale ukazují zprávy o "drobných" procesech, mlyn justice se ještě nezastavil.

PRAVO NA
DEJINY

Historická výročí jsou obvykle příležitostí připomenout si události a osobnosti, které ovlivnily běh dějin. Platí to i o 40. výročí konce druhé světové války. DEH SPLEGGEL, západoněmecký zpravodajský magazín, známý svým fundovaným archivem, přinesl v několika posledních číslech seriál o tom, co konci této války předcházelo a co po něm následovalo. Použil v něm také dokumenty, uvolněné v posledním desetiletí v tajných diplomatických a vojenských archívu USA a v Británii. V tomto čísle uveřejňujeme z tohoto seriálu první část a v dalších číslech budeme pokračovat. Jednak proto, poněvadž obsahuje i tato nejnovější fakta. Ale především proto, že skutečná historie tohoto, pro naše národy tak osudového období, je přístupná vlastně jen v cizojazyčné literatuře.

Stalin líbí meč, který mu jako dar anglického krále předal Churchill (vlevo). Po Stalinově levici je Molotov.

"Kam až armády dojdou ..."

(Jak se stala východní Evropa komunistickou)

Politika, to byla v oněch letech mezi 1944 až 1948 ve východní Evropě zcela dektivka, zcela řecká tragédie. Intriky, vraždy, nesmyslná statečnost, stejně jako rychlá zrada, to byl politický všední den na Visle, Vltavě a Dunaji, se scénami, které si žádná fantazie nemohla vymyslet.

Tak bývalý generální prokurátor Sovětského svazu (procesy v r. 1937) Andrej Vjšinský, který své komisařské zlozvyky nemůže ani jako diplomat zapomenout, bouchne dveřmi paláce rumunského krále z rodu Hohenzollernů s takovým vztekem, až odpadne omítka. Když se Jeho Výsost odvolává na Jaltské dohody, zařve Stalinův vyslanec: "Jalta, to jsem já!"

Vzpurný vůdce většinové strany Malorolníků v Maďarsku a její generální sekretář Béla Kovacs zmizi přes noc a navždy na Sibiři. Komunistický ministr ohrožuje svého buržoazního kolegu v největším rozčilení revolverem - jde o polského ministra Gomulku a polského náměstka předsedy vlády Mikolajczyka.

Lidový soud v Sofii odsoudí k smrti 90 politických protivníků - stylem nacistického lidového soudu - ti jsou pak postříleni kulometem před hroby, které si museli sami vykopat. A žena jednoho ministra z vládnoucí frakce se dodatečně chlubi, že tak dobře, jako po těchto hromadných jatkách ještě nikdy nespala.

Hlavní scénarista a režisér této východoevropské tragédie Stalin řekl v dubnu 45 jugoslávskému veliteli partyzánů a Titovu příteli Milovanu Đilasovi: "Tato vál-

ka není jako ty předchozí. Kdo jednou obsadí nějaké území, vnutí mu také svůj společenský systém. Každý zavěde svůj systém všude, kam se jeho armády dostanou. To ani jinak nejde."

A přesto nebylo to, co se potom stalo, předem nutně stanoveno. Jak se tyto státy dostaly pod rudou hvězdu je historie plná dramatiky. Mnohé z toho, co se stalo mezi nástupem jedenáctimilionové armády do střední a jihovýchodní Evropy, mezi pozdním létem 1944 a únorem 1948, kdy v Praze padla poslední svobodně zvolená vláda v puči, který byl řízen Sověty, zůstalo desetiletí zahaleno tajemstvím.

Koncem sedmdesátých let byly na Západě otevřeny archivy s tajnými akty z oně doby. Přihlásili se současníci, kterým záleželo více na pravdě, než na vlastní rehabilitaci. Z nových pramenů vyplývají fakta, která neosvětlují jen bolestnou minulost národů, ale poskytují také poznatky pro přítomnost; ze žádných dokladů nelze odvodit, že Stalin od samého počátku plánoval nebo že jen vážně doufal, že zabere celou východní Evropu s výjimkou Polska a části balkánských zemí, které hraničily se Sovětským svazem.

Nikolaj teprve Jalta - dnes synonymum pro rozdělení Evropy do pevných bloků - byla vinna na osudu východní Evropy. V Jaltě se Spojenci hádali téměř výhradně o Polsko. Alespoň podle výkladu západních státníků nebylo v Jaltě nic definitivně rozhodnuto. Výhybky byly nastaveny již dříve - při setkání budoucích vítězů v Teheránu koncem roku 1943 a v Moskvě o rok později. Tehdy Rudá armáda již obsadila Rumunsko a Bulharsko a začala vytvářet poli-

tické struktury podle svých zájmů.

Winston Churchill měl starost o britský vliv na Balkáně, ve Středomoří, ale především v Řecku, kde komunističtí partyzáni získávali půdu pod nohama a nalehal proto na setkání se Stalinem, aby mohl prodiskutovat problémy Balkánu. O moskevských rozhovorech v říjnu 44 bylo později uveřejněno nič neříkající prohlášení: "Vývoj událostí v jižní Evropě byl pečlivě projednán". Jak pečlivě, odhaluje listek, jehož originál je v Londýně a který zobrazuje cvismus moci a mocných bezpříkladným způsobem.

Churchill, který chtěl udržet Řecko pod britským vlivem, navrhnul Stalinovi zřejmě bez velkých skrupulí a ohledu na následky rozdělení celého balkánského prostoru na sféry zájmu. Na kousku papíru naškrabal - jak si očití svědci vzpomínají - zřejmě pod vlivem alkoholu jména států a procenta vlivu, které chtěl Rusum jakož i ostatním západním spojenčům přiznat:

Rumunsko	90 %	10 %
Bulharsko	75 %	25 %
Maďarsko	50 %	50 %
Jugoslávie	50 %	50 %
Řecko	10 %	90 %

přítom slovo Jugoslávie napsal jako Jugo Slávie. Stalin neváhal a čísla "odtajfkoval".

Ve světlém okamžiku měl Churchill přece jen pochyby a řekl Stalinovi: "Nevypadá to frivolně, že jsme tyto otázky, které se týkají milionů lidí, projednávali takovou formou?" Stalin odpověděl: "Ponechte si ten listek." Molotov pak druhého dne běžel za svým britským kolegou Edenem a chtěl tento dokument, rozdělující sféry vlivu změnit ve prospěch Sovětského svazu; chtěl aby v Jugoslávii a Maďarsku měli Rusové místo padesáti

75 procent vlivu. Eden, kterému byla věc zřejmě trapná odmítl jakýkoli obchod.

Sovětské vedení však považovalo Churchillův návrh za

dohodnutou věc, i když USA Churchillovým procentum nedaly nikdy souhlas, údajně o tom dlouho vůbec nevěděly. Moskva se držela dohody i tehdy, když se to týkalo

Rečka: Stalin dal Angličanům v Řecku volnou ruku, přestože tato zasáhla vojensky do občanské války, ve které by pravděpodobně vyhráli komunisté.

STALINSKA METODA PŘEKONAVANI

Moskvě se zdálo životně důležité zajistit si dlouhodobě celý východoevropský prostor. Nelze přehlédnout, že před druhou světovou válkou byly státy organizované v tzv. Cordon sanitaire proti bolševismu, s výjimkou Československa, striktně antikomunistické. Obnovení protisovětské orientace těchto zemí musel Stalin považovat za nebezpečné ohrožení, kterému chtěl jednou provždy zabránit. V Marshallově plánu, který měl podle vůle Washingtonu platit i pro východní Evropu, viděla Moskva v létě 47 přímý útok kapitalismu nejen na svou válečnou kořist nýbrž i na svou bezpečnost. Tim byl překročen Rubikon. Evropa byla rozdělena na dva bloky.

V hlavních městech východní Evropy to byly dramatické měsíce a roky. Západní spojenci téměř všude nečinně přihlíželi, jak jejich přátelé byli postupně vymanévrováni z pozic, nebo se uchýlovali k iluzím: britští vyslanci ve východoevropských hlavních městech byli při hodnocení situace v r. 1946 jednotni v názoru, že "zmizení" prosovětských vlád v těchto zemích je "s ohledem na protikomunistické nálady pouze otázkou času". Zmohli-li se tu a tam na nějaké protispiknutí, ztroskotali. Jak vyplývá z nyní uvolněných amerických tajných dokumentů, konspirovali američtí členové Spojenecké kontrolní komise v Bukurešti v r. 45 s králem Michalem aby svrhl pod sovětským tlakem dosazeného ministerského předsedu Grozu. Plán se nepodařil, král zaplatil za svůj vytrvalý odpor nakonec trůnem. Byl vyhnán do exilu.

Americké vyslanectví v Sofii žádalo tajným telegramem č. 72 z 31. prosince 1947 akce "těsně pod hranicí války" (something short of war) aby byly změněny poměry v "této strategicky důležité sovětské provincii zvané Bulharsko" - založení exilové vlády, sabotážní činy, odvolání se ke spojeným národům - "jinak ohrozíme naši vlastní bezpečnost".

Při pražském únorovém puči, kterému padla za oběť poslední demokratická vláda ve střední Evropě, je dodnes sporná úloha presidenta Beneše, především v otázce, proč přijal tehdejší osudné odstoupení buržoazních ministrů a podepsal novou vládní listinu Gottwalda. Na základě nových dokumentů, které přivezli pražští emigranti na západ, je mimo pochybnost, že Beneš byl tehdy vydán ultimativnímu tlaku Rusů. Gottwald hrozil na Stalinův příkaz ruskými divizemi, které byly nejen v Rusku, ale i v Maďarsku, Polsku a v sovětských pásmech

Hakouska a Německa, a které byly připraveny zasahnout. Tak pomocí pušek donutil Stalin ke kapitulaci muže, který mu již koncem roku 1943 jako první přinesl na podnose svou zemi, a který byl za to Moskvou hýčkan a zahrnován sliby, ale také brutálně obelháván a tlačěn ke zdi: jistě nejtragičtější postava v zápase o východní Evropu.

Romania
Rumia 90%
the others 10%
Greece
G. P. ... 90%
the others 10%
Yug. Slav
50/50?
Hungary
50/50?
Belgium
Rumia 75%
the others 25%

Churchilův listek "Ponechte si ho"

Jako krutý výsměch čtou se dnes věty, které pronesl sovětský diktátor v březnu 1945 těsně před odjezdem vlády do Košic:

"Pozvedám svou sklenku na blaho všech Novoslovanů - to zvláště zdůrazňuji - nových Slovanů - na rozdíl od starého carského slovanství. My, bolševici či komunisté máme jiné představy o slovanství. Chceme, aby všichni, malí i velcí byli spojeni, ale aby každý národ měl svou nezávislost a uspořádal si život podle své ideologie či tradice, ať jsou dobré nebo špatné. Každému státu je ponecháno právo vytvořit si systém, ve kterém chce žít. Sovětský svaz chce pouze získat spojení, kterí jsou kdekoli ochotni vzepřít se německému nebezpečí. Nechce se vměšovat do záležitostí svých spojenců. Víme, že jsou mezi vámi lidé, kteří o tom pochybují. Třeba máte i Vy". Stalin se obrátil přímo na Beneše, "pochybnosti, ale ujišťuji Vás, že se nikdy nebudeme plést do záležitostí našich spojenců".

ANTI KOMUNISMU

Když Stalin pronášel tato vznešená slova, zabíral Podkarpatskou Rus, ačkoli slavnostně slíbil obnovit Československo v jeho předválečných hranicích.

Polsku importoval Stalin komunistickou vládu, proti vůli polského národa, který věřil své vládě v Londýně. V Bulharsku masakrovala v oněch týdnech prosovětská vláda veškerou opozici. Rumunum vnutil ministr zahraničí Vyšinsky, inkvizitor krvavých čistek třicátých let, komunisty ovládanou vládu. V Maďarsku zahájila komunistická strana salámovou taktikou postupnou likvidaci občanských stran, za kterými stála většina obyvatelstva. Jugoslávii, která se osvobodila vlastními silami, chtěl k Sovětskému svazu připoutat společnými hospodářskými organizacemi. Svou vůli a své cíle prosadil vždy, ať již s jistým hrubozrným šarmem nebo terorem. Nejmocnější spojenec, americký prezident Roosevelt, byl až do své smrti přesvědčen, že "strýček Joe" - Uncle Joe - není žádný imperialista, nýbrž muž, který "miluje pokrok a mír". Winston Churchill, ač sám imperialista, Stalinu spíše prohlédl, ale nezmohl mnoho, protože byl z trojice antihitlerovského triumvirátu nejslabší a Stalin ho vždycky viz rozdělení Balkánu vsačhoval.

S méně důležitými partnery to měl Stalin lehce. S Beněšem, který mu dobrovolně a proti radám západních spojenců nabídl svou zemi jako prvního poválečného smluvního partnera, zacházel s vybranou zdvořilostí a zovíralitou. Na vše, co Benes řekl, odpovídal ano, chválil jeho kostrbatou rustinu a byl zklaman, když Benes nechtěl ani kousek Německa: Stalin dal Beněšovi tužku, kterou měl na rozprostřenou mapu Německa zakreslit územní požadavky. Ale Benes se vzeprel, neboť "my nechceme žádné Němce, my se jich chceme zbavit".

Beneš věřil všemu, čemu podle Stalinova přání věřit měl. Po uzavření přátelského paktu vyprávěl skeptickému ministrovi zahraničí Janu Masarykovi, že se Sovětský svaz změnil v opravdovou lidovou demokracii, která se snaží o trvalou spolupráci se Západem. Z války vzejde "úplně nový Sovětský svaz". Se sovětskou pomocí se Československo po válce stane "baštou demokracie ve střední Evropě". On /Beneš/ ani v nejmenším nepochybuje o Stalinově ujišťování, že se nebudě vměšovat do záležitosti Prahy. Všechny hrozby o "bolševickém nebezpečí" jsou jen "směšné pověsti". Také Brity a Američany za-

přisahal, aby sovětskému vůdci věřili. Svému důvěrníkovi si postěžoval, že jediné, co ho trápi, je pocit, že Stalin mu všechno nevěří.

Ze přítom Rusové, aniž by se Čechů zeptali, prodloužili právě vyjednaný pakt o přátelství z pěti na dvacet let a škrtili klausuli, která vyžadovala dodatečnou ratifikaci smlouvy budoucím československým parlamentem, vzal Beneš bez komentáře na

vědomí jako nepodstatnou záležitost. Teprve na smrtelném loži sžil Benešovi poznání: "Mou největší chybou bylo, že jsem se do poslední chvíle vzpíral uvěřit, že mě Stalin chladnokrevně a cynicky obelhal".

Lhání ovládal Stalin skutečně s machiavelistickým mistrovstvím. Byl to Stalin, který rozčilil amerického prezidenta Trumana natolik, že tento jej nazval

-na rozdíl od Rooseveltova "dobrého stýčka Joe"- z kurvy synem". Stalin však dokázal vyzařovat přesvědčivou otcovskou dobrotu. Třeba když vypravěl maďarskému prezidentovi F. Nagymu, rok před tím, než ho přikázal vyhnat ze země, že Sovětský svaz si je vědom, že každý národ, byl sebe menší, při spívání svým způsobem k výbojkům lidstva" a proto Moskva nebude nikdy utiskovat jiné národy".

NEVMESOVANI PO SOVĚTSKU

Tenkrát v roce 1948 dosáhl Stalin podstatně víc, než o čem mohl na začátku pochodu sovětských armád do srdce Evropy snít. Zamýšlel, jak vypravují jugoslávští účastníci hovorů se Stalinem, připojit celou východní Evropu přímo k Sovětskému svazu. Prvá přání, týkající se rozšíření vlivu směrem na západ byla však celkem skromná. Ministr zahraničí Molotov je vyjádřil už před válkou, 1939 při jednáních o paktu s Hitlerem - a tajných dohodách, které zůstaly těm, kterých se týkaly, až do konce války v tajnosti, to také prosadil. Stalin tehdy žádal a také dostal východní Polsko, baltské republiky Besarabii a část Bukoviny od Rumunska. Pouze Finsko, které mu Hitler také povolil, se tomuto osudu bránilo a uchránilo se anexy. A také na Balkáně, kde si ministr zahraničí Molotov činil dalekosáhlé nároky např. na Rumunsko a Bulharsko, ale také na Maďarsko, Jugoslávii a Řecko mu Hitler nevyšel vstříc. Pokusil se odvrátit sovětskou chuť na Persii a Indii, které byly pod britským vlivem. Britové se těmto dohodám a nárokům bránili velkorysou protinabídkou na úkor Balkánu. Vyslanec Sir Stafford Cripps tlumočil v červenci 1940 sovětské vládě názor Londýna, "že Sovětskému svazu náleží právo spojení a vedení balkánských států za účelem udržení statu quo. Tento úkol může splnit jen Sovětský svaz". Hitlerovo přepadení Sovětského svazu a průběh prvních válečných let udělaly ovšem z těchto plánů makulaturu. Ale po Stalingradu dostaly sovětské úmysly pevné obrysy. Stalin vznesl u Spojenců, především u Britů, své staré požadavky.

Pražský ministr zahraničí Jan Masaryk viděl situaci východní Evropy po válce bez velkých iluzí takto: "Anglosasové jsou příliš daleko, unavení a ochotní k jakýmkoli koncesím, aby udrželi mir. Rusové jsou blízko, bojovní a ke všemu odhodlaní, jen aby dosáhli svých cílů." Jak málo měl západ na východní Evropě zájem, nebo jak málo mohl nebo chtěl pro ni učinit, ukazuje návrh amerického vyslance v Praze Steinhardta během komunistického puče v Československu v únoru 48: Steinhardt pouze doporučil své vládě, aby se ujala uprchlíků - a pak podal demisi.

Přítom byly vyhlídky komunistů na konci války, že převzou moc ve většině zemí víc než sporě. V některých těchto zemích ani žádná komunistická strana neexistovala. Před vstupem Rudé armády měla komunistická strana Rumunska asi 2 tisíce členů, v Bulharsku kolem 1 tisíce, v Maďarsku několik set, z toho většinou stoupenců Trockého, v Polsku asi 20 000 a v Československu asi 30 000. Jen v Jugoslávii a Albánii, kde komunistické osvobozené hnutí bojovalo a zvítězilo, měli komunisté k dispozici silné a dobře organizované kádry. Pro okamžitě převzeti moci byly tyto drobné skupiny téměř všude příliš malé - zvláště s ohledem na to, že proti nim stály buržoazní nebo agrární strany.

1948, tři roky po vstupu sovětských armád do východní Evropy, měly komunistické strany všude moc pevně v rukou - a počet jejich členů vypadal takto:

Rumunsko:	940 000
Bulharsko:	500 000
Maďarsko:	900 000
Československo:	2 mil.

Téměř ve všech státech postupovali komunisté podle jednotného postupného plánu který je měl podle situace v zemi v různé dlouhých etapách - přivést k moci. 1. Vytvoření účinné komunistické organizace. 2. Oslabení, rozdělení a rozbití legální opozice. 3. Organizovat hospodářské struktury tak, aby to umožnilo upevnění vlastní moci. 4. Populární sociální reformy. 5. Identifikace komunismu s nacionalismem.

Winston Churchill, který za tento vývoj byl spoluodpovědný, již několik dní po skončení války v Evropě, 12. května 45 vyjádřil v telegramu americkému prezidentovi Trumanovi toto: "Situace v Evropě mi dělá největší starost. Byla spuštěna železná opona. Zdá se pravděpodobně, že celé území východně od linie Luebeck, Terst, Korfu brzy zcela přejde do rukou Rusů."

Jiný muž, přímo postižený, který však tenkrát už nežil, to všechno viděl přicházet už mnohem dříve a marně před tím varoval. Při návštěvě Washingtonu v prosinci 1942 zapřisahal generál Sikorski, šéf polské exilové vlády, Američany, aby nedopustili výměnu německé nadvlády ve východní Evropě za nadvládu sovětskou. Jestliže se připustí, aby Sovětský svaz se stal vedoucí

mocností v této části Evropy, bude to znamenat "totální ztrátu nezávislosti těchto států". Washington neuznal za vhodné generálovi vůbec odpovědět. Za dva roky se stalo Sikorského Polsko první obětí vývoje, který tento generál, jenž se v roce 1943 zřítíl nad Gibraltarem, předpověděl.

Generál Sikorski r. 1942

V PRISTIM CISLE

Polsko mezi Hitlerem a Stalinem

Masové vraždy v Katyně a jejich následky

Stalin k volbám v Polsku: kvůli volbám žádná válka nebude

Sovětský maršál členem polského politbyra

NEZAPOMENTE

si zajistit další čísla našeho bulletinu!!!
Seriál "Kam až armády dojdou" otiskujeme na pokračování a bude vycházet až do léta!

Četli jsme

Proměny

V opožděně došlých Proměnách (4/1984) nás nejvíc zaujala studie B. Komárkové, podle našeho názoru velmi zajímavá a hlavně aktuální. Výtah z ní přineseme v příštím čísle. Jinak je v tomto čtvrtletníku SVU studie Juna Patočky o mimosvětské a světské pozici filosofie, která mj. ukazuje filosofické pozadí Patočková vystoupení proti nehumánnosti režimu. Květoslav Chvatík má v tomto čísle studii o Velkém vypravěči Josefu Skvoreckém (citát z ní: "Skvorecký skutečně pohnul českou poválečnou prózou, která hrozila zkamenět v zaběhnutých schématech Rezáčova Nástupu a Pujmanové Života proti smrti") a značka "mm" studii Téma hladání v díle Lenky Procházkové, příspěvek dvakrát neobvyklý, jednak tím,

že je od slovenského autora (těch se neobjevuje tolik) a nadto o české autorce. Jiří Zeman v tomto čísle uveřejňuje skicu Leopold Koželuh a W.A. Mozart. Německo-český historik J.W. Bruegel z Londýna kriticky rozebírá některá místa Drtinových Pamětí, dotýkajících se jeho činnosti jako ministra spravedlnosti, jehož povinností bylo zajistit nezávislost soudů a eliminování politických vlivů při soudních rozhodnutích. Bruegel ukazuje, že v tomto směru Drtina sám přiznává, aniž si to uvědomuje, že tuto nezávislost soudů vždy nezajišťoval a uvádí pro to jako příklady proces s protektorátní vládou (Drtina cituje vlastní názor: "není vůbec myslitelné politicky, aby v tomto procesu žalobce nenavrhl ani jeden nejvyšší trest"). Když tresty nedopadly jak se čekalo, dal Drtina na Gottwaldovo naléhání zkoumat možnost revize procesu, ačkoli dobře věděl, že revize možná není), v procesu se zrádnými naví-

náři (Drtina tehdy: "Nemohu dost dobře navrhnout milost než jednomu z nich... Teprve projde-li nám to, tak se přistě můžeme osmělit více") a konečně - nejvážnější příklad - zamítnutí Tisovy žádosti o milost. Drtina píše, jak na jedné straně slíbil Lettrichovi, že doporučí milost, jestliže návrh podá Slovenská národní rada, ale obával se přitom, co mu řekne Keneš. Slovenská národní rada návrh nepodala, protože k tomu nebyla oprávněna. Drtina se pokusil rozhodnutí, které měl učinit on jako resortní ministr ve vládě přec jen podstrčit SNR a podal proto návrh na usnesení vlády, aby se ve věci "vyjádřila Slovenská národní rada". Návrh byl zamítnut většinou jednonohého hlasu. Ve svých pamětech se Drtina pokouší připsat vinu lidoveckému ministrowi Srámkovi: "Shodou okolností se stalo, že právě jeho nepřítomnost zaplatil Tiso životem".

LISTY

Také Listy (č. 6, poslední ročníku 1984) došly tentokrát se zpožděním. Jejich úvodní část je ještě věnována Seifertovu významání, v té otiskují také Kohoutovu Korunovaci, kterou jsme měli v našem prosincovém čísle. Z mnoha příspěvků jsme se rozhodli přetisknout článek Slovensko-země neznámá pro odvahu, s jakou konstatuje materiální vzestup Slovenska (který není vždy uznáván) a objektivnost religiozních problémů na jeho východě. Ale především protože musíme souhlasit s jeho úvodní větou: často víme víc o poměrech v Leschtu nebo o situaci v jiné daleké zemi než o Slovensku. Tak abychom to alespoň trochu dohonili.

Listy referují také o semináři Skupiny Listy, který se konal na podzim minulého roku a uveřejňují příspěvek který na seminář poslal z Československa pseudonym George Moldau. "V prvních letech po okupaci z r. 1968" píše v něm, "kdy se většina lidí domnívala, že se režim v tehdejší zkorstnatělé podobě dlouho neudrží, bylo hnutí odporu, nebo spíše hnutí disidentské - i když tehdy se tomu ještě tak neříkalo - ve srovnání se současností jen minimální. Lidé se tehdy báli vzít do ruky zahraniční tiskoviny, přestože se ještě tak často nezavíralo. O pravděpodobně prvním samizdatovém časopise "Zprávy, informace, záměry" (kdo z vás ho ještě pamatuje a kdo ho četl?) se lidé báli mluvit nahlas, přestože se tehdy ještě v bytech neodposlouchávalo a praxe domovních prohlídek teprve začínala. Potom souběžně s tím, jak režim upevňoval a "cementoval", začaly kolovat mezi lidmi fejetony, půjčovaly se knihy z Petlice, překlady z Amslriku, Havel napsal svůj slav-

ný dopis Husakovi, pár lidí mělo potíže za to, že ho přečtali, a nakonec si lidé na tyto zakázané činnosti i represe jakoby zvykli.

Velkou zásluhu na tom má ovšem vaše pomoc ze zahraničí. Především v tom, že rozhlasem, ať už v českém vysílání nebo v cizojazyčných relacích, informujete zpětně lidi u nás, co se zde děje a že zde vůbec nějaká činnost toho druhu existuje. Patří k našemu národnímu zvyku stále se bitvat, ptát se, jací jsme, někdy až masochisticky se rozdírat a spílat si, jednou za to, že nejsme jako Jugoslávci, po druhé zase jako Poláci nebo Maďaři. A čím je v našich rozbořech víc flagellantství, tím jako bychom byli spokojenější. Přitom však k tomu sebepodceňování tak velký důvod nemáme, spíše naopak, jak dokazuje právě vaše konference i naše příspěvky na ní, kterých není málo - nemluvě o stovkách titulů vydaných v různých samizdatech, o desítkách rozsáhlých odborných prací psaných po večerech a po pracovní době, o všech těch studiích o ekonomice, kultuře, historii, politice a o všech drobnějších úvahách a vavřicích, když uvážíme, že náš normalizační režim trvá již šestnáct let, tedy skoro jako celá první republika, a přesto se nacházejí další a další lidé, kteří jsou ochotni vstoupit do VONSu, stát se mluvčími Charty, pracovat na dokumentech, rozšiřovat a někdy i rozepisovat publikace, které vy pro nás vydáváte a připravujete venku? I mladí lidé, ještě "nezkompromitovaní", kteří by se mohli vloupat do přízně režimu, se této možnost vzdávají a začínají hned své první práce publikovat v neoficiální druhé či nezávěsle kultuře, přestože vědí, že z toho nebudou

mit ani peníze, ani publicitu, ale jen nepříjemnosti. Zatímco na začátku sedmdesátých let zde vycházel jen jeden nebo dva samizdatové časopisy, dnes je jich několik desítek a mnohé z nich vycházejí už radu let.

Změnila se i mentalita veřejnosti, která se v disidentském hnutí přímo neangažuje. Lidé se u nás už většinou ani na veřejnosti nebojí mluvit o tom, co věra vysílali na "Praze 3", čímž se míní Svobodná Evropa, Hlas Ameriky a na jižní Moravě, v jižních Čechách, případně Bratislavě také Vídeň.

Zájem o zakázanou literaturu, o vysílání a vůbec neoficiální kulturu je teď o to větší, že se zde doma objevuje jen málo hodnotných věcí. Lidé při setkání komentují pár dobrých filmů, pár pokusů o dobré divadlo, semtam nějaký ten koncert, a pak se hned začne diskutovat o věcech, které nejsou oficiálně na trhu. Kolik lidí mi už řeklo: "Půjč mi konečně toho Černého, všude se o tom mluví a já si připadám jako blbec, že jsem to ještě nečetl."

Přestože není vidět reálná naděje na změnu "reálného socialismu", objevují se mezi námi další a další lidé, kteří jsou ochotni angažovat se pro tuto zdánlivě nesmyslnou činnost a dokonce pro ni riskovat. Podle sociologů mají naději na přežití jen taková hnutí, organizace, spolky, strany, které jsou věkově různorodé. Jsou-li generačně heterogenní, mohou si stoupenčí předávat vzájemně myšlenky, hodnoty, poznatky, ideály. Když vidím, jak po literatuře, kterou k nám zasíláte, sahají i dnešní gymnasisté, tedy děti, kterým v roce 1968 nebyl snad ani

rok, mám dojem "nekončícího sledu, který je zároveň vplýváním i trváním", jak to bylo jednou v listech napsáno o knize Mojžíra Klánského. Zdejší "disihnutí", jak se tomu říká, ať už je orientováno nábožensky nebo politicky, má svůj stálý dorost, stále se doplňuje z řad mladých a ještě mladších a není zdaleka omezeno jen na generaci osmašedesátého roku či jen na jejich děti.

Proč se to tedy nemění a viditelně nehýbe? Důvodů je určitě víc, než jsem sám schopen vidět, a odpověď znáte lépe než já. I politika velmocí je ohromena a ochromena hrůzou z raket a možné války a přešlapuje pouze na místě. Zdanlivá nemennost situace v Československu je podle mne kromě mnoha dalších příčin politických i ekonomických ovlivněna také tím, že obě strany, tj. jak dnešní vládnoucí klika či lépe řečeno dnešní mistodržitelé, tak lidé v současné opozici, přijímají skutečnost jako provizorium. To oslabuje jejich potřebu angažovat se, ať už pro, nebo proti. Myslí, že režim bude změněn. Zdůrazňují to pasivum! Změněn z vnějšku v důsledku mezinárodní politiky, v důsledku změn v SSSR nebo kdovíjakých jiných!

Vědomí provizoria současného stavu nám v opozici pomáhá žít a přečkat to. Vědomí, že je něco časově omezeno, činí každou situaci snesitelnější; zároveň to však ulehčuje práci i mistodržícím.

Zajímavá je také studie ještě nedávného vězně a nyní největšího nového mluvčího Charty 77 Jiřího Diensthiera (v r. 1968 zahraničněpolitického komentátora rozhlasu) Pax Europeana. Na přetištění je však pro nás příliš dlouhá, zájemci si ji musí přečíst v originále.

Mezinárodní politice je věnována a Dalimilova úvaha Od Roosevelta k Reaganovi. Tím však okruh původních příspěvků není samozřejmě zdaleka vyčerpán. Vedle toho je v čísle řada zpráv z CSSR a jako příloha Dokument Charty 77 Zdraví. Je součástí práva na život (krátce jsme o něm už referovali).

Otázkou opozice se zabývá také Jiří Huml, někdejší novinář a v minulém roce mluvčí Charty 77. Ovšem ze zcela jiného, ale velmi zajímavého pohledu.

Cas je neúprosný. A tak stárnou ti, co u nás připravovali a dělali osmašedesátý rok, ale také ti, co ho postupně zničili. Konkrétně o šestnáct až sedmáct let. Dubček nastupoval do vysoké funkce ve svých pětácti letech a František Kriegel slavil na jaře 1968 šedesátiny. Mně a mým kolegům novinářům se tehdy sotva překulila čtyřicítka. Dnes mnozí dosáhli penzijního věku a jiní dokonce už nežijí. Dvakrát v životě jsme jako komunisté podlehli iluzi. Když jsme začínali, to nám bylo něco přes dvacet, věři-

li jsme, že budujeme spravedlivější svět - i za cenu nespravedlnosti k odpůrcům. Po dvaceti letech jsme pak chtěli napravovat vlastní chyby a omyly proti vůli silnějších a hlavně mocnějších. Obojí byla iluze. Zaplatili jsme za ni a nebylo nám odpuštěno. Mezitím jsme zestárlí. Musíme už jednou pochopit bezvýchodnost věčného oplakávání osmašedesátého roku, jinak se nehne z místa. Marně bychom se ko-

nejšili, že nás čeká nějaká satisfakce. Už nikdy se nevrátíme "nahoru", fakticky či přeneseně, a je to tak správné, protože bychom si tam nevěděli rady. Troufám si říct, že kdyby iniciátoři pražského jara nakrásně tenkrát prosadili svou, pokud by včas nepředali komidlo mladším, neskončili by o mnoho líp než dnešní vládcové. Včerejšek není program a jako perspektiva už vůbec nestačí.

Slovensko - země neznámá

Často víme dnes my v Čechách a na Moravě víc o poměrech v Lesothu nebo o situaci v jiné daleké zemi než o Slovensku, s kterým žijeme s výjimkou let druhé světové války už přes šedesát let v jednom státě. Současný nepochopitelný jeho účasti na státním rozpočtu, v hromadné sdělovacích prostředcích, v diplomatickém zastoupení i jinde vzbuzuje u našich občanů pochopitelnou nedůvěru až odpor. Přesto víme o dnešním Slovensku přamálo. A přitom stačí se umět dobře kolem sebe dívat, mluvit s prostými lidmi, kteří jsou tu v mnohém otevřenější než u nás (i to má ovšem své příčiny) a zamýšlet se nad objektivním vývojem česko-slovenského poměru. Setkáváme se totiž v českých zemích stále (přes všechny nuance) v podstatě s dvěma ostře vyhraněnými, protichůdnými názory. Podle jednoho jsme my Češi zachránili slovenský národ (nebo slovenskou větev jednoho národa československého) za pět minut dvanáct před maďarskou genocidou (stačí vzpomenout na Apponyiho zákony), pomáhali mu postavit se na vlastní nohy, dali mu do vinku školství, komunikace, státní správu, kulturní instituce a řadu dalších pilířů života moderního národa, a setkali se za to v kritické době s nevďěčností a zradou tisovského režimu. Podle druhého názoru bylo Slovensko jen uměle v nevyspělosti držným agrárním přívěskem historických zemí, kde brzdil Češi rozvoj průmyslu, vlastní inteligence, vlastního správního aparátu i rozvoj slovenské světybnosti a státnosti. A podle luďáků brali navíc Slovákům náboženství, nutili je cvičit v Sokole a vytvářeli uměle jednotný národ československý se spisovným jazykem ve dvojm jmení, přestože se Slováci rozhodli už dávno před vznikem společného státu pro vlastní spisovný jazyk nejprve v pojetí Antona Bernoláka, později pak Ľudovíta Štúra. Na každém názoru je kus pravdy (i když ne zdaleka stejný), ale všechno je mnohem složitější.

Není však smyslem mě úvahy zabývat se československou minulostí, i když její historická znalost je nezbytná i pro poznání přítomnosti a výhled do budoucnosti. Chtěl bych se jen podílet o několik zajímavostí z dnešních dnů, pohledu v českých zemích málo známých. Vypovídají o mentalitě prostého slovenského člověka mnohem víc než všechny články, úvahy a reportáže, vycházející apriorně z dogmat podle příslušnosti autora.

Vztah k současnému politickému uspořádání je u prostých lidí, s nimiž jsem se potkal, rozporuplný. Hospodářský přínos současného režimu je tak očividný, že se mluví někdy o Slovensku, svým způsobem oprávněně, jako o výkladní skříní reálného socialismu. Nejvíce je to poznat např. na východě a severu Slovenska, které bývaly po léta nejzaostalejší, kde výstavnost měst a hlavně venkova předčí dnes v mnohém současný stav v historických zemích, zvláště pak v Čechách. Nechtít tohle vidět je být raněn politickou slepotou. (Jiné je ovšem vidět příčiny tohoto opět jednostranně směřovaného rozvoje). A toho je si také většina obyvatel vědoma. Na druhé straně však není možné nevidět tu nespokojenost s glajchšaltováním a omezováním v oblasti svědomí a ducha, konkrétně právě zde ve sféře náboženské. Ta tu má, vzhledem k odlišnému vývoji, jiné parametry než v sekularizovaných českých zemích. (Stačí si jen připomenout odlišné postavení např. římskokatolické církve u nás a v Polsku nebo Irsku).

Málo se totiž u nás ví, jak kruté se tu naložilo například s řeckokatolickou církví, která tu měla hluboké kořeny. V padesátých letech byla postavena doslova mimo zákon, její kněží i věřící byli nuceni přestoupit k pravoslaví (obřady obou církví jsou si totiž velice podobné, bohoslužebný jazyk stejný a řeckokatoličtí kněží se směji až do hodnosti biskupa ženit stejně jako pravoslavní), nebo je čekalo pronásledování, jaké nemá u nás období kromě časů před vydáním tolerančního patentu. Kněží, kteří nepřestoupili, byli vězněni, nasazováni do výroby, jejich děti se nedostaly do kvalifikovaných učebních poměrů ani na studie, mnozí z nich tuhle dobu ani nepřežili. Ani s věřícími to nebylo lepší. Kdo nepřestoupil k pravoslaví nebo nezůstal bez vyznání, neměl po kádrové stránce s celou rodinou žádné šance.

A tak není divu, že v roce 1968 zde došlo k tak bouřlivému návratu do pronásledované řeckokatolické církve a že kněží, kteří přežili ve zdraví dlouhá léta represálií, byli vítáni ve svých farnostech jako hrdinové víry. Část kněží a věřících sice zůstala i potom v pravoslavné církvi, ale šlo o část zanedbatelnou, které se ovšem dodnes dostává značné preference. Pravoslavná církev totiž byla a je řízena z SSSR a je poslušná pokynům odtud. Navíc se spojovala příslušnost k pravoslaví s příslušností k ukrajinské menšině, která je tu stejně preferována. Přitom nejde o skutečné Ukrajince, ale o příslušníky oficiálně neuznané ruské národnosti, kteří tvoří i většinu slovenského obyvatelstva Zakarpatské Ukrajiny (bývalé Podkarpatské Rusi). Děti navštěvující ukrajinské školy se musí většinou spisovně ukrajinštině teprve učit, protože rusínština je jí hodně vzdálena. Přes zvýhodnění, kterého se ukrajinským obyvatelům dostává, jsou i mnozí skuteční Rusíni velice opatrní a raději se hlásí k slovenské národnosti a po obnově řeckokatolické církve znovu i k ní z obavy, aby nebyli jednou snad připojeni k Zakarpatské Ukrajině. Tahle obava tu stále koluje. Mnozí tam mají totiž ještě příbuzné, které mohou občas, i když velice řídké, navštívit na povolení, a tím i srovnávat. Zatímco východní a severní Slovensko je svým způsobem opravdu výkladní skříní reálného socialismu, patří naopak Zakarpatské Ukrajina v SSSR k oblastem ekonomicky zaostalým, takže jen několik desítek kilometrů dlouhá a dobře strážovaná hranice mezi oběma státy je víc než hranici dvou zemí, ale i hranici relativního rozmachu a zaostalosti.

Přesto se občas daří ulovit i nové «Ukrajince», zvláště mezi lidmi, kteří ani sami nevědí, co jsou. Vždyť ani například Slováci z Bratislavy nerozumějí ve všem šarišskému nebo zemplinskému dialektu a pletou si je s rusínštinou.

Nejvíce mě překvapilo jedno. Že prostí lidé spojují Tisa se současnými slovenskými představiteli, říkájí o nich, že jim byli a jsou stejně «osožní» a směšují bývalý Slovenský štát se současným federativním uspořádáním. Oboje má po jejich soudu společné to, že se za obou systémů měli nebo mají dobře a že Češi byli nebo jsou mimo hru. S vyslovenou protičeskou náladou nebo vystupováním jsem se však v těchto oblastech u prostých lidí nesetkal, naopak viděl jsem tu skoro všude pohostinnost a dobrosrdečnost, které se už u nás značně vytratily. S občasnými výjimkami jsem se bohužel setkal jen u některých příslušníků slovenské inteligence, kde je nekritické a historicky demagogické protičesství (vyvážené na druhé straně často stejně nekritickým a nehistorickým maďarofilstvím) nosným společným jmenovatelem pro podivuhodnou symbiózu luďáctví a současné terminologie Rudého práva a Pravdy.

Můžete s mými úvahami, založenými na nejedné návštěvě míst, o kterých píšu, nesouhlasit nebo souhlasit, ale myslím si, že život se nevyvíjí podle připravených šablon, ani se jimi nedá měřit, ale že je ho třeba vidět, jaký je, padni komu padni, bez předpojatosti. A že je až s podivem, jak málo se toho u nás ví o zemi, kam není třeba mít pas, výjezdní doložku ani devizový příslib a s kterou jsme žili a žijeme už tolik let pod jednou střechou.

Správně vidět znamená i správně hodnotit a předvídat. Jen tak se vyvarujeme nových poloprávd i nových nedorozumění.

K vídeňské premiéře
švýcarsko-českého filmu

HONIČKA

s rozhovorem B. Šafaříkem novovět Josef Škvorecký

Česká nová vlna, která proslavila barrandovské filmy po celém světě v šedesátých letech, je v Praze oficiálně mrtvá. Její labutí písní byly patrně tři filmy Jaroslava Papouška, kamaráda a spoluscénaristy Miloše Formana (Černý Petr byl natočen podle stejnojmenného Papouškova románu), které si kritickým stylem šedesátých let vzaly na mušku socialistické maloměšťačtvi těsně před tím, než se stalo státem schváleným životním stylem "reálného socialismu". Byly to komedie Ecce Homo Homolka (1970), Hogo Fogo Homolka (1970) a Homolka a tobolka (1972). "Ačkoliv chronologicky patří tyto filmy do let sedmdesátých," píše se v oficiálním přehledu české filmové komedie sedmdesátých let (Film a doba, č. 5, 1980), "Papouškův nový pohled na novou společenskou zkušenost se projevil teprve filmem Televize v Bublicích (1974)." Jinými slovy: vidění charakteristické pro českou Novou vlnu Papouškovi po roce 1972 zatrhli, takže pověst o té zlaté době naší kinematografie se proměnila v legendu.

Studentům FAMU se to za stávajících podmínek sotva podaří, zatím českým exilovým umělcům se podařilo v roce 1983 ve Švýcarsku natočit film, který prokázal, že česká Nová vlna nezemřela, jenom byla doma dána pod kuratelu; na Západě potenciálně žije dál. Jde o film Honička (Hunderennen), který na motivy vlastních povídek napsal, spolu s režisérem, Jaroslav Vojvoda (Plující andělé, letící ryby; Osel aneb Splynutí; Ptáci; Zelené víno) a který režíroval Bernard Šafařík.

Protože jste zatím širší veřejnosti na Západě i doma neznámý, chtěl bych se vás nejdříve zeptat na začátky vaší filmové kariéry. Kdy jste vlastně přišel do exilu?

Šafařík: Do exilu ve Švýcarsku jsem přišel koncem roku sedmašedesátého. Žil jsem nejprve v Ženevě, pak v Bernu a nakonec jsem uvízl v Basileji, v pohraničním městě, kde člověk spíš uvízne, než kam se vědomě dostane. Tam jsem začal studovat, a vedle toho jsem dělal své první pokusy s filmem.

Vy jste se filmem zabýval už v Československu?

Zabýval jsem se jím tak, že jsem s nadšením chodil do košířského kina Zvon v neděli odpoledne na pohádky, přístupné mládeži. Já jsem totiž Československo opustil jako zelený mladík. Do toho kina jsem nechočil ale kvůli pohádkám, ale protože tam bylo vždycky spousta dívek, které mě velice utvrdily v mém zájmu o film.

Vidím, že vaše cesta k umění byla, dle dr. Freuda, klasická. Vám tedy v době, kdy český film dobýval svět, bylo asi čtrnáct let. Měl jste nějaké povědomí o tom, co se v české kinematografii děje?

Přes ty košířské dívky, měl jsem velice silné povědomí. Rozhodující filmovou zkušeností pro mne byly Formanovy Lásky jedné plavovlásky. Myslím, že ty mi otevřely oči, proto, co lze filmem říct. To bylo ovšem už jedno z vyvrcholení Nové vlny.

Ovšem, pokud jde o film Honička, není tam ta česká Nová vlna jenom na dně. Když odhlédneme od všech vynikajících kvalit toho filmu, z našeho českého hlediska je zajímavé, že je to film o Čechách ve Švýcarsku, tedy vlastně český film natočený ve Švýcarsku.

Někdy dojde k situacím až komickým. Když se film např. promítal v Los Angeles, ohlásili před začátkem představení: "Nyní uvidíte švýcarský film Hunderennen neboli Dog Race." Potom se odvíjela celá první část filmu, kde se mluví téměř výhradně česky. Po chvíli za mnou nějaký pán řekl anglicky dívce, který s ním seděla: "Is that how they pronounce German in Switzerland?" ("Takhle se ve Švýcarsku vyslovuje němčina?") Později ovšem pochopil, o čem jde. Ne, já v sobě mám starou vlast, i když ve Švýcarsku žiju už sedmnáct let. Ale zajímá mě, co se děje s mými krajinami, když je osud přesadil do jiného prostředí.

Vy jste film studoval až ve Švýcarsku?

Ne, já jsem samouk. Studoval jsem literaturu, filozofii, experimentoval s filmem a pak mi několik televizních společností dalo zakázky na natáčení krátkých dokumentů. Natáčel jsem se naučil řemeslo. Ne tedy na uměleckých formách, ale na, řekněme, formách "praktických", reportážních.

Přiznám se, že jsem tajně doufal, že si Vojvodu nějaký filmař povšímne. Já myslím, že Vojvoda je největší obje-

exilové literatury, a že je to taky, jak to bývá, autor českou kritikou nedoceněný. Objev v pravém slova smyslu, protože před odchodem do exilu, Vojvoda, až na nějakou maličkost v Hostu do domu, nepublikoval.

O románech Grahama Greena se říká, že se odehrávají v "Greenland", čímž se myslí jejich osobitá, nenapodobitelná atmosféra, trademark Greenovy osobnosti, jež poznamenává realitu jeho prostředí. Já mám dojem, že přesně to se dá dnes už říct o Vojvodovi. Jeho Švýcarsko je "Vejvodaland": realistické vystižení ovence švýcarského života, podané ovšem prizmatem autorovy originální osobnosti. Ale teď o praktické stránce filmu. Jak to bylo s financováním?

To je ovšem u takovýchhle filmů na Západě ten nejtěžší problém. Šahnět peníze na umělecký film ve Švýcarsku je dění značně absurdní. Švýcarsko je, s výjimkou některých těch naftových ostrůvků na mapě, nejbohatší země na světě, jenže lidé a instituce, kteří vládnou penězi, mají tradiční nedůvěru k umění a k investicím do umění. Já jsem se nejdříve pokoušel o subvenci od Spolkové vlády, a byl jsem velice promptně odmítnut. Tak jsem to zkusil v Basileji, kde jsem byl už přece jen, díky televizi, trochu znám, a získal jsem první malou částku. Potom jsem se svou ženou psal stovky a stovky dopisů na různé nadace, kterých je ve Švýcarsku hodně, a které představují nejobvyklejší zdroj financí pro různé podniky tohoto druhu. Přišly stovky zamítnutí, ale několik odpovědí velice pozitivních, které daly filmu pevnější finanční základ. Zdaleka to ovšem nestačilo. Velice významnou pomocí byly naturálie — tak třeba jeden pivovar dodal zadarmo pivo pro unavený štáb, jenž musel pracovat šestnáct hodin denně, a jeden vuřtař, buřty pro velkou party, která je ve filmu. A v neposlední řadě byl důležitý vztah herců i štábu, i většiny techniků k filmu.

SCÉNA Z FILMU

Prostě byla to kamarádská parta, kterou filmování těšilo, a mnozí nelitovali skutečných obětí. Hlavní představitel filmu, Josef Charvát, který hraje ve švábském Zemském divadle v Memmingen, musel každý den vstávat ve čtyři, aby byl ráno na místě, a ve dvě musel odjíždět, aby denně stihl večerní představení. No, nakonec jsem měl pro měsíc květen zajištěno všechno, herce, techniky i lokace — jenom mi pořád chyběly peníze. Stál jsem před rozhodnutím: buď do věci investovat veškeré úspory, nebo všechno pustit z hlavy. Samozřejmě jsem se rozhodl radši všechno riskovat než všechno pustit z hlavy. Ale to dělá spousta režisérů. Jinak to asi v kumštu nejde.

Hlavní je, že dobrá věc se podařila. Jak to bylo s obsazováním filmu?

To byl další problém. Jak víte, nejméně polovina dialogů je česky. A najít v exilu dobré herce, nebo i neherce, není lehké. S tím jsem strávil moře času. Nejtěžší bylo obsadit hlavní ženskou postavu, Věru. Nakonec se mi podařilo najít v Zúrichu čerstvou emigrantku — byla ve Švýcarsku teprve asi rok — není to herečka, ale je to velmi hezká a inteligentní dívka, takže ta je, tak bych řekl, můj objev. Jmenuje se Nina Švábová. Hlavní dvě mužské role hráli Josef Charvát a Pavel Landovský. Charvát je, myslím, mezi českými herci v exilu jev velice pozoruhodný: nejen že je to dobrý

herec, ale za pouhé tři roky zvládl němčinu natolik, že může hrát na německé scéně a je od rozených Němců jazykově k nerozeznání. O Landovském nemusím jistě dlouze mluvit, je to jeden z nejlepších současných českých komiků, a pro můj film se naučil dokonce i tu zvláštní řeč, kterou rodověrní Švýcaři někdy mluví, to iest švicrtvě..

Pro čtenáře, kteří film ještě neviděli: Honička je příběhem o skupině účastníků turistického zájezdu, kteří zůstanou v Rakousku a odtud si pak žádají do Švýcarska. První část se odehrává ve vídeňském uprchlickém lágru, kde se skupina rozdělí. Některé dostanou u exilu strach a vrátí se, jiní zůstanou. Druhá část filmu zachycuje situaci o deset let později. Některé se mezitím ve Švýcarsku vypracovali — např. Láda Lapák, představený Landovským, který si vymyslel dobrý obchodní trik a je velice úspěšným podnikatelem — jiní se sice živí, ale díru do světa neudělali: malíř Alexandr Rek. A do téhle situace přijdou na návštěvu dva z těch, co dostali strach a vrátili se domů. Čili film je konfrontace nejen Čechů ze Švýcarskem, ale taky těchhle dvou druhů Čechů, a jak se za těch deset let různě změnili. Jak jsme napsali v úvodu, film dostal několik cen na mezinárodních festivalech. Jaké to tam bylo?

Nejzajímavější situace vznikla v

Mannheimu, kde Honička dostala Cenu mezinárodní evanĝelické poroty, a kde se jí dostalo té pocty, že festival zahajovala. Hlavní cenu tam ovšem dostal film sovětský. Předsedou hlavní poroty byl totiž bulharský filmový historik, pro něhož neexistoval nejen náš film, ale ani já. Kdykoli šel kolem mě, dělal, že mne nevidí. Němečtí recenzenti, jimž se film líbil, ovšem už předem upozorňovali, že porota bude mít s Honičkou, díky tomu bulharskému předsedovi, potíže. Ale zajímavé bylo, že člen poroty, jenž navrhl sovětský film na první cenu, filmař z Tunisu, ke mně po rozdělení cen přišel, energicky mi tiskl ruce a šeptal: "Vy musíte točit dál! Vy musíte dál točit!" Takže se zdá, že pro toho Honička existovala. Úplně opačná situace vznikla v Saarbrückenu, kde byl v porotě také Východní Němec. Když jsem to zjistil, přirozeně jsem se začal loučit s jakýmkoliv oceněním. A loučil jsem se čím dál víc, když se zasedání poroty protahovalo a protahovalo. Ceny měly původně ohlásit v deset večer, ale objevili se až ve dvě v noci. A k mému velkému překvapení ten východoněmecký člen poroty ohlásil, že druhou cenu poroty dostala Honička. Potom ještě za mnou přišel a gratuloval mi. Jak to myslel a k čemu mi gratuloval, a jestli se mu film vůbec líbil nebo ne, to nevím. Ale fakt je, že mi gratuloval.

ZAMYŠLENÍ NAD DOBOU MASOPUSTU

Vždy v prvních týdnech každého nového roku slavíme masopust, zahájení taneční sezóny, která se v Rakousku projevuje mnohem silněji, než jsme tomu byli zvyklí doma. V Praze už bylo výjimkou, jestliže se v jediném týdnu konalo 5 či 10 plesů, ve Vídni je těch plesů a tanečních zábav za krátké masopustní období více než 500. V každoročně uveřejňovaném termínovém kalendáři jsou uváděny i české plesy, které zde mají také svou tradici. Jsou to především tradiční sokolské zábavy, jako šípřinky, maškarní me-rendy či vinobrani, které byly dříve — zejména na českém venkově — součástí ročního koloběhu a které tam zmizely z povrchu zemského spolu se sokolskými jednotami. Taneční pohyb je starým, tradičním vyjádřením radosti. A tradice se mají zachovávat. Ovšem tanec nebyl vždy tím, čím je dnes. Byl dobý, kdy byl taneční pohyb považován za něco nemravného. Vídeňský valčík kdysi působil jeden skandál za druhým. Vznikl v 18. století v tyrolských horách a jen sešel dolů do údolí, už tu byl poprask: k serioznímu, uměřenému menuetu, který lehdy vládl na parketech, se vůbec nehodil. Byl prý příliš bujarý. A tanečník s tanečnicí v tak uzkém objetí? Hruza hrůzoucí! Nezapřísáhlejší odpůrci

dnešního krále tanců dokonce rozšířovali zvěsti, že způsobuje souchotiny. Ale ani takovými prapovídkami se nepodařilo odradit mládež. Nebyl to ovšem jenom vídeňský valčík, který se musel těžce probíjovat. Také česká polka údajně ničila člověku život, nohy a morálku. A což teprve ohnivě erotickou prodechnutě tango! Nebo západní dekadenci ovlivněné, jak jsme slyšovali, výtvořiny jako rock'n roll! Člověk má ve svých zenech zakódováno mnoho různých schopností, z nichž během života rozvine jen určitou a poměrně malou část. Já jsem například své taneční geny moc nerozvinul. Proto rád přenechávám masopustní plesání hasičským (pardon: požárnickým) sborům a spolům zahradařů, pěstitelů včel nebo i drobného hospodářského zvířectva. Ale vraťme se k původnímu tématu dnešního našeho podčárnicku, který se liší od předcházejících tím, že se nezabývá nějakým časovým, palčivým nebo vážným tématem. Konečně fejeton, zvaný pro čáru, oddělující jej od ostatního textu, též podčárnik, je zvláštní literárně-novinářský útvar, který si může nejen kriticky, ironicky či satiricky, pokud možno však vždy čtivým způsobem pohrávat autorovým vnímáním společenských událostí, vy-

práz si také rozmarným vy-pravením či zábavnou formou všimát třeba jen celkem nedůležitých, ale přece jen aktuálních dění. A takovým děním je každý rok po Třech králich masopust neboli faštník, který není jen dobou pusta, odkud jde o masné potraviny, ale také dobou rozpustitěho veselí, které se dá nejlépe vyjádřit právě tancem. Proto jsme se dnes výjimečně zamysleli nad některými tanečními formami a tradicemi. V naší době se masopust, který má svůj původ ještě v pohanské éře, s výjimkou karnevalového Ria, neprojevuje jako na římských Saturnáliích a Luperkáliích "tropicím nejrozmanitějších kratochvilí a provozováním všelijakých bláznovství", jak nás poučuje naučený slovník. Zůstal však dobou plesů a tanečních zábav, proti kterým už nemusí brojit přísní mravokárci, neboť většinou nezapřísahují žádné výtržnosti a nevyvolávají jinou, mravním zásadám a morálce se příčí reakci. Casem dostal ovšem novou náplň. Zastimco v mládí dnešní generace dříve narozených býval příležitostí k seznamování, dnes se chodí plesat většinou ve vzájemně se hladajících dvojicích. Co však zůstalo nezměněné a hned tak brzy se asi nezmění, je radost z pohybu. I když se mění taneční kroky, rytmus, názvy tanců a oblečení tanečnicků...

Z ČESKÉ VÍDNĚ

KOLIK NAS JE

Statistický úřad uveřejnil teprve nyní výsledky sčítání obyvatelstva, provedeného v r. 1981 pokud jde o dohovořovací řeč. Podle nich udalo 7 014 obyvatel Rakouska češtinu (údaje nerozlišují slovenštinu). Z toho bylo 5 168 osob rakouskými státními občany, zbytek, 1 846 cizinci. Ve srovnání s předchozím sčítáním v roce 1971 je to úbytek 3 000 osob (tehdy udalo češtinu jako dohovořovací jazyk 7 967 Rakušanů a 2 350 cizinců. Je nutno ještě podotknout, že tento počet nezahrnuje jen ty, kteří se dohovořují výhradně česky, ale česky v kombinaci s němčinou.

Absurdnost těchto statistických údajů je na první pohled zřejmá, tak jako byla ostatně zřejmá už při předchozím sčítání. Tehdy, bylo to po velké emigrační vlně 1968/69 a Vídeň byla stále ještě doslova zavalena českými uprchlíky, jich napočítali všeho všudy něco přes 2 000. Je celkem pochopitelné, že mnoho z těch, kteří se v Rakousku tehdy usadili, nechtěli "mit nepřijemnosti", jak si snad mysleli a udali tedy jako svůj jazyk němčinu, i když jim stačila s bídou na nákup v samoobsluze. O sčítání v r. 1971 platí ostatně totéž. Vedle toho sčítací komisaři nejevili žádný velký zájem uvádět jinou řeč než německou. O sčítání v r. 1981 platí totéž.

Podívejme se na problematičnost těchto údajů bližší. V r. 81 tedy udalo jako svou dohovořovací řeč 5 168 rakouských příslušníků. Je to o 2 799 méně než v r. 1971. Přitom podle statistických ročenek dostalo v období 1971-81 4 010 občanů CSSR rakouské státní občanství. Protože můžeme vyloučit s naprostou jistotou, že od té chvíle začli mluvit výhradně německy, vyplýval by z těchto čísel závěr, že ze 7 967 Rakušanů, kteří v roce 1971 mluvili česky, jich v r. 1981 mluvilo česky už jen 1 158.

Podobně je to s údaji o cizincích. Jak jsme již uvedli, podle výsledků sčítání obyvatelstva mluvilo v roce 1971 česky 2 350 cizinců. Kolik bylo v Rakousku tehdy uprchlíků z CSSR je těžké říci, rozhodně v tomto smě-

ru nejsou spolehlivé údaje, které rakouská statistika uvádí. Podle ní totiž přišlo do Rakouska z CSSR uprchlíků

1967	3 872
1968	7 334
1969	9 807
1970	3 066

Srovnáme-li údaj z r. 1967 a 1968, nemůžeme brát takovou "statistiku" vážně. Ale i kdyby tomu tak bylo, nemohl nikdo z nich do r. 1971 dostat rakouské občanství a přesto podle statistiky mluvilo v r. 1971 česky (v kombinaci s němčinou) jen 2 350 osob.

Shodou okolností, i když v daleko menší míře, došlo k nové uprchlické vlně z CSSR také před sčítáním v r. 81:

1977	394
1978	515
1979	834
1980	3 241
1981	2 196

Celkem je to 21 499 osob. Značná část jich samozřejmě emigrovala do zámoří, ale nemalá část jich v Rakousku zůstala, jistě několik tisíc. Vedle toho dostalo v letech 1971-81 povolení přistěhovat se do Rakouska na 900 osob z CSSR (Protože u nich je čekací doba na státní občanství 10 let, nemohl nikdo z nich dostat občanství s výjimkou žen, které se zde provdaly za Rakušany, což ovšem znamená, že přestaly mluvit česky, a těch bylo 253.)

A konečně mluvili i nadále česky (v kombinaci s němčinou) uprchlíci z doby před r. 1977, kteří si buď o občanství požádali až později a nebo kterým žádost nebyla do r. 81 kladně vyřízena. Podle výsledků sčítání lidu však v Rakousku jen 1 846 cizinců mluvilo česky ...

Také VSL

(Videňské svobodné listy) referují o tom, že ministr Gratz odsoudil nová opatření čs. úřadů v souvislosti se zavním příbuzných. "Dostali jsme nový formulář od krajana E. Reháka z Paříže", piší. Pochopitelně neuvádí, že Gratz reagoval na iniciativu, kterou v této věci podnikl Klub. Ale je trochu komické, že se o tom musely dozvědět až z Paříže a ještě s dvouměsíčním zpožděním.

ROZRUCH

vyvolal náš článek o někdejších "politických" uprchlících z CSSR, kteří dnes pěstují přátelství s režimem jako členové Sdružení. Nestalo se však, co jsme přece jen alespoň od některého z nich očekávali: aby se od toho členství distancovali.

Jde o někdejší uprchlíky z Horních Rakous St. Choura, Z. Chourovou, H. a J. Staffovi, L. Kudličkovou s dcerou Jolanou, V. Skláře se ženou a další.

HANA HEGEROVA

bude zpívat 26.3. ve 20 hod. v Metropolu. Vstupné 100 S.

dopisy
dopisy dopisy

Došly nám dopisy k našemu článku o státním občanství a také do Reportéra napsal kdosi dopis, týkající se Vídně. Pro nedostatek místa je otiskneme příště.

KLUB PŘIPRAVUJE

PRAVIDELNÉ FILMOVÉ VEČERY

starších i novějších českých filmů a literární večery s recitací a hudbou. Rozšiřujeme kulturní činnost o filmové a literární večery, které se budou konat mimo pravidelné kulturní politické večery - nicméně i tyto mimořádné večery jsou plánovány zásadně na pátek. Abyste si je mohli "naplánoval", uvádíme náš "plán" těchto večerů, ovšem s výhradou ev. změn z technických důvodů:

FILMY

22.3. Báječní muži s klikou Veselohra z dob počátku českého kinematografu. Režie Jiří Menzel. Hrají R. Hrušínský, J. Kemr, J. Menzel.
26.4. Vyšší princip Drama z doby okupace. Režie Jiří Krejčík. Hrají J. Brejchová, I. Mistrík, F. Smolík, R. Hrušínský.
31.5. Hotel Modrá hvězda Veselohra natočená v době okupace. Režie Martin Frič. Hrají L. Pešek, J. Pivec, O. Nový, N. Gollová, A. Novotný.

LITERÁRNÍ VEČERY

12.4. František Gellner Uvádí J. Němec, dále P. Landovský, Zb. Benýšek a j.
10.5. Bohuslav Reynek básnické dílo

Promítání filmů z video kazet na velké plátno. Literární večery s recitací, hudbou a zpěvem. Začátky představení: 20.00 přesně! Pro ty, kteří si chtějí před a nebo po představení popovídat s přáteli a známými, budou místnosti otevřeny od 19 h. Vstupné: režijní příspěvek 20 šil. na úhradu mimořádných výloh (půjčovní za videorekorder, zvětšovací projektor, technickou obsluhu, nájem sálu, dokumentární materiál apod.). Občerstvení zajištěno.

ZE SPORTU

Výkony čs. reprezentantů a reprezentantek na 35. mistrovství světa v klasickém lyžování v Seefeldu, které vejde do historie tím, že se v běžeckých stopách poprvé ne lyžovalo, ale bruslilo (Siitonenův krok), lze hodnotit obrazně jako "střídavě oblačno". Nejpříjemnějším a velkým překvapením pro mne byly výkony 27leté Viery Klimkové z Tatranské Štrby, která v běhu na 5 km obsadila 6. místo, na 10 km 9., na 20 km 10. a ve štafeti na 4x5 km zaběhla na svém úseku druhý nejlepší čas. Klimková se teprve v loňské sezóně dostala do užší reprezentace, na ZOH v Sarajevu startovala v závodech na 20 km a skončila na 24. místě. Překvapily mne výkony běžců v královské disciplině - v běhu na 50 km, zejména poté, kdy v prvních dvou závodech na 15 a 30 km v podstatě "shoreli" a ani ve štafeti na 4x10 km nijak nepřesvědčili. Miloš Bečvář, který na 15 km i na dvojnasobně trati byl z čs. kvarteta nejhorší, šokoval všechny svým 5. místem, čímž dosáhl druhého nejlepšího výsledku v historii čs. mužského běhu. Na mistrovství světa 1974 byl Stanislav Henych na 50 km druhý. Také umístění Petra Lisiana na 15. a Pavla Bence na 16. místě v tomto závode lze považovat za úspěch. Závod sdružený je už léta čs. problémovou disciplínou. 15. místo Jana Klimka (manžela Viery Klimkové) a 8. místo v závode sdruženém mužstev sestávající ze skoku a štafety na 3x10 km) je zatím maximem, co mohli čs. sdruženíři dosáhnout. Jejich hlavní slabinou je nevyrovnanost výkonu mezi oběma disciplínami: ve skoku ztrácejí mnoho bodů a potom ani poměrně slušné výkony v běhu nemohou nic napravit. U skokanu jsem počítal se ziskem alespoň jedné medaile, ale nedočkal jsem se jí. Nejblíž měl k ní Jiří Parma v soutěži na velkém můstku, kde mu brond unikl o pouhých 1,1 bodu, na středním můstku obsadil 9. příčku. Podle mého názoru je Parma (vedle Rakušana Koglera, který nyní zanechal aktivní činnosti) nejstylovějším skokanem vůbec, sledovat ho při letu je pro mne estetický požitek. Velmi mě zklamal Pavel Ploč, který na velkém můstku obsadil 20. a na středním dokonce až 57. místo. Ploč zářil na Intersport-turné, pak vyhrál suverénně turné Bohemia, přičemž v Harrachově potvrdil svou výbornou formu nádherným rekordem můstku 123 m a přesně o týden později na mistrovství světa "propadl". Příčina? Pavel Ploč nesmírne chtěl dosáhnout nejlepšího výkonu. Tato vůle zkoncentrovaná do velké síly vytvářela chyb, už v nájezdovém nastavení, které nebylo ideální, páky nohou při odraze nemohly pracovat tak, jak bylo potřeba. Vyšší z toho technicky nedokonalé skoky s rozhazeným letem. V závodech na středním

můstku bylo toto pak ještě umocněno psychickou nepohodou, k níž přispělo i 4. místo Československa v soutěži družstev (loni na MS ve švýcarském Engelbergu skončili čs. skokani za Finskem a NDR na 3. místě). Na základě výsledků v letošním ročníku Světového poháru jsem neočekával výraznější úspěchy čs. reprezentantek a reprezentantů na mistrovství světa ve sjezdovém lyžování v Bormiu a Santa Caterině. Jedinou naději jsem vkládal do 22leté Olgy Charvátové z Gottwaldova, která v prosinci 84 a v lednu zaznamenala několik pozoruhodných úspěchů ve Světovém poháru: ve slalomu obsadila 2. místo v Marburgu, 4. místo v Pfrontenu a 5. místo v Madonně di Campiglio, v kombinaci v Bad Kleinkirchenu skončila na 3. místě, a ve sjezdu, kde patří do světové špičky (na ZOH 84 v Sarajevu získala v této disciplíně bronzovou medaili), došla v 1. sjezdu v Bad Kleinkirchenu na 10. místo. Charvátová měla výborné předpoklady pro získání některé medaile v kombinaci: nevyšel jí však sjezd (18. místo) a ve slalomu, v němž byla po 1. kole na 6. místě a v kombinaci na 4., chtěla ve 2. kole zaútočit na medaili, příliš riskovala a vyjela z trati. Neúspěch v kombinaci se odrazil i v jejích dalších výsledcích: 17. místo ve sjezdu a 20. v obřím slalomu, 11. ve slalomu. Po ZOH 84 v Sarajevu dávala Charvátová do pořádku své studijní náležitosti a proto objem jejího tréninku nedosáhl loňských parametrů. Na druhé straně však její forma gradovala před mistrovstvím světa a není možné, že by jí tak rychle dokázala ztratit. Příčina jejího selhání na mistrovství světa byla jednoznačně psychika - Charvátová není psychicky natolik odolná, jako ostatní špičkové závodnice, nedokázala se vzpamatovat z prvního nezdaru v kombinaci. 25letá Jana Gantnerová z Kežmaroku obsadila ve sjezdu 16. místo což nelze označit za zklamání, uvažujeme-li, že se loni v letě podrobila těžké operaci kolena. V jejím případě je proto nejdůležitější, že

neztratila kontakt se světovou špičkou, což dokázala i svým 8. místem ve sjezdu Světového poháru v Megeve. Svůj úkol splnila 20letá Elena Medzihradská 12. místem v kombinaci, vedle toho skončila ve speciálním slalomu na 16. místě. 19letá Alexandra Maňasová ze Spindlerova Mlýna, která je v tréninku schopná porazit kohokoli, ale ve vlastním závodě jezdí jakoby měla svázané ruce i nohy, došla ve slalomu na 18. místo. 21letá Ivana Valešová z Liberce, která zahájila letošní sezónu 12. místem ve slalomu Světového poháru v Courmayeuru, ztratila pak pro zranění část sezóny, proto její 19. místo ve slalomu odpovídalo jejím momentálním možnostem. Z družstva mužů splnil svůj úkol 22letý Miroslav Kolář z Banské Bystrice, který v silně obsazené kombinaci obsadil 13. místo. Velkého úspěchu dosáhlo čs. krasobruslení na mistrovství Evropy v Goeteborgu, kde 21letý majitel bronzové olympijské medaile ze Sarajeva (první Evropan v pořadí) Jozef Sabovčík získal titul mistra Evropy. Sabovčík se tak zařadil po bok osobnosti, jako byli Karol Divin (mistr Evropy 1958 - 1959) a Ondřej Nepela (1969 - 1973), všichni tři jsou z Bratislavy. Tohoto titulu dosáhl Sabovčík po 16 letech pravidelného tréninku a po sezóně, jejíž začátek byl všechno, jen ne šťastný (zdravotní políže s dnes už "zlatýma" nohama, prohra na mistrovství Československa v Havířově s 18letým Petrem Barnou). Sabovčík vyhrál vyrovnanými výkony ve všech třech částech programu: v povinných cvicích obsadil 2. místo, krátký program, který představuje prubiřský kámen krasobruslařského umění, vyhrál a zároveň postoupil do čela soutěže, ve volné jízdě, kterou nejlépe zajel sovětský závodník Kotin, obsadil 2. místo. Myslím si však, že pro zisk jedné z medaili na mistrovství světa v Tokiu bude muset Sabovčík podat daleko lepší výkon ve volné jízdě.

Dr. Milan Skřont

Přihlašuji se za člena Kulturního klubu
 Přihlašuji se k pravidelnému odběru bulletinu
 Zašlete mi 3 čísla bulletinu na ukázkou zdarma
 Mám zájem o zasilání bulletinu, ale zatím nemohu zaplatit předplatné
 (nehodící se škrtněte)

Jméno

Přesná adresa

chcete uvést rok narození
 povolání
 od kdy jste v Rakousku
 jak jste se o Klubu dozvěděl-a?

.....
 podpis

Vyplněné zašlete na adresu:
 Kulturní klub, 1090 Vídeň, Lustkandlg. 4 21

Program • domácí inzerce

OVĚŘENÉ PŘEKLADY
Hana Paulová, Videň 17, Neuwaldegerstr. 41/21, tel. 4605343.

Václav HAVEL

LARGO DESOLATO

scénické čtení
Julík NEUMAN, bývalý člen divadla Apsalon

datum 15. března v 19.30
Breithackengasse 7
Videň 9

ticket 3,-

V naší inzertní rubrice Vám rádi uveřejníme jakékoli oznámení, inzeráty o prodeji, koupi, darech apod. Pokud si to budete přát, zůstanou Vaše inzeráty anonymní. Členům Klubu, abonentům bulletinu a v sociálních případech otiskneme zprávy a inzeráty zdarma, v ostatních případech prosíme o režijní příspěvek. Svá sdělení zašlete písemně nebo zatelefonujte: Zuzana Richterová, tel. 35 46 035.

GRAFICKÉ PRACE
všeho druhu, návrhy firemních značek, plakátů, oznámení apod., Z. B., Zinnerg. 27/31, tel. 76 58 164.

HLEDÁM ČECHY
kteří přišli jako já po roce 1968 do Rakouska a kteří by byli ochotni mi svými zážitky pomoci při psaní diplomové práce na téma uprchlíci z CSSR. Ručím za naprostou anonymitu. Margita Urbanek, Spengerg. 2/11 Videň 5. Tel. 5534144.

VYUCENÝ TESAR
se sedmi lety praxe hledá zaměstnání. Tel. 02854/369.

ČESKÁ GALERIE ATELIER JAN
Jan Brabenec, Spittelberggasse 7, (za Volkstheatrem), tel. 96 38 552.

PRODÁM NOVOU TELEVIZI
černobílou s velkou obrazovkou zn. Telefunken, za 1000 S. tel. 3350703.

VÍM O ZAMĚSTNÁNÍ
pro dva perfektní kniháře. tel. 5624353.

PRODÁM
kompletní druhý ročník Peroutkova Dnešku (46 čísel, duben 1947-únor 1948) za pět set šilinků. Tel. 7620875.

HLEDÁM JAKOUKOLI PRACI
nebo možnost výdělků. Vyučená litografka, restaurátorka (obrazy, sochy), též úklid a šití.

VÍM O PODNÁJMU
2+1 se sprchovým koutem v 16. okrese. V přední ves-tavěné skříně, jinak nezařizovaný. Nájem 3300. Tel. 3417205 nebo 4520255

VYUČUJI ANGLIČTINĚ, ovládám řezbářské a textilní výtvarné techniky-naučím nebo pomohu. Nabízím pomoc jako fotograf. Auto mám k dispozici, prostor pro tyto činnosti nikoliv. Mám zájem i o jiné práce. Marie a Vladimír Rosák, Hauptstrasse 41, A-2571 Altermarkt, Niederoester-reich.

HLEDÁTE ČESKY NEBO SLOVENSKY MLUVIČIHO LÉKÁŘE?

MUDr. Stanislav ŠTERBA, univ. doc., odborný lékař pro vnitřní choroby, zejména srdce, Videň 11, Simeringer Hauptstr. 80, tel. 74 12 08.

MUDr. Vladislav LIPTAK, odborný lékař pro vnitřní choroby, Videň 1, Zelinkag. 12 po-čt. 15.30-18 hod., tel. 63 58 34.

MUDr. Břetislav HALPERN, praktický lékař, Videň 10, Malborghgasse 31, tel. 62 23 45.

MUDr. Zdenka GABRIEL-WEISS, odborná ortopedka, též dětská. Všechny malé nem. pokladny, žluté "Krankenschein" MA-12. Videň 5, Grueng. 9/2, přízemí. tel. 574460, domů 398101.

PRAVIDELNÁ PORADNA PRO UPRCHLIKY
se koná jako vždy půl hodiny před klubovním večerem. Prosíme všechny, aby se na nás obraceli jinak jen ve skutečně neodkladných případech.

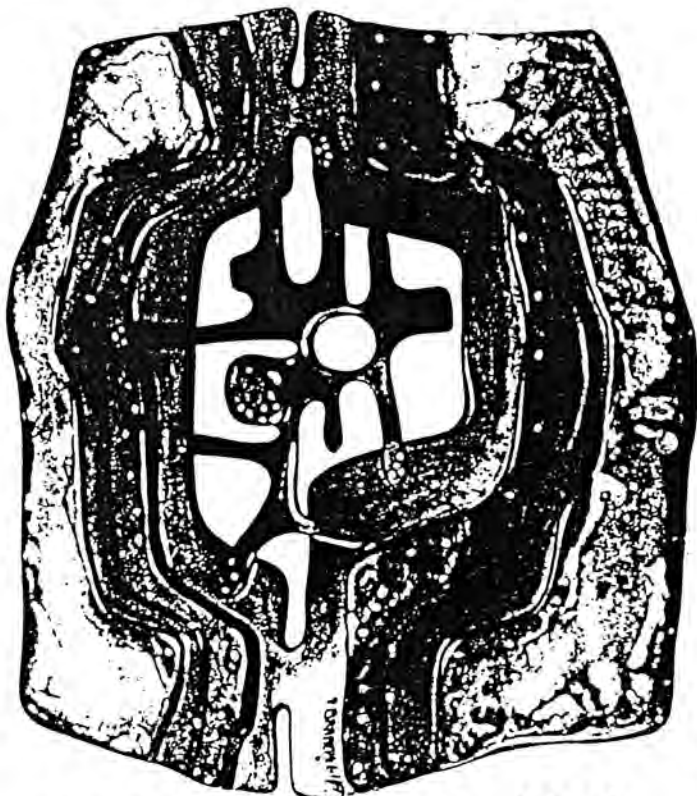
UBYTOVÁNÍ VE VIDNI
150 šil. za osobu a noc, Miloslav Seda, Westbahnstr. 18, tel. 93 88 112 nebo 64 57 415.

PENSION MILAN ZELL AM SEE
Zelermoosstr. 75, česká společnost z celého světa; tel. 6542/7113.

KNIHKUPECTVÍ PASTRŇÁK
velký výběr knih, gramofonů, kazet, plakátů a obrazů; Videň 7, Lindengasse 5, tel. 96 37 79.

KULTURNÍ
KLUB

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

4
DUBEN
1985

Z galerie Jana Brabence (kůže)

BEZ VAVŘÍNŮ

Dalo by se o tom psát jako o velkém úspěchu Klubu (a někteří by to možná označili za vítězství). Kdo konečně mohl předpokládat, že jeho protest proti novým opatřením CSSR ve věci návštěv, která tak lapidárně odporují helsinskému duchu, povede až k tomu, že nám ministerstvo zahraničí po dvou měsících sdělí, že Praha tato opatření odvolala a vrátila se k dřívější praxi (pozn.: text dopisu uvnitř).

Nepovažujeme to ani za úspěch, ani za vítězství. Vavřiny nejsou na místě. Nepřisuzujeme si ani výlučnou zásluhu o to, že nově zavedená opatření byla po tak krátké době odvolána; předpokládáme, že i v jiných zemích se našli Češi a Slováci, kteří na patřičných místech na to upozornili a dali podnět k obdobným krokům vlád dotyčných zemí, jako my zde.

Bez nich by se toho nedosáhlo a zůstalo by jen u siláckých slov typu "Neslychaná drzost!". Jak svoji informaci nadepsaly Vídeňské svobodné listy (odvolávajíce se přitom na formulář, který jim poslal kdosi z Paříže a ještě ke všemu až v době, kdy Praha celou akcí prakticky odtroubila). Namísto takových sebeuspokojujících, ale nic neřešících prostoviků jsme my udělali to, co je v demokratickém státě přirozené: ob-

Z OBSAHU

APRÍLOVÝ ROZHOVOR
s Petrem Podhrázkým.....str. 3

Richard Drtina
MRAVNOST ČI NEMRAVNOST
JAZYKA UMENÍ.....str. 5

ZDENĚK MLYNÁŘ
o Gorbačovovi.....str. 7

ČETLI JSME
B. Komárková: O potřebě
tolerance (Proměny).....str. 12

Vladimír Veit
A PŘECE SE TOČÍ.....str. 15

Zamyšlení na MDZ.....str. 16

PRAVIDELNĚ RUBRIKY:
Z české Vídně: Právo na
podporu, Odpověď ministerstva
zahraničí na dopis Klubu, dopisy.....str. 17

DRUHÁ ČÁST SERIALU**KAM AŽ ARMÁDY DOJDOU**

rátili jsme se na ministerstvo zahraničí jako na instituci, jejíž úkolem je v této oblasti zastupovat zájmy občanů státu (a těch, kterým tento stát poskytl ochranu). Nedělali jsme si přitom nabubřele nárok na to, mít výlučné právo na zastupování všech Čechů a Slováků v Rakousku, jak to praktikuji jiní (Menšínovou radu přitom, pokud víme, ani nenapadlo hnout prstem, kromě onoho zmíněného a pro řešení bezvýznamného článku ve VSL). Napsali a jednali jsme za sebe. Výsledek jistě uvítají všichni. A to nejen Češi a Slováci v Rakousku, ale i mnoho německy mluvících zdejších spoluobčanů, kteří zvou z CSSR své příbuzné pravidelně na návštěvu. Převážná většina z nich o Klubu nikdy neslyšela a o jeho akci se ani nedoví. Tím, že jisté orgány CSSR nebudou moci údajně, o které jim šlo, získávat a zneužívat, jsme udělali něco dobrého i pro tento stát.

Je pravda, že protest spolkového ministerstva zahraničí, ke kterému jsme dali též podnět, by neměl u tvrdohlavého režimu CSSR úspěch, kdyby pro to nebyla příhodná situace. Byla? Jistě je správná úvaha, že v Praze věděli už o několik týdnů dřív než k tomu došlo, že Černěno je na smrtelné posteli a že o jeho nástupci je prakticky rozhodnuto. Dostali bychom se však na hranici spekulací, kdybychom zrušení cestovních opatření a především Husákovu omluvu za pohraniční incident považovali za for-

KDO CO KDY KDE?

TRI ČESTI UMELCI

Lenka Škrabánková, Irena Ráčková a František Maxera se zúčastnili výstavy Spolku umělců západního Weinviertlu, která se konala v Lichtensteinském paláci ve Feldkirchu, Vorarlberg.

HUNDERENNEN

se setkal s neobyčejně pozitivní kritikou v tisku, což nebývá obvyklé. Všechny vídeňské deníky ho označily za velmi dobrý. Všechny ho také -formálně po právu- označily za švýcarský film, ačkoli ve skutečnosti jde o film veskrze český: režii má ve Švýcarsku žijící Bernard Safarik, předlohou k filmu je povídka též ve Švýcarsku žijícího českého spisovatele Jaroslava Vejvody, jednu z hlavních rolí hraje v NSR působící český herec Josef Charvát. Ale "těžiště" filmu je ve Vídni: Pavel Landovský v něm má dominující roli, střih a asistentku režie dělala Zuzana Brejchová, produkci vedl Viktor Kouda. Doporučujeme jít se na něj podívat.

IRENE RACKOVÉ

vychází v Japonsku již po druhé kniha pro děti O šmíkově. Je to tokijský nakladatel p. Okken požádal o další práce a návrhy.

hy. Nedávno se konala namostatná výstava jejich prací v galerii Schnell ve Vorarlbergschem Feldkirchu.

NIKA BRETTSCHNEIDEROVA

připravuje spolu se známým maďarským mímem Andreasem Keckésem v květnu novou hru Jana z Arcu aneb Pravda o bětí. Premiéra je 14.5. Keckés měl ve Vídni velký úspěch se svým vystoupením v Theater Brett loni v květnu. Nyní v něm uvede se svou budapešťskou skupinou od 2. 4. do 11.5. hru Ilusionista. Na červen připravují Nika Brettachneiderová a Ludvík Kavin Poctu Jaroslavu Seifertovi.

DR. JIRÍ SKOLKA,

vědecký spolupracovník Ústavu pro hospodářský výzkum (a jeden z čestných členů Klubu) je editorem sborníku, který analyzuje rozsah práce na černo - tedy melouchaření - a kutilství v rakouském hospodářství (Die andere Wirtschaft-Schwarzarbeit und Do-it-yourself, Signum-Verlag Wien, 246 str.). Je to problém, o kterém se hodně hovoří, ale o kterém nebyla dosud žádná fundovaná studie. Její závěr: Jde zhruba o 3,5 % hrubé vnitřní produkce, únik na daních činí kolem 13 miliard šil.

ANUS POLAK,

do roku 1968 kameraman čs. televize a od té doby působící ve Vídni, natáčí celovečerní film Beethovenův synovec. Je to francouzsko-německá produkce, režie američan Paul Morrissey. Ve filmu hrají mj. známé americké hvězdy Nathalie Baye a Jane Birkin, hlavní roli

má německý herec Wolfgang Reichmann. Interiéry byly dělány ve Vídni v Hofburgu, v Belvederu a v Kinského paláci.

Loni byl Polák odměněn mezinárodní jury festivalu v Montrealu cenou za kameru v rakouském filmu Dědicové (Die Erben), který byl také vybrán pro mimosoutěžní předvádění významných filmů na loňském festivalu v Cannes. Režisérem tohoto filmu je Walter Bannert (známý i z televizních pořadů jako je Joly Jocker aj.). Dědice uvedla před časem také rakouská televize.

Hanuš Polák patří mezi zakládající členy Klubu.

14. DUBNA

v deset hodin se na Margaretenstrasse v Café Sperl pořádá čtení básní Jaroslava Seiferta, které vybrala, upravila a z části i přeložila členka Kulturního klubu Christa Hansen-Loewe.

VACLAVU HAVLOVI

zaslal Klub pozdrav s poděky účastníkům čtení jeho nové divadelní hry Largo desolato. V Burgtheatru má hra premiéru v polovině dubna.

HONOR
NEDELEJE
ZE
INTELEKTUALAI

šus novému větru, který pravděpodobně začne foukat z Moskvy (a že v Praze nastavují nosy a větrí, jaký ten nový vítr bude, aby se při své neochopnosti řešili vlastní problémy zalichotili nové sestavě červilních otocení podle něho, není třeba dodávat). Zůstaňme u dvou závěrů, které jsou nesporné. Ministerstvo zahraničních vztahů a demokratické státě podstatně liší v úloze, kterou má takto označený úřad ve státě totalitním. Není obestřeno neprůhlednou chladnou tajemností Černinského paláce, ale pomáhá občanům i v jejich soukromých záležitostech. Není málo těch z nás, pro které už - a nezdědka úspěšně - intervendovalo, ať už to bylo ve věci spojení rodiny s výstěv, majetkových věcech atd. Má-li to být dělat, je třeba, aby bylo informováno. A druhé poznání: je samozřejmě možné přednášet u různých institucí státu osobní potřeby a přání. Ale jsou věci - a není jich málo - dotýkající se nás všech. V takových případech je pak třeba kolektivního mluv-

čího. Klub se jim stále víc atává ne proto, poněvadž by za každou cenu chtěl, ale protože jiné organizace, které si dělají nárok na to být univerzální mluvčí, toto poslání neplní.

Je už v přirozenosti věci samé, že z toho, co Klub takto dosahuje, profitují všichni. I ti, co mu nemohou přijít na jméno. Domníváme se, že takových ostatně ubývá. Ti soudní mezi námi si jistě uvědomují, že právě v takovýchto případech je Klub potřebný, že už dávno přestal být jen organizátorem kulturních pořadů. Že není samoučelnou věcí několika funkcionářů (jako je tomu v jiných případech), ale že ho všichni Češi a Slováci v Rakousku nutně potřebují. (O tom, že by však o něm neměli vědět jen když ho potřebují, jsme psali posledně.)

Jeho váha a úspěch toho, co se snaží dělat ve prospěch všech, jsou přímo odvislé od podpory ze strany těch, o které jde. V tomto případě, i v jiných případech.

APRÍLOVÝ ROZHOVOR KULTURNÍHO KLUBU S PETREM PODHRÁZKÝM

Máte poněkud neobvyklou zálibu - sbírání zbraní. Můžete o tomto hobby říci něco bližšího?

Podle mého názoru je to v této době záliba normální a zcela přirozená; zvláště na ni je snad jenom to, že se snažím sbírat hlavně zbraně tajné a zbraně hromadného ničení, což je přirozeně obtížnější a nákladnější.

Kdy jste se svým koníčkem začal?

Rekl bych, že ve velice raném věku. Podle tvrzení rodičů můj první sloveček nebylo tata (táta) nebo máma (máma), ale nus (nůž). Moje první vlastní vzpomínky sahají hluboko do dětství - jako dítě jsem sbíral kameny, později jako chlapec praky, luky a šípy. Ve věku jinošském to byly hlavně zbraně bodné a sečné, no a po pubertě k tomu přibývaly střelné zbraně.

Studoval jste někdy něco v tomto oboru?

Ne, já jsem samouk. Studoval jsem literaturu, dvanáctiletou, život, ale mnoho příležitostí nebylo. Své znalosti i sbírku jsem si rozšířil hlavně ve vojenské základní službě. Snažil jsem se získávat vědomosti i v zahraničí - v Mon golsku jsem měl naději na získání pověstného mauseru Suche Batora, bohužel muzeum bylo dobře hlídáno a ještě do toho přišel srpen 68. Tím se moje naděje zhroutily.

Totalitní režim zabraňuje rozvoji osobnosti ve všech směrech, přirozeně, že se nevyhne ani koníčkům. Jak je to tady na Západě?

Vyvíjet se tady mohu mnohem lépe. Ovšem peníze vládnou totalitnímu i svobodnému světu. Bohužel. V podpoře, kterou jsem dostával, asi s něčím takovým (mám na mysli záliby) nebylo snad ani počítáno, takže jsem se musel snažit zase sám. Nepomohly mi ani české spolky usídlené ve Vídni, ani třeba Kulturní klub. Myslím si, že pomocí novým uprchlíkům i v těchto věcech by bylo prospěšné a záslužné.

Toužíte se vrátit do vlasti?

Jako skoro všichni emigranti a exulanti nosím svou vlast v srdci. Na rozdíl od mnohých bych se však nechtěl vracet do vlasti změněné - bez komunistů - ale do té stejné, do té, kterou jsem opouštěl. Ne ovšem třeba jako člen Sdružení Čechů a Slováků s platným vízem a bez povinné výměny, ale na pancíři s kyšácející se anténou a případně s bílou hvězdou.

Jak velká je vaše dnešní sbírka a jaká je její největší zajímavost?

O velikosti bych vzhledem k všudypřítomnosti slouhů z Prahy nerad mluvil, ale největší zajímavost vám prozradit mohu, protože je to velice zajímavé. Když jsem se asi před několika lety doslechl, že bulharská tajná služba zavraždila někoho pomocí otráveného deštníku, začal jsem se velice zajímat o tuto tajnou zbraň. Pídlil jsem se po ní

ČESKÁ A SLOVENSKÁ kultura

8 OSKARŮ AMADEOVI

I když se očekávalo, že Formanův film nevyjde při letošním rozdělování nejvyšší filmové ceny naprázdno, předčil výsledek asi očekávání. Je to o 3 Oskary víc než dostal jeho film Kukaččí hnízdo.

Forman sám dostal do každé ruky jednoho Oskara, jednak za nejlepší filmové dílo, jednak za režii. Z Čechů se na Oskarech podílejí ještě barrandovští Theodor Pištěk za návrhy kostýmů a Karel Černý za návrhy dekorací. Mezi pěti nejlepšími kameramany navrženými na Oskara byl také stálý Formanův spolupracovník Miroslav Ondříček.

Videňské svobodné listy, které už delší dobu téměř v každém čísle film (anebo Formana) ostouzejí (protože Forman kdysi kdesi cosi měl říct, co jim nejde pod nos) budou mít tedy i nadále o čem psát.

P. Landovský k udělení ceny: Forman znamená v americkém filmu novou epochu. V zemi, v níž o úspěchu rozhodoval dosud počet a zářivost hvězd, které v něm hrály, se prosadily filmy, v nichž hrají neznámí herci.

Egon Erwin Kisch: 100. Geburtstag

STÝCH NAROZRNIN E. E. KISCHE

24. dubna 1985 vzpomínají v celém světě. Německá pošta vydala dokonce známku s jeho portrétem, stejně i NDR, ne však ČSSR. Shodou okolností ve stejné době přichází v Rakousku do kin filmové zpracování Redlovy aféry, jejíž odhalení udělalo Kische po celém světě známým.

opravdu všude, až jsem zjistil, že na jednom tajném místě ve Vidni vyhazují z bulharského kamionu nahnílá rajčata. Prohledal jsem důkladně toto smetiště a opravdu, našel jsem součástky této zbraně. Po důkladném očištění, restauraci a rekonstrukci jsem mohl konečně tuto raritu zařadit do své sbírky. Jedná se o PPDž - Příručí Přešlídkový Deštník.

Dobrá věc s tedy poduřila. Co byste chtěl říci závěrem?

Snad jen to, že to nedělám jen pro sebe. Jedná se mi hlavně o potomky, o mladou generaci. Můj syn Fikta o sbírku projevuje silný zájem, a jsem přesvědčen, že to bude zajímat i ostatní mladé. Proto bych chtěl apelovat na VSL, Krajské noviny, Kulturní klub, Sdružení Čechů a Slováků Menštinovou radu, na České srdce, Akademický spolek a na ostatní spolky ve Vidni, na všechny Čechy a Slováky na celém světě - pomozte mi sbírat. Nesbíráím pro sebe - sbíráíme sobě. A úplně nakonec výzva čtenářům: Máte-li doma jakékoli zbraně, zašlete je laskavě na adresu Petr Podhrázký, Stromstrasse 20/9/20, 1200 Wien, číslo telefonu 3533094.

MELANCHOLIE V ÚSTRANÍ

nazval výtvarný kritik týdeník Die Zeit Helmut Schneider výstavu českého umění druhé poloviny 19. století a počátku století 20., která se nedávno konala v Darmstadtu. Mimo jiné napsal: Vhodné uspořádání obrazů, plastik, uměleckořemeslných prací a architektury (zastoupených návrhy a fotografiemi) skrývá pravděpodobně i pro znalce mnohá příjemná překvapení.

Z více než stovky malířů, sochařů a architektů, kteří se na výstavě představili, zůstává jich mnoho, kteří i za hranicemi vlastní země zaslouží pozornost.

Josef Myslbek, sochař, který tíhnul k nacionálně-romantickému pathosu, ale s trochou štěstí byl schopen spojit monumentální s poetickým, se jistě nemůže považovat na roveň Rodinovi, ale v každém případě Reinholdu Begasovi, s tím rozdílem, že berlínský Begas se běžně vyskytuje v kulturně-historických publikacích 19. století, Myslbek nikoli. Předčasně v mládí zemřelý básník Karel Hlaváček byl svými kreslířsky zachycenými tíživými sny bezprostředním předchůdcem Kubinovým.

Vratislav Brunner vynalezl roku 1905 signet Modrého jezdce (u něho to byla ovšem jezdce na hnědákovi). Architekt Josef Gočár už v roce 1912 zkoušel uplatnit principy kubismu v návrzích sedacího nábytku.

František Kupka byl s určitostí první, který namaloval čistě abstraktní obraz, sice nedatovaný, ale prokazatelně v roce 1912 v Paříži vystavený, nazvaný Fuga ve dvou barvách.

A kritik klnde otázky: Odkud přicházejí tyto zasněně do světa hledící postavy, ony melancholické samotářky?

Soška klečící divenky od Jana Štursy (další jméno, které si budeme muset zapamatovat) je přímo prototypem tohoto od světa odvráceného postoje - poskytla tu literatura výrazné předlohy?

Možná že melancholie je mírnou formou zoufání, představeň beznaděje, která ochromuje vůli k životu. Muž, který tento pocit očividně znal, byl František Bílek - jeho Podobenství o velkém zániku Čechů, vzniklé v r. 1898 vypráví o tragické situaci beznadějných. Jeho více než tři metry vysoká postava Odiv (1907) ukazuje člověka v okamžiku Satori, jak Zen nazývá náhle osvícení. Bílkův expresivně vystupňovaný symbolismus je bez paralely v umění jeho doby. Tento hledač Boha, dávající hledání výraz v hutsko-táborských vizích je nejvlastnější objev výstavy.

Kubismus v malířství vydal zvláštní květ: architekturu orientující se podle tohoto tvořivého principu. Česká architektura vytvořila na počátku našeho století řadu pozoruhodných staveb, existuje docela specifická forma pražského Jugendstilu, vyšlého z transformace historismu, který již v sobě nesl náznaky ornamentalismu a který mohl být tak říkajíc pro nový účel přehodnocen.

Závěrem vyslovuje kritik naději, že ke katalogu, který byl vydán k výstavě, přibude ještě slíbený, ale včas nedodaný doplňkový svazek, který blíže vysvětlí nacionalismus českého umění, které se manifestovalo především výtvarnou prací generace Národního divadla a které se stalo hnací silou veškerého českého umění posledních desetiletí 19. století.

VÁCLAV ČERNÝ OSMDESÁTILETÝ

26.3.1905 - 26.3.1985

Autor "hněvivých pamětí", vášnivý portrétista kulturních i politických osobností, přísný soudce sebe i druhých, bravurní stylista, karatel mravního zpusťování které postihlo český národ v době protektorátní i po osvobození, hněvivý karatel "čecháčkovství", autor pamětí, které s ostroší lučavky rozleptaly mýty osob, dějů a činů. Individualista, pro něhož jediným kritériem bylo vlastní svědomí, vznětlivý polemik, rozdávací rány a sám ranami zjizvený, který se nikdy nedal zlákat vidinou kariéry. Demokrat, společensky, kulturně i politicky angažovaný, významný činitel v odboji za protektorátu, odpůrce zlému vždy a všude, osobnost nepoddajná, vyřazovaná z kulturního života kolaboranty režimu nacistického právě tak jako komunistického, pamětník s obrovitou pamětí, nesmiřitelný odpůrce všeho malého. Vášnivý vlastenec a právě proto i přísný posuzovatel všeho nízkého, co se v lůně českého národa zrodilo a zakotvilo.

Napsal strhující vyprávění, bohatýrským jazykem barokní bohatostí, vyprávění subjektivní "o stalinské hostině, na které se podíleli... věční hospodští politikáři, novínští pisálkové, zběhové literatury, advokacie a třebas i kazatelen, zkoušení hadí muži pružných beder, mistři v šplhu a v skoku do výšky bez rozběhu, přeživší kavci politických dryáků, studentští utřinosové opilí představou bezedné číše, zkažení parchanti intelektuálních kušněren, vyšinutí ze všech pocitů jakékoliv příslušnosti třídní nebo národní, všechno, co se bez talentu a svědomí narodilo k doživotnímu plížení a bahnění v rodném trusu, nenasytné žravé harpyje, převléčené pachem zdechliny..." Nesmiřitelný, nekompromisní pamětník - profesor Václav Černý.

2 HODINY DIVADLA SMICHU

se jmenuje pásmo humoru a clownerii, které pohostinsky uvádí divadlo K+K a Naschmarkt v režii Jiřího Menzla. Tři clowni Rolf Knie, Gaston + Pipo a k tomu jediná žena Valentina přišli s programem, jehož devizou je heslo: I v této nepříjemné době existují věci, které se můžeme smát, aniž bychom přitom měli špatné svědomí. Vídeňský Kurier věnoval představení 2 články. V prvním upozornil na skutečnost, že pásmo bylo uvedeno v Curychu 150x, v Bochumu bylo hráno před vyprodaným domem více než měsíc a nyní se hrálo ve Vídni do 2. dubna 85. (Bobužel jsme se dověděli o představení a termínech dlouho po uzávěrce našeho 3. čísla). Všechny švýcarské a západo-německé kritiky připisují úspěch večera rovným dílem Jiřímu Menzlovi a švýcarským clownům. V rozhlasové

interview, které poskytl Rolf Knie redaktorovi kulturní rubriky ORF, naznačil Knie, že hlavní zásluhu na úspěchu představení má Jiří Menzl a oznámil, že ještě v letošním roce mají v úmyslu pod Menzlovým vedením natočit film.

O vlastním humorném pásmu napsal Hubert Hufnagel (Kurier): Čtyři umělci servírují publiku pochoutkový cocktail artistiky, legrace,

akrobatiky, vtipných textů, špílců a jemných point. Zřídka se dají předvídat (což máme rádi), zřídka je to humor s dřevěným kládíkem (což máme obzvláště rádi), nikdy to však není trapné (což je u komiků zřídka kdy). Zdá se, že Rolf Knie + Co. uzavřeli svou směsí z cirkusu a divadla nejvyšší rafinovaný způsob mezeru na půdě zábavy - publiku křičelo nadšením.

Vier in der Badewanne: Rolf Knie, Gaston + Pippo und Valentina

SPLACENÝM DLUHEM

je monografie Vladimíra Štěpánka KAREL HYNEK MÁCHA (Melantrich 1984). Především je to hledisko konkrétně historického výkladu a hledisko typologických souvislostí, která v úvodní kapitole usazují Máchův zjev do jeho doby a určují jeho význam v kontextu českém i širěji evropském. Za druhé je to hledisko psychologicko-sociologické, použité při analýze básnickova života a osobnosti, a konečně hledisko genetické, uplatněné v jednotě a ostatními zejména ve třech základních kapitolách sledujících vývojovou logiku Máchova díla. Po předchozí fázi materiálového sběru a textologických analýz znamená Štěpánková monografie svůj pokus o celistvou interpretaci Máchova života a díla završení přinejmenším jedné etapy máchovského bádání. Spolu s některými pracemi obecně historickými (O. Urban) a zejména s pozoruhodnou knihou V. Macury "Znamení zrodu" (1983), pojednávající "české obrození jako kulturní typ", představuje pak zároveň rozhodný pokrok ve výzkumu období, v němž se formoval novodobý český národ a v němž Mácha svým neiluzivním romantickým postojem otevřel už hluboce a umělecky účinně dveře budoucnosti. Knihu vybavenou fotografickou přílohou, poznámkovým aparátem a metodicky uspořádanými ukázkami z Máchova díla přesahuje tak v mnohém obvyklý vysoký standard edice Odkazy pokrokových osobností naší minulosti.

Mravnost či nemravnost jazyka umění?

"Je to pornografie," řekla, aby ukázala, že se distancuje, "ale přečtete si to," doporučila starší dáma druhé na jednom českém večeru, podávající ji Kunderovu *Knihu smíchu a zapomnění*. "Je to dobrý, ale je to sprostý," poskytla svůj názor další čtenářka zralého věku. "Takhle se v Čechách nikdy nepsalo," zase jindy si mírně postěžoval česko-americký filozof či teolog.

Malý vzorek názorů na díla české literatury poslední doby.

V českých dějinách byla jazyková otázka vždy viděna v těsném sepětí s celou duchovní kulturou i s existencí národa. (Na rozdíl, například, od Irů, kteří přijali angličtinu a přesto neztratili svou národní identitu.) Český jazyk byl v 19. století obrozen (bylo by omylem tvrdit, že tomu bylo pouze návratem k češtině králické a veleslavínské, jak to napsal E. Kohák v *Právu lidu*, č. 3/1983) a dosáhl pěkné úrovně v dílech českých spisovatelů, kteří následovali jednoduchou maximu F. Palackého, že zušlechtní jazyka je podmínkou ušlechtlejšího života duchovního. Obrozovací a zušlechťovací úsilí mělo však i jiný výsledek — ustálila se norma čitankové didaktičnosti, literárně vlasteneckého fangličkářství, kvetl patos a bujela česká lyričnost. Příčinnivost projevů i český oufada a zaplavoval češtinu frázemi zákazů a příkazů, jak na to upozorňoval ve svých nezapomenutelných studiích Pavel Eisner. (Lživá fráze zaplavila pak tzv. novinářskou češtinu zvláště po r. 1948.)

Pokud šlo o vývoj češtiny, už P. Eisner předpovídal silný vliv jazyka obecného. Neviděl v tom však nic záporného. V literatuře začali užívat obecné češtiny svým způsobem K. Čapek, K. Poláček, E. Bass a další. Zcela obrazoboreckým způsobem to už před nimi učinil Jaroslav Hašek. Ten zcela zrušil dosavadní českou literární normu a využil jak neliterárního jazyka, tak i tematicky. Vytvořil tak velice originálním způsobem antiheroický charakter skvělé literární satiry. Zastánci literární čistoty rudli nevolí. Dodnes lze bratry Čechy dělit na dva tábory — jedni, kteří Švejka pochopili jako skvělou satiru, a druzí, kteří ho odmítají jako špatný příklad. (Snaha přežít zlou dobu by existovala i kdyby Švejk nebyl nikdy napsán. Navíc jde o nepochopení. Švejk je tak výjimečným i smrti pohrdajícím [str. 758] provokatérem, že kdyby se tak chovala sotva třetina občanů, opresivní režim by nepřežil ani půl roku.)

Není také pravdou, že se v minulosti u nás psalo jen učesaným jazykem. To jen čeští literární přistihovači vytvořili mýtus o neposkvrněnosti, mimo jiné také duše a tvorby lidové. Důkazy jsou však jiné. Stačí uvést příklad sbírky

lidových rozmarných písniček Jana Jenika z Bratřic z konce 18. století. Mnohem otevřeněji než strážci ctnosti viděl problém literárního jazyka K. Sabina, pišící dokonce o odporných kontrastech, které potřebuje pravá poezie. Ve své studii *Co je poezie?* (Studies in Verbal Art) uvádí R. Jakobson příklad básnického jazyka Máchovy poezie a prózy a vedle toho zcela bezostyšný jazyk Máchova deníku, v němž básník s klidnou epičností líčí své úkony erotické a zaznamenává jak a kolikrát ukojil touhu při schůzkách s Lori. Oba aspekty tvorby jsou stejně pravdivé, píše Jakobson. Mají svou autonomii estetickou, jsou to jen rozličné záběry. Ukazují nezfalšovaný obraz člověka. Také už zmíněný Kunderův román, mylně nazvaný onou českou dámou pornografií, je svědectvím o různých aspektech a stránkách člověka a života, včetně stránky erotické, neboť i ta k němu patří. Pod tím vším je to ale svědectví o křehkosti života, v němž hranice mezi tragikou a banalitou, mezi smyslem a jeho ztrátou je tak nepatrná. Kdo našel jen tu banalitu, je to spíš jeho vlastní problém. To, že byl Kundera tak dobře přijat světovou kritikou není náhodou.

Dějiny umění se hemží případy konfliktů umělce s normou doby. Platon navrhoval cenzurovat Homéra, inkvizice cenzurovala Michelangela, Flaubert byl pokutován za *Paní Bovaryovou*, Manet byl za *Snídání v trávě* nazván zvrhlikem, atd. Také oba totalitní systémy tohoto století, sovětský a nacistický, ač se dopustily těch nejhorších nelidskostí, byly v otázkách umění velice puritánské.

Řeč je znakem označujícím rozmanité oblasti a stránky lidské existence a umělec je svobodně ztvárňuje. Jazyk umění bude proto vždy existovat v mnoha vrstvách. Je také přirozené pro vývoj umění, že umělec neguje vžité normy. "Urážet konvenční božstva, toť úkol prozaika," napsal B. Hrabal.

A pokud se týká oné ušlechtilosti, neexistuje důkaz, že by se svět stal morálně horším jen kvůli upřimosti umění.

Richard Drtina

DĚJINY UMĚNÍ NA DRAČKU

Odeon vydal závěrečný díl Dějin umění katalánského autora Jose Pijoana. Dílo je rozšířeno o kapitoly věnované umění 20. století. Reprodukční materiál byl převzat od španělského vydavatele, český text, rozšířený o pasáže věnované českému umění, pořídil kolektiv překladatelů. V Československu dosud nevyšlo tak ucelené a bohatě polygraficky vybavené dílo o historii umění.

Deset dílů rozsáhlého díla, které bylo vydáno v subskribci, protože nakladatelství nevěřilo, že by bez subskribce bylo možno zajistit odbyt náročného a přitom finančně nejen pro nakladatelství, ale především pro čtenáře drahého výtvarného díla. (Cena subskribovaného svazku 120 Kčs a to krát deset) Stalo se, co nikdo nečekal. Rozsáhlé a finančně náročné Pijoanovy Dějiny umění byly subskribenty rozebrány. Nakladatelství Odeon pro velký zájem vydává nyní pro další subskribenty (!) všech deset dílů znovu. Nová cena za jeden svazek 180 Kčs. Něco podobného se stalo s

Českou kuchařkou osvědčené vlastenky Dobromily Magdaleny Rettigové. Sotvaže vyšla, zmizela pod pulty a prodávala se jen známým a přátelům. V Praze nebyla vůbec k sehnání, a tak si zájemci jezdili pro knihu do okresních i ještě menších měst v naději, že tam se jim podaří Kuchařku získat. Neměli většinou štěstí a tak svůj zájem přenesli na Slovensko, kde česká kniha v malých městech nemá takovou naději na odbyt.

Je to příznačná situace pro kulturní situaci v Československu. Politická literatura, která zvláště v letošním roce slaví vydavatelské (nikoli čtenářské) orgie, leží na pultech a dostává se do nuceného oběhu jen pomocí veřejných knihoven (povinně odebírané svazky), formou daru ÚRO zasloužilým pracovníkům závodů a především pomocí závodních knihoven, kde ovšem odpočívají v regálech nečteny. Zbývá si jen přát, aby zbytečně potíštěný papír politickou literaturou byl dáván k dispozici na knihy, které se zabývají opravdovou kulturou, po které je v Československu hlad.

ROČENKA NARODNÍHO DIVADLA 1983/84

Znovuotevření historické budovy je věnována téměř třetina publikace včetně všech oficiálních a obrazové dokumentace. V pečlivé a pro historiografy spolehlivé redakci P. Slezáka přináší na 83 graficky prvotřídně vybavených stránkách velkého formátu (s téměř počtem obrázků) všechna představení v historické budově, Smetanově divadle, na Nové scéně a v Laterně magice, přehled nových inscenací, počty repríz jednotlivých titulů atd. V opeře vedla např. Hubička a po ní Tajemství, Prodaná nevěsta a Rusalka, v baletu Z pohádky do pohádky, Romeo a Julie. Zcela vyprodána byla představení Dalibora, Líbuše, Braniboři v Čechách, Rusalky a Zuzany Vojířové, balety Z pohádky do pohádky, Romeo a Julie a Páleníčkova Kytice. V jubilejní sezóně byly nově inscenovány opery Líbuše, Recké pašije, Braniboři v Čechách a Zvanivý slimejš a v baletu Špalíček. Poprvé vůbec byla uvedena Fischerova opera Copernicus a balet Kytice. Ročenku již tradičně uzavírá přehled hostujících domácích i zahraničních souborů a sólistů a úplný jmenný seznam všech 448 pracovníků ND.

Pane, jestli nás nepřestanete urážet, tak uvidíte ten tanec!

CHARTA 77

PRAZSKÁ VÝZVA

Skupina signatářů CH 77 různých názorových okruhů adresovala mírovému kongresu, který se bude konat v létě v Amsterdamu pod tímto názvem výzvu, která byla nyní vydána jako dokument Charty 77. Právě se v ní: Čtyřicet let nebyla na evropské půdě válka. Přesto není Evropa světadílem míru. Právě naopak: jako hlavní třecí plocha dvou velmocenských bloků je místem stálého napětí, z něhož vychází hrozba celému světu. Příčinou této zlověstné role Evropy je její rozdělení. Stav bez války trvá čtyřicet let také proto, že obě seskupení respektují situaci, která vznikla tím, že se v Jaltě dohodnuté sféry vojenských operací zvrhly ve vojensko-politické bloky. Uchovávaní obranu a upevnování tohoto stavu podmiňují rozličné obavy z destabilizace vzniklé rovnováhy. Přeměna proto nemůže provázet žádné vyhrožování jakoukoli převahou. Vyžaduje naopak vytvoření záruk a jistot, uznání současného stavu jako východiška změn a vyloučení obav, že se oživi stará nebezpečí, která už dvakrát v tomto století vedla ke katastrofě. Závěrečný akt z Helsinek a

následná jednání nejsou jen stvrzením statu quo, ale programem evropské a evropsko-americké spolupráce. V tomto procesu nejednají bloky, ale rovnoprávní partneři. Je jim potvrzena nezávislost všech zúčastněných států a přijaty principy vztahů, jejichž uplatnění otevírá perspektivu sjednocení Evropy. V souladu s tradicemi evropské kultury byla tu zakotvena myšlenka nedělitelnosti míru nejen ve vztazích mezi státy, ale i mezi státem a společností, mezi občanem a mocí. Požadavek, aby vlády plnily závazky, které samy přijaly, je dosud málo využívanou příležitostí mírového hnutí. Přitom tento mezinárodněprávně stvrzený systém občanů umožňuje jak veřejnou kontrolu vlád, tak tvořivé překlenutí strnulých postojů. Demokratická a svéprávná Evropa nemůže existovat, je-li kterémukoli občanu, skupině či národu upíráno právo spolurozhodovat o událostech, ovlivňujících nejen jeho každodenní život, ale samotné přežití. Nemůžeme se při tom vyhnout ani některým dosavadním tabu. Jedním z nich je rozdělení Německa. Nelze-li nikomu upírat právo na seberealizaci, platí to i pro Němce. Jako žádné jiné, ani toto právo nelze uplatnit na úkor druhých, ani s přehlížením jejich obav. Prohlášíme tedy jedno-

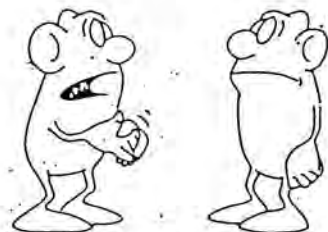
značně, že východiško není možno hledat v nějaké další revizi evropských hranic. Příznějším však otevřeně Němcům právo svobodně se rozhodnout, zda a v jakých formách chtějí spojení svých států v jejich dnešních hranicích. Jinou takovou otázkou je stažení cizích vojsk. Navrhujeme tedy, aby Severoatlantický pakt a Varšavská smlouva zahájily co nejdříve jednání o rozpuštění svých vojenských organizací. Součástí dohody by mělo být snížení stavů armád na evropském kontinentu na úroveň, která by vylučovala obavy z možného přepadení. Tyto a jiné úkoly by měly být součástí komplexního procesu, který nesmí být namířen proti nikomu, nýbrž ke vzájemnému sblížení. Nechceme vytvářet Evropu jako třetí velmoc, ale překonat velmocenskou blokovou strukturu spojení svobodných a nezávislých národů v celoevropském měřítku. Jen svobodní a důstojní občané mohou zaručovat svobodu a sebeurčení národů. A jen svéprávné národy mohou založit Evropu jako společenství rovnoprávných partnerů z něhož nesálá do světa nebezpečí globální války, ale které je příkladem skutečného mírového soužití. Možná se tento ideál jeví jako sen. Jsme však přesvědčeni, že odpovídá vůli většiny Evropanů.

ZDENĚK MLYNÁŘ

byl 21.3. hostem televizního pořadu "zahraniční report". Tématem rozhovoru, který s ním vedla Barbara Coudenhove-Kalergi, byla osoba nového prvního muže v Kremlu. Mlynář je s největší pravděpodobností jediným, kdo Gorbačova soukromě zná, studoval s ním totiž 5 let v Moskvě, dokonce s ním byl v jedné studijní skupině. "Snad zůstal tím, čím byl. Je to inteligentní člověk, kterému moc není samoučelem politiky", charakterizoval Gorbačova. Podle Mlynáře by jeho příchod mohl znamenat počátek nového období v samotném Sovětském svazu. Stará garda ze stalinského období odchází, s Gorbačovem nastupuje nová generace. Zatímco dosud docházelo k pokusům o reformu systému jen ve východoevropských státech, jsou dnes aktuální změny v samotném SSSR, především v oblasti hospodářství, které pro další vývoj

nutně potřebuje novou technologii i nové principy řízení. Podle Mlynářova názoru by tyto reformy mohly jít podobným směrem jako v ČSSR v roce 1968. Na námětku Coudenhove-Calegri, že hospodářské reformy nejsou bez politických změn možné, Mlynář odpověděl, že se samozřejmě musí odrazit i v politické oblasti, ale že nemusí být hned zřetelné. Připomněl nástup Chruščova, kdy k nim začalo docházet až s odstupem času, podobně jako v Číně až 2 roky po Maově smrti se začaly objevovat znaky obratu. Na otázku Coudenhove-Calegri, zda by však k takovým změnám nebylo třeba mnoha Gorbačovů zejména na střední úrovni, Mlynář řekl, že právě tam už k výměně generací dochází a že stará generace si udržovala svoji pozici už jen v samotné mocenské špičce. SSSR však schází demokratická tradice, proto tam vývoj asi bude

mít jiné formy. I Leninův někdejší NRP byl takovou reformou, kdy moc vedla diskusi s obyvatelstvem, i když to nebyla forma západní demokracie. Pokud jde o mezinárodní politiku, připomněl Mlynář Gorbačovův předvolební projev, v němž řekl, že svět nejsou jen Spojené státy (a taky ne jen Sovětský svaz, dodal Mlynář). To naznačuje možnost překonání dnešní mocenské bipolarity. Ovšem k této změně nedojde ze dne na den.

„Již dvakrát jsem si zlomil ruku. Jednou v předloktí a podruhé na Václavském náměstí.“

"Kam až armády dojdou ..."

PRVNÍ NA RADĚ JE POLSKO

Starosta města Tarnopole, které leželo v bezprostřední blízkosti hranic se Sovětským svazem, měl pro obyvatelstvo radostnou zprávu: "Již zítra", oznamoval jeho hlas z amplionu, "vstoupí do města Rudá armáda. Jako mocný spojenec Polska zažene, ruku v ruce s polskými jednotkami, hitlerovské hordy tam, odkud přišly." A požádal občany Tarnopole, aby připravili svým spojencům důstojné uvítání.

Výzvy starosty Tarnopole následovaly nejen obyvatelé městečka. Onoho 16. září, dva týdny po vypuknutí války, byly v Tarnopolu tisíce uprchlíků a rozptýlené jednotky polské armády, hledající v této nejvýchodnější části Polska útočiště před postupující nacistickou armádou.

Nyní se zdálo, že se vyhnutí nebezpečí, že padnou do rukou proklatých Němců. Milionová sovětská armáda zatlačila německou Wehrmacht zpátky.

Od ranních hodin 17. září čekali měšťáci hodnostáři, společně s polskými jednotkami a občanskými spolky. K uvítacímu výboru patřil i

katolický farář a židovský rabin. Pod narychlo postavenou slavnobranou vyhrávala hudba místních hasičů polskou hymnu a narychlo nacvičenou Internacionálu, jež tehdy byla ještě hymnou sovětského státu. Krátce po poledni předjely první sovětské pancéře, měšťský velitel podal s tasenou šavlí hlášení, dav volal "At žijí!"

Hned první noc však obyvatelstvo radost nad nově získaným spojencem přešla. Sovětské jednotky obkličily polské jednotky a vyzvaly je, aby odevzdaly zbraně. Když se Poláci zdráhali, zahájili Rusové palbu. Ti, kteří masakr přežili, zmizeli v zajateckých táborech v Sovětském svazu, mrtví byli pohřbeni v hromadných hrobech.

Zatím co v západní Polsku řádila německá Wehrmacht, vpochodovalo do východní poloviny země 700.000 vojáků Rudé armády. Nepřišli jako spojenci, ale jako okupanti. Uprostřed noci na 17. září, několik hodin před vpádem, předala sovětská vláda polskému velvyslanci v Moskvě notu, ve které tu-

to akci označila jako osvobození a "svatou povinnost" vůči "vlastním" občanům, Ukrajincům a Bělorusům, žijícím na území polského státu. Jedno však neřekli: že jednají na základě tajných dohod, uzavřených mezi Hitlerem a Stalinem 23. srpna 1939, podle kterých východní část Polska připadla Rusům. Ti, kterých se tyto dohody týkaly, o nich nic nevěděli.

Velitel Rudé armády, která okupovala Polsko, Semjon Timošenko, vyzval polské vojáky nejen aby zastavili "bez nadějný odpor", ale aby také "ubili své generály a důstojníky".

Zcela překvapení Poláci, kteří pro případ vpádu sovětských jednotek na polské území neměli žádné rozkazy, kladli z vlastního popudu odpor. Rusové polské důstojníky, někdy i poddůstojníky postříleli a každého vojáka po sovětsku prohledali: zlaté zuby a bílé ruce jim prozradily "pána", tedy převlečeného důstojníka, který musí být zastřelen. K takovým masakrům došlo v Tarnově, Chodorovu, Zloczowě, ve Stryji, Kosowu, Polesku, Grodnu a Nowogrodzienci.

NOVÉ DELENÍ POLSKA

Nové dělení Polska 150.000 mladých mužů bylo přinuceno vstoupit do Rudé armády a 180.000 pracovalo v táborech nucených prací. Asi polovina všech zavlčených skončila ve vězení a trestných táborech, čtvrtina jich byla mladší 14 let. Asi třetina deportovaných zahynula.

Mezitím legalizovala Moskva anexi poloviny Polska svým způsobem. Pět týdnů po okupaci, 22. října 1939, zorganizovala "volby" do shromáždění národů západní Ukrajiny a západního Běloruska. "Zvolení" delegáti pak požádali Nejvyšší sověť v Moskvě,

aby "připojil území bývalého Polska", nyní "osvobozeného" Rudou armádou, k Sovětskému svazu. O několik dnů později obdrželi všichni obyvatelé paušálně a bez ptaní sovětské občanství.

Když Němci v červnu 1941 vpadli do Ruska, nemělo NKVD dost času odvléci polské vězně a proto je prostě povraždilo. Jen ve dvou lvovských věznicích Brygutki a Zamarstynow našli Poláci v hodinách mezi útekem sovětských vojáků a příchodem Němců v celách 7 tisíc zastřelených vězňů. V městečku Berzwez jich byly 4 tisíce. V Berdyczowě vyhodili Rusové vězení i s vězni prostě do povětří.

Jaruzelski (1943)

STALINUV "VRELY" POMĚR K POLSKU

V celém bývalém Polsku nahradila německá Wehrmacht v létě 1941 Rudou armádu, SS a Gestapo NKVD. Zatímco Poláci organizovali odpor proti nacistickým okupantům a vytvořili z Armije Krajovej úderuschopnou partyzánskou armádu a politicky vsadili na exilovou vládu v Londýně, sledoval Stalin i nadále své prapůvodní plány s Polskem, jako kdyby neexistovaly miliony německých vojáků, kteří mu vyrvali jeho kořist z roku 1939 a nyní už začaly útočit na sovětské hlavní město. Když britský ministr zahra-

ničí Anthony Eden v prosinci 1941 navštívil Moskvu, v té době Němci stáli těsně pod Moskvou, odmítl Stalin kategoricky jednat o jakémkoli území, které po paktu s Hitlerem Sovětský svaz obsadil. Jako "vhodnou základnu pro budoucí polsko-ruskou hranici označil Curzonovu linii. Dva týdny po Hitlerově přepadení Ruska navázal sovětský velvyslanec v Londýně Ivan Majski první kontakty s polskou exilovou vládou. Při jednáních Sikorski-Majski vzněl Sikorski od svého počátku požadavek, aby

Moskva anulovala všechny dohody s Hitlerem, týkající se Polska, tj. uznala původní polské východní hranice. Moskva sice byla ochotna prohlásit pakt Molotov-Ribbentrop za neplatný, chtěla však uznat neplatný "nezávislé Polsko" pouze v "etnografických hranicích" - čiž bez východní části, ježič "ukrajinské a běloruské obyvatelstvo se vyslovilo ve svobodném hlasování pro Sovětský svaz".

Na silný tlak britský uzavřeli Poláci s Rusové 30. 7. 1941 pakt, který ukončil válečný stav, vypuknuvší 17. 9. 1939 po vpádu Rudé armády do východního Polska. Otázka

hranic zůstala otevřena, každá ze stran trvala na vlastním výkladu smlouvy.

Vojenská dohoda, uzavřená 14. srpna, předpokládala vytvoření "polské armády" v Sovětském svazu, která bude sice vyzbrojena Ruskem, ale bude podřízena polské vládě v Londýně. Jako vrchní velitel byl určen generál Władysław Anders, v r. 1939 velitel jedné jezdecké divize, při uzavření smlouvy vězeň NKVD v Lubjance.

Anders nechápal co se děje, když ho po 20 měsících samovazby zavedli nejdřív k holiči a pak do místnosti, kde seděli dva civilisté.

"Jak se vám daří?" zeptal se ten menší z obou a nabídl mu cigarety a čaj. "S kým mám tu čest", chtěl vědět generál.

"Jmenují se Berija", odpověděl ten malý. "Já Merkulov", odpověděl ten druhý.

"Jste volný", řekl Berija. "Polská vláda vás jmenovala velitelem polské armády, která má být založena v Sovětském svazu".

Bez ponožek, v košili a ve spodním prádle s razítkem "Vnitřní vězení NKVD", ale v limuzíně šéfa NKVD Beriji přisedlil nový velitel armády z Lubjanky do rozměrného bytu, s kuchářem, služebnou a šoférem.

Při uskutečňování dohody vznikly hned na začátku potíže. Generál Panfilov nabídl Andersovi ze 300.000 vojáků, kteří byli podle informací Poláků na sovětském území, jen 20.000 vojáků a 1.000 důstojníků. Anders ve svých pamětech píše:

"Lekl jsem se. Co se stalo se zbytkem? Věděl jsem, že v táborech Starobelsk, Koselsk a Ostaskov je 11.000 důstojníků".

V prosinci 1941 přiletěl do Moskvy Sikorski. Společně s Andersem byli přijati Stalinem a mezi novými spojeníci došlo okamžitě k hádce. Sikorski: "Mám seznam 4.000 důstojníků, kteří byli drženi ve vězeních a táborech. Žádný z nich se nevrátil do Polska."

Stalin: "To není možné. Tak tedy uprchli."

Anders: "Kam by mohli uprchnout?"

Stalin: "Třeba do Mandžurska." Molotov mu asistoval: "Třeba jsou v Arktidě nebo v zemi Františka Josefa." Ve skutečnosti byli zavražděni v lese u Katynu, ale to tehdy Poláci ještě nevěděli.

Podmínky, ve kterých polská armáda v Sovětském svazu žila, vedly ke sporům. Poláci mrzli ve stanech na Volze v okolí Kujbyševa, kde teploty někdy klesaly i pod 40 stupňů. Dostávali 300 gramů chleba na osobu a den. Sikorski si stěžoval, že jsou za těchto podmínek "odsouzeni k pomalému umírání". Navrhl evakuovat všechny

Andersova armáda

vojenské služby schopné Poláky do Iránu, kde by jim podnebí a pevně příslibená anglo-americká pomoc rychle umožnily zotavit se a armádu zformovat. Pak by se vrátili do SSSR a převzali nějaký bojový úsek.

Na to Stalin: "Jsem starý, zkušený muž. Víím, že když odtahnete do Iránu, už se nikdy nevrátíte. Víím, že Anglie má potíže a že polské vojáky potřebuje. Když Poláci s námi nechtějí bojovat, at jdou. Dobydeme Polsko sami a pak vám je předáme." Ale to Sikorski nechtěl. Nakonec Stalin slíbil zlepšení podmínek. Dopado však to tak, Poláci byli přeloženi do Střední Asie. Bylo

tam sice tepleji, ale v táborech trápily mužstvo malarie a tyfus. O nasazení Poláků na frontě se již nemluvilo: Vzpírali se jít na frontu v menších jednotkách integrovaných do větších formací sovětských. Když generál Anders navštívil Stalina v březnu 1942, byl tento bez dlouhých debat ochoten nechat Poláky odtáhnout kam chtějí. Chtěl se jich zbavit. Celkem 115 tisíc Poláků, z toho 70 000 vojáků, bylo odtransportováno do Iránu. Žádný z Andersových vojáků, kteří pak bojovali na mnoha frontách, se nedostal do blízkosti své vlasti.

ZLOČIN V KATYNU

Stalin hledal záminku, jak se zbavit obtížné exilové vlády v Londýně. Dostal ji 13. dubna 1943 vysílal německý rozhlas první zprávu o tisících mrtvol polských důstojníků, které byly objeveny v lese u Katynu. Sovětská vláda se k tomu vyjádřila teprve po dvou dnech a oznámila, že tyto Poláci po přepadení Sovětského svazu adli "v létě 1941 do zajetí německo-fašistických katů". Vláda Sikorského upozornila, že od Mosky nikdy nedostala odpověď na otázky o místě pobytu pohřešovaných důstojníků. Zádala vyšetřování prostřednictvím Mezinárodního červeného kříže.

Ministr zahraničí Molotov pozval v noci z 25. na 26. dubna polského velvyslance Tadeusze Romera k rozhovoru. "Polská vláda" řekl Molotov, který se tvářil velmi rozhořčen. "se dala na cestu společného dorozumění a hitlerovským režimem a tím zaujala nepřátelské stanovisko vůči Sovětskému svazu. Moskva proto přerušuje okamžitě veškeré vztahy k polské vládě v exilu."

Tím měl Stalin volnou cestu k uskutečnění svých dlouho připravovaných plánů s Polskem. Použil k tomu těch několik málo polských komunistů, kteří ještě zbyli. Osud polské strany byl to-

tiž ze všech komunistických stran nejhorší. Stalin ji nechal v květnu 1938 Kominternou rozpustit, protože se stala "shromaždištěm trockistů" Většina polských vedoucích funkcionářů byla pozvána do Moskvy a ve sklepích NKVD postřelena. Tomuto osudu unikli jen ti kteří v době čistky seděli v polských vězeních, jako pozdější předseda strany Władysław Gomułka.

Bezprostředně po rozchodu se Sikorského vládou Moskva oznámila vytvoření polské divize Tadeusz Kosciuszko, nazvanou podle hrdiny bojů o osvobození Polska v minulosti. Velitelem se stal plukovník - poručík Zygmund Berling, polský důstojník z povolání, který od okamžiku, kdy byl zajat, s Rusy kolaboroval a při evakuaci do Iránu "zmeškal" poslední loď. Nábor mužstva do divize byl obtížný - propuštění váleční zajatci a vězňové z táborů se dali jen těžko přesvědčit, že nebudou sloužit v sovětské, ale polské jednotce. K tomu přistupovala obtíž s důstojnictvem: po Katynu a evakuaci Andersovy armády jich byl nedostatek a tak dvě třetiny veličích kádrů byli důstojníci Rudé armády.

Pozadí Kosciuszkovy divize, z které byly do konce války dvě armády při čemž měla více než polovinu důstojníků sovětských, vysvětlili polští vojenští historikové

později takto: "První divize měla postavit polský národ, ale také západní Spojence a exilovou vládu před skutečností, že osvobozovací boj je veden komunisty, kteří stojí na straně nejmocnějšího spojence. V Polsku samotném nechal Stalin zřít tzv. Armii ludowou jako protiváhu k Armii krajowej, která byla antikomunistická. Požadavek západních Spojenců, aby Sovětský svaz obnovil diplomatické styky s polskou vládou v exilu, Stalin bráskně odmítl. Naopak umožnil, aby byl v prosinci 1943 založen Polský národní komitét, jakýsi druh exilové vlády.

SPOJENCI PROHRAVAJÍ

Při setkání Spojenců v listopadu 1943 v Teheránu Stalin s konečnou platností prosadil sovětsko - polské hranice dle svých představ. Nenechal se přitom vyprovokovat Edenovými pichlavými poznámkami, zda jeho požadavek odpovídá linii, dohodnuté mezi Ribbentropem a Molotovem v roce 1939.

"Říkejte tomu jak chcete, my ji považujeme za spravedlivou a správnou." Polsko mělo být odškodněno na západě na úkor Němců linií Odra-Nisa. Americký prezident Roosevelt po konferenci prohlásil, že Stalin, kterému byla splněna jeho přání, nemá v úmyslu vzít Polsku jeho svobodu". Ale právě na tom sovětský diktátor neustále pracoval. Když první sovětské oddíly vstoupily na dřívější polské území, převzal správu obsazených území Polský výbor národního osvobození. 21. července 1944 Rusové dobyli městečko Chelm u Lublina a příští den moskevský rozhlas oznámil založení Výboru a vydání tzv. Lublinského manifestu. Jím se Výbor jmenoval "provizorním výkonným orgánem" a pověřil se "vést boj o národní osvobození a nezávislosti a vytvořit polský stát". Tím získal Stalin svou polskou vládu.

Mezitím došlo k otevřené válce mezi Rudou armádou, komunistickými Poláky na straně jedné a Armiíou krajowou a exilovou vládou v Londýně na straně druhé. AK začala na pokyn z Londýna s tzv. operací "Bouře". Prováděla sabotážní akce v týlu německých vojsk, napadala ustupující německá vojska a obsazovala dobytá území, často ještě před příchodem sovětských jednotek, někdy současně s nimi. Místní sovětské velitelé přijímali tuto pomoc ochotně a s díky. Tak bylo např. dobyté město Wilno. Ale pak se opakovalo to, co už Poláci zažili s Rusy dříve. Ihned po dobytí Wilna nařídili důstojníci NKVD, aby se Poláci

stáhli z města a přeskupili se. Byli jim slíbeny nové zbraně. Důstojníci byli pozváni k poradě na sovětské velitelství a tam okamžitě zatčeni. Vojsko bylo zčásti odzbrojeno, zbytek při bojích s Rudou armádou zničen.

Po těchto zkušenostech se exilová vláda chtěla pokusit, aby se Armija Krajowa zmocnila Varšavy ještě před příchodem sovětských vojsk. Když se koncem července Rudá armáda rychle blížila a zdálo se, že vzhledem k slabé německé obraně dojde hlavní město v několika dnech, rozhodlo se velení Armie Krasjowe vyhlásit povstání, aby mohla uvítat Rudou armádu ve městě, v kterém vládnou Londýnu věrní a nikoli "Lublinaři" Poláci. Sověti Poláky k tomu ještě povzbuzovali. V posledních červencových dnech vyzýval sovětský vysílač povstálce: "Sáhněte ke zbraním! Přijďte! Bijeť fašisty!" Ale když k povstání došlo, zastavili se Rusové náhle na březích Visly, protože, jak to odůvodnil Stalin, armáda urazila 500 km a musí si počkat na přísun.

Vražedná bitva o Varšavu trvala 63 dnů. Stalin nedovolil ani západním bombardérům a zásobovacím letadlům, aby pro pomoc obležené Varšavě použili sovětských leteckých základen. Před zraky mohutné sovětské armády přišlo 200 000 obyvatel Varšavy o život a město bylo na Hitlerův rozkaz obráceno v trosky. Tři měsíce po zahájení povstání vstoupila do města, které mělo nyní jen desetinu počtu obyvatel, Rudá armáda jako "osvoboditelka". Neboť vojáci AK, kteří povstání přežili, jak se Rusové vysmívali, "se zrádně vzdali německým fašistům". Uprostřed tohoto krvavého dramatu došlo v Moskvě k setkání Molotova s Mikolajczykem, který vystřídal ve funkci šéfa vlády Sikorského, jenž za dodnes nevyjasněných okolností zahynul při leteckém neštěstí.

"Proč jste přijel?" zeptal se ho Molotov ledově. Mikolajczyk chtěl mluvit se Stalinem. Za tři dny k tomu došlo. Stalin používal slova "polská vláda" výhradně pro Lublinský výbor a dělal si vtipy z krvavého boje, který právě ve Varšavě probíhal: "Co je to za armádu? Nemá ani tanky, ani letadla". A dále: "Polákům nemohu věřit. Podezřívají mě, že plánuji další obsazení Polska. Mám s nimi jen nepřijemnosti." Nakonec dal Mikolajczykovi ultimatum: "Musíte se dohodnout s Lublinským výborem. Od nynějška chci jednat jen s jednou polskou vládou." Mikolajczyk se sešel s Lublinským výborem, skončilo to fiaskem. Lublinským byly

vztahy k Rusku přednější než otázka polských hranic. Došlo k ostré polemice, ve které Boleslaw Bierut, předseda Lublinského výboru, hrozil Mikolajczykovi zatčením, kdyby se odvážil přijet do Varšavy jako představitel exilové vlády, která není uznána Sovětským svazem.

Po návratu do Londýna Mikolajczyk zalarmoval Brity a Američany. Churchill letěl ještě jednou do Moskvy, aby pro Poláky, kvůli kterým Anglie vstoupila do války - "pro Británii je to věc cti" (Churchill) - zachránil co se zachránit dá. Slíbil jim: "Starou hranici vám nemohu vrátit, ale garantujeme vaši suverenitu a nezávislost". Chtěl Stalina přimět, aby budoucí vláda byla složena stejným dílem z Poláků z Lublinského výboru a exilové vlády v Londýně. Stalin zase jednou lhal. Ujistil Churchilla, že nemá nejmenší úmysl udělat Polsko komunistické.

5. ledna uznala Moskva Lublinský výbor jako provizorní polskou vládu. Polsko bylo ztraceno a Jalta mu nemohla pomoci. Západní Spojenci chtěli zachránit svou tvář. Churchill žádal "pokud možno nejdříve všeobecné, tajné, svobodné a neovlivňované volby". Roosevelt mu asistoval. Stalin - protože si byl polskou kořistí už zcela jist - k uklidnění Spojenců velkoryse přislíbil přemluvit Poláky v Lublinském výboru, aby vzdali několik členů exilové vlády v Londýně do nově utvořené vlády. Nejprominentnější byl Mikolajczyk, kterému se Stalin vysmíval a nazýval ho "Churchillovým agentem".

SVOBODNÉ VOLBY PO SOVĚTSKU

Mikolajczyk se pokusil znovu zorganizovat Selskou stranu, která měla sympatie velké většiny obyvatelstva. V roce 1946 měla 600 tisíc členů - třikrát víc než komunistická. Mikolajczyk odhadoval, že komunisté dostanou ve volbách nejvýše 5 % hlasů. Když na volební schůzi, kterou uspořádal ve Varšavě, přišlo více než 50 000 Poláků, zavolal si ho Gomulka a hrozil mu: "Nezacházejte příliš daleko s národem. Poláci jsou proti nám, ztratili rozum. Mikolajczyk, dejte si pozor, nebo budete, stejně jako národ, litovat!" Na to Mikolajczyk: "Všechny nás nemůžete oddělat." Gomulka vyskočil a "viděl jsem jak jeho ruka v kapse odjistila revolver".

"My si s vámi poradíme, vy blázni, a s vámi zvláště!", křičel Gomulka. Teror se zvětšoval den ode dne. V září 1945 byl polskou bezpečností odvezen člen výkonného výboru Sels-

ké strany Wladyslaw Kojder. Později byla jeho mrtvola nalezena v lese u Rzesowa-se třiceti proutěly. Tisíce funkcionářů a členů strany bylo zatčeno. Teror budil protiteror. Na venkově panovala občanská válka. Rozptýlené zbytky Armiji krajowej kladly odpor se zbraní v ruce, napadaly i sovětské jednotky. Tisíce lidí padly

na obou stranách. Proti partyzánům Armije krajowej bojoval tehdy i mladý důstojník Jaruzelski, který byl před pěti lety odvečen do Sovětského svazu. Cím více se blížil termín voleb- leden 1947- tím brutálnější byl teror NKVD, která měla obsazena všechna klíčová postavení v polské Bezpečnosti.

Mikolajczyk: "V posledních týdnech před volbami zatkla Bezpečnost více než 100 000 Poláků. Více než milion voličů ztratilo, jako "politicky nespolehliví", volební právo. Více než 100 funkcionářů Selské strany bylo zavražděno."

Moskva žádala od svých komunistických místodržicích, aby Selská strana nedostala více než 10 % hlasů - podle Stalinovy poučky, vyhlášené v Potsdamu, že "každá svobodně zvolená vláda se stane automaticky protisovětskou". Terorem, ničením volebních listků, odevzdaných pro Selskou stranu a prohlášením, že jsou neplatné, dosáhli komunisté a s nimi spojené další strany více než 90 % hlasů. Západní Spojenci protestovali a žádali přezkoumání Spojeneckou komisí. Moskva řekla Nět, neboť to by "poškodilo polskou suverenitu", jak prohlásil Molotov. Stalin si byl jist, že "kvůli volbám v Polsku válka nebude".

Přestože Stalin měl Polsko již pevně v rukou, předvedl sousedům drasticky, že Polákům stejně nevěří: V roce 1946 se maršál Rokossowski, Polák narozený v Rusku, který r. 1944 nechal povstatlou Varšavu vykřváct a pak v ní jako ruský místodržící zůstal, stal členem polského politbyra, ministrem národní obrany a polským maršálem.

VRAZDY V KATYNU

BERIJA: Udělali jsme velkou chybu

13. dubna 1943 oznámil velkoněmecký rozhlas, že v lese u Katynu byly nalezeny hromadné hroby s tisíci mrtvolami polských důstojníků. Poláci byli, dle hlášení rozhlasu, zavražděni Rusy. Nejdříve tomu nikdo na Západě nechtěl věřit - s výjimkou Poláků. Polská exilová vláda se dva roky marně snažila něco dovědět o osudu víc než 10 000 polských důstojníků, kteří byli při okupaci východních částí Polska zajati Rudou armádou. Sovětská vláda reagovala na rozhlasovou zprávu teprve o dva dny později - a obrátila hrot směrem k Němcům: Poláci byli v létě 1940 až červnu 1941 nasazeni na silniční práce v blízkosti Smolenska. Tam je zastihlo přeapadení Sovětského svazu německou Wehrmacht a byli Němci zastřeleni. Nacistické úřady, které měly v tomto případě výjimečně čisté svědomí, protože měli k dispozici ruské svědky vražd, okamžitě souhlasili s vyšetřováním prostřednictvím mezinárodních organizací. V průběhu let vyšetřovalo zločiny v Katynu několik komisí, po útupu Wehrmachtu i komise sovětská. Polské podzemní hnutí si opatřilo všechny protokoly mezinárodních komisí a došlo k následujícímu poznání: Důstojníci byli odděleni od ostatních zajatců a předáni NKVD. Byli přeloženi do tří velkých táborů: 4 500 do Kolska u Kalugy, 4 000 do Starobelsku v doněcké pánvi a 6 500, mezi nimi i poddůstojníci, na ostrov na Jezeře Selig.

Vrátíme se domů

V březnu 1940 se táborem rozšířila zpráva: Vrátíme se domů. 3. dubna odešel první transport. Všichni chtěli co nejrychleji pryč a nechápali, proč sovětský voják, který je hlídal, se obořil na některé zvláště netrpělivé důstojníky: "Cím déle tu zůstaneš, tím lépe pro tebe!" Důstojníci byli naloženi do vlaku a odvezeni do Gnezdowa, malé železniční stanice asi 3 km od Katynu. Jeden z Poláků, který patřil do lágru, ale byl odvezen k výalechu do Moskvy a tím přežil, vypráví: "Stáli jsme na odatavné koleji. Autobus, jehož okna byla zamazána jílem, přijel až těsně k vagonu, takže důstojníci mohli nastoupit přímo k vagonu. Odjel s nimi do blízkého lesa a asi po půlhodině se vrátil pro další."

U mrtvoly majora Adama Solského byl později nalezen deník, ve kterém pod datem 9. duben 40 je následující, poslední záznam: "Zavezli nás do lesa. Opět prohlídka. Mé hodinky jsou pryč. Bylo právě 8.30 hod. Ptali se na manželský prstýnek, vojenský fermen, peníze a nůž-všecko vzali." Major Solski ležel v jednom z osmi masových hrobů objevených na území bývalé zotavovny, patřící NKVD. Byl jednou ze 4 363 mrtvol, měl sputané ruce, ránu revolverem v týle a zranění bajonetem.

Vyhodnocení všech pořízených protokolů ukazuje:

- Ačkoliv polská exilová vláda pátrala po zmizelých důstojnících od r. 1940, prohlásili Sověti teprve po objevení hrobu, že zajatci padli do rukou Němců.
- Tlusté zimní pláště, žádný hmyz v hrobech čini prohlášení Moskvy nevěrohodné. Není možné, aby zajatci byli zastřeleni teprve v létě 1941.
- Nalezené písemnosti a táborový časopis z Koselska, který byl u zajatců nalezen, nese jako poslední datum 6. květen 1940.
- Na hrobech rostly mladé břizy - jednoznačně 3 roky staré.
- Důstojníci leželi v masových hrobech ve stejném pořadí, v jakém opustili tábor v Koselsku.
- Autopsie odhalily, že mrtvoly ležely v hrobech nejmeně tři roky - důkaz, že masové vraždy se staly v roce 1940 a nikoliv v létě 1941.

V norimberských procesech s válečnými zločinci obžalovali Rusové Němce z masových vražd v Katynu, ale případ zmizel z pořadu jednání a nikdy nebyl vynesena rozsudek.

Masový hrob v Katynu

V PŘÍŠTIM ČISLE:

Jak Hitlerův "železný maršál" Antonescu padl do léčky

Rumunsko mění fronty

Král a komisař

Nezdařené spiknutí Američanů

Krvavá justice v Bulharsku

Ke čtení toho v letošním prvním čtvrtletí vyšlo mnoho, horší je to už s možností zmínit se alespoň o těch článcích, které se nám zdály obzvláště zajímavé a přetisknout i tentokrát výtahy. Bulletin bohužel není gumový a nedá se roztahovat podle potřeby, takže jsme nuceni omezit se na pouhé informace o obsahu.

SVĚDECTVÍ

Rada článků v novém 74. čísle se zabývá problémem střední Evropy. Jiří Dienstbier píše v úvodním příspěvku o Duchu Jalty a jiných legendách, obsáhle část je věnována polemice s Milanem Kunderou. Svědectví přetiskuje jeho úvahu na toto téma napsanou v r. 1968 "Český úděl" a odpověď Václava Havla z následujícího roku s titulkem "Český úděl?" s replikou M. Kundery. Kundera se k tématu loni opět vrátil esejí Tragedie střední Evropy, která vyšla nedávno v několika velkých evropských a amerických denících. Svědectví shrnuje její hlavní myšlenky a uveřejňuje k tomu polemiky Milana Šimečky, historika Milana Haunera, Janose Kise a dále Francois Bondyho a George Nivata z pařížského Le Débat. V literární části má Svědectví novou hru V. Havla Largo desolato (četli jsme ji v Klubu) a Nepovídku Rigona Bondyho.

LISTY

1. číslo letošního ročníku (vyšlo teprve v březnu) je uvedeno stati Jiřího Hájka Poznámky k míru v Evropě. Listy přetiskují také Seifertův projev k udělení Nobelovy ceny (k tomu na okraj: v některých publikacích se před časem objevil text, který byl za takový projev vydáván; dostali jsme ho tenkrát také a rozhodli se nepublikovat ho, protože jeho úroveň byla nevalná. Nyní zveřejněný autentický text je opravdu hodný svého autora). K tomuto tématu je v čísle ještě několik dalších příspěvků a dále jako vždy řada aktuálních zpráv z disidentských kruhů jak Charty, tak církevních. V příloze jsou pak dokumenty Charty, jednak dokument č. 2/85 Osm let Charty a poslední dokument loňského roku Právo na dějiny, o jejichž obsahu jsme už krátce referovali.

Proměny

Tolerance jako podmínka života

Božena Komárková, Brno

Filosofka, teoložka, autorka prací o lidských právech. Publikovala v Naší době, Křesťanské revui a cizích časopisech křesťanského studentského hnutí. V Curychu vyšla její práce Evangelium a sekularizovaný svět, známá je také její práce Původ a význam lidských práv, která koluje v Československu v samizdatu, stejně jako Rozhovory - B.K. a její hosté. Paní profesorko Komárkové je 82 let a žije v Brně.

Hledání národní identity se od počátku obrození stalo nejnaléhavější otázkou národního života. Je hodno pozoru, že až do dneška se jí každá generace spontánně ujímá znova. Je to patrně vlastnost národa, jehož existence byla již jednou do kořene ořesena a nenabyla dosud vnitřní samozřejmosti. Radikální zlom národní kontinuity si od počátku žádal zpětnou návaznost na přetržený vývoj jako na nutnou podmínku smyslu a zdaru nového usilování. Když největší duchové našich nových dějin tuto kontinuitu hledali, navazovali na historii, aby z ní vytvořili program, v jehož jménu bychom se zařadili jako rovný s rovným k rodině kulturních národů. Určili národu jako úkol přispívat vlastními hřivnami k vytváření nejvyšších hodnot člověčenství. Pod tímto zorným úhlem vrátili národu jeho reformaci. Nikoli v konfesijní podobě, ale v hodnotách z reformace vyrostlých, především ducha osvobozeného od institučně vynucovaného duchovního tlaku.

Všechn Masarykův zápas byl v podstatě zápasem o morální napřímení národní povahy. V tomto úsilí je podtext všech jeho bojů, od Rukopisů přes Hilsneriádu až do odboje proti habsburské monarchii. Měli mít osobní i národní život plnou hodnotu, je nutno žít v pravdě, v jednotě slov a činů. Pravda nevitězi jako samočinná kausalita dějin, ale je pro člověka výzvou, aby jí sloužil. Průměrem našeho života zůstal nehluboký liberalismus. Masaryk užíval tento široký pojem, zahrnující v 19. stol. všechny oblasti života, ve zúženém významu relativisovaných a zplaněných morálních hodnot. Liberalismus byl pro něj totéž co vnitřní nezakotvenost, morální lhostejnost, rozbujelý nacionalismus nepodložený hlouběji než jazykové a živený hlavně protiněmeckou záští.

Tento faktický stav národní povahy zrcadlil duchovní vakuum, překryvané ve všech polohách hlasitým vlastenectvím, s nímž se dobře snášely i rukopisné podvrhy i předsudky o rituální vraždě, odsuzující nevinného člověka na smrt. Nacionalismus byl také důvodem k ochotné chvále reformace ne pro její duchovní hodnoty, ale protože její velcí duchové byli zdrojem pýchy nad slavnou minulostí. Při tom však protikatolická nálada nijak nezpochybovala příslušnost ke katolické církvi. Teprve po pádu monarchie, s níž padla i staletá církevní privilegia a výstup z církve přestal být příčinou diskriminace, došlo k masovějšímu výstupovému hnutí. Připravilo katolictví asi o 20% obyvatelstva, při čemž rozhodující důvody nebyly náboženské, ale nacionální.

Vnitřní přerod katolictví náleží k nejpozoruhodnějším změnám poslední doby. Je to zápas, který se děje a není hotov. Svobodný apel víry v něm relativisuje institucionalisované pravdy a stává se kvasem nového

života, jako tomu bylo v počátcích reformace. V zápase bezbranné pravdy bezmocných proti mocným, pronásledovaných vůči pronásledovatelům, se rodí také nový vztah k dosud odmítaným hodnotám občanského života. Mocenská minulost přestala být zdrojem inspirace a víra otevřela důvěřivou cestu k budoucnosti ne již jako cestu panování, ale služby a spolupráce s posicí rovného mezi rovnými. Dovedou svůj zápas do konce? Dají se osvobodit výzvou neinstitucionalisovatelné pravdy k relativisování každé instituční loajality, která jim až dosud splývala vždy až se samotnou poslední pravdou?

Tolerance bez úcty k partneru, bez respektu k jeho cestě a poznání pravdy je tolerancí na výpověď, je otevřené nepřiznanou netolerancí. Zřeklo-li se současně katolictví moci proto, že mu nezbylo, než vzít na vědomí fakt její ztráty, zachovává si pro budoucnost v rezervě snahu o nějakou formu vlády nad společností, počítaje v to i vládu nad dušemi?

Stejná otázka platí také nekonformním komunistům. Zdá se zvláštní ironií dějin, že program dokonalé společnosti skrze osvobození člověka z područí struktur, které jej sobě odcizují, jeho odcizenost ještě prohloubilo. Je to však prostý důsledek každé snahy povýšit jedinou koncepci otázky člověka a jeho postavení k veškerenstvu na jeho dokonalé rozřešení, které se dá mocensky prosadit a udržet. Etablovaný komunismus za sebe učinil instituci zakotvenou v ústavě jako tomu bývalo v Evropě za doby náboženských válek pod heslem "či země toho náboženství". Politická ideologie mocenské menšiny nabyla závazné platnosti pro všechny občany až do základních otázek života, a spolu s rituálem, kterým se obklopila, ze sebe vytvořila dokonalou období primitivního nesnášenlivého náboženství. Důsledky pro národ jsou stejně zdrcující. Dříve než se vyrovnal s problémem své identity v důsledku jedinou přervaného dějinného vývoje, a vybudoval pro sebe v průběhu jednoho století aspoň základy svobodných struktur podpíraných obecných konsensem, byl opět podroben cizím životním a ideovým vzorům a neorganickým cizím institucím.

Tolerance, respekt k jinému názoru jako otevřené cesty k lepšímu poznávání pravdy a svobodné instituce, tyto hlavní pilíře evropanství, které nadále zaručují obtížnou, ale přes to možnou cestu ke spolužití rozrůzněného světa, byly vystřídány úzkoprsou doktrinární intolancí se stejnými účinky jako po Bílé hoře. Pravda institucionálně zajištěná a žárlivě střežící svůj mocenský monopol nad životem jiných národů ohrožuje jejich morální a vpsledu i fysický život. Přivádí je k apatii nebo zoufalé vzpouře. Netolerance je v dnešních podmínkách cestou ke vznícení celosvětového požáru a je zničením života, zvláště v nastalém planetárním věku, kdy se namáhavě hledají formy spolužití pro světovou jednotu. Situaci činí ještě složitější ta okolnost, že staré a trvajících konflikty se rozmnožily o nové, když se domáhají slova ve světovém společenství země a národy, které byly dosud jen zevně ovládané. Střízlivá tolerance respektující druhé je jedinou formou spolužití. Je to těžká cesta, ale je to cesta jediná.

Evropská tolerance se stala drahocennou zásadou společenského života po těžkých bojích mezi národy mocensky zajištěné pravdy a závazkem osobního svědomí na výzvu pravdy ničím nezajištěné, které se člověk svobodně vydává v službu. Tento boj vznikl v lůně západní církve, a v našich dějinách jej zahájil Jan Hus, když se od autority koncilu odvolal ke Kristu. Odmítnutí instituce jako poslední instance pravdy je dějinným počátkem reformace. Nejoprávněnější snahy o svobodu člověka jsou do té doby zakotveny v poznání, že hledání pravdy je od svobody neoddělitelné. Náleží k němu také pochopení, že žádná formulace pravdy nemůže vyčerpát její nekonečný obsah. Úcta k pravdě vede k úctě i pro její odlišné pochopení u druhého a zakládá toleranci. Tento fakt nevylučuje duchovní boj, ale vylučuje vésti jej mocensky. Moc je schopna zabíjet nebo korumpovat, ale dovést k pravdě nedovede.

Die Presse

Pod titulkem "Po usmíření s Rakouskem předkládá Praha alternativu k Hainburgu" píše Die Presse (11.3.), že CSSR nastoupila k diplomatické ofenzivě, jejímž cílem je realizace projektu společné elektrárny na Dunaji místo Hainburgu. Financování a stavbu má při tom převzít Rakousko, CSSR by sanovala řeku Moravu. Ochránci životního prostředí poukazují ale na to, že by tento projekt vyžadoval stavbu dlouhých hrází podél této řeky.

Nový pověřenec rakouské vlády pro otázky energie Kaniak a ministerstvo obchodu zatím jen potvrdili zájem CSSR na projektu vodního díla u Wolfsthalu a tím, že "všechny varianty budou zkoumány". Rakouští experti současně připomínají první kontakty s Prahou v r. 1957; okolnosti, které tehdy vedly k tomu, že fixovaný projekt společného díla ztroskotal, jsou nyní novou iniciativou Prahy odstraněny. Dnešní nabídka, aby totiž celou stavbu převzaly rakouské firmy, se podstatně liší od někdejšího požadavku, aby stavební území bylo svým způsobem exiteritoriální a aby tak byla zajištěna kontrola československých dělníků na rakouském břehu Dunaje. Také nabídka, aby rakouské financování stavby bylo spláceno dodávkami proudu z podílu CSSR se zdá celkem zajímavá.

Sporný je naproti tomu procentuální podíl, který by podle CSSR měl činit 50:50. Vodní dílo by sice leželo v místech, které tvoří hranici mezi oběma státy, ale zvednutím hladiny by bylo postiženo převážně rakouské území. Největší novinkou je však slib sanace totálně zanesené Moravy dřív, než by byla vodní nádrž naplněna. Kdyby byl projekt uskutečněn, mohla by Morava tvořit podle pražských představ část dunajsko-oderského kanálu. Praha ve své variantě zdůrazňuje, že v případě stavby Hainburgu by vznikl osmikilometrový nevyužitý úsek až k místům, kde má začít nádrž československo-maďarské přehrady. Na tomto úseku by Dunaj musel být stále bagrován, aby byl splavný. Ve Vídni už byly zaslechnuty pražské náznaky, že v případě stavby Hainburgu by toto bagrování CSSR nedovolila.

V rakouských úvahách hrají na jedné straně roli ekologické a ekonomické úvahy, na druhé straně úvahy zahraničněpolitické. V souvislosti s renesancí myšlenky "Střední Evropy", o níž se ve Vídni na mnoha stranách hovoří, by Wolfsthal mohl být podnětem k sblížení obou zemí, jako tomu bylo kdysi u společných projektů s Maďarskem, uzavírá Die Presse.

JAN BENEŠ

CO NÁS O JIRÁSKOVI VE ŠKOLE NEUČILI

Historické události připadají zajisté o cosi významnější těm, kteří je pamatují. Pokud jsou historické události svázané se vznikem určitého státu a občané si je pamatovat nesmějí, bude s tímto státem něco v nepořádku.

Nikoli nadarmo se v USA vzpomíná tak zv. *Bostonského masakru*, události, při které byl celkem jeden mrtvý, a to ještě údajně z flinty, která britskému vojevůdci upadla ve rvačce na zem, ale události, která dokrystalizovala do války za nezávislost a vzniku USA.

Čechoslováci - jaksi - na určité věci vzpomínat nesmějí. U těch starších se pak dbá na to, aby se zamlžily. Tudiž se hojně vzpomíná na těch horce silně upocených 200 českých rudoarmějců pod Trockým (ale na toho se přitom nevzpomíná), ale československých armád z Ruska, Francie, Itálie, Srbska (ale i čínské námořnictva a britských sil v Palestině) se vzpomínat nesmí.

Bylo to loni kulaté výročí. 1914-1984. To vypukla I. světová válka. V Rusku, či na území ruské říše (s pěkným kusem Polska), tehdy žilo asi na sto tisíc československých kolonistů. Kolem 65 000 na Volyni a přistěhovalců kolem roku 1870, kteří v druhé generaci už samozřejmě měli většinou ruské poddanství; ze stejné doby skupina českých vesnic na Kavkaze; a potom početná obec hudebníků, sladovníků, zedníků a čertů v jakých řemeslech, s početnější skupinou sokolských učitelů tlocviků. Ve větším počtu, který stačil na krajanský spolek, se sešli v Moskvě, Petrohradu, Kyjevě, Oděse, Rostově na Donu, Varšavě a Jekatěrinodaru (dnešní Krasnodar).

Jich jediným pojítkem byl časopis Čechoslovan, vydávaný v Kyjevě Václavem Vondrákem. Měl mimochodem tytéž finanční potíže, které ovlivňují existenci exilového tisku dnes.

31. července 1914 byla vyhlášena mobilizace a u Soborského kláštera při té příležitosti promluvil český ortodoxní kněz, bápuška Ornadský a jakýsi pan Baroš. Moskevská kolonie vydala (3. srpna) prohlášení, vyzývající k vytvoření české dobrovolnické armády za účelem osvobození Království českého a dosazení člena rodu Romanovců na trůn sv. Václava. Ještě tři měsíce před revolucí (tedy podstatně později) píše na toto téma do Čechoslovana i jistý Jaroslav Hašek.

V Moskvě se věci organizačně chopil pan Louis Tuček, takto zástupce firmy Laurin a Klement v místě, a 5. srpna 1914 bylo vytvoření takové jednotky povoleno rozkazem GŠ číslu 2843. Čechoslovan prohlášení uveteřňuje spolu s výzvou ke vstupu do Českého husitského pluku tenýž den, 20. srpna 1914 už je česká deputace přijata Nikolajem II.

To je T.G.Masaryk ještě pořád poslancem ve Vídni - a nikoli, že bychom mu to počítali za vinu.

Dodejme, že ačkoliv se praxe guberniálně lišily, někde, jako např. v Petrohradě, občany Rakouska prostě posbírali a chystali se je vyvézt na Sibiř. Tehdy to ještě sice nebyla Sibiř pozdějších Gulagů, ale jistě to nebylo příjemné. Carský zásah tuto praxi pro Čechy a Slováky zastavil. Ruští poddaní pak mobilizačně nastupují ke svým kádrovým jednotkám imperiální armády.

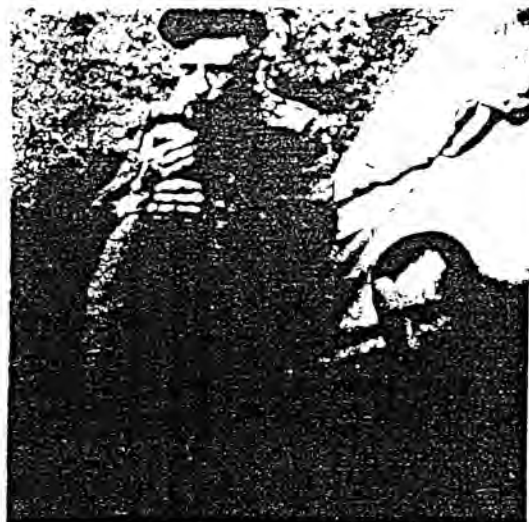
Na den sv. Václava (28. září 1914) se na Sofijském náměstí v Kyjevě světil prapor České družiny. Družina byla v té době úřední název menších samostatných jednotek carské armády. Filatelisté tuto událost znají z prvorepublikánských známek. Prvním velitelem České družiny byl plukovník Lotockij, až do té doby velící kárnému praporu...

27. října 1914 dorazila Družina do vesnice Čechy u Lvova. O málo později pak na frontu bližší Tarnova. Měla hned dva politické plnomocníky. Už zmíněného Louise Tučka z Moskvy za Čechy, a Josefa Országha z Varšavy za Slováky. Jinak se tam už v té době setkáme s lektérským jménem z pozdějších dějin Československa. Bratři Jan a Jaroslav Syrový. Jan bude později dokonce předsedou vlády, pak po dvacet let věznem, posléze zemře jako hlídač Vinohradské nemocnice. Jaroslav, jeho bratr, padne na rozvědce 25. srpna 1915 u vsi Ščitno.

Další bratři v Družině jsou Karel a František Kutlvašr. Karel povede roku 1945 Pražské povstání, pak půjde sedět, krátce po propuštění země jako hlídač Národní galerie v Praze. František padne u Zborova 2. července 1917 a je pohřben ve společném hrobě u Cecově. - Luža, bude generál, pak generál protektorátního podzemí. Zahyne kulkou českého četníka. - Číla z Oděsy, taky si odsedí svoje, po propuštění bude řečníkem na pohřeb legionářů, na pohřbu pani Hany Benešové, zemře sto let star v Praze roku 1983. - Vašátko, Husák (Otakar!, prosim), Klecanda, Čeček, Voženílek - atd. atd.

V době frontového nasazení má Družina stav 1025 mužů (důstojníci byli ruští), z čehož je 250 ruských poddaných. Pokud jde o místo narození, je nepočteně zastoupena Praha 80 osobami. Pardubice 31, Poděbrady 31, Hradec 23 osob. Ostatní místa méně než 20, včetně však dobrovolci pocházejí ze 102 politických okresů tehdejších Čech, Moravy a Slovenska. Rovněž slouží 2 Černohorci, 2 Poláci a jeden Chorvát.

Jednoho z významných dobrovolníků jsme si ponechali na konec. Jmenoval se Zdeněk Fierlinger. Narodil se 1891, zem-

Nadporučík Zdeněk Fierlinger roku 1917 - tehdy nepřítel bolševiků.

řel 1976, pražský slovník IES ho uvádí jako stranického a státního činitele. V naší paměti žije jako muž s tváří, která se nikdy nepohnula (o mrtvých nic než pravdu), ba co víc, jako značně podlé ventra, která neváhala dát zazdít spojovací branku ve zdi kolem svého sídla, branku, která ho spojovala se sousedem Dr.E. Benešem v Sezimově Ústí. Nu a v zájmu pravdy je nutno dodat, že to byli dobro-

volci Černý a Fierlinger, kteří se ve dnech 26. a 27. prosince vydali na tajnou rozvědku za rakouské linie, a to v rakouských uniformách. Kdyby byli chyceni, dojísta viseli a věděli o tom. Nejednomo z dobrovolců se to při polapení stalo. Co udělali, udělali ale dobře a dostalo se jim za vykonanou práci kříže Řádu sv. Jiří IV. třídy a nároku na důstojnickou hodnost bez finančních náležitostí. Tady se ostatně proslavil i jistý Klecanda, zahyne, údajně sebevraždou skokem z okna na Hradčanech, nepříliš daleko od místa, kde umírá i Jan Masaryk.

Na vánoce 1914 utíká T.G.Masaryk do Itálie.

Do konce roku 1914 má Družina 11 mrtvých (jeden zemře na tyfus), přičemž 8 jich zahyne na rozvědkách a zbytek na rány při nich utržené.

22. prosince 1914 dojel T.G.Masaryk do Říma (za sebou nechal doma výborně organizovanou zpravodajskou službu). 21. prosince 1914 provedou političtí zmocněnci Družiny nábor v řadách rakouských zajatců, zajatých v boji u Debnice. Přihlásí se 46 osob, kterým se bude nadále říkat Novodružinici.

Grmela, Kmošek a Mueller jsou chyčeni na rozvědce. Grmela je kreslič, původem z Dolní Vsi u Holešova, Kmošek

ERB TOULAVÝCH PLAVCŮ

Od debutu skupiny Plavci - tehdy ovšem ještě pod původním jménem The Rangers - uplyne letos už celých dvacet let. Supraphon uvedl nedávno na trh jejich nejnovější LP, nazvané podle vstupní melodie Ronnieho Rena s českým textem Milana Dufka Erb toulavého rodu. Na albu najdeme vedle několika rozhlase i televizi již zpopularizovaných písničků (Inženýrská, Má ráda swing, Sejdeme se u Rotta) i další, méně známé melodie, které dnes sedmičlennému kolektivu (původní sexteto se odchodem Radka Tomáška už před lety změnilo na kvinteto, před časem ale bylo opět rozšířeno o zpívající hudebníky Jiřího Kalejšího a Jiřího Jirásků) dávají dostatek příležitostí demonstrovat bohaté vícehlasy v nichž je zřejmě největší síla Plavců. Šest domácích s stejným počtem zahraničních skladeb, otextovaných většinou Milanem Dufkem, nabízí příjemný poslech. O barevnější zvuk nahrávek se postaral Taneční orchestr Československého rozhlasu, střídavě řízený Felixem Slovákem a Vladimírem Popelkou. Moderní country-tak lze charakterizovat hudbu Plavců. Dnešní kolektiv, který patří k nejcestovalejší (Londýn, Budapešť, Japonsko, Kuba, Argentina a řada dalších evropských zemí) se

i po dvacetiletém působení vyznačuje nevšední soudržností a profesionální zdatností a jistotou.

Z NABÍDKY SUPRAPHONU

V edici Musica antiqua bohemica připravil Supraphon desku věnovanou předklasičtým skladbám pro lesní roh. Hra na tento nástroj má u nás už víc než třísetletou tradici, na jejíž počátku stojí proslulý milovník lovu a hudby F.A. Sporck. Největší poptávka po českých hornistech byla v hudebním světě na přelomu 18. a 19. století, kdy čeští muzikanti tvořili jádro mnoha šlechtických kapel. Na jejich interpretaci mistrovství navazují současní instrumentalisté, v jejichž repertoáru proto zaujímá předkla-

sická hudba významné místo. Deska obsahuje mimo jiné koncert Es-dur pro dva lesní rohy, orchestr a cembalo od F.A. Roesslera-Rossetiho, jehož sólisté Bedřich a Zdeněk Tilšarovi se v rozmezí pěti let představují už druhou gramofonovou nahrávkou tohoto díla. Ze skladatelského odkazu jubilantů Roku české hudby připomíná pak Supraphon komorní skladby B. Martinů pro violoncello, jejichž album předchází vydání obou mistrovských violoncellových koncertů. Přináší tři sonáty a nokturno s podtitulem "Čtyři etudy pro violoncello", z nichž upoutá zejména II. sonáta v přednesu J. Chuchra a J. Hály. Vznikla totiž v roce 1941 v skladatelově americkém exilu a často bývá srovnávána s violoncellovým koncertem A. Dvořáka.

Tak to máme sto šedesát osm tisíc cigaret, osm tisíc litrů bílého vína, šest tisíc devět set litrů červeného vína...

ZAMYŠLENÍ NAD MDŽ

Začátky března býval a je dodnes v Československu slaven tzv. Mezinárodní den žen. Musím přiznat, že jsem nikdy nechápal, proč se oslavují a v závodech a podnikcích obdarovávají třeba 18letá děvčata jen proto, že se narodila jako (budoucí) ženy. Jinak to bylo kdysi s květnovým Dnem matek, který se dodnes slaví v Rakousku a ostatních západních zemích. V ten den děti kytičkou či dárkem děkují matkám za jejich péči, starostlivost a oběti, jež jim po léta přinášely a přinášejí. Ale proč ty květiny každé ženě bez rozdílu, i takovým, které si je ničí? Nezasloužily? Ne že bych ženám tu kytičku záviděl. Naopak. Ví, že by bez nich - totiž bez těch žen - byl život mnohem chudší, jednotvárnější. Ba že by bez nich vlastně neexistoval vůbec. Nepovažují pouze skutečnost, že se někdo narodí jako žena, za zásluhu. Říká se často, že mezi muži a ženami je jen nepatrný rozdíl. Ale tento názor podle me neodpovídá skutečnosti. Vezměte si jen rozdílnou mentalitu: muži zárlí na své předchůdce, ženy na své následnice. Muži chtějí být první ženinou láskou, ženy poslední láskou mužovou. Křičí-li muž, je dynamický. Křičí-li žena, je hysterická. Píše-li muž své memoáry, chce se ospravedlnit. Píše-li je žena, chce se stít. Cítíte ty jevné rozdíly?

Žádná žena nemiluje šaty, které jiná žena odložila. U mužů není tak vybíravá. Poněvadž prý při výběru mužů - tak tvrdí - rozhoduje u nich láska, to boogie woogie našich hornů, ten sladký koláč, který lákají ženy čápy do hájda. Jeden satirik napsal ve své sbírce aforismů, že neexistují nešťastná manželství, jinak by musela existovat i šťastná. Ale že taková přece jen existují, je - tvrdí - zásluha nás mužů, kteří své ženy nemilujeme méně než naše auta. A jaká je jejich odměna? Ještě před 50 lety připadla na 300 rozvádějcích se mužů jedna jediná žena. V roce 1970 už byl podle statistiky stejný počet žen jako mužů. A dnes připadá na 5 uprchlic ze svazku manželského jen jeden jediný muž. Mladší ročníky těchto žen se ospravedlňují tím, že prchají z manželství proto, že už mají své samoty dost! Sebekriticky ovšem musíme přiznat: když nám ženy přerostly přes hlavu, je to naše vina. Simone de Beauvoir, Sartrova družka, kdysi tvrdila: člověk se nerodí ženou, člověk je v ženu teprve dotvářen. A kdo ji dotváří? My muži. Idealisujeme ji, intelektualisujeme ji, zbožňujeme ji. Postavili jsme ji do ohníku našeho zájmu a dění. Na rozdíl od Orientálců. V sultanátu Osman vyšlo nedávno nařízení o odškodnění v případě úmrtí životního partnera. Podle toho tam má žena přesně poloviční cenu muže.

Z ČESKÉ VÍDNĚ

OMLOUVAME SE

za nekvalitní stránky v některých exemplářích minulého čísla. Jak jsme dodatečně zjistili, byly šedivé a špatně čitelné. Vinu za první nedostatek bychom mohli svalit na tiskárnu, ale nechceme, měli jsme čísla důkladněji zkontrolovat a nedostatek uřadovat. Jinak je to se špatnou čitelností, protože řádky byly příliš husté. Na tom neseme vinu jen a jen my. Při sestavování čísla jsme totiž zjistili, že máme příliš materiálu a protože jsme se nemohli rozhodnout, co vyškrtnout (všechno se nám zdálo zajímavé, doufáme, že čtenářům taky) a na rozšíření čísla o další 4 strany nám prostě nevyčázejí finance, rozhodli jsme se zvýšit hustotu řádek a tím dostat do čísla (skoro) vše, co jsme měli připraveno. V tomto čísle se snažíme o ba nedostatky napravit, doufáme, že to vyjde.

TAKÉ UPRCHLICI MAJÍ NÁROK NA SOCIÁLNÍ PODPORU

Upozorňovali jsme před časem na novou situaci, která vznikla tím, že sociální úřady začaly odmítat vyplácení podpory těm, kteří odešli z uprchlického tábora z vlastní vůle. Věc se dostala až k nejvyššímu správnímu soudu, který nyní rozhodl, že sociální pomoc náleží všem, kdo nejsou s to krýt své životní potřeby z vlastních prostředků a že v tomto směru není rozdíl mezi státními občany a cizinci. Sociální úřady odmítaly vyplácet tuto podporu uprchlíkům s odůvodněním, že toto musí žít v táborech k tomu určených. Nejvyšší správní soud to nyní označil za protiprávní: i žadatelé o asyl mají právo svobodně rozhodnout o místě svého bydliště a nemají povinnost bydlet v táborech. Podle tohoto výkladu by na podporu měli nárok i ti, kdo v Rakousku požádali o asyl, a to ještě před konečným rozhodnutím o jejich žádosti. To by ovšem znamenalo podstatnou změnu proti dřívější praxi. Dá se očekávat, že sociální úřady, na jejichž finanční prostředky toto rozhodnutí bude klást podstatně zvýšené nároky,

budou hledat možnosti, jak tento nárok omezit. Budeme jejich praxi i nadále sledovat a informovat o ní.

ARCHITEKT PETR CZERNIN

se stal generálním plánovačem stavby nové veterinární university, která bude ve Floridsdorfu mezi Donaufelderstrasse a Satzingerweg. Dosavadní budova university ve 4. okrese je 200 let stará a zcela nedostačující pro 2 000 současných studentů. První instituty se do nového objektu mají stěhovat v r. 1989.

KOLIK NÁS JE - ZMATEK V ČÍSLECH

V našem minulém článku o údajích, kolik obyvatel Rakouska při posledním sčítání uvedlo češtinu či slovenštinu jako dohovořovací jazyk, došlo k několika nepřesnostem, které však nic nemění na základním zjištění, že prostě tato čísla odporují vší logice. Nepřesnosti jsme se dopustili především pokud šlo o počet uprchlíků z ČSSR v Rakousku v letech 1967-70 (1968 - 4.176, 1969 - 6.530, 1970 - 1.192, 1971 - 356).

A u nás? Vinou emancipací dnes pomalu bojují muži marný zápas o svoji rovnoprávnost. F. Sagunová jednou řekla: ženská emancipace je umění stát na vlastních nohou a přitom ležet v cizím náručí. To řekla moudrá žena. Méně moudrá, jako je americká autorka a zakladatelka Společnosti pro zničení mužů (Society for cutting up men), napsala nedávno v pamfletu na obranu ženských práv plna nenávisti: "Muž je biologickou katastrofou. Je vlastně nedokonalou ženou, chodící zrudou, která se už ve stadiu genu rozkládá hnílohou." To je prosím doslovný překlad citátu.

Žena, která se považuje za inteligentní, požaduje stejná práva jako muži. Žena, která je inteligentní, se tohoto práva vzdává. Takto viděno, existovalo by ovšem málo inteligentních žen. Ale tomu tak jistě není. Jen malý důkaz: všimněte si, že žena, která má krásné zuby, se musí všemu smát. Žena, která krásné zuby nemá, zůstává vážná. Říká se, že špatnou manželkou je ta, která umí vařit a svému manželovi nevaří. Já tvrdím: horší je ta, která vařit neumí a přesto mu vaří. A kdo nepovedené pokrmy těchto žen jí? My muži. Částečně z lásky a částečně z hladu.

Tolik jen několik letmých úvah a humorných (dovnu)ek, že takto byly i čtenáři pochopeny) poznámek k problému březnového Mezinárodního dne žen, o jehož opodstatnění (a to už míním vážně) si dovoluji pochybovat. Alespoň pokud jde o dívky, které se ještě ničím nevyznamenaly a o nic nezasloužily. Což ovšem neznamená, že bych byl proti 18letým děvčatům zaujat. Naopak. Pokud je na ně hezký pohled, nejdnou se za nimi v něčem obdivu i otočím. Ale přece jen si myslím, že si tu kytičku a vděk zaslouží spíše naše mámy. Ty dříve narozené.

Když se letmo podívají do zrcadla, posílá jim toto obdivné ruce políbení. Jejich krása nasadila úroky: zralost. Za delší dobu svého jsoucna mohly vykonat - a většina z nich také vykonala - spoustu dobra a záslužných skutků. Zejména v souvislosti s láskou a obětavostí vůči svým dětem a vnoučatům. Doznívá se proto, že květnový Den matek má rozhodně větší oprávněnost, než březnový Den žen.

Dobrý den.
Jsme ze Státního úřadu statistického.
Milujete svou ženu?

Až na malé vyjimky ti, kdo v Rakousku požádali o asyl, zde také zůstali.

Pokud jde o uprchlíky v období před sčítáním v r. 1981 vyšla právě v tomto měsíci publikace, kde je uveden nejen jejich počet, ale i údaj o tom, kolik z nich zůstalo v Rakousku:

Rok uprchlíků/z nich zůstal z CSSR talo v Rakousku

1976	194	115
1977	394	149
1978	515	166
1979	1.834	1.138
1980	3.241	947
1981	2.196	473
1982	1.975	609

V roce 1981, kdy se konalo sčítání obyvatelstva, bylo tedy v Rakousku 2.515 čs. uprchlíků z let 1976-80. Když k nim připočteme čs. občany, kterým zde byl povolen pobyt a kterých bylo 900 (z toho 253 žen, které se provdaly za Rakušany), je to na 3 a půl tisíce "z nich státních občanů" (jak zní statistické označení), kteří mluvili česky (nebo slovensky) a to je dvojnásobek počtu, který byl při sčítání zjištěn.

Je tedy nepochybné, že většina z těchto osob neuvedla správné údaje. Důvody pro to byly jistě rozličné, hlavním důvodem však byla okolnost, že při provádění sčítání nebyl tento údaj úřady dostatečně vysvětlen.

Celkově se v Rakousku usídlilo v posledních desetiletích na 20 tisíc uprchlíků z CSSR.

Z ČESKÉ ŠKOLY

- Dětská knihovna byla otevřena koncem března. Knihy se půjčují každý čtvrtek od 17 do 19 hodin.

- Zápis do školy je v dubnu. Pro žáky je v provozu školní jídelna a odpoledne útulna s možností vypracovat si domácí úkoly a zahrát si pod dozorem na školní zahradě.

- Školka má třídu pro malé děti od 3 let a třídu pro předškolní děti. Měsíční poplatek je 450 šil. Děti jsou ve školce do 16 hod., do 17 hod. jsou pak v opatrování v útulně.

- Po velikonicích připravuje rodičovská rada ve škole promítání veselohry "S tebou mě baví avět" a dětské filmové odpoledne. Velkou akcí bude veselohra C. k. polní maršálek s Vlastou Burianem v hlavní roli.

- Dotazy a informace podá předseda rodičovské rady Petr Pastrňák na tel. 963779

VIDENSTI SOKOLOVE MAJÍ NOVEHO STAROSTU

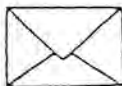
Na 110. valné hromadě župy jím byl zvolen dipl. ing. Jiří Nováček, místostarosta jsou Mudr. Jan Petřík a Vilém Kadlec. Dosavadní starosta Dkfm. Antonín Sysel byl za svou mnohaletou práci jmenován čestným starostou.

Jednota "Máj" zve na promítání českého historického filmu

J A N H U S

v hlavní roli Zd. Stěpánek v neděli 14. dubna v 9.30 v kinu Tabor, Taborstrasse, Vídeň 2. Doporučujeme zajištění vstupenek předem, tel. 83 18 963.

dopisy
dopisy

ODPOVĚD MINISTERSTVA

V souvislosti s Vaším dopisem z 6. února 1985 má spolkové ministerstvo zahraničí čest Vám sdělit, že československé úřady zrušily opatření, zavedená 1.1.1985. Od 1.3.1985 platí opět úprava z doby před 1.1.1985.

S přátelským pozdravem za spolkového ministra Fabjan

Vážená redakce, s rozpaky jsem přijal Vaše podnecení článku Slovensko - země neznámá, v němž tento příspěvek označujete jako odvážný. Nepovažuji se za

odborníka na Slovenskou problematiku, nicméně po dvou a půl letech pobytu na různých místech Slovenska snad ode mne nebude troufalé, dovolím-li si napsat, že vím o Slovensku více než o Lesothu.

Neměl jsem bohužel to štěstí jako autor příspěvku, abych se na Slovensku nesetkal s "vyslovenou protičeskou náladou nebo vystupováním". Mé zkušenosti jsou přesně opačné. Setkal jsem se prakticky na každém kroku s doslovnou nenávisť vůči všemu českému. Těžko říci, jak by byl uvítán Čech v Lesothu. Na Slovensku však garantuji každému v nejlepším případě chladný odstup, ale daleko pravděpodobněji nenávisť ve všech odstínech - od neobsazení v obchodě nebo restauraci, přes nepravé vybiravé urážky, až po fyzické násilí. Vše, o čem píšete, jsem na vlastní kůži zažil.

Mé znalosti z historie nejsou příliš valné, ale snad se nedopustím chyby, zkonstatuji-li, že ekonomická a především kulturní zaostalost, nemající ve střední Evropě obdoby (více než 50% negramotnost), kterou si Slováci v 18. roce do republiky přinesli, nebyla způsobena Čechy. Bylo by mi pochopitelně trapné žít ve státě, kde třetina obyvatelstva žije v poměrech nedůstojných 20. století. Jsem ochoten akceptovat pomoc Slovákům ve všech oblastech. Jestliže se však tato provádí způsobem, kterého jsem byl ještě před několika týdny svědkem, pak jsem rozhodně proti.

Chce-li si občan Západočeského kraje postavit rodinný domek, může počítat s přís-

Přicházíme kvůli vašemu inzerátu - Hledám pro cestu životem sympatického, hezkého, vzdělaného, charakterního, inteligentního dobráka, nekuřáka, nepijícího, bez závazků. Abyste nečekala zbytečně - ten vzácný člověk již není mezi námi. Zemřel v roce 1491.

pěvkem 15 000 Kčs od MNV. Právem se tedy v Čs. televizi pyšnil pracovník KNV v Ůatí n. L., že ve vybraných okresech severu Čech (Most apod.), může získat stavebník od MNV až 45 000 Kčs. Situace na Slovensku? 100 - 350 000 Kčs, dle oblasti. Nebo jsou tu ještě možnosti, jaké mi líčil přítel Slovák - při stavbě kravína a kulturního domu u nich na vsi "zbylo" stavebního materiálu na stavbu 16 rodinných domů, takže příspěvek putoval do kapsy. Tamější předseda to vyjádřil jasnými slovy - "Predsa to Čehúnom nevrátíme". Pro takovýto stav věci já osobně nepovažuji slova autora příspěvku "nepoměr účasti na státním rozpočtu" za dostatečně výstižné. Co však autor příspěvku vystihl dobře, je poměr Slováků k dnešní situaci - vše co mají, je jejich, dosáhli toho sami díky samostatnosti, Čechům nic nedluží, tak jakápak vděčnost. Ne, nemluví ze mne závist. Mne mrzí něco úplně jiného. Na Slovensku se totiž staví za české peníze výhradně slovenské podniky. Všechny podniky se tam totiž jmenují Slovenské, -á, -ý, nebo aspoň Slov- plus něco k tomu (Slovair, Slováport, Slovosivo apod.). Československo dnes prostě končí kousek za Břeclaví, dál je již pouze Slovensko. Představili se dnes ve světě mladému člověku, že jsme Češi. Přiveďme jej často do rozpaků - nezná takový národ. Řekněme-li však, že jsme z Československa, je rázem vše jasné. Tvrdě prosazovaný slovakismus však již přináší své plody. Sám jsem v posledních několika letech měl možnost vidět v západněmecké televizi několik Československých a několik slovenských filmů. Na otázku čs. televize, jak šíří slávu Československa po světě, odpověděl operní pěvec Peter Dvorský: "Všade kde vystupujem, zdôrazňujem, že prichádzam zo Slovenska, som Slovák a prijašám slovenské umenie." V Sofii na poradě světových akademiků bylo Československo zastoupeno ČSAV i SAV. Obávám se, že již brzy budeme muset mladým lidem ve světě vysvětlovat, že v Československu žijí kromě Slováků i Češi. Je pro me velikým zklamáním, že tomuto stavu napomáhá i český exil. Za těch několik týdnů mého pobytu na Západě se mi dostala do ruky spusta tiskovin a já si připadám jako v Československu - co je české, to je i slovenské, nebo aspoň československé. Naproti tomu si

Slováci hrají pěkně "na své písčičku" a jejich spolky jsou stejně jako časopisy přísně slovenské. Chápu, že tímto dopisem narážím u některých lidí, zejména těch, co nezažili Husákovu éru, na nesouhlas. Mohu však případným zájemcům vyličit desítky případů, národně dokazujících, že Čechy jsou dnes slovenskou kolonií, se všim, co k takovému stavu patří.

S úctou

Josef Vozáb

K článku Státní občanství a trestní právo

Obracíte se na čtenáře s nově nabytým rakouským občanstvím, "kteří se rozhodují o způsobu úpravy vztahů". Je dobré, že upozorňujete ty nové na úskalí čs. trestního práva při dvojím občanství. Nejde jen o ty nové. Myslím si, že je třeba jasně říci všem, kteří už dříve (po roce 48 a později) odešli z Československa z politických důvodů a dostali v Rakousku asyl, že by pro ně měla platit jen jedna úprava vztahů: propuštění ze státního občanství Československé republiky. Už je na čase skončit s tolerancí vůči "politickým uprchlíkům", kteří si upravili vztah formou trvalého pobytu v zahraničí a ponechali si k rakouskému i občanství Československé. Právo asyly je poválečná vymoženost, která chrání životy občanů ohrožených politickým režimem na životě a svobodě z důvodů politických, rasových či náboženských. Není a nemělo by být udělováno za bezcha-

rakternost, bezpáteřnost a prospěchářství. Pokud bylo omylem uděleno osobám, které se s politickým režimem, který je "údajně" ohrožoval na životě či svobodě dodatečně aranžovaly, mělo by jim být ponecháno jen vytoužené občanství československé, ale nikoli rakouské.

M. K., Vídeň

REPORTÉR

OSTUDA ČS. EMIGRACE VE VÍDNI

Jsem vídeňský Čech. Už čtyři generace přede mnou žily ve Vídni a přesto stále mluvíme česky. Dnes už jsem v penzi a se svými deseti tisíci šilinků si toho moc dovolit nemohu. Přesto kupuji v knihkupectví pana Pastrňáka české knížky a časopisy, jak jen mi to kapsa dovolí. Jsem pyšný na všechno české ve Vídni. O to víc mě rmoutí vlna posledních emigrantů z Husákovy Československa, především tzv. »chartisté z Undergroundu«, jak si říkají. Je jich tu kolem čtyř set. Rakouská vláda jim dala zadarmo dobře zařízené byty a když jsou jako rodina, dostávají 7000 šilinků měsíčně. Většina z nich nepracuje a práci ani nehledá. Nechávací se živit. Zato když kravalisté obsadili Au, aby se nemohla stavět elektrárna, byli povaleči z Undergroundu mezi nimi. ...

(Starý vídeňský Čech.)

Na pisatelovo přání jeho jméno neuveřejňujeme. Kravalisté z Undergroundu jsou prý všeho schopní.

Nevíme ani o jednom chartistovi z undergroundu, který se zúčastnil "kraválu" kolem Hainburgu. A pokud jde o "povalečství", je jejich nezaměstnanost procentuálně přibližně stejná, jako nezaměstnanost "overgroundu". Příslušník čtvrté generace si asi sotva umí představit problémy generace první.

Poznámka redakce.

Přihlašuji se za člena Kulturního klubu
Přihlašuji se k pravidelnému odběru bulletinu
Zašlete mi 3 čísla bulletinu na ukázkou zdarma
Mám zájem o zasilání bulletinu, ale zatím nemohu zaplatit předplatné
(nehodící se škrtněte)

Jméno

Přesná adresa

chcete uvést rok narození
povolání
od kdy jste v Rakousku
jak jste se o Klubu dozvěděl-a?

.....
podpis

Vyplněné zašlete na adresu:
Kulturní klub, 1090 Vídeň, Lustkandlg. 4 21

Program

LITERÁRNÍ VEČER

O FRANTISKU
GELLNEROVI

Uvádí J. Němec
Učinkují: P. Landovský
N. Brettschneiderová
Z. Benýšek

pátek 12. dubna v 19.30
Dreihackengasse 7
Viedeň 9

buffet Jelínek

ZMĚNA !

Místo ohlášeného Vyššího principu uvádíme 26.4. film **UTRPENÍ MLADÉHO BOHÁČKA** s Pavlem Landovským v hlavní roli. Po představení povídání s P. Landovským o tomto a jiných filmech.

THEATER BRETT

prosí všechny, kteří mají zajímavé články, obrázky, vzácné tisky nebo archivní materiál, vztahující se k Jaroslavu Seifertovi, aby zavolali na telefonní číslo 24 96 274. Pořádají totiž při příležitosti večera Seifertovy poezie **HOMMAGE A JAROSLAV SEIFERT** výstavu obrazů českých malířů a zajímavostí, které se vztahují k básníkovu životu. Představení se koná od 11. do 22. 6. a lístky jsou již nyní v předprodeji. Básně budou čteny česky, německy, francouzsky a anglicky.

PRAVIDELNÁ PORADNA PRO UPRCHLIKY se koná jako vždy půl hodiny před klubovním večerem. Prosíme všechny, aby se na nás obraceli jinak jen ve skutečně neodkladných případech.

domácí inzerce

POTŘEBUJETE-POTREBUJETE to či ono. Děti vyrostly z oblečení, které je ještě dobré. Přestavujete byt a máte zachovalou skříň nebo křesla. Koupili jste si novou pračku, ačkoli stará ještě funguje a je škoda ji vyhodit. Jiný by to vše mohl potřebovat. Nemáme sice skladiště, kam bychom takové odložené věci mohli uložit, ale nabídku těch, kteří to či ono nepotřebují můžeme registrovat a zprostředkovat kontakt s těmi, kdo to či ono potřebují. Jestli mezi jedny či druhé patříte, ohlašte se na tel. 90 45 317.

VYUCENÝ TESAR se sedmi lety praxe hledá zaměstnání. Tel. 02854/369.

VIM O ZAMESTNÁNÍ pro dva perfektní kuchaře. tel. 5624353.

OVĚŘENÉ PŘEKLADY Hana Paulová, Viedeň 17, Neuwaldgasse 41/21, tel. 4605343.

ŮREDI PĚKLADATELKA z češtiny, slovenštiny, maďarštiny, překlady a ověřování osobních dokumentů a obchodních a technických textů. Margarete Fischer, Deublerg. 46/6, Wien 21, tel. 306804.

HLEDAM JAKOUKOLI PRACI nebo možnost výdělků. Vyučená litografka, restaurátorka (obrazy, sochy), též úklid a šití.

PRODAM kompletní druhý ročník Peroutkova Dnešku (46 čísel, duben 1947-únor 1948) za pět set šilinků. Tel. 7620875.

GRAFICKÉ PRÁCE všeho druhu, návrhy firemních značek, plakátů, oznámení apod., Z. B., Zinnerg. 27/31, tel. 76 58 164.

ČESKÁ GALERIE ATELIER JAN Jan Brabenec, Spittelberggasse 7, (za Volkstheatrem), tel. 96 38 552.

GRAMODESKY, KAZETY objednávejte na adrese Karel Havelka, Viedeň 2, Schuettelgasse 101/4.

UBYTOVÁNÍ VE VIDNI 150 šil. za osobu a noc, Miloslav Seda, Westbahnstr. 18, tel. 93 88 112 nebo 64 57 415.

PENSION MILAN ZELL AM SEE Zelermoosstr. 75, česká společnost z celého světa; tel. 6542/7113.

KNIHKUPECTVI PASTRNAK velký výběr knih, gramodesek, kazet, plakátů a obrázků; Viedeň 7, Lindengasse 5, tel. 96 37 79.

HLEDATE ČESKY NEBO SLOVENSKY MLUVÍCÍHO LÉKÁŘE?

MUDr. Stanislav ŠTERBA, univ. doc., odborný lékař pro vnitřní choroby, zejména srdce, Viedeň 11, Simeringer Hauptstr. 80, tel. 74 12 08.

MUDr. Vladislav LIPTÁK, odborný lékař pro vnitřní choroby, Viedeň 1, Zelinkag. 12, po-čt. 15.30-18 hod., tel. 63 58 34.

MUDr. Břetislav HALPERN, praktický lékař, Viedeň 10, Malborghgasse 31, tel. 62 23 45.

MUDr. Zdenka GABRIEL-WEISS odborná ortopedka, též dětská. Všechny malé nem. pokladny, žluté "Krankenscheine" MA-12. Viedeň 5, Grueng. 9/2, přízemí. Tel. 574460, domů 398101.

KLUB
ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOVSKU

Informační bulletin. Majitel, nakladatel, vydavatel a tisk Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakovsku, Viedeň 9, Lustkandlgasse 4/21. Vychází měsíčně mimo prázdnin. Cena 6 šilinků. Roční předplatné 60 šil. včetně poštovného. Pro členy Klubu je předplatné zahrnuto v příspěvcích, pro nově přišedší, studenty, penzisty a pod. v případě potřeby zdarma. Bankovní spojení Zentral-Sparkasse, Konto Nr. 602 378 309 Redakce a administrace Zuzana Richterová, Viedeň 20, Ospelgasse 13/15, tel. 3546035.

Informationsbulletin, Medieninhaber (Verleger), Herrsteller und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Oesterreich, Wien 9, Lustkandlgasse 4/21. Erscheint monatlich. Preis Sch. 6. Jahresabonnement Sch. 60. Redaktion und Administration Dr. Z. Richterová, Wien 20, Ospelgasse 13/15, Tel. 35 46 035.

KULTURNÍ KLUB

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

5

KVĚTEN
1985

1945: Jak jsme se vás načekali, holoubci!

srpen 1968: Nedejte jim ani kapku vody!

Z OBSAHU

Rozhovor s Renátou OLAROVOU	3
Kritici o LARGU DESOLATO	5
V.Škutina: Zemřel E. ILLIN	5
Z. Mlynář: Můj spolužák GORBACOV	6
J. Ruml: OSVOBOZOVACÍ ORGIE	12

Seriál KAM AŽ ARMADY DOJDOU
CSR a prezident Beneš
-oběti Stalinových intrik

V příštím čísle: Rumunsko

54-6861? 1939-45!

Slyšel někdo jména nadporučík Štefan Kurka poručík Zdeněk Rous a Ondrej Sándor?

Byli to tři českoslovenští letci, kteří padli v prvním dnu války při obraně Polska. Kdosi je kdesi objevil a tím vlastně začaly naše (a moje) úvahy o květnovém jubileu, o tom, jak to skutečně bylo, o tom, jak se to dnes interpretuje, a z toho se nám začala objevovat "druhá rovina" věci: jak jsme náchylní vidět svou národní historii (ti, kterým tento pojem zní dnes archaicky, ať prominou) brýlemi ironie, sebekritizování až sebestačství.

Jiný národ by asi tato tři jména vepsal do čítanek. My jsme je nechali upadnout v zapomnutí, ačkoli ztělesňují ty z nás, kteří nepadli při obraně vlastní země, ale v odporu zlu, které na lidstvo přicházelo. Mluvíme často o naší zápečnické pasivitě, s jakou jsme přijímali úděly historie (abych opsal slovo zbabělost). O náchylnosti přizpůsobit se a kolabovat až šturmovat ve válečném průmyslu za krabičku cigaret, mluvíme o domácím odboji s ironií, hraničící s urážením jeho obětí.

A tak jsme si nechali implantovat verzi o osvobození Prahy 9. května, ačkoli domácí povstání donutilo německá vojska ke kapitulaci už o den dřív a ačkoli od té chvíle už nebylo koho a co osvobozovat, protože zbyla jen ojedinělá hnízda ozbrojeného odporu, který nemohl nic změnit na skutečnosti kapitulace a který taky neskončil s příchodem tanků dopoledne 9. května. Ba našli se i lidé, kteří tyto skutečnosti postavili totálně na hlavu a ty, kteří tuto kapitulaci Němců vynutili a přijali, obvinili ze zrady národních zájmů. Smyslem toho všeho bylo otevřít dveře legendě o osvobozujících tancích a z toho zas odvozovat věčný vděk se vším všudy až po ty pozdější tanky, nevitane už žádnými květy, ale dlažebními kostkami a Molotovovými koktejly. Z našeho vědomí byly tak - a úspěšně - vytlačovány skutečnosti jako právě oni symboličtí první tři padlí letci v Polsku v první den války, boj a jeho oběti ve Francii, v bitvě o Anglii a tak dál. Byli jsme jako národ a jako stát aktivními účastníky boje proti fašismu ze svého rozhodnutí a v hlubokém souladu se svým přesvědčením od prvního okamžiku, zatímco jiní se jimi stali mnohem později, donuceni k tomu vývojem událostí. A přitom nikoho z nás nenapadne, že by po Londýně, zachráněném rozhodující měrou československými a polskými letci v bitvě o Anglii měly viset

KDO CO KDY KDE?

JULEK NEUMANN

bývalý člen divadla Ypsilon režíroval a hrál Malého prince od Saint-Exupéryho. Představení ve francouzském originále se konalo ve dvoře Ateliéru Jan na Spittelbergu.

VÝSTAVA KERAMIKY

českých a rakouských umělců bude zahájena 10.5. v galerii na Spittelberggasse 18. Výstava bude spojena s krátkým divadelním představením *Viedeňský Faust*, začátek je v 18 hodin.

MAJKA SCHOISWOHL

česká výtvarnice, která si nedávno otevřela vlastní galerii na Spittelbergu, uspořádala 2.května výstavu soch, obrazů, grafiky a uměleckých fotografií. 9.5. pořádá večer otevřených dveří, na který srdečně zve všechny příznivce umění. Adresa: Atelier MS 10, Gutenberggasse 10.

PAVEL KOHOUT

byl pozván jako čestný host k otevření Slovinského centra a na slavnostní odpoledne některých spolků národnostních skupin 7.5. v Hofburgu (více o tom v rub-

rice "Z české Vídne"). Mezi těmi, kdo ho pozvali, je také dr. J. Petřík za Menšínovou radu.

VOJTECH JASNÝ,

spoluzakladatel našeho Klubu a jeho dlouholetý předseda, přestává v květnu pracovat jako profesor filmu na universitě Columbia v New Yorku a vrací se do Evropy, kde bude opět točit filmy.

IVAN A JARMILA BINAROVÍ

přeložili ze slovenštiny knížku nekonformního slovenského prozaika Dominika Tatarky *Sám proti noci*, zahrnující texty z poloviny 70. let. Vydala je edice Arkýř, DM 22,-, v šilincích v knihkupectví P.Pastrňáka.

ZDENEK MLYNÁŘ

je autorem statě Můj spoluzák Michail Gorbačov, kterou otiskla původně Unita a od ní převzala řada novin na světě. Na jiném místě přetiskujeme výtah, který z ní uveřejnil Kurier.

DALŠÍ VÝSTAVA

obrazů a grafiky O. Kohouta a E. Vonešové se konala v TZ-Galerii v době od 16.4. do 2.5. Bohužel jsme se o ni dozvěděli pozdě, tak jen zaznamenáváme.

VERNISÁŽ

grafik a soch českého umělce žijícího od r.79 ve Vídni Věroslava Masaře se konala 2.5. v Galerii Kiwi, 1. okres, Riemergasse 1. Výstava potrvá do 2.6.

PORTRETY A OBRAZKY

svého kraje vystavuje během svatodušních svátků už tradičně česká malířka Irena Ráčková. Výstava se koná v Passhausu, Sitzendorf.

KYTAROVÉ DUO

manželů Beranových se zúčastní Wiener Festwoche. 31.5. v 19.30 hrají ve slavnostním sále okresního úřadu na Hermang. v 7. vídeňském okrese a 14.6. ve stejnou dobu na Schlezingerpl., v okresním úřadě pro Vídeň 8. Na pořadu je španělská a latinskoamerická hudba, spolupůčinkuje flamenco-tanečnice Muriell Garfias.

BRUNO KREISKY

přijal pozvání k večeru v Klubu. Téma: Čechy v mém životě, vzpomínky a úvahy. Předběžný termín 20. 9.

transparenty dikůvzdání. Nebo že bychom měli dokonce vyvozovat jakákoli práva vůči územím a městům, které jednotky československé armády osvobodily nebo uchránily před hitlerovskými armádami, ať už to byl Tobruk nebo Sokolovo či jiné. Za to, čím tam naši vojáci platili, by jim nestála ani jediná tamější domovní zeď. Válčili proti zlu, a ať tam či tam jim šlo o Prahu stejně jako těm v jiných uniformách nešlo o domovní zdi našich měst, která nebyli schopni ani najít na mapě, ale o jejich města a o jejich národní byti. Při úvahách o tom všem kontrastuje rychlost tanků, které ze středu dnešní NDR dorazily během několika hodin (bez boje) na Staroměstské náměstí, s měsíc trvajícím

přihlížením zoufalým bojům povstale Varšavy z druhého břehu Visly. Přihlížení bylo nutné, aby povstalcům mohli být poraženi a aby se mohla začít budovat teze o osvobození. Non-stop průjezd do Prahy byl nutný, aby teze o osvobození mohla být vykonstruována. Neměli bychom si ji nechat implantovat, měli bychom mít víc sebevědomí při pohledu na vlastní historii a víc úcty k ní. (Ne ostatně jen k historii; i k přítomnosti.) A vlastně: neměla by prvním diskusním příspěvkem příštího klubovního večera být otázka, proč jeho téma zní "Proč Američané neosvobodili Prahu" místo "Proč Prahu neosvobodila československá armáda"? j.

ROZHOVOR KLUBU
S RENÁTOU OLÁROVOU

ŘEČ
je její výrobní
prostředek

Člověk si ani neuvědomuje, kolik nejpřednějších českých a slovenských umělců opustilo od konce 2. světové války republiku a postavilo své schopnosti a síly do služeb jiných zemí, čímž pochopitelně značně ochudili kulturní potenciál své původní vlasti. Celá plejáda našich předních malířů, hudebníků, dirigentů, ilustrátorů, kameramanů a jiných dnes tvoří v cizině, stejně jako filmoví režiséři Forman, Jasný, Němec, Kadár, Weiss, Passer, Duba, operní zpěváci Gruberová, Poppová, Štajnc, Bradová, Červená, spisovatelé Škvorecký, Kundera, Kohout, Beneš, Skutina, Grúša, Filip, Hostovský, Lustig, Vejvoda a další a další. To je jen několik jmen, které člověka namátkou napadnou. Nejsvízelnější je situace pro herce, kteří jsou závislí na dokonalých jazykových znalostech. A přece i v tomto oboru najdeme celou řadu známých jmen od Voskovce přes Třísku a Chadimovou až k Opelové, kteří se prosadili v nejrůznějších státech. Kolik herců žije jen ve Vídni nebo tudy projeli do jiných západních států, když zde nenašli vhodné uplatnění: Brettschneiderová, Landovský, Olárová, Stěpánek, Tvrzníková, vídeňský Borek, nedávno dorazivší mladí herci Neuman, Pokorný a další. Celé prvotřídní české profesionální divadlo by se dnes dalo ve Vídni sestavit, kdyby zde existoval dostatek obecnstva a tím i potřebné ekonomické předpoklady. Když jsem přijel do Vídne, upoutalo mne na programech Volkstheateru jméno herečky, kterou jsem znal z filmu ještě z domova a která se psala i ve Vídni na divadelních programech s českou koncovkou -ová. Renáta Olárová - mimochodem pozdější místopředsedkyně našeho Klubu. "To -ová na konci jména jsem si záměrně ponechala. Pod tím jménem jsem začala hrát divadlo a pod tím jménem chci i umřít", říká dnes. "I když jsem si vědoma, že koncovka -ová je zde pro herce určitou nevýhodou, neboť upozorňuje diváka okamžitě na skutečnost, že jde o cizince a tedy na něho bere hned přísnější měřítko či uplatňuje vyšší nároky."

Kde jste vlastně začala svou divadelní kariéru?

Studovala jsem v Praze na DAMU a mámi učiteli byli Lukavský, Půlpánová, Nedbal a jiní přední pražští herci, kteří byli profesory na Akademii múzických umění. Po skončení studií jsem dostala angažmá v karlovarském divadle, odkud jsem po 4 letech odešla do Plzně. Šest let jsem byla členkou tamní státní scény a za tu dobu jsem hrála také v několika českých filmech: s Valou hlavní úlohu v Žižkovské romanci, v Útěku ze stínu a dalších.

A pak jste odešla do Vídne ...

Ano. Bylo to v roce 1968. Přijela jsem do rakouské metropole a šla jsem se hned v prvních dnech zeptat ředitele Eppa z vídeňského Volkstheateru, zda by pro mne neměl roli. Nabídl mi malou roličku ve hře Blues fuer Mr. Charlie. Jen asi 15 vět, ale pro mě to byl odrazový můstek.

ČESKÁ
A SLOVENSKÁ
kultura

RAFAEL KUBELÍK KONČÍ

Jak oznámil světový tisk, rozhodl se R. Kubelík v příštím roce ukončit svou činnost dirigenta symfonického orchestru bavorského rozhlasu. Kubelík, který nedávno oslavil 70. narozeniny, byl šéfem tohoto orchestru od r. 1979. Jak mezinárodní tisk v této souvislosti poznamenává, byl Kubelík specialista na díla Dvořáková a Mahlerova a zasloužil se o znovuoživení Janáčkových a Berliozových děl.

JAN TRÍSKA

a jeho žena KARLA CHADIMOVA se usadili v Los Angeles a hrají v různých televizních a celovečerních filmech.

ZDENĚK SEDIVÝ,

který dosud vedl vysílání Hlasu Ameriky v New Yorku, byl jmenován novým ředitelem českého a slovenského vysílání Svobodné Evropy.

DR. VELEN FANDERLIK,

spolupracovník zakladatele čs. skautingu profesora A.B. Svojsíka a od r. 46 starosta Junáka, zemřel počátkem února v Britské Kolumbii.

V BOHEM PRESS,

vydavatelství dětských knížek v Curychu, vyšla v nákladu 21 000 knížka s textem V. Skutiny a půvabnými ilustracemi belgické malířky Marie-José-Sacré "Kde bydlí čas". Po 10 letech činnosti nakladatelství, na jehož publikacích se podílí řada českých výtvarníků, je to první kniha, která vychází také česky (a dále anglicky, německy, francouzsky, italsky, japonsky, holandsky, španělsky, dánsky, finsky a švédsky). Kniha je možné objednat v administraci Reportéra, PF 1737, CH 8048 Curych. Cena 18,80 SFr.

VÝZVA Z USA

"Archive of Czechs and Slovaks abroad", který v roce 1971 založil dr. Zdeněk

Uměla jste tehdy dostatečně německy?

Německy jsem mluvila, ale nebyla to jevištní němčina. Té jsem se musela úporně učit. Členové divadelního souboru mě však velice mile mezi sebe přijali a cítila jsem se hned od začátku mezi nimi lépe než na všech mých předchozích divadelních pracovištích. Začali mi říkat - a dodnes mi říkají - Oli, nosili mi oblečení pro dítě, zařízení do chudé místnosti, kterou jsem zpočátku obývala, kuchyňské nádobí a vůbec mi ohromně pomáhali.

Kde jste vlastně studovala němčinu?

Sama u sebe. Na nějaké kursy jsem neměla peníze, vždyť jsem si zpočátku nemohla koupit ani vařečku. Mou první skutečnou investicí - z prvního malého platu - byl budík. Později jsem si koupila starý magnetofon, který jsem splácela po 50 šilincích měsíčně. Nahrávala jsem si svoje role, odposlouchávala svou výslovnost, vylepšovala ji a pozvolna se moje němčina zdokonalovala.

Měla jste k takovému domácímu studiu vhodné podmínky?

Rozhodně ne. Bydlela jsem s dítětem v malé místnosti starého baráku. Abych chlapce nebudila, cvičila jsem v noci pod peřinou, taktéž pod peřinou jsem odposlouchávala své nahrávky avpráve slova smyslu v potu tváře jsem tak sledovala svůj pomalý pokrok. Pak se mne ujala osleplá stará dáma, Dorothea Neff, výborná herečka a výborný člověk, která za války ukrývala u sebe židovské herce a zasloužila se tak o jejich přežití. Byla to těžká doba, tím spíš, že jsem k sobě z domova pozvala i starého otce, který s námi zůstal až do své smrti.

To jste žila vlastně dvojjazyčně - doma česky a v povolání německy.

Chlapce jsem posílala rok do české školy, aby se nenásilně vpravil do základů němčiny. Ale pak jsem viděla, že chci-li zvládnout správný přízvuk, musím přejít na celodenní německý "provoz". Začali jsme i doma mluvit pouze německy. Ohromně mi to pomohlo a dodnes mi v divadle říkají kolegové, kdykoli s někým mluvím přes den česky: dnes jsi zase mluvila svou mateřštinou, víd? Lze to okamžitě poznat. A tak před každým představením stále ještě cvičím 20 minut německý text, abych se opět "zamluvila". Jsem si vědoma, že mým výrobním prostředkem je řeč a tu musím ovládat k nerozeznání od domácích herců.

Což se vám taky daří. Byl jsem nedávno s rakouskými přáteli na představení, v němž hrajete, a o přestávce jsem se jich zeptal, který z herců je podle jejich názoru cizinec. Nevěděli.

Však to dalo fušku, než jsem se tam dopracovala. Mohu už německy myslet, ale jsem-li unavená, pletou se mi do němčiny české výrazy. Také v hlavě stále česky počítám a modlím se česky.

Jak to vlastně bylo s vaší další činností v divadle?

Ředitel Epp bohužel brzy po svém slibu, že mě po zvládnutí jevištní němčiny přijme za stálého člena souboru, zemřel. Ale jeho nástupce, prof. Manker, tento slib dodržel za něho. Angažoval mne nastálo a dal mi řadu velkých rolí. Například v Camusových Spravedlivých - Die Gerechten - jsem hrála hlavní roli Dory, jedinou ženskou úlohu ve hře. Navíc jsem učila na konzervatoři a dnes přímo v našem divadle herecké tvorbě. Vypracovali jsme vlastní učební metodu a školíme v dvouletých kurzech učitele herectví. Pak mám také jakýsi herecký patronát nad žáky gymnázia ve vídeňské Vasagasse, s nimiž právě studují Drdovy Hrátky s čertem. Práce s dětmi mne velice baví a členové Klubu rádi uvítají na listopadové premiéře.

Renáta Olárová, vídeňská herečka s českou koncovkou, patří dnes k stálým členům jednoho z velkých tradičních vídeňských divadel. Teď právě hraje v Čechovově Rackovi. A my všichni se těšíme s každým jejím novým uměleckým úslohem.

Hruban při chicagské univerzitě a který obsahuje sedm tisíc knih, dva tisíce titulů časopisů (nejstarší z roku 1866), gramodesky, magnetofonové pásky, brožury, kalendáře a rukopisy významných osobností (TGM, Štefánika a jiných), žádá možné dárce o věnování jakýchkoli materiálů, týkajících se Čechů, Slováků a Karpatorusů v zahraničí, na adresu: Dr. Zdeněk Hruban, 1460 East 56th Street, Chicago, IL 60637, USA.

KULTURA jednou větou

Na 50 000 dolary dotovanou Hemingwayovu cenu byl letos v Paříži zvolen spolu s Rusem Jevtušenkem a Brazílce Bargas Losou jako kandidát Milan Kundera.

V Moravské galerii v Brně je od února otevřena výstava "Rakouská a moravská malba 18. století".

Vídeňští filharmonici nahráli pod taktovkou Herberta von Karajana na videokazetu Devátou symfonii Antonína Dvořáka.

V Madridu vystoupilo Smetanovo kvarteto ve španělskou televizi přenášeném koncertě před španělskou královnou.

Požár ve Východoslovenské galerii v Košicích zničil 600 ze sbírky 5 000 v depozitáři uchovávaných vzácných obrazů.

V Praze zemřela herečka Vinohradského divadla Světlá Amortová.

Ve Stockholmu vystavovali čeští malíři Brabeneč, Kolář, Kristofori, Pražák a Trinkewitz svá výtvarná díla, věnovaná Jaroslavu Seifertovi.

Exilová skupina Černého divadla "Velvets", dosud součástí mohučských Městských divadel, se osamostatnila.

Opera v Sydney provedla Janáčkovu Její pastorkyni se zpěvačkou vídeňské státní opery Leoníí Ryšánkovou v roli Kostelníčky.

„Když kouknete takhle proti slunci a přivřete oči, tak uvidíte jak ve vzduchu vlíší pář facek!“

KRITICI O LARGU DESOLATO

"Opět dochází k onomu okamžiku smutku, který jsme zažili už v Havlově hře Horský hotel. Smutku nad člověkem, do kterého mnozí skládají svou naději a který klesá s výkřikem "dejte mi všichni pokoj!" Právě jsme se mu smáli. Proč jsme najednou tak vzrušeni ztrátou jeho identity? Je Havlova hra vskutku tak pesimistická? Tato hra, která s neobvykle mnoha rovinami provokuje otázky a otázky?"

Tak začíná svou recenzi Die Presse a pokračuje:

"Havel zřejmě nechtěl psát žádnou hru o hrdinech, vypráví o ztrátě identity. Představuje nám člověka, který trpí ztrátou orientace, jeho každodenní mizerii vzniklou ztrátou sociálních svazků, jeho malé lži, jeho touhu oprostít se od odpovědnosti za své jednání. Nebo to líčí člověka, který žije a reaguje tak jako miliony ostatních? Přes nepřehlédnutelné nářky by hra neměla být chápána příliš autobiograficky. Člověk ztroskotává v úloze, kterou si sám dal a kterou od něho pak ostatní vyžadují. Ale Havel by tuto hru nemohl napsat, kdyby byl totožný s její hlavní postavou."

"Na propracovanějším pozadí než dříve ukazuje Havel," píše Kurier, "jak si to ostatní dělají lehce, když ú-

kol protestu a obětího beránka přenášejí na druhého ... Premiéra na barevně akcentované scéně byla úspěchem za nepřítomnosti autora. Ten možná stojí v Praze u kukátka ve dveřích." Tím je míněna analogie s úvodní a závěrečnou scénou hry, v níž její hlavní postava čeká, kdy pro něho policie přijde.

Kronen-Zeitung a Arbeiter-Zeitung podotýkají, že hra by měla být méně rozvláčná. Kronen-Zeitung pro to uvádí jako příklad úvodní a závěrečnou, stereotypně se třikrát opakující scénu, kdy po zvednutí opony jde hlavní postava hry ke kukátku ve dveřích a když nevidí očekávanou policii, jde si opět beze slova sednout na pohovku. Oba recenzenti zřejmě nepochopili dramatické napětí, které tím tak vzniká. Také Volksstimme o hře obšírně referovala pod titulkem "Odcizený filosof". S odvoláním na programový sešit píše, že hlavní postava nepředstavuje jen člověka v totalitním východním systému, nýbrž že jde o obecnější problém odlidštění a bezperspektivnosti v protikladu společnost - jedinec. Havlovi se však dle něho nepodařilo ukázat společenské souvislosti jako příčinu odcizení. Pokud jde o celkový dojem, vyjadřuje

Rollenspieler: Joachim Bismeyer und Maresa Hörbiger

se však o večeru velmi příznivě. Obšírnou recenzi jsme zaznamenali také ve švýcarském týdeníku Die Weltwoche.

V jednom se všechny kritiky shodují: ve vysokém ocenění výkonu tradičního představitel hlavní postavy Havlových her, Joachima Bismeyera.

Připomínáme, že text hry vyšel v posledním Svědectví.

ZEMŘEL SKLADATEL EVŽEN ILLÍN

(Rozloučení a tryzna ve švýcarském Zurzachu dne 12. dubna 1985)

V Praze na Starém městě ve Vejvodově ulici č.p. 445 bývala mičovna. A na onom domě je renesanční rytý reliéf tří tenisových raket (nebo pálek - chcete-li) a šesti míčů. Je to z roku 1675 a my, vyznavači tenisového sportu, se rádi tím reliéfem pyšníme. Ne Wimbledon. Ne hrdý Albion byl vynálezcem tenisového sportu. Už dávno předtím se tenis hrával ve zlaté Praze.

Pod raketami a tenisáky je nápis. Latinský a německý: "Dante Deo nihil nocet invidia et eo non dante nihil iuvat labor. Am Gottes Segen ist alles gelegen - Dá-li Bůh, nic neškodí závist a nedá-li, nic netěší práce. Na Božím požehnání vše záleží."

Šel jsem z Perštýna na Staroměstské náměstí. Mohlo to být před pětadvaceti lety. Najednou jsem pod tím reliéfem přistihl Evžena Illína Fascinovaně hleděl na ty

rakety. Evžen Illín v té době připravoval hudbu k mému televiznímu filmu "Ztracená revue", takže jsme měli dost často spolu co do činění a já dobře znal jeho tenisovou vášeň.

"V raketách ten backhand není", narážel jsem na Evženův ne právě nejlepší backhand. Jenže Evžen se nedíval na rakety a míče. Zamýšlel se nad latinskou částí nápisu na reliéfu.

Teprve dávno, dávno potom - až nedávno tady se mi to setkání před domem ve Vejvodově ulici na Starém městě vybavilo. My říkáme "štěstí" a "smůla". Nebo "pech". Američané mají "dobré štěstí" a "špatné štěstí" - good luck a bad luck. A Evžen se potkával jen s tím špatným štěstím. Uměl štěstí rozdávat - a uměl by naplnit štěstím vrchovatě muzikál nebo hudební film. Jenže se na něho štěstí nedokázalo usmát. Ještě pár dnů před svou smrtí byl u nás v Curychu a světoval se, jak moc by chtěl ... A Evžen Illín

uměl. Měl na to. Kolika báječnými melodiemi naplnil desítky filmů a televizních příběhů a divadelních her (ještě v Čechách). Melodie podmanivé a kouzelné a okouzující. Jenže se vždycy na poslední chvíli někde něco zadržlo - často až za minutu dvanáct.

Bůh nedal - a přece Evžena práce těšila. Těšila ho tak, že jí byl posedlý. Ze uprostřed práce zemřel - aniž stačil překročit těch sedm let špatného štěstí a vstoupit do sedmi šťastných.

Snad byl pesimista. Snad se mu vyhýbalo štěstí, náhoda i osud. Člověče přičiň se a Pánbůh ti pomůže, říká učení. Málokdo se tolik přičiňoval jako skladatel Evžen Illín. Složil překrásnou hudbu k filmům, které neuspěly, protože kromě výtečné hudby neměly čím uspět. Slyšel jsem Evžena hrát melodii, které by proletěly svět, kdyby byly hudebním doprovodem muzikálu na jedině velké scéně a ne doprovodnou hudbou k nemast-

němu televiznímu podvečernímu seriálu. Pánbůh nedal! Evžen Illin zůstal českým muzikantem, i když poslední třetinu svého života prožil mimo svou vlast. Když jsme před pěti léty byli společně oslavovat padesátiny našeho kamaráda Jiřího Poppera, řekl jsem tehdy: "Když už musí přijít ta zubatá kosit, ať aspoň chvíli ještě voní seno!"
V melodiích Evžena Illina nám bude stále vonět louka domoviny, pokosené seno domova a mateřidoušky.

Vladimír Skutina

MŮJ SPOLUŽÁK GORBAČOV

ZDENĚK MLYNÁŘ

Počátkem dubna uveřejnila Unita vzpomínky Zdeněka Mlynáře na jeho společná studia s M. Gorbačovem a jeho prognózu o možnostech vývoje v SSSR. Článek převzala řada světových listů v originále a ve výtazích. Přelískujeme jeho podstatný výtah tak, jak ho uveřejnil Kurier:

Novináři, politikové i diplomati shodně konstatují, že Michail Gorbačov je člověk vysoce inteligentní, v jednání věcný a prokazující znalosti. Novinářům se jeví jako pragmatik a schopný manažer (míněno jako pochvala) a z nedostatku jiných informací přikládají význam tomu, co náhodou pozorovali: v Londýně nenavštívil Marxův hrob, ale zato koupil své ženě stejné náušnice, jako má paní Thatcherová. Co si s takovým portrétem počít? Známe Michaila Gorbačova osobně a vím, že takový portrét ho nevystihuje. Studovali jsme spolu v Moskvě práva v letech 1950-1955. Žili jsme pět let v jedné koleji, byli v jednom studijním kroužku, společně jsme se učili ke zkouškám a oba dostali nakonec diplom s vyznamenáním. Byli jsme

víc než jen spolužáci, všichni nás znali jako dvojici dobrých přátel. Když jsme studovali "kolchozní právo", dozvídal jsem se právě od Gorbačova, jak malá je v každodennosti úloha tohoto práva a jak velká je role obyčejného násilí při "zajišťování pracovní disciplíny" v kolchozech. A když ve filmu "Kubáňští kozáci" se prohýbaly kolchozní stoly hojnosti, věděl jsem zase od něj, jak ty stoly vypadaly ve skutečnosti.

Z výuky marxistické filosofie převzal Gorbačov jako své oblíbené rčení Hegelův

výrok, že "pravda je vždy konkrétní". Jako nikdo z nás nechápal to tehdy v přesném hegelovském filosofickém smyslu. Říkával to ale jako úsloví vždy, když někdo z učitelů nebo studentů žvanil o všeobecných principech a zjevně přehlížel, jak málo mají společného se skutečností. Na rozdíl od velmi mnohých sovětských studentů nebyla pro něj marxistická teorie souborem pouček, určených k nabílování. Měla pro něj hodnotu nástroje poznávání světa a myslím, že ani po třiceti letech pro něj nemohla prostě zmizet v politickém pragmatismu.

V roce 1952, v dobách hlubokého stalinismu, jsme studovali oficiální dějiny KSSS. Vnucovaly nám závěr, že každá myšlenka, odchylná od shora předepsané linie, je "protistranickou úchylkou", jejíhož nositele je nutno likvidovat, popravít, vymazat z dějin. A tehdy mi jednou Gorbačov řekl: "Ale Lenin přece nedal Martova zavít, nechal ho odejít do emigrace". Dnes takový výrok nezní nijak kacířsky ani v SSSR. Ale v roce 1952 znamenal, že student Gorbačov měl pochybnost, zda se lidé dělí jen na stoupence dané linie a zločince. Věděl, že mohou existovat i oponenti, kritici a reformátoři, kteří kvůli tomu nejsou zločinci, a že se to může týkat i socialistů a komunistů. A svěřit takový názor kamarádovi, navíc ještě cizinci, to už vůbec nebylo tehdy běžné. Rozhodně by to neudělal člověk oportunistického založení, pro něhož vlastní přesvědčení nehraje v politice rozhodující roli.

Byl jsem prvním živým cizincem, kterého Michail Gor-

bačov v životě potkal. V r. 1951 jsem mu o prázdninách poslal z Prahy pohled od jeho rodné vesnice. Jezdil tam přes léto na kombajnu. V Moskvě mi pak vyprávěl, jaká to byla událost. Na pole za ním přijel sám náčelník místní policie a předal mu na kombajn podezřelou věc: pohled z ciziny. Oba jsme se tomu smáli. Dovedl se tehdy smát tomu, že co člověk dostane z ciziny, dostane jen přes policii. Naposled jsme se s M. Gorbačovem viděli v roce 1967, necelý rok před "pražským jarem". Byl jsem v Moskvě na studijní cestě a zajel jsem si za ním na dva dny do Stavropolu, kde byl tehdy stranickým tajemníkem. Bylo to naše první setkání po pádu Chruščova a toto téma nemohlo zůstat stranou rozhovorů.

Pro nás v Československu byl tehdy Chruščov především představitelem politiky, která otevřela dveře důsledné kritice stalinské etapy sovětského vývoje. Chystali jsme s právě k tomu, abychom vypracovali koncepci hospodářského i sociálně-politického vývoje, která by stalinskou minulost důsledně překonala a otevřela nové cesty vývoje socialismu, odpovídající československým tradicím a podmínkám. Co znamenal Chruščov v Sovětském svazu vnitropoliticky, jak se na jeho reformní pokusy dívali sovětská funkcionáři - o tom jsme mnoho nevěděli. Gorbačov pádu Chruščova nelitoval. Hodnotil ho především z vnitropolitického hlediska. Chruščovovy stále nové, obvykle nedomyšlené, často zcela subjektivistické zásahy do řízení hospodářství (a hlavně zemědělství) i do institucionálních struktur sovětského systému považoval spíše za škodlivé. Hlavně mu vyčítal, že ve skutečnosti dále zachovává starou metodu libovolného zasahování z centra do života celé země. I decentralizační Chruščovovy snahy měly podobu mocensko-administrativních zásahů z centra, přes hlavy a vůli "těch dole", bez ohledu na jejich názory. Chruščov uváděl do chodu jednostranné, z centra řízené kampaně na podporu svých subjektivních nápadů, které byly vydávány za samospasitelná a jediné možná rozhodnutí. Od nástupu Brežněva si Gorbačov sliboval, že dá víc samostatnosti a také odpovědnosti funkcionářům "do-

le", v republikách i v jednotlivých oblastech. To považoval za nutné pro skutečnou změnu systému hospodářského i politického řízení tak obrovské a co do podmínek rozmanité země, jakou je SSSR. A jak je dnes známo i z referencí západního tisku, dovedl v několika letech potom Gorbačov opravdu jít samostatnou cestou. V rámci své vlastní kompetence a odpovědnosti zavedl ve stavropolské oblasti důležité změny do života kolchozů. Větší pracovní výkon a také větší iniciativa a vynalézavost, větší samostatnost se odrážely také na příjmech lidí, členů brigád. Za několik let se ve stavropolské oblasti zvýšily výnosy obilí o třetinu až polovinu.

V roce 1967 jsem mluvil s Gorbačovem také o svých představách o nutných reformách v Československu. Hovořili jsme se vzájemným porozuměním, oba jsme věděli, že Sovětský svaz není Československo a že moje myšlenky se týkají právě Československých poměrů a možností. Stejně jako byl Gorbačov pro více samostatnosti a odpovědnosti v sovětských republikách a oblastech, byl také pro to, aby různé země měly možnost jít svými specifickými cestami vývoje. Nejenom on, ale ani já jsem ovšem tehdy ještě nevěděl, co se ve skutečnosti odehraje za rok v Československu.

Udělal jsem v životě mnoho špatných zkušeností - a ty nejhorší často se svým vlastním optimismem. Ale čtu-li, jak Zores Medvědov v interview pro Unitu říká, že ve volbě Gorbačova nevidí mnoho nového, nesouhlasím. Myslím, že volbou Gorbačova se něco nového už stalo: otevřela se nová šance pro socialismus.

Jeho nástupem končí politika orientovaná převážně na minulost, politika "od pohřbu k pohřbu", odkládající řešení neodkladných problémů a tím ústící ve stagnaci. Gorbačov a funkcionáři jeho generace mají jinou životní i politickou zkušenost, než jejich generační předchůdci.

Obvykle se to vyjadřuje konstatováním, že se politicky formovali už po Stalinovi. To však znamená, že jejich zkušenost je velmi rozporná: je to především zkušenost s neúspěšnými metodami reformních pokusů. Neuspěl Chruščov, který vý-

udělal kritiku minulosti, k níž přidal metodu slibů dalekosáhlých a vábných změn, pro které ve skutečnosti nebyly žádné předpoklady. Neuspěly pokusy o systémové změny ve středoevropských zemích v letech 1956, 1968 a 1980. Příčiny všech těchto neúspěchů jsou sice velmi různé, ale faktem zůstává, že to byly neúspěchy. Zkušenost této generace však také učí, že neuspěla ani politika pouhého potlačování a odsouvání neřešených problémů. Proti padesátým létům je navíc nové to, že reformy přestaly být z hlediska životních potřeb a zájmů SSSR něčím, co jako rušivý faktor doráží zvenčí. Reformní vývoj se naopak stal nutnou vnitřní potřebou. Gorbačov i jiní funkcionáři mají osobní zkušenost, že nelze zlepšit za určitou mez poměry ve stavropolské oblasti v Azerbajdžánské republice nebo kdekoli jinde, jestliže nedojde ke změnám v celostátním měřítku. Podstatné reformy se staly vnitřní potřebou mateřské země sovětského systému, nejenom potřebou menších evropských zemí. Pro reformní vývoj Sovětského svazu není dán žádný uspokojivý "vzor". Prvky pluralitní politické demokracie, tradičně spojené např. s Československým historickým vývojem, nebudou jistě aktuálním řešením sovětským. Nelze také očekávat, že sovětský vývoj může probíhat tak, jako dnes v Číně. Ani Maďarsko, ačkoli tu lze najít některé zkušenosti, které mají obecnější platnost pro reformní vý-

voj, nedává recept pro SSSR. Důležité ovšem je, aby jak Čína, tak Maďarsko a všechny ostatní země mohly jít svými vlastními cestami, a niž by to bylo vyhlášováno za protisocialistické a "nepřípustné", protože je to jiné než v SSSR.

Z toho, jak znám Michaila Gorbačova jako člověka dávno před jeho dnešní funkcí, vyvozují určité naděje. Zásada, že "pravda je vždy konkrétní", jistě zůstala v jeho mysli. Je to člověk, který dá více na svou vlastní, prožitou a smyslovou zkušenost, než na to, co mu předkládají na papíře. Nejenom momentální úspěch, ale i trvalé hodnoty mají v jeho životě význam. A má dost sebedůvěry na to, aby se dokázal rozejít s tím, co si sám neprověřil jako správně.

Než se stal generálním tajemníkem, řekl Gorbačov ve své poslední řeči, že přes obrovský význam sovětsko-amerických vztahů nelze zapomínat, že svět se neskládá jenom ze Spojených států. Kdyby zároveň vždy měl před očima, že také SSSR je jen jednou, byť mocnou a důležitou částí dnešního světa a že všechny tyto části chtějí a potřebují autonomii, mělo by to dalekosáhlý význam. Mohl by opravdu přispět k tomu, aby se svět začal vidět takový, jaký je, a ne v křivém zrcadle supervelmocenské bipolarity.

Ale vrátím se raději k tomu čim jsem začal: se svým vlastním optimismem mám i velice špatné zkušenosti.

"Kam až armády dojdou ..."

CSR A PRESIDENT BENEŠ
 OBĚTI STALINOVÝCH INTRIK

31. března 1945 nastoupila do vlaku na Kyjevském nádraží v Moskvě skupina pasažérů, která se ve třech dnech dostala přes Kyjev a Lvov do Košic.

Edvard Beneš, světově uznávaný prezident Československé vlády v londýnském exilu, se tehdy vracel přes Moskvu do té části své země, která již byla osvobozena Rudou armádou. Přes Moskvu proto, že ho tam očekávala skupina vedoucích komunistických předáků, kterým Beneš slibil přiměřenou účast ve vládě, kteří však během války nechtěli přijet do Londýna. V Moskvě bylo ještě zapotřebí vyřešit se sovětskou vládou důležité politické otázky. Do Moskvy přijel Beneš v polovině března se smíšenými pocity. Když tam jel v r. 1943, aby uzavřel se Stalinem přátelský pakt, byl i přes varování spojenců ještě pln důvěry, že v Sovětském svazu získá silného a spolehlivého partnera. Francouzi a Britové ho v r. 1938 v Mnichově hanebně zradili. Viděl budoucnost Československa pod sovětskou ochranou před Německem, což bylo jeho trauma. Věřil, že Rusové mu pomohou zbavit se sudetských Němců. Osvobozená CSR se měla stát mostem mezi kapitalismem a socialismem a pevnou zárukou demokracie v Evropě. Stalin si politika, který přišel dobrovolně s nabídkou partnerství, patřičně předcházel. Objal ho jako "slovanského bratra" ještě dříve, než poprvé přijal Gottwalda, vůdce KSČ.

Ale ještě před koncem války se ideální obraz Stalina v Benešových očích silně zkalil. V roce 43 mu sovětský diktátor slibil, že CSR dostane zpět Podkarpatskou Rus, kterou Československo získalo v roce 1918 z pozůstalosti habsburské monarchie, kterou však v roce 38 anektovali Maďari. Ale 7.11. hovořila rozhlasová stanice Užhorod o "věčném snu zakarpatských Ukrajinců žít společně se všemi Ukrajinci v jedné rodině". Současně se Československá vláda v Londýně dozvěděla, že Rusové začali s nábořem podkarpatsko-ruských mladých mužů do Rudé armády. Beneš protestoval u sovětského vyslance Lebeděva, který byl v Londýně u čs. vlády akreditován jako diplomatický zástupce Sovětského svazu. Lebeděv slibil brzkou odpověď. Ta přišla hned následující den od Molotova: "Vyzýváme Vás, abyste přestal s odporem proti přijetí karpatsko-ruských dobrovolníků do Rudé armády". Beneš byl rozhořčen. Dal pokyn moskevskému vyslanci Zdeňku Fier-

Smlouva z r. 1943: Slovanští bratři

lingerovi, aby sdělil sovětské vládě, že CSR trvá na splnění podmínek přátelského paktu, který Československu zaručoval hranice z roku 1938. "Proč to jenom dělají?" ptal se bezradně svého osobního sekretáře Táborského. "Jestliže chtěli Podkarpatskou Rus, mohli si to říci. Nikdy bych netrval na tom si ji ponechat, kdybych předpokládal, že si tím vykoledují nepřátelství Rusů."

Nejoriginálnější verzi události na Podkarpatské Rusi dodal vedoucí čtvrtého oddělení sovětského ministerstva zahraničí Valerian Zorin, pozdější velvyslanec v CSR a Bonnu: "Jak jsme slíbili a jak je to také uvedeno ve smlouvě o přátelství, nejsme zplnomocněni se vměšovat do Vašich vnitřních záležitostí. Proto je pro nás tak těžké pomoci Vám při řešení problému, které teď máte na Podkarpatské Rusi." Ministr Molotov prohlásil, že "je povinností Sovětského svazu vyhovět přání karpatsko-ukrajinského lidu". Stalin to ještě doplnil poznámkou, že Sovětský svaz nemá v úmyslu škodit zájmům CSR, ale nemůže zakázat karpatsko-ruskému obyvatelstvu, aby dalo výraz své národní vůli. Dále tvrdil Stalin, že v roce 43, při jednání o přátelském paktu, mu Beneš provincii sám nabídl a "jak si jistě pamatujete, tehdy jsem Vaši nabídku nepřijal".

Beneš se sice na žádnou nabídku Stalinovi nepamatoval, ale neodvážil se nazvat tehdy nejmocnějšího muže světa lhářem. Poprosil Stalina, aby mu věřil, že nemá vůči SSSR žádné nepřátelské úmysly a že je také nepředpokládá u Sovětského svazu,

a že všechno "spočívá na omylech, vzniklých z čistě lokálních událostí".

Tehdy totiž už bylo ve hře něco mnohem podstatnějšího: Rudá armáda dosáhla území Slovenska. Slovanští komunisté a mezi nimi nynější prezident Gustáv Husák požádali Moskvu o přijetí Slovenska do svazku národů SSSR. Koncem srpna 1944, když se už jasně rýsovala porážka nacistických armád, došlo na Slovensku k povstání. Též polovina slovenského území se dostala do rukou povstalců, kteří založili Slovenskou národní radu a vyslali vstříc Rudé armádě vojenskou delegaci. Ta se ale, skoro navlas stejně jako ve varšavském povstání, zastavila před karpatskými horami - "s ohledem na nenadálé deště" - tak to odůvodňuje pozdější sovětská historická věda. To umožnilo několika menším německým vojenským skupinám - celkem asi 30 000 vojáků SS, regulární armády, policejního sboru a Rusům z Vlasovovy armády - povstání koncem října zlikvidovat. Intaktní zůstala jen podzemní organizace komunistické strany, která chtěla přímé připojení k Sovětskému svazu. Ale Moskva se zdráhala. Stalin nechtěl rozkoukavat CSR jako to udělal Hitler v roce 1938. Válka nebyla ještě u konce a Beneš byl u západních spojenců v oblibě. S Benešem nejednal Stalin v březnu 1945 tak srdečně jako v roce 1943, když od něho potřeboval podpis pod smlouvu o přátelství, kterou připoutal CSR na 20 let k Sovětskému svazu. Ale dovedl v Benešovi vzbudit pocit, že ho ještě stále počítá ke svým důvěrníkům.

V r. 42 byl ustaven v Buzuluku na Urale "první zvláštní československý pluk", sestavený z emigrantů a Volynských Čechů. Formálně si ce podléhal londýnské exilové vládě, která delegovala do Moskvy vojenskou misi, pod velením plukovníka He-liodora Píky. Velitelem jednotky však byl muž s pohnutou minulostí a právě takovou budoucností: plukovník Ludvík Svoboda. Za první republiky byl vojákem s povolením, po vpádu Němců do CSR v roce 39 uprchl do Polska a později skončil v Sovětském svazu. Když ho Gottwald jmenoval ministrem národní obrany v první svobodné vládě, chtěl Svoboda vstoupit do KSČ. Ale Gottwald mu řekl: "Ludvíku, to nejde - kvůli paritě ve vládě". Tak se stal Svoboda teprve po únorovém puči v roce 1948 oficiálně členem KSČ.

KOMUNISTÉ OBSAZUJÍ NEJDŮLEŽITĚJŠÍ RESORTY

Složení nové vlády dopadlo rovněž zcela jinak, než jak si to Beneš a demokracie v londýnském exilu představovali. Když členové vlády, jmenovaní ještě v Londýně, přijeli v březnu 1945 do Moskvy, předložila jim tamější komunistická frakce již hotovou novou listinu vlády a k tomu dvaatřicetistránkový vládní program, ačkoliv oficiálním ministerským předsedou byl tehdy ještě monsignore Šrámek. Komunisté požadovali v nové vládě resorty: vnitro, informace, školství a zemědělství. Dostali všechno, jen ministerstvo spravedlnosti museli přenechat národním socialistům. A Stalin i tentokrát prokázal svůj cynis-

mus. On, který schvaloval každého komunistického kandidáta budoucí pražské vlády, káral Beneše mezi čtyřma očima, že schválil příliš mnoho komunistů do vlády. Dosavadní zkušenosti naučily Beneše nedůvěřovat Stalinovým slovům. Přesto však byl hrdý, jak vyprávěl svým nejbližším spolupracovníkům po tomto rozhovoru, na to, že má "Stalinovu důvěru, když mu otevřeně říká takové věci". Vystřízlivět z této euforie měl Beneš již proto, že komunisté v Moskvě nebyli ochotni přistoupit na tvrdošíjné námítky ostatních stran a nepřipustili v předloženém programu sebemenší změny.

Na počátku Pražského jara v r. 1968 ho zvolili reformní komunisté prezidentem Československé republiky a Svoboda zůstal prezidentem i po okupaci CSR vojsky Varšavského paktu. U Rusů byl Svoboda v oblibě. Trval totiž, ještě v Buzuluku, na aktivní účasti jednotky v boji proti "naším úhlavním nepřítelům, Hitlerovým fašistům". 8. března 1943 odrazila jednotka hrdinským způsobem - dle sovětské zpravodajské agentury TASS - útok německých jednotek. Čtvrtina pluku padla, 300 vojáků bylo zraněno. Svoboda dostal vysoká sovětská vyznamenání: Leninův a Suvorovův řád. Proti vůli londýnské vlády prosadil Gottwald, aby Svoboda zůstal velitelem pluku i nadále a vedl jej po boku Rudé armády i přes Karpaty do Československa.

hynout", řekl svému tajemníkovi. Komunisté zvolili od samého počátku svou taktiku: spolu se sociálními demokraty a po určité době i národními socialisty založili "Socialistický blok", který prosadil znárodnění bank, pojišťoven a těžkého průmyslu. V Československu, které navíc hraničilo se Západem, byl mocenský boj komplikovanější, než v ostatních státech sovětského bezpečnostního pásu. V září 46 řekl Stalin Gottwaldovi: "Naše cesta byla krátká a stála mnoho krve. Můžete-li se, ji vyhnout, vyhněte se jí." A Gottwald souhlasil: "Naše cesta bude delší a klikatější."

Úproštěd června 45 nastoupil v Praze americký velvyslanec Laurence A. Steinhardt. Beneš ho pozdravil s přesvědčením, pramenícím z hlubokého přání, že "svět se stal nerozlučným celkem." K prvnímu konfliktu s pražskou vládou došlo v otázce kompenzací ztrát, které americké instituce a občané utrpěli: 35 milionů dolarů. Steinhardt tyto požadavky hájil s vehemencí, která hraničila s diplomatickým vyděračstvím: Budoucí americké půjčky závisí na zaplacení odškodného.

Větší štěstí měl velvyslanec v otázce odsunu okupačních jednotek. President Truman navrhl Stalinovi společný odchod k 1. prosinci 1945, neboť jednotky "již nejsou v Československu zapotřebí a představují pro zemi velkou zátěž." Rudá armáda odtáhla v listopadu během tří týdnů - Steinhardtův největší úspěch z doby jeho pražského působení. Dalším problémem, kterým se měla Jeho Excelence velvyslanec zabývat, byly podvlékačky. Nová republika budovala spěšně armádu. Pokud se týkalo zbraní a výzbroje, byly tu sovětské dary, ukořistěný německý arsenál a materiál bývalé slovenské fašistické armády. Britové slíbili 100 000 uniforem. Když ministr zahraničí Masaryk požádal o americké armádní dodávky, slíbil mu Steinhardt přívětivě přezkoumání žádosti a otázal se, co je naléhavě zapotřebí. Pod vlivem Sovětů, kteří neměli zájem na americky vyzbrojené československé armádě, zaslal ministr obrany Svoboda listinu, která se Američanům zdála urážlivá: spodní prádlo, boty, tabák - a nějaké náhradní díly do motorových vozidel.

K vážným politickým diferencím došlo, když dva komunističtí členové československé delegace na první mírové konferenci v Paříži v létě 1946 bouřlivě tleskali sovětskému delegátovi Vyšinskému, když kritizoval "americké pokusy ztotožnit hospodářsky Evropu". Pobouřený americký ministr zahraničí Byrnes nato prosadil odřeknutí příslibného amerického kreditu ve výši

OSVOBOZENÍ PRAHY A PRVNÍ KONFLIKTY SE ZÁPADEM

Národ se seznámil s Rudou armádou. Sovětští vojáci, otupení léty válečných hrůz, na svém pochodu na západ nerozlišovali, zda přicházejí do země poraženého nepřitele či nového spojence. "Zaplat pánůůh, zaplat pánůůh", radoval se nakonec i Beneš, když se 17. dubna v Košicích dozvěděl, že Američané vtáhli do západních Čech. A poslal americkému generálovi Pattonovi blahopřání. Ale to bylo také všechno. Marně intervenoval britský premiér Churchill a jeho polní maršál Montgomery u presidenta Trumana, aby Patton směl obsadit i Prahu: "Mohl by to rozhodující způsobem ovlivnit poválečnou situaci v Československu a okolních zemích." Sám generál to považoval za žádoucí, ale nechtěl jednat na vlastní pěst. Americká armáda se proto zastavila u Plzně, a to ze tří důvodů:

finovala i Československo jako sovětský operační prostor; - Americký vrchní velitel Eisenhower se při plánování vojenských operací upnul na - neexistující - alpskou pevnost; - Pražská Národní rada "neodpověděla na Pattonovu nabídku, že pronikne se svými vojsky až k Praze. Ve skutečnosti se Praha osvobodila sama - s pomocí nečekávaného spojence. Napřed došlo 5. května ke spontánnímu povstání. Ale pro německé jednotky bylo snadné částí hlavního města znovu obsadit. Ve svém zoufalství povolala Národní rada na pomoc jednotky Vlasovovy armády. 9. května pak vjely do Prahy první tanky Rudé armády. Mezitím se také k hlavnímu městu blížila vláda z Košic Lid nadšeně vítal Beneš a Jana Masaryka. Beneš opět podlehl iluzím: "Střetnutí (s KS) budou tvrdá, ale my zvítězíme, neboť s takovými lidmi nemůže demokracie za-

Existovala jakási mlhavá dohoda Spojenců, která de-

50 milionů dolarů a přerušeni rozhovorů o další 150 milionové půjčce. Znárodnění pak dalo vyznavačům amerického hospodářského řádu podnět k potrestání Prahy odpřením jakýchkoli dalších půjček. Pražský levicový tisk obvinil USA z "dolarového imperialismu". V květnu 1946 volili Českoslováci svůj první poválečný parlament. Na rozdíl od Maďarska, kde zvítězily občanské strany, se ukázalo, že nejsilnější stranou jsou dobře organizovaní komunisté. Ve skutečnosti hrála ve volbách důležitou roli otázka sudetských Němců. Beneš se již v r. 43 domluvil se Stalinem, že chce Němce

spolu s částí maďarské menšiny odsunout. Američané trvali na spofádaném a humaním postupu. Rudé právo je obviňovalo z bratříčkování se sudeťáky a oslavovalo Sovětský svaz jako jediný, který se v této otázce plně staví za Čechy. Americký velvyslanec bombardoval státní department telegramy aby USA a příslušná místa v Německu jednaly rychleji. Americká zóna musí denně přijmout minimálně jeden vlak sudetských Němců, jinak nemůže Rusům konkurovat. Na území opuštěná Němci se nastěhovali tzv. "hledací pokladů" z východního Československa.

Jan Masaryk: "Vrátil jsem se jako Stalinův pacholek"

PRVNÍ ZKOUSKA STI. ODMITNUTÍ MARSHALLOVA PLÁNU

Klement Gottwald jako zástupce nejsilnější strany se stal předsedou vlády. Volební vítězství přineslo komunistům příliv nových členů, v r. 47 se straně upsal o již půldruhého milionu Českoslováků. Komunistický ministr vnitra povolával stále nově komunistické kádry do služeb policie. K první veřejné zkoušce sil, která ukázala, kdo má v Praze silnější slovo, došlo v otázce Marshallova plánu. Americký ministr George C. Marshall vyhlásil svůj plán na obnovu Evropy 5. června 1947. Nabídka obrovské americké pomoci platila pro celou Evropu. Moskva přijala toto gesto jako největší výzvu od konce války. Molotov přijal pozvání na konferenci ministrů zahraničí v Paříži na které se koncem června 1947 projednával Marshallův plán. Na začátku setkání Molotov plán ještě neodmítl a proti svému zvyklostem mluvil neobyčejně umírněně. 2. července však plán brskně odmítl jako americký pokus vykořistovat Evropu.

Když 12. července začala v Paříži celoevropská konference o Marshallově plánu, chybělo 8 z 22 pozvaných zemí: Finsko, Polsko, ČSR, Maďarsko, Jugoslávie, Rumunsko, Bulharsko a Albánie. Nejnepřednější byla absence Československa, neboť to svou účast již pevně přislíbilo. 4. července se pražská vláda jednohlasně - i s Gottwaldem - rozhodla nepřijmout účast na Marshallově plánu. O tři dny později odletěl Gottwald, Masaryk a ministr spravedlnosti Drtina na návštěvu do Moskvy. Tehož odpoledne přijal Stalin Gottwalda a pak celou delegaci. Osopil se na ni, že účast na Marshallově plánu je "aktem nepřátelství", neboť tento plán není nic jiného, než americké spiknutí s cílem izolovat Sovětský svaz. Jestli se Praha účastní pařížské konference, bude to považováno za útok na smlouvu o přátelství. Masaryk zažil v Kremle ještě jedno trapné překvapení. Přítel Stalinovi předat důvěrné poselství od Beneše -

a vidí, že sovětský diktátor má již kopii na svém stole, kterou neskrývá, ale naopak komentuje, a to dřív, než dopis oficiálně obdržel. Ještě v noci telefonoval Gottwald do Prahy Stalinovo "nět". Druhý den, 10.7., revidoval kabinet své rozhodnutí ze 4.7. a odmítl pařížské pozvání. Masaryk to vyjádřil drasticky: "To je nová Mnichov. Do Moskvy jsem jel jako ministr zahraničí suverénního státu. Vracím se jako Stalinův podomek."

Po této roztržce se Evropa rozdělila definitivně do dvou bloků - a Moskva to považovala za svou zásluhu. Marshallův plán byl pro Stalina signálem, aby k Sovětskému svazu navždy připoutal státy východní Evropy, které měl zatím víceméně pod kontrolou. Dosud s nimi zacházel obezřetně. Nyní hledal instituci, která by všechny země v sovětském záhmenku sjednotila v jedinou organizaci.

STALINOVA LHŮTA - "NEJPOZDEJI DO LÉTA 1948"

Stalin našel na na Marshallův plán jinou odpověď: Moskva navázala na instituci, která až do roku 1943 kontrolovala a dirigovala komunistické strany, která však byla s ohledem na západní spojení rozpuštěna: na Kominternu. V největší tajnosti se 22.9.1947 sešli ve Sklarské Porebě vedoucí funkcionáři evropských komunistických stran a založili "Informační byro komunistických a dělnických stran" (Kominform). Vedoucí sovětské delegace, člen politbyra Andrej Sadov doporučil lidovým demokraciím aby odstranily "své americké agenty, kteří se usídlili na pravém křídle občanských stran". Nejčastěji byla kritizována KS Československa, která je, jak se jeden řečník vyjádřil, ze všech slovanských států "nejvíce v poutech parlamentární demokracie". Pražští komunisté vzali toto varování o to vážněji,

protože Stalin je kritizoval již v případě Marshallova plánu a dal jim jasně na srozuměnou, že "brzké vyřešení mocenské otázky v Československu je svou nelehavostí problémem č. 1". Nakonec jim dal termín: nejpozději do léta 1948 musí být země v komunistických rukou. Sociální demokraté, do té doby dirigováni komunistickou stranou, odvolali v listopadu 47 komunistům oddaného předsedu Fierlingera a do svého čela zvolili ministra průmyslu a striktního zastávce samostatné strany Bohumila Laušmana. Beneš, opět jednou v euforii, v tom spatřoval zásadní obrát: "Kdybychom mohli vydržet aspoň do léta či do podzimu, bylo by největší nebezpečí za námi." Pokud se týká času, shodovaly se jeho představy se Stalinovými a ukázaly se jako realistické. Na zasedání pléna RV 27.-

DO LÉTA 1948"

29. listopadu se strana rozhodla udeřit co nejdříve. Podle osvědčeného vzoru byl rozpoután chaos a fingována spiknutí. Generální zkouška k puči se konala na Slovensku. Pod tlakem silného katolického křídla se Demokratická strana rozhodla žádat pro Tisa milost a změnu trestu na doživotí. Komunisté odpověděli demonstracemi proti demokratům. Pražská vláda se rozhodla rozsudek vykonat. 18. dubna 1947 byl Tiso v Bratislavě oběšen. Komunistická strana žádala zrušení imunity dvou vedoucích demokratických poslanců; s pomocí dokumentů, zfalšovaných ve speciálním oddělení pražského ministerstva vnitra, to také prosadila. Pod tlakem násilností a nepokojů došlo ke změně poměru ve slovenské Národní radě. Přijetím zástupců masových organizací a odborů se v "Kolegiu poslanců" - slovenské zemské vládě - octli

demokraté v menšině. Americký velvyslanec Steinhardt vyzval svou vládu, aby jednala o komunistickém puči v Maďarsku v OSN a tak "ušetřila Československo stejného osudu". Washington

ÚNOROVÝ PUČ SOVĚTSKÁ NABÍDKA POMOCI

Když puč začal, neměli Američané ponětí, co se to vlastně děje. Velvyslanec Steinhardt byl právě na dovolené, když 13. února vypukla ve vládě hádka mezi komunisty a ostatními ministry, týkající se osmi nekomunistických obvodních velitelů SNB, kteří byli zbaveni svých velitelských míst. Ministři žádali znovu přijetí postižených. Ministr spravedlnosti Drtina předložil důkazy o tom, že komunisté zneužívají policejního aparátu. Ale ministr spravedlnosti byl doma. Údajně nemocen. Gottwald, který ho zastupoval, odložil zasedání.

Když se ukázalo, že Gottwald v této policejní aféře nehodlá nic podniknout, odstoupilo v poledne 20. února 10 nekomunistických - s výjimkou sociálních demokratů - ministrů. Očekávali, že prezident vypíše nové volby, ve kterých komunisty očekávala jistá porážka. I Beneš měl radost, když mu telefonovali zprávu o demisi, ale varoval. "Jen teď neudělat žádnou chybu." Ale přesně to se stalo. Neboť díky tomu, že sociální demokraté neodstoupili, byla vláda i nadále schopna vykonávat svou funkci - demisi podala necelá polovina ministrů. Sociální demokraté zůstali, protože jim Gottwald pohrozil, že v opačném případě "budou viset s ostatními".

Beneš se ustavičně zapřísahal, že se v případě puče nevzdá a bude bojovat. V létě 47 řekl svému důvěrníkovi: "Nepřistoupím na žádný kompromis, který by zničil demokracii v této zemi. KS se dostane k moci jen přes mou mrtvolu." I nyní prohlásil: "Raději bych zemřel, než se vzdal a zradil Masarykovy ideály".

Jak vyplývá z aktů ústředního výboru, do kterých bylo možno v r. 1968 nahlédnout, neměl v tomto okamžiku Beneš již naprosto žádnou šanci běh událostí zvrátit. Na schůzi politbyra 20. února padlo neodvolatelně rozhodnutí o puči. Gottwald: "Překročili jsme Rubikon."

40 agentů NKVD rychle přiletělo posílit sovětské velvyslanectví. A 19. února přijel do Prahy bývalý velvyslanec a specialista na Československo, náměstek ministra zahraničních věcí V. Zorin - oficiálně proto, aby dohlédl na sovětské dodávky obilí.

Zorin doporučil Gottwaldovi požádat Sovětský svaz o pomoc. Sovětská armáda stála připravena k zásahu na hra-

o tom neměl valné mínění. Americká vláda se obávala, že v takovém případě obžaluje Sovětský svaz okupační režim generála MacArthura v Japonsku. Drama mohlo začít.

Zorin: Rozkaz udeřit

nicích Maďarska, Rakouska a německé sovětské zóny. Gottwald si však byl svou věcí jist. Nepotřebuje Sovětský svaz. KSČ má situaci pevně v rukou a dokáže to sama. Gottwald si byl jist, neboť, jak se později posměšně vyjádřil, příslušníci buržoazních stran svou demisi převrat aktivně podpořili. "Věděl jsem, že je dostanu", chlubil se před soudruhy, zpít vítězstvím, "ale že mi sami nastaví zadnici, abych je do ní mohl nakopnout, to jsem nečekal."

Jedna jediná protidemont-race - studentů, kteří chtěli táhnout na Hrad - byla rozehnána policií a milicí. Po pěti dnech kapituloval i věčnými ultimaty zpracovaný a tou dobou již těžce nemocný Beneš. Gottwald hrozil sovětskou invazí v případě, že Beneš svým podpisem neukončí vzniklý "chaos". Beneš nemohl učinit už nic. Komunistické ministerstvo informací přísně zakázalo umožnit prezidentovi promluvit do rozhlasu. Armáda stojí "na straně lidu", prohlásil ministr obrany Svoboda. Zástupce ge-

nerálního štábu generál He-liodor Pika nabídl v důvěrném poselství prezidentovi, že spolehlivé jednotky obsadí Prahu a ujistil ho, že i letectvo stojí za prezidentem. Avšak tváří v tvář hrozbě sovětské invaze nechtěl Beneš uvrhnout zemi do ozbrojeného konfliktu. Pika byl 21. června 1949 oběšen jako "špion".

25. února v 16 hodin Beneš podepsal, poté, co mu Gottwald dal poslední ultimatum. Vůdce KS předložil prezidentovi "likvidační listinu" se jmény demokratických politiků, kteří by museli zemřít, kdyby dik prezidentovu váhání došlo ke krvepolití. Beneš ještě přijal přísahu z rukou nové komunistické vlády. Pak se na smrt nemocen stáhl do svého sídla v jižních Čechách, kde byl nadále prakticky držen v domácím vězení. 7. června odstoupil. Jeho nástupcem se stal pučista Gottwald - je muž Beneš ještě zaslal blahopřejný telegram. 3. září zemřel v Sezimově Ústí. Edvard Beneš - pravděpodobně nejtragičtější postava v zápase o východní Evropu. Pár dní před svou smrtí řekl ještě své ženě: "Když zemřu, poneseš za to vinu ti, kteří mě tak lidsky mučili".

Ještě před ním, dva týdny po únorovém puči, zahynul druhý symbol pražské demokracie. Ministr zahraničí Jan Masaryk se zřítíl z okna svého služebního bytu v Černínském paláci. Dodnes se nevysvětlilo, zda šlo o vraždu nebo sebevraždu - ani vyšetřovací komise, pověřená v roce 1968 reformními komunisty objasněním případu, nedokázala záhadu vyřešit. Západní spojenci, v jejichž pomoc Beneš a Masaryk navzdory svým zkušenostem doufali, se po pražském puči nedokázali dohodnout ani na společném protestu. Co se v Československu děje pochopili teprve v okamžiku, kdy v noci na 26. únor hlásili příslušníci amerických vojsk v Bavorsku "nepokoje na hranicích a náhlý příval uprchlíků".

BOHUMIL STĚPÁN

V zimě letošního roku zemřel v Mnichově ve věku 72 let kolážista a spisovatel Bohumil Stěpán. Vydal řadu knih, v roce 1971 byl podle jedné z nich natočen kolážovaný film s názvem SOS, o tři roky později byla inscenována opera podle jeho knižky pro děti Knusperhäuschen. Jeho práce se dočkaly výstav v Hamburgu, Vídni, Curychu, Stockholmu, Kolině, Bonnu, Mnichově a dalších evropských městech. Naši ukázkou přetiskujeme z knihy Vynálezy Bohumila Stěpána, kterou v roce 1973 vydal Index. V otiskování jeho vynálezů budeme pokračovat v příštích číslech.

V dnešní době je mnoho lidí nervosních, kterým se silně klepou ruce. Někteří z nich již uvítali moji novinku, hlavně při přelévání nitroglycerinu, neboť se velmi těžce střežovali obyčejným trychtýřem do lahve, zvláště má-li tato úzké hrdlo a trychtýř se do hrdla nevejde. Novinka chytrotrychtýř na všechny lahve na světě je tu.

(Tato novinka je vypracována na téměř stejném principu jako navlékač nití do ucha jehly. Moje novinka je však mnohem praktičtější, neboť ušetří nitě).

Z ČESKÉ VÍDNĚ

DEN POLITICKÉHO UPRCHLIKA

Ke dnům knihy, chleba, mléka, železničářů atd. přibyl tedy další. Na návrh rakouského Kuratoria pro pomoc uprchlíkům se na tom usnesla vláda a určila datum: 15. červen. Idea je převzata ze Švýcarska, ale to je zatím vše, co se o tom mohla veřejnost z tisku dozvědět. Víc jsme se nedozvěděli ani my z "kuloářů". Kuratorium, které akci inspirovalo, je poněkud svérázná instituce, jejímiž členy jsou vedle sociálních partnerů (odbory, průmyslová komora) také banky a jiné velké podniky. Bylo vytvořeno na popud někdejšího ministra vnitra Lance s úkolem pomáhat při integraci uprchlíků; předsedou je vedoucí odborářský funkcionář G. Ströber, sekretářem Berttram z Charity. O konkrétní činnosti za celou dobu nejsou nejmenší zprávy. Bylo by jistě škoda, kdyby i Den uprchlíků zůstal jen plácnutím do vody. Měl by rakouské veřejnosti objasnit tento problém a přispět k většímu pochopení; právě v poslední době se setkáváme u některých úřadů s o-

OSVOBOZOVACÍ ORGIE JIŘÍ RUML

Začátek zcela banální jako před každou operací. Už jsem nedostal večeři, místo ní naopak klystýr, oholili mě ochlupení, osprchovali tělo, uložili mě do postele a podali silné sedativum, abych klidně spal. Jenže ouha! Pacient na vedlejším lůžku má v pokoji vlastní přenosný televizor a na něm volbu tří programů, dvou slovensko-českých a jednoho moskevského, když tu máme dočasně střední skupinu sovětských vojsk. Už si nedovedu vysvětlit, jak a čím nastalo následné obluzení. Zda těmi spacími prášky a posléze i následnými účinky narkózy po zákroku, anebo tou věčně rozsvícenou obrazovkou. Všechno nějak proloulo do probouzejícího se vědomí jako kaleidoskop úplně nesmyslných vjemů. Probral jsem se uprostřed války. Z televizoru na mne mířily kanóny a katusše, samopaly, kulomety, vrhače min a jiná potvorstva, do uší pak bušil hřmot nepřetržitě palby všech kalibrů. Oficiálně se tomu říká boj za mír, lidově však blbnutí na kvadrát. Před zmáždřenýma očima panoptikum zvolna ožívá a já opravdu nevím, jestli ještě spím, či už bdím. Všechno je jinak než jak skutečně bylo, neboť autoři si myslí, že si to nikdo nepamatuje. V různých obcích tak umírá víc lidí, než kolik jich tamní matriky kdy zaznamenaly, jiní zase ne a ne padnout, ačkoli do nich pálí ze všech laufů, kdekdo se nám dneska

představuje jako chrabrý povstalec, ačkoli za války maked, držel hubu a krok. Inu zázraky. Vedle únorového Gottwalda na balkóně nad Staroměstským náměstím už zase není Smrkovský ba ani Clementis, třebaže tam kdysi střídavě byli podle momentální politické módy. Ono se vůbec s nadcházejícím čtyřicátým výročím konce války hodně lže a švindluje. Proto dost falešně zní lkaní nad nelidským bombardováním Drážďan, z něhož my se tenkrát docela radovali a bylo v tom určitě má cynismu než ve stoickém klidu, s nímž celá armáda přihlížela z druhého břehu Visly hromadnému masakru při Varšavském povstání, a to šlo prosím o bratry Slováky. A když jsem u toho bombardování, tehdy v Plzni při leteckém útoku na budovu nádraží které kdysi stavěl můj dědeček, byly sice stovky mrtvých, ale nikoli civilistů, jak se dneska snaží někdo namluvit, nýbrž převážně příslušníků wehrmachtu, jejichž transport tudy právě projížděl. Jakoby toho střílení nebylo už dost, dá nám televize jako bonbónek i kousek falešné romantiky v sentimentálních příbězích rudého bratra Vinetoua, aby i v téhle chvílce oddychu mohly zaznít hromové hole podlých omdlých tváří. Francouzskou produkci snad omlouvá, že asi dost dobře nezná Karla Meye který zase nikdy neviděl skutečného Indiána. Na to se dnešní tvůrci hororů vymlouvají nemůžou a tak šidí vědomě.

pačnými tendencemi. Nás jako Čechů a Slováků v Rakousku se tato věc dotýká bezprostředně tím, že velká část politických uprchlíků jsou naši krajané a jsou trvalým zdrojem dalších přírůstků naší zdejší obce. Klub je však zatím jedinou organizací, která v té věci něco dělá. Vedle pravidelně poradny, osobních intervencí jeho jednotlivých funkcionářů a vydání informační brožury inspirovali někteří jeho členové článek, který v uprchlících přinesla Die Presse 20.4.

SLOVINSKÉ CENTRUM VE VIDNI Korutanští Slovinci "opakuji" 7. května otevření Slovinského centra ve Vídni v Teinfalstrasse. Opakuji proto, že centrum představili zdejšímu tisku již ke státnímu svátku 26. října minulého roku. Tentokrát se snaží o větší publicitu a otevření se má zúčastnit i spolkový prezident. Pozvali i některé jiné organizace národnostních menšin, některé však nepozvali. Mezi těmi druhými je i Kulturní klub, Ústřední maďarský kulturní svaz z Vídne, a část burgenlandských Chorvatů. Za těchto okolností ovšem není možné vydávat zmíněné Slovinské centrum ve Vídni a kulturní odpoledne, které se 7. května koná, za akce národnostních skupin v Rakousku, jak na to Klub ve svém dopise ostatní národnostní spolky a především

spolkového presidenta a jiné představitelů státu upozornil.

PROF. WEINZIERLOVA
STARONOVÝM PŘEDSEDOU

Na valné hromadě rakouského CSSR - Solidaritaetskomitee byla jeho předsedou znovu zvolena univ. prof. E. Weinzierlová, přednosta Institutu pro současné dějiny; jednatelem se stal opět Georg Breuer. Oba vykonávají tyto funkce od roku 74, kdy byl komitét založen, tedy za podstatně jiných podmínek, než jaké jsou dnes: byl tehdy jediným, kdo informoval zahraničí o politické persekuci v CSSR a kdo sbíral prostředky pro pomoc postiženým. Teprve po něm vznikly podobné výbory v NSR a jinde. Na rozdíl od některých z nich však dbal na to, aby pomoc nedostávali jen známí prominenti, nýbrž soustředil a soustřeďuje pozornost na pomoc v zahraničí neznámým nebo málo známým osobám, jak zdůraznil na jeho valné hromadě G. Breuer.

Nebylo toho právě málo, co výbor dosud posbíral a poslal do CSSR: do letoška je to bezmála 1 milion šilinků. Kdybyste chtěli také přispět, jeho konto u Z-Sparkasse má číslo: 602 353 609.1. Informační bulletin o politickém pronásledování v CSSR si můžete objednat na adrese: CSSR-Solidaritaetskomitee, 1150 Wien, Postfach 15

JAN HUS

na filmovém plátně v neděli 14.4. zaplnil opět velký sál kina Tábor. I když některá místa na rozdíl od dřívějších zcela vyprodaných představení zůstala prázdná, potvrzuje se, co jsme napsali: že jde o akci, pro kterou jde zde dost publika a že by se měla stát věcí pravidelnou. Na rozdíl od dřívějších představení bylo v hledišti méně mladých, zejména školáků. Je to škoda, protože i přes svou jistou patetičnost (a dobovou poplatnost) byl film jistě dobrou při-

Je tady hezky. Moc hezky.
Ale mizerná obsluha!

Jeden takový večer nám připravili naši zpěváci popmuziky a naservírovali ho přímo z Moskvy. Pochoduje tam Waldemar Matuška "přes spáleniště" svých lepších dnů, veverka Zagorová se svými eunuchy nás ujišťuje, že "bez chleba nejde žít", čímž ještě výrazně celou tuhle chlebařinu, a vůbec všichni si najednou "vyhrnou rukávy", aby sinapříště zajistili lepší angažmá taky někde jinde, Karel Gott dokonce za pomoci první lekce lidového kursu ruštiny. Meingott, takovou servilitu jsme naposled slyšeli v kolaborantských skečích za protektorátu. Tihle slávici dostali vstupní vízum do Sovětského svazu snadno, zato Ivan Lendl si musil cestu do Tbilisi odříct pro vlekly zánět ucha, což musí být choroba obzvláště latentní, když průvan chytil patrně už dávno ve vrtulníku, na jehož palubě zabloudil kdysi nad území Jihoafrické unie. To se nezapomíná a tak se zřejmě do Kroniky našeho života nedostane. Právě ji odpálili v televizi a krmí nás tím třikrát týdně. Na milost jsou tam sice vzaty vítězné běhy Emila Zátopka, který si posypal hlavu popelem, sotva však shlédneme Zábrodského, Vrzáňovou Drobého, Nedomanského nebo Štastné bratry, ačkoli proslavili náš sport neméně. Nelze přece ukázat všechno, co se za čtyřicet let přihodilo, to by pak museli předvést i propouštění nevinných obětí z padesátých let, přičemž mnohé zastihla rehabilitace

až v krematorních urnách, pokud nebyl popel rovnou vysypán na kluzkou vozovku. Ze mi radši nevykuchali žlučník i s jeho hořkým obsahem. A to jsme teprve na samém začátku osvobozovacích orgií. Obávám se, že naše děti spatří na obrazovkách ještě mnoho mrtvých, rozhodně víc, než jsme jich my sami viděli v průběhu celé války. Jenom jsem zvědav, jak výrobci dokumentů vyřeší poslední dny bojů v západočeských krajích. Pomníčky padlých Američanů na mnoha místech záhadně zmizely, včetně základního kamene památníku v Plzni, a tak by možná bylo nejlepší tvrdit, že i tam byli vlastně rudoarmejci převlečení do amerických uniforem. Jen by se pak muselo nějak vysvětlit, proč tihle osvoboditelé nedošli včas do Prahy, když to měli z Rokycan podstatně blíže než z Berlína. Jestlipak taky jednou, třeba po dalších čtyřiceti letech, budou dnešní tvůrci programů stíháni jako hromadní vrazi našich klidných večerů? Jen jsem se vrátil domů, odvezli moji ženu na výslech do Bartolomějské ulice z večerního posezení u přátel, když estébáci podloudně vnikli do jejich soukromého bytu. Vrátila se ve čtyři ráno a dalších třináct přátel až po osmačtyřiceti hodinách. I takhle možno občany přinutit, aby večer co večer čuměli radši doma na televizi.

21. března 1985

leživosti poznat českou historií. Snad to bude při druhé části této hustitské trilogie, při filmu Jan Žižka, v tomto ohledu lepší.

Z ČESKÉ SKOLY

22.6. se koná besídka, na které za doprovodu hudby Smetany a Dvořáka a na motivy pohádek B. Němcové vystoupí starší žáci.

V létě (28.7.-10.8., příp. 17.8.) se pořádá opět skautský tábor v Dorna, Dolní Rakousko, na který se letos přihlásilo 48 dětí. 1.května byla zorganizována brigáda rodičů a dětí na úpravu pozemku budovaného tábora.

Na svatodušní svátky pořádají skauti výlet do Dorné, děti tu stráví 3 dny v přírodě.

Provoz knihovny v květnu: 9.5., 23.5., 30.5. a 13.6. vždy od 17 do 19 hodin.

SVU PORADA

k výročí 300 let od narození Jana Sebastiana Bacha hudební večer 29. 5. ve 20 hodin v Internationaler Studentenclub, Schotteng.1, Videň 1:
Preludia a fugy z "temperovaného klavíru"; Toccata D-moll pro varhany (Bach-Busoni, v úpravě Bonhardové); hraje Mirek Bonhard (klavír).
Arie pro alt s obligátními hudebními nástroji, Duchovní písně a arie ze zpěvníku Anny Magdaleny Bachové. Zpívá Oldřich Polášek, klavírní doprovod Mirek Bonhard.

K tisíciletému výročí sv. Metoděje se koná přednáška univ. profesora dr. Fran-

tiška Mareše v pátek 24. 5. v 19.30 hod. v katolickém klubu, Seitzerg.5, Videň 1.

VOLEJBALISTE

videňského Sokola, hrající v 1.lize rakouské odbíjené, dostali podle Kronen-Zeitung z 19.4.nového trenéra. Jmenuje se Mohammad Raman.

PRO DOMO

PROČ AMERICANE NEOSVOBODILI PRAHU!

K jubileu konce války a o tom, co z toho vzniklo (a dodnes trvá), bylo řečeno a napsáno mnoho. Klub se vždy vyhýbal tomu, aby pořádal podniky "při příležitosti", protože se snaží získat pro své večery referenty, kteří pro téma, o kterém mají hovořit, jsou opravdu kvalifikovaní. A protože ti až na malé výjimky nežijí v Rakousku, je odkázán na termíny, kdy z jiných důvodů právě do Vídně přijedou. V případě letošního jubilea se však rozhodl sám do Vídně pozvat, a to doc. dr. Ivana Pfaffa z Heidelbergu. Pfaff, sám nestraník, byl v Československu uznávaným historikem a autorem několika odborných publikací. Konec 2. světové války byl tématem výzkumného úkolu, který před časem zpracoval v Německu, část z toho byla pak česky přetištěna na pokračování ve Svědectví. Večer s ním na téma Proč Američané neosvobodili Prahu se koná v pátek 10. 5.

dopisy

Děkuji Kulturnímu klubu za pomoc, které se mi dostalo. Jsem rád - jistě i spolu s ostatními, kteří jsou v podobné situaci jako já - že tu v Rakousku jsou lidé, přesněji Váš Klub, kteří jsou ochotní pomoci, byť i malou radou. Pro nás nově přichází je každá rada či pomoc velmi vítána. Vlastně už jen samo o sobě to vědomí, že tu žijí krajané, kteří nemyslí jen sami na sebe nebo na peníze, je pro nás nově dosti povzbuzujícím pocitem. Proto bych chtěl popřát Klubu další rozvoj v činnosti a těším se, že až se trochu zabydlím, stanu se také jeho členem. Prosim, Váš bulletin mi zasílejte (do doby, než se

stanu výdělečně činným za tím ještě zdarma) na novou adresu.

S pozdravem

Ošťádal

Chci jen poděkovat za repliku v Klubu (duben 85). Do- volíte-li, přetiskneme ji v čísle 3 Reportéra. A jen pro vaši informaci - tím undergroundovým randalistou byl myšlen jistý pan ... - já nechtěl uveřejňovat jméno. Jinak děkuji za všechny naše nové utečence za intervenci u ministerstva zahraničních věcí. I když jste to udělali "bez vavřínů" (víte, že to byl název mé první knížky povídek o zapomenutých vynálezcích, když mi bylo 20 let?), jestli to dobře dopadne všeobecně, ty vavříny vám patří.

Srdečně Váš

Vladimír Skutina

Vážení, jsem v úděsné časové tísní, nemám absolutně čas na přednášky a činnost Klubu. Nezůstávám tedy členem, ale prosím o další posílání bulletinu, jehož úroveň se za krátký čas tak obdivuhodně zlepšila. Doufám, že se za nějaký čas můj časový plán trochu uvolní a já budu mít opět čas se přijít podívat.

Vl. Dvořák, Videň 20

Vážená redakcia, píšem Vám najmä preto, že som si prečítal v záhlaví Vášho bulletinu, že sa jedná o Kultúrny klub Čechov a Slovákov v Rakúsku. S údivom som prijal okolnosť, že v č. 4 ste nezaujali žiadne redakčné stanovisko k listu čitateľa Josefa Vozába, v ktorom sa vyslovuje k uverejneniu článku "Slovensko-zem neznáma". Myslím, že pravom ste ho nazvali od- vážnym. Na tom by pravda nič nebolo, keby bol odvážny, len keby bol objektívny a pravdivý. O to viac chyba objektivity a základná zna- losť vecí a informácií čitateľovi J.V. V jeho liste sú nápadné črty typického českého nacionalizmu, síce trochu aktualizovaného, ale o to absurdnejšieho. Vzhľadom na "tiežnázory", s ktorými nás J.V. v dopise zo- známil sa nečudujem jeho skúsenostiam, ktoré, údajne na vlastnej koži, zažil na Slovensku. J.V. píše (citujem): Nepovažujú se za od- borníka na slovenskou prob- lematiku ... "Mé znalosti z historie nejsou příliš valné ..." Ešte že tak! Ale cíti sa kompetentným robíť takéto uzávery v tak citli- vej oblasti, ako sú vzájom- ne zložité historické vzta- hy Čechov a Slovákov ...

Promíte dotaz —
jste filozof nebo
alkoholik?

Moja matka je Češka, otec Slovák. Ubezpečujem J.V., že povedané jeho slovami ja "som zažil celú Husákovu éru" jej absurdnosť a obľudnosť, ale nezdielam súhlas s jeho "rozpráváním pri pive", ako na mňa jeho list posobí. Myslím si, že J.V. zábovi s týmito názormi ani na Západe "stromy do neba neporostú". Práve naopak. Takéto výčitky vyplývajú z historického podceňovania inteligencie Slovákov, ktoré by už raz mali Češi prekonať. Kto zmýšľa takto, nechce v budúcnosti spoločný demokratický štát našich oboch národov. A to potom treba povedať otvorene. Keď sa takto predpojate píše o Slovákoch, ako to vyplýva zo spomenutých dvoch uverejnených článkov, tak musím primerane odpovedať.

Ostávam s úctou -

PAFO, Rakúsko

ZE SPORTU

ÚSPĚCH ČS. STOLNÍCH TENISTŮ

Na 38. mistrovství světa ve stolním tenisu, které se konalo ve švédském Goeteborgu (28.3.-7.4.) dominovali - stejně jako před dvěma lety v Tokiu - reprezentanti Číny. Získali šest prvenství ze sedmi možných, nemluvě už ani o množství stříbrných a bronzových medailí. Cím se dá vysvětlit tato čínská převaha? Herní styl Číňanů se zakládá na skvělém podání a na co nejrychlejším zakončení bez větší herní rozehrávky; je to totální útok. K tomu je pochopitelně zapotřebí vynikající kondice, rychlost a skvělá oboustranná (forhendová i bekhendová) technika. Naproti tomu hra Evropanů je založena na topspinu a rotacích, čímž zároveň postrádá rychlost. Je to pro diváky libivý stolní tenis, ale jím Evropani Číňany neporazí. Tím se dá také vysvětlit, proč ve 1/4 finále mužské dvouhry bylo 5 Číňanů a další 3 Asiaté (po jednom hráči z Hongkongu, Japonska a Jižní Koreje), kteří mají k čínskému hernímu stylu nejbližší. Jediným "bolavým místem" Číňanů je pánská čtyřhra: na MS 83 v Tokiu zvítězil v této soutěži jugoslávský pár Šurbek, Kalinič, letos v Goeteborgu švédský pár Appelgren, Carlsson, který ve finále porazil čs. dvojici Orłowski, Panský 2:0.

Orłowski s Panským porazili ve 1/2 finále nejlepší čínský pár Tiang Tia-liang, Cchaj Cen-chua 2:1. Stříbrnou medaili získal také čs. pár Panský, Hrachová, který ve finále smíšené čtyřhry prohrál s čínskou dvojicí Cchaj Cen-chua, Cchao Jen-chua 1:2. Tyto úspěchy vynesly Československo v hodnocení států podle medailí na pěkné 3. místo hned za celky ČLR a Švédska. Je to největší úspěch čs. stolního tenisu od MS 73 v Sarajevu, na němž čs. reprezentanti získali jednu stříbrnou a jednu bronzovou medaili. Ve dvouhřích se mezi muži nejdále probojovali Panský a Orłowski, ale i pro ně se stalo 3. kolo konečnou stanicí. Oba prohráli zbytečně, jak Orłowski se Švédem Appelgrenem, tak zejména Panský s Bulharem Lukovem. Ve dvouhře žen se nejdále probojovala Pelikánová, která v boji o postup mezi posledních 16 hráček porazila mistryni Evropy Popovovou ze SSSR 3:0. V soutěži družstev obsadili muži Československa 7. a ženy 8. místo. Znamená to, že se muži v porovnání s MS 83 v Tokiu zlepšili o 3 stupínky a ženy pohoršily o 2. Z tohoto pohledu by se tedy mohlo pokládat 7. místo mužů v Goeteborgu za úspěch. Je to však jen relativní úspěch, protože čs. reprezentanti měli na víc. Klopýtli v zápase o postup do semifinále s týmem Maďarska, s nímž prohráli 2:5. Více se v tomto zápase čekalo od Panského a Brody, v jejichž silách bylo vyhrát nad Kristonem a Takacsem, kteří patří jen k evropskému průměru. V boji o 7. místo však čs. reprezentanti

získali skalp loňských mistrů Evropy - týmu Francie, který porazili 5:2. Oporami čs. týmu v soutěži družstev byli Jindřich Panský (úspěšnost 14:8) a Milan Orłowski (úspěšnost 12:6). Soutěž družstev vyhráli suverénně Číňané, kteří měli jen jednu slabší chvíli: utkání s Jižní Koreou vyhráli těsně 5:4. Špička se tu neustále rozšiřuje, o čemž by mohli nejlepší vyprávět bronzoví z Tokia - Maďari, kteří v Goeteborgu skončili třináctí, a Angličané - desátí. Čs. reprezentantky měly slabý začátek, zato se jim pak povedla šňůra vítězných zápasů, k nimž zejména po výsledkové stránce patřila střetnutí s Francií (3:1) a Japonskem (3:0). Z počátečních obav se nakonec otevřela dvířka až k medaili, která se však opět zavřela po prohraném utkání s Nizozemím (2:3). Čs. reprezentantky měly v soutěži družstev velmi nestálou formu. V začátku podržela družstvo Pelikánová, zatímco Hrachová se u stolu "trápila". Pak se situace obrátila: Hrachová se zápas od zápasu zlepšovala, zatímco Pelikánová ztrácela sebedůvěru a v posledních dvou střetnutích o 5. - 8. místo se SSSR (2:3) a Japonskem (2:3) nevyhrála žádnou dvouhru. I v soutěži družstev žen jasně dominoval celek Číny, který během celé soutěže neztratil ani bod. Za rok se sejdou nejlepší stolní tenisté na ME v Praze a za dva roky na MS v Dillí. V roce 88 se stolní tenis poprvé objeví na letních olympijských hrách.

Dr. Milan Skřont

Přihlašuji se za člena Kulturního klubu
Přihlašuji se k pravidelnému odběru bulletinu
Zašlete mi 3 čísla bulletinu na ukázkou zdarma
Mám zájem o zaslání bulletinu, ale zatím nemohu zaplatit předplatné
(nehodící se škrtněte)

Jméno

Přesná adresa

chcete uvést rok narození
povolání
od kdy jste v Rakousku
jak jste se o Klubu dozvěděl-a?

.....
podpis

Vyplněné zašlete na adresu:
Kulturní klub, 1090 Videň, Lustkandlg.4 21

Program

**PROČ AMERICANÉ
NEOBSADILI PRAHU**

přednáška
IVANA PFAFFA

pátek 10. května v 19.30
Dreihackengasse 7
Viedeň 9

buffet Jelínek

PRAVIDELNÁ PORADNA PRO UPRCHLIKY

se koná jako vždy půl hodiny před klubovním večerem. Prosíme všechny, aby se na nás obraceli jinak jen ve skutečně neodkladných případech.

film

31. 5. HOTEL MODRÁ HVĚZDA

Veselohra natočená v době okupace. Režie Martin Frič. Hrají: L. Pešek, J. Pivec, O. Nový, N. Gollová, A. Novotný.

domácí inzerce

GRAFICKÉ PRÁCE

všeho druhu, návrhy firemních značek, plakátů, oznámení apod., Z. B., Zinnerg. 27 31, tel. 76 58 164.

MALE TRANSPORTY

provádím levně a rychle tel. 9379062.

DARUJI

magnetofon na velké pásky, hlavu je nutno opravit, tel. 901 81161.

HLEDÁM JAKOUKOLI PRÁCI

nebo možnost výdělků. Vyučená litografka, restaurátorka (obrazy, sochy), též úklid a šití.

VYUČENÝ TESÁŘ

se sedmi lety praxe hledá zaměstnání. Tel. 02854/369.

VYUČUJI ANGLIČTINĚ

ovládám řezbářské a textilní výtvarné techniky - naučím nebo pomohu. Nabízím pomoc jako fotograf. Auto mám k dispozici, prostor pro tyto činnosti nikoliv. Mám zájem i o jiné práce.

Marie a Vladimír Bosák, Hauptstrasse 41, A-2571 Altmärkt, Niederoesterreich.

VIM O ZAMĚSTNÁNÍ

pro dva perfektní kniháře. tel. 5624353.

PRODAM

kompletní druhý ročník Peroutkova Dnešku (46 čísel, duben 1947 - únor 1948) za pět set šilinků. Tel. 7620875.

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Hana Paulová, Viedeň 17, Neuwaldegerstr. 41/21, tel. 4605343.

ŮREDÍ PŘEKLADATELKA

z češtiny, slovenštiny, maďarštiny, překlady a ověřování osobních dokumentů a

obchodních a technických textů. Margarette Fischer, Deublerg. 46/6, Wien 21, tel. 306804.

ČESKÁ GALERIE ATELIER JAN

Jan Brabenec, Spittelberggasse 7, (za Volkstheatrem), tel. 96 38 552.

GRAMODESKY, KAZETY

objednávejte na adrese Karel Havelka, tel. 7514522, nebo 5779213.

UBYTOVÁNÍ VE VIDNI

150 šil. za osobu a noc, Miloslav Seda, Westbahnstr. 18, tel. 93 88 112 nebo 64 57 415.

PENSION MILAN ZELL AM SEE

Zelermoosstr. 75, česká společnost z celého světa; tel. 6542/7113.

KNIHKUPECTVÍ PASTRŇAK

velký výběr knih, gramodesek, kazet, plakátů a obrázků; Viedeň 7, Lindengasse 5, tel. 96 37 79.

HLEDÁTE ČESKY NEBO

SLOVENSKY MLUVÍCÍHO LÉKÁŘE?

MUDr. Stanislav ŠTĚRBA,

univ. doc., odborný lékař pro vnitřní choroby, zejména srdce, Viedeň 11, Simeringer Hauptstr. 80, tel. 74 12 08.

MUDr. Vladislav LIPTÁK,

odborný lékař pro vnitřní choroby, Viedeň 1, Zelinkag. 12, po-čt. 15.30-18 hod., tel. 63 58 34.

MUDr. Břetislav HALPERN,

praktický lékař, Viedeň 10, Malborghgasse 31, tel. 62 23 45.

MUDr. Zdenka GABRIEL-WEISS

odborná ortopedka, též dětská. Všechny malé nem. poplachy, žluté "Krankenscheine" MA-12. Viedeň 5, Grueng. 9/2, přízemí. Tel. 574460, domů 398101.

KLUB

ČESKO SLOVENSKÝ KULTURNÍ KLUB

Informační bulletin. Majitel, nakladatel, vydavatel a tisk Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Viedeň 9, Lustkandlgasse 4/21. Vychází měsíčně mimo prázdnin. Cena 6 šilinků. Roční předplatné 60 šil. včetně poštovného. Pro členy Klubu je předplatné zahrnuto v příspěvcích, pro nově

příšedší, studenty, penzisty a pod. v případě potřeby zdarma. Bankovní spojení Zentral-Sparkasse, Konto Nr. 602 378 309 Redakce a administrace Zuzana Richterová, Viedeň 20, Ospelgasse 13/15, tel. 3546035.

Informationsbulletin, Medieninhaber (Verleger), Hersteller und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Oesterreich, Wien 9, Lustkandlgasse 4/21. Erscheint monatlich. Preis Sch. 6. Jahresabonnement Sch. 60. Redaktion und Administration Dr. Z. Richterová, Wien 20, Ospelgasse 13/15, Tel. 35 46 035.

OFFENLEGUNG NACH DEM MEDIENGESETZ: "KULTURNI KLUB" ist ein Informationsbulletin des Vereins "Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Oesterreich", das sich zum Ziel setzt, sowohl seinen Mitgliedern und Freunden, als auch breiterer oesterreichischer Oeffentlichkeit den Zutritt zur tschechoslowakischen demokratischen Kultur, Wissenschaft und Kunst zu ermoeglichen. Dies ist auch Aufgabe des Bulletin.

Vorstand des Klubs: Přemysl Janýr, Vorsitzender, L. Kunc, Vorsitzender-Stellvertreter, H. Paul, Schriftfuehrer, B. Brejcha, L. Libalová, I. Medek, J. Chmel, Dr. A. Zdráhal, K. Jakl, J. Mařík, alle Wien 9, Lustkandelgasse 4.

KLUB

KULTURNĚ
ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

6

ČERVEN
1985

aut. věnu. zapečeteno 22. 12. 1985
"Dědům? nebo třeba 11."

Z OBSAHU

Poděkování je drahokam.....	3
rozhovor s nakladatelstvím Index	
Česká a slovenská kultura.....	9
Nová knížka R. Luži, česká kultura v Polsku, centrum Velké Moravy	
Četli jsme.....	5
Chňoupkova návštěva ve Vídni	
Nový dokument Charty 77.....	6
Vojácké osudy.....	7
ukázka z knihy V. Sachera	
Kam až armády dojdou.....	8
Zamyšlení nad mistrovstvím.....	12
Otevření slovinského centra.....	13
Charta národnostních skupin.....	14

MAME PŘECE

společný zájem

Sejdou-li se kdekoli ve světě dva Češi, potřesou si pravicí a dají se spolu do řeči. Nevadí jim, když je jeden z nich holohlavý a druhý zrzavý, Slávista nebo Spartan, z Hradce nebo z Pardubic, jestli je jednomu dvacet a druhému třikrát dvacet. Ostatně stejně je tomu u Němců a Taliánů i Habešanů. U Čechů a Slováků je to ale silnější, snad proto, že je nás méně a čím je některých méně, tím víc spolu drží.

Vyjímky jsou ve všem, i v tomhle. Češi ve Vídni nežijí rozdělení ani na příznivce Sparty a Slávie (kteří by alespoň drželi společně palce, kdyby nešlo o ligu, ale o mezinárodní zápasy), ani podle politické příslušnosti. Dělitkem je doba jejich "rakušanství": mnozí z těch, kteří sem přišli teprve před několika lety nechtějí mít nic společného s Čechy, kteří jsou tu už pomalu dvě desetky let (pokud ovšem nepotřebují jejich pomoc), ale ještě častěji ti, kteří se tu (samozřejmě bez vlastní zásluhy) už narodili, nechtějí mít nic společného s jedněmi ani s druhými.

Něco pochopitelného na tom samozřejmě je. Tak jako je to ve sporu generací, působí i zde různá historická zkušenost, která utvářela myšlení přistěhovalců a dodnes se projevuje v jejich kulturním zázemí. U jedněch ho tvoří samizdaty, ale i konzumní nenasyčenost, u druhých (dnes sentimentální) vzpomínky na rok 1968 (které mají pro ty nejmladší příchut vzpomínek našich otců a dědů na bitvy na Soči). Třetí to vše zahrnují, český a slovenský "svět" pro ně končí první republikou, která jim byla zástítou v jejich úsilí o udržení národní, ale i kulturní a sociální identity v tehdy nepřátelském jinonárodním okolí; republika měla ve světě prestiž, dodávající jim sebevědomí, zatímco za všechny pozdější události bylo nutné se stydět a zapírat, že by s tím měli cokoli společného. Bylo by možné o tom všem samozřejmě diskutovat, bylo by možné položit otázku, zda svou minulost oprávněně vidíme oněmi černými brýlemi sebestmrkačství, jak jsme o tom na tomto místě psali před měsícem. Ale o to teď nejde.

Při příležitosti otevření Slovinského centra ve Vídni (píšeme o tom na jiném místě) opakoval předseda Menšinové rady, že tato organizace má výhradní právo zastupovat Čechy a Slováky v Rakousku; jen ti, kdo tu žijí už několik generací, tvoří českou a slovenskou menšinu.

A co ti ostatní, kterých je jen od r. 1968 na 18-20 tisíc? To je pro Menšinovou radu cizí element, který s menšinou nemá nic společného; už proto, že se nezapojuje do zdějších, už existujících, organizací. Jmenoval-li dr. Petřík mezi nejpočetnějšími menšinovými organizacemi třeba Sokol, kolik v něm sportuje těch, kteří do Rakouska přišli teprve nedávno? A mluvil-li o české škole, měla by ještě dost žáků, kdyby

KDO CO KDY KDE?

VZPOMÍNKA NA BISKAJ

premiéra hry Pavla Kohouta v Burgtheatru, je plánována na 31.10. Choreografie Martinovič, výprava O.Kohout, hudba M.Bonhard.

JIRIMU MORAVOVI

Jehož povídku Promovaný sluha jsme přetiskli v loňském bulletinu, vyšla v Oesterreichischer Bundesverlag kniha s názvem Der k.k. Dissident Karel Havlíček. Kniha má 248 stran a je bohatě ilustrovaná.

O DOBRODRUZSTVICH

videňského Čecha Tibora Zlochy, který se po dvacetileté kariéře reportéra a tvůrce reklamních textů vydal v čílu na 6200 km dlouhou cestu po Amazonce, přinesl Kurier celostránkový článek. T.Zlocha se rozhodl zásobovat misionářské stanice léky pro domorodé obyvatelstvo amazonských pralesů. Pro svůj projekt hledá dárce a sponzory.

OBRAZEK NA 1.STRANE

pochází od malířky, litografky a restaurátorky M.Zapletalové, která přišla do Vídně před necelým rokem.

LUDVIKU KOLINOVÍ

bývalému předsedovi Českého srdce (ze své funkce byl v 70 letech vytlačen) udělil prezident dr.Kirschschlager Zlatou medaili Rakouské republiky za zásluhy o českou a slovenskou menšinu a za činnost na poli sociální. Upřímně blahopřejeme.

Dr. JIRÍ SKOLKA

se zúčastnil za Klub Evropského kongresu národnostních menšin, která se konala v květnu v Ženevě. Byl jediným účastníkem z řad vídeňských Čechů a Slováků, jejichž existence byla pro mnohé z přítomných objevem. Dr.J.Skolka na konferenci přednesl referát "Národnostní skupiny a politická emigrace-Češi ve Vídni", ve kterém na příkladě Čechů a Slováků ve světě doložil, že tak jako kdysi hospodářské vedou dnes politické motivy k vzniku národnostních menšin.

DR.JAN STANKOVSKÝ,

čestný předseda Klubu, je spolu s dr.Bedřichem Levčikem autorem studie pro Hospodářskou a sociální radu OSN "Profil rakouského zahraničního obchodu s Východem a Západem v 70 tých a 80 tých letech." Studie přináší mimo úvodní historický pohled na vývoj před válkou a těsně po válce přehled vývoje rakouského zahraničního obchodu se zeměmi RVHP a srovnání podílu tohoto obchodu v rámci zemí OECD; analýza je dopl-

něna podrobnými tabulkami. Studie byla původně vypracována pro zasedání Hospodářské komise OSN pro Evropu a nyní ji pro její zajímavost vydal Wiener Institut fuer internationale Wirtschaftsvergleiche.

MAGAZIN VIENNA LIFE

který vychází anglicky ve Vídni, přinesl článek známého amerického novináře Alana Levyho "The Kriz Caper", který popisuje útěk českého reportéra a spisovatele Vla dimíra Kříže přes Jugoslávii do Rakouska.

POCTA JAROSLAVU SEIFERTOVI

se jmenuje pořad, který připravil Theater Brett. Ten, kdo by se domníval, že Seifertovy verše v němčině (a v některých případech francouzštině a angličtině) mu budou znít cizí, bude příjemně překvapen. Jednoduchou ale citlivou a působivou inscenací připravili Kavinovi večer poezie, jaký jsme ve Vídni ještě neviděli. Mají ho na programu do 22.6. a stojí za to ho vidět.

O MUDR. TOMASOVI ČECHOVI,

který před půldruhým rokem emigroval do Rakouska a nyní pracuje jako lékař ve Štýrsku, přinesla obsáhlou reportáž vídeňská Illustrierte Wochenschau. Ličí v ní, jak přivedl k životu chlapce, který byl klinicky mrtev.

nebylo dětí nových emigrantů? Ti noví, kteří cvičí v Sokole, ti, jejichž děti zachránily existenci české školy a především mnoho a mnoho dalších, mají však natolik odlišné kulturní zájmy a natolik specifické sociální problémy, že jsou nuceni hledat pro ně vlastní adekvátní organizační formy. Českou a slovenskou menšinu vytvořili lidé, kteří sem přicházeli za staré monarchie z hospodářských důvodů. Mnozí sem chodili jen na sezonu, ale ti, co se zde usídlili trvale, zahrnovali do menšiny i je, neboť si uvědomovali, že čím jich je víc, tím lépe. Platí dnes opak? Krajanům, kteří v Rakousku vytrvali přes dvě reemigrace a vše, co bylo tehdy s národním přežitím spojeno, vděčíme za zachování základů národní pospolitosti; lidem, kteří dnes z Československa odcházejí z politických důvodů, to usnadňuje rozhodnutí zůstat právě zde. Ale je nutné si položit otázku, jak dlouho ještě může tato národní pospolitost přežít? Biologický čas je v tom směru neúprosný. Řekli jsme, že každá generace se liší od té předchozí v důsledku své odlišné historické zkušenosti, odlišné společenské reality, která ji formovala, odlišné kultury, kterou

si vytvářela. Platí to o generacích, které vedle sebe žijí, vzájemně se poznávají a vzájemně na sebe působí. Tím víc to platí o generacích, kterým toto spolužití chybí; to je náš případ v Rakousku. Bylo by absurdní vyžadovat, aby se jedni přizpůsobili druhým. Noví emigranti jsou po letech, kdy byli vystaveni tlaku přizpůsobit se, zapojit se, nechat se "výlučně zastupovat" proti své vůli, na to velmi alergičtí. Ale vraťme se k počátku. Není mezi námi, Čechy a Slováky v Rakousku, vůbec žádný vztah, vyplývající z naší národní příslušnosti? A je-li přec, není v nás alespoň ta trocha tolerance, jakou předpokládá vzájemné uznávání se a respekt? (Ani jedno ani druhé přece nevylučuje rozdíly v názorech!) Budeme skutečně žít stále v jedné zemi, často v jednom městě a přitom se tvářit, že kromě nás už nikdo neexistuje? Budeme v tom pokračovat, ačkoli tím sobě jako celku, ale i jednotlivcům, škodíme? A nebo se dáme do řeči? Text dopisu, který Kulturní klub zaslal Menšinové radě; Českému srdci, Sokolu, Slovenské Besedě.

PENIZE

stojí dnes všechno, i náš bulletin. Stojí o mnoho víc, než když jsme ho začali dělat (tehdy v osmerkovém formátu a s několikastránkovým rozsahem) a kdy jsme vykalkulovali předplatné na 60 šilinků ročně. Dnes za to pořídit tak 5 čísel, tedy polovinu ročníku, rozdíl jsme byli nuceni hradit z členových příspěvků na činnost Klubu, ale to nepovažujeme za únosné. A tak jsme nuceni předplatné zvýšit na 100 šilinků za rok, tedy za 10 čísel.

Pro ty, kterým se to zdá hodně: rozdíl je cena necelých dvou krabiček cigaret, přepočteno na celý rok tedy jedné cigarety za 10 dní, to jistě nikomu neudělá díru do rozpočtu. Budeme se snažit i nadále zlepšovat bulletin jak po technické stránce, tak obsahově (jen z finančních důvodů jsme třeba nemohli dělat seriál *Kam až armády dojdou* jako přílohu a protože je o něj mimořádný zájem, nechtěli jsme ho zkrátit a byli jsme nuceni omezit přechodně jiné rubriky).

V dnešním čísle tedy najdete opět složenku. Prosíme, abyste ji použili - buď k zaplacení předplatného na dalších 10 čísel, tj. 100 šilinků nebo na zaplacení členských příspěvků, je to i nadále 150 šilinků; v této částce je už zahrnuto předplatné na bulletin.

Slovo k těmto členským příspěvkům: podle stanov je členem Klubu ten, kdo se za člena přihlásí a zaplatí příspěvky (ve výjimečných případech může být jeho členství výborem Klubu zamítnuto). Protože na podniky Klubu mají přístup jak členové, tak nečlenové Klubu, může někdo položit otázku, proč by vlastně měl platit víc. Předpokládáme, že tyto členské příspěvky poukazují především účastníci večerů a ti, kdo chtějí činnost Klubu podpořit.

I klubovní večery něco stojí: sál, úklid, nezřídka cestovné přednášejícím. Nemálo stojí také promítání videokazet na velký formát. Je pravda, že jsme v posledních dobách začali při těchto večerech vybírat "do klobouku" na režii, ale to, co se vybere, stačí jen málokdy.

Klub má však výdaje nejen s vydáváním bulletinu a pořádáním večerů. Nepíšeme o všech akcích a podnětech, které pro Čechy a Slováky v Rakousku dělá a které taky něco stojí. To a eventuelní schodek bulletinu je financováno z oněch 50 šilinků, které členové Klubu a jeho přátelé dají navíc k pouhému předplatnému. Považujete-li tedy činnost Klubu za užitečnou, podpořte ji poukazáním členských příspěvků (samozřejmě uvítáme i příspěvky vyšší).

Poděkování je drahokam...

ROZHOVOR
S NAKLADATELSTVÍM
INDEX

Začneme starou písni: exilovým nakladatelstvím se nedaří dobře...

Exilová nakladatelství nežijí v normálních podmínkách a nikdy v nich žít nebudou. Vznikla nikoliv proto, že jejich čtenáři nemají co číst, nýbrž proto, že se jim nedostávají určité knihy, že určití autoři nesmějí ve své vlasti publikovat. Kladou si proto úkol dostávat své publikace tam, kde jsou zakázány a kde je čtenářská i autorská nouze největší. Exilová čtenáři pro ně nejsou jedinou cílovou skupinou, i když důležitou skupinou jsou, totiž platíci. Postupně jim však tato skupina taje před očima: stárne, mládne, orientuje se na jiné jazyky, na jiné okruhy otázek. Zájemci "doma", ve staré vlasti, však neřidnou, spíš rostou! Těm, kteří chtějí být "normálními nakladateli" nezbývá než se podívat na trh.

Nemusíte se i vy dřív nebo později přizpůsobit? Magaziny, detektivky, rodokapsy, "spotřební čtení" má přece milionové náklady...

Museli bychom, kdyby bylo nutné se vydáváním knih žít. Nemusíme a nesmíme, chceme-li zůstat věrni úkolu, o němž jsem se zmínil.

V exilové veřejnosti jsou stále slyšet otázky: jak vypadá kalkulace, jaké jsou výrobní náklady, kolik je subvencí a od koho? Nevím čím to je, že zájem je spíše o chudé nakladatele než o bohaté hostinské či zubaře.

Já vím. Odpovědět mohu jen za Index: Vydáváme knihy v nákladech jednoho až dvou tisíc exemplářů, ale někdy také jen pět set - jak kdy. Kalkulujeme jak umíme, jistě někdy i špatně, někdy vůbec ne, když považujeme za nutné něco vydat, byť to na sebe nevydělá. Index subvence neměl a nemá žádné. Nemáme-li dost prostředků, zabrzdíme nebo hledáme koproducenty. To vede buď k oboustranné spokojenosti (spolupráce s Listy, Svědectvím) nebo prohloupíme.

Hora, Čep, Saldův zápisník dříve také nevycházely ve větších nákladech a ještě muselo zůstat soukromým vydavatelům na zisk.

Nemuselo. A mnohdy, v případě těchto autorů, také nezbylo. Nadto nelze srovnávat lidská práca byla levnější, čtenáři na desah, ne rozptýlení po světě, komunikace s nimi snadná, celá čtenářská obec za zády...

Nakladatelství dostávají peníze i od nadace Charty 77 ze Stockholmu. Jsou s tím spojeny nějaké závazky?

Nadace je někdy našim koproducentem, to pak stojí v tíráži knihy. Nebo nám v několika případech peníze výhodně půjčila. Jedná se vesměs o knihy signatářů Charty 77. Závazky z toho pro nás nevyplývají žádné kromě samozřejmosti: vrátit nebo přesně vyúčtovat.

A stát, strany a církve?

Nepůsobíme v zemi, kde je zvykem podporovat kulturní činnost, natož emigrační, nebo kde by existovala multikulturní koncepce jako v zemích přistěhovaleckých. Pro ty, co mají peněz dost, jsme moc vlevo, pro ty, co jich mají méně, zase moc vpravo, pro pravověrné všech církví jsme zas moc vlašni, pro případné ateisty zase moc nábožensky tolerantní. Jedni o nás říkají, že se nám hodinky zastavily v roce 1968, druzí opět vyčítají, že se příliš orientujeme na dnešek a zítřek a málo na minulost a tradice. Zásadně nesouhlasíme s námitkami: ta či ona kniha "neměla vůbec vyjít", protože autor či téma někomu nevoní. Každá kniha je kus svědectví o stavu světa a ducha - závěry si vyvodí každý sám. Přitom nás ale samozřejmě mrzí, věnují-li časopisy převleklý zájem jen malým částkám nebo střílejícím abatyším a jiným velelidlům, nenaždou však řádku pro solidní mnohaletou práci třeba v knize Strmiskové.

Jistě máte koncepci priority. Kterým knihám dáváte přednost?

Zůstaňme na zemi. Nových titulů i autorů je sice stále dost, ale zase ne takové zástupy, abychom si mohli vybrat, jak chceme. Na mysli mám teď hlavně rukopisy literárně zralé, nikoli šuplata plná osobních výpovědí nebo pokusy více méně grafomanské.

Poměrně častá námitka proti novější próze je její údajná nemravnost. Za pornografa je málem pokládán Skvorecký, Gruša, či Moc...

Kdo se vzrušuje tou či onou scénou a ujde mu humánní, mravně pozitivní vyznění celého díla, toho upřímně lituji.

K významným a doufáme, že také úspěšným knihám patří teď

ČESKÁ A SLOVENSKÁ kultura

JAROMIR SAVRDA

HRY NA BASNIKY

Než začne hra
všichni co hrají
tváří se vznešeně
a přísahají

pak ti co přísaha
jim není vhod
jsou zamčeni

někam na záchod
a dobře zajištěni petlicí
nežli je uškrtí

To budou básníci

Ti ostatní
(co chtěli přísahat)
dostanou tituly
a nemusejí psát

Ze sbírky básní
HODINA V UZKYCH
1985

ROZHOVOR S NAKLADATELSTVÍM INDEX:
"PODEKOVÁNÍ JE DRAHOKAM..." (dokončení se str. 3)

Pisáčky Dominika Tataruky. Nebude vůči nim vznesena stejná námitka?
Obávám se, že ano.

Proč vydáváte Tataruku slovensky?
Chceme českému čtenáři ukázat, jak vypadá slovenština jako moderní jazyk se vši pružností, krásou a nuancemi z pera velkého spisovatele. Druhým důvodem proč jsme Tataruku nepřekládali je přesvědčení, že text by na mnoha místech musel ztratit barvu a půvab.

Takže i v případě Písaček je možné očekávat výtky.
Vynadáno dostáváme vlastně po vydání každé knihy, z nějaké strany a z nějakého někdy až neuvěřitelného důvodu. Proč by měl být Tataruka výjimkou? Pochvaly jsou úzkým profilem a poděkování—to je drahokam už téměř neexistující. Ale jsou zde přece nesporné úspěchy. Jste například vydavatelem autora, který dostal Nobelovu cenu za literaturu. Jaký je to pocit?
Jsme jedni z mnoha. O rozšiřování Seifertova díla se zasloužili vydavatelé doma i ve světě. Pokud vůbec smí odlesk ceny padat na jiná ramena, pak myslíte raději na Petlici a její obětavé opisovačky.

KDE BYLO CENTRUM VELKÉ MORAVY?

Nové objevy v Mikulčicích oživily diskuse o tom, kde bylo centrum Velkomoravské říše a kde sídlo moravského arcibiskupa Metoděje. Dosud byly odkryty základy 12 církevních staveb a knížecího paláce. Každoroční významné nálezy se zdají potvrzovat tezi, že zde v jihomoravské nížině bylo sídlo dynastie Mojmirovců, totožné s "nevýslovnou pevností" i "starým městem", o kterých se píše v Letopisech fuldských. U trojlodní mikulčické baziliky bylo odkryto "baptisterium", místo, kde se křtílo a v souvislosti s tím je zde možno hledat biskupský chrám. Letošní výročí Metodějova úmrtí (885) intenzivně oživilo otázku, kde byl vlastně Metoděj pohřben. Jeho hrob se podobně jako "katedrální" nebo "veliký" chrám moravský, uváděný v legendách, hledá v Sadech u Uherského Hradiště. Mikulčická bazilika je však mnohem větší a vůbec celé nahromadění církevních staveb na knížecím hrade a jeho podhradí na poměrně malé ploše vede k zamyšlení nad tím, zda zde nebylo ono již více než celé století hledané sídlo Metodějovo. Bylo by takto úzce spojeno s opevněnou rezidencí kní-

VLADIMÍR RENCIN

se stal vítězem 7. mezinárodního bienále humoru a satiry "Gabrovo 85" v oboru karikatury. Bienále se zúčastnilo 2.673 tvůrců z 53 zemí.

žeci, což bylo v 9. století běžné i mimo území Velké Moravy. Z celkového areálu o ploše 200 ha byla za posledních třicet let prozkoumána jen asi tři procenta. Výzkum tu tedy potrvá ještě celá desetiletí.

KATU KABANOVOU

L. Janáček uvedla v polovině května opera v Manzu. Titulní roli zpívala Marie Slávková, Frankfurter Rundschau na okraj zdařilé inscenace píše: Janáček se podivuhodně prosadil, že v současné době nejvíc hraným československým skladatelem a předstihl pravděpodobně dokonce Smetanu, od něhož se hraje vždy jen Prodaná nevěsta. Podle tohoto listu těžší Janáček z feministického ducha doby, který je příznivě nakloněn tragickým ženským osudům.

ZA NEJVÝZNAMNEJŠÍHO ČESKÉHO

a snad i evropského autora" označuje Die Presse (18.5.) Milana Kunderu v úvodu k celostránkovému rozhovoru s ním, který převzala z milánského deníku Corriere della Sera.

ODBOJ V RAKOUSKU 1938-45

Je titul německého překladu anglického originálu knihy Radomíra Luži, která vyšla v květnu ve vídeňském nakladatelství Bundesverlag.

První odbojové skupinky vznikají v Rakousku bezprostředně po anšlusu. Jejich pokus získat pro odboj důležitější vedoucí politiky nemá úspěch: ti jsou přesvědčeni, že ilegální činnost proti protivníkovi, který měl ve všech ohledech jasnou převahu, by byla beznadějná. Jednotlivá ohniska protinacistického odporu tedy za-

čla svou činnost na vlastní pěst. Tím nedošlo k vytvoření jednotného vedení; výhodou této situace však bylo, že odhalení některých skupin nevedlo - v důsledku jejich izolace - k odhalení ostatních. Význam tohoto odboje se projevil na konci války, protože přispěl k uznání Rakouska jako samostatného státu. Poněkud paradoxní je skutečnost, že autorem tohoto obsáhlého (400 stran) a reprezentativního díla není žádný domácí historik, ale Čech; při svých pobytech ve Vidni, kdy ke knize sbíral materiál, byl také několikrát hostem v našem Klubu.

ČESKÁ KULTURA V POLSKU

Polské podzemní nakladatelství KRAG převzalo z pařížského Svědectví "Dopis generálnímu tajemníkovi KSČ" a "Moc bezmocných"; tyto dva eseje, doplněné rozhovorem s autorem Václavem Havlem nejsou však první českou knihou vydanou v polském podzemí; od r. 1978 už vyšly překlady: B. Hrabal: Příliš hlučná samota, M. Kundera: Valčík na rozloučenou a Kniha smíchu a zapomnění, Harníčková novela Maso; v nakladatelství KRAG vyšly také povídky, fejetony a eseje Jakuba Demla, Ladislava Dvořáka, Jiřího Gruši, Jana Hanče, Václava Havla, Ivana Klímy, Alexandra Klimenta, Pavla Kohouta, Jana Lopatky, Zdeňka Mlynáře, Karla Pecky, Jaroslava Seiferta, Karola Sidona, Jana Trefulky Milana Uhdeho, Zdeňka Urbánka a Ludvíka Vaculíka.

KULTURA jednou větou

Vit Hrubín, syn básníka Františka Hrubína, až donedávna režisér písňových žánrů v čs. televizi, využil zájezd na Kypr k emigraci.

Letošní cena Jana Palacha byla udělena organizátorům filosofických a vědeckých seminářů, konaných většinou v bytě Ladislava Hejdnánka; od roku 80 bylo uspořádáno 180 seminářů a mnohé z nich byly přerušeny zásahem policie; cenu J. Palacha uděluje každoročně Mezinárodní výbor na pomoc Chartě 77, který má sídlo v Paříži.

Jediný obraz českého malíře, který "visí" v Louvru v Paříži, je od nedávno zemřelého herce Josefa Hlinozomaze.

Se zpožděním se dovidáme o úmrtí básníka Jana Zábřany v Praze ve věku 55 let.

Režisér Ivan Passer dokončil nový film s Peterem O'Toolem v hlavní úloze.

V anketě nejvlivnějšího odborného časopisu The Gramophone byla vyhlášena deskou roku v kategorii operních nahrávek její pastorkyňa Leoše Janáčka, který mimochodem získal tuto počtu po nahrávkách Káti Kabanové, Věci Makropulos, Z mrtvého domu a Příhod lišky Bystroušky již popáté za sebou.

Ohrožení dědictví střední Evropy je téma IV. evropské konference, kterou švýcarská skupina Čs. společnosti pro vědu a umění připravuje na 16.-18. srpna 85 v Thunu; na přednáškách a diskusích se vedle Čechů a Slováků budou podílet i Poláci, Maďaři aj.

Ministerský předseda L. Štrougal konečně poděkoval švédské Akademii věd za udělení Nobelovy ceny Jaroslavu Seifertovi; samotnému básníkovi však poděkovat a blahopřát zapomněl.

Za nejlépe ilustrovanou knížku roku 1984 vydanou v Rakousku byl odměněn rakouským ministerstvem školství a kultury Štěpán Závřel, žijící nyní v severní Itálii blízko Benátek.

Nakladatelství Mladost v Bělehradě vydalo pod názvem Dialektika krize sborník článků a esejí pražského filosofa Karla Kosíka, někdejšího profesora Karlovy university, jehož práce nesmějí v CSSR vycházet.

V mezinárodní literární soutěži, vypsané Státní knihovnou v americkém státě Utah, zvítězila v konkurenci 350 rukopisů z devíti zemí Zdena Salivarová-Skvořecká povídkou Tma.

O PRAZE ROKU 1985

Pod tímto titulkem uveřejňuje pražská Tvorba rozhovor s hlavním architektem města Praha ing. Blahomírem Borovičkou. Hlavní zjištění: Jihozápadní město (má být dokončeno v r. 1990) je v podstatě poslední velkou lokalitou, kde se staví na zelené louce. Nové byty v Praze se napříště mají získávat obnovou vnitřního města. Důvodem je nejen snaha omezit ztráty zemědělské půdy, ale i náklady

extenzivní výstavby: sídliště na okraji Prahy vyžadují kilometry inženýrských sítí a dopravní sítě, především metra. A kilometr metra stojí jednu miliardu korun; na každou jízdenku se doplácí 4 Kčs.

Ve starých částech Prahy jsou - podle Borovičky - stovky prázdných bytů (?), za posledních 10 let se ze středu Prahy odstěhovalo do okrajových sídlišť 130 000 lidí. Příkladem renesance starých částí má být nedávno dokončená přestavba Žižkova, kterou Borovička označil za úspěch; nyní je na řadě Smíchov a Horní Libeň. Poněkud jinak vidí obnovu Prahy ve stejném čísle poslanec ČNR Alois Olšan: "Dosaďovací průběh prokazuje, že na modernizaci bytů celých bloků nejsme stále dost připraveni. Potvrzuje to skutečnost, že úkol modernizace 2 000 bytů v Praze v této pětiletce nebude splněn. Základní příčiny jsou nedostatky v organizačnické práci, v plánování a ve finanční činnosti." Jeho další vývody, převedené do srozumitelné češtiny: malé podniky na modernizaci nestačí, velké mají zájem jen na velkých projektech, při modernizaci bytů dosahují jen 50 - 70 % jinak obvyklé produktivity.

KURIER Die Presse

CSSR CHCE ZLEPSIT VZTAH K RAKOVSKU

Tímto palcovým titulkem ohlašoval Kurier (a podobnými titulky ostatní rakouský tisk) výsledek rozhovorů čs. ministra zahraničí Chňoupkova ve Vidni. "Průlom" v jednáních s čs. ministrem zahraničí je podle rakouského ministra zahraničí Grätze "důvodem k velké naději". Ve 30 bodech, které jsou v jednání obou zemí otevřeny, došlo během tříhodinového rozhovoru ke sbližení stanovisek. Grätz zdůraznil, že Chňoupek jménem pražského vedení dal najevo, že toto "má o zlepšení vztahů s Rakouskem veliký zájem". Chce prý tyto vztahy utvářet tak dobře, jak jen je u sousedících zemí možné. Poněkud zdrženlivější je Die Presse. V glose pod titulem "Pražské mírové tóny" píše: Pro Rakušany to zní jak o požděný dárek ke státnímu svátku: Praha chce s Vidni uzavřít mír v mnoha oblastech. To by uklidnilo nejnepříjemnější rakouskou hranici a představovalo skutečně pokus o "průlom",

jak to označil ministr zahraniční Gratz. Jenže: aby to byl skutečně průlom, musí se vše, co bylo ohlášeno, také plnit a hranice se musí stát opravdu lidštější; ne aby za několik měsíců došlo zas ke střelbě bezpečnostního aparátu. Ani pak však nebudou vztahy k Praze stejné jako k Budapešti. Novináři nemají dostatečné pracovní možnosti, o vízech se nebude jednat stejně jako o harmonizaci hospodářství. Suma sumarum to znamená ještě dalekou cestu k tomu, co si Rakousko přeje jako konečný cíl: dobré sousedské vztahy. Byly dojednány kontakty vysokých diplomatických úředníků a několika odborných ministrů a další Chňoupkova návštěva ve Vídni. Chňoupek velmi usiloval o Sinowatsovu návštěvu v Praze, ale z vídeňské strany dostal odpověď, že k tomu je třeba ještě mnoha dalších příprav

ROZSAHLÝ KORUPČNÍ SKANDÁL

Rada západních deníků přinesla 16. května zprávu agentury AFP, podle které byl generální ředitel Ústřední celní správy Kusý v lednu letošního roku odsouzen na 10 let. 250 celních úředníků, mezi nimi všichni šéfové hraničních přechodů na čs. západní hranici jsou podle této zprávy zatčeni, propuštěni nebo přemístěni. Jedná se prý o dosud největší korupční skandál. Zpráva se opírá o "spolehlivé prameny v Praze". Čs. tisk o tom nereferoval, přinesl zprávy pouze o jednotlivých korupčních aférách. Nejpodstatnější na celém skandálu je zapletení čs. celních úředníků do mezinárodního pašeráctví s drogami. Tak bylo zjištěno, že "trasa obchodu s drogami" z Bejrútu do východního a západního Berlína a Holandska vede také přes ČSSR a že řada čs. celníků tento obchod kryla. Vedle toho byli zatčeni ve slovenském podniku Slovako-farma někteří technici, kteří tam drogy vyráběli ilegálně. V souvislosti s vyšetřováním policie o korupci na celnících bylo odhaleno, že z Vítkovic byla místo deklarovaného šrotu vyvážena do Německé spolkové republiky vysoce kvalitní ocel a platby za ni nebyly řádně proúčtovány. Další skandál byl odhalen v prodejnách Tuzexu. Jeho generální ředitel je už 6 měsíců na nucené dovolené a

vedoucí jedné pražské prodejny odsouzena.

U trestního soudu v Praze probíhá proces s velkým počtem obžalovaných; na lavicích obžalovaných sedí desítky funkcionářů a zaměstnanců správních orgánů, kteří jsou obviněni z rozkrádání majetku uprchlíků: tajně navštěvovali domy a byty emigrantů a vykrádali je.

CHARTA 77

ZTRÁTA POCITU DOMOVA

"Je pravda, že se za posledních 40 let pronikavě změnila struktura československé společnosti", říká se v prohlášení Charty 77 k 40. výročí skončení války, "že se postavilo dost nových podniků, vybudovala nová města, vyrovnal se styl života městských a venkovských lidí, vzdělání i léčebná péče jsou hrazeny ze společných fondů, je postaráno o lidi staré, nemocné, i o matky s malými dětmi, byla vymýcena nejhorší bída. Podobných, i daleko lepších výsledků dosáhly i jiné evropské země. Když nyní vážíme, čeho jsme ve srovnání s dobou první republiky nebo se současnými vyspělými evropskými zeměmi pod heslem socialistických ideálů dosáhli a co za to naše společnost v násilných zásazích zaplatila, musíme říci, že dnešní výsledky ony minulé krutosti nejen neospravedlňují, ale že naopak vliv neodčiněných krutostí doposud neblaze zasahuje do celého našeho života.

S vděčností přijímáme skutečnost, že posledních 40 let žila Evropa v míru, současně ale musíme konstatovat, že právě v oněch mírových letech lidé u nás ztráceli povědomí, že místo, kde se narodili, kde pracují, vychovávají děti a kde se od nich vyžadují povinnosti, je jejich nezcizitelným domovem. Domov znamená pocit bezpečí, prosperitu, jistotu a vřelost vztahů, tedy pocitu, které se z naší společnosti stále více vytrácejí.

Pocit bezpečí ochromují rakety, které se proti vůli většiny obyvatel objevují na našem území. Hospodářské prosperitě brání nesmyslná byrokracie řízení ekonomiky. Jistotu svého postavení nebo budoucnosti svých dětí tu nemá téměř nikdo, snad

ani ne všichni, kteří nám vládnou. Vřelost vztahů lze nalézt v rodinách nebo v neoficiálních společenstvích, ale z veřejnosti mizí slušnost, lidé jsou na sebe zlí, vládne tu přetvářka a donucování, strach a bezmoc. Nejvýmluvnějším projevem pocitu bezdomoví je nekonečící útek hlavně mladých lidí z republiky". Provolání požaduje pak zrušení kádrových diskriminací, mravní ozdravení otevřením přístupu ke křesťanským a jiným humanistickým idejím a zrušení zákazu neoficiálních literárních a jiných uměleckých děl.

AMNESTIE - ALE BATTEKUV TREST ZUSTÁVÁ NEZMĚNĚN

Pod tímto titulkem píše Frankfurter Rundschau o amnestii v ČSSR. Prominuty byly tresty do jednoho roku, delší tresty byly o rok sníženy. Vyloučeny jsou mj. tresty za opuštění republiky a tresty odpykované ve 2. nápravné skupině. "V kruzích pražských obránců lidských práv vyvolala zklamání skutečnost", píše list, "že prominentního politického vězně, mluvícího Charty 77 R. Battěka se amnestie netýká. Byl v roce 1981 odsouzen pro podvracení republiky ve spojení se zahraničím na 5 a půl roku. Přítěžující okolností byla jeho někdejší korespondence s W. Brandtem a B. Kreiským. Battěkovi zbývá ještě 6 měsíců". Dodejme k tomu, že se amnestie týkala menšího počtu politických vězňů, především za trestné činy maření dozoru nad církvemi. (Také V. Havlovi tak odpadl zbytek dosud neodpykaného trestu - na svobodě byl na základě "přerušení trestu ze zdravotních důvodů".) Z vazby se vrátil také Ivan Jírouš, ne však na amnestii, ale až po odpykání trestu.

VOJACKÉ OSUDY

Generál Vilém Sacher, nar. 1905, po vpádu nacistů účastníkem odboje, velitel 3. čs. brigády, s níž prošel boji v karpatsko-dukelské operaci. Jeden z prvních signatářů CH 77, krátce na to degradován na vojína v záloze. Husákovým rozkazem č. 4 zbaven všech čs. vyznamenání.

Uveřejněno bez vědomí autora

Generál Vilém Sacher z rukopisu dosud nevydané knihy Nebeská brigáda

Ztráta jedné čtvrtiny stavu jednotky nebyla v téhle válce žádnou zvláštností. Byly ztráty daleko citelnější. Padesát až osmdesátiprocentní. Čechoslováci však truchlili pro každého padlého nebo raněného. Bylo nás poskrovnu. Proto každý velitel, který s lidmi hazardoval, měl být volán k odpovědnosti a tvrdě postižen.

Padnul generál Vedral. Několik metrů před našimi hranicemi. Legendární smrt ho zcela určitě ušetřila daleko horšího. Potupě, které by neušel v osvobozené vlasti. Kromě Svobody mu prokázali poslední službu tři generálové: Boček (bude po ustanovení Košické vlády předurčen do funkce náčelníka hlavního štábu armády. Také se jím stane, avšak jen na krátkou dobu, čeká ho zatčení, soud, několikaletý žalář. Krátce po propuštění poputuje do hrobu), Klapálek (ten převezme od Svobody velení 1. čs. sboru a doma ho postaví do čela velitelství 1. oblasti v Praze. Asi za pět let obleče trestanecký mundúr a s vězeňskou čepicí v ruce se bude denně hlásit jakémusi pologramotnému bachaři) a Hasal (poslechne v osmačtyřicátém vnitřní varovný hlas a v pravý čas odejde do nové emigrace jako generálové Liška, Moravec a další).

Čtyři roky po osvobození a dejde temná doba inkvizice. Zplodí popravy, věznění, degradace a deportace. Budeme svědky druhého úderu proti velitelskému sboru československé armády. První připravili a uskutečnili nacisté. Stěží bude kdy přesně zjištěno, kolik českých důstojníků naposled

vydechlo nebo trpělo ve vězeních a koncentračních táborech. Někdo vyslovil počet: prý osmdesát procent. Druhý úder proti důstojnickému sboru naší armády zůstane navždy hanbou novodobých dějin. Češi a Slováci vyhlazovali Čechy a Slováky. Fyzicky i psychicky, podle plánu, který byl dávno připravován. Začalo se na něm pracovat už za války. Do seznamů byla zanášena jména důstojníků demokraticko-masarykovského smýšlení, ať už válčili Francií, v Anglii, na Blízkém Východě nebo v Sovětském svazu. Na zemi nebo ve vzduchu. Koncem osmačtyřicátého a začátkem devětačtyřicátého roku akci spustili. Z frontových bojovníků se staly osoby podezřelé a nežádoucí. Buržoazní živly, třídní nepřátelé. Vykonavatelé plánu diferencovali. Někomu přiřkli šibenici, jiného postavili před soud a poslali do vězení. Pro mnohé stačilo vyloučení z armády, degradace a násilné vystěhování z hlavního města. Všechno bylo řízeno z ÚV KSČ. Hlavním vykonavatelem v armádě se stal generál Reicin se svými přísluhovači. Důležitou roli sehráli i sovětské poradci.

Reicin. V roce 1944 četař aspirant. Za šest let generál. Závratná kariéra. Jeho neblahé působení v armádě ponese jméno reiciniáda. V monstrprocesu v roce 1952 zasedne na lavici obžalovaných. Pověsí ho. Za něco docela jiného. Za lživá, vymyšlená obvinění.

Je 9. 5. 1966. Vojenská přehlídka na Letenské pláni. Ministerstvo národní obrany si vzpomnělo i na mne. Nepochybně bez vědomí ministra, armádního generála Lomského. Jeden druhému jsme nemohli přijít na chuť. Začalo to na Dukle, pokračovalo ve Vorošilovově akademii a vyvrcholilo v hlavním

štábu. Důvod? Shromažďoval jsem materiál pro svou knihu a znovu jsem rozebíral velitelskou i štábní činnost generála Svobody a jeho náčelníka štábu Lomského.

Stoupám po několika dřevěných schůdkách na tribunku, vzdálenou od hlavní tribuny dobrých padesát metrů. Na první pohled zeje ještě prázdnotou. Přehlédl jsem však muže v generálské uniformě. Sedí v levém koutě. V poslední řadě. V každé ruce drží hůl.

Ne, rozhodně to není omyl. Generál Vladimír Přikryl, mnohaletý vězeň československých kriminálů. Později dělník a noční hlídač. Autor knihy "Pokračujte v horách". Pár sekund se vzájemně prohlížíme. Jdu k němu v domnění, že mne nepoznal.

"Hned jsem tě zaregistroval, kamaráde, ale ta moje chůze! Promiň, že nevstanu. Nu. I to mi jde těžko."

Ten stařecký, roztrásený hlas nelhal. Říkal to bez zášti, ale ta hořkost! Odměna vojákovi za to, že ve dvou válkách nasazoval krk za vlast.

To ani gestapáci nebyli tak vynalézaví a zvrhlí, aby generála svlékli do naha, svázali mu ruce, nohy a pohlaví a na kladce ho vytahovali do pětmetrové výše a pouštěli pádem na zem. Pětkrát za sebou. Před očima sadistické zapisovatelky. Přikryl o tom vypráví, slzy mu stékají po vyčrtlém obličejí. Nesnáším pohled na na plačící muže, ale tyhle slzy chápu.

Sehnul jsem se a objal toho bohatýra.

Po vojenské přehlídce uvidím generála Přikryla odcházet. Povleče nohy, podpírán holemi. Voják, kterého obvinili z velezrady a přípravy státního převratu. Poprvé ho soudili na Pankráci. V soudní síni, kde se ze svých zločinů zodpídal K. H. Frank. Podruhé v Plzni. Celkem dostal devět roků. Vězeň s číslem 2561 byl však po čtyřech letech propuštěn. V roce 1960 rehabilitován ...

Bylo po přehlídce.

V davu veselých lidí se mi ztratil člověk, který toho musel ve stáří tolik spolýkat...

Vyjde v Indexu

"Kam až armády dojdou..."

RUMUNSKO A BULHARSKO V OBJETI RUSKEHO MEDVEDA

V srpnu 1944 stálo na rumunských hranicích 11 sovětských divízií; jejich vpád do země nebyl otázkou dní, ale hodin. Rumunský král Michal I. z německého rodu Hohenzollernů-Sigmaringen, Je- muž bylo tehdy 23 let, se- hrál v této situaci úlohu, o které maršál Antonescu, vůdce rumunských fašistů a ministerský předseda, neměl tušení.

23. srpna 44 byla pro Antonescu připravena v královském paláci pašt. Král pozval maršála a jeho bratra, který byl ministrem zahraničí, k rozhovoru o situaci. Chtěl vědět, jak vypadá v-ypadá vojenská situace: "Slyšel jsem, že fronta byla prolomena. Co navrhuje- te, abychom učinili?" Antonescu prulom na frontě popíral a ujišťoval krále, že Rusové "karpatskou pev- nost" nikdy nepřekonají. Král navrhl jednání o př- ímefi. Antonescu odmítl. Král navrhl, aby Antonescu odstoupil. Antonescu se roz- zuřil a prohlásil, že nesvě- ří osud Rumunska do rukou dítěte, jak doslovně řekl. Král opustil místnost a dal pokyn velitelí královské stráže, který čekal se třemi poddůstojníky v předsíni. Čtyři namířené pistole byly dostatečným důvodem, aby se

Antonescu, který nebyl oz- brojen, podrobil. Královská stráž odzbrojila také Antonescuův doprovod, který čekal na nádvoří hradu v pancéřo- vém Mercedesu - osobním daru Hitlera.

Ještě též večer pozval Mi- chal německého vyslance k rozhovoru a sdělil mu, že Antonescu odstoupil. Vyslanec královi hrozil: "Hrajete nebezpečnou hru! Bez naší pomoci dobydou Rusové Ru- munsko za několik dnů." Král odpověděl, že od tohoto okamžiku je to výhradně ru- munská záležitost.

Hitler nařídil likvidaci rumunského královského dvo- ra a zatčení krále. Rozkaz nemohl být proveden, protože Rumuni zorganizovali dobro- volnické sbory a ve spolu- práci s rumunskou armádou, která zůstala králi věrná, odrazili všechny pokusy o dobytí Bukurešti. Na králův rozkaz zastavili Rumuni boj proti sovětské armádě a to mělo pro německou armádu katastrofální následky: její jihoukrajín- ská fronta se zhroutila a Rusové zničili 21 německých divízií, které patřily do svazku 6. armády. Rumunsko s jeho téměř půl milionem vo- jáků vypovědělo Německu vá- lku, takže ruští maršalové Tolbuchin a Malinovský měli k dispozici téměř půldruh-

Král Michal (vlevo)
maršál Antonescu

ho milionu mužů. Během dal- ších válečných operací po- máhali Rumuni obsadit Ma- ďarsko, Československo a Ra- kousko.

Zhroucení balkánské fronty donutilo Wehrmacht vyklidit Recko, Albánii a částečně i Jugoslávii. Odpadnutí Rumun- ska od Osy mělo dalekosáhlé politické následky. Na kon- ferenci v Teheránu bylo před rokem dohodnuto, že západní spojenci neotevřou na Balkáně vlastní frontu. Rozpad rumunské fronty ote- vřel Rusům cestu do jihový- chodní Evropy, aniž by při politickém řešení balkán- ských poměrů museli brát zřetel na přání Spojenců.

RUSOVÉ OKUPUJÍ BULHARSKO - AČKOLI PROTI RUSKŮ NEBOJOVALO

2. září 1944, 9 dnů po ka- pitulaci Rumunska, dosáhla Rudá armáda hranic Bulhar- ska. Bulhaři, ač byli spojenci Hitlera, spoluúčast ve válce proti SSSR odmítli "s ohledem na to, že bulharský lid děkuje Rusům za osvobo- zení z tureckého jha". Tak zdůvodnil bulharský car Bor- is III. Hitlerovi bulhar- ské stanovisko a odmítl ja- kékoli úkoly, které Hitler Bulharsku na Balkáně chtěl přidělit. Beris III. zemřel 14 dnů po návratě u Hitlera na nás- ledky nemoci, o které se do- dnes neví, čím byla způso- bena. Jeho synovi bylo 6 let a vládu za něho převzal ja- ko regent Borisův bratr Ki-

ril. Od počátku se poku- šel navázat jednání o př- ímefi se Spojenci, se který- mi bylo Bulharsko jako spo- jenc Německa ve válečném stavu, ačkoli proti nim na žádné frontě nebojovalo. Spojenci nemohli s Bulhary jednat separátně. Byli vázá- ni dohodou, podle které s nepřitelem mohla jednat jen Velká trojka společně. Stalin porázel Spojence je- jich vlastními zbraněmi. Když spojenci obsadili již- ní Itálii, přijali bezpod- míněčnou kapitulaci maršála Badogliu, aniž by se s Rusy domluvili. Odůvodnili to tím, že Rusové v Itálii ne- bojovali. Na Balkáně teď u- deřila ruská hodina: tam

stála sovětská armáda a tak se Balkán a dunajský pros- tor se staly doménou Rusů. Spojenecká kontrolní komise mohla vyslat do těchto zemí vyslat spojovací důstojní- ky, ale ti směli s poraženými národy jednat jen pro- střednictvím Rusů. Spojenci do Rumunska a Bul- harska poslali i politické zástupce. Zatímco profesio- nální diplomatí Routegel za Anglii a Berry za USA si s Rusy nevěděli rady, vojen- ský přidělenec USA brigádní generál Van Schuyler, který když nastupoval misi v Ru- munsku, pořádně ani nevěděl, kde leží, dělal Rusům nej- větší potíže. Stala se z něho klíčová osoba ve spo- rech mezi králem Michalem a Stalinovým pověřencem Vy- šinským.

ZACINA HRA O RUMUNSKO

Vyšinský přišel oficiálně do Rumunska, aby "předal rumunskému králi blahopřání sovětské vlády k osvobození Sedmihradská od maďarské nadvlády". Při té příležitosti tlumočil Michalovi Stalinovo přání, aby rumunská vláda, stará dva měsíce, odstoupila, protože jejím předsedou byl důstojník, který se zúčastnil vojenského tažení proti Rusům. Rusové a rumunští komunisté ho obvinili, že sabotuje podmínky příměří. Vyšinský poukazoval i na rostoucí protiruskou náladu mezi obyvatelstvem, proti které vláda nezakrojuje. Komunisté vytvořili v Bukurešti tzv. "nátlakové skupiny", které začaly pronásledovat "fašisty", konfiskovaly majetek (čti: rozkrádali) a vyvolávali nepokoje. Ze čtyř vůdců komunistické strany byli tři "cizinci": Vasile Luca, vlastním jménem Luca László byl Maďar, Emil Bodnarus Ukrajinec - původním jménem Bondarenko; třetí ze spolku byla Anna Paukerová, podle americké CIA nejschopnější hlava rumunské komunistické strany. Proti provokacím komunistů organizovala demonstrace především Selská strana oblíbeného politika Julia Maniu. Státiště Rumunů vyjadřovaly odpor proti komunistům - marně. Do vlády byli přijati další dva komunisté - Georgiju Dej se stal ministrem dopravy a dostal tím do rukou vládu nad železnicemi. Náměstkem vlády se stal Petru Groza. To nestačilo. Komunistům šlo především o to, odstranit jim nepohodlného ministerského předsedu. Vyvolávali pouliční kravály, stávky a provokace. Stalinův vyslanec Vyšinský objasnil králi, že Moskva tohoto ministerského předsedu nehodlá nadále trpět. Rumuni se obrátili na britskou misi s prosbou o pomoc proti sovětskému nátlaku. Londýn se cítil vázán Churchillovým návrhem, který Rusům zajišťoval 90 % vlivu v Rumunsku. Churchill dokonce v tomto smyslu intervenoval u ministra zahraničí Edena. A tak ministerský předseda odstoupil. Král jmenoval novou vládu a Vyšinský ho ujistil, že s ní je Moskva "velmi spokojena". Opakoval přitom Molotovovo prohlášení, že "Moskva nemá v úmyslu v Rumunsku udělat komunistický stát". Přeje si "jenom přátelsky nakloněného souseda". O šest neděl později se vedoucí funkcionáři komunistické strany Anna Paukerová a Georgiu Dej vrátili z návštěvy Moskvy. Na tajné schůzi ve vile A. Paukerové byl 16.1.1945 vypracován plán boje k uchopení moci podle hesla: Každých deset dnů nová krize. V zemi měl být vyvolán chaos, aby Moskva dostala záminku k zása

hu. V tiskové a rozhlasové kampani komunistická strana označila všechny občanské strany a především Selskou stranu, jejímž vůdcem byl Maniu, za fašistické. Casopia Selské strany byl sovětskou cenzurou zakázán. Komunisté požadovali také odatoupení nového ministerského předsedy Radesca, kterého nafkli, že "vytvořil vojenskou diktaturu a provokuje občanskou válku". Radescu se nemohl bránit, protože Sověti kontrolovali rozhlas i tisk. Ohlásil tedy velký mítink v bukurešťském kině Scala. Když tam 11. února přišel, bylo kino obsazeno komunisty. Radescu odjel do kina Aero a než se komunisté vzpamatovali, pronesl tam ostrou řeč, v níž komunisty napadl a odhalil jejich taktiku. Andrej Vyšinský přiletěl znovu do Bukurešti a jel přímo ke králi. Sel rovnou k věci: Boje a násilí ohrožují bezpečnost a přísunové linie Rudé armády, která bojuje v Maďarsku; Radescu nemá důvěru lidu, nechá na lid střilet, protože není schopný zvládnout situaci. Jednání mezi ním a králem trvalo sedm dní. Protokoly těchto rozhovorů - přesněji řečeno hádek - se zachovaly; dokumentují brutální metody o tom, jak Stalin zacházel se satelity. "Co chcete udělat, aby se takové případy nemohly opakovat?" položil Vyšinský králi otázku po té, co mu vypočítal své výtky proti situaci v zemi. Michael odpověděl, že vláda dělá vše, aby udržela pořádek, pokud je jí to ovšem vůbec umožněno. Vyšinský vysvětlení nepřijal. "Mám dojem, že si ani vy, ani vaše okolí neuvědomujete vážnost situace. Musí být dosazena nová vláda - taková, která má důvěru lidu." Král odpověděl, že se musí poradit se svými spolupracovníky a vůdci všech politických stran. Vyšinský na to: "Situace je neudržitelná, musíte rozhodnout okamžitě." Král si byl jist britsko-americkou pomocí a nedal se proto k okamžitému rozhodnutí donutit. Vyšinský opustil místnost, ale již třetí den odpoledne se objevil znovu. Král znovu opakoval, že se musí poradit se spolupracovníky a vůdci stran. Vyšinský: "To nestačí!" Nato se vzbouřil ministr zahraničí Visoianu a řekl, že změna vlády není záležitost několika minut. Vyšinský, náměstek ministra zahraničí Molotova odekl, že si, že nepřišel jednat s ministrem zahraničí, ale s králem. Svému tlumočnickovi řekl: "Rekni mu, ať drží hubu." Král trval na svém rozhodnutí a poukazoval na to, že se snaží udělat pro

Ministerský předseda Groza

zemi co může a že se musí o věci poradit. Vyšinský praštil pěstí do stolu, až z něho sletěl kalamář a křičel: "Radesca musíte propustit. Dávám vám dva dny, abyste jmenoval nového ministerského předsedu. Jinak to bude mít nepříjemné následky pro vás i pro zemi." Rozrušený monarcha informoval britské a americké členy kontrolní komise o chování Vyšinského a jeho ultimatu. Předložil důkazy o podvrtné činnosti komunistů a zeptal se zástupce generála Schuylera plukovníka-poručíka Farnswortha, co Američané podniknou v případě, že bude zatčen Farnsworth mohl pro takový případ slíbit jen protest, ale "žádnou akci". Radescu tedy odstoupil a uprchl na britské vyslanectví. Angličané ho později dopravili do bezpečí na Západ. Vyšinský vzkázal králi, že Moskva si přeje mít ministerským předsedou Petra Grozu. Před palácem demonstrovaly davy komunistů. Stalinův pověřenec přistoupil k oknu a řekl Michalovi: Vox populi, vox dei!" Král, který byl v bezvýhodné situaci, dal konečně souhlas k jmenování Grozy ministerským předsedou. O Rumunsku tím bylo s konečnou platností rozhodnuto.

VAROVNÝ PŘÍKLAD

Michalovi tanul při rozhodování na myslí osud politických přátel v Bulharsku. V Sofii byli Sověti a jejich bulharští komunističtí soudruzi vždy o krok napřed. V lednu 1945 inscenoval ministr spravedlnosti Jusef proces s pravděpodobně nejprominentnějšími obžalovanými v historii Justice: mezi 162 obžalovanými bylo 26 ministrů, 3 ministři předsedové, víc než

100 poslanců a 3 regenti, mezi nimi královský princ; všichni byli označeni za válečné zločince. Před soudním palácem řvala smečka zdivočelých komunistů: "Pověste je, fašisty!" Soud přání vyhověl: 96 obžalovaných odsoudil k smrti, zbytek k trestu vězení mezi rokem až doživotím. Oněch 96 odsouzených k smrti, mezi nimi princ Kiril, bylo v noci na 2. února pokoseno salvami z kulometů na sofijském hřbitově, když si předtím museli sami vykopat společný hrob. Nejen v Bulharsku, ale i u sousedů vyvolala tato krvavá justice zděšení - ale jinak si toho nikdo zvláště nevšiml. Britský ministr Eden zodpověděl v parlamentě dotaz v této věci takto: "Proces s válečnými zločinci je záležitostí, která zajímá jen bulharskou veřejnost."

Po fyzické likvidaci zástupců starého režimu se bulharští komunisté začali starat o opozici. Zdaleka nejsilnější stranou v zemi byla Selská strana, vedená Gemeto Dimitrovem, (který nebyl v žádném příbuzenském vztahu ke známému Jifimu Dimitrovovi). Gemeto Dimitrov měl jednu vadu: vrátil se do Bulharska ze západního exilu, ne z Moskvy. Na venkově byl velmi oblíben. V květnu 1945 zatkla komunistická milice jeho sekretáře a umučila ho k smrti, protože nechtěl proti Gemetovi vypovídat. Milice obklíčila Gemetův dům, ale jemu se podařilo utéci oknem a ukrýt se v domě šéfa americké mise Maynarda B. Barnese. Trvalo to deset měsíců, než se po složitém jednání podařilo prosadit, že Dimitrov mohl Bulharsko opustit.

Vůdce Sleské strany Manu "Špatný vtíp"

AMERICKÝ PRESIDENT TRUMAN
JEDNÁ Z POZICE SILY

Neskrývané násilí, s jakým Stalin prosazoval na Balkáně své cíle, konečně zalarmovalo Londýn a Washington. V Americe mezitím nastoupil za zemfélého Roosevelta Harry Truman. Trumanovi poradci si víc uvědomovali sovětský tlak na sousední státy a požadovali - poprvé - jednat z pozice síly, protože to je jediná řeč, které Stalin rozumí. Winston Churchill si stěžo-

Bukurešti neuznali a odmítli i další Stalinovy požadavky: Dvě východní provincie Turecka, opěrné body v Dardanelách a správcovství "nejméně jedné italské kolonie v Africe". Ani západní zástupci v Bulharsku však nezůstali nečinní. Generál Schuyler odletěl do Washingtonu a na léhal na Trumana, aby obě balkánské země považoval za zkušební případ konfrontace

Rusové reagovali poněkud bezradně. Ještě před nedávnem dali Michalovi jedno z nejvyšších sovětských vyznamenání a nádavkem mu darovali dvě sportovní letadla. Zuficí generál Susajkov žádal Michala, aby okamžitě vzal zpět dopisy na spojeneckou komisi a potrestal každého, kdo za ně odpovídá. Král odpověděl, že dopisy byly napsány na jeho přání a že přerušuje okamžitě veškeré styky s Grozovou vládou, dokud nebude jeho přání splněno. Rozhořčený ruský generál se obrátil na rumunského maršála Negela s tím, aby si Rumuni uvědomili, že "Amerika je vzdálena tisíce kilometrů, ale Rusové že jsou blízko".

Král viděl dobré znamení v tom, že Susajkov byl jeho jednáním očividně překvapen. Odmítl účastnit se oslav výročí puče z 23. srpna a začal dělat něco, co normálně nepatří do repertoáru královských výstostí: zahájil stávkou. Pět měsíců odmítl setkat se s vládou a podepisovat dekrety a zákony. Národ mu projevoval sympatie. Komunisté odpovídali organizovanými demonstracemi.

Američané, kteří Michala ke konfrontaci s Moskvou poukávali, však pro něho na jedinou nemohli nic udělat. V prosinci 1945 navštívil americký ministr zahraničí Byrnes Stalina v Moskvě. Ten mu předhodil jako vnařidlo možnost korektur v Grozové vládě. Byrnes okamžitě zabrał. Tak se do Grozovy vlády dostali dva neznámí rumunští politikové: Emil Hagetianu a Michael Romniceanu. Selský vůdce Manu tento kompromis označil jako "špatný vtíp", ale Michael, který již rezignoval, skončil svou stávkou a podepsal kabinetní listinu. Spojenci doplněnou Grozovu vládu 6. února 1946 uznali. Americký expert pro ruské záležitosti Kennan nazval kompromis "fikovým listem, který má zakrýt nahotu stalinšské diktatury".

Král Michael a Spojenci: "Situace je neudržitelná".

val pět dní po konci války v Evropě v rozhlasovém projevu: "Za co jsme bojovali, když místo německých invazních vojsk nastoupily totalitní nebo policejní jednotky jiného typu?" Požadoval novou schůzku Velké trojky. Došlo k ní v polovině června 1945 v Postupimi, ale Churchill se zúčastnil jen jejího začátku: musel uvolnit místo nově zvolenému ministerskému předsedovi Clementu Attleemu, který Churchilla porazil ve volbách. To Stalinovi ulehčilo jeho situaci. Výtky západních státníků odbyl jako "pohádky". Nicméně západní Spojenci nově vlády v Sofii a v

se Sověty. Protože v Postupimi bylo dohodnuto, že mírové smlouvy mohou být uzavřeny jen s uznávanými demokratickými vládami a západní Spojenci bulharskou a rumunskou vládu neuznali, domníval se král Michal, že by se přece jen mohl Grozovy vlády zbavit.

18. srpna 1945 ho vyzval, aby odstoupil. Ten to ovšem odmítl. Rekl králi, že za ním stojí sovětská vláda a západní protesty jsou pro něho toaletní papír. Král požádal spojeneckou komisi o pomoc při vytvoření reprezentativní vlády, se kterou by mohl být uzavřen mír.

SVOBODNÉ VOLBY PO SOVĚTSKU

Grozova vláda vypracovala nový volební zákon, který upravil poměr hlasů na 80 ku 20 ve prospěch vlády, ačkoli realistické očekávání počítalo s pravým opakem. Američané posílali jeden protest za druhým, aniž by od Rusů dostali odpověď. Těsně před volbami vysvětlil Groza britskému diplomatovi Berrymu, jak je to se svobodnými volbami: "Když jste podepsali dohodu o svobodných volbách, mysleli jste volby podle britského vzoru. Rusové zase mysleli volby podle vzoru sovětského. Ruská armáda je v Rumunsku, volby tedy budou probíhat podle ruského vzoru." Dopadlo to podle toho. Vláda dostala, jak to Stalin nařídil, čtyři pětiny hlasů, opozice jednu pětinu. Balkán byl ztracen. V sousedním Bulharsku se volby konaly tři týdny předtím, když byly nejdřív, na základě protestu amerických a britských diplomatů odloženy o tři měsíce. Západní Spojenci to považovali za veliké vítězství. Ale výsledek byl stejný. Čtyři pětiny hlasů pro vládu, jedna pětina pro opozici.

V Bulharsku se Sověti nezdřezovali s loutkovou vládou. Udělali rovnou George Dimitrova, hrdinu lipského procesu a šéfa Kominterny, ministerským předsedou. Sovětský občan Damjanov se stal ministrem války. Tim bylo o osudu země rozhodnuto. V obou balkánských zemích šlo už jen o velký úklid. V roce 47 rozbila Grozova vláda opozici tím, že zahájila vlnu zatýkání a zákazem obou velkých politických stran. Selský vůdce Maniu byl 11. listopadu odsouzen na doživotí a zemřel po osmi letech ve vězení. Vůdce liberálů Bratianu potkal stejný osud.

Takhle milostivě Bulhaři se svou opozicí nezacházeli. Dimitrov se vypořádal se svým hlavním odpůrcem Petkovem, rovněž vůdcem Selské strany, tvrději. Petkov se neochrozně bránil a v parlamentě Dimitrova i komunisty ostře napadal. "Ty vůbec nejsi Bulhar", křičel na něho, "Ty ses musel bulharsky doučit, když tě Stalin poslal zpátky do Bulharska! Ještě dnes mluvíš bulharsky s moskevským přízvukem." Dimitrov hrozil: "Dej si pozor, brzo ztratíš hlavu." Dodržel slovo. V srpnu 1947 byl Petkov pro "velezradu" odsouzen k trestu smrti oběšením - ve jménu bulharského lidu. To se Petkov ještě jednou vzepjal a vykřikl: "Ne ve jménu bulharského lidu, ale z pověření vašich pánů v Kremli." 4. září 47 byl Petkov oběšen na dvoře bulharského ústředního vězení. Osmiletý

Vůdce Sleské strany Petkov "Ty nejsi žádný Bulhar!"

car Simeon II. a jeho matka odešli do exilu. To bylo nutné provést také v Rumunsku. Král Michal neměl už do politiky Rumunska co mluvit. Vláda ho izolovala v jeho paláci, byl hlídán novou, komunistickou palácovou gardou. V listopadu 47 mu vláda dovolila zúčastnit se svatby princezny Alžběty II. v Londýně. Dupo-

ručila mu, aby se již nevracel. V Londýně se Michal zasnoubil s princeznou Annou Bourbon-Parma a vrátil se do Bukurešti. V Karpatech kde trávil vánoční prázdniny, ho zastihl telefonát Grozy: chce a Michalem mluvit v Bukurešti. Groza přišel na schůzku v doprovodu generálního tajemníka KS Georgiju Deje a šel rovnou k věci: nadešla doba rozloučení, v Rumunsku není pro krále místo. Král se odvolal na lid, který má rozhodnout. Groza odpověděl: "Jsme vystaveni tlaku zvenčí. Oni", ukázal palcem za sebe, "říkají, že pro krále není za železnou oponou místo. Chtějí, abyste opustil Rumunsko." Král věděl, že palác je obklopen příslušníky divize Tudor Vladimirescu a tajnou policií. Přesto se zeptal: "A když nepodepíšu?" Groza: "Pak budou tisíce lidí zatčeny, třeba vypukne občanská válka. Za vaši jistotu nepřevzme nikdo záruku." Michal podepsal.

Dokončení v příštím čísle: Maďarsku se nepodaří vystoupit z Osy Budapešť je dána v plen sovětským vojskům Jediné svobodné volby ve východním bloku Salámová technika proti občanským stranám Odstoupení z funkce výměnou za pětiletého syna

RAKOUSKO OSLAVILO VÝROČÍ SVĚ NEZAVISLOSTI

Zeptáte-li se Rakušana, které datum bylo v jejich novodobé historii nejdůležitější a která událost nejradostnější, odpoví vám většina: den podepsání státní smlouvy. Neboť tato smlouva byla podnětem k odchodu po sledního okupačního vojáka a Rakousko získalo opět úplnou nezávislost a neomezenou svobodu. Stalo se zase suverénním státem. Člověk by na základě takového citění lidu očekával o kulatém výročí velkolepé oslavy. Místo toho by však byl neinformovaný návštěvník Vídně nerozeznal tento sváteční den od kteréhokoliv dne všedního. Červeno-bílo-červené prapory vlály jen na státních úřadech a budovách několika málo institucí či podniků. Jinak nic. Rakušan nemá smysl pro plané vlajčičkaření a po době, kdy nacisté nutili obyvatele věnčit své domy a byty rudými prapory se svastikou, dostal k vyvěšování vlajek odpor. A nikdo nekontroloval, kdo vlajku vyvěsil a kdo ne a nikdo z toho nededukoval, že dům či byt bez vlajky zřejmě patří nějakému odsouzenihodnému nevlastenci. Vláda pozvala zahraniční ministry všech signatářských států a sousedních zemí. Celkem devět. A pozvala stejný počet vojenských hudeb těchto zemí, s jejichž účastí bylo v předvečer svátku na předměstském sportovním stadionu slavnostní čepobití a nazití hvězdicový pochod k radnici, před níž byl uspořádán společný koncert. Byl to nevšední pohled, vidět pochodovat vídeňskými ulicemi českou vojenskou kutátku. A další oslavy? Slavnostní chůze vlády, zasedání v zámečku prince Evžena, kde byla před 30 lety státní smlouva podepsána, polední vyzvánění Pummerin z věže Štěpánského chrámu, od 12 hodin v poledne do půnoci se mohlo jezdit ve všech městských dopravních prostředcích zdarma, v ulicích středu Vídně se odpoledne konala veselice s vystoupeními hudebníků, tanečníků a zpěváků, a k Rakušanům v zahraničí bylo vydáno pozdravné poselství, v němž se pravilo, že chyby minulosti byly poučením a vláda je pevně odhodlána udělat vše, aby se již nikdy nemohly opakovat. Aby zahraniční Rakušané, kteří opustili vlast ať už z poli-

tických, rasových, či jen z hospodářských důvodů, mohli být v budoucnu na svůj původní domov hrdi a nepřetřhávali s ním pouta. Rakousko s nimi nadále počítá a má je za své.

Ty oslavy bez vlasteneckých frází, fangličkaření a donucené účasti se mi líbily. Byly civilní, úsměvné, upřímné. Projevilo se to zejména při čepobití na Západním stadionu. Hudby každého ze zúčastněných národů byly obecně přijaty stejně shovívavě a potleskem tu silnějším, tu slabším, podle sympatií. Ale vítězi večera byli jednoznačně Čechoslováci, přestože při nástupu patřili k dechovkám se slabším potleskem.

Vpochodovali za zvuků pochodu osmadvacátníků, který je v Rakousku dodnes známý z doby monarchie, hráli jako jediní nejen vojenské marše, ale i klasiku (předehru k Prodané nevěstě a Slovanské tance), zahráli Vídeňanům za doprovodu tanečních pohybů jejich valčík a potom zanotovali Škoda lásky a Cikánku, dvě i ve Vídni dobře známé a v německé verzi zdomácnělé melodie které obecně pískalo či zpívalo s sebou. A pak se stadionem ozvalo - jedinkrát za celý večer - z tisíců úst hřimavé "Zugabe, Zugabe" a obecně nechťelo českou hudbu pustit vůbec ze hřiště.

Večer byl zakončen nástupem všech zahraničních orchestrů a 500 rakouských vojenských hudebníků, kteří všichni společně zahráli pod taktovkou rakouského dirigenta píseň O du mein Oesterreich a rakouskou státní hymnu. Obecně povstalo a zpívalo nadšeně s sebou. Lidé byli pyšní, že se pod taktovkou občana malého neutrálního Rakouska všichni, Američani, Rusové, hudebníci ze Západu a Východu, tak dobře shodli alespoň v hudebním projevu, když už se jejich pohlaví nemohou shodnout u kulatého stolu. A svým společným, nikým nenařazeným zpěvem daly najevo svou hrdost a radost ze svobodného života a ze své státní nezávislosti ve společenství svobodných lidí a demokratických národů.

Tak nějak jsem si vždycky představoval oslavu státního svátku.

lj

ZAMYŠLENÍ nad jedním mistrovstvím

Kdysi se razilo heslo, že politika do sportu nepatří. Sportovci zápolili pro svoji vlastní čest a slávu, sportovali pro utužení zdraví, pro svou radost. Tak tomu také bylo při původních olympijských hrách. Pak se začala pořádat mezistátní utkání vybraných sportovních celků, a tady už šlo o čest a slávu zemí a národů. Ale stále ještě nehrála roli politika.

Teprve nacistické Německo chtělo vítězství svých družstev dokázat převahu germánského nadčlověka a poté také jiné totalitní režimy nejrůznějších ražení začaly ve sportu razit heslo o převaze svého zřízení pomoci úspěchů na sportovních koblištích. Tento náhled na sport vnutily diktátorské státy i ostatnímu světu.

V Československu má v tomto ohledu zvláštní postavení lední hokej. Nejen hráči, ale i obecně více než v kterémkoli jiném sportovním odvětví považují lední hokej za jakési prestižní měřítko zejména v postojí vůči Sovětskému svazu. Jestliže nikde jinde nemá možnost projevit svobodně a volně svůj názor, pak si to snaží vynahradiť na ledové ploše. Zde už nejde od roku 1968 -

nikomu o sportovní vítězství, nýbrž o politický projev.

Letošní mistrovství světa v ledním hokeji bylo uspořádáno v Praze. Nutno říci, že po organizační stránce nelze pořadatelům vytknout sebemenší chybu. Měli jsme možnost sledovat nejdůležitější utkání v rakouské, a mnozí z nás pak vůbec všechny zápasy přímo v československé televizi. Domácí reportéři byli objektivní, nesnažili se při přenosech o "třídni postoj". Tím víc bila do očí "neobjektivnost" obecně.

„Cítíš? Z lesa voní pečená kočka!“

Z ČESKÉ VÍDNĚ

OTEVŘENÍ SLOVINSKÉHO CENTRA VE VÍDNĚ

Za účasti spolkového presidenta otevřeli Slovinci ve Vídni v předvečer státního svátku v Teinfaltstrasse své centrum. Tiskové konference, konané při této příležitosti, se zúčastnily také některé organizace jiných menšin, mj. Menšinová rada.

V expozé, které předložila tisku, "pokládá za nutné před celou rakouskou veřejností prohlásit, že výhradně ona zastupuje zájmy české a slovenské menšiny v Rakousku ... Více než 90 % občanů, kteří k této národnostní menšině patří, je organizováno v demokratických spolcích. Odmitáme proto rozhodně, aby ti nemnozí, kteří se především považují za odnož komunistického režimu v domově našich předků, byli uznáni za legitimní mluvčí zájmů naší národnostní skupiny."

Je pravdou, že s Prahou spolupracující Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku, které tím je míněno, je početně velmi malou skupinou. Otázkou však je, jak se Menšinová rada dívá na oněch 18-20 000 Čechů a Slováků, kteří se (především ve Vídni) usídlili jen od r. 1968. Několik desítek z nich (možná stovek) cvičí v Sokole. Vyřadit je z menšiny by bylo dost paradoxní, nebo snad je rakouský občan české nebo slovenské národnosti jen ten, koho uzná Menšinová rada? A jsou snad menšinovými organizacemi jen ty, které uzná Menšinová rada? To silně připomíná poměry v ČSSR, kde si Národní fronta přisvojila výhradní právo určovat kdo smí a kdo nesmí být.

MEMORANDUM KLUBU VLÁDE: REALIZOVAT KONEČNĚ ZÁKON O NÁRODNOSTNÍCH SKUPINÁCH!

Tento požadavek je hlavní myšlenkou memoranda, které Kulturní klub poslal spolkové vládě a v parlamentě zastoupeným stranám u příležitosti květnových výročí. Klub v něm poukazuje na

skutečnost, že zákon o národnostních skupinách byl přijat parlamentem před 9 roky hlasy všech tří stran, ale poradní sbory jednotlivých národnostních skupin, jak je zákon předpokládá, s výjimkou maďarské, dosud nebyly jmenovány.

Ze statistických a jiných údajů vyplývá, že jen od r.

1968 se v Rakousku, především ve Vídni, usídlilo na 18.000 nových Čechů a Slováků, takže menšinu dnes tvoří kolem 25 000 osob. Tento přírůstek má stejný charakter jako někdejší usídlování Čechů a Slováků v Rakousku a odpovídá historickému vzniku zdejší menšiny. Rozdíl je jen v tom, že v době monarchie přicházeli do Vídně Češi a Slováci z důvodů hospodářských, dnes je k tomu vedou motivy politické.

Okolnost, že před devíti lety přijatý zákon nebyl dosud realizován a česká a slovenská národnostní skupina nemá zákonem předpokládanou instituci Beiratu, která by před rakouskými úřady a institucemi zastupovala její zájmy, vede k tomu, že řada Čechů a Slováků svoji národnostní příslušnost považuje za svou soukromou věc a veřejně se k ní nehlásí.

Češi a Slováci ve Vídni mají celou řadu organizací, které je reprezentují. Veliká většina z nich vznikla ještě v době monarchie a dosud existuje. Jejich střeškovou organizací je Menšinová rada. Aktivní mezi nimi je zejména Sokol, ve kterém sportuje i mnoho těch, kteří se v Rakousku usídlili teprve v posledních letech. Okruh Kulturního klubu zahrnuje naproti tomu především (i když ne výhradně) novou vlnu zdejší menšiny.

V závěru memoranda Klub vyslovuje požadavek, aby se vláda i v parlamentě za-

Víme z vlastní zkušenosti, jak se v minulosti postupovalo při prodeji vstupenek. Ze strachu, aby - zejména když se zápasy přenášely rozhlasem a televizí do celého světa jako tentokrát - nedošlo při utkáních se Sovětským svazem k politickým demonstracím, dostal se jen minimální počet lístků do volného prodeje. Distribuce šla přes různá ministerstva, zejména vnitra, dále přes stranické organizace, svaz mládeže, odbory, armádu, bezpečnost a podobné kanály. Tím se měly na stadion dostat jen spolehlivé, prověřené "kádry". Jistě tomu nebylo jinak ani tentokrát.

A výsledek? Jako už tolikrát předtím. Vždy stejně. Stadion byl při všech utkáních Sovětského svazu jeden vřící kotol. S výjimkou osamělého ostrůvku sovětských turistů povzbuzovalo obecenstvo jednohlasně každého soupeře "sborně". Nejen při zápasech s Československem. Se všemi celky včetně Německé spolkové republiky. Dokonce v zápase s Kanadou, kdy vítězství družstva SSSR bylo v zájmu domácích, protože by automaticky dopomohlo čs. týmu k titulu mistrů světa, zatímco vítězství Kanadanů ještě otevřelo hráčům s javorovým listem na prsou možnost dobytí prvního místa před Československem. I zde byl lokální patriotismus zastíněn

politickým postojem obecenstva, které po celý zápas hřimavým pokřikem "Kanada, Kanada" povzbuzovalo v té době už jedině konkurenty svého vlastního celku. Člověku až bylo líto hráčů v rudých dresech, kteří hráli poctivě a ne méně slušně než ostatní celky a přece měli stále obecenstvo proti sobě. I ostrůvek sovětských fanoušků byl okamžitě umlčen pískotem celého stadionu, jakmile začali povzbuzovat své mužstvo tradičním "šajbu, šajbu".

Divák před televizní obrazovkou se maně ptal, kdo tvoří při výběrové distribuci lístků demonstrující obecenstvo. Vždyť to byly stejné osoby, které na téže obrazovce táhly dopoledne v prvomájovém průvodu před představiteli státu, strany a sovětskými vojenskými a civilními hodnostáři a poslušně provolávaly hesla a pohybovaly mávlátky, odpoledne a večer však mohly dát v hokejové hale průchod svému skutečnému přesvědčení.

Není známo, jak si vysvětlovali sovětsští hráči a turisté jednostrannost a demonstrativní fandění obecenstva v bratrské zemi. Jistě si to však dovedli vysvětlit čs. političtí a straníční činitelé, kteří sledovali zápasy z čestných lóží.

Co si při tom asi mysleli?

stoupené strany zasadily o to, aby v tomto jubilejním roce byly jmenovány Beiraty jak pro českou a slovenskou, tak i pro slovinskou a chorvatskou národnostní skupinu.

CHARTA NÁRODNOSTNÍCH SKUPIN

Některé organizace, které se zúčastnily tiskové konference při otevření Slovinského centra, předložily při této příležitosti Chartu národnostních skupin. V jejím úvodu se říká, že rakouský právní řád hovoří o zachování národnostních skupin, že však dosavadní praktická opatření jsou nedostatečná a nejsou s to jejich existenci zajistit. Charta vyslovuje pro oblast, kde jsou národnostní skupiny usídleny, požadavek společného vyučování v obou jazycích na základních školách a právo na výuku v národním jazyku skupin, právo na styk s úřady a soudy v národním jazyku a dvojjazyčné topografické nápisy v těchto oblastech a dále právo na rozhlasové a televizní pořady a podporu tisku národnostních skupin. V konkrétních požadavcích tedy Charta tlumočí potřeby korutanských Slovinců a burgerlandských Chorvatů a Maďarů. Pokud jde o požadavky Čechů a Slováků ve Vídni, neříká nic konkrétního a podpis Menšinové rady na ní není příliš logický. Dr. Petřík si toho byl zřejmě vědom a proto na tiskové konferenci prohlásil, že Češi samozřejmě nepožadují, aby na Stephansplatzu bylo také označení Stěpánské náměstí. Stejně absurdní je z Charty vyplývající požadavek dvojjazyčného vyučování ve všech zá-

kladních školách, kde menšina sídlí, tedy ve Vídni, možnost jednání na úřadech v češtině atd. Nutně to vyvolává otázku, proč Menšinová rada Chartu bez jakýchkoli doplňků podepsala.

SPOLKOVÝ PRESIDENT DEKUJE KLUBU

V dopisech, které zaslal nejen pořadatelům tiskové konference, ale i spolkovému prezidentu R. Kirschschlaegerovi, upozornil Klub na skutečnost, že nebyl na tiskovou konferenci pozván a že Menšinová rada není reprezentantem celé národnostní skupiny. Dr. Kirschschlaeger ve své odpovědi Klubu za tyto informace poděkoval a vyslovil naději, že se tato nedorozumění podaří odstranit.

RAKOUSKO-SLOVENSKÝ

kulturní spolek (jehož pořady v Uranii jsme vždy označovali) má nového předsedu Petera Hrabovce (dosud arch. dr. J. Kočí). Místopředsedy jsou dr. T. Masariková a dr. ing. A. Hrabovec, tajemníkem dr. B. Kolář. Do výboru byla zvolena řada dalších mladých členů.

VE VIDNI

byl nedávno založen čs. pracovní výbor Mezinárodní společnosti pro lidská práva. Výbor hodlá poskytovat morální a materiální pomoc vězněným obhájcům lidských práv a jejich rodinám v Československu a upozorňovat na tyto případy západní veřejnost; uvítá každou efektivní spolupráci. Adresa Výboru: IGFV Arbeitsausschuss CSSR, Schotteng. 10, Wien 1, tel. 0222/342420.

Z TRAIISKIRCHENU

docházely v poslední době opět zprávy o nevhodném jednání některých policejních úředníků s českými uprchlíky. Klub v té věci poslal stížnost dolnorakouskému policejnímu ředitelství a jednatelka Klubu H. Paulová jednala s jeho šéfem. Doufáme, že se tedy doměry zlepší.

KLUB 2

se ve čtvrtek 13.6. zabýval problematikou uprchlíků. V průběhu diskuse vyšla najevo celá řada nedostatků v efektivitě vynakládaných prostředků. Také některé noviny reagovaly na problémy které se v průběhu večera vynořily. Podnět k tématu vyšel z okruhu Klubu Čechů a Slováků.

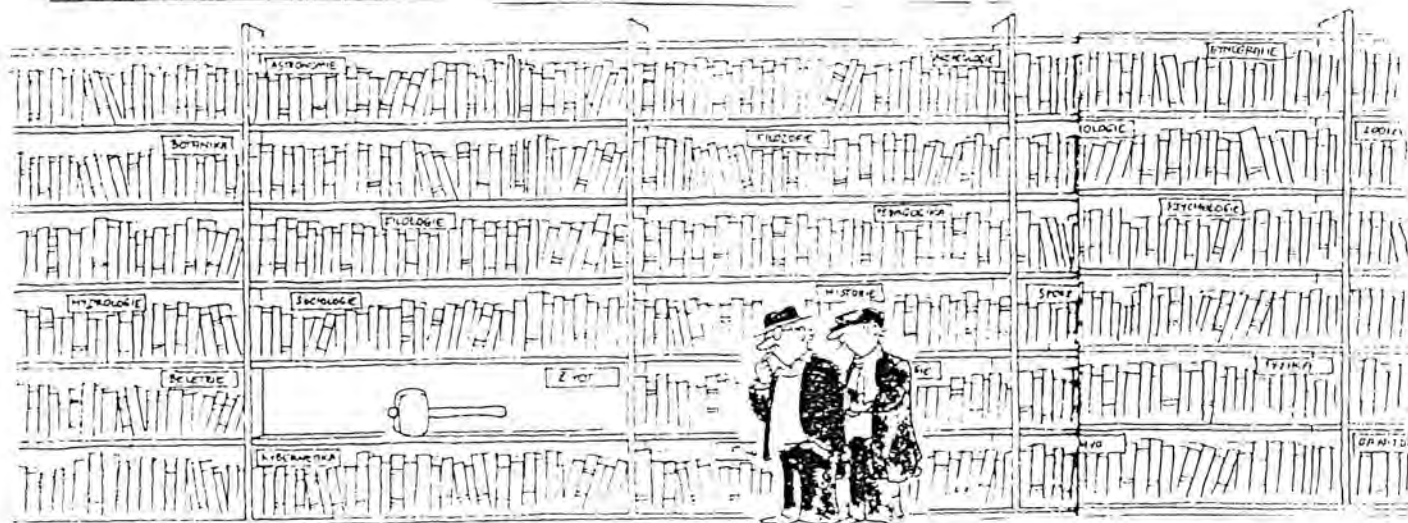
Z ČESKÉ SKOLY

SKAUTSKÉ STŘEDISKO

spolu s rodičovskou radou české školy pořádá i v tomto roce skautský stanový tábor ve vesničce Dorna (ne-deleke Hornu). Po úspěchu, který měl tento tábor v minulém roce, je letos všech 50 míst již obsazeno, na adepty skautingu čekají tři týdny nefalšovaného pobytu v přírodě a jejího poznávání se vši příslušnou romantikou. V pátek 16. srpna pak vzplane závěrečný táborový oheň i pro veřejnost.

NAKLADY

na českou školu dosahují ročně 4 milionů šilinků. Z toho činí 95 tisíc náklady na knihy, zbytek jsou personální náklady.

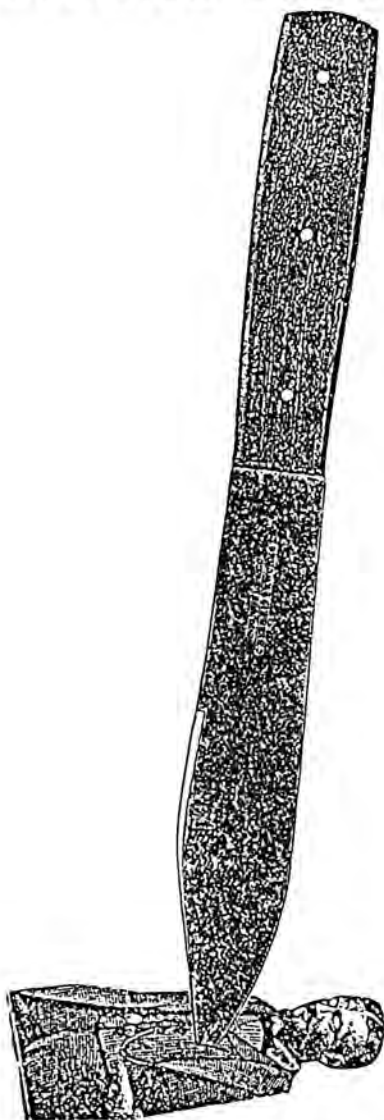
JAK JAROMIL K ŠTRSTI
PŘIŠEL

pohádku B. Němcové sehraji 22. června žáci české školy. Režii má paní učitelka Pivodová, hudební doprovod paní učitelka Pavlovcová. Hraje se v sále školy, začátek v 15 hodin.

JAN ZIZIKA,

druhý díl filmové husitské trilogie, se bude promítat v neděli 22. září v 9.30 v kině Tábor.

BOHUMIL ŠTĚPAN

POSLEDNÍ VYNÁLEZ

Moje vynálezy nejsou jen z oblasti různých mechanismů, ale jsou to také vynálezy ve formě různých rad a pokynů. A tak jsem přišel po několikaleté zkušenosti na to, jak přimět člověka k tomu, aby již nikdy nepáchal zlo.

V ČÍSLE 4

letošního bulletinu jsme otisli článek dr. R. Drtiny Mravnost či nemravnost jazyka umění. Zapomněli jsme upozornit, že jsme článek ve výtahu převzali z časopisu Zprávy SVU. Omlouváme se redakci Zpráv za toto nedopatření.

ZE SPORTU

Devatenáctiletý hokejista Petr Svoboda z Litvínova, který se loni nevrátil z evropského mistrovství juniorů v NSR, obléká dres americko-kanadské profesionální ligy NHL Montreal Canadiens.

V NSR působí jako trenéři ledního hokeje: Jožo Golonka, Jaroslav Pitner, Láďa Olejník, Florián Štrída, dr. Pavel Wohl.

Curyšský časopis Sport uveřejnil interview s Ivanem Lendlem, ve kterém na otázku redaktora Karla Wilda - Co dělá s penězi které tenisem vydělává - Lendl promptně odpověděl: "Mám byt v Monte Carlu, dům v Greenwich na Floridě i v New Yorku. Zajímají mne nemovitosti, přičemž si vyřizují obchodní záležitosti sám."

Jak oznámilo Rudé právo, přijal na začátku května předseda vlády L. Štrougal kanadského ministra Otu Jelínka, který je synem pouňorových emigrantů. Se svou sestrou Marií se stali mistry světa v krasobruslení dvojic.

Po odpykání trestu se znovu vrátila k tenisové síti Renáta Maršíková, která byla v roce 78 odsouzena na pět let odnětí svobody, když pod vlivem alkoholu zavini-la autonehodu, při které uhořela jedna osoba.

Fotbalista pražské Sparty Jan Berger byl varován po noční rvačce, ke které došlo krátce před zápasem. Nedlouho potom měl další incident - opilý zmlátil dva příslušníky VB, když mu chtěli zabránit v jízdě autem. Celý případ vypadal pro Bergera dost ošklivě: soud, vyloučení z reprezentace atd. Fotbalový svaz doporučil Spartě zastavit i jeho činnost v lize. Nakonec se do případu vložili funkcionáři Sparty (předseda Jan Obrhel je příbuzný s Ant. Kapkem a sám je členem Městského výboru KSČ) a příslušníci VB za nemalé peněžní částky odvolali své žaloby.

ZNOVU UPOZORNUJEME:

Klub vydal pro uprchlíky brožurku s nejnужnějšími informacemi. Objednat si ji můžete na adrese redakce a administrace bulletinu: Zuzana Richterová, 1200 Wien, Ospelgasse 13/15, telefon 35 46 035. Je samozřejmě zdarma. Pokud chcete v nějaké záležitosti osobně poradit, je k tomu příležitost vždy před klubovními večery. Prosíme, abyste se na členy výboru Klubu obraceli jen ve skutečně mimořádných a časově naléhavých případech.

Přihlašuji se za člena Kulturního klubu
Přihlašuji se k pravidelnému odběru bulletinu
Zašlete mi 3 čísla bulletinu na ukázkou zdarma
Mám zájem o zasilání bulletinu, ale zatím nemohu zaplatit předplatné
(nehodící se škrtněte)

jméno

přesná adresa

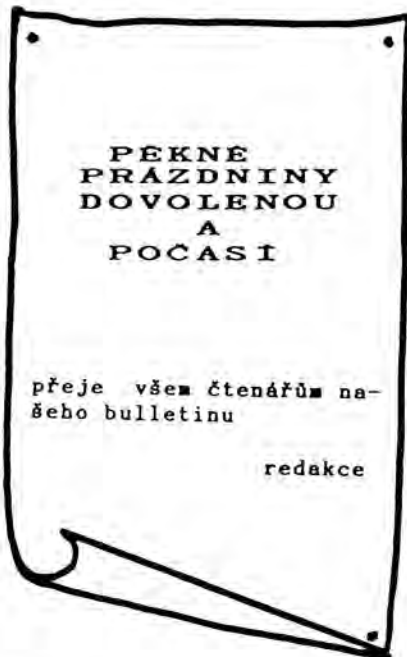
chcete uvést rok narození
povolání
od kdy jste v Rakousku
jak jste se o Klubu dozvěděl-a?

.....
podpis

Vyplněné zašlete na adresu:
Kulturní klub. 1090 Vídeň, Lustkandlg. 4 21

Program

domácí inzerce

POTREBUJETE-POTREBUJETE
to či ono. Děti vyrostly z oblečení, které je ještě dobré. Přestavujete byt a máte zachovalou skříň nebo křesla. Koupili jste si novou pračku, ačkoli stará ještě funguje a je škoda ji vyhodit. Jiný by to vše mohl potřebovat. Nemáme sice skladiště, kam bychom takové odložené věci mohli uložit, ale nabídku těch, kteří to či ono nepotřebují můžeme registrovat a zprostředkovat kontakt s těmi, kdo to či ono potřebují. Jestli mezi jedny či druhé patříte, ohlašte se na tel. 90 45 317.

DARUJI
dvě dřevěné garnýže 205 cm x 2cm, jednu 300 x 1cm, 16mm kameru, nezvukovou, sušič na vlasy, černobílou televizi. Tel. 7319514.

KDO DARUJE
levně prodá nebo půjčí na 1. týden prázdnin stan áčko? Tel. 3546035.

HLEDAM JAKOUKOLI PRACI
nebo možnost výděлку. Vyučena - litografka, restaurátorka (obrazy, sochy), též úklid a šití.

GRAFICKÉ PRACE
všeho druhu, návrhy firemních značek, plakátů, oznámení apod., Z. B., Zinnerg. 27/31, tel. 76 58 164.

MALE TRANSPORTY
provádím levně a rychle tel. 9379062.

VYUCENÝ TESAR
se sedmi lety praxe hledá zaměstnání. Tel. 02854/369.

VIM O ZAMESTNANI
pro dva perfektní kniháře. tel. 5624353.

PRODAM
kompletní druhý ročník Peroutkova Dnešku (46 čísel, duben 1947-únor 1948) za pět set šilinků. Tel. 7620875.

OVERENÉ PREKLADY
Hana Paulová, Videň 17, Neuwaldgasse 41/21, tel. 4605343.

UREDI PEKLADATELKA
z češtiny, slovenštiny, maďarštiny, překlady a ověřování osobních dokumentů a obchodních a technických textů. Margarete Fischer, Deublerg. 46/6, Wien 21, tel. 306804.

ČESKÁ GALERIE ATELIER JAN
Jan Brabenec, Spittelberggasse 7, (za Volkstheatrem).

GRAMODESKY, KAZETY
objednávejte na adrese Karel Havelka, tel. 7514522, nebo 5779213.

UBYTOVÁNÍ VE VIDNI
150 šil. za osobu a noc, Miloslav Seda, Westbahnstr. 18, tel. 93 88 112 nebo 64 57 415.

PENSION MILAN ZELL AM SEE
Zelermoosstr. 75, česká společnost z celého světa; tel. 6542/7113.

KNIHKUPECTVI PASTRŇAK
velký výběr knih, gramodesek, kazet, plakátů a obrázků; Videň 7, Lindengasse 5, tel. 96 37 79.

HLEDÁTE ČESKY NEBO SLOVENSKY MLUVÍCÍHO LÉKARE?

MUDr. Stanislav STERBA, univ. doc., odborný lékař pro vnitřní choroby, zejména srdce, Videň 11, Simeringer Hauptstr. 80, tel. 74 12 08.

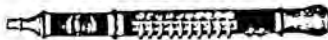
MUDr. Vladislav LIPTAK, odborný lékař pro vnitřní choroby, Videň 1, Zelinkag. 12, po-čt. 15.30-18 hod., tel. 63 58 34.

MUDr. Břetislav HALPERN, praktický lékař, Videň 10, Malborghgasse 31, tel. 62 23 45.

MUDr. Zdenka GABRIEL-WEISS odborná ortopedka, též dětská. Všechny malé nem. popkladny, žluté "Krankenscheine" MA-12. Videň 5, Grueng. 9/2, přízemí. Tel. 574460, domů 398101.

III. SETKÁNÍ U ČARLÍHO písničkáři underground

Zbyněk Benýšek, Jaroslav Hutka, Sváta Karásek, Karel Kryl, J. J. Neduha + Extempore Martin Schulz, Čarlí Soukup, Vlasta Třešňák, Dáša Vokatá a Pavel Landovský.

4.-7.7.1985 NOUVEUX, FOUCHY VILLE ALSASKO, FRANCIE

KLUB
ČESKÝ A SLOVENSKÝ KULTURNÍ KLUB

Informační bulletin. Majitel, nakladatel, vydavatel a tisk Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Videň 9, Lustkandlgasse 4/21. Vychází měsíčně mimo prázdnin. Cena 6 šilinků. Roční předplatné 60 šil. včetně poštovného. Pro členy Klubu je předplatné zahrnuto v příspěvcích, pro nově přišedší, studenty, penzisty a pod. v případě potřeby zdarma. Bankovní spojení Zentral-Sparkasse, Konto Nr. 602 378 309 Redakce a administrace Zuzana Richterová, Videň 20, Ospelgasse 13/15, tel. 3546035.

Informationsbulletin, Medieninhaber (Verleger), Hersteller und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Oesterreich, Wien 9, Lustkandlgasse 4/21. Erscheint monatlich. Preis Sch. 6. Jahresabonnement Sch. 60. Redaktion und Administration Dr. Z. Richterová, Wien 20, Ospelgasse 13/15, Tel. 35 46 035.

KULTURNÍ KLUB

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

7
ZÁŘÍ
1985

HERR
BREJCHA BOHUMIL
KNOELLG. 36/19
1100 WIEN

DOVOLENÉ I PRÁZDNINY SKONČILY.
v táboře českých skautů v Dorně stahují vlajku

TAK JSME

dnešním číslem udělali další krok k splnění naší představy, jak by měl bulletin Klubu vypadat. Zrekapitulujeme: teprve před půldruhým rokem jsme přešli z někdejších často jen 4 stran pololetního formátu na dnešní formát A4. Od letošního prvního čísla jsme přešli z elektrického psacího stroje na kompjútrový tisk. Dnešní číslo děláme normální sazbou. Doufáme, že z toho budete mít stejnou radost jako ti, kteří se na tvorbě bulletinu podílejí. A že nám prominete technické nedostatky, kterých je dost, zejména v rozdělování slov. Ne že bychom neudělali rádi korekturu, ale technicky je to nemožné, rozdělování je totiž naprogramováno v paměti kompjútru a my pro to nemáme k dispozici český program; kdybychom udělali běžné korektury, vznikly by jiné chyby; takže budeme muset udělat změny v programu, a to nejde tak rychle. Přesto dnešní číslo považujeme za úspěch. Pomohl nám při tom úřad

spolkového kancléře v rámci podpory národnostních skupin v Rakousku. Rozhodující pro to však je rostoucí okruh našich čtenářů. Potvrzuje to naše původní úvahy, že v Rakousku a především ve Vídni, kde český tisk má svoji dávnou tradici, nevychází v dnešní době periodikum, které by odpovídalo zájmům a úrovni oněch několika desítek tisíc Čechů a Slováků, kteří zde žijí.

OBSAHOVÁ KONCEPCE našeho bulletinu se přitom podstatně liší od koncepcí českých a slovenských tiskovin, vycházejících ve světě. Nechtěli jsme (a nadále ani nechceme) být časopisem pro autory, kteří by chtěli psát, ale pro čtenáře, kteří chtějí číst. Proto se snažíme být především informačním prostředkem: píšeme o české a slovenské kultuře bez ohledu na světové strany, protože tvoří organickou jednotu (proto jsme přestali s někdejšími rozlišováními na kulturu „z tuzemska“ a „tamzemska“). Samozřejmě, že nemůžeme přecházet ani to, co se nás jako Čechů a Slováků dotýká v jiných oblastech, zejména v politické. Snažíme se

Z OBSAHU:

Náš rozhovor:

ZÁKAZNÍCI Z BRAZÍLIE, ŠKOLÁCI Z USA

A. Měšť'an:

MASARYK A CYRILOMETODĚJSKÁ PROBLEMATIKA

Profil:

CYNISMUS V ROT-WEISS-ROT

B. Coudenhove-Kalergi:

CHOULOSTIVÉ VZTAHY

seriál:

KAM AŽ ARMÁDY DOJDOU

rubriky:

KDO-KDE-KDY-CO, Z ČESKÉ VÍDNĚ,
ČESKÁ KULTURA

zaregistrovat hlavní události; pokud k nim přinášíme komentáře, pak - až na výjimky - ne vlastní, ale převzaté z rakouského či světového tisku. Vycházíme z toho, že je daleko relevantnější to, co píší jejich autoři pro mnohdy statisícové náklady svých novin než to, čím bychom si fandili my.

Přetiskujeme také řadu článků z jiných českých a slovenských časopisů a vedle toho informujeme (pokud máme místo) alespoň o tom nejzajímavějším, co píší. I to děláme zcela záměrně: kdo má možnost všechny je sledovat; a přitom v nich vychází řada příspěvků, které zajímají i naše čtenáře. Nemělo by, soudíme, smysl, shánět autory, jen aby něco napsali „pro nás“. Ostatně je to trend, který dnes z amerického tisku přejímá i tisk evropský.

ZVLÁŠTNOSTÍ, kterou jsme v jiném českém a slovenském tisku nenašli, je naše KDO KDE KDY CO na 2. straně. Jsou to informace o činnosti Čechů a Slováků v celorakouském kulturním, uměleckém a vědeckém dění. Tedy o přínosu našich „národních“ pospolitosti „celorakouské“ pospolitosti (dokončení na str.2)

KDO CO KDY KDE ?

JIŘÍ MORAVA

byl pozván na letošní „Europaisches Forum“ do Alpbachu, aby tam přečetl ukázkou ze své knihy C. k. disident K. Havlíček Borovský, která vyšla v Bundesverlagu. Kniha je také navržena do soutěže o Mezinárodní publicistickou cenu, která má být po vzoru literární Ceny Ingeborg Bachmannové letos poprvé udělena v Klagenfurtu koncem října.

To poněkud zkřížilo naše plány; měli jsme totiž s J. Moravou domluvenou besedu o jeho knížce na 25. října. Termin jsme volili tak, aby to bylo „v předvečer“ 28. 10. Beseda bude, jen termín budeme muset přizpůsobit těmto nově vzniklým okolnostem; ohlásíme ho v příštím čísle.

ICH WAR KEINE HELDIN

je titul knížky Antonie Brůhové, kterou vydal Europa-Verlag. Je to vyličení její činnosti v protinacistickém odboji v Rakousku, jejího zatčení a věznění v koncentračních táborech.

A. Brůhová pracovala až donedávna v Archivu rakouského odboje. Je manželkou jednoho z předních funkcionářů „staré menšiny“ Josefa Brůhy.

KNÍŽKA IVY PROCHÁZKOVÉ

Léto má oslí uši byla v NSR oceněna jako nejlepší česká knížka roku 1984. Jak si návštěvníci našich večerů vzpomínají, uspořádal Klub s I. Procházkovou a s jejím manželem, hercem I. Pokorným, po jejich útěku do Rakouska před dvěma lety besedu o situaci českého divadla v ČSSR. Oba žijí nyní ve Vídni.

sti (a samozřejmě o jeho ohlasu v rakouském tisku). Je totiž jistě málo zemi na světě, kde k tomu dochází v takovém rozsahu jako zde.

A konečně alespoň ve zkratce informujeme o tom hlavním, co se děje v českých a slovenských organizacích v Rakousku v rubrice „Z české Vídne“. Na rozdíl od obou jiných zdejších českých časopisů při tom nehledíme na to, ke komu kdo patří, domníváme se, že patříme především všichni dohromady.

NAPSALI JSME, že rozhodující pro zlepšení, kterých jsme ve vydávání našeho bulletinu dosáhli, je stoupající počet čtenářů. I když jich však přibývá, je ještě mnoho těch, kteří náš bulletin

KRÁL UBU

od Alfreda Jaryho je další premiéra Divadla Brett, ohlášena na 29. září. Na programu zůstane do listopadu.

PAVEL KOHOUT

bude mít další premiéru v Akademietheatreu 31. října. Bude uvedena jeho Vzpomínka na Biskaj. A ještě před vídeňskou světovou premiérou připravujeme její čtení v našem Klubu.

V současné době píše P. Kohout televizní seriál o uprchlících.

V ČTENÍ NA LÉTO,

už šestém letním literárním almanachu Listů, jsou mezi 67 autory ze všech koutů světa zastoupeni také čtyři z Vídne. P. Kohout aktovkou o Havlovi Marast (už šestou v tomto cyklu, mezi jehož autory patří dále V. Havel sám a P. Landovský); tentokrát je námětem vyšetřování na StB se všemi jeho mnohdy tragikomickými fazetami. Z. Benýšek se svoji (z reality opsanou) povídkou Výzkumný ústav Vídeň dotkl z několika hledisek „žhavého tématu dneška“. Jelena Kohoutová-Mašinová otiskuje v almanachu svoji rozhlasovou hru ADAEDA (před časem ji v Klubu četl s velkým ohlasem Martin Štěpánek), která se mezitím dočkala řady uvedení a dokonce i jevištních inscenací. A konečně Petr Kouba uveřejňuje svou čtivou povídku Periferní záležitost.

SITZENDORFSKÉ KULTURNÍ DNY

proběhly už po páté od 6. do 8. září. Program byl tentokrát obohacen mezinárodní výstavou dětských knih, na níž nejvýznamnější místo patřilo nakladatelství Bohem Press z Curychu. Z českých umělců se kulturních dnů zúčastnili malířky Irena Ráčková a Lenka Škrabánková, keramik Fr. Maxera a

neznají. A co je ještě horší - my neznáme je a jejich adresy, abychom jim mohli poslat číslo na ukázkou. Jedinými, kdo nám mohou pomoci, jsou naši už existující čtenáři tím, že na bulletin upozorní své známé. Nebo tím, že nám sdělí jejich adresu, abychom jim číslo na ukázkou mohli poslat. Od toho odvisí, kdy budeme moci udělat další krok, pokud jde o techniku produkce a jak rychle budeme moci průběžně zlepšovat obsah (i rozsah).

ZA PATENT na nejlepší obsahové ztvárnění to samozřejmě nepovažujeme. Je to jen náš dosavadní koncept, který chceme dál zlepšovat podle připomínek čtenářů. Za všechny, které

kytarové duo manželů Beranových.

Handwritten signature: Jaroslav Seifert

Handwritten signature: Jaroslav Seifert

DIVADLU BRETT:

Děkuji Vám za pozdrav a za zprávu o premiéře v divadle Brett. Jsem rád, že jste měli úspěch a samozřejmě lituji, že jsem nemohl být při tom. Má dcera a zet' zamýšleli přijet, ale nepodařilo se jim to, poněvadž naše úřady pouštějí k takovému příležitostem jen samotné autory. Děkuji rovněž všem, kdo se na večeru podíleli a srdečně Vás i Vaše spolupracovníky zdravím, Váš Jaroslav Seifert.

S DR. JANEM STANKOVSKÝM,

jako "odborníkem pro export", jak ho označil, uveřejnil Kurier (3. 8.) rozhovor s titulem Vzestup a pád vývozců vína. Na rozdíl od emocionálních titulků novin posuzuje Stankovský důsledky skandálu s vývozem pančovaného vína střízlivěji. Vývoz vína činí 0,2 % celkového rakouského vývozu, takže k žádné národohospodářské katastrofě nemůže dojít, i kdyby se celý export vína zhroutil. Jisté důsledky by to však mohlo mít na exportní dynamiku. Třetina exportu vína jde do NSR, ale právě tam kalamita s vínem nebude mít vliv na vývoz ostatního zboží, protože Němci s ním nebudou víno spojovat a neomezí proto dovoz třeba obráběcích strojů. Aféra by však mohla ovlivnit třeba trh v USA, Kanadě nebo Japonsku, v zemích, které se na exportu rakouského vína podílejí jen nepatrně, kde však potenciální zákazníci Rakouska mají o rakouském zboží jen mlhavou představu a kde proto lehce může dojít k pochybnostem o kvalitě výrobků z této země.

nám dojdou, budeme pisatelům vděční. A budeme samozřejmě velmi rádi, jestliže najdeme další spolupracovníky (a to se netýká jen našeho bulletinu, ale celé činnosti Klubu).

K tomu ještě jednu malou „národnostní“ poznámku. Slyšeli jsme už několikrát, že bulletin i Klub mají označení „Čechů a Slováků“, že však bulletin píšeme (a na podnicích Klubu se mluví) výhradně česky. Není to záměr, je to „nouze“: prostě slovensky psané příspěvky nemáme a členy Klubu jsou v převážné míře Češi. Uvádíme-li v záhlaví také Slováky, dáváme tím najevo, že je jim Klub otevřen. Záleží tedy na nich.

DIPL. ING. PETR HAVLÍK

je autorem studie Evropský prostor RVHP jako odbytiště rakouského zboží, kterou zadala Spolková komora řemeslné výroby a vydal Institut pro hospodářská srovnání.

JINDŘICH LION A VLADIMÍR VEIT

dva vídeňští autoři (a naši spolupracovníci) publikují v posledním Reportéru. Veit v něm uveřejňuje fejeton Moje nové sako aneb ve službách Cija (což je fonetický přepis CIA, jak ho užívají vyšetřovatelé StB), ve kterém ironicky líčí, jak si rozpráváním "podvratné" exilové literatury českým a slovenským turistům "v žoldu Cija" vydělal na krásné modré sako.

J. Lion ("Svět rozdělený nejen hranicemi, ale i zvyky") se tentokrát na stránkách tohoto magazínu zamýšlí nad tím, že pro dnešní generaci je Itálie, ležící za jihu Evropy stejně jako Turecko, geograficky ležící na východě, Západem, Československo a Maďarsko naopak Východem. Ale nejde jen o geografii. Zatímco v jedné polovině světa jsou ti, kteří vyprávějí vtípy o politikách, zavírání, na druhé straně světa se politické vtípům o sobě srdečně smějí. A končí příhodou bratislavské studentky, která kdesi v Rakousku narazila na nějaký byrokratický předpis a již kdosi poradil, aby si postěžovala telefonicky (tehdejšímu) spolkovému kancléři Kreiskému; číslo že najde v telefonním seznamu. Číslo skutečně našla. Kreiského skutečně zastihla, a ten jí řekl, jak má na věc jít. A všechno vyšlo.

Náš rozhovor

Zákazníci z Brazílie, školáci z USA

S Petrem Pastrňákem v jeho vídeňském českém knihkupectví, o tom, kdo v něm kupuje a co kupuje, co se shání, ale také o české škole ve Vídni.

Před lety mi vždy připomínal pátera Vrba z Jiráskova F. L. Věka: s kufrem v ruce se objevoval všude, kde se něco „českého“ dělo a nabízel české a slovenské knížky. Rozesílal jejich seznamy na všechny adresy, které získal. Postupně směl pořádat prodejní výstavy v sále Slovanské besedy a nakonec i ve škole. To bylo v sedmdesátých letech. Dnes má Petr Pastrňák třetí rok malý krámk nedaleko Herzmanského, došlavo nacpaný českými a slovenskými knížkami, deskami a kazetami vši proveniencie.

Proč to dělá, proč s tím kdysi začal?

Rád jsem četl, tak jsem si řekl, že budu české knížky taky rozšiřovat. Ze záliby. Jenže ono se to stále rozrůstalo, takže dnes se mi stává, že se ke čtení ani nedostanu. Otevření obchodu s českými a slovenskými knihami? Že to nepůjde snadno, mi bylo jasné, řekl jsem si, že se během 4-5 let ukáže; zda je možné ho udržet.

A jak to vypadá po prvních zkušebních letech? Vaše knihkupectví se už stalo součástí zdejší „české prezence“.

Bez vedlejšího zaměstnání bych to stále ještě nemohl dělat, ale okruh zákazníků i počet prodaných knih stále stoupají a tak snad budu moci obchod udržet.

Kdo tvoří hlavní část zákazníků?

Pro české Vídeňáky to nebude lichotivě, ale je to pravda: ti jsou v menšině, odhadem tak 40 %. Většinu tvoří turisté, a to jak ze Západu, tak z Československa. Ti ze Západu jsou z nejrůznějších zemí. Hodně je jich ze Spojených států, ale objeví se u mne i návštěvníci z Jižní Afriky, hodně dělá zásilková služba, posílám knihy až do Austrálie nebo do Jižní Ameriky. Nedávno tu byli moji zákazníci z Brazílie, kteří přijeli do Evropy.

Z Brazílie? Jsou tam dluho?

Několik desítek let. Je jich tam víc.

Jaká byla jejich čeština?

Budete se divit, naprosto perfektní.

Vyměnili jsme si několik poznámek o některých vídeňských Čechách a Slovácích, kteří po několika letech svou rodnou řeč „zapomínají“ a jejichž děti už česky nemluví.

A jak se o vás dozvědí turisté z Československa?

Všelijak, ale dozvědí, a není jich málo. Řeknou jim to známi, dočtou se o tom v časopisech, které se jim dostanou do ruky, nebo o mně vědí i ze zahraničního rozhlasu. Návštěva zde patří k jejich „vídeňskému programu“.

O co mají největší zájem?

O všechno, o věci, které vycházejí na Západě, ale i o knihy, vydané v ČSSR, které já mám, ale které tam nejsou k sehnání, jako je třeba Hrabal, Páral, ale i Čapek. Nebo o nový překlad bible, který sice vyšel v Praze, ale tam se vůbec nedostane. Nakupovat knihy tady moc nemohou, nemají na to, někteří se taky bojí převážet knihy přes hranice, ale chtějí je alespoň vidět.

pokračování na str.4

KAREL KRYL

HLAS

*V měsíci září, kdy jablka zrají
kdy mantilu noci svít měsíce protkal
když dozněla hymna, již v půlnoci hraji
já poprvé tehdy jsem Satana potkal*

*Ten Satan měl líbeznou postavou panny
a nepáchla síra, však voněly květy
A v úsměvu něha bez jediné hany
Jen z úst jako hadi mu syčely věty*

*- Jen nech' si svou dušičku Ta k ničemu není!
Vždyť mnozí i zdarma ji upsali čertu.
Však hlas — to je zboží, jež dneska se cení
a dobře se platí — to beže všech žertů*

*Já pro ten tvůj hlas jsem si ohlávku uvil
a stráž mi ho do klece vsadil
A kdybys pak stokrát i andělsky mluvil
Tvůj — hlas tě z r a d í ! **

*Dnes jako kníže si v paláci žiji
Mám ve stájích koně a v zahradách pávy
Jím ze zlaté mísy a z křišťálu pijí
Jen rádio nemám a nesnáším zprávy*

*Neb kdykoli válkou se o lásce bájí
když slaví se vrazi a obchody s časem
když svatými slovy se bezpráví hájí
když blásá se lež — tedy vždycky mým hlasem*

*Mé lůžko je měkké, však propijím noci
Mám z dýmání bazén a ze zlata ryby
Mám přebytek všeho. I pýchy. I moci!
Mám v paláci všechno. Jen- lidé tu chybí.*

*Dnes podruhé oko mé Satana spatří
Je krásný. Byt s úsměvem krysím
Vždyť jsem dnes s hlasem-i duše má patří
když — na větví — visím . . .*

KAREL KRYL

zahajuje tuto sezonu ve Vídni. Jeho poslední vystoupení v Klubu vyvolalo takový zájem obecnosti, že nejen bylo k sezení dost židli, místo nebylo ani na podlaze a někteří návštěvníci museli prostě odejít, do sálu se nevešli. Proto koncert tentokrát pořádáme ve Schweizer- Hausu, Schwarzschanerstrasse, Vídeň 9. Začátek je přesně v 19.30, protože ve 22 hod. musíme sál opustit.

Které knihy se nejvíce prodávají?

Pokud jde o celkový počet a když do toho zahrnu i antikvární knihy, tak ty vydané v Československu; představují větší výběr. Pokud jde o tituly, vedou zas některé tituly, které vyšly na Západě. Třeba Kundera, i když ten vyšel česky hodně pozdě, až po překladech do všech světových řečí, dokonce i po polském překladu, takže mnoho zájemců si ho koupilo v překladu. Hodně se prodává Havel. Prodával by se stále Škvoreckého Mirákl, kdyby nebyl dávno rozebrán. Teď je zájem o Tataruku. Když dostal Seifert Nobelovu cenu, byla po něm ohromná shánka. Lidi mi volali, mám-li něco od něho, a když jsem se zeptal, co by konkrétně chtěli, dali si rezervovat od všeho co mám po výtisku.

A o co je největší zájem z antikvárních knih?

O Palackého dějiny.

Najdou se? Kolik stojí?

Najdou. Zachovalé stojí 1200-1400 šilinků, poškozené podstatně méně. Ale v poměru k poptávce jich není dost.

Není to příznak národního „útěku do historie“ jako vždy, když „bylo zle“?

Projevuje se to. Knihy vydané do roku 1948 jsou vůbec hledány. Ale shánka je především po historických knihách. Vedle Palackého třeba po Denisovi. Je to tím, že vlastně české dějiny nemáme, zejména novodobé. Proto je tak žádan třeba Černý. Nebo Drtina.

Ještě jednou k Vídni. Proč myslíte, že se tady tak málo čte? I jednotlivá nakladatelství si stěžují, že mají málo odběratelů.

Těžko říci, čtenářské zázemí tu přece je. Možná, že je to trochu ovlivněno i cenami, když v Německu vydaná knížka stojí 20 marek ...

... je to tam méně než tady 140 šilinků ...

... ale těžko je to rozhodující důvod. Trochu by to mohlo hrát roli u knih ze švýcarského nakladatelství Konfrontace, které jsou v porovnání s knihami, vydanými v Německu, dražší. Ale přitom je zájem o Eisnerovu knihu Chrám i tvrz, která vyšla v Konfrontaci; zřejmě při tom hraje roli vůle poznat a uchovat si mateřskou řeč.

Jaká je věková struktura čtenářů?

Převážně střední generace.

A mladí?

Málo. Ty zajímají spíš desky.

Kdo vede hitparádu?

Jednoznačně Kryl.

Je to opravdu zvláštní jev: pomalu dvacet let žije mimo Československo a přitom neztratil kontakt s čtením mládeže tam. Když hrál a zpíval před rokem v Klubu svoje poslední věci, zpívali ti, co tady byli třeba teprve měsíc, dva, s ním.

P. Pastřík je však také předsedou rodičovské rady české školy ve Vídni. Jak to vypadá se zápisem pro nový školní rok? Před několika lety bylo nebezpečí, že nebude dost žáků do první třídy ...

Tenkrát to nebezpečí skutečně vzniklo. Jednotlivé třídy mohou být otevřeny jen když je zapsáno nejméně 10 dětí, to je zde platný předpis. V minulém roce však bylo v 1. třídě 19 dětí. I letos jsou všechny třídy již zajištěny a počet žáků se jistě ještě zvýší, vždycky přicházejí noví ještě na počátku školního roku.

ANTONÍN MĚŠTAN

MASARYK

A CYRILOMETODĚJSKÁ PROBLEMATIKA

V roce cyrilometodějských konferencí a oslav nebude na závadu, když si připomeneme, jak se Masaryk k cyrilometodějské otázce stavěl. Ve své knize »Česká otázka« z roku 1895 napsal: »Idea cyrilometodějská sloužila Římu, jakož i politika Vatikánu ideje slovanské dobře umí využít ve svůj prospěch. ...« Přitom vidí ve velehradském hnutí útok proti protestantům: »Zároveň tito nekritičtí velebitelé nejstarší doby pro skutečnou minulost naši a její velikost ztrácejí smysl, jak nejlépe se jeví na hlasatelích církve cyrilometodějské, kteří velikou naši reformaci, ačkoli jí příležitostně také podle Palackého dovedou velebit, ochotně dávají za falešnou čochovici slovanského obřadu.«

Významné bylo Masarykovo tvrzení: »Dobrovský sám, jak víme, byl nadšený ctitel staroslovanského písma a literatury, avšak poznával, že vliv této čistě náboženské literatury na rozvoj jazyka a literatury české byl velmi nepatrný, vlastně žádný, protože právě naše staroslovanská literatura byla velmi skromná, na jeden dva kláštery omezená. ... veliké a účinné staroslovanské literatury u nás nebylo.«

Nakonec Masaryk dospívá k názoru, že v případě tzv. cyrilometodějského unionismu se jedná o chiméru: »Nemůže být pochybnosti, jak se stanoviska skutečně pokrokového a českého posuzovati máme tužby našich liberálních klerikálů cyrilometodějských. Po stránce metodické je to pobouzení našeho upřílišněného historismu: navazování na minulost co možná nejvzdálenější.«

Přesvědčení vědeckých pracovníků v oboru slavistiky, vzešlých z cyrilometodějského unionismu (Vajs, Vašice, Dvorník a četní jiní), že totiž tzv. staroslovanská epocha v dějinách českého národa hrála významnou úlohu, se dostalo do přímého rozporu s názory bytostného »západníka« T.G.Masaryka. Proti Masarykově tézi se postavil v době mezi dvěma světovými válkami muž, který jinak Masaryka upřímně obdivoval: světově proslulý slavista Roman Jakobson. Slavisté z českého cyrilometodějského hnutí tak dostali fundovanou vědeckou podporu ze směru, odkud se jí nejméně nadáli – od ruského slavisty židovského původu, který přišel do Prahy se sovětským pasem.

Jakobson nevystoupil přímo proti Masarykovu názoru o nepatrném vlivu staroslovanské literatury v českých zemích. Přesto svůj názor formuloval velmi zřetelně, a to na závěr svého působení v Československu. Ve statí »Český podíl na církevněslovanské kultuře« (v knize »Co daly naše země Evropě a lidstvu«, Praha 1939 – kniha vyšla už za německé okupace a proto Jakobsonova statí vyšla pod pseudonymem) se zabýval mj. staroslovenskou památkou českého původu, tzv. Kyjevskými listy. Dál pak píše: »Přes to všechno jsou zbytky a stopy církevněslovanské vzdělanosti v Čechách desátého a jedenáctého století tak početné a rozmanité, že opravňují dnešní vědu předpokládat v českém státě přemyslovským rozsáhlou, odolnou a tvůrčí tradici církevněslovanskou. Starší vědecká koncepcie,

REPORTER

kteřá tuto tradici zavržele popírala a dle okřídleného slova Pekařova vyliďňovala celá staletí, musela pracně snášet umělé důvody proti početným zbytkům české kultury církevněslovanské a hleděla vyvrátit to jejich staroslovanské ražení, tu jejich souvislost s českým kulturním vývojem, ba samý český původ, anebo dokonce i jeho autentičnost.«

Jakobson se pak zabýval vlivem českého staroslovanského písemnictví na Rusko a přisuzuje mu velkou úlohu. Nakonec staví proti Masarykovi zcela opačnou tézi: »Idea církevněslovanského jazyka se však prvně a plně uplatnila v říši velkomoravské ... právě na Moravě se v bojích proti příliš mocným Němcům a trojjazyčnému bludu vyhranila a vydobyla si uznání. V těchto bojích pokračovalo také české cyrilometodějství a tohoto uznání se stejně dovolávaly generace Kristiánova a Dalimilova, Pulkavova a Rokycanova, Bilejovského a Balbinova. Tak idea u Čechů trvala a zůstávala hybnou silou i tehdy, když její materiální podklad, vlastní církevněslovanský jazyk, tu patřil již minulosti.«

Je ostatně zajímavé, že tzv. cyrilometodějská myšlenka nepůsobila jen v řadách českých katolíků (a pravoslavných), nýbrž také v řadách protestantů. Vedla dokonce k tomu, že se část katolíků po roce 1918 rozešla s katolickou církví a dala se směrem k protestantismu, anglikanismu nebo pravoslaví. Hned po vzniku Československa se určitá část katolického duchovenstva v českých zemích domáhala zavedení češtiny do katolických bohoslužeb. Včervnu 1919 se delegace nacionálně smýšlejících českých duchovních dostavila do Vatikánu, aby tento požadavek prosadila u papeže. Odvolávala se přitom na cyrilometodějské tradice. Vatikán požadavky zamítl a část českého katolického duchovenstva nato založila 8. ledna 1920 Československou církev, na Římu nezávislou (církev začala pak daleko spíš navazovat na Husa a jeho učení, takže dnes se nazývá Československá církev husitská). Pro některé duchovní nové církve se vývoj ubíral příliš ve směru anglikanismu, takže skupina těchto slovansky orientovaných bývalých katolických kněží se 1924 od Československé církve odtrhla a přešla k pravoslaví.

Intervence českých duchovních ve Vatikánu a jejich argumentace cyrilometodějskou tradicí však nezůstala zcela bez odezvy ani v katolické církvi. Vatikán dovolil, aby se v některých katolických chrámech v českých zemích sloužila několikrát do roka mše ve staroslovanském jazyce – a tak je tomu dodnes. Proto také musí studenti katolického bohosloví v českých zemích studovat staroslověštinu.

Jako pozdní satisfakci chápou přivřecí českého cyrilometodějského unionismu rozhodnutí polského papeže Jana Pavla II. z roku 1980 povýšit sv. Cyrila a sv. Metoděje na patrony Evropy. Je to satisfakce o to větší, že polský katolicismus se v minulosti díval s velkou nedůvěrou na snahy českých katolíků z cyrilometodějského hnutí. (CMI)

Děti je tedy dost.

dokončení se str. 4

Někdy jsou to zajímavé případy. Třeba děti rodičů, kteří mluví jen německy, ale protože babička mluví česky, posílají dítě do české školy.

To jsou ale výjimky.

Jsou, ale v každé třídě se takové dítě objeví. Nebo jsme měli ve školce dítě z Ameriky. Otec, který je tam dávno usedlý, chtěl, aby se dítě naučilo pořádně česky. Měl tady babičku, která už taky česky téměř zapoměla, tak poslal syna do Vídně a tady do naší školky. Byly s ním i zmatky, protože občas se ztratil a nemohl se domluvit; pořádně domluvit se ostatně nemohl ani doma s babičkou. Nebo jsme měli případ dítěte řeckých rodičů, kteří vůbec neuměli česky. Dítě však bylo nadané na řeči, tak ho dali k nám, aby se u nás naučilo jak německy - to rodiče také dobře neuměli - tak ještě česky.

Přerušil nás další zákazník, který si »dovybíral« a chtěl platit.

Z těch čtyř, kteří se tu zatím vystřídali, byli všichni zdejší. Takže to s tím čtením vídeňských Čechů není tak zlé ...

To je spíš náhoda ...

Je nebo není? Odpověď zůstává otevřena. Pastmákovu knihupectví je ve Vídně 7, Lindengasse 5. Otevřeno je od úterý do soboty od 9 do 12 a od 15 do 18 hodin. Jak vypadá zvenku je vidět na našem obrázku. Jak vypadá zevnitř se musíte podívat osobně, pro sponzu knih by se tam ani fotografovat nedalo.

CYNISMUS V ROT-WEISS-ROT

Videňský Sozialamt chce zrušit sociální pomoc pro uchazeče o azyl. Ale dobré kšefty hostinských mají pokračovat.

Článek vyšel před novelizací zákona o sociální pomoci, takže některé detaily v této věci mezitím ztratily na aktuálnosti. Blíží o tom v rubrice Z české Vidně.

Za noci a v mlze přeplavali oba mladí Češi Dyji na rakouský břeh. Dokázali přelstít československé pohraničníky, s dvěma vídeňskými policisty měli méně štěstí. Skončili před třemi týdny jako cizinci bez přístřeší v policejním vězení. Potíže s řečí a skutečnost, že neměli doklady, jejich další osud takřka zpečetilo: hrozilo odsunutí do ČSSR.

Teprve minulý týden se omyl vysvětlil. Přátelé byli propuštěni a požádali o politický azyl. Jejich odyseja po zdařilém útěku není ničím ojedinělým. "Rakousko je pro uprchlíky během přes překážky", potvrdil advokát Gabriel Lansky, který se jako člen předsednictva Amnesty International stará o problematiku uprchlíků. "Kdo se nevyzná, utone."

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku již léta podporuje vlastní poradnu pro uprchlíky. Neboť kdo nejede okamžitě do Traiskirchenu, lehce se dopustí chyby, která znemožní, aby byl uznán jako uprchlík ve smyslu konvence.

Nyní hrozí uchazečům o azyl ve Vídni další zlo: novelizace zákona. Kulturní klub protestoval dopisem u starosty H. Zilka: "Považujeme za neuvěřitelné, že den poté, co vláda vyhlásila 15. červem za "den uprchlíka", jsme konfrontováni s takovými úmysly". "Umysly" by měly vážné důsledky. Ještě tento týden má vídeňský zemský sněm přijmout změnu zákona o sociální pomoci. Podle něj nemají uchazeči o azyl již nárok na podporu.

Mají být tito lidé dohnáni ke kriminalitě? ptá se advokát Lansky, který má denně co dělat s problémy uprchlíků. "Plánovaná novela je v rozporu s rakouskými mezinárodními závazky. Protiprávní praxe má být nyní zřejmě vylepšena zákonem."

Vídeňský Sozialamt přijímal dosud jen žádosti uznávaných "Konventionsflüchtlinge". Až do uznání odcházeli uchazeči o azyl s prázdnou. Což nebylo právně podloženo. Neboť správní soud se připojil ke stanovisku Lanského, podle nějž uchazeči o azyl měli podle zákona o sociální pomoci na ni nárok.

Sozialamt se okamžitě zajistil proti přílivu uchazečů o azyl: cizinecká policie byla instruuována, aby nikomu nevystavovala potvrzení o žádosti o azyl. Na Sozialamt se ale nadále ode všech žádaly právě tyto formuláře, jako podklad pro žádost o poskytnutí podpory.

Město Vídeň doufá, že s novým zákonem také vyhraje mnohaletý spor s ministerstvem sociálních věcí. Vídeňský Sozialamt chce přinutit stát, aby platil i za ty uprchlíky, kteří nejsou ubytováni v uprchlických táborech.

Ministerstvo vnitra přihrávku vrací. "Nemůžeme nikoho nutit, aby šel nebo zůstal v Traiskirchenu", říká vedoucí oddělení pro uprchlíky Gerhard Litschka. "Platíme jen za ty, kteří spadají pod naši péči."

Minulý rok se ministerstvo vnitra staralo o 3600 uprchlíků s rozpočtem 330 milionů šilinků. Jen ubytování 1800 uprchlíků v pensíoních a hostincích stálo 185 milionů šilinků.

V roce 1981, když vlna uprchlíků z Polska dosáhla vrcholu, bylo nutně najmout 700 pensíonů a hostinců, ve kterých se ubytovalo 20000 osob, především manželé a rodiny.

Pro hostinské to byl vítaný obchod, zejména v době mimo hlavní sezónu; za jednoho uprchlíka platil stát denně 150 šilinků (plus daně) za plnou penzi, v zimě navíc 15 šilinků příplatek na topení.

Většina uprchlíků mezitím vycestovala. Letos má již jen 40 pensíonů - především v oblasti Badenu a Triestingtalu - uprchlíky jako stálé hosty. Bratři Otto a Gerhard Satran ubytovali v současné době ve svých pěti hotelech a pensíoních téměř 400 uprchlíků. Podle vlastních údajů mají tito hoteliéři obrát, o kterém kdekterý nóbl hoteliér může jenom snít: 1,8 milionu šilinků měsíčně.

V bývalých k. u. k. klimatických lázních Neuhaus připomínají oba hotely, hotel dOrange a hotel Stefanie, svými fasádami z přelomu století zašlý lesk. Dnes v nich bydlí rodiny uprchlíků z východní Evropy. Z příjmů za uprchlíky a s pomocí kreditu dala rodina Satran hotel renovovat: pro-

storné pokoje se starými štukovými stropy jsou dnes vybaveny WC a koupelnami. Skromné menu se vaří v bývalém domě železničářů v Altenmarktu. Je to polévka a masové zelí. Večer pár deka salámu a sýr, nebo jen krupičná kaše. Uprchlíci jsou nenároční. Za 150 šilinků nemůžete čekat úroveň jako v Hiltonu", prohlašuje Otto Satran.

V letovisku Ramsau je v hostinci Gruber ubytováno asi 50 uprchlíků z ČSSR. Ve starém traktu bydlí ti, kteří si stěžují, že je jídlo zase špatné nebo že se večere skládá jen ze tří žvýstkových knedlíků. Tak žijí v malinkých podkrovních komůrkách tři české rodiny. Koupelna a záchod nefungují již měsíce. Oba fungující záchody a sprchy o poschodí níž musí stačit pro 15 osob.

Mladého šéfa popadne panika, když se dozví o prohlídce svých pokojů pro hosty. Pošle na tým z Profilu policie.

Nájemce hotelu Adamtal, Slavomír Safrata nemá naproti tomu co skrývat. Jeho uprchlíci se v domě, patřícím automobilovému závodníkovi Franzu Wittmannovi cítí očividně dobře. Snad proto, že Safrata zná lépe jejich potřeby. Před šesti lety přišel tento vyučený kuchař sám z ČSSR jako uprchlík. V době karantény v Traiskirchenu se rozhodl: "Chci otevřít hostince a ujmout se uprchlíků." Dnes vede mladý dynamický hostinský se svou ženou již tři hostince. "Zisk z uprchlíků nesmí sloužit k ničemu jinému než ke krytí některých pevných nákladů", říká. "Vždyt' za čtyřčlennou rodinu inkasuje hostinský skoro 20000 šilinků měsíčně. A uprchlíci zůstávají skoro dva roky." Sem míří kritika těch, kteří jsou proti ubytování uprchlíků v letoviscích. Rodinám, které chtějí v Rakousku zůstat, tato nucená dovolená neposlouží. S daleko menší sumou z peněz daňových poplatníků by jim bylo možné najmout malý byt ve Vídni a ulehčit tak jejich integraci. Navíc nejsou v odlehklých letoviscích ani kursy němčiny, ani pracovní příležitosti.

Ale úřady chtějí povzbudit uprchlíky raději k vycestování, než k tomu, aby tady zůstali. "K vycestování nikoho nenutíme", říká referent pro uprchlíky Litschka, "ale Rakousko by vůbec nemohlo plnit své mezinárodní závazky, kdybychom velkou část uprchlíků nepřiměli k vycestování."

Hotelier Satran, Pension
Monatlich 1,8 Millionen Umsatz

150 000 lidí na Velehradě

Nový konflikt Praha - Viedeň

Oslavy 1 100 let úmrtí svatého Metoděje se staly největším masovým církevním shromážděním od počátku protináboženského kursu pražského režimu. Vezmeme-li v úvahu, že vedle 150 tisíc účastníků na Velehradě se týž den zúčastnilo dalších 100 tisíc lidí poutě v Levoči, vede to k závěru o překvapivě renesanci církve vzdor všem desetiletí trvajícím represím. Anebo právě proto.

Režimní strategové jsou si toho zřejmě vědomi a proto se pokusili dosah a rozsah oslav omezit. Znemožnili především už dříve příjezd papeže, kterého na oslavy pozval kardinál Tomášek; v jeho zastoupení se oslav zúčastnil vatikánský „státní tajemník“ Casaroli (zaznamenejme, že Sověti nepřipustili ani jeho účast na obdobných oslavách). V poslední chvíli pak Praha znemožnila příjezd kardinála Königa a arcibiskupa westminsterského a pařížského s odůvodněním, že se jedná o národní slavnost.

Ministr zahraničí Gratz, který ještě den předtím mluvil (opět) o počátku pozitivního vývoje vztahů mezi Rakouskem a ČSSR, označil tento krok Prahy za „nepochopitelné opatření“, které tyto vztahy negativně ovlivní. Všechno úsilí ministerstva zahraničí, aby Praha změnila své rozhodnutí, však bylo marné.

Její obavy z nenakomandovaného a tedy těžko manipulovatelného velkého shromáždění se ukázaly jako opodstatněné. Zatímco papežův pozdravný dopis byl bouřlivě kvitován souhlasem, byl projev ministra kultury Klusáka stále znovu přerušován projevy nesouhlasu, voláním „my chceme papeže“, „svobodu církvi“ atd.

S odstupem několika dní uveřejnilo Rudé právo ostrý útok proti Rakousku („Kdo sype písek do očí“). Článek začínal jako obvykle medovými řečmi o dobrém sousedství, o „plodné a oboustranně přínosné spolupráci, jak to odpovídá tužbám obyvatel obou zemí“. To vše má „na rakouské straně i své zaryté, nepřejíjené politické odpůrce“, kteří si „k nově zlovolné protičeskoslovenské kampani vzali jako záminku úmrtí Metoděje“.

Své dostala i Kronen-Zeitung („svůj neomalený výplod nadepsala palcovým titulkem Praha uráží Viedeň“) a zahraniční mluvčí ÖVP dr. Steiner. Že jednání Prahy odsoudil všechny rakouský tisk (samozřejmě s výjimkou Volks-

(pokračování na následující straně)

Barbara Coudenhove-Kalergi

DIE FURCHE

CHOULOSTIVÉ VZTAHY

Od výročí slovanských apoštolů vládne opět mezi Rakouskem a sousedním Československem politická „doba ledová“. Ještě v květnu se chvíli mluvilo o „oblevě“. Pak se konaly oslavy Metoděje ve Velehradu, kardinál Koenig nedostal povolení se jich zúčastnit, a nastal stav, který se již po léta zdá být normálním mezi oběma historicky tak těsně spjatými sousedy: jsou na sebe rozezláni.

Proč to mezi Rakouskem a Československem neklape? Samozřejmě je potíž především ve skutečnosti, že současné pražské vedení je nejméně otevřené a flexibilní z celého východního bloku.

Ale je to skutečně celá pravda? Když se do sebe pustí rakouské a české noviny, je při tom většinou zvláštní dávka podráždění, která v ostatních polemikách chybí.

Hádající se příbuzní se zřejmě hádají prudčeji než lidé cizí. A bez ohledu na rozdílnost politických systémů se při tom stále vynořují stará nacionální klišé: U Rakušanů klišé o „falešných Böhmcích“, u Čechů klišé o povýšených Rakušácích, jejichž přesvědčení o tom, že všechno vědí lépe překoná jen jejich tupost.

Když Rudé právo minulý týden protestovalo proti údajně štvavé „protičeskoslovenské kampani“ v Rakousku, objevila se v jednom článku také věta, že při takovém národním svátku, jako je Metodějovo výročí, není třeba poslouchat poučování „zrovna z Vidně“. Byla to konec konců Viedeň, která po staletí potlačovala jakýkoli národní život a národní uvědomění.

Je to - navzdory účelům propagandy - opravdu bolestivé místo, na které se v Rakousku rádo zapomíná.

Historie je učitelkou přítomnosti. Kdo se častěji zdržuje ve východní Evropě, dokáže pravdivost této věty posoudit. Historie vězí nesmazatelně v hlavách lidí, daleko pevněji, než současná státní doktrína.

Rakušané i Češi vzpomínají na své společné dějiny - ale vzpomínají zcela odlišně. Pro nás je doba, „kdy Čechy ještě patřily k Rakousku“, okrášlena zlatou patinou nostalgie. Tenkrát u nás byli výborné české kuchařky a pilní čeští krejčí, kteří byli tak věrní svým rakouským páni. Češi by mohli být rádi, myslíme si, kdyby se zase měli tak dobře, jako za našeho starého císaře pána. Skutečně se dnes v Československu pohlíželi na tehdejší císařsko-královskou epochu opět v mírnějším světle. Ale současně je, zejména mezi inteligencí, tehdejší epocha pocítována jako doba omezování a ponižování - ne jenom, ale také.

Friedrich Heer nazval jednou Čechy „osudnou zemí Rakouska“. I Rakousko bylo osudnou zemí Čech. Ale to, co je ve společné historii pro naše sousedy nejdůležitější, o tom většina Rakušanů nemá ani mlhavou představu.

Jan Hus na hranici, česká šlechta krvavě rozdrvena v bitvě na Bílé hoře, básník svobody Havlíček ve vězení - všechno obrazy, které se vtiskly do mysli každého školáka a které všechny pojednávají o nešťastném boji Čechů proti německým (a rakouským) císařům a římské církvi.

I odtud pochází zvláštní přecitlivlost československých úřadů vůči všemu, co byt' jen vzdáleně zavání rakouským vměšováním do církevních otázek. Někteří širitelé křesťanství chtěli Čechům „násilím vnutit cizí řeč a cizí kulturu“, píše Rudé právo ve svém komentáři. Při oslavách Metoděje chceme být proto mezi svými. Ten, který nám přinesl slovanské písmo, by měl být slaven jako národní postava; bez cizích hostů.

V tomto pochopitelně oficiální Praha podcenila podstatné změny posledních let. Národní uvědomění a katolická víra se ve skutečnosti po staletí vylučovaly. Spojenectví mezi trůnem a oltářem, mezi rakouským císařem a římskou církví, vedlo k ostentativnímu antiklerikalismu, typickému pro národně uvědomělé Čechy.

Na rozdíl od Polska, kde církev národ spojovala, byla v Čechách (ne na Moravě a na Slovensku) většinou považována za nástroj cizí nadvlády. „Austrokatolicismus“ se říkalo jistěmu a zvlášť neoblíbenému druhu státní zbožnosti.

Ale tím už nelze dnes operovat. I dnes existuje v Československu pojem „austrokatolicismus“. Ale nemyslí se tím věrnost Římu nebo přátelství k Rakousku, nýbrž režimu věrní kněží v Pacem in terris. Stále ještě, nebo opět existuje spojenectví mezi trůnem a oltářem, ale teď patří trůn komunistickým mocipánům, kteří jsou rovněž pocítováni jako cizí.

Pravá autentická národní tradice a pravá autentická církev poprvé za staletí nestojí proti sobě, nýbrž k sobě patří. Charta 77 je pro to dobrým příkladem; programově spojuje křesťany, liberály a demokratičkou levici.

Na tomto pozadí lze posoudit, co znamenalo Metodějovo výročí pro české země. Římská církev již nemluví „cizí řečí“ ke svým slovanským dětem. Zakladatelé slovanské psané řeči, Cyril a Metoděj, stojí dnes rovnoprávně jako „evropsí patroni“ vedle svatého Benedikta. Škoda, že viedeňský kardinál, ustavičně usilující o domluvu s východními církvemi, nemohl při metodějských oslavách ve Velehradu být. Patřil by tam. Ale pro všechny Rakušany by výročí a jeho následky měly být podnětem k tomu, aby své československé sousedy lépe poznali a spravlivěji posuzovali. Kolik Rakušanů, kteří samozřejmě již dávno znají Florencii a Londýn, ještě nebylo v Praze (pro mne nejkrásnějším městě světa)? Proč je velká česká literatura od Čapka po Kunderu známější v Paříži než v sousední Vidni? Se současným československým vedením budeme mít jistě ještě mnohokrát spory. Ale v zemi a lidech je toho ještě tolik, co můžeme objevit - a napravit.

stimme) a velmi jednoznačně také ministr zahraničí, Rudé právo taktně přešlo.

Čtyři sloupece, které na toto téma v Rudém právu napsal Jaroslav Mazal, zřejmě nestačily a tak o týden později vydala ČTK ještě „Prohlášení k protičeskoslovenským útokům“. O počtu účastníků na Velehradě se v něm uvádí, že zahraniční tisk ho několikrát znásobuje. „Nenávistná kampaň proti naší zemi jen dosvědčuje, že scénář, který v souvislosti se slavnostním shromážděním na Velehradě na Západě vypracovali, nevyšel.“ Bez „vypracovaného scénáře“ (a lidí v roli komandovaných statistů) si Praha prostě těžko něco umí představit. Proto ji 150 000 lidí na Velehradě tak vyvedlo z míry.

Bratislavské Pravdě to vše ještě nestačilo a den nato napadla známou televizní komentátorku Barbaru Coudenhove-Kalergi za článek o těžkostech ve vztazích mezi oběma zeměmi, který napsala pro Die Furche. Článek se vyznačuje poctivou snahou najít příčiny toho, proč je pražský režim na reakce Vidně tak přecitlivělý (přinášíme překlad na jiném místě).

Čs. ministr zahraničí B. Chňoupek se pokoušel v rozhovoru s rakouskou televizí v Helsinkách všechno bagatelizovat. Kroutil se z toho tak dokonale, že se mu podařil výrok hodný zaznamenání, když na otázku rakouského reportéra, proč vztahy mezi Rakouskem a ČSSR nejsou tak dobré jako vztahy mezi Rakouskem a Maďarskem odpověděl: „Souhlasím s vaším prezidentem Kirchschräglrem, že oč jsou dva státy od sebe víc vzdáleny, o to jsou dobré vztahy mezi nimi snadnější, než mezi sousedními státy.“

Vstupujeme do úřadu.
Tvařte se přihloupě!
Mimikry, rozumíte?!

CHARTA 77

POLICIE A 21.SRPEN

O pozornost, kterou letošnímu srpnovému výročí věnovala světová veřejnost, se postarala StB. Ve správné předtuše, že k němu Charta připravuje vydání dokumentu, zadržela několik dní před 21. srpnem Václava Havla, Ladislava Lise, Jiřího Dienstbiera a Miroslava Kusého a provedla při tom ostré domovní prohlídky. To samozřejmě vzbudilo pozornost mezinárodního tisku.

Ve vnitropolitické části vydaného dokumentu Charta poukazuje na sterilitu nehybnost, která trvá již dvacet let. Snahy těch, kteří se pokoušejí o alespoň dílčí zlepšení hospodářského systému mají jen velmi omezený účinek. Slovo reforma je prakticky na indexu. Na druhé straně i v zemích, které se spolupodílely na potlačení reformního vývoje v r.1968 dochází k vývoji, který má mnohé rysy změn, o které tehdy v Československu šlo. Zajímavá je pasáž o tom, že v Československu jsou se zájmem sledovány současné projevy v SSSR, jejichž některé pasáže jsou v ČSSR cenzurovány. Prohlášení při tom opatrně konstatuje, že zatím samozřejmě není možné odhadnout, kam vývoj v SSSR povede.

Pokud jde o zahraničněpolitickou část, přetiskujeme hlavní myšlenky z komentáře, který o tom napsal Hoffmann-Ostenhof v AZ pod titulem

NOVÉ DOHODY ČSSR-RAKOUSKO?

Jisté náznaky vyvolávají dojem, že od letních měsíců dochází ve vztazích obou států přec jen k jistému zlepšení. Návštěvníci ČSSR zaznamenali už počátkem léta dosud nevídanou korektnost a rychlost při odbavování na hranicích. Zdá se, že to není ani tak v souvislosti s čistkou osazenstva přechodů v důsledku provalených afér (referovali jsme o nich), nýbrž že se jedná o direktivu. Tak v Praze vycházející Volkszeitung uvádí, že zlepšení, „v minulosti vícekrát příslibená, mají být uskutečněna.“ Okolnost, že nic takového nevíše Rudé právo, ale německy vycházející týdeník, by mohla nasvědčovat, že to není určeno pro domácího čtenáře, ale pro druhou stranu hranice.

Zatímco tedy snad konečně dochází k poevropštění této hranice, zůstává nezměněná dřívější vizová praxe, nemající obdoby ve vztazích Rakouska s jiným východoevropským státem. Při udělování těchto viz se naopak v poslední době množí případy šikanování,

17 LET POTĚ

Když je opozice v nějakém diktátorském režimu leta potlačovaná a ohrožována, když je trvale pro každou malířskou izolována od širokých mas, dochází u ní k zahořklosti, která ji odcizuje realitě. Rozkvétá mystika a obskurní ideje. Opozice má tendenci degenerovat. Typickým příkladem pro to je opozice sovětská, u které sílí velkoruské, šovinistické a temně náboženské tendence.

Československá opozice by měla všechny důvody degenerovat. Země je už 17 let „normalizována“. Po Pražském jaru v ní vládne hluboká a trvajících zima. Každé autonomní hnutí je v zárodku potlačeno. A hnutí za lidská práva, které koncem sedmdesátých let krátce rozkvetlo, je rozdrobeno a izolováno. Nyní však vydává toto malé, pronásledované hnutí prohlášení, které je, co se chytrosti a jasnosti týče, k pohledání. Neapeluje na Reagana, aby hrál silného muže proti Kremlu. Nezačíná pateticky lamentovat. Neupíná se k utopickým, marným nadějím. Ne: vítá Gorbačevovu flexibilitu a předhazuje Husákovu, že velkého ruského bratra cenzuruje. A vyzývá Kreml, aby jednostranným snížením stavu vojsk v Československu popohnal snížení vojsk v Evropě a prolomil tak blokovou mentalitu.

To jsou praví partneři západního mírového hnutí. Jednostranné odzbrojovací kroky, které toto hnutí požaduje, musí být žádány také na Východě. Charta 77 to pochopila.

ale intervence rakouského ministerstva zahraničí jsou obvykle úspěšné.

Po rozhovorech náměstka čs. ministra pro vědu Nutila s ministrem dr. Steyerelem byla ohlášena příprava společné dohody o ochraně životního prostředí. Podle informací Volkszeitung oznámil Nutil, že od r.1986 bude v Československu k dispozici benzin bez příměsí olova na tranzitních trasách do NDR a že od r.1990 budou zavedeny katalyzátory. Krom toho ČSSR v brzkou podobu podepíše mezinárodní konvenci o snížení emisí kyslíčnicku uhličitého o 30 procent.

Přes resentimenty, které jsou ve vztazích mezi oběma státy, se ministr Gratz domnívá, že čs. úřady nyní usilují o postupně zlepšení vzájemných vztahů. Projekt přehrady na Dunaji, o který ČSSR usiluje a o němž nyní jednají experti, považuje Gratz za řešení, které by umožnilo vytvoření národního parku od Vidně až po ústí Moravy.

ČESKÁ A SLOVENSKÁ kultura

OLDŘICH MIKULÁŠEK

po léta zakázaný brněnský básník, kterému až do jeho umlčení vyšla úctyhodná řada sbírek, v červenci zemřel. O jeho úmrtí vyšla noticka v Brněnském večerníku, ostatní tisk nechal smrt tohoto významného českého básníka bez povšimnutí.

JOSEF ŠKVORECKÝ

dostal kanadskou státní cenu za román Inženýr lidských duší. Je to poprvé, kdy byla tato cena udělena za přeložený román (překladačem byl mimochodem známý hudebník Paul Wilson). V interview pro kanadskou televizi Škvorecký řekl, že si ceny obzvláště váží proto, že vedle Martiny Navrátilové nebo Milana Kundery tím dává odpověď komunistické propagandě, vykřikující stále známé "opuští-li mne, zahyneš". Čs. exulanti stále hojněji dokazují, že získaná možnost svobodného projevu jim otvírá cestu k tomu, aby se v nové společnosti prosadili.

MILAN SLÁDEK,

principál, režisér a hlavní představitel pantomimického divadla Keřka v Kolíně nad Rýnem (které existuje jako součást městského divadla už 11 let) uvedl na této scéně hru bratří Čapků Ze života hmyzu. Představení velmi pozitivně hodnotí Karel Nešvera (někdejší autor Čs. televize) v Reportéru (č. 4).

JAROSLAV DIETL,

autor nespočetných řemeslně dobře dělaných (jinak oportunních) seriálů Čs. televize (Tři chlapi v chalupě, Nejmladší z rodu Hamrů, Žena za pultem, v dabingu i zde uvedené Nemocnice na okraji města) zemřel koncem června; bylo mu 56 let.

SCÉNOGRAFIE

VLASTISLAVA HOFMANA

je v současné době (do 27. 10.) vystavována ve vídeňském Divadelním muzeu (Österreichisches Theatermuseum). Že se nejedná o běžnou výstavu, dokazuje skutečnost, že o ní referuje i prominentní švýcarský deník Neue Zürcher Zeitung. Jak píše „s Hofmanovým jménem jsou spojeny vzpomínky na velkou dobu pražského divadla ve dvacátých a počátkem třicátých let“, kdy se Praha stala střediskem moderny a právě díky Hilarovi a Hofmanovi. Hofman stál jako malíř blízko německému impresionismu, pokračuje list, a jeho scénické návrhy mají silné a šoku-

ující barvy, které jsou v účinném poměru k jeho přísné, skoro asketické architektuře a často naznačují kubistickou stylizaci.

Hofman se narodil v Jičíně v r. 1888, zemřel v Praze 1964. Jeho prvním velkým úspěchem byla výprava k „Husitům“ Arnošta Dvořáka pro Národní divadlo v r. 1919, vrcholem jeho scénické architektury „Král Oidipus“ v r. 1932. Neue Zürcher Zeitung svoji recenzi uzavírá slovy: „Viedeňská výstava dává možnost sledovat scénografický vývoj tohoto významného divadelníka, dokládá jeho postavení v mezinárodním divadelním životě a zdůrazňuje, v jak velkém rozsahu Hofman ovlivnil následující generaci československých divadelních výtvarníků“.

MALÍŘ VÁCLAV ŠPÁLA 100

Před 100 lety, 24. srpna 1885 se jako jedno z devíti dětí cihlářského dělníka ze Žlutic u Nového Bydžova narodil Václav Špála. Patří k tak zvané zakladatelské generaci českého moderního malířství. Na pražské Akademii začal studovat spolu s Emilem Fillou a Bohumilem Kubištou. Jeho první, fauvistické období charakterizují prudce červená, čistě modrá a ostře zelená barva. Kolem r. 1911 se tak jako jiní z jeho generace obrací ke kubismu, který v jeho pojetí charakterizují elementární geometrické barevné plochy. Po krátkém „zeleném období“ na počátku 20. let se jeho malířský styl vyhrnuje v osobitěm, dnes už klasickém období třicátých let.

ZBYNĚK VOSTŘÁK,

hudební skladatel, dirigent a profesor hudby, zemřel v Praze v 65 letech. Zprávu přejímáme oklikou z německého tisku, který píše, že úmrtí bylo v Praze zcela zamlčeno, protože Vostřák byl od r. 1972 v nemilosti, zatímco západoněmecký rozhlas v posledních letech uvedl asi desítku jeho děl, většinou jako premiery. Dodejme, že Vostřák nepatřil k politickým disidentům, pouze odmítal podřízovat se direktivám oficiálních kulturtraegrů.

JAN TUMLÍŘ

je jméno, které znají asi jen odborníci. Byl ředitelem GATTU pro hospodářský výzkum a analýsy. Doktorský titul získal na univerzitě v Yale, studoval na Institutu pro mezinárodní studie v Ženevě a byl autorem řady monografií a článků. Dovídáme se to z týdeníku GATTU, bohužel v souvislosti s jeho náhlým úmrtím v 58 letech.

VÝSTAVU ČESKÉ GOTIKY

v Kolíně nad Rýnem představuje 60 obrazů, soch, knižních ilustrací a uměleckých předmětů. Jsou mezi nimi také deskové malby Svatá Alžběta a Hieronymus Mistra Teodorika z karlskéjské Křížové kaple.

Výstava je umístěna v Schnütgenově muzeu a vzbuzuje značnou pozornost: běžně výstavy tam navštíví měsíčně 3-4 tisíce osob, na českou gotiku přichází 10 tisíc.

Současná výstava navazuje na předchozí kolínskou výstavu díla Petra Parléře a jeho dílny, na kterou Praha zapůjčila některé exponáty, a na výstavu s názvem Parléřovo umění na Rýně v Praze v r. 1983.

Loni byla v NSR výstava českého baroka v Essenu a "Cesta k moderně" v Darmstadtu.

FILM

A JOURNEY BACK

(Cesta zpátky) byl pořad kanadské televize CBS, jehož námětem byl osud Židů během Slovenského štátu. Byl nepochybně vyvolán konflikty, ke kterým v Kanadě vedly (úspěšně) pokusy slovenských separatistů oslavovat den vyhlášení tohoto státu mj. vyvěšením jeho vlajky na radnici kanadského hlavního města.

V pořadu byl použit originální filmový materiál, dokumentující, jak se Němci, ale Hlinkova garda naháněla Židy do dobytých vagonů, ve kterých byli pak odváženi do Osvětimi. (Na Slovensku platily v té době protizidovské zákony, které byly daleko drastičtější než v Německu.) Jednoho z aktérů této kdysi nafilmované akce televizní reportéři v Kanadě dokonce našli a na obrazovce představili; velmi se omlouval a všechnu vinu svaloval na své nadřízené a Slovenský štát.

A jsme-li už u této otázky:

V novém čísle Proměn (č. 2/85) odpovídá někdejší prokurátor Národního soudu Jaroslav Drábek na Brügelovu kritiku Drtinových Pamětí (Československo můj osud; o knize jsme již referovali). Brügel v ní vyslovil názor, že Drtina tím, že jako ministr spravedlnosti poválečně vlády nepodal návrh na udělení milosti k smrti odsouzenému prezidentovi Slovenského štátu Tisovi, se zbavěle zbavil odpovědnosti. "Člověk nemůže věřit svým očím, že Drtina takto postupoval", napsal.

Drábek píše, že podle retribučního zákona mohla takový návrh podat jen Slovenská národní rada předě republiky, a ta ho postoupit prezidentu republiky. Podstatnější však je, co Drábek píše o cause Tiso:

"Tiso osobně si po mém soudu milost nezasloužil. I kdyby se byl nedopustil ostatních zločinů, už to, že na Slovensku zavedl drastičtější zákony proti Židům než byly Hitlerovy norimberské zákony a že platil Němcům 500 marek za každého Žida, deportovaného ze Slovenska do Osvětimi, by mi stačilo. Jozef Lettrich to ve své knize History of Modern Slovakia prohlašuje za jeden z největších zločinů Slovenské republiky."

"Kam až armády dojdou..."

MAĎARSKO

Na podzim 1944 se pokoušeli Hitlerovi vzalově odtrhnout se od Vůdce. Na severu se podařilo Finům uzavřít s Ruskem mír. Na jižní frontě se odpoutalo Rumunsko. Apoštolské království Maďarsko chtělo rovněž opustit potápějící se nacistickou loď. Ale v Budapešti dávali Němci lepší pozor než v sousedním Rumunsku.

V roce 1938 si přisvojilo Maďarsko, s německým pozeňáním, jižní Slovensko, obývané většinou Maďary, a přibralo k tomu i Podkarpatskou Rus. Pak chtělo ještě Sedmihradsko od sousedního Rumunsku, ale Bukurešť byla připravena bojovat o "svou Transylvánii". Německý ministr zahraničí Ribbentrop, společně s italským ministrem zahraničí Cianem Sedmihradsko rozdělili: severní polovina připadla Maďarsku, jižní část zůstala Rumunsku. Spokojen nebyl nikdo.

Maďarské jednotky vpochoďovaly společně s německou Wehrmacht do Jugoslávie a zabraly při té příležitosti tzv. Bačku, kterou ztratili mírem versailleským v roce 1918. Tim se Budapešť definitivně zapojila do Hitlerových dobrodružství. Proto se musely maďarské jednotky zúčastnit tažení na východ. Dvěstětisícová armáda byla v lednu 1943 kompletně zničena v prostoru jižně od Voroněže. V březnu 44 povolal Hitler maďarského říšského správce Horthyho k sobě a oznámil mu, že Wehrmacht vpochoďuje do Maďarska, aby ho bránila proti vpádu útočící Rudé armády. Horthy nesusouhlasil. Hitler ho nechal zadržet, dokud německá vojska v síle 4 divízi Maďarsko neobsadila. Předseda vlády Kally utekl na turecké vyslanectví. Horthy, kterého Hitler po obsazení Maďarska propustil, poslal 1. října 44 do Moskvy delegaci, která Rusům nabídla kapitulaci maďarských vojsk. Německá tajná služba se to dozvěděla a unesla velitele Budapešti generálporučíka Bakaye. Když Horthy přesto odolával, unesl SS-Sturmbannführer Skorzeny (který proslul únosem Mussoliniho) mladšího syna admirála Horthyho Mikuláše. Přesto prohlásil Horthy v rozhlasovém projevu, že Maďarsko neuznává žádné závazky, které dosud vázaly Maďarsko k Německu, "protože národ nelze obětovat na oltáři spojenecké věrnosti". Nařídil, aby maďarské jednotky zastavily boj proti Rudé armádě. Na základě tohoto rozkazu přešel vrchní velitel 1. honvédské armády generálplukovník Béla Miklos Dalnoký s celou armádou k Rusům.

Admirál Horthy, pod pohrůžkou, že jeho syn bude popraven, byl přinucen uznat novou maďarskou vládu, v jejímž čele stál vůdce fašistických šípových křížů Ferenc Sálasi. Horthy se musel poděkovat. Byl internován se ženou a snachou v Bavorsku. Syn Mikuláš byl uvězněn v koncentračním táboře Dachau. Maďarská vojska byla po-

stavena pod přímé velení německé Wehrmacht.

V prosinci 1944 a v lednu 1945 byla na území několika set čtverečních kilometrů kolem Budapešti svedena jedna z největších - ne-li vůbec největší - rozhodujících bitev o vojný přístup do dunajské kotliny směrem na Vídeň. Po 51 dnech bitva skončila. 20 tis. obyvatel Budapešti zahynulo, město bylo z jedné třetiny zničeno. Dobyta Budapešť byla dána v plen vojskům maršála Malinovského.

Ruská vojska vstoupila na maďarské území u Debrecína. Jakmile ho dobyla, převzala "moc" maďarská vláda, již předem ustavená v Moskvě. Předsedal jí přeběhlík generál Miklos Dalnoký a vláda se nazývala vládou Národní fronty. Ve skutečnosti to byla paleta nejružnějších politických odstínů a výkonnou moc neměla vláda žádnou.

Naproti tomu měla Komunistická strana Maďarska k dispozici technické možnosti Rudé armády (telefon, dopravu atd.). Měla také k dispozici peníze a tiskárny, dostávala potraviny, které rozdělovala hladovějícímu obyvatelstvu. Oportuniste se hrnuli do partaje, takže v červenci 1945 mělo 150 000 Maďarů stranickou knížku.

Provizorní vláda v Debrecínu vypověděla 31. prosince 1944 Německou válku. To bylo v době, kdy většina maďarských vojáků bojovala společně s německou Wehrmacht kolem Budapešti. Prozatímní vláda slíbila každému vojákovi, který dezertuje, 15 jiter půdy. 20. ledna 45 uzavřela prozatímní vláda s Moskvou dohodu o ukončení válečných akcí. Byla ustavena Spojenecká ko-

mise - vedl ji sovětský maršál Voronšilov - ve které měli zástupci Spojenců ještě slabší hlas než v Bukurešti. Z 50 % vlivu, který byl Churchill svého času v Jaltě Sovětům v Maďarsku ochoten přiznat, se stalo 100 %. 14. dubna 1945 se prozatímní vláda přestěhovala do Budapešti a s ní i vedení Komunistické strany a tajná policie. Šéfem policie byl bývalý krejčovský dělník Gábor Peter, mezitím povýšený na generála. V zemi, zničené urputnými boji, měla jen komunistická strana možnost účinné politické práce. V čele partaje stála tzv. Velká sedma: Mátyás Rákosi, syn kramáře, vlastním jménem Roth, absolvent Východní akademie v Budapešti, kdysi spolupracovník Bély Kuna. Ernő Gerő, vlastním jménem Singer, účastník občanské války ve Španělsku, který pracoval v Moskvě v Kominterně. László Rajk bojoval ve Španělsku jako komisař maďarského pluku dobrovolníků. Během války pracoval ilegálně v Maďarsku, v roce 1944 byl zatčen a deportován do Dachau. Do Maďarska se vrátil v květnu 1945. (Později, ve známých procesech s tzv. agenty imperialismu - Paukerová, Slánský a další - byl odsouzen a popraven.) Zoltán Vas, vlastním jménem Weinberger, bojoval jako plukovník v Rudé armádě v oddělení propagandy. Také ostatní - Jozsef Revai, Mihály Farkas a Imre Nagy - se do Maďarska vrátili ze Sovětského svazu.

Poučení Stalinem, aby se nedopustili chyb jako Béla Kun, vydávali se komunisté v prozatímní vládě za demokraty. 2. října 1945 se v Budapešti konaly volby. Komunisté přesvědčili sociální demokraty, aby vytvořili

Předseda KS Rákosi s manželkou Nádor

společnou kandidátku a doufali, že tím získají většinu. Ale volby přinesly komunistům velké a nepříjemné překvapení. Strana malorolníků dostala 51 procent hlasů a 121 mandátů v městské radě, spojená levice dosáhla jen 103 mandátů, 16 mandátů připadlo jiným stranám.

VOROŠILOVA

„SPOLEČNÁ LISTINA“

Pro volby do parlamentu v listopadu 1945 navrhl maršál Vorošilov „společnou listinu“ (jednotnou kandidátku) a malorolníkům nabídl předem 40 % mandátů. V průběhu jednání pak, jako perský obchodník s koberci, zvýšil nabídku na 47,5 %. Buržoazní strany společnou listinu odmítly a informovaly tajně západní Spojence. Spojenci zasáhli a Vorošilov prohlásil, že Rudá armáda nemá žádný zájem podporovat maďarskou komunistickou stranu.

Tak došlo k tajným, svobodným volbám, a porážka komunistů byla ještě větší než ve volbách v Budapešti. Večer 4. listopadu zjišťovala volební komise, že komunisté dostali 17 % hlasů. 57,5 % a tím i absolutní většinu získala Strana malorolníků - ale využít ji nemohla. Sověti totiž, ještě před volbami, trvali na tom, že bez ohledu na výsledek voleb musí být ustavena koaliční vláda. A v té dostali malorolníci jen polovinu ministrů. Ještě důležitější byly však skutečné úmysly komunistů: když se vládní strany po dlouhých a prudkých debatách dohodly na osobě ministra vnitra, kterým se měl stát člen malorolnické strany Béla Kovács, prohlásil Rákosi zcela ultimativně, že křeslo ministra vnitra musí dostat zástupce komunistické strany. Hrozil, že se jinak komunistická strana vlády nezúčastní. Protože vláda bez komunistů byla nemyslitelná a Rusové by ji nikdy nepřipustili, stal se ministrem vnitra Imre Nagy.

Po prohraných volbách ztratili Rusové chuť dodržovat pravidla demokracie. Ukázali, že moc lze vykonávat i jiným způsobem. Vláda byla postavena pod kontrolu „Rady předsedů stran“. V Radě měl Rákosi poslední slovo. Prosadil vždy to, co mu maršál Vorošilov a vyslanec Puškin nařídili. Např. z maďarského království bez krále se musela stát republika. Lidovým hlasováním to nebylo možné dosáhnout. Proto trval Rákosi na tom, že rozhodnout musí parlament. A tak, pod tlakem Sovětů, byla 31. ledna 1946 vyhlášena republika. Předsedou se stal vůdce malorolnické strany a dosavadní ministerský předseda Zoltán Tildy.

S Tildym neměli komunisté žádné těžkosti. Byl to slaboch, podléhající zcela vlivu své rodiny. Pani Tildy byla nejen etičádostivá, ale také obchodně zdatná. Navíc trpěla velikášstvím. Společně se zetěm Viktorem Csornoky uzavírala pochybné obchody, na kterých se také podílel jeden z Velké sedmy: Zoltán Vas, starosta města Budapešti. O obchodních transakcích vedlo ministerstvo vnitra přesné záznamy a Tildy byl v jejich rukou vosk. Ministerským předsedou se stal Ferenc Nagy (pozor: nemá nic společného s komunistou Imre Nagym!). To byl přesvědčený demokrat a v rámci možno-

Maršál Vorošilov

sti antikomunista. Ministrem vnitra se stal místo Imre Nagyho László Rajk. Za sociální demokraty seděl ve vládě její slabošský předseda Szakasits, který oddaně plnil pokyny komunistů.

Komunistická strana využila dvou akcí, které nařídila sovětská vojenská správa a rozšířila svou členskou základnu mezi malorolníky: za prvé zemědělskou reformu, přičemž přiděl půdy byl v rukou komunistických funkcionářů. Tímto způsobem bylo rozděleno mezi bezzemky celkem 2,4 milionu hektarů půdy.

Za druhé se Maďarsko zavázalo dohodou o ukončení válečných akcí, že odsune ze země všechny Němce. V Maďarsku žilo asi 300 tis. Dunajských Švábů, většinou sedláků. Komunistické straně to přišlo velmi vhod - Dunajští Švábové byli převážně konzervativního smýšlení. V širokém obyvatelstvu byla myšlenka odsunu přijata se sympatiemi a tak vliv strany rostl nezadržitelně. Ale k uchopení moci to přesto nestačilo.

Byly ještě dva rozhodující faktory, které mířily proti komunistické straně: Maďarsko ztratilo všechna území, které získalo od roku 1938, mimo jiné muselo Rumunsku vrátit Sedmihradsko, což maďarští nacionalisté nemohli komunistům odpustit. Dále se Maďarsko muselo zavázat k náhradě válečných škod, které byly určeny sumou 300 milionů dolarů. Přitom se Rusové nespokojili, jako to udělali v jiných zemích, které okupovali, smluvně určenou sumou, nýbrž vzali všechno, co jim přišlo pod ruku a k tomu ještě tzv. německý majetek, který reprezentoval dalších 240 milionů dolarů. Navíc muselo ještě Maďarsko nést náklady sovětské okupace. Rudá armáda tiskla i vlastní peníze - pengö, které byly v nuceném oběhu a inflace dosáhla brzy šilenných rozměrů: koncem července 1946 byl dolar roven 30 000 bilionům pengö. To je číslo se 16 nulami! V agrárním Maďarsku panoval v zimě 1945/46 hlad. Rusové nebyli ochotni pomoci a tak se 21. října 45 obrátila Maďarská vláda na západní Spojence s

prosbou o urychlenou pomoc. To vyneslo vládě od Rusů důtku, protože žádost o dodávky UNRRA poslala vláda přímo Spojencům, aniž by uvědomila Spojeneckou komisi pro Maďarsko, které předsedal maršál Vorošilov.

Sověti „půjčili“ Maďarům tisíc tun mouky, sto tun masa, šedesát tun diesel-oleje a 20 tun benzínu - ze zásob, které předtím Rusové Maďarům zabavili. Spojenci dodali do Maďarska potraviny v hodnotě 35 milionů dolarů.

Vorošilov varoval maďarskou vládu, aby se příliš nespolehala na dolarovou pomoc a aby se postavila na vlastní nohy. Nařídil, že musí být ustavena rada pro hospodářství. Jejím předsedou se stal komunist Zoltán Vas. Vláda bojovala o přežití a měla málo času a možností starat se o řešení skutečných hospodářských problémů. Komunisté pod vedením Rákosiho začali po vzoru Bulharů a Rumunů známou „salámovou taktiku“ ukrajovali demokratických práv. Nástrojem jim byla tajná státní policie AVO. A kde nestačila AVO, zaskočila sovětská NKVD. Dalším instrumentem nátlaku byly lidové soudy. Mezi rokem 1945 a 47 odsoudily lidové soudy 34 874 obžalovaných z politických důvodů, z toho 286 k smrti.

SOVĚTSKÝ TRIK

Vláda chtěla co nejdříve uzavřít mírovou smlouvu. Doufala, že by mohla vést k odchodu Rusů ze země. Ale právě z tohoto důvodu neměla komunistická strana naspěch. V únoru 1947 byla mírová smlouva přesto uzavřena, a to se všemi Spojenci. Smlouva vzala Maďarům všechny naděje. Maďarsko se muselo vrátit do hranic z roku 1938. Okupační vojska měla sice opustit Maďarsko do devadesáti dnů po nabytí platnosti smlouvy - ale s výjimkou spojujících cest, které sovětská armáda potřebovala pro nerušené spojení s Rakouskem. O tom, kolik vojáků k tomu budou potřebovat, rozhodovali Rusové sami. Rusové také, v rozporu se smlouvou, nikdy z Maďarska neodtáhli, ani poté, když v Rakousku už žádná vojska neměli; to jim také umožnilo v roce 1956 tak rychle potlačit maďarskou vzpouru.

Počínaje rokem 1946 pomáhali Sověti maďarské komunistické straně ze všech sil znemožnit maďarské vládě vládnout. Urgovali dodávky reparací a hrozili, že si sami obstarají, co jim podle mírové smlouvy patří. Krátce nato začala komunistická strana tažení proti buržoazním stranám. Začala rozdělovat mezi své příslušníky zbraně. Policii měla již pevně v rukou. A regulérní maďarské vojsko do Budapešti nesmělo. Rusové povolili pouze jednu četu pro reprezentační úkoly.

Když Ferenc Nagy, předseda vlády, požádal západní Spojence o pomoc, byl odmítnut: „Je zvykem americké vlády nevměšovat se do vnitřních záležitostí druhých zemí.“ Tak zněla odpověď amerického vyslance Schoenfelda. V dubnu 1946 odletěla maďarská vládní delegace - předseda vlády Nagy, místopředsedové Rákosi a Szakasits, ministr zahraničí Gyöngyössi a komuni-

stický ministr dopravy Gerö - do Moskvy. Byli přijati Stalinem a ten jim nabídl několik bombónků: prodloužení lhůty pro splácní reparací ze 6 na 8 let a brzký návrat maďarských zajatců do vlasti. Dva dny před návratem delegace do Budapešti ji Stalin přijal znovu a při luxusním obědě jim řekl to, co rádi slyšeli: Sovětský svaz nemá v úmyslu michtat se do vnitřních záležitostí Maďarska. Sovětský svaz by zradil Leniny ideály, kdyby se pokoušel ovlivňovat malé národy, nebo si je dokonce podmanil. Chceme žít se všemi národy v míru a přátelství. Nekomunističtí členové delegace byli nadšeni. Nabyli téměř přesvědčení, že Stalin o tvrdé realitě okupačního režimu pravděpodobně vůbec neví.

O několik týdnů později letěla delegace do Washingtonu. Před odletem varoval vyslanec Puškin vládu, že nesmí "prodat maďarskou nezávislost za půjčku". Při návštěvě delegace u prezidenta Trumana potráslí delegáti Trumanovi rukou. I komunista Rákosi. Když později viděl Stalin fotografii, řekl Molotovovi: "Kdo ví, třeba je Rákosi špión." Rákosi se o výroku došel a stal se ještě poddajnějším vůči jakýmkoli Stalinovým přáním.

Z Washingtonu, kde získala úvěr 15 milionů dolarů, letěla maďarská delegace do Londýna. Tam jim ministerský předseda labouristické vlády Attlee udělal přednášku o demokracii, která, pokud nemá v parlamentě řádnou opozici, není demokracií. Ferenc Nagy později v exilu poznamenal: "Vzpomněl jsem si na Attleeho monolog o demokracii v roce 1947, když komunisté inscenovali v Budapešti puč. Ale tehdy pan Attlee zapomněl propůjčit svým demokratickým ideálům patřičný tlak."

„BEZPEČNOST RUDÉ ARMÁDY OHROŽENA“

V Maďarsku šlo všechno páté přes deváté. Na budapešťské ulici byli neznámými pachateli zastřeleni dva sovětsí důstojníci. Na venkově zastřelil mladý selský synek několik sovětských vojáků, kteří znásilnili jeho matku. Rusové z toho vyrobili spiknutí. Zbraň totiž pocházela z majetku malého funkcionáře malorolnické strany a mladík patřil do řad Katolické mládeže. Generál Sviridov viděl, že "bezpečnost Rudé armády je v nebezpečí" a žádal, aby Svaz katolické mládeže a skautské hnutí byly zakázány. Když chtěl Nagy prohodit záležitost s ministrem vnitra Rajkem, sdělil mu tento, že již od Rusů dostal rozkaz obě organizace rozpustit.

Pak se komunisté soustředili na armádu, kterou dosud zanedbávali. Ted' se do armádních záležitostí začali michtat přímo. Žádali zvýšení počtu pohraniční stráže z 5 000 na 10 000 mužů a pověření plukovníka Palfyšterreichera, což byl radikální komunist, vrchním velením. Ministra národní obrany generála Jenő Tombora ranila při sporu o armádu 26. června 46 mrtvice a skonal.

Nagy se rozhodl, že odpoví komunistické straně, která posílala masy svých příslušníků

při každé příležitosti do ulic, demonstraci síly. Generál Sviridov demonstraci nepovolil, protože by mohlo dojít ke "krveprolití". Nagy pohrozil demisi a Sviridov povolil. 8. září 1946 zažila Budapešť největší demonstraci mas v celé své dosavadní historii: víc než půl milionu Maďarů připochoďovalo na náměstí Hrdinů (celkový počet obyvatelstva Maďarska je 9 milionů) a stala se z toho protisovětská demonstrace.

Když mluvčí představil davu generála Sviridova, uvítalo ho mlčení. Americký vyslanec Schoenfeld byl přijat ovacemi. Předseda komunistické strany Rákosi byl vypískán. Od toho dne musel ministerský předseda Nagy hrozit odstoupením, kdykoli chtěl prosadit nějaký požadavek, na kterém se vláda usnesla a který nebyl vhod komunistům.

Krátce před vánocemi 1946 oznámilo vojensko-politické oddělení, vedené na generálmajora povýšeným Palfyšterreicherm, že bylo odhaleno spiknutí proti Maďarsku. Tucty Maďarů ze všech vrstev národa byly ilegálně zatčeny, především stoupenci strany malorolníků. Tajná policie produkovala stále nové podezřelé a ti při mučení "udávali" další spoluspiklence, umístěné stále výše v hierarchii strany malorolníků.

Cílem tažení byl Béla Kovács, statečný

Béla Kovács

vůdce strany malorolníků, kterého Rusové právem považovali za svého největšího nepřítele. 20. ledna 1947 požádal Rákosi, aby Kovács z funkce předsedy malorolnické strany odstoupil. Sovětský vyslanec Puškin informoval Nagyho, že existují důkazy, že Kovács je špión ve službách Angloameričanů. Komunistická strana žádala zrušení Kováčsovy poslancecké imunity. V noci na 27. února 47 unesla Kováče sovětská vojenská policie z budovy tajné státní policie. Příští den chtěli členové vlády, patřící do řad malorolnické strany, z vládních funkcí odstoupit na protest proti odvléčení svého předáka. President Tildy, který byl již dávno pod vlivem Sovětů, demisi odmítl jako provokaci, která by nikomu nepomohla.

Američané a Britové protestovali formálně u sovětské vlády proti "vměšování se do vnitřních záležitostí Maďarska", jakož i "proti těžkému porušení jaltských dohod". K nějakým akcím se Spojenci neodhodlali. Tim bylo Maďarsko vlastně již ztraceno. Šlo jenom o to, zatáhnout oponu. To se stalo 14. května 47, když předseda vlády Nagy odjel na soukromé pozvání do Švýcarska. V okamžiku, kdy byl mimo Maďarsko, oznámil generál Sviridov v oficiální nóte náměstkoví předsedy vlády Rákosimu, který Nagyho zastupoval, že Nagy je rovněž zapleten do "spiknutí". Přiznal to Kovács, nalézající se v sovětském zajetí, a potvrdil, že Nagy o "spiknutí" věděl.

NAGYHO SYN RUKOJMÍM RUSŮ

Když se Nagy dozvěděl, že byl zatčen jeho osobní sekretář a že byla prohledána jeho kancelář, zatelefonoval Rákosimu. Ten mu suše sdělil, aby obvinění nebral na lehkou váhu, protože u Rusů to už má prohrané. Nagy odjel v Bernu na maďarské vyslanectví. Tam už měl zprávu svého ministra zahraničí, aby se v žádném případě nevracel a zůstal ve Švýcarsku. Nagy se ale chtěl vrátit - v Budapešti byl jeho pětiletý syn.

Mezitím oznámila Sověty cenzurovaná maďarská zpravodajská kancelář MTI, že Nagy odstoupil. Když švýcarský vyslanec v Maďarsku zavolal prezidenta Tildyho a chtěl zprávu dementovat, odpověděl Tildy, že považuje zprávu MTI za "úřední" a že bude podle toho jednat. Dopadlo to tak, že prezident Tildy jmenoval, na příkaz sovětského velení, ministerským předsedou ministra Lájose Dinnyese, věrného souputníka komunistické strany. Rákosi nechal Nagyho sdělit, že chce-li se ještě setkat se synem, musí podat písemnou demisi a nedělat těžkosti. Pokud by se chtěl do Maďarska vrátit, bude zatčen.

Ferenc Nagy se vzdal. 2. června 1947 převzal na rakousko-švýcarských hranicích svého syna a předal jednomu z průvodců písemnou demisi, napsanou na hotelovém dopisním papíru. A Rusové zorganizovali v Maďarsku nové volby - tentokrát ty "správné". Tak dokázala vládní koalice, která vznikla jako Levý blok v srpnu 1947, získat více než polovinu odevzdaných hlasů a obsadila tři čtvrtiny křesel v nové vládě.

"Mně je jasné, že Sovětský svaz chce, at' do stojí co to stojí, připojit Maďarsko k východnímu bloku, aby je mohl kontrolovat", napsal nový zástupce USA v Maďarsku Selden Chapin - předchůdce Schoenfeld se mezitím přemístil do Bukurešti - americké vládě. "My, protože nezamýšlíme použít vojenských prostředků, nemáme žádnou možnost tento vývoj zastavit." Pak ještě doporučil, "aniž bychom to přirozeně přiznali veřejně, že jsme Maďarsko definitivně odepsali", drasticky zmenšit stav personálu vyslanectví, "jinak bychom mohli vzbudit u některých politiků falešné naděje a u druhých se zesměšnit". Ztráta Maďarska se stala formální záležitostí. Osud východního bloku byl zpečetěn.

Z ČESKÉ VÍDNĚ

ZPRÁVY TISKU NEBYLY
PRAVDIVÉ

DR. ZILK ODPOVÍDÁ
KLUBU

V souvislosti s novinovými zprávami o nové úpravě sociální pomoci politickým uprchlíkům zaslal předseda Kulturního klubu P. Janýr vídeňskému starostovi dr. Zilkovi dopis, ve kterém vyjádřil podiv Klubu nad tím, že několik dní po "Dnu politického uprchlíka" se uvažuje o zhoršení jeho sociálního postavení a poukázal na některé nedostatky v péči o uprchlíky, zejména pokud jde o skutečnost, že v Rakousku není žádné rakouské poradenské středisko, které by uprchlíkům poskytovalo potřebné informace.

Dr. Zilk ve své odpovědi konstatuje, že zmíněné zprávy tisku neodpovídají pravdě. Sociální podpora bude i nadále uznávaným politickým uprchlíkům poskytována. Uvádí dále, že město Vídeň vydalo v r. 1982 v rámci této pomoci 82 mil. šilinků, což představuje 70 % pomoci, která byla vyplacena v celém Rakousku.

"Jinak sdílím Váš názor, že integrace těch uprchlíků, kteří chtějí zůstat v Rakousku, by měla být věcí všech míst, která s péčí o uprchlíky přicházejí do styku, tedy Spolku, země Vídeň, ale i ostatních spolkových zemí a že tedy pro to musí být vypracován celorakouský koncept. Na tomto základě by měla být zřízena i poradenská střediska pro uprchlíky. Vídeňská zemská vláda se v této věci již obrátila na spolkovou vládu a městský radní univ. prof. dr. Stacher měl již rozhovor s příslušnými ministerstvy. Já osobně podporuji všechny snahy o vypracování celorakouského konceptu pro péči o uprchlíky."

Dr. Zilk dále ve svém dopise odkazuje na přímé vyjasnění podmínek a výše sociální podpory pro uprchlíky s vedoucím MA 12, senátním radou dr. Drapalíkem, ke kterému mezitím už došlo. Klub v tomto bodě rozšíří své "Informace pro politické uprchlíky v Rakousku", jejichž nové vydání připravuje na podzim. (Zájemci si o ně mohou napsat na adresu redakce.)

ERICE WEINZIERLOVÉ,

univ. profesorka a předsedkyně rakouského výboru solidarity s Československem zaslali mluvčí Charty 77 blahopřejný telegram k jejím 60tým narozeninám a současně ji poděkovali za její činnost.

DORNA 1985 SKONČILA,
NASHLEDANOU V DORNĚ 1986

Bylo v tom opravdu kousek smutku z rozloučení, když byla vlajka se stožáru uprostřed tábora naposled stažena a když poslední denní rozkaz končil: ... noční hlídku dnes převezmou už doma rodiče. Když však vedoucí tábora po rozloučení s účastníky zavolal „na shledanou v Dorně 1986!", zaznělo v dětských i už mutujících hlasech nadšené hurá!

Loni to bylo obdobné. Ale nikdo z tehdejších účastníků a organizátorů skautského tábora v Dorně tehdy asi netušil, že se počet 23 loňských účastníků letos rozroste na víc než 50. Nutně se klade otázka: kolik jich bude po letošním úspěchu v příštím roce? To už kapacita tábora asi na počet zájemců stačit nebude.

Myšlenky skautingu jsou zřejmě přitažlivé i pro děti našeho kompjútrového věku. Ačkoli jsou zvyklé na pohodlí a dovolené u moře, o kterých se dětem ve vlčecím (či jitřenkovém) věku dnešních junáckých old boys nemohlo snít, ukazuje se, že louka u lesa a rybník, vlastníma rukama sbité podsady a postele a postavené stany, táboráky, lovení bobříků, noční hlídky a tak dál

VÍDENŠTI
BEZ VYZNAMENÁNÍ

Jak se pro ně sluší a patří, vypravilo Sdružení Čechů a Slováků na letošní spartakiádu výpravu. Spolu s podobnými výpravami z jiných zemí (všude se najdou obročníci, kteří využijí příležitosti jet bez jinak tvrdě vymáhané výměny valut) měli dodat akci také mezinárodní glanc.

Tak se „rozhovory" s nimi objevily také v tisku. V Rudém právu jsme se dočetli, že Štěpánka Šulíková z Vídně nemohla najít slova pro vyjádření svých dojmů, Josef Boček, předseda spolku Národní dům ve Vídni zas řekl: „Praha je nádherná, já jsem si ji zamiloval už jako student. Narodil jsem se ve Vídni, ale už v třetí generaci. Lidé si stěžují, že je Praha rozhrabaná, ale když se staví metro, tak se půda musí rozhrabat, to je pochopitelné. Úžasných dojmů jsme měli tolik, třeba promoce v Karolinu. To je skvělý akt, váš student nemůže nikdy zapomenout, co přísahal. Až mi tekly slzy. A u pana presidenta, to byla mohutná věc, a na Staroměstském náměstí, na radnici u primátora. To se nedá říct, jaké to jsou dojmy."

pro ně mají osobitě kouzlo. A patří k tomu i dobrovolná kázeň, služby a „denní zaměstnání", plněné v tomto prostředí se samozřejmostí, nad kterou nemálo rodičů kroutit hlavou.

Letos k tomu patřilo ještě překonání nepříznivé počasí během známých dešťových kalamit v polovině srpna. Na rozdíl od jiných, polodiletantských a nedomyšlených pokusů o obdobné akce je všechno osazenstvo Dorny nejen ve zdraví, ale i s dobrou myslí překalo. Skoro by se dalo říct: i to patří k věci.

Byl to nejen úspěch dobré myšlenky, ale i těch, kteří ji realizovali a vytvořili pro to optimální předpoklady už tím, že získali opuštěný statek, na jehož zahradě si děti mohly tábor postavit a jehož budovy tvořily také „zázemí" tábora od kuchyně počínaje až po krytou jídelnu, dílnu, místnost pro ping pong i sušárnu a pro možnosti zaměstnání v deštivých dnech. Radko Pavlovec alias bratr Blesk jako vedoucí, sestry Lida a Tamara jako jeho hlavní pomocníci obětavovali věci svou dovolenou, odměnou jsou jim nadšení děti a dík rodičů.

Řada návštěvníků ze zahraničí byla vyznamenána medálami. 9 představitelů krajských spolků dostalo čestné uznání Čs. ústavu zahraničního a 32 zlaté a stříbrné medaile „Za zásluhy o rozvoj přátelství a spolupráce s ČSSR". Z rakouských návštěvníků přes všechno snažení Sdružení Praze nikdo nestál ani za kus plechu.

Zaznamenali jsme během letošního horkého léta:

TŘI DOBRODRUŽNÉ
ŮTĚKY

První z nich skončil tragicky: V posledních červnových dnech zastřelil na „zelené hranici" mezi Jugoslávií a Rakouskem jugoslávský voják Vladimíra Židka, který se chtěl dostat do Rakouska.

O dva týdny později přinutil 19letý R. Šturm s dvěma kamarády svého otce, důstojníka čs. armády a instruktora Svazarmu při cvičném letu k přeletu do Rakouska. Otec se rozhodl pro návrat, tři mladí muži požádali v Rakousku o

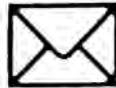
asyl. O jejich dalších osudech nemáme zprávy.

Krátce na to se podařilo dostat se z Jugoslávie do Rakouska lékaře dr. Anně Meřetické s dětmi. Trik na hranici byl vcelku prostý: její šestiletý syn se na jugoslávské hranici najednou rozběhl směrem do Rakouska, matka s čtyletou dcerou začla utíkat za ním, jakoby ho chtěla chytit. Podařilo se to.

Ke komplikacím došlo až dodatečně. Při útěku jí totiž pomáhali spisovatel O. Filip a historik J. Mlynárik, a ti útěk „prodali“ jednomu západoněmekkému magazínu včetně fotografií. Jedna z nich byla osudná pro službu konajícího celníka. Byla na ní totiž dr. Meřetická s dětmi a J. Mlynárikem a v pozadí klidně přihlízející celník. Podle předpisů měl uprchlíky, kteří u Salcburku opět bez potřebných dokladů přesli do NSR, předat Fremdenpolizei, jak se dal slyšet šéf štyrského policejního ředitelství, když se mu fotografie dostala do ruky. A tak na dobromyslného rakouského strážce hranic čekají nepříjemnosti v zaměstnání.

(Otázkou je, jak se německé úřady zachovají vůči žádosti uprchlíků o asyl: podle předpisů měli totiž o něj požádat v první zemi, do které se dostali, tj. v Rakousku.)

DOPISY

Těsně před zahájením letošních letních prázdnin uspořádala vídeňská Župa sokolská v kulaté sportovní hale 22. okresu veřejné vystoupení všech svých složek. Pořad nebyl předem nacvičen či připraven a měl pouze poskytnout přehled celoroční činnosti v tělocvičnách. Jelikož tam cvičilo také mé dítě, šla jsem se na vystoupení podívat.

Bezesporu je dnes Sokol jedinou českou organizací vídeňských starousedlíků, která vyvíjí činnost, má masovou základnu a ve svých řadách i mládež, která je zárukou kontinuity činnosti i po odchodu starší generace.

Na hemžení v tělocvičně byl radostný pohled, i když obráceným směrem byl pohled na 20, maximálně 30 přihlízejících - větši-

nou z řad už přestárých a tudíž necvičících sokolských funkcionářů - smutný. Vždyť pořad byl určen "veřejnosti", ale zřejmě v ní panuje nezájem nebo se propagace nedělala tam, kde ještě může vzbudit mezi čtenáři zájem.

Jestliže jsem se zmínila o mládeži, pak jsou tím míněni dospělí ve věku mezi 20 a 35 lety, děti a dorostu je stále nedostatek. Ze všech vídeňských jednot cvičilo jen asi 20 žáků a žákyň, což rozhodně neodpovídá možnostem a potřebě - vždyť jenom česká škola má asi 150 žáků! I tak: přítomné děti byly téměř vesměs děti přistěhovalců posledních 20 let, a také mezi dospělými aktivními členy Sokola už je velká část z posledních přistěhovalckých vln. Zde s ukázkou prozíravým jednáním této organizace, která po počátečním zaváhání otevřela brány svých tělocvičn a hřišť všem zájemcům bez rozdílu. Díky tomu dnes Sokol nejde cestou vzdělání ostatních českých spolků ve Vídni, které už existují jenom na papíře.

V příštím roce je v Curychu slet zahraničního Sokola. Sjedou se k němu členové jednot ze Švýcar, Kanady, Austrálie a odjinud, kde žijí Češi a Slováci. Jsou to téměř vesměs pováleční vystěhovalci, kteří jistě budou tvořit i většinu účastníků rakouské výpravy, jež by bez nich už byla nepatrná. Uvědomila

ZAMYŠLENÍ nad naším Klubem

Kulturní klub Čechů a Slováků ve Vídni už existuje řadu let. Je to doba natolik dlouhá, že stojí za to rekonstruovat jeho dosavadní historii a zamyslet se nad jeho činností.

Začalo to koncem 68. roku, brzy po příjezdu nové emigrační vlny do Vídne. Byli jsme krásně a pobostinně přijati Vídeňany, kteří pro desetitisíce příjíždějících i usazujících se uprchlíků zařídili pohotovostní ubytovny a stravovny, sháněli pro letně oděné teplejší oblečení, vydávali automobilistům benzínové bony a jednotlivé zájmové organizace se staraly o kolegy stejného povolání podporami a mnohdy i nabídkami pracovních míst.

Z domova jsme sice věděli, že ve Vídni existuje česká menšina s mnoha spolky, ale s žádným jejich zástupcem jsme dlouho nepřišli do styku. Měli jsme potřebu promluvit si s lidmi stejného jazyka, stejných problémů a stejné kultury a tak jsme se začali sbírat po skupinkách v různých restauracích a hospůdkách. Později jsme došli k názoru, že bychom potřebovali jakési zastoupení při jednáních s rakouskými úřady a středisko pro kulturní činnost. Věděli jsme, že toto vše musíme organizovat vlastními silami, že nemůžeme očekávat pomoc od členů stávajících organizací, kteří neměli a neznali naše problémy. Byli jsme nuceni založit si vlastní spolek.

Vídeňské české spolky nám odmítaly propůjčit vlastní místnosti, české noviny nechtěly otiskovat naše oznámení, tzv. „Menšinová rada“ nepřijala náš Klub do svého středu a česká škola odmítala po několik let dokonce přijímat naše děti. Všem těmto na první pohled nepříznivým okolnostem však vzděčíme za to, že jsme dnes tam, kde jsme. Museli jsme všechno vybudovat sami a vlastními silami. Dnes víme, že to tak bylo dobré.

Rakouské spolky nám daly a dodnes nám dávají bezplatně k dispozici své místnosti. Brzy jsme zjistili, že jsou mezi námi vynikající profesionální hudebníci, zpěváci, herci, na slovo vzati odborníci nejrůznějších oborů, filmaři, spisovatelé a tak začal Klub organizovat různé přednášky, filmové večery, hu-

dební pořady, literární programy atd. Neměli jsme publikační možnosti a byli jsme závislí na ústní propagaci. Proto se mohl rozvíjet klubový život jen velice pomalu.

Ale úroveň činnosti byla nejlepším doporučením. Návštěvníků pořadů přibývalo, naše členská základna rostla. Už jsme mohli zvát účinkující z blízké i vzdálenější ciziny. Dokonce jsme mohli pomýšlet na plnění dosud nespílitelných úkolů.

Tak jsme např. viděli, že česká Vídeň nebyla dosud schopná odhalit kdysi v tomto městě studujícímu a později poslancujícímu prvnímu prezidentovi Čs. republiky pamětní desku. Klub se tohoto úkolu ujal a úspěch akce byl nečekaný. Během krátké doby jsme měli dobrovolnými sbírkami pohromadě daleko více, než potřebný obnos. A slavnostní odhalení Masarykovy desky se stalo svátkem všech skutečně demokraticky smýšlejících Čechů a Slováků ve Vídni.

Začali jsme rozesílat pozvánky na naše podniky a z těchto původních oznámení se časem stal nepravidelně vycházející bulletin a později pravidelně měsíční zpravodajství s československou tematikou. Stále rostoucí náklad svědčí o popularitě této tiskoviny.

Naši členové dnes pomocí rodičovského sdružení mají co mluvit i do chodu české školy, do níž naše děti kdysi nechtěli vůbec přijímat. A škola ví dobře, že chce-li existovat i nadále, je závislá na dětech poslední přistěhovalcké vlny.

Intervenujeme za naše členy na úřadech, pomáháme novým přistěhovalcům při řešení jejich problémů a usnadňujeme jim integraci v novém prostředí. Něco, čeho se nám po našem příjezdu nedostávalo a co jsme postrádali.

Nechceme Klubu dělat tímto podčárničkem reklamu. Jsme však toho názoru, že je nutno občas psát i „ve vlastní věci“. Aby si všichni naši čtenáři uvědomili, jak těžké byly naše začátky, kdo byli či nebyli naši pomocníci a jak je důležité, aby v Rakousku žijící Češi a Slováci měli organizaci, která zastupuje jejich zájmy. I vůči rakouské veřejnosti, aby si tato uvědomila složení přistěhovalců z Československa a aby tak konečně zmizela stará pejorativní označení „ciglpem“ a „hamáštři“.

I.J.

jsm si to při pohledu do tělocvičny i při čtení výzvy v posledním čísle časopisu Klub, adresované starovideňským spolkům a vyzývající je ke spolupráci ve prospěch životaschopnosti české větve ve Vídni. Bylo by vysvědčením ubohosti, kdyby na to reakce oslovených organizací byla negativní jen proto, že se několik jejich funkcionářů obává o své funkce a nepřihlíží k potřebám menšiny. Červnové sokolské vystoupení a nadcházející slet by jim měly být varovnou připomínkou, dokud je čas.

A. V., Vídeň

ZE SPORTU

HOKEJOVÁ LIGA V NOVÉM KABÁTĚ

Čs. hokej, ověnčený gloriolou mistrů světa, chystá do dalšího období podstatné novinky. Především bylo oficiálně oznámeno, že trenérské funkce u reprezentačního týmu přebírá dvojice dr. Ján Starší a František Pospíšil. Doba jejich působení není přesně vymezena, ale je předpoklad, že minimálně dovrší další olympijský cyklus. Pokud jde o předchozí trenéry, St. Novotný zůstává v Jihlavě a počítá se s jeho prací v chystané komisi vrcholového hokeje. L. Bukač přednáší v USA a po návratu odejde na zahraniční angažmá.

Do nového kabátu se od podzimu oblékne také ligová soutěž. Cílem nového systému je zvýšit napětí, zkvalitnit soutěž a také jí přidat na divácké atraktivnosti.

Jak se tedy bude mistrovská soutěž od podzimu hrát?

Je rozdělena do tří etap, potrvá od 24. září 85 do 21. března 86 a každý oddíl v ní schraje 40 - 49 zápasů, což je pro reprezentační potřeby optimální.

PRVNÍ ETAPA (24.9.-6.12.): Dvanáct oddílů odehraje systémem každý s každým dvakrát (doma-venku) 22 kol. Tedy nic nového a také pořadí v tabulce 1. etapy bude určeno podle dosavadních zvyklostí. Při rovnosti bodů rozhoduje: 1. brankový rozdíl, 2. podíl branek, 3. vzájemná utkání.

DRUHÁ ETAPA (7.1.-4.2.): Oddíly budou rozděleny vertikálně na liché a sudé (6+6), nikoliv však tabulka. Každý lichý tým odehraje dva zápasy jen s každým sudým soupeřem (doma-

venku), čímž přibude dalších 12 kol. **TŘETÍ ETAPA (9.2.-21.3.):** Prvních osm po 34 kolech se kvalifikuje do závěrečného vyřazovacího turnaje, kde nastoupí systém v cizině nazývaný play-off. Na tři vítězná utkání bude tedy hrát: první s osmým, druhý se sedmým, třetí se šestým a čtvrtý s pátým. Stejně se pak odehraje semifinále i finále, přičemž každému postupujícímu týmu zůstane zachováno výchozí pořadí a podle něj bude dál nasazován. V případě postupu bude tedy třeba osmý v semifinále znovu postaven proti nejsilnějšímu, který zůstane ve hře. Čtyři poražení z 1. kola vyřazovacího turnaje budou hrát na dvě vítězná utkání o 5.-6. místo (dvojice lépe umístěných po 34 kolech) a o 7.-8. místo (dvojice hůře umístěných pod 34 kolech). Rovněž poražení semifinalisté se střetnou v souboji o 3.-4. místo.

Poslední čtveřici z tabulky po 34 kolech pak ve třetí etapě čeká turnaj o udržení v lize. Body z předchozího průběhu se do něj nezapočítávají, přesto bude výchozí pozice zvýhodněna bonifikací. Devátý začne s třemi, desátý se dvěma, jedenáctý s jedním a dvanáctý s žádným bodem. Z toho důvodu, aby ani v předchozím průběhu na konci tabulky nechyběla motivace. V samotném turnaji o udržení hraje čtyřikrát každý s každým (tedy 12 kol) a dva slabší týmy (11. a 12. po 34 kolech) začínají doma, aby měly šanci co nejdříve bodový handicap vyrovnat, či aspoň snížit.

Nová ligová formule vypadá na papíře složitěji, než by měla fungovat v praxi. V prvním ligovém kole se 24. září střetnou: Gotwaldov-Sparta, Slovan-Košice, Brno-Jihlava, Motor-Plzeň, Tesla-Kladno, Litvinov-Trenčín.

Petr Klíma sbalil kufr

Tréninkového soustředění v Rosenheimu využil hráč národního týmu, který letos dobyt titulu mistra světa, Petr Klíma, k tomu, aby „změnil dres“. Je už devátým v řadě Hejna, Farda, Tajcnar, Crha, Ihnačák, Nedomanský a bratří Št'astní. Reakce šéfa týmu Staršího byla věcná: lepší teď než později.

„Kuriozita“

se zrodila ve druhé výkonnostní čs. fotbalové soutěži, v 1. české národní lize: dva členové brněnské Zbrojovky se na podzim pokusili ovlivnit částkou 35 tisíc korun výsledek zápasu Dynamo Č. Budějovice- Zbrojovka Brno. (Tento zápas však vyhráli domácí 2:0).

Československý fotbalový svaz se pak rozhodl k těmto sankcím: v případě, že fotbalisté brněnské Zbrojovky vyhraji 1. národní ligu, nepostoupí do nejvyšší soutěže. Jestliže skončí na dalších místech (tedy nebudou první), budou považováni za sestupující a v sezóně 1985/86 automaticky zařazeni do 2. národní ligy (třetí výkonnostní skupiny čs. kopané). Brněnské mužstvo však s tím větším nadšením absolvovalo jarní polovinu soutěže: 1. českou národní ligu suverénně vyhrálo. Nakonec mělo 47 bodů (a skóre 45:20), šestibodový rozdíl (náskok) před druhým mužstvem pořadí Dynamem Č. Budějovice a udrželo se aspoň v 1. národní lize. Československé mužstvo však automaticky postoupilo do nejvyšší čs. fotbalové soutěže; ze slovenské 1. národní ligy se mezi čs. fotbalovou elitu kvalifikovala poprvé Dunajská Streda, která získala 44 bodů, o šest bodů více,

Přihlašuji se za člena Kulturního klubu
Přihlašuji se k pravidelnému odběru bulletinu
Zašlete mi 3 čísla bulletinu na ukázkou zdarma
Mám zájem o zasílání bulletinu, ale zatím nemohu zaplatit předplatné
(nehodící se škrtněte)

Jméno

Přesná adresa

chcete uvést rok narození
povolání
od kdy jste v Rakousku
jak jste se o Klubu dozvěděl-a?

.....
podpis

Vyplněné zašlete na adresu:
Kulturní klub, 1090 Vídeň, Lustkandlg.4 21

PROGRAM

KAREL KRYL

HRAJE A POVÍDÁ

pátek 20. září
začátek přesně v 19.30
Albert- Schweizer- Haus
Schwarzspanierstrasse,
Viedeň 9
buffet Jelínek

SLOŽENKY

přikládáme do tohoto čísla jen těm, kteří nezaplátili předplatné. Je s tím samozřejmě o hodně více práce a prosíme tedy, tentokrát nespomeňte. Pokud jste v situaci, že opravdu nemůžete zaplatit (nově přichozí, důchodci atd.), prosíme, abyste na složenku poznamenali svoji adresu a zaslali ji Zuzaně Richterové, 1200 Wien, Ospelgasse 13/15, nebo na adresu Klubu, 1090 Wien, Lustkandlgasse 4/21. Děkujeme.

domácí inzerce

V naší inzertní rubrice Vám rádi uveřejníme jakékoli oznámení, inzeráty o prodeji, koupi, darech apod. Pokud si to budete přát, zůstanou Vaše inzeráty anonymní. Členům Klubu, abonentům bulletinu a v sociálních případech otiskneme zprávy a inzeráty zdarma, v ostatních případech prosíme o režijní příspěvek. Svá sdělení zašlete písemně nebo zatelefonujte: Zuzana Richterová, tel. 35 46 035.

PODŇAJEM

cca 40 m2, pokoj, kluchyň kabinet, sprch.kout, nájem 3 000, tel. 95 895 14.

ZÁJEMCI O SOFTBALL

a baseball at' zavolají po 20 hod. na tel. 24 888 15. Trening máme každé úterý v 18.30 v Donauparku.

GRAFICKÉ PRÁCE

všeho druhu, návrhy firemních značek, plakátů, oznámení apod., Z.B., Zinnerg. 27/31, tel. 76 58 164.

MALÉ TRANSPORTY

provádím levně a rychle tel.9379062.

VYUČENÝ TESAŘ

se sedmi lety praxe hledá zaměstnání. Tel.02854/369.

PRODÁM

takřka nepoužívaný elektronický psací stroj (Typenrad) Olivetti praxis za 5.000 (nový 8.000). Nepíše česky. Tel. 95 895 14.

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Hana Paulová, Viedeň 17, Neuwaldegerstr.41/21, tel.4605343.

ÚŘEDNÍ PŘEKLADATELKA

z češtiny, slovenštiny, maďarštiny, překlady a ověřování osobních dokumentů a obchodních a technických textů. Margarete Fischer, Deublerg.46/6, Wien 21, tel. 306804.

ČESKÁ GALERIE ATELIER JAN

Jan Brabenec, Spittelberggasse 7, (za Volkstheatrem).

GRAMODESKY, KAZETY

objednávejte na adrese Karel Havelka, tel. 7514522, nebo 5779213.

UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

150 šil. za osobu a noc, Miloslav Šeda, Westbahnstr. 18, tel. 93 88 112 nebo 64 57 415.

PENSION MILAN ZELL AM SEE

Zelermoosstr. 75, česká společnost z celého světa; tel. 6542/7113.

KNIHKUPECTVÍ PASTRŇÁK

velký výběr knih, gramodesek, kazet, plakátů a obrazů; Viedeň 7, Lindengasse 5, tel. 96 37 79.

HLEDÁTE ČESKY NEBO SLOVENSKY MLUVÍCÍHO LÉKAŘE?

MUDr. Stanislav ŠTĚRBA, univ. doc., odborný lékař pro vnitřní choroby, zejména srdce, Viedeň 11, Simeringer Hauptstr.80, tel. 74 12 08.

MUDr. Vladislav LIPTÁK,

odborný lékař pro vnitřní choroby, Viedeň 1, Zelinkag.12, po-čt. 15.30-18 hod., tel. 63 58 34.

MUDr. Břetislav HALPERN,

praktický lékař, Viedeň 10, Malborghgasse 31, tel. 62 23 45.

MUDr. Zdenka GABRIEL-WEISS

odborná ortopedka, též dětská. Všechny malé nem.pokladny, žluté "Krankenschein" MA-12. Viedeň 5, Grueng. 9/2, přizemí. Tel.574460, domů 398101.

PRAVIDELNÁ FORADNA PRO UPRCHLÍKY

se koná jako vždy půl hodiny před klubovním večerem. Prosíme všechny, aby se na nás obraceli jinak jen ve skutečně neodkladných případech.

FILM

JANA ŽIŽKU,

druhý díl husitské filmové trilogie, uvádí 22.září (neděle) v 9.30 v kinu Tabor, Viedeň 2 České srdce.

Informační bulletin. Majitel, nakladatel, vydavatel a tisk Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Viedeň 9, Lustkandlgasse 4/21. Vychází měsíčně mimo prázdnin. Cena 10 šilinků. Roční předplatné 100 šil. včetně poštovného. Pro členy Klubu je předplatné zahrnuto v příspěvcích, pro nové příšedší, studenty, penzisty a pod. v případě potřeby zdarma. Bankovní spojení Zentralsparkasse, Konto Nr.602 378 309 Redakce a administrace Zuzana Richterová, Viedeň 20, Ospelgasse 13-15, tel.3546035. Informationsbulletin, Medieninhaber (Verleger), Hersteller und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Oesterreich, Wien 9, Lustkandlgasse 4/21. Erscheint monatlich. Preis S. 10,-, Jahresabonnement S. 100,-. Redaktion und Administration Dr.Z.Richterová, Wien 20, Ospelgasse 13/15, Tel.35 46 035.

KULTURNÍ **KLUB**
ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KULTURNÍ KLUB

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU 1985

HERR
BREJCHA BOHUMIL
KNOELLG. 36/19
1100 WIEN

N

Kresba z terezinského „samizdatového“ slabikáře, o kterém píšeme uvnitř.

TRVALO

to děle, než jsme předpokládali, ale přesto je to radostná zpráva: Spolkové nakladatelství (Bundesverlag) vypisuje soutěž na český slabikář. Považuje za nevhodné, aby se děti v jediné české škole v Rakousku učily z indoktrinovaných učebnic z Prahy, jak tomu bylo ještě před nedlouhým časem (než Klub v této věci zasáhl). A předpokládá dále, že takový slabikář bude sloužit českým dětem nejen v Rakousku, ale v celém světě. Na třetí straně přetiskujeme text dopisu, kterým se Spolkové nakladatelství obrátilo na všechny jemu známé časopisy ve světě s žádostí, aby tuto soutěž zveřejnily.

Ještě na počátku tohoto století se tehdejší rakouská monarchie zuby nehty českému školství ve Vídni bránila a české školy, které zde vznikaly, musely být na tehdejší režim doslova vyzdoborovány. Časy se změnily, dnes se úřady republikánského Rakouska snaží českou školu - a tedy i českou a slovenskou řeč - v Rakousku udržet. Poznali jsme to ostatně už při odhalování desky T. G. Masaryka před třemi roky. Odhaloval ji dr. B. Kreisky, tehdy spolkový kancléř. Snad

nejmarkantněji vyjádřil tuto změněnou situaci jeden německý deník zdánlivě paradoxním titulkem své zprávy: Vídeň odhaluje desku hrobaři monarchie. Vydání českého slabikáře je svým způsobem historickou událostí, znovu dokumentující změnu, ke které došlo v postojích dnešního Rakouska vůči Čechům a Slovákům, kteří zde žijí. Je jasnou odpovědí na skepsi mnohých, kteří tuto iniciativu z řad Klubu považovali za iluzorní. A usvědčuje z přizemnosti ty, kteří - navyknuvše si na hrbeni kdysi - hrbí se ze zvyku i dnes a i zde.

KDYŽ

už jsme u těch slabikářů: na této stránce přetiskujeme ilustraci ze slabikáře opravdu neobvyklého. Ze slabikáře, který v terezinském ghettu nakreslil a napsal Friedrich Taussig alias Bedřich Fritta, redaktor Prager Tagblattu pro svého syna, aby ho mohl učít číst a psát. Česky.

Tento slabikář je výrazem nejen optimismu osobního, ale i národního. V mizérii koncentráku vstěpoval svému

Z OBSAHU:

CO ŘÍKÁTE KLUBU?

anketa o našem bulletinu

C.K.DISIDENT KAREL HAVLIČEK

Jiří Morava o Havlíčkovi jinak než jak to známe

VZPOMÍNKA NA BISKAJU

ukázkka z nové hry Pavla Kobouta, která má 31. října premiéru v Akademietheateru

ŽILI CYRIL A METODĚJ SKUTEČNĚ NA MORAVĚ?

Salburské symposium na téma obou věrozvěstů

PRAHA V NOCI

reportáž z překvapivého zdroje

STÁLÉ RUBRIKY: kdo kde kdy co - z české Vídně - z českí a slovenské kultury - sport

synovi, že není pohádkou ale pravdou víra, že jednou bude opět svítit slunce, že budou létat motýli a kvést kytky. Z celé rodiny přežil jen syn Tomáš - a slabikář, který byl po mnoha letech objeven a který nyní jedno německé nakladatelství vydává. (Píšeme o tom uvnitř.)

ANIZ

bychom mezi oběma poznámkami našim bulletinem chtěli vést přímou paralelu, přec jen několik slov k anketě našich čtenářů o něm, kterou otiskujeme na třetí a dalších stránkách tohoto čísla.

Že jsou všechny hlasy v zásadě pozitivní, je pochopitelné. Nikdo přece nebude abonovat něco, co by považoval za špatné.

Podstatné jsou však podněty, které se v ni objevují. Mnoho z nich vlastně žádá, abychom obsah o to či ono rozšířili. To znamená, že bulletin nevychází jen proto aby vycházel, ale že je tu jeho

KDO CO KDY KDE ?

KRÁL UBU

v podání Theater Brett (premiéra 24.9., na programu do listopadu) měl v tisku zcela rozličný ohlas. AZ se nelíbil, Wiener Zeitung zas ano, v ostatních denících jsme kritiky dosud nezaznamenali.

Spíš je tedy možné se orientovat podle toho, jak se vedle dobré kritiky v rozhlasu o inscenaci vyjádřil nekonformní televizní magazín „Ohne Maulkorb“: „Klasik absurdního divadla Jarry v Theater Brett je fantastickým zážitkem.“ Pozitivní ohlas u diváků naznačuje zvýšená návštěvnost.

PAVEL LANDOVSKÝ

hraje v inscenaci Nestroyovy frašky Svoboda v Zapadákově (Freiheit im Krähwinkel), která měla koncem září premiéru v Burgtheatru.

PREMIÉRA VZPOMÍNKY NA BÍSKAJ,

nové hry Pavla Kohouta, je 31. října v Akademietheatru. Její čtení je na programu klubového večera těsně před premiérou 25. října v 19.30 v Dreihackengasse, ukázkou z ní uveřejňujeme uvnitř našeho bulletinu.

KONZUL ALOIS ENGLANDER

je jedním z organizátorů vídeňského setkání nositelů Nobelovy ceny na téma *Mír je nejlepším životním prostředím* (Friede die beste Umwelt). Setkání pod záštitou vídeňského starosty Zilka se koná 25. - 28. října. Doposud přislíbilo účast na dvacet laureátů, dále světová organizace kvakerů (nositel Nobelovy ceny za mír z r. 1947), Mezinárodní výbor a Liga Červeného kříže (mírové ceny v letech 1945, 1963), Vysoký komisariát OSN pro politické

uprchlíky (mírová cena v r. 1954). Z osobností, které se setkání zúčastní, je pro nás asi nejznámější v emigraci žijící Polák Czesław Miłosz (nositel Nobelovy ceny za literaturu z r. 1980), Perez Esquivel (argentinský spisovatel, nositel ceny za mír z r. 1980). Vedle nich je přihlášená řada laureátů z vědních oborů.

Mezi těmi, kdo se zúčastnit nemohou, ale akci podporují, je i nositel Nobelovy ceny za literaturu z r. 1984 Jaroslav Seifert, který přislíbil, že setkání pošle svůj příspěvek písemně. Také Alois Engländer patří k původním zakladatelům Klubu.

JUSTÉ JANEŠOVÉ,

profesorka ve Vídeňském Novém Městě, byl za pedagogické zásluhy propůjčen titul Oberstudienrat. I ona patří k „průkopnické gardě“ Klubu.

VERO MASAR,

pětatřicetiletá, v Čechách narozená a v r. 1979 do Vídně přistěhovaná sochařka, má do 30. listopadu výstavu svých dřevěných a sádrových plastik v budově Schindlerova mlýna v Gogendorfu (Weinviertel). Výstava je otevřena vždy v pátek a v sobotu od 17, v neděli a o svátcích od 15 hodin.

Dr. LADISLAV DOLANSKÝ,

vídeňský rodák a absolvent zdejší české realky, nyní profesor bostonské university, převzal řízení příprav 13. světového sjezdu Společnosti pro vědy a umění, plánovaného na září 1986 v Bostonu.

VLADIMÍR HRADIL,

architekt burgenlandské zemské vlády v Eisenstadtu, pochází z Ivanovic na Hané (nar. 1919). Po studiích na UM-PRUM v Praze pracoval pro Českou akademii věd, v letech 1943-49 byl asistentem prof. Pavla Janáka, architekta Pražského hradu, s nímž na Hradě také působil.

Že arch. Hradil je v našem adresáři, víme. Ale toto vše jsme se dozvěděli oklikou přes USA - ze zpráv Společnosti pro vědy a umění.

potřeba a dokonce ve větší šíři, než jsme dosud byli schopni uspokojit. Budeme se samozřejmě snažit tyto podmínky realizovat jak budeme moci, je to totiž i otázka financí (v tom směru nám mohou pomoci především čtenáři sami tím, že získají další abonenty) a spolupracovníků (v tom směru jsou všem dveře otevřené).

Podstatná na anketě je okolnost, že tyto hlasy přicházejí „ze všech stran“: od těch, kteří zde žijí teprve deset, dvacet let, od těch, kteří zde jsou zakořenění po generaci i od těch, kteří sem přišli teprve teprve nedávno (a třeba mají namířeno dál, ale i tam by chtěli podobné periodikum mít). Je mezi nimi dokonce anonym, mající jakési

V GALERII JAN

J.Brabence je 18.-20. října systava secesních plakátů. V prodeji jsou v knihkupectví Petra Pastrňáka.

z výstavy secesních plakátů
v Galerii Jan

CHRISTA HANSEN-LÖVE,

asistentka Slovanského institutu vídeňské university (a častá návštěvnicka klubovních večerů) napsala pro literární přílohu Wiener Zeitung obsáhlou a zasvěcenou stat' o současné české literatuře. Její první část, o samizdatových nakladatelstvích v Československu, vyšla ve 14. čísle

obavy. Nejsou mezi nimi zastoupeni další dva nebo tři, kteří na naše otázky odmítli odpovědět bez udání důvodů. Ale i ti patří do struktury čtenářstva (nejen našeho, samozřejmě). Protože jak jsme napsali v závěru naší první poznámky: hrbení a nedostatek statečnosti říci co si myslím zdaleka nevymlýžely.

SOUTĚŽ NA ČESKÝ SLABIKÁŘ

Der Österreichische Bundesverlag, v jehož programu vycházejí také školní učebnice pro menšiny, žijící v Rakousku, se po zjištění, že dokonce česká Komenského škola ve Vídni z nouze používá ideologicky indoktrinované slabikáře z Prahy, rozhodlo vydat nový český slabikář.

Dílo, vzniklé za spolupráce odborníků, nemá sloužit jen potřebám školního vyučování, ale i soukromé výuce českých dětí v rodinách, ať žijí kdekoli. Má odpovídat obvyklým nárokům pedagogů, ale musí mu i bez potíží rozumět a užívat jej i rodiče sami. Českým dětem, žijícím v zahraničí, má osvětlit jejich kulturní kořeny, základní humanistické hodnoty i nejlepší tradice jejich vzdálené vlasti.

Rakouské spolkové nakladatelství požádalo o organizaci vydání ve Vídni žijícího českého spisovatele Pavla Kohouta, nositele Velké rakouské státní ceny za evropskou literaturu, který pověření přijal jako čestný úkol.

Na doporučení v Paříži žijícího českého grafika a básníka Jiřího Koláře, nositele rakouské Herderovy ceny, vypisuje Rakouské spolkové nakladatelství otevřenou soutěž o nejlepší výtvarné řešení nového slabikáře. Vyznamenanému umělci bude současně s udělením zakázky vyplaceno 50 tisíc šilinků, zhruba polovina předpokládaného honoráře. Druhou a třetí cenu za úspěšnou účast ve výši 14 a 7 tis. šilinků věnovala Nadace Charty 77 ve Stockholmu. Krom toho se Jiří Kolář uvolil převzít předsednictví jím sestavené umělecké poroty.

Účastníci soutěže - čeští výtvarní umělci na celém světě, kteří zašlou Rakouskému spolkovému nakladatelství svou přihlášku, obdrží přesné podklady, na jejichž základě mohou vypracovat své koncepty i ukázky. Aby toto pozvání dostihlo co nejvíce z nich, není doba přihlášek omezena, návrhy musí však být zaslány nejpozději s datem 31. srpna 1986, aby mohly být vyhodnoceny ještě před koncem roku 1986. Soutěžní podklady mohou být vyžádány na adrese:

Österreichischer Bundesverlag,
Produktionsleitung,
Postfach 79, A 1015 Wien,
Österreich.

Na tutéž adresu musí být zaslány i hotové práce.

NAŠE ANKETA:

CO SI O NĚM MYSLÍTE?

Oč jde, je náš bulletin. Chtěli jsme znát názory na něj a tak se členové redakční rady obrátili na nejrůznější čtenáře bez jakéhokoli výběru; číká se tomu dnes „ze všech okruhů“. Na starší i mladší, na staro-, středně- i mladousedlíky i na (ještě prakticky) „nedousedlíky“.

JIRÍ NĚMEC,
psycholog, filosof, Vídeň:

Myslím, že koncepce informačního bulletinu KK Čechů a Slováků v Rakousku je velice rozumná a užitečná (viz úvod č. 7/85). Přetiskované články (např. seriál Kam až armády dojdou) jsou vynikající. Taky je moc dobré, že se týkají „žhavých aktualit“ (Cynismus v rot-weiss-rot atd.). Zvlášť se mi líbí otevřenost KK i v informačním záběru. Gestem v tomto směru by bylo ohlašování programů SVU nebo Katolického klubu, jakož i českých a slovenských bohoslužeb (včetně evangelických, které se už nějakou dobu konají a prakticky nikdo o tom neví). Bude-li mapování české a slovenské kultury v Rakousku úplné, vyplyne z toho i nutnost zvýšení kritické náročnosti referátů - věc krajně potřebná, chceme-li se vyhnout provincialismu a vůbec tradičnímu „krajanství“.

Dr. PAVEL KRÍŽ

Žiji ve Vídni již přes rok a čekám na vystěhovalecké povolení do Austrálie. Čtu pravidelně váš Klub a domnívám se, že vyplnil mezeru inteligentně dělaných, ve Vídni vycházejících a místními záležitostmi se zabývajících českých novin. Těším se na každé nové číslo, které vždy dostávám od svých zdejších přátel. Doufám, že v Austrálii vycházejí také tak dobré české noviny.

ZBYNĚK BENÝŠEK,
malíř a vydavatel revue Paternoster:

Tiskovina Kulturního Klubu se mi velice líbí, protože nepochybně vzácně přesně koresponduje s duší většiny československé menšiny ve Vídni.

Grafická úprava je také na odpovídající úrovni, přeji jí, aby vývoj v budoucnu byl stejně bouřlivý a tvořivě strmpý jako od prvních čísel po dnešek.

Zkrátka ... jen tak dál a neustrnout!!!

JUSTINA JANEŠOVÁ
profesorka, v Rakousku od r. 1968:

Klub je jediný časopis, který čtu od A až do Zet, včetně inzerátů, které považuju za užitečné a informativní. Také stránku s glosami pod titulkem Kdo? Co? Kdy? Kde? sleduju s velkým zájmem, protože se z ní čtenář dozví vše, co se nás v Rakousku týká a co se kde koná. Líbí se mi i úprava Klubu, která je přehledná a lepší se, stejně jako obsah, od čísla k číslu. Vsaak také dělám pro časopis nábor, kdykoli jsem někde v české společnosti a získala jsem už řadu nových čtenářů.

Protože si nebceme fandit, otiskujeme odpovědi tak jak jsme je dostali. Je mezi nimi i jedna anonymní, jiná svou skrytou ironií vypovídá víc o autorovi samém (už tím, jak sám sebe kvalifikoval). Litujeme, že nemůžeme uvést jména těch, kteří odmítli odpovědět, byli jen dva, tři.

Je však jisté dost těch, kteří by bývali rádi na naši otázku odpověděli. Proto naši anketu neuzavíráme. Budeme naopak rádi, jestliže nám svoji odpověď napíšete nebo jakkoli jinak sdělíte.

ANNA KOFROŇOVÁ:

Videňská rodačka

Jako příslušnice staré menšiny, která už se tady narodila, jsem ráda, že časopis Klub nedělá rozdíl mezi starými a novými a píše o činnosti všech československých spolků bez rozdílu. Jsem od začátku jeho abonentkou a čtu zejména zprávy o činnosti a úspěších Čechů v Rakousku skutečně se zájmem.

ADOLF KOUBA
dirigent, v Rakousku od r. 1956:

Úroveň Klubu je skutečně vysoká, zejména na vídeňské poměry. Poslední, zářijové číslo, se mi zdálo dosud nejlepší, protože bylo nejinformativnější. Rád čtu o úspěších našich krajanů, žijících v zahraničí a hlavně zde v Rakousku. Přčtená čísla Klubu nezahazuju, nýbrž si je schovávám. Snad jen hudbě by mělo být věnováno více místa, vždyť pouze v rámci Vídeňského léta zaznělo vsude tolik českých skladeb!

▶▶▶

FRANTIŠEK SION:

Jako dlouholetý člen Sokola jsem rád, že váš časopis píše také o činnosti Sokola ve Vídni a že tím - viz mj. dopis čtenářky o veřejné sokolské cvičební hodině v zářijovém čísle - jakož i psaním o jiných spolcích starých menšinářů, staví most mezi starými a novými. Staré spolky se totiž nezajímají o nové a jejich problémy zasloužily o to, že jsou podniky Kulturního klubu tak dobře navštíveny a hlavně že tam člověk vidí tolik mladých lidí, které by spíše očekával v Sokole. Nedávno jsem četl ve Svobodných listech inzerát, v němž dva noví přistěhovalci prosí starousedlíky o pomoc při prvních krůčcích. Dotklo se mne, že je ve městě s 15 tisíci Čechy takovýmto způsobem nutno prosit. Proto se mi líbí oznámení v časopise Klub, že půl hodiny před každým podnikem jsou poskytovány rady a pomoc všem nově přichozím bez rozdílu, zda jsou členy Klubu či nikoliv. A za třetí se mi líbí slušná forma psaní listů bez otevřených či zastřených útoků na ty či ony, jeho otevřenost na všechny strany. Jeho úroveň se k mé velké radosti neustále zvedá.

ROBERT VEJVODA

videňský rodák, fotograf:

Proti obsahu časopisu nemám výhrady až na to, že mne v něm zajímá - a to je jeho smysl - vše o Čechách tu i tam, ale ne o dávné historii Maďarů, Bulharů a jiných. Zlepšit by se měla grafická úprava, aby svou úroveň odpovídala zajímavosti obsahu.

Dr. JAROSLAV STRNAD,

redaktor, Švýcarsko

O to, co dělají naši ve Vídni, mám nejen osobní, ale i profesionální zájem. Zařídím, aby Vám byl doručován náš Zpravodaj, jehož jsem redaktor a Vy mi, prosím, posilejte Klub.

ANONYM,

Vídeň:

Já to čtu, ale zajímá mě to čím dál tím méně, protože se potřebuju dostat mezi Rakušáky. No a od Janýra teď už nic nepotřebuju.

MIROSLAV SKALICKÝ,

pracovník, Vídeň:

Myslím si, že když je to časopis Kulturního klubu, tak by se měl zajímat víc o kulturu než o politiku. Já osobně to podporovat nechci, protože nemám podporovat žádné spolkaření a ve Vídni se tomu vyhnout není možné, má-li se dělat něco organizovaně.

Časopis má pro mne význam informační, protože přináší zprávy o tom, co se kdy a kde pořádá. To se mi zdá daleko významnější, než zvyšování technické úrovně časopisu.

Poslední dobou mám pocit, že Klub pořádá méně akcí, teď vlastně skoro žádné, a já pořád raději chodím na přednášky do Klubu, než do Sokola si roztahovat tělo.

JAN TABOR,

výtvarný kritik, Kurier, Vídeň:

Časopis Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku působí na první dojem jako bulletin, což je druh tiskoviny, která je dělána pro jasně definovatelnou skupinu lidí.

Pochybují, že původ z Československa nebo slovenština a čeština jako mateřské řeči tuto skupinu definují.

Není mi proto zcela jasné, pro koho je tato tiskovina dělána, protože lidé, kteří jsou v Rakousku delší dobu, mají jiné a větší možnosti informací. Jsou-li tam informace pro lidi, kteří tady nejsou tak dlouho, nedokážu přesně odhadnout.

Myslitelné je rozdělení časopisu (či bulletinu) do tří částí jednoznačně od sebe oddělitelných:

1. Část fejetonů a originálních příspěvků - tzv. „početničko“.

2. Čisté informace.

3. Výběr z tisku jak československého, tak zahraničního, a přitom si myslím, že věci ze zahraničního tisku není třeba překládat.

Pro opravdu kulturní časopis nevidím momentálně žádnou šanci. Drobných informací o české menšině není tak mnoho, ale snad by stálo za to rozšířit část informací o Rakousku.

RADKO PAVLOVEC

v ČSSR dlouholetý politický vězeň, v Rakousku od r. 1978, technik:

V poslední době úroveň časopisu Klub značně stoupla. S prostředky, které má k dispozici, plní svůj úkol maximálně. Jsem přesvědčen, že jej tajně čtou i staří menšináři. Jen na děti by měli jeho vydavatelé také myslet, snad jakýmsi dětským koutkem či kresbičkami, aby i ti nejmenší dostali k českému slovu vztah.

KAREL KÜHNL

vysokoškolař:

Čtu Klub 85 pravidelně a musím říct, že podle mého názoru plní v dnešní úpravě i obsahově úkol, který takový časopis v Rakousku má. Mně se Klub líbí a čtu jej rád.

LIBUŠE KRAKOVIČOVÁ

videňská rodačka:

Klubový časopis čtu se zájmem, protože přináší informace nejen o české Vídni, ale i našich krajanech v jiných zemích. Líbí se mi, že při zpravodajství z české Vídne neděláte rozdíl mezi podniky „staré“ a „nové“ menšiny. Že přinášíte zprávy z Československa, kritické i informační a že uveřejňujete informace i články z jiných krajských časopisů.

Přání nebo podnětů mám několik: Především: Pokud vám to finance dovoli, rozšířte obsah, abyste mohli být ještě pestřejší. Všimněte si problému integrace a asimilace. Jde také o školu, ale nejen o ni, o mládež vůbec a o její zapojení do menšinového života. Jde nám o udržení českého a slovenského jazyka. Být dobrým a loajálním Rakušanem neznamená vzdát se rodné řeči. Pište, proč je třeba udržet v rodinách mateřský jazyk.

Hledejte spojení a podporujte snahy o sblížení tzv. „starých“ a „nových“. Buďte při tom trpěliví. Čas je neúprosný a pracuje pro vás. To vás zavazuje.

Pro zpestření zaveďte „ženskou hlídku“ a „dětský koutek“. Pro začátek postačí např. jednoduché recepty (vlastní, nikoli z kuchařských knih). Event. rozšířte redakční radu o ženu, která se bude o „ženskou problematiku“ starat a o ni psat. A pro děti, prosím, alespoň malou kresbičku (serialek) se stručným textem. Ať si zvykají na český tisk.

Přeju vám úspěch a hodně spolupráce a hodně čtenářů.

BYLI CYRIL A METODĚJ NA MORAVĚ?

Zatímco v našich národních dějinách mají oba věrozvěstové své pevné místo, v mezinárodních historických kruzích není tato otázka posuzována tak jednoznačně. Tak Bulhaři považují Cyrila a Metoděje za své krajany a Řekové v nich vidí exponenty vysoké řecké kultury. Vědecké spory jsou vedeny dokonce o místo jejich působení, jak se ukázalo na mezinárodním symposiu, pořádaném salcburským arcibiskupstvím, universitou a nadací Pro oriente v Salcburku koncem září.

V polovině 9. století vznikl na severu Východní marky slovanský stát se značným mocenským vlivem, píše o tom ve svém referátu Die Presse. V r. 846 vyhnal moravský kníže Mojmir z Nitry spojence Franků knížete Pribinu, (který od Franků dostal náhradou léno mezi Balatonem a Drávou). Králi Ludvíkovi Němci se sice podařilo vojenskou mocí vzpurného Mojmira nahradit Rastislavem, ale franko-moravský spor se tím nezmírnil, nýbrž přenesl na církevní pole. Rastislav viděl ve spojení na bavorské biskupství účinný nástroj francéské hegemonie a protože nemohl počítat s tím, že by od Říma dosáhl pro svou říši církevní neoddělitelnost, hledal a našel podporu u byzantského císaře v dnešní Thesaloníki. Oba bratři ovládali slovanskou řeč, která byla tehdy v okolí Thesaloníki (součásti Makedonie) velmi rozšířena.

Symposium ukázalo obtíže při hodnocení misie zejména v případě Metoděje. Jsou spojeny se silnými nacionálními tendencemi v dnešních slovanských státech, pokračuje Die Presse. Tak třeba Češi oslavují velkou cyrilometodějskou tradici. Na Moravě se hledá údajný hrob sv. Metoděje. Bulhaři zas považují oba bratry za své krajany a Řekové v nich vidí exponenty vysoké řecké kultury.

Jednou z hlavních otázek symposia byla lokalizace působení Metoděje. Češi odkryli v povodí horní Moravy řadu významných sídlišť a 13 kostelů. Prof. Jiří Poulík, který vedl vykopávky v Mikulčicích, předvedl nejen výsledky těchto vykopávek, ukazujících vysokou kulturu, ale odůvodnil také svůj názor o působení Metoděje v tomto prostoru. Poulík hledá centrum tzv. Velkomoravské říše v oblasti horní Moravy. Vedle toho je v použitých pramenech uváděna Nitra jako další pevný bod. Tato poněkud přehnaná česká ideolo-

gie o „Velkomoravské říši“, jak to označil salcburský historik Heinz Dopsch, byla energicky popírána americkým učencem Imre Bobou. Boba klade centrum Metodějova působení do Panonie a tvrdí, že nikdy nežil na území severně od Dunaje. Dále je přesvědčen, že Metodějův hrob je ve Svenské Mitrovici, někdejší Sirmiu, které podle něho bylo metropolitním sídlem Metodějovým. Boba to dokládá řadou pramenů, které však pocházejí z pozdější doby. V kostele v Sirmiu byl skutečně hrob, který zcela odpovídá popisu ve Vita des hl. Methodicos. Pozůstatky z tohoto hrobu dal mezitím vědecky posoudit v USA.

V době Metodějově šlo o získání Slovanů pro Řím nebo Byzanc. Položíme-li si otázku, kdo měl větší úspěch, je možno s jistým omezením říci, že římská církev. Přímou mistrovským církevně-diplomatickým tahem tehdejšího papeže se jí podařilo zabránit nebezpečí odcizení podstatných, tradičních s Římem spojených oblastí byzantskou mocí.

Cyriloví a Metodějovi záleželo na zachování jednoty církve a na pokračování misie. Odebrali se do Říma, papež je misii dodatečně pověřil a po Cyrilově smrti jmenoval Metoděje svým legátem v panonskomoravském prostoru, přičemž mu přidělil latinského biskupa, aby uklidnil salcburského arcibiskupa. Cyril a Metoděj usilovali o to, aby křesťanství zprostředkovali tak, aby u lidu nevznikal dojem cizího nátlaku. Že ani dnešní vlády nemohou oba velké slovanské učitele přehlížet je důsledek toho, že slovanské národy si nejméně dvě století jsou živě vědomy, že základy jejich kultury byly vytvořeny Cyrilem a Metodějem. Přehlížení toho by bylo popřením slovanské svěbytnosti. Oba mají rozhodující význam pro vznik větší Evropy. Musí být bez výhrad stavěni na úroveň stejně významného Evropana a zakladatele řádu Benedikta. Historikum v Salcburku šlo v první řadě o to, vyjmout památku Cyrila a Metoděje z národně orientované diskuse a osvětlit význam jejich misie a jejího pozadí, uzavírá Die Presse.

Die Presse

ČESKÁ
A SLOVENSKÁ
kultura

EGON BONDY
BÁSEŇ

Ono se to moc pěkně říká,
že se nedá nic dělat
a že nic nemá smysl
A vysmívá se těm
kteří aspoň špendlíčkem hrabají
Moc nás chce mít bez vzdělání
bez zájmů bez vědomostí
protože pak jsme bez iniciativy
Moc nás chce mít v hospodě u piva
se střídáním holek
jak špinavého prádla
je celá nadšená že říkáme
že nic za nic nestojí
To je vítězství moci
Sem tam si zabrnkat na kytaru
přehrát pásky Plastiků
vzpomínat na Hutku
to vytváří pocit že něco děláme
- a skutek útek

Egon Bondy, vlastním jménem dr Zbyněk Fišer CSc, ročník 1930, filosof, prozaik a básník, žije v Praze a tam na indexu. Jako samizdat vyšly nyní v Praze jeho několikasetstránkové dějiny filosofie.

O ROMANU JOSEFA ŠKVOREK-
KĚHO

Scherzo capriccioso píše přední český kritik Květoslav Chvatík v obsáhlé recenzi v literárním čtvrtletníku Obrys: Škvoreckého román náleží do první řady jeho díla, i když v něm není přítomen Danny, ani autobiografické motivy. Je hledáním kořenů v minulosti české i americké hudební kultury, českého i amerického světa přelomu století. Je dilem tvůrčí zralosti, které si přirozeně klade otázku kulturního zájmu. Autor se tu pojednou ocitá v řadě tradice velice staré a plodné, v řadě českých cest do světa, v atmosféře oně sázky, zda obstojíme v konfrontaci s novým a neznámým živlem, zda se ve své nejvlastnější oblasti - zde je to oblast hudby - česká kultura dokáže obhájit jako světová. Dvořák i Škvorecký obstáli čestně v této zkoušce, protože byli fanaticky oddáni své věci, svému umění.

KAFKA MEZINÁRODNĚ

Východoberlinské divadlo Maxima Gorkého připravuje hru *polského* dramatika Tadeusze Rosewicza *Past*. Námětem jsou podstatné úseky z Praze narozeného, v německy mluvící židovské rodině vyrostlého Franze Kafky, jak se dočítáme v rumunském tisku; v českém nám zpráva unikla, či spíše o ni nereferoval.

VŠECHNY KRÁSY SVĚTA,

vzpomínková knížka Jaroslava Seiferta, byla ve svém domácím vydání podrobena chirurgickým zásahům cenzury. Vyškrtala z ní celkem 9 kapitol, v dalších dvanácti pak jména, věty i celé odstavce. Z rejstříku zmizelo 83 jmen, z toho 51 jmen, která jinak zůstala v textu. Autentické je tedy vydání v 68 Publishers.

CHLADNÝ RÁJ

se bude jmenovat další film, který připravuje Bernard Šafařík - Jaroslav Vejvoda po úspěšném „Hunderennen“. Filmový příběh tvoří osud nových uprchlíků, jimž švýcarské úřady odmítají poskytnout asyl. Příběh vychází z reality několika konkrétních případů. Autoři hledají pro podzimní natáčení herce, techniky, zvukaře a vůbec dobrovolné pomocníky.

KULTURA *jednou větou*

V Praze zemřela ve věku 73 let známá herečka Jiřina Štěpničková; za pokus o přechod hranic si v padesátých letech odseděla mnoho let.

Novým šéfem opery Národního divadla v Praze byl jmenován dosavadní šéfdirigent symfonického orchestru čs. rozhlasu František Vajnar.

Pražská Laterna magika připravuje nový pořad s názvem *Odyssea*.

V Brně zemřel klasik české literatury pro mládež Josef Pleva, autor jedné z nejoblíbenějších knížek *Malý Bobeš*; bylo mu 86 let.

V Československu narozený dirigent Zdeněk Mácal je hlavním dirigentem symfonického orchestru v Grand Parku v Chicagu.

PŘEKLADY RAKOUSKÝCH KNIH

v Československu nejsou zrovna příliš častým zjevem. Nechceme tu kritizo-

K NAŠEMU KLUBOVÉMU VEČERU 25.října

VZPOMÍNKA NA BISKAJU

Nová hra Pavla Kohouta, která má 31. října premiéru v Akademietheatru (a její četba je před tím na programu Klubu 25. října) je příběhem čtyř letců západní armády, kteří jsou po 7 letech války a 7 letech vězení amnestováni a jednoho muže, který je dal zavřít. Děj se odehrává „jedné noci mezi říjnem a listopadem“ 1956, v době povstání v sousedním Maďarsku.

„Vyrůstaje s traumatem světové hospodářské krize, selhání západních demokracií v Mnichově a hnědého teroru jsem v prvních poválečných letech pevně věřil, že spoluvytvářím konečné epochu spravedlnosti. Ve snu by mě bylo nenapadlo, že by vůdcové revoluce mohli svůj národ a vlastní stranu klamat a zaplést do krvavé minulosti středověku. Když Chruščev v únoru 1956 Stalina nazval zločincem a politické vedení v ČSSR muselo doznat, že politické procesy se sty rozsudků smrti byly nastudovány jak divadelní představení, pojalo mě zděšení,“ píše autor o genezi hry, kterou krátce na to začal psát a dopsal po téměř třiceti letech.

Otiskujeme z ní následující ukázkou:

2. obraz: V pootevřených dveřích staropražského činžovního domu stojí nedůvěřivá domovnice v županu a šátku; víc než ti muži ji fascinují jejich krabice. Drahozal s kloboukem v ruce vede řeč; Havran se nezdá nic vnímat, nepohnutě hledí do země.

DOMOVNICE: Paní Drahozalová vodjela na pohřeb.

ĎRAHOZAL: Či?

DOMOVNICE: (pokrčí rameny) Já so vo ní nestarám.

ĎRAHOZAL: Jak teda vite, že na pohřeb?

DOMOVNICE: Manžel ji ráno zahlíd, dyž šel do práce. Měla na sobě černý.

ĎRAHOZAL: A nemáte aspoň tušení? Kam ... nebo kdy se vrátí?

DOMOVNICE: Vy dete ... z nákyho úřadu?

POLÍVKA: (zvedne svou krabici) Nevidíte ty spisy?

DOMOVNICE: (kupodivu se tím spokojí) Manžel povídal, jestli snad né manžel.

ĎRAHOZAL: Nerozumím ...

DOMOVNICE: Má manžela v kriminále, snad na furt. Manžel myslel, jestli tam neto. Von chodi do práce ráno v pět, povídal, že trestance pálej tak časné.

ĎRAHOZAL: Já jsem Drahozal.

DOMOVNICE: Ten ...?

ĎRAHOZAL: Ano. Její muž.

DOMOVNICE: (mimoděk couvne) To vás pustíli?

RAHOZAL: Ano.

DOMOVNICE: Tak brzo?

POLÍVKA: Helejte paní, to vám přide málo ...

ĎRAHOZAL: Stop it!- Nemusíte se bát. Právě nás amnestovali. Nemáte náhodou klíče od našeho bytu?

DOMOVNICE: To teda nemám.

ĎRAHOZAL: (vytáhne složený papír) Tady je propouštěcí doklad!

DOMOVNICE: To je možný, ale já je nemám.

POLÍVKA: Zámek je normální?

DOMOVNICE: Jakej?

ĎRAHOZAL: (pochopí). Naš. U bytu. Treba by se dal snadno otevřít. Potřebujeme se umýt ... dát se trochu dohromady ...

DOMOVNICE: No to nejde!

ĎRAHOZAL: Nemůžete nám zavolat manžela?

DOMOVNICE: Von spí. Von vstává ve čtyry. Přid'te si ráno.

ĎRAHOZAL: Ne, nezavírejte! Směl bych jí dát za dveře listek?

DOMOVNICE: Dum je po desatý zavřenej.

ĎRAHOZAL: A nedala byste ho tam laskavě vy? Bože, budu tu přece bydlet!

DOMOVNICE: Jakej listek ...?

ĎRAHOZAL: Kde nás muže hledat? Mate někdo papír?

POLÍVKA: (vytáhne ze zadní kapsy kalhot složený klosetpapír) Dokonce státní!

ĎRAHOZAL: A tužku?? (Levěmu.) Ani ty?
 ĚVÝ: Tu si nechali.
 POLÍVKA: Abys je s ní nevedepsal. Mně vzali boty, abych jim nenakopal řít' ...!
 HAVRAN: Já ...
 ĎRAHOZAL: Ty máš?
 HAVRAN: Co ...?
 ĎRAHOZAL: Ty máš tužku?
 HAVRAN: Ne ...
 ĚVÝ: Cos chtěl říct, Zdeňku?
 HAVRAN: Já na tu chybu přijdu ...
 ĚVÝ: (přítáhne ho k sobě) Nech to spát!
 ĎRAHOZAL: (domovnici, která to pozoruje jako exotický zvěřinec) Nemohla byste nám ji přinést? (Vsune ruku do kapsy a současně k ní pokročí.)
 ĎOMOVNICE: Děte pryč nebo začnu křičet! Tady nejsme zaplat'pánbů v Budapešti!
 ĎRAHOZAL: Proč v Buda ...
 ĎOMOVNICE: Tam taky voděvěřeli kriminály a ted' kdejakej ksindl plive na poctivý lidi, že byli jako manžel v milici. Jenže u nás jim pšenice nepokvete, u nás ...
 ĎRAHOZAL: (ukazuje jí peněženku) Chtěl jsem vám za tu tužku ...
 ĎOMOVNICE: Vod vás já nechci ani za barák. Přid'te si ráno!
 ĚVÝ: (náhle smekne své borsalino a obrádně ji oslovi tak, že nezavřela a čeká, až dokončí větu, která se ovšem dosti protáhne) Vážená paní, dovolte mi, abych se představil, František Levý, řádný profesor dějepisu a latiny, já jsem měl tu čest poznat vašeho budoucího souseda, tehdy ještě poručíka, když jsem byl jako dobrovolník začleněn k československé letecké peruti v Anglii, kam on přiletěl se svým strojem v den, kdy prezident této země otevřel nás s vámi společný národní dům Hitlerovi, v bitvě o Londýn sestřelil nadporučík Drahozal dvanáct německých stíhaček, a již za účasti nás ostatních zde provedl kapitán Drahozal dobrých sto bombardovacích letů nad Říší a okupovanou Evropou, z jakých se tehdy vracela polovina posádek, náš Liberator byl zasažen teprve v roce 1943, avšak majoru Drahozalovi se podařilo alespoň měkce dosednout na hladinu Atlantického oceánu, kde pět našich kamarádů nepřežilo den a noc v bouřlivé vodě o teplotě pěti stupňů Celsia, nežli nás vylovily pátrací čluny, za což mu naše vlast udělila nejprve vysoká vojenská vyznamenání a poté vysoký trest na svobodě, k čemuž musím jako odborný znalec poznamenat, že to není rozpor v dějinách ojedinelý, a navíc mu bylo dnes naznačeno, že se stal patrně spolu s námi obětí justičního omylu, což prokázat bude naší první snahou, takže tužka, o níž vás pan Drahozal prosí, byla by vlastně prvním projevem nové přízně vlastní a navíc malou pozorností člověka, který vděčí také panu Drahozalovi za to, že smí dnes v míru inkasovat koruny.
 ĎOMOVNICE: (za okamžik) Tak tu počkejte ... (Ale pro jistotu dveře zamkne.)

Scéna se zatmí. Ozve se opět časové znamení.

Důkaz demokratických poměrů

Nedávno jsem byl v Dolních Rakousích na jednom z mnoha letních divadelních představení, která se konají v nádvorních místních hradů a zámků. Manželka si chtěla zakoupit program, nevěděla však, kde jej prodávají. V davu čekajících před vchodem zahlédla zády k ní stojícího vysokého muže s programem v ruce, i šla se ho zeptat na radu. Muž se k ní obrátil a k jejímu nesmírnému překvapení začali lidé kolem dokola tleskat. Teprve ted' si všimla, že se na program zeptala presidenta Rakouské republiky Kirchschlägera, který tam stál skromně a nepozorován s manželkou a dvěma vnoučaty. Ukázal jí pořadatele, který opodál programy prodával a pak prošel spolu s ostatním obecnostem bránou ke

svému místu v řadě s diváky, kteří při zakupování vstupenek netušili, že budou sedět vedle hlavy státu. Po představení odešel prezident republiky ke svému nedaleko stojícímu soukromému vozu, Volvu, sedl si za volant a za tleskání a mávání lidí se svou rodinou odjel. Proč o této u nás celkem všední záležitosti píšete? Protože si uvědomuji, že ne všude se hlava státu chce a může tak bezstarostně pohybovat mezi lidmi, bez policejního či "neviditelného" doprovodu. Leckde se tak nepohybují ani "veličiny" místního významu. A kde ještě řídí první muž ve státě své auto sám? O to více mne potěšil tento důkaz demokratických spolkového presidenta a skutečně demokratických poměrů v Rakouské spolkové republice.

vat, jakou a nakolik soustavnou pozornost věnuje literatuře sousedního Rakouska čs. ediční politika; ta má ostatně již tak dost problémů s produkcí domácí (o české a slovenské literatuře psané či vydávané na Západě nemluvíme - ta totiž jakoby pro veřejnost v ČSSR oficiálně vlastně vůbec neexistovala). Rozhodně však musí mít čtenář v Československu, odkázaný na vydávané překlady, o rakouské literatuře dost nejasnou představu. O to záslušnější jsou seriózní snahy dát představě konkrétnější a kultivovaný tvar. Mezi ně bychom mohli počítat i dvě publikace, nedávno vyšlé v pražském Odeonu. Jednou z nich je výbor z poezie Friederiky Mayröckerové, nadané výraznou vnitřností a proslulé svým nekonvenčním a experimentálním ražením. Překlad pod titulem Kočkodan samota pořídila Bohumila Geussová a Hanuš Karlach napsal doslov. Druhou knihou je překlad z autobiografické tetralogie Dech dnes v Rakousku velmi známého Thomase Bernharda (tak slavného, že jedno jeho dílo, po nějakou dobu v Rakousku zakázané, se sem pašovalo z Německa). Dílo přeložil Vratislav Slezák a autorem doslovu, věnovaného dosavadní Bernhardově tvorbě, je Jaroslav Strítecký. Nám nezbyvá, než si přát, aby tyto knihy našly dobrou odezvu a rakouská literatura v Československu více přízně mezi čtenáři a hlavně ve vydavatelských plánech.

NÁSTIN POVÁLEČNĚ ČESKÉ LITERATURY 1945 - 1980

Tento vkusný název nese produkt nedávno vydaný Československým spisovatelem v Praze. Autorem je Vítězslav Ržounek, dnes již zasloužilý pracovník v oboru literárního kádruvctví. Nešťastnému čtenáři tu předkládá jakéhosi oficiálně schváleného a doporučeného bedekra, jak se bez úrazu orientovat v české poválečné a současné literatuře. V zájmu vlastní neochvějné linie a vycházejí jistě i z jiných příslušných linií či směrnic se autor nebrání jistě teozovitostí, například kádruje-li tvorbu šedesátých let nebo desí-li čistou čtenářovu duši představou o pluralitě estetických systémů jakožto podobě pluralismu politického. Nemyslíme si, že bychom tento výtvor, vyšlý z věhlasného pera Ržounka Vítězslava měli nějak zvláště propagovat. Možná, že by to však byl milý dárek k jolce na Nový rok, ke Dnu Lidových milicí či - a to by snad bylo nejvhodnější - ku příležitosti Měsíce Bezpečnosti.

K VEČERU V KLUBU 8.LISTOPADU

C.K.DISIDENT KAREL HAVLÍČEK

Psalí jsme už o úspěchu německého vydání knihy Jiřího Moravy o brixenských letech K.Havlička Borovského. Jeho první práci na tento námět vydalo 1981 curyšské nakladatelství Konfrontace s názvem Exilová léta K.H.B. Německé vydání s titulem C.K. Dissident Karel Havlíček je přepracovanou a rozšířenou verzí původního rukopisu. Český překlad má v edičním programu 68 Publishers.

Úspěch knihy mezi německými čtenáři byl pro nás podnětem Jiřího Moravy (který žije v Innsbuku) pozvat k besedě na toto téma. Přetiskujeme ukázkou z doslovu z r. 1981, která naznačuje zcela jiné pojetí než jak je známe.

Brixenská mučednická legenda, která vznikla z nenávisti proti všemu rakouskému a z neznalosti Havlíčkova života v Tyrolích, zamlčovala vinu českého národa na jeho tragickém osudu. Ani Masaryk, který roku 1896 jako první prohlásil, že Havlíček byl mučedníkem českým, nedokázal ovlivnit veřejné mínění. Ukázal sice na to, že Karel Tůma, který v roce 1885 vydal objemný životopis Havlíčkův, různá fakta uzpůsobil tak, aby vyhovovala stranicovým záměrům novočeské strany, zůstalo však při starém. Ani korespondence, vydaná hlavně v roce 1903, která již sama o sobě svědčila proti klišé, ve kterém byl Havlíček nazírán, nenašla patřičné zhodnocení. Jména kompromitovaných osob byla uvedena pouze začátečním písmenem a spousta dopisů nebyla ani uveřejněna, protože byla jejich majetníky zničena. Teprve po převratu v roce 1918, kdy se otevřely archívy, přišel Dr.Karel Kazbuda s vynikajícími články, na které jsem navázal. Tento historik se však dopustil té chyby, že své práce publikoval pouze v odborných časopisech a mám dojem, že jedině proto, že si nikdo nechtěl pálit prsty, byl odtud odsunut do regionálního tisku. Neboť právě v roce 1925 exportovali Češi svou hrůzostrašnou legendu do ciziny. Stalo se to 8. července při příležitosti zasazení pamětní desky s chybným letopočtem v Brixenu a skončilo to blamáží. Jednak se k Tyrolákům, kteří se oproti pražským vlastencům chovali k Havlíčkovi vždy korektně, zachovali naprosto arogantně, jednak tu udělali rovnítko mezi Havlíčkem a Pellicem, což manifestovali italskému králi a předsedovi vlády Mussolinimu. Silvio Pellico, v roce 1820 odsouzen k smrti, byl za dva roky omilostněn a dostal 20 let těžkého žaláře na Špilberku, odkud byl v roce 1830 propuštěn domů. Nezemřel na útrapy rakouské nelidskosti, ale jako vetchý stařeček. Havlíček, který pobyl ve vězeních ani ne plné tři týdny, žil v Brixenu jako důchodce, stěžující si na dlouhou chvíli. Tyroláci, kteří byli informováni, se celé nabubřelé zkazce vysmáli a zaslepení Češi to ani nepostřehli. A tak se stalo, že ještě v roce 1929 se proti „brixenskému peklu“ nepostavil ani tak solidní vědec, jako byl Emanuel Chalupný, který věnoval Havlíčkovi čtvrt století práce. Prohlásil: „Představa ta, ještě v některých vrstvách značně rozšířená, neshoduje se s pravdou historickou. Ale nelze ji proto vůbec zavrhnout. Každé hnutí potřebuje konkrétního symbolu, obrazu, hesla, okolo něhož by se skupilo...“ Brixenská mučednická

legenda se hodila i komunistickému režimu. Nejedlý prohlásil: „...Havlíček ""Tyrolských elegií"" a brixenského mučednictví - to je teprve národní a dnes již tradiční Havlíček." I když v roce 1957 došlo k vydání další Havlíčkovy korespondence, ještě v roce 1964 se ze "Slovníku českých spisovatelů" dozvídáme, že „pobyt v Brixenu mu podkoppal zdraví a zavinil předčasnou smrt." Pokud se mluvilo o českém podílu na Havlíčkově tragédii, vinna byla samozřejmě liberální buržoazie a „jediní, kdo se nemocného Havlíčka ujali, byli revoluční radikálové" - stojí ve školních čítankách. Po takových, jako byli Gottwald a Zápotocký, se k Havlíčkovi přihlásil i Kohout. V roce 1978 přišel v jednom rakouském ultralevicovém plátku s přímo nehoráznou mystifikací. Ve článku "Výslech jednoho svědka", kde popisuje své zážitky na Bartolomějské, se zmiňuje o tom, že tu napsal "Hommage à Karel Havlíček", ke které jej inspirovala „pověstmi opředaná věž na dvoře, kterou spatřil poprvé v životě". „Za Bachovy éry," vysvětluje, „byl z této věže m ů j k o l e g a //proloženo mnou// Karel Havlíček Borovský od kolegů mých současných hostitelů //mínění estébáci// deportován do Brixenu.

Právě komunisté to byli, kteří se pokusili zfalšovat i Havlíčkovo dílo. Jako Rakušáci, i oni si představovali, jak by to bylo pěkné, kdyby jim sloužil. Existuje několik publikací, ve kterých se jej snažili interpretovat po svém.

Dovíte-li se v Československu o Havlíčkově díle jen nepravdivé fráze, je mi jasné, že jakékoliv kritičtější zpracování jeho života - tohoto aktuálního tématu pronásledovaného českého intelektuála - je pro tamní totalitní systém nežádoucí, protože by vedlo k poznatku, že se současné poměry oproti těm, které vládly za monarchie, nesrovnatelně zhoršily. Zatím co se dnes nedostanou tisíce dětí ani na střední školu, Havlíček studoval to, co chtěl. Když ho vyloučili, nemělo to na jeho budoucnost žádný vliv. A u konkursu byl posuzován jen podle toho, co uměl. Pogodin, předtavitel nepřátelské a cizí ideologie, si jezdil po Rakousku, kudy chtěl, a navazoval osobní kontakty. Jak by to dopadlo v padesátých letech, kdyby třeba takový Sartre nabídl u nás někomu zaměstnání ve Francii? Havlíček byl vybaven dokonce dvěma cestovními pasy, aby odjel do nepřátelské ciziny. Když se vrátil, nebyl nikým popotahován, že se k stávajícímu režimu vyslovil naplno, udělal si naopak v rekordně krátké době jméno jako publicista. Ačkoliv byl politicky podezřelý a ve Vídni stačilo hnout prstem, dostal po několika měsících v Praze redaktorství ne jednoho, ale zrovna dvou listů. Kdyby býval redigoval nepolitický časopis, možná že by při tom zůstal až do penze. Havlíček se kolikrát veřejně divil a posmíval se, že ho ještě nezavřeli, což by za sto let nemusel opakovat dvakrát. Skandály byly ututlány, skončily pohrůzkou anebo byl ještě pochválen. Teprve když monarchii hrozil rozpad a císař musel utéci z Vídně, začalo se Rakousko bránit. Havlíček odejel z vězení do parlamentu, což byl naprosto opačný úřední postup. Při první porotě byl osvobozen, k čemuž by za totalitního režimu nikdy nedošlo. Také z radikálních spisovatelů, kteří byli pozavíráni kvůli velezradě, nebyl nikdo popraven a přes těžké tresty byli ještě za Bacha amnestováni a mohli se zúčastnit veřejného života.

O to nepochopitelněji vypadá fakt, jak snadno se nechali Havlíčkovi současníci znormalizovat. Když už byl jednou v Brixenu, dalo se očekávat, že bude mít pokoj. Okresní hejtman, se kterým uzavřel nejen gentleman agreement, ale který se také nikdy ničeho nedopátral, si na něj stěžoval jen jednou, a to kvůli hospodské pračce. Všechny obtíže, které mu ztrpčily jeho pobyt v Tyrolích, se zakládaly na českých udáních. Na Gablerové příkladě je vidět, jak si naši vlastenci snažili vylepšit kádrový posudek. Kdyby byl Havlíček přesvědčen o smyslu svého exilu, zůstal by při tom, co sdělil v prvním dopise Palackému. Pochopil-li, že se mu jeho národ nepo-

dařilo vychovat a že celá česká společnost je mravně zbahnilá, nebyl povinen se chovat tak, jak si to pokrytečtí vlastenci po jeho smrti představovali. Šel dokonce tak daleko, že se zřekl svého místa v české literatuře. Naproti tomu je nepochybné, že každý spisovatel, pokud nesouhlasil s komunistickým režimem, byl vystaven mnohem tvrdším podmínkám. V Československu se sice neumírá na tuberkulózu, ale na úbytě tu skončila skoro všechna lidská práva. Současníkům Havlíčkovým zbývaly pouhé čtyři roky, aby se dožili podstatné změny, avšak dnešní intelektuál je umlčen již po třicet let až do té doby, kdy sám ztratí veškerou schopnost se vyjádřit.

ČETLI
JSME

Haló sobota 6. července 1985 □

POHLED Z JINÉ STRANY

Noc v ulicích Prahy

Prožil jsem v ulicích našeho hlavního města noc. Většinou jsem se pohyboval v centru Prahy. A záměrně si všiml toho, co je nedobré, s čím se těžko smířit.

STŘED VÁCLAVSKÉHO NÁMĚSTÍ, 17.00 HODIN

Na lavičkách uprostřed pouličního ruchu se dobře odpočívá. Hodiny na rohovém domě mezi Vodičkovou ulicí a Václavským náměstím čtyřikrát odbíjejí. Je to zvláštní, ale vždy odbíjejí o jednu hodinu méně, než ve skutečnosti je a než jejich ručičky ukazují.

Muži lavičkami se potácí opilý muž. Coś vykládá, ale není mu rozumět. Pak si přisedne k jakési ženě, vykřikuje, ale ta si ho nevšímá. Když pak muž přechází jízdní dráhu, automobily prudce zastavují a řidiči se rozčilují.

INTERHOTEL JALTA NA VÁCLAVSKÉM NÁMĚSTÍ, 19.45 HODIN

Jsou zde většinou cizinci. Jejich pozornost poutají dvě exkluzivně oblečené, asi třicetileté ženy. Černovláska a blondýnka. Popíjejí víno a tváří se, že je okolí nezajímá. Ale před hodnou chvílí jsem si všiml, že černovláska žena nenápadně kývla na taxikáře, který stál na ulici u vozu a netrpělivě ukazoval na hodinky. Teď se také na jeho pokyn zvedá a odchází jako baronka. Možná že jí tak dokonce říkají. Prochází restaurací a oči cizinců jí sledují.

STŘED VÁCLAVSKÉHO NÁMĚSTÍ, 22.17 HODIN

U stanoviště taxiků vrávorá osamělá podnapilá žena. Z povzdálí jí nenápadně pozoruje drobný vousatý muž, obchází kolem. Očka mu svítí nedočkávností a pak konečně k ženě vykročí. Než jí však stačí oslovit, přijíždí taxík a ženu odváží. Chlapík za ní vzruženě kouká.

Na jedné z laviček před hotelem Evropa se usazuje skupinka mladých lidí. Vydávají několik lahvi vína a piji přímo z nich.

Z hotelu vychází s malým zavazadlem mužem a drží se ho v podpaží. Před nimi pospíchá taxikář, otevírá dvojici dveře vozu, «thank you», říká tloušťák a «Baronka» s podivným doprovodem odjíždí. Blondýnka, která zůstala v kavárně sama, se usmívá na cizince vedle u stolu. Ten na ni chvíli hledí, pak si dodá odvahu, přistupuje a navazuje hovor: «Es freut mich sehr, Fräulein...»

I blondýnka odchází s cizincem a nasedá před hotelem do světlého mercedesu, který má vedle státní poznávací značky označení D.

Asi po hodině přijíždí taxík a přiváží «Baronku». Nato se objeví i blondýnka. Po nějaké chvíli se situace opakuje. Jen aktéry jsou jiní muži.

VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ, MŮSTEK, 23.05 HODIN

Ke dvěma mužům opřeným o zábradlí přistupuje mladá žena s dlouhými vlasy. Její kamarádka zůstává opodál. «Jaká byla noční procházka?», ptá se dlouhovláska. Starší z mužů, asi šedesátiletý, krčí rameny. Nerozumí.

«Zeptej se ho na hotel,» volá na ni kamarádka.

«Hotel, kde vy bydlíte?», ptá se žena s dlouhými vlasy.

Starší muž chápe: «Alcron, Alcron.»

Teď bere do svých rukou iniciativu žena stojící opodál. «A prachy máte?», přistupuje k mladšímu muži. Když nerozumí, ukazuje pohybem palce a dalších dvou prstů v gestu, co má na srdci. Muži se usmívají a ptíkyují.

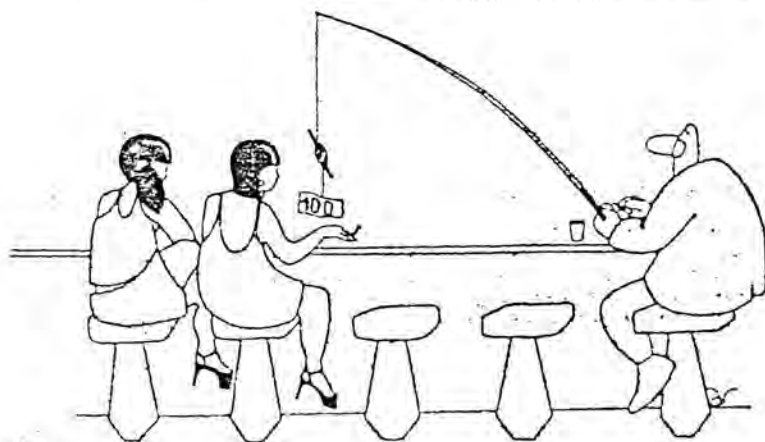
Odcházejí zřejmě směrem k Alcronu. Divám se za nimi, muži už drží ženy kolem pasu. Ještě před pěti minutami se vůbec neznali.

VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ, MUZEUM, 00.01 HODIN

Poslední souprava metra odveze cestující, průchody u turniketů se uzavírají. Nyní je možné cestovat z centra města na okraj jen taxikem, nočními autobusy či tramvají. Anebo...

Stojím pod sochou sv. Václava. «Pano, nepotřebujete odvézt?», ptá se mě uctivě mladý muž. «Nehylo by to drábě.»

«Ne, nepotřebuji.»

Kresbu PAVEL HIRAROVSKÝ

»Tak promiňte,« omlouvá se a odchází směrem ke Krakovské ulici. Tam oslovuje jakousi dvojici, ta nasedá a světlá akordovka uhání kolem muzea po třídě Vítězného února z centra. Nápis TAXI na ní však chybí.

VODIČKOVÁ ULICE, 00.57 HODIN

U vchodu do pasáže Lucerna je hrozen lidí. Tady se čepuje pivo nepřetržitě, až do 6 hodin ráno. Dokládá to i vývěska o otevírací době: Bufet Lucerna — rychlé občerstvení.

»Bufet« má rozměry asi osmkrát šest metrů. Uvnitř stojí u půllitrů desítky lidí. Těžko odhadnout kolik. Pro těla se téměř nedá projít k výčepu.

V rohu stojí opřena o stůlek asi padesátiletá žena, kterou objímají dva mladíci. Všichni tři pijí střídavě z jednoho půllitru. Jakási dívka zpívá a rozhazuje rukama, hlouček chlapíků živě diskutuje, kolem nich se potácí stařena a také zpívá. U vchodu vyholená hlava poděl uši až do temene a na něm pramen vyčesaných vlasů, stočených nad pianoucí oči... černá kožená bunda pokrytá plechovými přívěsky, velká náušnice v uchu a dívčí pruhované kalhoty...

PANSKÁ ULICE, 01.10 HODIN

Stojím před restaurací s nepřetržitým provozem NONSTOP, v objektu hotelu Palace. Rád bych se dostal, stejně jako další lidé, dovnitř. Mám chuť na kávu, ale je obsazeno. Po chvíli přichází číšník, odemyká a vybírá si hosty. Ukazuje na své známé na konci fronty a uvádí je dovnitř. Ostatním zavírá dveře před nosem. Kávu si musím odvíci.

VODIČKOVÁ ULICE, 03.14 HODIN

Václavské náměstí se vylidňuje, taxíků ubývá. Jenom brožen pivců a opilců před bufetem Lucerna roste. »Ty luppe!« křičí jeden chlap na druhého. »Ty mně budeš říkat, že jsem ti ukradl stovku? Ty... ty... ty...!« Přijíždí vůz Bezpečnosti. Rázem je klid. Rváči mizí v pasáži.

Veřejná bezpečnost legitimuje hosty. Výrostek s vyholenou hlavou v kožené bundě s přívěsky a v dívčích kalhotách hledí vyzývavě na příslušku. »Vaše podoba neodpovídá fotografií v občanském průkazu,« říká mu muž v uniformě. — »No a... co má být...« usmívá se drze výrostek...

Příslušníci Veřejné bezpečnosti konají svou povinnost:

VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ, MUZEUM, 04.18 HODIN

Provoz automobilů téměř ustal. Stojím pod sochou sv. Václava a najednou v nehybném tichu v centru města slyším zpívat ptáky z blízkých stromů. Je to překrásný koncert, právě zde, kde je po větší část dne slyšet jen ruch potulujícího města.

VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ, RÁNO

Sedím na lavičce toho historického starostavěného náměstí a přemýšlím o tom všem, co jsem zažil.

Před chvílí pětkrát odbily, ačkoli je šest hodin. K čertu jako by čas nic neznamenal.

JOSEF SMOLA

DĚTSKÁ KNÍŽKA Z TEREZINA

Malému Tomášovi byly právě tři roky, když dostal od tatínka k narozeninám obrázkovou knížku. Jenomže tak prostě jako tohle konstatování to určitě nebylo. Psal se totiž rok 1944 a místem pobytu obou, Tomáše i jeho otce Bedřicha Fritty, byl Terezín.

Pražský grafik Bedřich Fritta, vlastním jménem Friedrich Taussig, působil původně jako redaktor Prager Tagblattu. V roce 1941 byl s rodinou deportován do terezínského ghetta. Spolu s jinými malíři a grafiky - stačí například jmenovat Leo Hasse, Felixe Blocha či Otto Ungara, tu pracoval v kanceláři, kde se vyhotovovaly technické výkresy ke stavebním účelům. Ale to byla jen část skutečné činnosti těchto lidí, ta oficiální. Vedle toho se totiž doopravdy tvořilo; skici, kresby, grafiky, celé obrazové cykly. Svědecky podávající terezínskou realitu. Mnohé se podařilo propašovat za zdi ghetta a tak ještě v době války mohla tato díla posloužit světu jako dokument, ztvárnění lži nacistické propagandy.

Za stejných podmínek vznikla i knížka, kterou Fritta věnoval svému synovi. Maloval ji sám a jednatlivě obrázky upatřil krátkými texty, titulky, doprovodnými kresbami. Na jedné bledí malý chlapec na puce zdi a bojí strom, jinde běží po rozkvetlé louce či putuje dale-

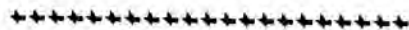
kými kraji a zeměmi, Afrikou, Asií, Amerikou. Tíseň, smutek, ale také a především naděje a touha po lidské štěti vyznačuje jako leitmotiv z jednoduchých a nežných kreseb. Autor nazval knížku »Tomášovi k třetím narozeninám« a byl by pro něj vypravil knížku další, kdyby nebyl ještě v témže roce se skupinou svých kolegů udán - právě za tu práci navíc - velení tábora. Skupině se však podařilo velkou část kreseb a skic, mezi nimi také Tomášovu knížku, ukrýt, lépe řečeno doslova zazdit. Nezbytní se ale spolu se svými rodinami zaláťovali. Třiletý Tomáš se tak se svým otcem ocitl jako číslo F 172 v smutně proslulé terezínské Malé pevnosti. Otec Bedřich Fritta byl později transportován do Osvětimi, odkud se již nevrátil.

Konce války se dočkal jeden z Frittových terezínských druhů, Leo Haas; když se vrátil z koncentračního tábora Ebensee, ošobozeneho americkou armádou, do Čech, našel svou ženu a osiřelého malého Tomáše. Podařilo se opět také získat ukryté práce. Na sto padesát kreseb Bedřicha Fritty se dnes nalézá v pražském Židovském muzeu.

Psal se rok 1959 a Tomášovi bylo právě osmáct, když dostal k narozeninám obrázkovou knížku. Podívejte, tentýž dar, knížku, kterou pro něj jeho otec sám namaloval a vypravil z Osvětimi.

řicátém v Terezíně. Tentokrát mu ji dal otcův někdejší druh a přítel Leo Haas, nyní vlastně druhý otec, neboť Tomáše po válce adoptoval. Tomáš Fritta-Haas žije dnes se svou rodinou v Mannheimu. A o knížku, o tento samizdat dětské literatury, projevil zájem německé nakladatelství Günther Neske a vydává ji v překladu pod titulem »Für Tommy zum dritten Geburtstag«.

Vedle bezké dětské knížky se tu do rukou čtenáře dostává jeden z mnoha dokladů o tom, co znamenala kultura pro lidi donucené žít ve zdech terezínského ghetta, kultura, jež nás svým rozsahem a svou kvalitou uvádí často v úžas. Avšak lidé tvoří i tehdy, když jsou připravováni o vše, třeba i práci na život, protože není dost dobře možné je zbavit touhy žít pro sebe i pro druhé.

MÁTE-LI

v tomto čísle přiloženou složenku, znamená to, že jste opět zapomněl (a) poukázat členské příspěvky (150 šil., ve kterých je obsaženo i předplatné na bulletin) nebo předplatné 100 šil. na rok. Pomněte tedy na staré (dobré) přísluší co můžete udělat dnes, neodkládejte na zítřek, abyste zas nezapomněli. Děkujeme Vám zřele, usetřete nám práci.

DOKUMENT CHARTY 77 K SITUACI V KULTUŘE

JAROSLAV SEIFERT ZNOVU PO-
DEPISUJE

DOKUMENT CHARTY 77 K SITUACI V KULTUŘE

Jak rozhlas a televize, tak především mezinárodní tisk počátkem října obsáhle referovaly o dopise Charty 77, adresovaném Evropskému kulturnímu fóru, které se v rámci následných konferencí o evropské bezpečnosti právě nyní koná v Budapešti. Neue Züricher Zeitung o tom píše:

Charta 77 poukázala ve svém prohlášení na víc než překerní situaci kulturního života v Československu. Kulturní fórum je zvláštním zasedáním v rámci Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě; začíná 15. října a bude trvat šest týdnů. Podle západně-demokratických představ na něm mají přijít ke slovu ne tak funkcionáři, jako kulturní pracovníci. Z mnoha podpisů, které jsou pod tímto výkřikem proti rdoušení ducha, vyniká podpis nositele Nobelovy ceny z minulého roku, Jaroslava Seiferta. Oficiální Praha se vzhledem k velké Seifertově popularitě a po „maléru“ ve Stokholmské Akademii snažila si tohoto velkého básníka přivlastnit. Ale Seifert si zachoval, jak tento nejnovější dokument dokazuje, svoje vlastní pojetí o poměrech ve své vlasti.

Podle slov Dokumentu je zničení nezávislé československé kultury po r.1968 bez příkladu v ostatní Evropě. Garnitura, dosažená po Pražském jaru započala se systematickým potlačováním všeho, co se jen sebemíří vymyká jejím ideologickým nárokům a narušuje zjednodušený, primitivní obraz světa. Důsledky této politiky a okolnost, že i škola podává pokrivený obraz skutečnosti, je ohrožena duchovní, kulturní a tudíž i národní identita československé společnosti. Tvůrčí potenciál společnosti je zatlačen do podzemí, kde vznikají důležitá a veřejnosti velmi ceněná díla. Jiní autoři jsou opět nuceni vydávat svá díla v zahraničí. Oficiálně ještě povolení autoři si ukládají autocenzuru, než předloží svá díla cenzuře. Jednou bude moci být těžko zjištěno, kolik talentů bylo touto potlačující atmosférou v zrodu udušeno. Mnoho vědci a umělci nemá přirozeně povahu na to, aby se trvalému tlaku vzepřeli a žili v trvalé konfrontaci s úřady. V závěru je pražské vládě připomenuto, že podpisem Závěrečného aktu z Helsinek a dal-

ších dokumentů OSN se zavázala k ochraně umělecké svobody.

Dodejme, že tento dokument Charty podepsali vedle J. Seiferta Václav Černý, Václav Havel, Petr Kabeš, Karel Pecka, Dominik Tatarka, Ludvík Vaculík a tři současní mluvčí Jiří Dienstbier, Eva Kantůrková a Petruška Šustrová.
134 řádek

ODSOUZEN ZA STÍŽNOST V RESTAURACI

AZ (ze 4.října) přináší zprávu agentury AFP:

Signatář Charty 77 Petr Cibulka byl pro „urážku“ komunistického světónázoru a „rušení veřejného pořádku“ odsouzen na 7 měsíců. Prokurátor žádal 2 roky a zákaz pobytu v hlavním městě.

Pětatřicetiletý Cibulka požadoval 28. března v jedné restauraci tzv. levné jídlo, které musí být podle zákona na jídelním listku. Zapsal to do knihy přání a stížností a řekl servírce: „Když si nikdo nebude stěžovat, budou tu bolševici ještě za sto let.“ Zaměstnanci na to zavolali policii. Ředitel restauraci se mezitím pro chybějící jídlo Cibulkovi omluvil.

RAKOUSKO STAVÍ V PRAZE

hotel. V ostré mezinárodní konkurenci získala zakázku na stavbu rakouská firma Warimpex. Hodnota zakázky je 500 mil. šilinků, nový hotel se bude jmenovat Kosmos.

ALEXANDER JEPIŠEV

sovětský generál, je po smrti; bylo mu 77 let. Do české historie vstoupil neslavně v r. 1968, v paměti zůstane jeho hrubé chování vůči televizní reportérce, která mu kladla otázku, kdy skončí manévry sovětské armády na území ČSSR.

NOVÉ TISÍCOVKY

Od 1. října byly v ČSSR dány do oběhu tisícikorunové bankovky. Jsou tmavomodré s portrétem B. Smetany a obrazem Vyšehradu na rubu a mají český text. Autorem výtvarného návrhu je Albin Brunovský. Oficiálně je vydání bankovek zdůvodněno „rozvojem národního hospodářství a zvýšením životní úrovně, čímž neustále roste i hotovostní peněžní obrát.“ Má tím být snížena potřeba pětistokorun, zavedených v r. 1973.

AUTA NA ŮVĚR

Od září poskytuje čs. spořitelna půjčky na osobní vozy v plné výši ceny, dosud půjčovala nanejvýš část. Tento „výdobytek“ však neplatí pro všechny vozy, pouze pro Škodovky z roku výroby 1984, u ročníku 1985 a 86 jsou tyto půjčky omezeny na nákup nejnižšího typu Škoda 105 a 120 Rapid; u ostatních typů se půjčuje nanejvýš 60 % ceny. S výjimkou Dacii a Wartburgů jsou z úvěrového prodeje vyloučena také všechna zahraniční auta (ale i Škodovky 120 GLS a 130).

Nejde tedy o zlepšení nabídky, ale o snižování jinde neprodejných zásob. Ale i tak je tato situace na automobilovém trhu nesrovnatelně lepší než v ostatních východoevropských státech, kde se na auta musí léta čekat.

URYCHLENÁ VÍZA?

Během jednání smíšené československo-rakouské komise ve Vídni v polovině září velvyslanectví ČSSR oznámilo, že urychlilo udělování viz. Má prý trvat 30-40 minut, v sezóně 1 hodinu. O vízum je možné žádat také písemně, vyřízení pak trvá 3 dny. V r. 1984 udělilo velvyslanectví ve Vídni 171 tisíc viz.

Podle zpráv doslova z posledních dnů dostalo vízum i několik Čechů a Slováků, kterým byla ještě před nedávnem zamítnuta; většinou ve věci intervenovalo ovšem ministerstvo zahraničí. Adresa je Ballhausplatz 2, 1010 Wien.

O INCIDENTU NA HRANICÍCH

u Bratislavy je v podstatě známo jen to, že rukojmím měl být náměstek slovenského ministra zdravotnictví, který je současně předsedou slovenského Červeného kříže.

Novinářskou kachnou je s největší pravděpodobností verze Kurieru, podle které únosci měli být dva signatáři Charty; ti nemají zapotřebí používat takových metod.

O události referovaly tentokrát bez obvyklého zdržení i sdělovací prostředky ČSSR. Podle nich „27.9. v ranních hodinách se dva ozbrojení pachatelé, kteří jsou stíháni pro závažnou trestní činnost, násilím zmocnili služebního automobilu a donutili řidiče vystoupit. Automobilem, v němž drželi dalšího cestujícího jako rukojmího, pak odjeli na hraniční přechod. Střelbou z pistole a pohružkami zastřelení zadržovaného si synucovali přechod. Rozvázným a rozhodným zásahem byl jejich úmysl zmařen. Ve večerních hodinách propustili únosci zadržovaného a vzdali se.“

MARIÁNSKÉ LÁZNĚ

se dostaly na koberec čtenářů Rudého práva. Hlavním tematem jejich kritiky byla okolnost, že pro letitou nedostatečnou údržbu musel být v letech 1977-78 kvůli „velké zchátralosti“ demolován celý blok lázeňských domů, Tepelský dům, Krym, Alexandria a další. Vybourané místo s bujícím plevelem bylo obeháno ohradou s cedulemi, ohlašujícími na tomto místě výstavbu komplexního lázeňského ústavu s kapacitou 720 lůžek během 7. pětiletky.

Jak léta šla, tabule zmizely. Výjimečně ne protože by je někdo ukradl, ale protože 7. pětiletka za dva měsíce končí a na budoucím staveništi ještě nikdo nehořel ani lopatou.

Redakce tedy zavelala předsedu MNV a ten to vysvětlil, jak je v kraji zvykem: nejsou pracovníci, ale už se chystá náprava. Jen o termínu se nezmínil.

Z ČESKÉ VÍDNĚ

JAN ŽIŽKA BEZ DĚTÍ

Velké hlediště kina Tabor, kde předposlední zářijovou nedělí film spolek Máj uváděl, bylo sice opět plné, ale mezi návštěvníky bylo jen velmi málo školní mládeže, ačkoli právě pro ni by to bylo lehoučce přijatelné a přitom velmi vítané doplnění znalosti české historie. Překvapuje to o to víc, že pořadatelé nabídli škole jednak podstatně levnější vstupenky a vedle toho vstupenky zdarma, ale zájem o ně byl velmi sporný. Vyvolává to otázku, zda učitelky české školy udělaly pro představení takovou propagaci, jakou by si zasloužilo. Ostatně až na málo výjimek se převážná většina z nich blýskla svou nepřítomností; zřejmě své učitelování berou jen jako vitaný zdroj příjmu a nevědomují si, že by jim mělo jít také o něco víc, zejména poté, co rakouské úřady převzaly personální náklady školy, takže se nemusí obávat o svá místa ani o výplatu, jak tomu bývalo v době, kdy tyto náklady byly kryty přes spolek Komenských Prahou.

Malá účast dětí svědčí však také o malé ohotě rodičů udělat pro vzdělání svých dětí alespoň to málo: překonat pohodlí a přestože šlo o neděli, vstát trochu dřív a děti do kina dovézt.

KAREL KRYL

zaznamenal při svém vystoupení v Klubu koncem září opět úspěch, a to jak svými starými, tak i novými písníčkami a texty. Prozřetelné bylo přeložení koncertu do sálu Albert Schweizer Hausu; byl plný, do Dreihackengasse, kde se klubové večery obvykle konají, by se všichni návštěvníci, kterých bylo letos ještě víc než minule, nedostali. Značnou část z nich tvořili ti, kteří do Rakouska přišli teprve nedávno a pro které jsou Krylovy písničky důvěrně známé.

DOPRAVA

školáků do Komenského školy autobusem trpí finančními obtížemi. Napsali jsme před rokem, kdy Úřad spolkového kancléře svou subvencí v poslední chvíli autobus zajistil, že šlo o jednorázovou pomoc a že k vyřešení tohoto problému by měli dát dohromady hlavy všichni, kdo na udržení školy mají zájem nejen ve slavnostních projevech. S iniciativou v této věci musí pochopitelně přijít Rodičovská rada. Zatím nepřišla.

Málo zájmu ovšem prokazují i rodiče: na schůzku, na kterou je pozval předseda rodičovské rady, prostě nepřišli. Určitě to nedává dobré vysvědčení jejich zájmu nejen o školu, ale především o vlastní děti.

JUBILEUM PÁTERA NOVOTNÉHO

Dvacetiletí vysvěcení na kněze oslavil počátkem září p. Josef Novotný, provinciál řádu Křižovníků, do jehož správy patří mj. kostel sv. Karla Boromejského na Karlově náměstí, jedna z nejvýznamnějších stavebních pamětihodností Vídně. Za jeho správy byly do kostely před 3 lety přemístěny ostatky zakladatelky řádu, Blahoslavené Anežky České, do té doby uložené ve španělském El Escorialu.

Blahoslavená Anežka Česká, dcera krále Přemysla I., založila řád Křižovníků s červenou hvězdou v Praze v r. 1234. Původně ho tvořily dva kláštery, Na Františku a u kostela sv. Haštala. Po krátké době mu Anežka našla nové místo u Juditina (poblíž dnešního Karlova) mostu. Řád rychle vzkvétal a měl brzy komedy i v jiných městech a zemích. Vídeňský kostel sv. Karla Boromejského dostal r. 1733 do cítě Karla VI.

ŽÁCI KOMENSKÉHO ŠKOLY

reprízovali 28. září představení Jak Jaromil ke štěstí přišel podle B. Němcové. V Krajských novinách bylo

představení ohlášeno předem ředitelkou školy E. Wazkovou, ve Vídeňských svobodných listech ústředím Českého srdce. V Klubu jsme ho ohlásit nemohli, protože nám to nikdo neohlásil.

Z TRAIISKIRCHENU

dostal Kulturní klub několik stížností na chování tamního úředníka Holoubka, který sepisuje protokoly v asylových záležitostech. Klub je postoupil spolkovému ministrovi Blechovi s žádostí o zjednání nápravy.

DO PRVNÍ TŘÍDY

nastoupilo 13 nových žáků a do ostatních jich přibýlo 16.

KATAKOMBY

českou veselohru s Vlastou Burianem v hlavní roli uvádí Rodičovská rada v neděli 27. října v 9.30 v kinu Tabor.

LYŽARSKÝ KURS

pořádá Rodičovská rada od 26. 12. do 5. 1. v Lackenhofu. Přihlášky dětí ve škole, ostatní v knihkupectví Pastrňák.

SVU

pořádá 25. října na Rennwegu varhanní koncert Jána Valacha, profesora Královské konzervatoře v Bruselu, spolu se vzpomínkou na 28. říjen Františka Schwarzenberga. 29. listopadu pak přednáší v klubu u P. Novotného (Seutergasse) dr. Vl. Neuvirth z Frankfurtu o životě a díle Josefa Vašici (1884-1968).

SOKOL VÍDNĚ III

oslavil na sv. Václava 85 let svého trvání. Přes tento úctyhodný věk je jednou z neaktivnějších vídeňských sokolských jednot. Je to zásluhou především těch jeho členů, kteří do Vídně přišli v posledních letech a dnes i ve výboru daleko početně převažují.

BÝVALÍ ČLENOVÉ BAR KOCHBY

kdysi známého bratislavského židovského plaveckého klubu, se v létě setkali ve Vídni. Bylo jich přes 40, někteří přijeli až z USA, Kanady, Austrálie, Anglie, Holandska atd.

OSLAVU 28. ŘÍJNA

pořádá kulturní výbor Českého srdce 25. 10. ve Slovanské Besedě v 19.30.

MARTINSKOU

pořádá Sokol XVI 9. listopadu ve Steingasse 7 ve 20 hodin.

JAK VZNIKLO OZNAČENÍ WIEN?

Obvyklá domněnka je, že jméno hlavního města je odvozeno od latinského Vindobona. Ve skutečnosti je to, jak to už obvykle bývá, úplně jinak.

Středověké osídlení vídeňského prostoru začíná v podstatě až ve 12. století. Dochází k němu v místech, ve kterých již před vpádem Maďarů začínala karolínská kolonizace. K nejstarším vídeňským místním označením patří ta, která mají slovanský původ, nebo která bavorští kolonizátoři převzali od Slovanů, kteří byli prvními, kdo se zde po stěhování národů usídlili.

Nejdřív vznikají sídliště, která nemají se vznikem vídeňského městského jádra nic společného. Starší než první zmínky o Vídni (první zmínka o ní je z r. 881) je například zmínka o St. Andrá (836), dnešním Kirchbachu ve vídeňském lese. Jiná místní označení pocházejí z 11. století: Liesing, Klosterneuburg, Gugging, Kierling, Jedlersee. Nejvíce je jich však z 12. a 13. století. Po této době dochází v osídlování k přetávice (některá sídliště, zejména na Moravském poli, dokonce mizí) a nová jména se objevují až po tureckém obléhání a konečně na přelomu 18. a 19. století.

Vědci se dlouho pokoušeli najít souvislosti mezi označením „Wien“ a Vindobona nebo Vindomina. Jazykové spojení však mezi nimi není. Vindobona je keltské slovo a jako místní označení zmizelo se zánikem římské říše. Je však pravděpodobné, že Slované v době svého přistěhování do vídeňského prostoru v 6. století slyšeli výraz Wedunia, odvozený od vedunis, znamenající v keltštině divoký nebo lesní potok. Z toho pak vzniklo německé Wenia (objevuje se poprvé v r. 881) a v r. 1030 v dokladech se poprvé objevující Wienne.

Slovanského původu jsou i další označení ve vídeňském prostoru. Patří k nim mj., ačkoli znějí naprosto německy, Währing (1161) a Döbling (1114). Jsou odvozena od slovanských názvů potoka Varica, tj. vroucí a Toplica, teplý, které slyšely ve zdejších vroucích žřidel. Slovanského původu má být též jméno potoka Als, Olse, od něhož bylo odvozeno Alservorstadt a dnešní Alsergrund. S tím je spojen i původ slova Hernals, panské sídlo nad Olši.

(Dle Ferdinand Opel, *Erstnennung von Siedlungsnamen im Wiener Raum*, nakladatelství Jugend und Volk)

NÁVŠTĚVA U PROTINOŽCU

Jsou 4 hodiny ráno. V Evropě je právě bořké letní poledne, zimní Melbourne (ale s 15 stupni Celsia) tone ještě ve tmě. První dojem při příjezdu ulicemi: jakási směsina Ameriky a Anglie. Střed města připomíná svými mrakodrapy zamerikanizovanou Anglii, okrajově čtvrtě s nízkými rodinnými domky zase zanglizovanou Ameriku. Ovšem život je anglicky klidnější a pomalejší, bez americké hektiky. Také názvy ulic, čtvrtí a podniků připomínají na každém kroku mateřskou zemi, i když občas prosvitne nad restauracemi názvy Tatry, Šumava a podobně. Ejhle, krajané, řeknete si, ecce homo bohemiis.

Čechům se dnes daří v Austrálii po počátečních potížích, kterými musejí projít všichni noví přistěhovatelé kdekoli na světě, celkem dobře. První léta jistě pro žádného z nich nebyla lehká. Ještě dnes tiží mnohého jakýsi pocit odloučenosti, pocit života na konci světa, příliš daleko od příbuzných, přátel a navykého způsobu života. Stesk se dostavuje zejména kolem vánoc. Viděl jsem v klubovně jednoho místního spolku fotografii a pod ní text: zpívání vánočních koled. Na obrázku byli všichni zpěváci v plátcích. Vždyt! Štědrý večer se tam slaví uprostřed výhně australského léta. A člověk se nediví zmínce: „na Štědrý večer se mně ptají vždycky vnoučata - babi, budeš letos plakat před rybou, nebo až po ní?“

Činnost československých přistěhovalců v Austrálii je bohatá. V jednom vydání Hlasu Čechů a Slováků, které vyšlo právě v době mé přítomnosti, byli čtenáři zváni na přednášky hostujících spisovatelů U lče a Škutiny, na šifřinky Sokola Sydney, na Anenskou taneční zábavu, na pásmo poezie, baletu a hudby ochotnického souboru v melbournském Národním domě, na veřejně hody krajanů spolku, na sokolský autobusový zájezd do Albury a byli upozorňováni na rozhlasové relace Čs. klubu v Adelaidě. Česká knihovna děkovala divcům za nové knihy.

Cyklostylovaný časopis má poměrně velký naklad 3200 výtisků a zaujímá mnohdy i koutky stamovského k politickým, hospodářským a kulturním událostem v Austrálii. Co se mi nezdalo: hospodářská situace země není v současné době nemázovější, australský dolar prodělává na mezinárodním trhu upadek, odbovají imigranti časté staréky bez ohledu na ekonomické potřeby státu, na řadu zabytých je dosti neprobopí

telně namířena proti nepatrné a zeměpisně izolované skupince původních obyvatel Austrálie, tzv. Aboriginců (ab origin - od začátku) a v jedněch novinách vyšel dokonce článek proti dalšímu přistěhovalectví. Aby pryč Austrálie zůstala nadále anglosaská. V českém časopise jeden autor tomuto požadavku přiznává, jenže zdůvodnění „aby zůstala anglosaská“ nabradil slovy „aby lidem z Evropy zůstala zachována většina“. Mezi posledně jmenovanými by totiž - na rozdíl od prvně jmenovaných - patřili i Češi, ovšem autor této krátkozraké poznámky přehlíží, že podporou šovinistického požadavku podkopává konec konců i postavení celé české etnické skupiny.

Lidé z Československa se v Austrálii neseťkávali s nedůvěrou či negativním postojem místního obyvatelstva, jako v některých jiných zemích. Naopak - vláda i spoliobčané projevují nové přichozím nejen sympatie, ale poskytují jim i všestrannou pomoc. Tak např. bohatou kulturní činnost etnických skupin v Austrálii vysvětluje nedávno v Hlasech Čechů a Slováků uveřejněná výzva instituce Australia Council, adresovaná divadelním souborům, výtvarníkům, spisovatelům, loutkářům, malířům, zpěvákům a hudebníkům cizojazyčných skupin, aby se přihlásili o podporu v práci a projektech, důležitých pro jejich další vývoj. Podpory mají umožnit etnickým skupinám, stát se svou činností součástí australského života.

Děti českých a slovenských přistěhovalců, jejich druhá generace, už si většinou vybírají za partnery Australany. Mnohdy už nemluví ani mateřským jazykem rodičů. Kladný postoj domácího obyvatelstva k imigrantům urychluje jejich integraci a v Austrálii narození Češi rychle splývají s ostatními „domorodci“. Je to přirozený tok života. Za 50 let, nepřijde-li v mezidobí další velká emigrační vlna, bude česká etnická skupina už jen epizodou. Ovšem epizodou, kterou zaznamená australská historie jako kladný přínos k dějinám v kontinentu

L.J.

MORAVSKÉ HODY

na Sokol XII-XV 12. října ve Farním sále ve Schwenkgasse ve 20 hodin.

ZE SPORTU

BLAMÁŽ

Dva přední sportovci, vítěz Univerziády koulař Machura a světová rekordmanka, diskářka Zdeňka Šilhavá, byli pro dopování při finále evropského poháru v Moskvě lehkootletickou federací doživotně diskvalifikováni.

DOHRA HOKEJOVÉHO MISTROVSTVÍ

Mezinárodní hokejová federace potrestala dodatečně tři hráče, kteří měli hlavní podíl na rvačkách, ke kterým došlo v Praze při utkání SSSR - USA během mistrovství světa. Kapitán sovětského týmu Vjačeslav Fetisov a jeho spoluhráč J. Gímajev, ale i Američan Timothy Thomas mají pro příští mistrovství světa v Moskvě zastavenou činnost na prvá tři utkání. Oba trenéři, Viktor Tichonov (SSSR) i Davis Peterson (USA) mají zakázáno sedět na střídačce svého mužstva v úvodním zápase. Navíc obě mužstva dostanou ve svých prvních zápasech mistrovství světa v Moskvě po třech dvouminutových trestech.

SMUTNÉ JUBILEUM

Letos 5. října tomu bylo pětadvacet let, kdy po téměř sedmiměsíčním přímo nelidském vyslýchání a týrání zasedlo před senátem Státního soudu v Praze na Pankráci jedenáct hokejových internacionálů (většina z nich mistrů světa z r. 1949), kteří byli obžalováni, že „zamýšleli zůstat při svém zájezdu na mistrovství světa roku 1950 v Londýně v cizině a pracovat pro zrádnou emigraci a americké špióny, s nimiž (prý) už vešli do styku“. Ing. Boža Modrý, který s mužstvem neměl ani do Londýna odcestovat (byl se se svými kamarády a spoluhráči na letišti jen rozloučit), byl odsouzen na 15 let, Gustav Bubník na 14 let, Vladimír Kobranov a Václav Roziňák pod 10 letů atd.

V KVALIFIKACI PRO MS

v kopané v Mexiku skončilo 25. 9. 11měsíční čekání na vítězství: Československo porazilo v Praze Portugalsko 1:0 (1:0) brankou Vladimíra Hrušky. Bylo to vítězství nepřilís pohledné, spíše vydržené, ale rozhodně zcela zasloužené. Teoretická naděje na postup es. mužstva do závěrečných bojů MS v Mexiku se získáním 2 bodů nijak nezvý-

šila, naopak remíza Švédů s NSR 2:2 ji posunula do oblasti zázraků. Čs. mužstvo by muselo vyhrát doma nad Švédskem (16. 10.) a v NSR (17. 11.) a Švédové by museli ztratit bod na Maltě (17. 11.). Budeme-li však objektivní, musíme přiznat, že s fotbalem, jaký nyní čs. reprezentační mužstvo předvádí, by v Mexiku žádnou diru do světa neudělalo. Úroveň hry čs. národního mužstva je v podstatě odrazem fotbalu, jaký produkuje většina čs. špičkových mužstev, což se naposled manifestovalo v 1. kole evropských fotbalových pohárů. V Poháru mistrů evropských zemí byla pražská Sparta vyřazena FC Barcelonou, v Poháru UEFA pražská Slavia skotským klubem St. Mirren a Baník Ostrava rakouským LASK. Do dalšího kola postoupila v Poháru vítězů pohárů Dukla Praha, která vyřadila kyperské mužstvo AEL Limassol (trenér Fr. Havránek, hráči Gejza Farkaš z Košic a Josef Pešice ze Sparty) 2:2 a 4:0 a v Poháru UEFA Bohemians, která vyřadila maďarský klub Rába ETO Győr 1:3 a 4:1 po prodloužení.

ČS. HOKEJOVÍ REPREZENTANTI

skončili v polovině září první etapu příprav na mistrovství světa v Moskvě, kde mají obhajovat titul mistrů světa. Po soustředění v Příbrami, tréninku a jednom střetnutí v NSR (prohráli s Rosenheimem) a mezistátních zápasech ve Švédsku (zde vyhráli 6:3 a 3:2), sehráli na domácím ledě tři utkání s hokejisty Sovětského svazu: v Brně podlehli 2:4, v Praze 0:2 a v Pardubicích zachránili v poslední chvíli nerozhodný výsledek 3:3. Ze zápasů se sovětskými hokejisty nelze dělat žádné závěry, protože obě mužstva nastupovala v hodně improvizovaných sestavách, trenéři totiž hledají další adepty reprezentačního dresu. Z čs. mužstva, které v dubnu získalo titul mistrů světa, chybělo už v nominaci k zápasům se sovětskými hokejisty osm hráčů: Ing. Králík, Lukáč a Richter, kteří se s reprezentací rozloučili a působí v zahraničí, a dále zranění či nemocní Hořava, Svoboda, Musil, Lála a Rusnák. Největším pozitivem pro nové trenéry čs. reprezentace Dr. Jána Staršího a Františka Pospíšila byla kondice es. hráčů: ve všech třech zápasech dokázali držet krok s týmem SSSR, ve 3. třetině v Pardubicích dokonce většinou diktovali tempo hry.

ČS. SPORTOVCI DOSAHLI

v poslední době několika vynikajících úspěchů ve sportovních odvětvích,

kteří stojí ve stínu fotbalu a hokeje:

- Jirí Vrdlovec získal v belgickém Mechelenu titul mistra světa v kanoistice na desetikilometrové trati a obhájil tak své prvenství z finského Tampere před dvěma roky;

- na mistrovství světa v dráhové cyklistice v italském Bassanu získal titul mistra světa v bodovacím závodě 28letý Martin Penc a na tandemu 20letý Vítězslav Vobořil a 24letý Roman Řehounek, kteří absolvovali společně první mezinárodní závod vůbec. O několik dní později získalo v sousedním Montellu čs. kvarteto Michal Klasa, Milan Křen, Vladimír Hruza a Milan Jurčo stříbrnou medaili v závodě na 100 km na silnici;

- na mistrovství světa ve sportovní střelbě v italském Montecatini získal 20letý Miloslav Bednařík zlatou medaili ve střelbě na baterii; ještě na začátku léta získal titul mistra Evropy mezi juniory;

- na mistrovství Evropy v letecké akrobacii v Hosině obhájil titul absolutního mistra Evropy 28letý Ing. Petr Jirmus a v soutěži družstev získal zlatou medaili čs. tým Pavel Číco, Jiří Saller a Ing. Petr Jirmus.

V CELKOVÉ KLASIFIKACI

1. ročníku atletických Velkých cen IAAF získali čs. atleti a atletky tři 1. místa: Imrich Bugár v hodu diskem, Jarmila Kratochvílová v běhu na 800 m a Helena Fibingerová ve vrhu koulí. Největším objevem čs. atletiky tohoto roku se však stal Ján Zvara (Sparta Praha), který šestkrát zlepšil čs. rekord ve skoku vysokém, naposled na 235 cm, čímž se zařadil mezi světovou špičku. Jeho letošní průměr deseti nejlepších závodů činí 231,5 cm - a to nedokázal letos žádný světový skokan. Zvara se v letošní sezóně zlepšil z 220 na 235 cm.

O MILIONECH MARTINY NAVRÁTILOVÉ

trochu jinak. Padne-li slovo o Martině Navrátilové, myslí každý hned na miliony, které vydělává jak na běžícím pásu. (Někdy se myslí i na jiné věci.) V knize, kterou Navrátilová sama o sobě napsala a která vzbuzuje výjde v nakladatelství 68 Publishers se Martina zmiňuje mj. také o tom, že založila nadaci pro mládež, jejímž účelem je pomáhat hlavně adoptivním dětem a dětem z rozbitých a chudých rodin. Až přestane hrát, chce se věnovat této charitativní činnosti a práci na odstranění hladu ve světě. Až umře, přeje, nechci, aby po mně zbylo jen tučné konto v bance.

TAK DOBRÁ, PŘINESU VAM JINÉ VÍNO. VIDÍM, ŽE JSTE OPRÁVDOVĚ ZNALCI

Na gynekologickou kliniku přišla žena. Primář natáhl na zem koberec, lehl si na něj na záda a poručil pacientce, aby nad ním několikrát přešla sem a tam. Potom něco nadiktoval sestře, vstal a odešel. „Prosím vás, co tohle znamená?“, ptala se vyjevená paní ošetřovatelky. „To je u nás teď nový druh prohlídek. On je vyučený automechanik, prodělal tři roky Večerní university marxismu-leninismu a za to ho teď udělali primářem.“

Ptá se paní učitelka ve škole: „V které zemi je nejdřív jaro?“
Přihlásí se Boženka: „Prosím, ve Španělsku. Už v březnu jsme odtamtud dostali pomeranče.“
Karlík s tím nesouhlasí: „Prosím, jaro je nejdřív v Itálii,

protože už v únoru nám odtud poslali citróny.“
Z lavice vylítne Ivánek: „Prosím, jaro je nejdřív v Sovětském svazu, protože už v lednu, prosím, už v lednu, k nám přijela babička z Moskvy a měla na nohou kecky.“

Západní novinář se ptá Čecha, co se mu nejvíc líbí na socialismu. „Že ho mají taky Slováci“, zní odpověď.

Dotaz: Proč vyrábíme rakety, když není k dostání ani zvonek ke kolu?
Odpověď: Kde jste sehnal kolo?

Dotaz: Je pravda, že minisukně neznikly v Londýně, ale v Moskvě?
Odpověď: Samozřejmě. Hned po prvním vyprání.

NEZAPOMEŇTE NÁM OHLASIT případnou změnu adresy. Stalo se nám v poslední době, že s poznámkou pošty „adresat se přestěhoval“ přišly zpět výtisky, které jsou zaplacené a které nemůžeme dodat, protože neznáme novou adresu.

V Sovětském svazu je každý zdravý mladý muž povinný vojenskou službou. Jen Petrov nebyl dosud na vojně. „Jak to“, ptá se ho kamarád, „že jsi ještě nebyl na vojně; nic ti nechybí, sportuješ ...“
„Nevím“, odpověděl Petrov. „Pokaždé, když jdu k prohlídce, vsadím se s doktorem o pět set rublů, že jsem už koenečně schopný, ale pokaždé prohraju.“

Perpetuum mobile: Kdo nic nedělá, nic nezkaží. Kdo nic nezkaží, bývá odměněn. Kdo je odměněn, bývá povýšen. Kdo je povýšen, nic nedělá. Kdo nic nedělá, nic nezkaží ...

Má to jednu hlavu a 36 zubů. Co to je?
Žralok.
A má to 15 hlav a 6 zubů?
Politbyro KS SSSR.

Sešli se dva dříve narození. „Jakpak se máš?“
„Inu, teď už je to lepší. Byl jsem nedávno u toho ... no, jak se jmenuje ...“
„U doktora?“
„Jo, u doktora. A ten mi předepsal tyhle ... tohle ...“
„Prášky?“
„Jo, prášky. A teď je beru. Tříkrát denně. Ráno, v úterý a v dubnu.“

ZE SPÁLENÍŠTĚ VELETRŽNÍHO PALÁCE

bude galerie. Požárem před 11 lety zcela zničená budova Veletržního paláce se rekonstruuje. Přestože bylo tehdy zničeno veškeré vnitřní i technické zařízení, podlahy i stropy, a dokonce i značná část betonových konstrukcí, rozhodla pro to skutečnost, že jde o významnou raně funkcionalistickou stavbu z třicátých let, která měla vliv i na vývoj světové architektury, ale i ekonomické důvody. Rekonstrukce má být dokončena v r. 1990 a jejím novým uživatelem má být Národní galerie, která v ní chce zveřejnit mimořádně bohaté sbírky malířství tohoto století, depozitáře, a vedle toho pořádat příležitostné výstavy.

Přihlašuji se za člena Kulturního klubu
Přihlašuji se k pravidelnému odběru bulletinu
Zašlete mi 3 čísla bulletinu na ukázkou zdarma
Mám zájem o zasilání bulletinu, ale zatím nemohu zaplatit předplatné
(nehodící se škrtněte)

Jméno

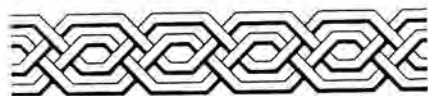
Přesná adresa

chcete uvést rok narození
povolání
od kdy jste v Rakousku
jak jste se o Klubu dozvěděl-a?

.....
podpis

Vyplněné zašlete na adresu:
Kulturní klub, 1090 Vídeň, Lustkandlg. 4 21

PROGRAM

VZPOMÍNKA NA BISKAJU

Pavel Kohout čte svou novou hru, která má za několik dní na to premiéru v Akademietheatru

pátek 25. října v 19.30
Dreihackengasse 7, Vídeň 9
buffet Jelínek

C.K. DISIDENT KAREL HAVLÍČEK

beseda s Jiřím Moravou, autorem stejnojmenné dosud jen německy vydané knihy

pátek 8. listopadu v 19.30
Dreihackengasse 7, Vídeň 9
buffet Jelínek

PRAVIDELNÁ PORADNA PRO UPRCHLIKY

se koná jako vždy půl hodiny před klubovním večerem. Prosíme všechny, aby se na nás obraceli jinak jen ve skutečně neodkladných případech.

V naší inzertní rubrice Vám rádi uveřejníme jakékoli oznámení, inzeráty o prodeji, koupi, darech apod. Pokud si to budete přát, zůstanou Vaše inzeráty anonymní. Členům Klubu, abonentům bulletinu a v sociálních případech otiskneme zprávy a inzeráty zdarma, v ostatních případech prosíme o režijní příspěvek. Svá sdělení zašlete písemně nebo zatelefonojte: Zuzana RichtEROVÁ, tel. 35 46 035.

DARUJI
dvě dřevěné garnýže 205 cm x 2cm, jednu 300 x 1cm, 16mm kameru, nezvukovou, sušič na vlny, černobilou televizi. Tel. 7319514.

GRAFICKÉ PRÁCE
všeho druhu, návrhy firemních značek, plakátů, oznámení apod., Z.B., Zinn-erg. 27/31, tel. 76 58 164.

MALÉ TRANSPORTY
provádím levně a rychle tel. 9379062.

VYUČENÝ TESÁŘ
se sedmi lety praxe hledá zaměstnání. Tel. 02854/369.

VÍM O ZAMĚSTNÁNÍ
pro dva perfektní knihaře. tel. 5624353.

PRODÁM
kompletní druhý ročník Peroutkova Dnešku (46 čísel, duben 1947-únor 1948) za pět set šilinků. Tel. 7620875.

CESTOVNÍ TELEVIZOR JVC
baterie a síť s českým zvukem za 1100.- prodám, tel. 9445255

TROJE STARŠÍ BĚŽKY
zn. Fischer daruji, tel. 904 81161

CELOMENŠINOVÉ TANEČNÍ
pro začátečníky se konají každou neděli v 17.30 Drachengasse 3, hotel Pošta. Přihlášky P. Florian, tel. 5750972 od 9 do 18 hod.

STARŠÍ GAUČ
daruji, tel. 334191

OVĚŘENÉ PŘEKLADY
Hana Paulová, Vídeň 17, Neuwaldegerstr. 41/21, tel. 4605343.

MALÝ PSACÍ STOLEK
(55x110) prodám za 350 šil. Tel. 02243-81161

ÚŘEDNÍ PĚKLADATELKA
z češtiny, slovenštiny, maďarštiny, překlady a ověřování osobních dokumentů a obchodních a technických textů. Margarete Fischer, Deublerg. 46/6, Wien 21, tel. 306804.

ČESKÁ GALERIE ATELIER JAN
Jan Brabenec, Spittelberggasse 7, (za Volkstheatrem).

GRAMODESKÝ, KAZETY
objednávejte na adrese Karel Havelka, tel. 7514522, nebo 5779213.

UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI
150 šil. za osobu a noc, Miloslav Šeda, Westbahnstr. 18, tel. 93 88 112 nebo 64 57 415.

PENSION MILAN ZELL AM SEE
Zelermosstr. 75, česká společnost z celého světa; tel. 6542/7113.

KNIHKUPECTVÍ PASTRŇÁK
velký výběr knih, gramodesek, kazet, plakátů a obrazů; Vídeň 7, Lindengasse 5, tel. 96 37 79.

HLEDÁTE ČESKY NEBO SLOVENSKY MLUVÍCÍHO LÉKAŘE?

MUDr. Stanislav ŠTĚRBA, univ. doc., odborný lékař pro vnitřní choroby, zejména srdce, Vídeň 11, Simeringer Hauptstr. 80, tel. 74 12 08.

MUDr. Vladislav LIPTÁK, odborný lékař pro vnitřní choroby, Vídeň 1, Zelinkag. 12, po-čt. 15.30-18 hod., tel. 63 58 34.

MUDr. Břetislav HALPERN, praktický lékař, Vídeň 10, Malborghgasse 31, tel. 62 23 45.

MUDr. Zdenka GABRIEL-WEISS, odborná ortopedka, též dětská, Všechny nem. pokladny (již včetně Wiener Gebietskrankenkasse), žluté „Krankenscheine“ MA 12. Vídeň 5, Grueng. 9/2, přízemí. Tel. 574460, domů 398101.

KULTURNÍ KLUB

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

8
ŘÍJEN
1985

ZVLÁŠTNÍ VYDÁNÍ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

C.K. DISIDENT KAREL HAVLÍČEK

Psalí jsme už o úspěchu německého vydání knihy Jiřího Moravy o pobytu Karla Havlíčka Borovského v Brixenu. Na základě studia dokumentů, které v Tyrolích objevil, ale i s použitím materiálů, které v Čechách byly zatajovány, podává ve své práci jiný obraz "brixenské mučednické legendy", než jak ji známe z čítanek, ale i než jak ji líčí i dnešní oficiální historiografie.

Moravovu první práci na tento námět vydalo r.1981 curyšské nakladatelství Konfrontace s názvem "Exilová léta K.H.B." Německé vydání s titulem "C.K. Dissident Karel Havlíček" je podstatně přepracovanou a rozšířenou verzí původního rukopisu. Český překlad má v edičním programu nakladatelství 68 Publishers.

Úspěch knihy mezi německými čtenáři byl pro nás podnětem Jiřího Moravu, který žije v Innsbrucku, pozvat k besedě na toto téma.

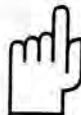
Koná se

8. listopadu (pátek) v 19.30
Videň 9, Dreihackengasse 7

INFORMACE PRO UPRCHLIKY Z ČSSR, vydal klub v nové vydání. Je rozšířené o podrobné informace o sociální pomoci. Zájemci si je mohou objednat na adrese Klubu.

NEZAPOMNĚLI jste poukázat předplatné na bulletin?

RODIČOVSKÁ RADA Komenského školy pořádá valnou hromadu 6. listopadu v 18 hod. ve škole. Zve všechny a prosí, aby přišli včas a přispěli do buffetu.

Z OBSAHU PŘÍSTIHO ČÍSLA:

Projev Jiřího Grúši na neoficiálním kulturním fóru v Budapešti

Hlasy k naší anketě "Co si o něm myslíte" - myšlen je tím tento bulletin

Náš rozhovor s českým čtrnáctiletým fotbalovým internacionálem

Tisk o nové Kohoutově hře, která měla 31. října premiéru v Akademietheatru

Výtržnosti fotbalových rowdis i na Východě

Co nového v zahraničních časopisech atd.

JANA ROHÁČE Z DUBĚ,

třetí (a poslední) díl husitské filmové trilogie, uvádí jednota Máj v neděli 10. listopadu v 9.30 v kinu Tabor, Videň 2, Taborstrasse 8. Doporučujeme tel. objednávku vstupenek na 8318963.

Informační bulletin. Majitel, nakladatel, vydavatel a tisk Klub Čechů a Slováků v Rakousku, Videň 9, Lustkandlgasse 4/21. Vychází měsíčně mimo prázdnin. Cena 10 šilinků. Roční předplatné 100 šil. včetně poštovného. Pro členy Klubu je předplatné zahrnuto v příspěvcích, pro nové příšedší, studenty, penzisty a pod. v případě potřeby zdarma. Bankovní spojení Zentralsparkasse, Konto Nr.602 378 309 Redakce a administrace Zuzana Richterová, Videň 20, Ospelgasse 13/15, tel.3546035.

Informationsbulletin, Medieninhaber (Verleger), Hersteller und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Oesterreich, Wien 9, Lustkandlgasse 4/21. Erscheint monatlich. Preis S. 10,-, Jahresabonnement S. 100,-. Redaktion und Administration Dr.Z.Richterová, Wien 20, Ospelgasse 13/15, Tel.35 46 035.

KULTURNÍ KLUB 9 listopad 1985

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

Jan Werich v karikatuře Jiřího Šlitra

ANKETA,

kteřou jsme uveřejnili v minulém čísle, vyvolala řadu reakcí. A tak je otiskujeme.

Dr. ADOLF MÜLLER,
vydavatel Indexu:

Trochu Vám Váš bulletin závidím, když myslím na jeho úroveň, zdrženlivost a objektivnost a porovnám s jinými exilovými časopisy - třeba tady u nás v Kolině ...

Dr. VĚRA BĚHALOVÁ,
Videň:

Klub je, dle mého názoru, tím, co napovídá titul: časopisem členů a přátel Klubu Čechů a Slováků ve Vídni, i dalších zájemců o práci tohoto sdružení. Je zdrojem informací o tom, "co se děje mezi vídeňskými Čechy a Slováků", a nejen to: přináší zprávy o dění v domově. Snaží se často obohatit svůj obsah o zajímavé statě z různých oblastí (historických, kulturních atd.). Tuto činnost kladu na druhé místo, protože se jí zabývá mnoho dalších českých i slovenských periodik. Informační zaměření Klubu považuji za nejdůležitější. Občas mi vadí jistá dávka „sebechvály“.

J. ZAJÍČEK,

Videň:

Prál bych si, aby se podařilo dosaženou vysokou úroveň a všestrannost udržet. Jen děti a hudba přicházejí jak na stránkách bulletinu, tak i na programu Klubu zkrátka.

Ing. H. V.:

Naprostá většina odpovědí Vaši ankety dokázala, že se časopis Klub čtenářům líbí a že zřejmě vyplnil mezeru inteligentně dělaných českých novin ve Vídni. Tím více mne udivil příspěvek pana Jana Tabora, výtvarného kritika Kurieru, kterému „není jasné, pro koho je tato tiskovina dělana, protože lidé, kteří jsou v Rakousku delší dobu, mají jiné a větší možnosti informací“. Nevídi tedy nutnost takový časopis vydávat.

Skutečnost, že se zabývá jeho obsahem, svědčí o tom, že sám Klub čte. Tedy tu potřebu má. A takových, jako je on, i když snad méně integrovaných, ale chtivých udržet si styk se svým mateřským jazykem, českou kulturou a lidmi svého původního prostředí, žije v Rakousku mnoho tisíc. Kurier ani jiné noviny o tom nepiší a proto se o tom dočtou jen v Klubu a rádi si tam přeč-

Z OBSAHU:

Z „NEJVĚTŠÍHO PROCESU DÉJIN“

k našemu večeru s Gabrielem Laubem

JIŘÍ GRUSA

na evropském neformálním fóru
v Budapešti

PO STOPÁCH PANENKOVÝCH
náš rozhovor

Z ÚDAJNĚ ZTRACENÉ HRY V a W

k pátému výročí úmrtí J. Wericha

VASIL BILÁK

jeho rozhovor se Spieglem

KLUBÍČKO

pro děti

STÁLĚ RUBRIKY: kdo kde co kdy

tou i o všem jiném, co se týká jejich krajanů v této naší nové vlasti i jinde ve světě. Ona totiž integrace nemá nic společného s útekem ze své původní jazykové či kulturní sounáležitosti.

ROBERT BIFFER

Videň:

Předpokládám, že rubriku KDO-CO-KDY-KDE vede jeden člověk a proto nemohu pochopit, proč Justa Janešová působí ve Videňském Novém Městě, ale Vero Masar vystavuje v Goggenedorfu (Weinviertel). Nebylo by logické přijmout v jedné rubrice (když ne komplexně) jeden určitý názor a místopisné názvy překládat či ne? A nechat snad raději paní Janešovou působit ve Wiener Neustadtu, než zvat na výstavu do Goggenské Vsi ve Vinové (Vinné?) čtvrti.

V druhém případě mne zaujal závěr poznámky, týkající se ankety o názorech na bulletin (str. 2). Autor se krátce zmiňuje o jakýchsi dvou či třech, kteří na otázky odmítli odpovědět bez udání důvodů a dodává, že "... hrbení a nedostatek statečnosti říci co si myslím zdaleka nevymizely". Jelikož neznám skutečnou situaci, která při odmítnutí odpovědi nastala, ani do-

▶▶▶

KDO CO KDY KDE ?

VZPOMÍNKA NA BISKAJ,

Pavla Kohouta, uvedená koncem října v Akademietheatru, má podtitul *Tragédie s čardášem*. Ohlas hry v tisku by bylo možné nadepsat *Tragédie kritiků*; to, co jeden vševěd sepsuje, druhý chválí.

Pro ty, kteří nebyli na předpremiérovém čtení v Klubu:

Čtyři čeští letci Royal Air Force byli za války sestřeleni nad Biskají, někteří druhové při tom zahynuli. Po 1948 jsou všichni odsouzeni. Děj začíná jejich propuštěním na podzim 1956; v Mad'arsku je revoluce, v Polsku bouře, v Čechách jen nejistá situace. V lokále, kde jsou na první večeri na svobodě, začíná každý z nich rozličně reagovat na novou situaci. Do toho zasahuje skupina Mad'arů v čele s vojenským atašé, slavicím události doma. Objevuje se také vyšetřující soudce, který je dal kdysi zavřít a i v této situaci se snaží obhajovat - ne argumenty, které je možné lehce odbýt - své někdejší rozhodnutí. Chce se ospravedlnit i v očích své ženy, kterou vzal s sebou. Do vzniklého konfliktu hlásí rozhlas, vstupující v intervalech jako kulisa do děje, sovětskou intervenci.

Kurier o hře: Před Mikulášem a Ježíškem chodí každoročně Kohout. Jeho dárky jsou však stále nuznější a tak jako je stále těžší věřit na Mikuláše a na Ježíška, je stále těžší věřit na Kohouta jako na dramatika. Tentokrát vyhrabal ze svého pytle zbytek.

Süddeutsche Zeitung: Kohout se s látkou zabýval od r. 1959 a toto zdlohavé zpracování nesporně fascinujícího tématu textu velmi prospělo. Tehdy chtěl Kohout psát dobovou hru, nyní z toho vznikla historická hra s mnoha pohledy nejen na mechanismus moci, ale i na lidskou problematiku... Velká hodnota Kohoutovy hry se projevuje v tom, že se vyhýbá černo-bílému pohledu.

Ještě jednou Kurier: Charaktery i stanoviska jsou klišé. Hra, která je k nepotřebě.

Kronen-Zeitung: Uvedená hra patří k autorovým nejlepším hrám.

AZ: Hra upletená podle starých vzorů.

O hercích:

Kronen: Dva herci vynikají nad ostatní. Joachim Bismaier jako důstojník bezpečnosti, Pavel Landovský jako civilista. Zahrál scénu, že člověku běží mráz po zádech...Jaromír Borkovi chybí mnoho do role vedoucího restaurace, který umí proplouvat všemi režimy.

Süddeutsche Zeitung: Z řady ostře kreslených figur vyniká Jaromír Borek.

AZ: Dobré epizodní role podávají Jaromír Borek, Pavel Landovský

Potlesk:

AZ: Potlesk pro Kohouta a soubor, v neposlední řadě od početných exilových Čechů mezi diváky.

Süddeutsche Zeitung: Bouřlivý ohlas. V jednom se kritika kupodivu shoduje a dokonce s pochvalou: v hodnocení výpravy Ondřeje Kohouta.

ADOLF KOUBA

diriguje jako už několik let i letos před vánoční koncert České vánoce. Tentokrát dokonce dvakrát: 6. prosince v Palais Palfy (začátek v 19.30) v rámci

akce Licht ins Dunkel a 12. prosince v Mozartově sále v Konzerthausu (začátek také v 19.30).

Na programu je Karel Stamitz, symfonie *es-dur*, Bohuslav Matěj Černo-horský, fuga a toccata *c-dur* pro varhany, J.J. Ryba Roztomilý slavičku a pastorela Aj, radost velikou zvěstují vám, Jan Michalička, pastorela v *g-dur* a konečně J.J. Ryba Hej mistře, vstaň bystře.

Sólisty jsou Annemarie Klepac alt, Olga Vostra soprán, Peter Jelosic tenor a Drago Simic bas; sólistou na varhany je Wolfgang Capek. Hraje a zpívá sbor a orchestr Klassisches Ensemble Wien. Vstupenky (od 60 šil.) budou k dostání na příštím večeru Klubu.

KYTARISTÉ MANŽELÉ BERANOVI

uvádějí latinskoamerickou hudbu a vánoční písně z celého světa na koncertě ve Studentském klubu (Schottengasse 1, začátek ve 20 hod.). Před tím, 16. prosince hrají v Tunelu (Floriantgasse 39) a o vánočních svátcích pak 26. prosince v Cassablance, Neubaugürtel 13 (Moccastube).

Dr. JAROMÍR OULEHLA

byl jmenován ředitelem proslulé španělské jezdecké školy. Tím se stal, dalo by se říci, nejvyšším páнем nad jednou z nejznámějších atrakcí Rakouska, nad lipicány. Je totiž také ředitelem chovných stájí v Piberu. Do Rakouska přišel v r. 1968.

KRÁL UBU

v inscenaci divadla Brett sice „ušel pozornosti“ kritiků vídeňských deníků, ale ne diváků. Některá jeho představení jsou vyprodána. Na programu je do konce listopadu.

tyčné dvě či tři osoby, posuzují ony osoby jen jako jedince, kteří odmítli odpovědět na otázky nějaké ankety. A nařknout takto někoho za odmítnutí účasti na anketě je podle mého názoru silně pochybené a tendenční.

Osobně považují právě odmítnutí bez jakéhokoliv zdůvodňování za jednu z mnoha drobných svobod, kteréžto uplatnění by mělo alespoň „tady“ proběhnout bez jakýchkoli „následků“ - i když v tomto případě je následkem jen výše zmíněné lehké plivnutí. A naopak autorovo rozčarování z toho, že někdo odmítne odpovědět bez udání důvodů považují já osobně za skutečnost, která by zde neměla existovat, ale jak je vidět, opravdu „zdaleka nevytizela“.

A pokud bych jen z důvodů možnosti

další polemiky přijal ono odmítnutí odpovědi jako důkaz hrbení a nedostatku statečnosti, musel bych chtít nechtít hledat důvod, proč toto hrbení existuje „... i dnes a i zde“.

Domnívám se, že se lidé rádi oddají něčemu příjemnému „ze zvyku“. „Hrbení“ je pravděpodobně nepříjemné i pro ty, kteří se jím zabývají a tak by se dalo předpokládat, že se této nepříjemnosti rychle zbaví - netrvali ovšem nadále stav, který byl důvodem s hrbením začít.

A pokud by docházelo k paralelám v reakcích - „hrbení“ *tam a tady* - bylo by přinejmenším zajímavé zamyslet se, zda nedochází k paralelám i mezi důvody vedoucími k těmto reakcím. A zjištění faktu, že „i dnes a i zde“ je k

hrbení důvod, by nemělo vést k poukazování na hrbení se jedince, ale na ony důvody.

Ale pokud by to poukazování na důvody mohlo mít pro autora špatné následky, bylo by samozřejmě pochopitelné, kdyby se jen trochu nahrbil a vzal si raději na mušku ony jedince a jejich „hrbení a nedostatek ...“.

Ale tohle vše je jen polemické dovození situace, že by odmítnutí bez udání důvodů bylo *opravdu* důkazem „hrbení a nedostatku statečnosti říci co si myslím“. Ale jelikož tomu tak (snad) není, zůstanu raději u možnosti, že ne to, že někteří odmítli odpovědět, ale autorova rozčarování nad tím, že si něco takového dovolili je důkaz toho, že leccos importovaného tam odtud opravdu

ROZHOVOR

PO STOPÁCH PANENKOVÝCH

Jmenuje se Svát'a Čech, je mu 12 let a žije teprve 2 roky ve Vídni. Jako každý správný kluk hraje rád kopanou a tak není divu, že už od svých 6 let až do odjezdu z Prahy hrál za žactvo kdysi slavné Viktorie Žižkov. Po příjezdu do Rakouska v létě 1983 mu otec chtěl udělat radost a přihlásil ho do žákovského družstva vídeňského Rapidu. Svát'ovi bylo tehdy rovných deset, německy neuměl ani žblebnout, a tak jsem při nedávném rozhovoru s ním poznamenal, že začátky asi nebyly pro něho lehké.

To tedy ne, přisvědčil Svát'a. Nerozuměl jsem ani výkladu trenéra, nevěděl jsem, co ode mne chce a taky kluci se mnou nemohli - a ani nechtěli - mluvit. Trénuje se tam ve dvojicích a se mnou nikdo nechtěl hrát. Byl jsem pro ně cizinec a ty nemají rádi.

Ani v zápasech ti nepřihrávali mič?

Zpočátku jsem jen seděl na lavičce jako náhradník, takže jsem stejně nehrál. Chodil jsem však pilně na trénink a řekl jsem si, že se klukům musím vyrovnat, aby mě trenér chtěl nechtěl musel postavit do mužstva. Proto jsem po škole chodil do parku a trénoval pilně sám: sprintoval jsem, střílel na branku, skákal a zlepšoval si kondici. Byl jsem pevně odhodlán dohnat svými výkony ostatní kluky.

A podařilo se ti to?

Podařilo, ale až za rok. Když trenér poznal, že jsem stejně dobrý jako ostatní, ne-li v něčem i lepší, tak mne postavil do mužstva. Má k dispozici 18 hráčů, takže si měl z čeho vybírat. Ale teď už hraju každý zápas.

A přijali tě mezi sebe jako rovnoprávného i tvoji spoluhráči?

Dlouho se mnou téměř nemluvili, posmívali se mi, když jsem udělal chybu a byl jsem pro ně „ausländer“, který má vši a vůbec. Když jsme loni byli pozváni na žákovský turnaj do Německa a spali po dvou v bytech rodičů našich protihráčů, nechtěl se mnou dobrovolně nikdo spát. Náš vedoucí musel ke mně někoho vylovovat, ale ten se pak se mnou skamarádil. I když jsem už uměl docela dobře německy, tamní němčině jsem vůbec nerozuměl a můj spolubydliční mi všechno musel překládat do rakouštiny.

Tak to byly pro tebe tvrdé začátky.

No, byly. Lišil jsem se od ostatních kluků už tím, že oni jezdili společně na tréninky a zápasy podzemní dráhou nebo tramvají, zatímco já jsem na jízdenky neměl peníze a musel jsem pokaždé z Hütteldorfu do Hietzingu či opačným směrem jako jediný pěšky. Vypadl jsem proto po převlečení z kabiny vždycky jako první, abych byl na tu dálku včas doma a mohl ještě před spaním udělat úkoly pro školu.

A kdy vlastně nastal zlom? Kdy tě kluci začali plně mezi sebe přijímat?

Není to tak dávno a vděčím za to třem příčinám. Za prvé poznali, že jsem dobře a čistě oblečený, že jsem se v Německu během zájezdu ráno a před jídlem pečlivě

ještě „... zdaleka nevymizelo“.

Ale pokud tomu tak je, půjdu samozřejmě na pivo raději s vámi, pane autore, než s těmi dvěma či třemi.

Naše poznámka:

1. „Byl jsem v Paříži a jel odtamtud do Bordeaux“ je gramaticky zcela správně, protože pro Paříž je české označení Paříž, pro Bordeaux ne. Totéž platí pro Vídeňské Nové Město a Goggenorf a Weinviertel.

2. Pokud jde o „hrbení“ - motivů je několik. Mnozí ze „staré“ menšiny nás čtou, ale potají, aby si to nerozházeli s těmi, kteří nás nechtějí vzít na vědomí. Jiní nás zas čtou potají, protože se bojí, aby se to o nich nedovědělo čs. velvyslanectví; obávají se totiž, aby jim to ne-

vadilo při udělení víza (což je samozřejmě hloupost). Jinak samozřejmě právo neodpovědět respektujeme.

JAN A PETRA KRČMÁŘOVI, korespondent agentury Reuter a dopisovatelka BBC:

Bulletin je v naší rodině nejen zdrojem zajímavých informací o kulturních a jiných podnicích, ale i častým jablkem manželského sváru. První, kdo jej objeví v poštovní schránce, okamžitě s ním někam zmizí a neobjeví se, dokud jej nedočte. Je vždy netrpělivě očekáván, a to zejména od té doby, kdy byl jeho obsah rozšířen. Upřímně řečeno známe málo tiskovin, které jsou tak zajímavé od první do poslední stránky. Líbí se nám, že se neomezuje jen na

ČESKÁ A SLOVENSKÁ kultura

JAN WERICH 6.2.1905-31.10.1980

Klademe skromnou kytíčku na hrob Jana Wericha - herce, spisovatele, dobrého člověka, který měl rád lidi a lidi měli rádi jeho.

Přemýšleli jsme, jak nejlépe uctít památku muže, který se stal zaživa symbolem nezávislosti jedince vůči oficiální, křivolaké, často nesmyslné sí protirečící linii veřejných záležitostí. Namísto oslavných řečí uveřejňujeme z archivu V+W výňatek ze skeče Roztomilá společnost, o kterém se, bohudíky mylně, tvrdí, že se ztratil. O genezi skeče hovoříme na jiném místě. Snad se později naskytne příležitost uveřejnit skeč celý, zároveň i s jinými dokumenty z archivu V+W, včetně hry Kostky jsou vrženy, která rovněž platí za ztracenou, a doplnit tak mezery v historii Osvobozeného divadla a jeho dvou protagonistů.

Je však nutné říci jasně slovo k pokusům o „zestátnění“ Jana Wericha soudobým režimem, jak to učinil Jan Kliment v Rudém právu a František Novotný v deníku Práce.

Jan Werich nebyl mužem režimu, za kterého je posmrtně vydáván. Naopak. Zachovával k němu od počátku kritický postoj a nedal se režimem zneužít. Nemohl se bránit překrucování, komolení či svévolnému cenzurování svých výroků. Zůstal mužem, kterému

zprávy z Rakouska, ale že informuje i o tom, co se stalo zejména v kultuře v Československu, protože není nutné zapřít, či dokonce zapomenout tu část života, kterou tam určitě značná část Vašich čtenářů strávila.

Litujeme pouze, že až na jediný osamělý telefonát žadající o pomoc, nikdo nevyužil naší nabídky zprostředkovat věcnou pomoc a výměnu již nepotřebných předmětů. To nás mrzí, protože nově přichozích je stále mnoho a jak žijí první měsíce a co všechno postřádají, si mnohý čtenář jistě pamatuje, a ostatní si to, doufáme, umí představit.

to, jak říkal „nedalo, aby nezaujal postoj“. Byl proto, a to je opět jeho autentický výrok, „často zašlajerován“, ale to mu nevadilo.

Jan Werich zůstal svůj, věrný sám sobě a národním umělcem se stal nikoli z vůle skupinky přísluhovačů režimu, pověřených výběrem, ale z vůle českého národa. Anonymního, režimem znásilňovaného, reglementovaného lidu. Tak a jen tak chápal Jan Werich pojem národního umělce. Proto také titul propůjčený režimem zásadně neužíval.

TRPASLÍK NA HOUPAČCE

navrátilce Tomáš Řezáč. Pod pseudonymem A. Lidin vydal v roce 1973 Tomáš Řezáč špionážní detektivku Trpaslík na houpačce v nakladatelství Index. Intimní znalost činnosti čs. rozvědky prozrazovala na autora, že za sladký život v komunistické nomenklatuře (Řezáč je syn spisovatele Václava Řezáce a spisovatelky Emy Řezáčové) se platilo spoluprací.

Po roce 1968 se Lidin Řezáč zhoupnul na druhou stranu a zkusil to na západě. Čekal na ještě lepší pokračování sladkého života. Nedočkal se. Neuspěl. Vrátil se, učinil pokání a byl vzat na milost.

Aby se odvděčil, zhoupnul se opět - důkladně - až mezi sovětské partyzány. V nakladatelství Panorama vyšla letos na jaře kniha Válka v týlu o sovětských partyzánech. Časopis Tvorba ho za to pochválil: „Válka v týlu Tomáše Řezáce je dynamickým textem bez frází, falešných deklamací, neupřimých kréd či přikrašlujících hyperbol, textem, ve kterém literárně uchopil a předvedl neúprosnou dialektiku Velké vlastenecké války - člověka a jeho hrdinský čin.“

V Trpaslíkovi na houpačce říká hrdina Lidinova příběhu: „Když zrazuju, chci za to dostat zapláceno - a pořádně“. A dá se naverbovat portugalskou špionáží fašistického diktátora Salazara. Tomáš Řezáč zůstal tomuto heslu zřejmě věrný. Ve Válce v týlu stanul mezi sovětskými partyzány a aktualizuje minulost tvrzením, že internacionální podstata partyzánské boje nezánikla posledními výstřely druhé světové války, nýbrž že pokračuje boji osvobozeneckých hnutí v bývalých koloniích - třeba v bývalé portugalské Angole. Čímž se kruh Řezáč - Lidin - Řezáč uzavřel.

DVA OBLÍBENÉ

a tudíž už delší dobu rozebrané romány rakouského spisovatele Josepha Rotha vyjdou znovu, tentokrát v jed-

myl, zkrátka, že jsem jako oni. Pak mi taky pomohl Panenka. Jednou jsme my záci sbírali kolem hřiště při zápase prvního mužstva míče, a když jsem podal merunu Panenkovi, promluvil jsem na něho česky a řekl mu, že jsem Svát'a z Prahy. Když šel do kabiny, začal se mě na leccos vyptávat a pak mi pokaždé, když mne potkal při tréninku na hřišti, podal ruku a chvíli se se mnou česky bavil. No a jelikož byl idolem všech kluků, stáli vždycky v němém úžasu kolem nás a protože nám nerozuměli, vyptávali se pak, o čem jsme se bavili a moc mi to záviděli, že jsem s Panenkou kamarád. No a třetí věc, která mi u kluků pomohla, byl letos v létě náš zájezd do Ameriky. Hráli jsme tam na žakovském turnaji v San Diegu, bydleli jako v Německu u rodičů místních hráčů a protože chodím do gymnázia a ostatní kluci do Hauptschule, byly moje znalosti angličtiny síce slabé, ale přece jen lepší než jejich, oni se s nikým nedomluvíli, a tak mě prosili o tlumočení, kdykoli je někdo oslovil nebo sami chtěli něco říct.

Tak ty tři momenty způsobily, že už jsi dneska jejich.

Ano. Dnes už mezi námi není rozdíl. Říkají, že jsem nástupcem Panenky, protože umím dobře střílet a trenér mě vždycky pověřuje střílením jedenáctek či trestných kopů, jako to v prvním mužstvu dělal on. Proti žactvu Admiry jsem například proměnil dvě penalty a měl tak podíl na našem vítězství 8:1. Ale záci Austrie jsou lepší než my, proti nim jsme prohráli 4:1 a jsme v tabulce za nimi na druhém místě.

Do jiného družstva bys přestoupit nechtěl?

Nechtěl. Pokoušeli se o to už z Favoritner AC, když jsem proti nim hrál. Slibovali mi, že si u nich mohu sám vybrat místo v sestavě, ale já bych k nim nešel. Kluci si tam musejí sami prát dresy, nosit si vlastní kopačky a v cizině FAC nikdo nezná. Proto je nikam nezvou, zatímco my už jsme byli dvakrát v Německu, ve Francii a v Americe.

Tak jak vidím, už tě měli v práci lanáři. Ale vypravuj mi ještě něco o americkém zájezdu. Jak jste dopadli, jak se ti tam líbilo a zda bys tam žil radši než tady.

No, pozval nás Mission Bay Club v San Diegu a turnaj hrálo 6 mužstev: kromě nás ještě Hotspurs, Le Mond, Mission Bay, výběr San Diega a Hotspurs II. První 4 zápasy jsme vyhráli, přestože ostatní kluci byli o dva roky starší než my. Jen proti Le Mond jsme prohráli, ale boj o 3. místo jsme pak opět vyhráli. Byli jsme v Disneylandu a bylo to moc hezké, ale žít bych tam nechtěl, v Rakousku je to hezčí a nějak klidnější.

Jaký je, Svát'o, tvůj životní cíl?

Můj vzor je Panenka a chtěl bych se jako on dostat jednou do ligového mužstva Rapidu a také do rakouského národního mužstva.

Nepochybuj, že toho, stejně jako i důležitějších cílů v pozdějším životě, svou cílevědomostí, silou vůle a pílí dosáhne. Budu mu v tom držet všechny palce, protože slíbil, že mi na svůj první zápas v dresu národního mužstva pošle vstupenku na tribunu. A to si ujít nenechám.

Bude to po mnoha letech opět první Čech v rakouském týmu. A dokonce dvojí. Čech Svát'a Čech.

lj

nom svazku odeonské Světové knihovny. Jsou to Pochod Radeckého a Kapucinská krypta, zachycující několik posledních desetiletí rakousko-uherské monarchie na osudech rodiny Trotta. První román líčí rušný děj života tří generací: dědeček Trotta náhodně zachrání v bitvě u Solferina život mladému císaři Františku Josefovi a je za to povýšen do šlechtického stavu; ještě jeho vnuk bojuje za tétož panovníka v první světové válce. Osudy jiného člena tohoto rodu rozvíjí druhý román od rozpadu monarchie až po nástup hitlerovců.

VĚK STARÝ A NOVÝ-

Dějiny, kultura, život Evropy v 17. a 18. století, reprezentativní publikace, vydaná ve dvacetitřicetém nakladu v nakladatelství Albatros (1985), přesvěd-

čila o schopnostech jejich autorů - Petra Křivského, Roberta Kvačka a Aleše Skřivana - citlivě popularizovat historická fakta dospívajícímu čtenáři. Hlavní její poslání spočívá v prohloubení a rozšíření znalostí a poznatků o daném dějinném období u čtenářů středškolského věku, ve zvýšení zájmu o uvedené období dějin.

Nezbytně napětí čtenář pocítuje při postupném odhalování historických faktů a zákonitostí, prožíváním a interpretací událostí.

Vysoká obsahová úroveň publikace předznamenává i stejně hodnotnou formální a estetickou úpravu knihy. Knihu doplňuje přes čtyři sta černobílých fotografií v textu a tři sta v galerii postav, dále dobové kresby a rytiny, plánky, nezbytně mapky, grafy, genealogické tabulky, faksimile historik-

Gabriel Laub, autor aforismů, publicista, překladatel. se narodil v r.1928 v Polsku. Po obsazení jeho východních Sověty byla jeho rodina odvezena na Ural a později do Uzbekistanu. V r.1946 se Laub usadil v Praze a vystudoval tam novinářskou fakultu Karlovy univerzity. Mezi léty 1948-50 byl redaktorem Lidových novin, pak pracoval jako novinář porůznu, v letech 1964-66 v Plameni. Od r. 1968 žije v Hamburku. Své povídky píše do předních německých novin, vydal několik knížek. Česky jen jednu, v sedmdesátých letech v Indexu, Největší proces dějin. Dnes je dávno rozebraná (přetiskujeme z ní ukázkou). Vedle toho je taky předsedou exilového PEN Klubu.

To je jeho dosavadní životopis v kostce. I tak je toho jistě dost a dost k tomu, abychom využili jeho návštěvy ve Vídni, kam ho pozvala Rakouská společnost pro literaturu a nakladatelství Europa-Verlag a pozvali ho také k nám do Klubu na pátek 29. listopadu.

Nebylo vám nikdy nápadné, že dosud nikdo nedělal nábor na povolání politického vězně?

Ano, máte pravdu. Je to jediné povolání, které nepotřebuje reklamu. Je to nejmasovější povolání na světě, protože lidstvo ve dvacátém století se dělí na politické vězně, bývalé politické vězně a na ty, kteří se mohou politickými vězni kdykoliv stát.

Je to nejdemokratičtější povolání světě, protože politickým vězněm se může stát každý — laik a duchovní, běloch a černoch, chudák, ještě větší chudák a dokonce i boháč, starý a mladý. Ba, jsou dokonce lidé, kteří se jako političtí vězňové ve vězení narodili.

Toto povolání není nikterak omezeno zeměpisně. Všude na světě jsou političtí vězňové — až na státy, kde se jich zbavili geniálně jednoduchým způsobem: nikomu nepřiznávají charakter politického vězně a každého, koho zavřou, považují za sprostého zločince. Jelikož je přitom nenapadlo přestat lidi zavírat za jejich názory, vyplývá z toho, že mít názor je sprostý zločin. Což není názor ani nový, ani výjimečný, jen se prostě nevyslovuje nahlas a oficiálně.

Povolání politického vězně je nejsnadnější povolání na světě. Chcete-li se dostat do vězení jakýmkoliv jiným způsobem, musíte vyvinout nějakou fyzickou, či duševní námahu: někoho zabít, okrást, znásilnit, podvést... Pro to, abyste se stal politickým vězněm, nemusíte udělat vůbec nic! Stačí prostě, aby vás zavřeli. Zavřít vás mohou pro pouhý názor, ale ani ten nemusíte mít, protože vůbec nic nezáleží na tom, jaké názory máte podle svého názoru, ale jaké názory máte podle názoru těch, kteří o tom rozhodují.

Můžete namítnout, že v mnoha státech jsou zákony, které zakazují, aby se člověk stal vězněm pro svůj názor. Je to pravda, milí přátelé, ale není žádná překážka pro vaši kariéru politického vězně. Zákony platí pro každého jen dotud, pokud se nestane politickým vězněm. Největší výsadou politických vězňů je, že pro ně žádné zákony neplatí. Není na

světě ústavy, která by tak či onak nezakazovala věznit lidi za jejich přesvědčení, a političtí vězňové přece existují!

Ostatně, proč by vás zavírali za vaše názory, když existuje tolik jiných možností?

Když voláte po spravedlnosti, můžete být zatčen pro rušení klidu.

Nevoláte-li, můžete být zavřen pro trestuhodné opomenutí. Bráníte-li se násilím, zatknou vás pro rušení úředního výkonu. Nebráníte-li se, je to tak jasné doznání viny, že se vůbec nesmíte divit, když vás zavřou.

Jakmile jste zavřen, je všechno v pořádku, neboť jak jsme už řekli, jedinou podmínkou pro to, aby se člověk stal politickým vězněm, je být zavřen. Nic jiného se po vás nepožaduje, všechno ostatní už dělají jiní.

Povolání politického vězně je povolání neomezených možností. Můžete se stát politickým vězněm za to, že proti něčemu jste, nebo že proti něčemu nejste. Jsou lidé, kteří sedí ve vězení za své náboženské přesvědčení v zemích s protináboženskou státní ideologií i v zemích, jejichž ideologie se opírá o náboženství; jsou lidé, kteří dlouhá léta seděli za komunismus v zřízeních protikomunistických a pak seděli za totéž přesvědčení ještě další a další léta v zřízení komunistickém. Každý člověk se může stát politickým vězněm, protože každý patří do nějaké společenské skupiny. Při kterémkoliv společenském pohybu může jeho společenská skupina být v boji o moc poražena, nebo může zvítězit. Patříte-li k poraženým, stanete se politickým vězněm velice snadno. Ještě snadnější je to, patříte-li k vítězům. Lidé, kteří se dostanou k moci, mohou někdy odpustit těm, kteří jim v jejich vzestupu zabráňovali, ale těžko mohou odpustit těm, kteří jim pomáhali.

Cesta ke kariéře politického vězně je otevřena pro všechny.

Neskrýváme: vzdělání, charakter, samostatné myšlení a vlastní názory mohou urychlit postup k této kariéře, ale lze se k ní dostat i bez nich.

I vy se můžete stát politickým vězněm.

kých dokumentů, statistické tabelární přehledy a rejstřík jmen. Zcela funkčně autoři užívají drobných marginálií k vysvětlení méně známých pojmů či k posílení biografické zkratky hlavních protagonistů.

Vzájemným zdařilým propojením populárně vědeckého výkladu s výraznými aspekty motivačními, didaktickými a estetickými se autorům na

440 stránkách textu podařilo vytvořit dílo, které se stalo vítaným zdrojem poučení mládeži zajímající se o historii, ale i dalším dospělým čtenářům.

BRNĚNSKÁ „REVUE Soudobé kultury“

Tento podtitul nese nedávno vydaná „kulturněpolitická příloha zpravodaje NV města Brna“. Má se prý jednat sou-

časně i o jakési „nulté“ číslo nového časopisu. Vydal je „u příležitosti 40. výročí osvobození ve spolupráci s členy uměleckých svazů“ Národní výbor města Brna, v redakci Jiřího P. Kříže, Pavelky a Varadi. O nějakém samostatném brněnském kulturním časopise však v této souvislosti mluvit nelze, k tomu se přes veškeré snahy nedostalo od centrálních orgánů patřičného poli-

bení a pozebnání. Časy „Hosta do domu“, brněnského kulturního časopisu 60. let, co se týká například literatury jednoho z nejzajímavějších své doby, jsou tytam. Ale zase ne tak docela zapomenuty, a to ani na jistých kompetentních místech, jak o tom - mezi jiným - svědčí právě ona nevole k povolování samostatných periodik.

To se ovšem zdaleka nevztahuje jen na Brno; celá ČSSR neoplývá zrovna rozmanitostí produkce časopisů, zabývajících se kulturou. Kupříkladu současné české literární tvorbě je věnován vlastně jen jeden časopis - Literární měsíčník. Nutno poznamenat, že moc velkou čtenářskou obec nemá. Snad její čtou opravdu jen jeho redaktori, i když i v tomto ohledu by se daly vyslovit vážné pochybnosti. Kmen, přece jen poněkud více čtený, je vydáván pouze jako příloha týdeníku Tvorba. Moravě a její metropoli Brnu je již po dlouhou dobu vnucována v mnoha směrech úloha kulturní provincie, ačkoli zrovna v Brně žije a tvoří celá řada výtvarníků, hudebníků, básníků, divadelníků, spisovatelů vynikajících kvalit, nemálo z nich dosahuje ohlasu i daleko za hranicemi Československa, takže samostatný brněnský kulturní časopis je požadavkem prostě minimálním.

Zatím se však zřejmě dosáhlo maxima, podařilo-li se Brňákům po dlouhé době vybojovat i vyprosit alespoň tuhle kulturněpolitickou přílohu „Rok 1985“. Bude-li jako revue vycházet dál, je otázka, co se z ní vyvine. Samotný fakt, že po mnoha letech vystává reálná naděje vydávat brněnský kulturní časopis, znamená však přece jen něco. Snad i prostor pro kvalitní příspěvky či aspoň projev snahy bránit se vakuu duchovní pasivity.

MEZINÁRODNÍ POCTA ČSKÉMU ARCHITEKTOVI

Součástí letošního kongresu Amerického institutu architektů (AIA) v San Francisku bylo udělování čestného členství několika zahraničním architektům.

Vladimír Karfík, český avantgardní architekt, narozen 1901, byl jedním z nich. Karfík je snad nejvýznamnější žijící osobnost tzv. druhé generace meziválečné avantgardní architektury v Československu. Je hodnocen jako tvůrce tzv. Zlínského funkcionalistického stylu architektury třicátých let mnoha obytných, administrativních, vzdělávacích a průmyslových staveb. Spolupracoval a přátelil se s Frankem

JIRÍ GRUŠA NA BUDAPEŠŤSKÉM KULTURNÍM FÓRU:

LITERATURA NA ZÁPAD A NA VÝCHOD OD PRÁTRU

Budapešť: o kulturní výměně mezi Východem a Západem také na neoficiálním fóru.

V den zahájení Kulturního fóra v rámci oficiálních konferencí o bezpečnosti a spolupráci v Evropě koncem října se taktéž v Budapešti sešli někteří v emigraci žijící spisovatelé z východoevropských států s maďarskými disidenty k paralelní neoficiální konferenci.

Těsně před zahájením oznámily maďarské úřady organizátorům (proslýchá se, že na nátlak Prahy a Moskvy), že k tomuto účelu zamluvený sál v nejpřednějším budapeštském hotelu jim nebude dán k dispozici; jinak ale maďarské úřady nepodnikly nic, čím by toto setkání znemožnily. (Už předtím ho vlastně umožnily tím, že dovolily příjezd účastníků ze Západu.)

Nebránily také v pobytu stovek novinářů a televizních a rozhlasových reportérů, kteří věnovali víc pozornosti tomuto disidentskému podniku, než onomu oficiálnímu. Senzace, na kterou čekali, se nekonala; svým způsobem je však senzací, že to vše bylo možné.

Z české strany se setkání zúčastnili spisovatelé Jiří Gruša a Pavel Kohout, podle některých zpráv přijel v té době do Budapešti také slovenský spisovatel Peter Karvaš.

Přetiskujeme diskusní příspěvek Jiřího Gruši.

Literát, at' už je to ten pozdně prorocký typ, vyskytující se východně od Prátru, či onen ... nazvěme ho prodavač historek, s nímž se setkáme od Prátru na západ, mluví rád o své integritě.

Sní o ní totiž jako o ztraceném ráji. Ale od doby, kdy se vydal hledat jiný ráj - ono definitivní nebe na zemi, sni o této integritě víceméně beznadějně.

Zdá se, jakoby mezi tím byla souvislost.

Někdejší mnich, někdejší pán, tito předchůdci dnešního literáta, psávali nějak samozřejmě. Ten první k větší slávě boží, ten druhý, měl-li čas a chuť. My, synové a dcery z měšťanských domů, píšeme, abychom se realizovali.

Tvrdošíjně věříme na něco lepšího v nás samých, co se jen musí rozvinout, a k čemu stačí prý jen chtít. Ovšem v rámci téhle víry jsme se podíleli na všech desintegrčních mechanismech posledních dvou století.

Neni nechtunosť, kterou bychom ještě nepříkořenili. Naše původně převládající prorocké založení (ohlašující opět onu seberealizaci) bylo kdysi vitaným pomocníkem všech asanací, kdy „současnost svrhla přežitě“ a my jsme s konečnou platností vykročili do světla budoucnosti jako na široký bulvár. My, proroci nejčistší, nejzdravější megapolis, v níž bude bydlet konečně vysvobozený lid, každý dle své potřeby. A tenhle lid bude samozřejmě sestávat právě z těch dcerušek a synáčků, jako jsme my, z podobně nadaných lidí, kteří pak budou konečně skládat své věčné seberealizující příběhy.

Vystřízlivěli jsme z toho teprve když se ukázalo, že se tato megapolis začíná podobat megalágru a že čím víc jsme se jí přibližovali, tím méně jsme byli potřebni. Nejzřetelněji se to projevilo v krajích východně od Prátru. Tam jsou dnes vlastně už jen exproci.

Západně od vídeňského zábavního střediska sice nejsme tak střizliví, ale zato víc domestikováni. Byl tu nalezen podivuhodný uklidňující prostředek - naše slova jsou potřebná, avšak jen jako zboží. A tak jsme i tady jen exproci, avšak nevědomky a zcela beze zloby.

Byl to dlouhý proces, než jsme dosáhli těchto výsledků ... a námi tak vytoužená integrita do onoho mýtu seberealizace nezapadla.

A přece - v oblastech, v nichž se příběhy prodávají, toužíme po prorockých dobách jako po prostorách, kde integrita byla doma. Ano, my, co můžeme nabídnout jen slova, závistivě pošilháváme na své východoevropské spolubratry.

To je ovšem nedorozumění.

Setkáváme-li se totiž u nich ještě s prorockými znaky, jedná se pouze o jejich náruživě antiprorocství.

Nedejte se zmýlit jejich často hlasitými gesty, jejich příliš barokní řečí a ani jejich životními osudy. Obsahují mnoho příběhů, tolik, že literární fantazie, že originalita a kreativita, tyto dvě modly obchodnického světa, by proti tomu nemohly postavit vůbec nic.

Svědčí vlastně jen o příznačné ambivalenci bytí, jak je tomu u veškerého spisovatelství západního druhu.

Upozorňují nás na to, co vlastně známe či alespoň co bychom mohli poznat, kdybychom prozkoumali všechny zdroje svého psaní, a to včetně těch temných.

Kdo však podobně jako já zažil oba světy, exprorocký i ten obchodnický, je překvapen, jak málo je v onom západním světě, který se považuje za lepší, tato ambivalence brána v úvahu.

Téměř automaticky se tu předpokládá, že spisovatelství znamená něco řádného, bez poskvřny. Člověk, který vystřízlivěl z prorocství, se sice může stát únavným kazatelem pozvolna zkomírajících rozkoší, ale sotva superglosátorem každépadající hvězdy, s jakým se tu potkáváme.

Z nedostatku příběhů - protože svět glosátorů je královstvím dobrého zajištění, Insurance World, v němž prostá příhoda, ono neočekávané je považováno za nehodu - tedy na základě tohoto nedostatku příběhů, můžeme rozkoši z komentování dokonce dobře porozumět.

To je však naše stará zpurnost.

I exproroci se - pochopitelně - pokoušejí semtam udat na trhu nějakou historku, nejčastěji tu nejvlastnější. A když se to nedaří, protože je příběh příliš pravdivý, nadávají, podobně jako nyní já na zkaženost západu nalézající ji právě často tam, kde je nejméně zřetelná.

Jsou drzí - a ješitní. A temné stránky psaní jsou jim známy. Nicméně chceme-li hovořit o integritě psaní, musíme více počítat s jejich zkušeností.

Budeme-li uvažovat o psaní v exilu, nezapomeňme, že to byli západní (ve smyslu společné kultury našeho ražení) hommes de lettre, kdo byli patrony idejí, za něž se vyhánělo z vlasti. A přijde-li řeč na cenzuru, mějme na zřeteli, že jsme to byli my, kdo glorifikoval moderní stát, jednou coby ztělesněné božství, jindy jako definitivního všepečovatele, a nemělo by nás tedy tak strašně udivovat, když se stát stará o naše psaní ještě dříve, než sáhne po peru.

A když se zmiňujeme o identitě literatury, nezapomínejme prosím právě na onen mýtus seberealizace, jenž zná jen jednu identitu: identitu vlastního já.

Tedy princip sebezáchovy a prodlužování bytí za každou cenu ... žádný div, že se naše díla stávají stále více příručkami a la joy of something.

A zastavíme-li se u práva menšiny, připomeňme si krátce naše opovrhování všemi většinami, připomeňme si naši snahu otrást šosáky, naše spílání publiku, naše teorie, podle nichž se má rozhodnout, zda uznat nějakou většinu pouze jako numerickou či jako skutečnou.

A konečně budeme-li hovořit o právu na dějiny, měli bychom mít na zřeteli, že se naše nacionalistické ódy nacházejí ve všech čítankách Evropy. Díla, která se podílela na katastrofě.

Přeháním. Víím, že jsou i takoví, co ve sporu s iluzí neomezené originality a kreativity realizovali něco jiného než jen sebe samé.

Ti však nebyli mým dnešním tématem.

Chtl jsem vyvolat jistou vhodnou skepsi, s níž je nutné listovat naším vroucně milovaným comic o pokroku. Poselství z exprorockých luhů a hájů. Pakliže se naučíme této skepsi, vytvoříme současně první předpoklady pro to, že svět, který se ještě bohudík dokáže nadechnout příběhem, aniž by se vypravěč předhazoval coby obět' krvavým modlám kmene, že tento svět nepřipustí, aby exproroci zapadali zpět do končin svého osamocení.

Jako Čech víím, o čem mluvím. A G. Konrad ví, proč k jeho res ungarica vzhlíím s obdivem.

Právím, Marie, ale již huře slyším. Říkaš mi „love“ nebo „vote“?

VLADIMÍR REJČEK

Lloydem Wrightem, Le Corbusierem, Adolfem Loosem, Richardem Neutrou a mnoha dalšími architekty. Po skončení studia v Praze pracoval v ateliéru Le Corbusiera v Paříži v roce 1926 a u F. Ll. Wrighta v Taliesinu v letech 1927-1930. Potom až do roku 1945 byl vedoucím projekčního oddělení Bat'ových závodů ve Zlíně, kde pracoval na desítkách projektů průmyslových staveb v zahraničí.

Karfik působil od r. 1971 jako profesor na fakultě architektury SVŠT v Bratislavě a v letech 1979-83 na univerzitě na Maltě. V roce 1956 obdržel státní cenu, v roce 1973 cenu D. Jurkoviče od Zväzu slovenských architektov, jehož zasloužilým členem je od roku 1984. Je autorem významných publikací o správních budovách, školách a teorii typologie.

BAD RATKERSBURG A PRAŽSKÝ DIVADELNÍ SOUBOR LAMPA

Bad Radkersburg, městečko, založené ve 13. století prý našim Přemyslem Otakarem II., bylo na přelomu června a července hostitelem 28. ročníku tzv. Mezinárodních divadelních dnů mládeže. Tato přehlídka je dostaveníčkem mladých lidí (studentů, učňů i žáků) hrajících - převážně z libosti a nadšení. Kromě bohaté účasti domácích souborů (letos jich tu bylo patnáct!) se přehlídky zúčastnily i soubory z Bulharska, SSSR, Jugoslávie, Švýcarska a z Anglie. A také z Československa.

Úroveň přehlídky nebyla po pravdě řečeno valná. V psychologicky nezáviděníhodné situaci nedobrovolného zlatého hřebu festivalu stál letos pražský soubor Veleobce baráčníků Lampa; Lampa přijela s kolektivní autorskou koláží motivů ze S. Lema Mellem.

Pábitelskou zainteresovaností každého aktéra na ústředním tématu kybernetické manipulace, podaném ovšem se spontánním, všudypřítomným a patrně ryze českým recesismem, kdy si každý aktér jako nezaměnitelný, originální jevištní typ pohrává s replikou, s gestem, se situací, dále jakousi všežravou, všepohlcující neumřitelnou sebeironií a sebeparodií a v neposlední řadě i přesně vybraným hudebním refrémem inscenace (vojenská kutálka) - tím vším nadchla Lampa přítomné diváky tak, že porota byla nucena vymyslet pro český soubor zvláštní, předem neplánovanou a dosud neudělovanou cenu za „nejhumornější představení přehlídky“.

O JEDNOM SILVESTRU - ANEB ROZTOMILÁ SPOLEČNOST

Osvobozené divadlo mělo před Silvestrem roku 1933 na repertoáru protinacistickou revue *Osel a stín*. V této sezóně se stěhoval ze Smíchova do středu města - do paláce Bářské a hutní společnosti na rohu Jungmannovy ulice - Vlasta Burian. Burianovo divadlo a Osvobozené divadlo byly jediné dvě scény, na něž nedolehla návštěvnická krize. Proto se ostatní divadelní ředitelé obávali, že se situace ještě zhorší a vydali petici, vlastně protest proti tomu, aby se Burian dostal do centra Prahy.

Jen Osvobození protest nepodepsali a od té doby se datuje družba mezi Divadlem Vlasty Buriana a Osvobozeným. Aby ji veřejně manifestovali, dohodli se všichni tři komikové, že jednak napíší společně skeč, který obě divadla zah-

raji na Silvestra a vzájemně si v něm zahostují. To je aktovka *Sanatorium doktora Hormona*, v němž hlavní roli měl Jaroslav Marvan, vrchní ošetřovatelku hrála Lida Sudová, roli šilence Bohuš Záhorský a v komických rolích samozřejmě V+W a Vlasta Burian. V Osvobozeném divadle měl největší úspěch Burian, u Buriana zase V+W. Jeden skeč přirozeně nestačil na celý silvestrovský pořad a tak se V+W rozpomněli na své první vystoupení ve zvukovém filmu Paramount revue, v němž měli role konferenciérů. V revue uváděli také amerického herce George Bancrofta v parodii na své vlastní filmové umění. (Její obsah: G. B. je nevolno ve fraku a ve společnosti. Poněvadž si to však všemocný pan režisér přál, oblékl se do toho. Šel do společnosti, vyslechl trpělivě paní domu, jejího synáčka, hloupou anekdotu - ale pak požádal pana režiséra, aby to směl zahrát podle svého gusta, tak jak on si to představuje.) V+W použili tohoto nápadu a napsali dvoudílný skeč:

Roztomilá společnost, v níž vystupovali: Hostitel - Václav Trégl, hostitelka - Jarmila Švabíková, dcera - Hana Vitová, velkostatkář - Franta Černý, světák - Bohuš Záhorský, mladík - František Filipovský, sluha - Jindřich Plachta. Po skončení první části měli V+W ke hře komentář:

V: Viděli jste právě rozkošnou společnost, tak jak ji znáte zajisté z vlastní zkušenosti.

W: Nepochybně jste měli zhusta příležitost prožít aspoň nezapomenutelnou půlhodinku ve středu podobné „duchaplné“ smetánky, sršící vtípem a okouzlujícími, vybranými způsoby.

V: Když tedy jste právě spatřili společenský dýchánek tak, jak se odehrává ve skutečnosti, dovolíme si vám předvést tutěž scénu znovu, s předpokladem, že účastníci odložili společenskou konvenci a vybranou hantýrku mondenního obcování.

W: Spatříte tutěž společnost, jak by si počínala, kdyby byla upřímná, kdyby každý z nich říkal a dělal přesně to, co si myslí a na co má chuť.

ROZTOMILÁ SPOLEČNOST

*První část
Scéna 1*

Hostitel, hostitelka, dcera, velkostatkář, světák, mladík; společnost pokušuje a hlaholí.

Hostitelka: (do utišujícího se smichu a šveholi) To je vskutku mrzuté, že nejsme všichni pohromadě. Bobík slíbil, že tu bude v půl deváté a už je třičtvrti. Krocán bude úplně spálený.

Světák: Milostivá, v tak rozkošném domě člověk ani na jídlo nepomyslí. Zdá se mi, že jsem tu minutku a zatím jsem vám vnutil svou přítomnost už hnedle před hodinou.

Velkostatkář: Bať lidičky zlatí, čas letí a člověk si toho v zábavě ani nevšimne. Není to nic platné. Slovan je rozený hostitel.

Hostitel: No, no, Karle, moc mi ty poklony nevysekávej, já je nezasloužím. Vždyť mi tady dcerka sama říkává, že jsem starý mrzout.

Dcera: Ty, tatičku, nebuď zlý. Že nedostaneš zítra po snídani štípanou pusou. (smích)

Mladík: Ó je, pane továrníku, teď jste si to se slečnou deerskou rozházel.

Světák: Inu kdež, za našich mladých let se děti bály rodičů, dnes je mládež na staré přísná.

Velkostatkář: Tak, tak, pane inženýre, otočilo se to, otočilo.

Světák: To je jako ta nejnovější, co jsem oněhda slyšel.

Hostitelka: Pan inženýr je nevyčerpateľný. Už zase nám dá nějaký šprým k lepšímu.

Hostitel: Vždyť vám to říkám, že vás tu máme, pane inženýre. Čekali bychom na večeri třeba do pulnoci a v samém smichu.

Dcera: Počkej, tati, nech pana inženýra vyprávět.

Velkostatkář: Žabka milá, taky se to rádo směje. No tak, pane inženýre, povídejte.

▶▶▶

*První část
Scéna 6*

Celá společnost kromě ženicha a zpěváka.

Hostitelka: (do utišujícího se klení a hulákání) To je vo-trava, že musíme čekat na to nemešlo. Ten pitomý Bobík řekl, že přijde v půl deváté. To svinstvo, co vám chci dát k jídlu, bude k ničemuž.

Světák: Kouknou, paní. V tak blbým domě člověka přejde apetit. Už se tu votravuju hodinu a řekl bych, že jsem tu už dva dni.

Velkostatkář: Se vi. Tady by se jeden ukousal. Já bych sem taky byl chodil, vědět, že to bude tak blbý.

Hostitel: Poslouchej, neotvírej si na mně moc hubu. Eště ty buď sprostý, už mám dost otravy tady s dcerou, porád mi nadává.

Dcera: Nemel, táto, nemel, budeš toho litovat.

Mladík: Vidíte, bambulo, dejte si pozor.

Světák: To je vážně škandál, jak ty usmrkanci si dnes dovolují.

Velkostatkář: Takhle napráskat by to potřebovalo.

Světák: Já vim jednu anekdotu o tomhle.

Hostitelka: On nedá pokoj s těma blbejma vtípama. Co už se s těma koninama navotravoval ...

Hostitel: Dyt' jsem tí říkal, abys ho nezvala, že je nesnesitelný.

Dcera: Nekecej porád. Třeba to náhodou nebude tak zlý.

Světák: Můžete být rádi, že něco uslyšíte, holoto. Beztak mezi slušný lidi nepřidete. Vůbec mi za to nestojíte, abych něco říkal.

Velkostatkář: Tak si ji nechej, každej bude rad.

Světák: A to zrovna budu povídat, abych vás hodně votrávil. Tak hele: a kdo nebude poslouchat, dostane ránu. V jídel-

▶▶▶

Světák: Tak roztomilému posluchačstvu se neodmítá. No tak ... V jídelním voze sedí u jednoho stolku dva cestující. Jeden starší pán ze staré školy ještě ... Nu bože ... asi jako já ...

Hostitelka: To vás opravím, pane inženýre. Sedí tam pán v nejlepších letech.

Světák: Díky za rozkošnou poklonu, milostivá, ale v mé anekdotě je to opravdu starší pán ...

Dcera: No tak tedy tatiček.

Hostitelka: I ty dibliku jeden, no počkej.

Světák: Jen trpělivost, slečno. Na mládež v mé příhodě také dojde. Nu, zkrátka naproti tomu staršímu pánovi sedí mladík, moderna, nová generace.

Mladík: Aha, už to dostávám.

Světák: Číšník podává ovoce. Na mise jsou už jen dvě broskve. Jedna veliká, zralá, a druhá mizerná, maličká, zelená. Jen se číšník nahne nad stůl, náš mladík popadne krásnou broskev a nechá svému starému protějšku zelené padavče. Starý pán se zakaboní a poznamená: „Je to přece jen dnes jiná výchova. Já, mladý pane, byl bych se na vašem místě spokojil s horší broskví.“ Mladík se usměje a povídá: „No tak proč si, vzácný pane, stěžujete, vždyť jsem vám tu horší broskev nechal.“ (smích)

Hostitel: Výborně, hahaha, znamenitě.

Velkostatkář: No né, ten mu to řekl, cha cha, to je skvělé.

Hostitelka: Pan inženýr to také ale dovede podat.

Dcera: Jistě, on to tak pěkně přivede.

Mladík: To je marné, na to musí být talent, v pravou chvíli přijít s vhodným žertem.

Velkostatkář: Chachachacha, jakže to řekl? Pro vás je ta zelená vždycky dobrá. Nebo jak to bylo? To mi musíte napsat, pane inženýre, přijdu s tím zítra do správní rady.

Světák: Je to dobré. Takových já mám na tucty. (Zatímco se společnost dále baví, vstupuje sluha a mluví k hostitelce)

Sluha: Necht' milostivá ráčí prominout. Mohu podávat portské hned, nebo panstvo počká?

Hostitelka: Nelijte hned.

Sluha: Prosim, milostivá. (Nalije portské a roznáší sklenice zdvořile na tácu)

Hostitel: Řekni, miláčku, čekáme ještě někoho kromě Bobika?

Hostitelka: Slíbil mistr Uzený, že po koncertě se zastaví.

Mladík: Ó, to je skvělé, snad získám autogram.

Dcera: Mami, myslíš, že mistr Uzený nám něco zazpívá? To by bylo prima.

Světák: Ó slečno. Ti umělci jsou skrblicí, když se vracejí z vyprodaného sálu.

Velkostatkář: No ne, Uzený je náhodou náramně srdečný člověk. Poznal jsem ho na vepřových hodech v Trhových Sviních. A tam to s námi, pane, natahl. Potom u lékárníka nám zpíval: „Bývali Čechové“ ... takhle mi slzy tekly, takhle.

Hostitel: Je to jistě krásný hlas, takový štávnatý.

Hostitelka: A ta jemnost přitom, jistě velice boдрý člověk.

Mladík: Pane továrníku, odpusťte mou smělost, ale slyšel jsem, že máte báječnou sbírku v mincích. Obtěžoval bych vás příliš, kdybych vás poprosil o malé nahlédnutí?

Hostitel: Ale bože, milý příteli, s radostí, ale budete zklaman, nic velikého to není, jen libůstka.

Světák: To sběratelé jsou vždycky jen na oko skromní. Ale zatím se jim hrud' dme pýchou, že?

Velkostatkář: No, hostiteličku, pochlub se nám, já peníze vždycky rád vidím, cheche.

Hostitel: No dobře, dobře. Milerád vám to ukážu. Miláčku, máme čas před večerí, vid'?

Hostitelka: Jen jděte, pánové, když musíme počkat na ty neohodně opozdílce. Beztoho se tolik bojím, aby se milí hosté nenudili.

Světák: Ale milostivá ... (za hláholu paní odejdou)

nim voze sedí starší pán ještě ze staré školy, no bože, asi jako já ...

Hostitelka: No řekněte zrovna, že tam sedí stará mina ...

Světák: No jo, milostpaní, na vašem úsudku mi nák záleží. Starší pán, povídám.

Dcera: Jo, tady fotr, no ...

Hostitelka: Budeš mlčet, cumplochu!

Světák: Ticho, kručifix. Naproti sedí mladej frajer.

Mladík: Moc na mne nekoukej.

Světák: No, voni frajer nejsou. Číšník podává ovoce. Na mise jsou už jen dvě broskve ...

Všichni: To je starý. Dej nám pokoj. Nevotravujou, člověče. Ten má tak blbý vtípy. Jestli nepřestanou, dostanou na hlavu.

Světák: Tak mi vlezte na hrb a bavte se sami, pakáží.

Sluha: (vstoupí) Hele, stará, co bude s chlastem? Mám jim to dát hned, nebo co? At' už se tu nemusím dlouho otravovat.

Hostitelka: Koukej servírovat, rošťáku.

Sluha: No no. (roznáší sklenice) Tak si vezmou, moulo, je to zadarmo. Vezmou si to, trdlo, už mně bolejí ruce.

Hostel: (píjí a prskají, když se byli porvali o sklenice) To je moje, pust' to, vyžirko. To je ale prevít, takovýhle pomeje.

Sluha: Já jdu do kuchyně a jestli na mně zazvoníte, tak vás přerazím. (Odejde)

Hostitel: Ty, Anna? Přide ještě někdo otravovat? Já bych je rád brzo vyhodil.

Hostitelka: Ale ten trouba Purkdlik se pozval, ten pitomej zpěvák.

Mladík: Nazdar, to mám radost. Ten se bude zase vyťahovat.

Dcera: Jen aby nechtěl něco krákat, to bych ho koplá.

Světák: To jsou, pane, nafrněnci, tyhle od operay.

Velkostatkář: Moc se nehoněj, Pumprdlik je náhodou fajn kousek, jednou jsme se spolu vozrali.

Hostitel: A daj nám pokoj. S kým tys nebyl na tahu? Dyt' von má taky pěkněj pivní bas.

Hostitelka: A sprostěj je až hanba.

Mladík: Poslouchaj, voni prej maj nákou sbírku kradenýho porcelánu, ukážou mi to?

Hostitel: To tak, aby se mi něco scvrklo.

Světák: Neblbnou a ukážou nám to, at' jich můžeme pomlouvat.

Velkostatkář: Dyt' von to má už dávno ve frcu.

Hostitel: Nebav se, nebav se. Pojd'te teda, pitomové, at' máte vztek. Uvidíte, že mám prachy. Ale at' na nic nešaháte, sic vám ruce přerazím.

Hostitelka: Táhňte, táhňte, at' mám chvíli pokoj. (Paní odejdou, spílající a strkající do sebe)

MÁTE-LI

v tomto čísle přiloženou složenku, znamená to, že jste opět zapoměli (a) poukazat členské příspěvky (150 šil., ze kterých je obsažena i předplatné na bulletin) nebo předplatné 100 šil. na rok. Pomměte tedy na stav (dobře) přislovit co můžete udělat dnes, neodkladej na zítř, abyste zas nezapoměli. Děkujeme Vám zřele, usetříte nám práci.

ČETLI
JSME

Spiegel a Rudé právo:

SPIEGEL: Mohou malé státy nějakým způsobem ovlivnit přípravu jednání v Ženevě?

BILAK: Zda malé a střední státy, jichž se to týká, budou moci něco udělat při přípravě setkání na nejvyšší úrovni, to závisí na jejich stanovisku. Nemůžeme však vhodit do stejného hrnce socialistické a kapitalistické země. Socialistické země nemusejí Sovětský svaz nutit k mírové politice. SSSR provádí i tak přesně tu politiku, která vychází vstříc našim přáním.

SPIEGEL: Ach, opravdu?

BILAK: Ano, rád bych vám v této souvislosti připomenul konferenci ve Williamsburgu z předminulého roku. Tehdy představitelé vysoce vyspělých kapitalistických států vyrukovali s pevným úmyslem prosadit své společné záležitosti proti Američanům. Nakonec však stáli všichni poslušně v řadě a akceptovali to, co chtěl Reagan. Něco takového by se nemohlo stát v rámci RVHP nebo Varšavské smlouvy.

SPIEGEL: Jak příjemně.

BILAK: Sovětský svaz by nám nikdy nefekl: Tak to uděláme, něco jiného nepřichází v úvahu.

SPIEGEL: Všichni jsou stejného názoru?

BILAK: Přirozeně. Naproti tomu u vás — jen se přeče podívejte na lidi z mírového hnutí na Západě.

SPIEGEL: Inu, členové mírového hnutí jsou lidé, kteří vehementně protestují proti politice své vlastní země. Považujete za možné, že by se v ČSSR demonstrovalo proti sovětským SS-20?

BILAK: Možná to nejsou ani žádné SS-20...

SPIEGEL: ...snad SS-25.

BILAK: Kdyby tyto rakety byly u nás rozmístěny, aniž by 180 kilometrů před našimi hranicemi stály americké rakety, pak by naši lidé mohli být právem znepokojeni, ale tak tomu není. Naši lidé vědí, že rakety jsou v ČSSR rozmístěny jen proto, že u vás, ve Spolkové republice, jsou rozmístěny americké rakety. Potlouká-li se kolem domu zloděj, pak si člověk koupí další zámek nebo dokonce vičáka.

SPIEGEL: Pane Bilaku, vy sám jste v dubnu v jednom projevu v Bratislavě srovnal zbrojní úsilí Západu s ozbrojováním vrahů a teroristů, naproti tomu zbrojení socialistického tábora s ozbrojováním policie, která se stará o mír a pořádek. Myslíte jste to vážně?

NÁŠ LEV ZŮSTAL LVEM

Nikdy nás ani ve snu nenapadlo, že budeme někdy přetiskovat to, co řekne Vasil Bilak. Co však řekl magazínu Der Spiegel za přečtení stojí. Bilak nešetří perly své duchovní studnice. Tak ponechání lva jako státního znaku (s malou korekturou, jak podotkl), vydává za důkaz samostatné politiky KSČ. Proti nadměrnému konzumu piva se žádá kampaň (na rozdíl od kampaně proti alkoholismu v SSSR) nepovede, protože „pivo je pro nás jako chleba“. Protože zdaleka ne všichni naši čtenáři Spiegel čtou (a ještě méně jich dostane do ruky Rudé právo nebo jiný pražský tisk- rozhovor totiž vyšel ve všech denicích) přetiskujeme jeho zkrácenou verzi.

BILAK: Každé srovnání je poněkud zjednodušené. Chtěl jsem tím vyjádřit, že naše strana si nepřeje žádnou válku, že my nikoho nenapadneme, ale že v případě ohrožení potřebujeme jistě zbraně k obraně.

SPIEGEL: Tak to říkají všichni. Rozmístování raket mělo nyní u vásích socialistických sousedů za následek řadu protipatření. Tak například Rumunsko navrhlo okamžité oboustranné zmrzení dalšího zbrojení. Bulharsko prohlásilo, že nerozmístí žádné rakety. NDR hledá v jednáních se Spolkovou republikou konkrétní cesty k omezení škod. Jen ČSSR i nadále vyčkává — proč?

BILAK: Klidně mi můžete věřit, že dobře koordinujeme naši politiku v rámci Varšavské smlouvy.

SPIEGEL: Souhlasíte s tím, že Bulharsko nerozmisťuje žádné rakety?

BILAK: Ale jistě.

SPIEGEL: I s tím, co dělá Rumunsko?

BILAK: Rumunsko nedělá nic, co by bylo v rozporu s našimi zájmy. Proč se vlastně domníváte, že všechny socialistické státy musejí bezpodmínečně zpívat ve stejné tónině?

SPIEGEL: To si vůbec nemyslíme. Podívejme se však: Když NDR a Maďarsko asi tak před rokem projevily náznak trochu samostatnější zahraniční politiky, vyjádřily československé stranické noviny Rudé právo ihned těžké pochyby. Psaly asi v tom smyslu, že v těžkých dobách nesmí žádná socialistická země jít vlastní cestou.

BILAK: Tak, jak to říkáte, to Rudé právo nenapsalo. Pro nás je bázlivější, že každá socialistická země postupuje k socialismu vlastní cestou. Podívejte se: Nikdo nechce ve východní Evropě prosazovat jednotný sovětský model.

SPIEGEL: Opravdu nechce?

BILAK: Vezměte si nás jako příklad. Více socialistických zemí změnilo státní vlajku — my nikoliv. Více zemí změnilo svou hymnu — my nikoliv. Více zemí změnilo svůj státní znak — my jsme se spokojili s malou korekturou, náš lev je pořád lvem.

SPIEGEL: Gralský strážce této ideologie, generální tajemník KSSS, se chopil iniciativy nejen ve světové politice. Svou kampaní proti korupci a alkoholismu dal k nové vnitropolitické akcenty. Změnil se

něco i v Československu?

BILAK: Především je nesprávné hovořit o „nových akcentech“. Sou druh Gorbačov požaduje od svých občanů pouze, aby jednali podle norm sovětské společnosti, které byly platné již za Lenina. A to se týká i boje proti korupci. Korupce přece nevyrůstá z našeho systému.

SPIEGEL: Aha.

BILAK: Je pozůstatkem buržoazní éry, i když potfásáte hlavou.

SPIEGEL: Tedy žádná důrazná kampaň proti korupci a alkoholismu v Československu. Je tu méně buržoazních pozůstatků?

BILAK: Buržoazních pozůstatků máme přirozeně ještě hodně. Jak často jsem si již myslel, že konečně již nebude něco existovat. Přesto to stále ještě existuje.

SPIEGEL: Klesá trochu alespoň enormní konzum piva v ČSSR?

BILAK: Ne, pivo je pro nás jako chleba.

SPIEGEL: Pane Bilaku, Sovětskému svazu jde v první řadě o zefektivnění svého hospodářství. Více východoevropských států současně, včetně SSSR, totiž došlo k přesvědčení, že nástroje plánovitého hospodářství již nepostačují pro moderní vývoj. Proč právě Československo trvá na centrálním řízení hospodářství?

BILAK: I my hledáme co nejefektivnější metody. Dáváme dobrý pozor, co dělají jiní, pozorujeme všechny jejich experimenty, abychom převzali to dobré. Ale nevrháme se tam po hlavě. Často se říká, že lidé v Československu jsou líní, ale naše 15milionová země vyrábí 15 milionů tun oceli, 116 milionů párů obuvi, 10 milionů tun cementu. Těžíme 127 milionů tun uhlí. Stavíme 100 000 až 120 000 bytů. Mohou to vše zvládnout lenoši?

SPIEGEL: Zajisté ne. Jen: železo a ocel vyrábějí mezilím i rozvojové země, například Indie a Nigérie. Nemáte pochybnosti o tom, zda váš hrký seznam výroby roku 1985 je stále ještě ten správný sortiment? Proč ČSSR nevyrábí komputery místo ocele, polovodiče místo cementu?

BILAK: Oprávněná otázka, ale ani bez ocele a cementu se neobejdeme. Již léta usilujeme o změnu struktury a dosti jsme v tomto směru udělali. I to potřebuje však čas.

SPIEGEL: Pane Bilaku, dovolte, abychom udělali skok z daleké budoucnosti zpět do minulosti, která je také již dosti vzdálená: v srpnu

1968 jste patřil ke 40 špičkovým funkcionářům, kteří požádali Sovětský svaz o »bratrskou pomoc« proti reformnímu kursu. Mezitím uplynulo 17 roků. Proč jsou sovětská vojska stále ještě v zemi?

BILAK: Protože jsou zde na základě smlouvy mezi oběma vládami. Americká vojska jsou rovněž ve Spolkové republice i v dalších státech západní Evropy. Opustí-li vojska USA západoevropské území, opustí Sověti ČSSR, o tom jsem přesvědčen... Nevím však, odkud máte těch údajných 40 špičkových funkcionářů.

SPIEGEL: Bylo jich jen 38?

BILAK: Až bude doba zralá, otevřeme archívy. Pak se také dovíte, kolik jich bylo.

SPIEGEL: Musíme opravdu čekat na tyto archívy?

BILAK: Byl při tom členové ÚV, dále členové předsednictva vlády, parlamentu. Chtěl bych výslovně zdůraznit: sovětský příchod nebyl žádnou intervencí, ale vskutku bratrskou pomocí.

SPIEGEL: Zcela nezištnou...

BILAK: Pomoc byla nutná, bez ní by Československo upadlo do občanské války.

SPIEGEL: Občanská válka? V létě 1968 bylo možno vidět v ČSSR masy lidí, které oslavovaly stranu.

BILAK: Vzpomínáte si také na konferenci Varšavské smlouvy v Bratislavě v prvních srpnových dnech 1968? Nyní vám prozradím něco, co jsem ještě nikomu nevyprávěl. Dokument tohoto zasedání nevypracovali jako obvykle referenti. Šéfové stran a vlád se osobně sešli a formulovali větu po větě.

Žel, naše vedení porušilo své slovo a rozhodlo, že bude jednat proti svým slibům. Něco takového se nedá tolerovat ani u koňských handlířů. V politice, a zvláště mezi spojenci, je to nemožné. Víte ostatně, že na počátku srpna 1968 již bylo vše připraveno, aby se zřídily koncentrační tábory v Československu pro odpůrce pravicových sil?

SPIEGEL: Ne, to jsme ještě nikdy neslyšeli.

BILAK: My jsme to nepublikovali, protože pak by lidé právem volali po nejpřísnějším potrestání těch, co to připravovali. My jsme však chtěli politické řešení. Jak známo, nikdo nebyl v Československu postaven před soud za kontrarevoluční činnost.

SPIEGEL: I toto takzvané »politické řešení« bylo pro mnoho lidí tvrdým trestem. Byli vyhozeni ze strany, ztratili zaměstnání. Ještě dnes statisíce lidí nesmějí pracovat ve svém povolání nebo přinejmenším na svém bývalém místě, protože sympatizovali roku 1968 s reformátory.

BILAK: To je velká nepravda. Vůbec se nejedná o statisíce lidí.

SPIEGEL: Pane Bilaku, mohli bychom teď vypočítávat jména a

osudy. Mohli bychom hovořit o případech zatčení rodin v ČSSR, která jsou nám nepochopitelná. Důležitější se nám jeví základní otázka: proč Československo nešlo cestou Maďarska, kde předseda strany János Kádár získal lidi jiného smýšlení k aktivní spolupráci na výstavbě státu? Proč si malá země, jako je Československo, dovoluje trvalé zřeknutí se spolupráce své duchovní elity? Ani jeden z kontrarevolucionářů, kteří organizovali státní převrat, co vědomě připravovali občanskou válku, nebyl postaven před soud. Na světě sotva najdete podobný případ. Někteří to žel pochopili ne jako velkorysost socialistického státu, a tak ustavičně provokují.

Nevím, o jaké duchovní elitě hovoříte. Ani jedna jediná skutečně významná, uznávaná vědecká, umělecká, kulturní, hospodářská či politická osobnost republiku neopustila. Nevím, odkud berete, že se zřikáme spolupráce.

Pokud jde o další část vaší otázky. Jsem rád, že jsou vám tak sympatičtí naši sousedé a přátelé Maďaři.

Podle jakých zásad vůbec posuzujete kvalitu našeho systému?

SPIEGEL: Podle zásad Rosy Luxemburgové: Svoboda je především svobodou lidí s jinými názory. Sám označujete poměry v ČSSR za již dávno »normalizované«. Proč pak strana reaguje stále ještě tak nervózně na každé slovo kritiky? Považujete pluralistickou společnost v komunismu za zcela nemyslitelnou?

BILAK: Jistí lidé na Západě zřejmě nechtějí pochopit, že vskutku vzniká nový společenský řád. Přejchod od kapitalismu k socialismu probíhá zákonitě. Není omylem dějín, jak to řekl americký prezident. Je realitou dějín. Obnovení forem buržoazního pluralismu by tedy bylo pro nás anachronismem, ba více, podvodem. Vycházíme z našich historických zkušeností. Pluralismus v buržoazní předmnichovské republice dokonale selhal. Nezájistil existenci státu ani sociální a národnostní spravedlnost. Máme vyšší formu politického systému, než je buržoazní pluralismus.

SPIEGEL: Pane Bilaku, děkujeme vám za tento rozhovor.

CHARTA 77

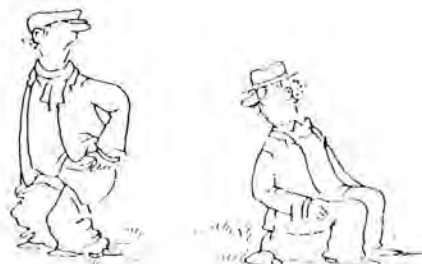
ZA ZÁCHRANU ŽITNÉHO OSTROVA

Stavba obrovitě přehrady na Dunaji Gabčíkovo-Nagymaros vyvolává už delší dobu v Maďarsku protesty obyvatelstva. Maďarské ekologické hnutí Dunakör (Kruh Dunaj) se nyní obrátilo prostřednictvím Charty 77, která jejich povolání a podklady rozšířila, také na obyvatelstvo v Československu.

Žitný ostrov je, praví se v nich, nejen obilnicí Slovenska, ale také velkou zásobárnou pitné vody. Podle úředních pramenů je »tato podzemní přírodní nádrž svými rozměry unikátní i ve střední Evropě.« Výzkumníci na základě důkladného desetiletého bádání tvrdí, že by při racionální spotřebě mohla na přelomu tisíciletí zásobovat pitnou vodou dobrou třetinu Slovenska, dokonce i část jižní Moravy, podle některých názorů až 5 milionů lidí, jak napsal maďarský, na Slovensku vycházející list Uj Szó 3.2.1984. Po ovedení Dunaje do vybetonovaného koryta, jak to předpokládá projekt přehrady, nebude už spodní voda čistěna prosakující vodou z Dunaje a dojde tak ke koncentraci odpadových látek a voda se stane nepoužitelnou.

Stavba ohrožuje také lužní lesy okolo Dunaje. V projektu se sice počítá se zřízením systému kanálů, které by měly zabránit poklesu hladiny spodních vod, ale jak uvádí Uj Szó v jiném článku, je jejich fungování problematické, jak dokazuje osud lužních lesů v Podunajských Biskupciach. Zánik lesů na Žitném ostrově by proměnil celou krajinu v suchopár, na němž by se tyčil jen holý násep (hráze mají dosahovat výšky 20 metrů), betonový kolos elektrárny a kolonáda sloupů elektrického vedení.

Samotná stavba představuje také ohromné ztráty zemědělské půdy nejlepší kvality, celkem přes 5 000 ha. ▶▶▶

Podívejte!
A představte si,
že úplně stejně
jsem rozpolcenej!
Vnitřně!

V bratislavském Ochránci přírody (č. 2/1981) analyzoval před časem M. Hula předpokládané ztráty, na něž při projektování gabčíkovské přehrady nebyl brán zřetel, a došel k závěru, že „všechna energie, kterou turbíny vyrobí, by nestačila k důslednému odstranění alespoň části škod.

Tolik výzva maďarského ekologického hnutí Dunkör, jehož ústřední postavou je novinář Josef Vargha a jehož členy jsou m. j. spisovatelé, umělci, ale také někteří členové maďarské Akademie věd. V rámci své kampaně sebralo na 15 tisíc podpisů proti stavbě přehrady, 6 tisíc z nich předalo parlamentu, ostatní police zabavila. Na rozdíl od Československa však proti těmto jinak smýšlejícím občanům nevedou pomlouvačné kampaně a nepoužívají proti nim represivní metody, ale vedou s nimi diskusi.

RUDOLF BATTĚK PROPUSŤEN

V předvečer návštěvy Willyho Brandta (7.11.) byl po téměř pěti a půlleté

vazbě propuštěn mluvčí Charty R. Battěk. Uložený trest mu končil 12. 12., po něm by však následovaly ještě 3 roky ochranného dohledu; podmíněčné propuštění (na 2 roky) se vztahuje i na tento trest.

Sekretář SPD Peter Glotz, který Brandta při návštěvě v Praze doprovázel, se při této příležitosti sešel s mluvčím Charty J. Dienstbierem, A. Šabatovou a V. Malým. Úřady setkání nebránily.

Brandt, který byl v ČSSR přijat jako vysoký státník, píše o návštěvě Frankfurter Rundschau, vedl s Husákem a Štrougalem rozhovory o opatřeních k zajištění míru, zónách bez chemických a atomových zbraní, o dialogu Sever-Jih a intenzifikaci oboustranných styků. Sekretář SPD Peter Glotz uvedl ještě další důvody návštěvy. Podle něho by ČSSR neměla být vyloučena z mezinárodního dialogu. V SPD se zřejmě nerado vidí, že k tomu ČSSR sama přispěla, píše list a dodává, že se očekává, že po propuštění Battěka, odsouzeného m. j. i za kontakty s SPD, by mohly následovat další humanitní kroky.

Z ČESKÉ VÍDNĚ

Doprava dětí do školy byla středem jednání valné hromady rodičovské rady Komenského školy počátkem listopadu. Nezajišťuje ji, jak si někteří rodiče mylně myslí, škola, ani spolek Komenský nebo někdo jiný (stát či město), ale rodičovská rada. Náklady na ni dělaly v minulém školním roce zhruba 224 070 šilinků. Příjmy 193.000 šil. tvořily výtěžky podniků (filmových představení, dětských besídek apod.) a dary jak organizací (např. Českého srdce), tak jednotlivců. Schodek byl kryt pokladním přebytkem z předcházejícího roku, kdy škola na dopravu dostala jednorázovou podporu z prostředků na podporu národnostních skupin od spolkového kancléřství. Druhou stránkou věci je však okolnost, že náklady na dopravu dětí, je-

CO JE NUTNÉ A POTŘEBNÉ: ŽIROKONTO

Jako všechny západoevropské země má i Rakousko vysoce rozvinutý bankovní systém. Prakticky každý obyvatel vlastní žirokonto, jehož prostřednictvím peníze přijímá i vydává. Na toto konto je mu poukazován plat a banka z něho na přání zákazníka automaticky platí účty za nájem, elektřinu, plyn, telefon atd., služby v tomto směru jsou velmi rozsáhlé. Mimoto má majitel žirokonta k dispozici šeky a šekovou kartu, s nimiž může téměř neomezeně platit v tuzemsku, ale i v zahraničí. S šekovou kartou si může u bankovního automatu vyzvednout hotové peníze ve dne v noci. Při výběru banky je dobré uvážit, že největší rakouskou bankou je Creditanstalt se zkušenostmi z mnoha desítek let nejen v tuzemském, ale i v mezinárodním obchodě. Její zákazníci ji s oblibou nazývají CA. Měla by být první při Vašem rozhodování.

Svou vynikající sítí filiálek a individuálním poradenstvím poskytuje svým zákazníkům know-how v celém světě působícího bankovního ústavu s velkým pochopením pro potřeby soukromého zákazníka. Otevřít si žirokonto u CA je velmi jednoduché, v každé její filiálce Vám při tom rádi poradí. A nejen to: CA konto znamená vstup do rakouského hospodářského života.

CREDITANSTALT

jichž počet představuje jen zlomek celkového počtu všech žáků, pohlcuje všechny příjmy rodičovské rady a že tedy nezbyvá nic na zlepšení prostředí ve škole, na mimořádné učební pomůcky a jiné věci. Tím jsou pochopitelně postiženi všichni žáci.

V diskusí o tom byl několikrát opakován celkem přesvědčivý názor, že bez dopravy nejmenších žáků by škola neměla v první třídě dostatek dětí a nemohla by ji otevřít a že by to vedlo k postupné likvidaci nejnižších tříd a nakonec k zániku školy. A to samozřejmě nikdo nechce.

Napsali jsme před časem, že by se měli sejít všichni ti, kdo mohou působit na školské a jiné instituce při hledání řešení. Škola Komenského je školou národnostní skupiny a má tedy ze zákona nárok na zvýšenou podporu. Že ji nedostává je důsledek toho, že některé české organizace léta blokuji jmenování poradního sboru pro českou národnostní skupinu při úřadu spolkového kancléře, který by měl právo společně zájmy Čechů a Slováků u rakouských institucí zastupovat.

Nově zvolená rodičovská rada (v jejím složení nedošlo k podstatnějším změnám, předsedou zůstává dále Petr Pastrňák, novou jednatelkou byla zvolena dr. Romanová) by se měla v této věci konečně chopit iniciativy.

CENTRUM NÁRODNOSTNÍCH SKUPIN V RAKOUSKU

V předvečer rakouského státního svátku se konalo ve Slovinském centru ustavující zasedání skupiny funkcionářů různých národnostních skupin, která se označuje jako Centrum národnostních skupin. Jedním z místopředsedů je J. Nováček, jedním ze zástupců tajemníka J. Brázdil.

Předsedou byl zvolen Slovinec K. Smolle, který reprezentuje jen jednu část slovinské menšiny v Rakousku, a to onu, která úzce spolupracuje s Jugoslávií a je jí také bohatě podporovaná. Zástupci druhé části slovinské menšiny odmítli se na akci podílet. Také v případě maďarského místopředsedy se jedná o osobu, která se snaží o dobré styky s režimem.

Účast obou představitelů Menšinové rady (a v případě Ing. J. Nováčka také vedoucího funkcionáře Sokola) vypadá v této společnosti nanejvýš podivně.

Podivně vypadá ostatně i celé Slovinské centrum. Skupina Slovinců, vedená K. Smollem, investovala do jeho zřízení mnoho set tisíc šilinků, ačkoli pro-

storově nevyhovuje, je to jedna malá místnost. Slovinci zřejmě přišli k názoru, že je to málo muziky za hodně peněz a tak hledají, kdo by jim tuto firmu zhodnotil. Menšinová rada je ochotna dělat jim stafáž a nevdá jí, že tím vpadla do zad oně části Slovinců, která je vůči Rakousku loyální a nevolá na něj ve vnitřních rakouských otázkách na pomoc zahraničí.

Při tiskové konferenci předseda Menšinové rady dr. Petřík řekl, že „politická struktura naší menšiny v podstatě odpovídá struktuře většinového národa v Rakousku. Nemělo by smysl, aby v centru národnostních skupin byly zastoupeny exilové skupiny, protože Centrum nemá zájmy národnostních skupin jen koordinovat, ale také zastupovat vůči rakouským úřadům“.

Dr. Petřík má pravdu, říká-li to o organizacích emigrantů. Je však obecně známo, že žádné takové organizace neexistují. Pokud tím myslel Kulturní klub, těžko s tímto stanoviskem obstojí. Vedení Kulturního klubu a většina jeho členů jsou rakouskými státními občany (řada z nich také zastává nezanedbatelná místa ve veřejném životě Rakouska), volí spolkového prezidenta a parlament a bylo by tedy naivní chtít jim vnucovat zastoupení v podobě Menšinové rady. Ti z nich, kteří přišli do Rakouska před mnoha lety z ČSSR, jsou ostatně velmi citliví na samozvané „zástupce.“ Podobná stanoviska jsou neudržitelná a především škodí společným zájmům.

A KDY BUDE ORF VYSÍLAT ČESKY?

Jako každoročně uspořádalo vídeňské pracovní sdružení pro národnostní skupiny v den rakouského státního svátku symposium, věnované národnostním skupinám v Rakousku. Letošním tématem byl jejich tisk.

Referát o českém tisku měl Karel Matl. Uvedl me z něho alespoň několik dat, která názorně ilustrují někdejší stav. Od r. 1890 do r. 1900 bylo ve Vídni vydáno asi 2 miliony exemplářů českých novin. Ještě po první světové válce měly největší vídeňské české noviny, Dělnické listy (po zákazu sociální demokracie v r. 1934 přejmenované na Vídeňské noviny) měly náklad až 24 tisíc výtisků. V r. 1941 byly nacisty zastaveny.

Vedle toho vycházela řada periodik, jen na př. odborářský časopis měl náklad 8 tis. výtisků.

Po r. 1945 začly vycházet nejdříve Vídeňské svobodné listy jako orgán teh-

dejšího vídeňského československého národnostního výboru, po rozkolu v r. 1948 vedle nich ještě Menšinové listy, přejmenované v r. 1972 na Krajské noviny.

V diskusí vystoupil také intendant ORF Ernst Grisman se zajímavou otázkou, proč vedle slovinských, chorvatských a maďarských relací na Österreich Regional“ neexistují také české relace. Přislíbil, že tuto otázku přednese ve vedení ORF, aniž by nějak chtěl předurčovat pozitivní rozhodnutí.

VÁNOČNÍ NADÍLKA PRO ČESKÉ UPRCHLIKY

Loni uspořádala Amnesty International, skupina 107 v dolnorakouském Lilienfeldu vánoční sběrací akci pro rodiny českých a slovenských uprchlíků, ubytovaných v oblasti Ramsau. Dary jim byly předány na slavnosti za účasti zástupců dolnorakouské vlády.

Letos se tato akce opakuje v neděli 22. 12. ve 14 hodin v Ramsau. Peněžní příspěvky můžete poslat buď na konto 0010900 u Sparkasse Lilienfeld nebo na konto 11 155 u Raifaisenkasse Lilienfeld pod značkou „Weihnachtsaktion Flüchtlinge“. Můžete-li darovat teplé oblečení, oznamte to od pondělka do pátku vždy od 8 do 14 hodin p. Pavlovcovi, tel. Vídeň 6512805 nebo p. Janschovi, tel. 7779/238.

ŠKOLNÍ KNIHOVNA

je opět v provozu i pro krajskou veřejnost ve čtvrtek od 17 do 18.30 hod. Otevřeno je 21., 28. listopadu, 5., 12., 19. prosince 1985.

LYŽAŘSKÝ KURS V LACKENHOFU

pořádá rodičovská rada od 26. 12. do 5. 1. 86. Přihlášky u paní učitelky Kelucové pro děti, ostatní u p. Pastrňáka na tel. 96 37 79.

VÝSTAVA KNIH A DESEK

v předsáli divadelního sálu školy Komenského Vídeň 3, Sebastianplatz 3 je od 19. do 22. listopadu od 7.30 do 18 hod. a 23. listopadu od 7.30 do 12 hod.

DLOUHO SE NETĚŠILI Z VÝKUPNĚHO

Pod tímto titulkem Rudé právo obšírně referuje o únosu osmiletého chlapce v Horních Rakousích Jirím Kábelem a Janem Korábkem, kteří, jak píše, „před lety uprchli do Rakouska a požádali tam o politický azyl“. Je to pro něj samozřejmě příležitost, aby hned jedním dechem dodalo, že to samozřejmě „není první případ trestné činnosti emigrantů v Rakousku“ atd.

MILÉ DĚTI

napsal nám jeden z Vašich tatinků, že bychom neměli zapomínat na Vás a otiskovat v našem časopise pro dospělé také něco pro děti. Možná, že měl pravdu, a tak chceme zkusit dělat jednu stránku pro Vás.

Najdete na ní hádanky, různé zajímavé příběhy, možná časem i dobrodružný kreslený seriál a hodně zajímavého pro chlapce a děvčata ve věku od 6 do 15 let.

Pokud se Vám podaří rozluštit někt-

erou z hádanek a pošlete nám toto řešení nejpozději do konce měsíce na adresu

KLUBÍČKO, Wien 9, Lustkandlgasse 4/21,

uveřejníme v příštím čísle jména správných luštitelů. Aby všichni Vaši kamarádi věděli, jak jste šikovní.

A ještě něco. Protože se náš časopis pro dospělé jmenuje KLUB, bude se Vaše stránka jmenovat KLUBÍČKO.

Tak na shledanou opět příští měsíc!

Posměváčkové

Od včerejška hrocha souží,
že se z nouze koupal v louži;
bylo zrovna vody málo.

Opičátko se mu smálo
a s ním kolem celá souš:
„Podívejte - hrocholouš!“

M. Chudáček

Hádanka s tajenkou

Zodpovězte sedm otázek tak, že napíšete na každou tečku jedno písmeno. Abyste měli kontrolu, máte dole vytisknuté slabiky, z nichž jednotlivá slova sestávají. Odškrtněte si je po zodpovězení každé otázky, pomůže Vám to při řešení. Budete-li mít všechny odpovědi správné, prozradí Vám první písmena, čtená shora dolů, kdo Vás začátkem příštího měsíce navštíví.

..... první prezident Československé republiky

..... veliký stát v Asii

..... český panovník, zvaný též Otec vlasti

..... synonymum (jiný název) pro Maďarsko

..... hlavní město Horních Rakous

..... křestní jméno spisovatele historických románů Jirásků

..... druh opic

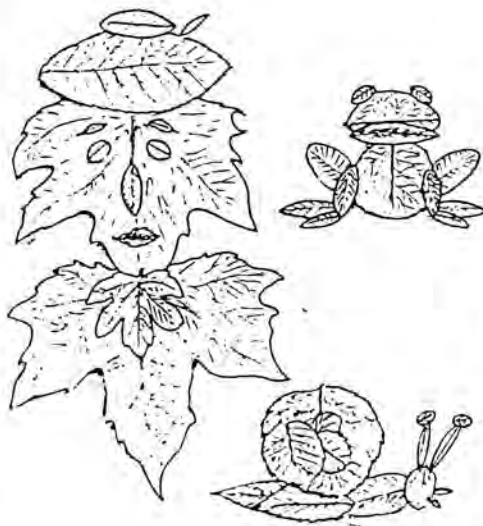
Tajenka:

a - di - e - ry - ka - in - šim - li - lois -
ma - nec - ryk - sa - panz - uh - rel

UCHOVEJTE SI KRÁSU PODZIMU!

Ted' je doba, kdy se v našich končinách stromy zbavují svých listů. Chcete si uchovat krásné barvy podzimu na pozdější dobu? Utrhněte si v parku či na nedělním výletě větvičku se zbarvenými listy, rozklepejte spodní konec a

ponořte do směsi jednoho dílu glycerinu a dvou dílů teplé vody. Když ji po několika hodinách vyjmete, můžete ji uchovat bez vody přes celou zimu. Podmínkou úspěchu je, aby listy nebyly ještě uschlé a aby je dosud nepřešel mráz. Můžete také jednotlivé listy nalepit na arch papíru a vytvořit z nich různé figurky, jak je vidíte na levé polovině naší kresbičky.

KLUBÍČKO PRO VÁS PŘIPRAVILO

PESTRÉ DĚTSKÉ PŘEDVÁ- NOČNÍ ODPOLEDNE.

Četní čeští umělci ve Vídni, herci, zpěváci, hudebníci, přislíbili účast a chystají pro Vás zábavné soutěže a různá vystoupení. Všechno bude uvádět paní Iva Procházková, jejíž knížka byla loni vůbec nejúspěšnější ze všech knížek, které v Německu vyšly. Pomáhat ji bude paní Nika Brettschneiderová, která hraje denně večer pro dospělé a vede divadlo, kde se toto odpoledne pro Vás koná.

Poznamenejte si už dnes datum a místo konání:

sobota 14. prosince 1985 ve 14.30 hodin,

divadlo Brett, Vídeň 6, Münzwardeingasse 2 (postranní ulice Linke Wienzeile).

Přiveďte všechny své česky a slovensky mluvící kamarády a samozřejmě i rodiče.

Vstup je volný!

DĚTSKOU MIKULÁŠSKOU ZÁBAVU

pořádá 1. junácké středisko Vídeň v sobotu 7. prosince od 14 do 18 hodin v budově české školy ve Vídni, Sebastianplatz 3.

Každý účastník ať si přinese masku čerta (vlastnoručně vyrobenou!), aby se mohl zúčastnit soutěže o nejhezčí škrabošku.

Očekává Vás občerstvení, hry, zpěv a soutěže.

KE KONCERTU „BÖHMISCHE WEIHNACHTEN“ V KONCERT-
HAUSU 12.12.

ČESKÉ VÁNOCE A HUDBA

Tradice českých vánočních písní je již více než půl třetího století spjata se specifickým domácím hudebním žánrem *pastorely*, drobné, většinou vokálně-instrumentální chrámové skladby s námětem narození Páně.

Kořeny českých pastorel sahají jak ke světským, tak k duchovním lidovým písním a starým jesličkovým hrám, v nichž obvykle vystupovala řada typických venkovských postav - pastýřů, ponočných, panímám i hospodářů. Jejich obvyklá selská jména - Kuba, Janek, Matěj, Josef, Ondřej, Mikeš - jejich zevnějšek i mluva je přibližovaly prostému posluchači. Skladatelé pastorel, obvykle vesničtí kantorů, pocházeli z lidu a často přejímali jeho melodie do svých skladeb. Činili tak bez velkých stylizací a někdy je prostě jen citovali. Text pastorel býval někdy latinský či latinsko-český, nejčastěji ale pouze český; v posledním případě býval přejat z koled nebo jiných vžitých předloh, někdy také vytvořený samotným skladatelem. Některé pastorelové prvky jsou přejaty i do pastorálních mší. Na rozdíl od pastorel jsou však téměř všechny vánoční mše 18. století latinské. Přesto však čeština do chrámu pronikala, i když zpočátku jen zvolna. Do nejstarší dosud známé českolatinské vánoční mše kantora Jiřího Ignáce Linka (1725 až 1791) z Bakova nad Jizerou je promyšleně vložen český text. K nezkrácenému textu latinskému jsou připojeny kratší pastorely nebo meditativní zpěvy v českém jazyku, většinou obsahově přílehlé k předcházejícím latinským větám.

Čistě české vánoční mše se začaly komponovat až na konci 18. století; jejich označení vlastně neodpovídá obsahu, neboť jejich text nemá s latinským textem mše mnoho společného; tvoří k němu spíše jakousi náladovou paralelu. Dá se říci, že tato díla jsou obdobou jesličkových her, případně že bývají sledem po sobě jdoucích pastorel, doprovázejících mešní obřad a oprázdňujících jej svéráznou lidovou vánoční meditací. JAKUB JAN RYBA je jedním z největ-

ších zjevů mezi českými kantory - skladateli, tvůrci českých vánočních skladeb. Narozen roku 1765 v Přešticích jako syn tamějšího učitele už jako dítě hrál na několik nástrojů a pokoušel se o samostatné kompozice. Po studiích v Praze kantoroval nejprve v Nepomuku, později v Mníšku pod Brdy, nakonec se trvale ujal školy v Rožmitále pod Třemšínem. Tam zůstal až do své smrti roku 1815.

Ryba náležel k nejvdělanějším kantorům své doby - ovládal několik jazyků a zabýval se klasickým antickým básnictvím a filosofií. Své pedagogické poznatky zaznamenával v pozoruhodných denících; učitelství život tak svérázně osobnosti byl ovšem trudný. Měl četné spory nejen s rodiči svých žáků, ale i s církevní a světskou vrchností. Tyto nepříjemnosti měly značný vliv i na to, že svůj život Ryba tak náhle dobrovolně ukončil.

Vánoční mši Hej mistře psal v roce 1796, v době, kdy byly alespoň na čas zažehnány jeho nepříjemnosti s nadřízenými úřady. Školní práce byla pro něj radostnější, také hudebních skladeb

v této době vzniká více. Slavná Česká mše vánoční vyjadřuje jeho tehdejší optimistickou náladu. Její svěží a radostná hudba hovoří tak srozumitelně, jako půvabný český text. Vystupují zde na domácí půdě čeští pastýři Ferda, Janek, Jozka, Tomeš a jiní, mající i svého „mistra“ - dohlázele nad ovčínem. Betlém nám připomíná českou vesnici. Není zde nic obřadného, celá skladba je prostá a libezná. Dá se považovat za jakousi jesličkovou hru, aplikovanou na mešní strukturu.

Tato první česká vánoční mše měla ve své době velký ohlas a její popularita časem stále rostla. Byla mnohokrát opisována a různě upravována, hrála se doslova po celých Čechách. Její citová ryzost a nehledané sepětí s domácí lidovou uměleckou tradicí jí zajistily nesmrtelnost díla vpravdě národního. Již během 19. století se tato skladba stala neodmyslitelnou součástí českých vánočních (její provedení bylo např. beletristicky vyličen v románu J. Š. Baara Paní komisarka i ve známé kronice Aloise Jiráka U nás.

Přihlašuji se za člena Kulturního klubu
Přihlašuji se k pravidelnému odběru bulletinu
Zašlete mi 3 čísla bulletinu na ukázkou zdarma
Mám zájem o zasílání bulletinu, ale zatím nemohu zaplatit předplatné
(nehodící se škrtněte)

Jméno

přesná adresa.....

chcete uvést rok narození
povolání
od kdy jste v Rakousku
jak jste se o Klubu dozvěděl-a?

.....
podpis

Vyplněné zašlete na adresu:
Kulturní klub, 1090 Videň, Lustkandlg. 4 21

PROGRAM

VEČER S GABRIELEM LAUBEM

*aforistou, publicistou, prozaikem
a také předsedou exilového PEN Klubu*

pátek 29. listopadu v 19.30
Dreihackengasse 7, Vídeň 9

buffet Jelinek

DOMÁCÍ INZERCE

VÁNOČNÍ PRODEJ - HEZKÉ DÁRKY

knihkupectví Pastrňák! České a slovenské knihy, i německé, desky, kazety, pohlednice, kalendáře, obrazy najdete za obchodním domem Herzmannský v Lindengasse 5. Po 4 soboty otevřeno do 18 hodin. Telefon 96 37 79.

GRAFICKÉ PRÁCE

všeho druhu, návrhy firemních značek, plakátů, oznámení apod., Z. B., Zinnerg. 27/31, tel. 76 58 164

MALÉ TRANSPORTY

levně a rychle. Tel. 93 79 062.

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Hana Paulová, Vídeň 17, Neuwaldegerstr. 41/21, tel. 46 05 343

ÚŘEDNÍ PŘEKLADATELKA

z češtiny, slovenštiny, maďarštiny, překlady a ověřování osobních dokumentů a obchodních a technických textů; Margarette Fischer, Deublerg. 46/6, Wien 21, tel. 30 68 04.

ČESKÁ GALERIE ATELIER JAN

Jan Brabenec, Spittelbergg. 7 (za Volkstheatrem).

GRAMODESKY, KAZETY

objednávejte: Karel Havelka, tel. 75 14 522 nebo 57 79 213.

UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

150 šil. za osobu a noc: Miloslav Šeda, Westbahnstr. 18, tel. 93 88 112 nebo 64 57 415.

PENSION MILAN ZELL AM SEE

Zelermoosstr. 75. Česká společnost z celého světa; tel. 6542/7113.

DARUJI TELEVIZOR

černobílý 66mm s „ostnormou“, tel. 658845
mezi 18. a 19. hod.

VÁNOCE 85

Která vyrovnaná žena se smyslem pro umění se o vánocích 85 ve Vídni věnuje českému kumštýři z Holandska? Adresa v redakci.

KRAJANSKÁ VESNIČKA

Deni-Mar ve Španělsku, pozemky, byty, domky u moře. Informace: Knihkupectví Pastrňák, 1070 Vídeň, Lindeng. 5, tel. 96 37 79.

HLEDÁTE ČESKY NEBO SLOVENSKY MLUVÍCÍHO LÉKAŘE?

MUDr. Stanislav ŠTĚRBA, univ. doc., odborný lékař pro vnitřní choroby, zejména srdce; Vídeň 11, Simmeringer Hauptstr. 80, tel. 74 12 08.

MUDr. Vladislav LIPTÁK,

odborný lékař pro vnitřní choroby, Vídeň 1, Zelinkag. 12, pondělí - čtvrtek 15.30 - 18 hod., tel. 63 58 34.

MUDr. Břetislav HALPERN,

praktický lékař, Vídeň 10, Malborghg. 31, tel. 62 23 45.

MUDr. Zdenka GABRIEL-WEISS,

odborná ortopedka, též dětská. Všechny něm. pokladny (již vč. Wiener Gebietskrankenkasse), žluté „Krankenscheine“ MA 12. Vídeň 5, Grueng. 9/2, přízemí. Tel. 57 44 60, byt 39 81 01.

ZE SPORTU

JAK VYPADAJÍ LIGOVÉ TABULKY?

V obou ligách došlo v posledním kole, které můžeme z technických důvodů zaznamenat (tedy před týdnem) došlo k porážkám vedoucích mužstev. V hokejové lize to postihlo Košice, které prohrály v Trenčíně 4:3. Také loňský mistr Jihlava prohrál na Kladně a Sparta v Plzni.

Výsledky: Kladno - Jihlava 4:2, Pardubice - Slovan 2:1, Plzeň - Sparta 4:1, Č. Budějovice - Brno 3:1 a Trenčín - Košice 4:3.

Ve fotbalové lize prohrála dosud vedoucí Olomouc také v Košicích, Sparta vysoko vyhrála nad B. Bystricí a Slavia těsně v Ostravě.

Výsledky: Olomouc - Košice 2:3, Ostrava - Slavia 0:1, Č. Budějovice - Inter 3:0, Dunajská Streda - Cheb 1:0, Trnava - Vitkovice 0:0, Žilina - Prešov 3:1.

●●●●●

1. Vítkovice	12	6	5	1	14:9	17
2. Olomouc	12	6	3	3	25:13	15
3. Slavia	12	6	3	3	9:9	15
4. Sparta	12	6	2	4	21:7	14
5. Žilina	12	5	3	4	14:15	13
6. Bohemians	11	4	4	3	21:18	12
7. Košice	12	5	2	5	15:17	12
8. Bystrica	12	4	4	4	15:19	12
9. Dun. Streda	12	5	2	5	11:21	12
10. RH Cheb	12	5	1	6	18:13	11
11. Dukla	11	4	3	4	17:13	11
12. Prešov	12	4	3	5	12:17	11
13. Trnava	12	3	4	5	9:12	10
14. Budějovice	12	4	2	6	13:18	10
15. Ostrava	12	3	2	7	12:13	8
16. Inter	12	2	3	7	8:20	7

●●●●●

1. Košice	17	11	1	5	85:50	23
2. Pardubice	17	10	2	5	76:49	22
3. Jihlava	17	9	3	5	57:38	21
4. Litvínov	17	9	3	5	86:68	21
5. Plzeň	17	9	2	6	67:68	20
6. Sparta	17	8	2	7	55:58	18
7. Č. Budějovice	17	7	2	8	57:64	16
8. Trenčín	17	6	3	8	57:66	15
9. Slovan	17	6	3	8	48:62	15
10. Kladno	17	6	0	11	60:81	12
11. Brno	17	5	1	11	37:63	11
12. Gottwaldov	17	3	4	10	43:61	10

●●●●●

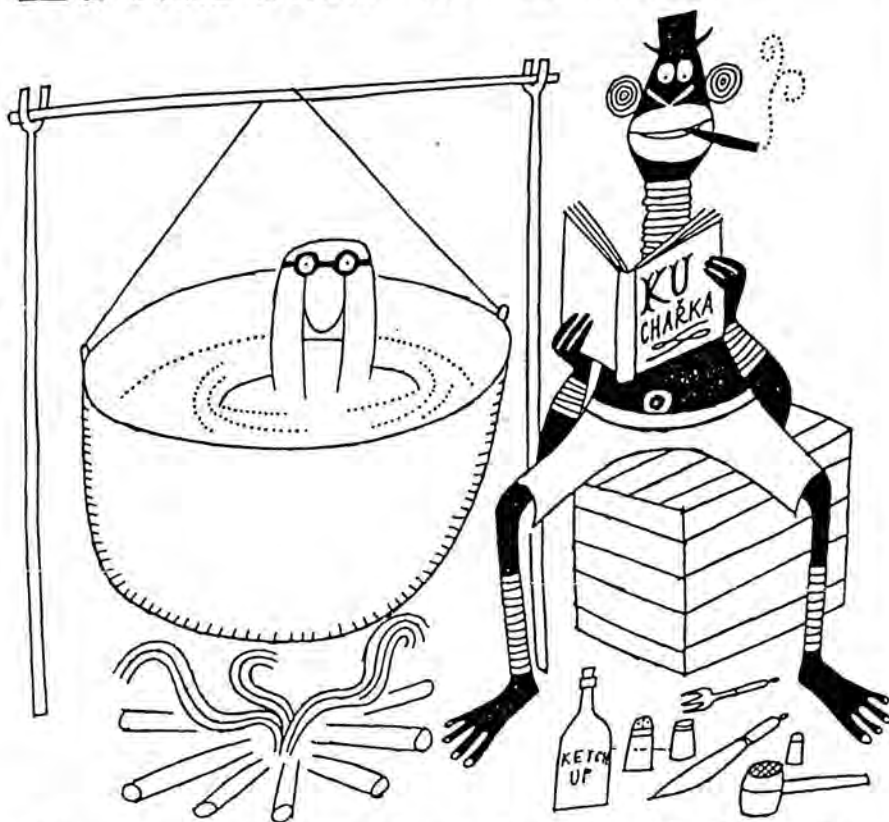
Informační bulletin. Mafitel, nakladatel, vydavatel a tisk: Kulturní klub Cechů a Slováků v Rakousku, Vídeň 9, Eustakandlgasse 4-21. Vychází měsíčně mimo prázdniny. Cena 10 šilinků Roční předplatné 100 šil. včetně poštovného. Pro členy Klubu je předplatné zahrnuto v příspěvcích pro nové příslušníky, studenty, penzisty a pod. v případě potřeby zdárně: Bankovní spojení: Zentralsp. kasse, Konto Nr. 602 378 309.

Informationsbulletin. Medieninhaber (Verleger), Hersteller und Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Oesterreich, Wien 9, Eustakandlgasse 4-21. Erscheint monatlich. Preis: S. 10,- Jahresabonnement: S. 100,-

KULTURNÍ KLUB 9/2

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU 1985

ZVLÁŠTNÍ VYDÁNÍ ★★★★★★★★★★

Kuchaření samo o sobě není věcí ledabylou bez ceny, ono jest umění pro ženy, co budoucí manželky a hospodyně, velmi důležité, neboť učí a dosvědčuje zkušenost každodenní, že špatná kuchyně či pokrmy nedobře upravené a bezchutné podnět zavdati mohou k nespokojenosti a svárům v manželství, které často mívají následky osudné.
(z České kuchařky z r.1890)

U vědomí této moudrosti starých dobrých časů, ale i na některá extrapřání, jakož i v přesvědčení, že v důsledku emancipace mužů se i pro ně poznání tajů této vědy stává potřebou a také poněvadž i vařečka je znakem polldštění opice a součástí lidské kultury,

pořádá Klub předvánoční

VEČER S MILANEM DROBNÝM kuchařem Interhotelu Hilton O VAŘENÍ A STOLOVÁNÍ DOMA A VE SVĚTĚ

v pátek 13. prosince v 19.30
Drelhackengasse 7, Videň 9

buffet Jellnek

KDE CO KDY V PŘEDVÁNOČNÍ DOBĚ

12. prosince:
České vánoce,
koncert, diriguje
A. Kouba, Konzerthaus

13. prosince
O vaření a stolování,
klubový večer

16. prosince
Kytarový večer
manželé Beranovi,
Tunel, Florianigasse

21. prosince
Večer českých vánočních
písní s českým
proslovem, chrám sv.
Salvátora, Wipplinger-
str. 6. Hrají J. Nedu-
ha (kytara), Jan Zmat-
lík (varhany), V. Šnaj-
der, flétna. 17 hod.

21. prosince
Vánoční písně
manželé Beranovi,
Studentenklub, Schot-
tengasse, vstup volný

DĚTSKÉ PŘEDVÁ- NOČNÍ ODPOLEDNE

na němž účinkuje řada českých, ve
Vidni žijících umělců, připravila spí-
sovatelka Iva Procházková, jejíž
knížka pro děti byla loni oceněna v
Německu, a herečka Nika Brett-
schneiderová.

sobota 14. prosince ve 14.30 hod.
Divadlo Brett, Videň 6,
Münzwardeingasse 2
(postranní ulice Linke Wienzeile)
Vstup volný, přived'te všechny
česky a slovensky mluvící děti

tombola,

soutěže a ceny

KULTURNÍ **KLUB 10** prosinec

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU 1985

*všem lidem dobré vůle přejeme hezké vánoční svátky
a jen dobré v novém roce*

Josef Mánes, Narození Páně

Z OBSAHU:

DUBČEK SE PO LETECH OPĚT OZVAL

Nesmyslná obvinění V Bilaka v rozhovoru se Spieglem pokud jde o r.1968 vyprovokovala A. Dubček k dopisu čs. redakcím; ty ho nevěřejnily, ale dopis vyšel na Západě

ŠMEJD ANDERGRAUNDU,
nadepsal filosof Ivan Sviták své poznámky, které vyvolají jistě bouřlivé diskuse

STOP MINISTRA BLECHY
hospodářským uprchlíkům v podání Kurieru a stanovisko, které k tomu Klub v dopise ministru Blechovi zaujal

FEJETON JANA NERUDY,
napsaný právě před 120 lety o aktuálním tématu. o lidských právech

FEJETON VLADIMÍRA VEITA
napsaný dnes a zabývající se dobou před víc než 60 lety

NÁŠ ROZHOVOR
se zpívající (budoucí) lékařkou Anjou Krulišovou

KLUBÍČKO,
naše stránka pro dětské čtenáře vychází v tomto čísle podruhé. Prvním výhercem v jeho soutěži je Filip Zajíček

STÁLÉ RUBRIKY:
KDE KDE KDY CO, Z ČESKÉ VÍDNĚ, SPORT, DOPISY

KDO CO KDY KDE ?

ALOIS ENGLÄDER

byl pozván do Kremlu a jako tajemník sdružení laureátů Nobelových cen se tam její delegaci zúčastnil rozhovoru s Gorbačovem, ke kterému došlo krátce před setkáním v Ženevě. Uved' me jako zajímavost, že Moskevská Pravda o tom referovala na první straně a uveřejnila ze setkání velkou fotografii. Také Rudé právo fotografií přetisklo, ve zprávě převzaté z Pravdy však zcenzurovalo Engländerovo jméno; inu, ne poprvé bylo papežtější než papež, asi mu vadilo, že je vídeňský Čech a ještě k tomu spoluzakladatel Kulturního klubu.

At' už jsou osobní názory na nové vedení v Sovětském svazu jakékoli, jde jistě o mimořádný případ, který byl podnětem k tomu, abychom A. Engländera pozvali na klubovní večer o tomto setkání 10. ledna.

MILAN RÁČEK

je autorem knihy "Die nicht zur Erde wurden", která v tomto měsíci vyšla v nakladatelství Böhlau. Její téma je velmi neobvyklé - kulturní dějiny konzervačních způsobů pohřbívání. Tedy to, co obvykle zužujeme na pojem mumifikování a spojujeme s dobou faraónů ve starém Egyptě. Ve skutečnosti jsou však známy tisíce mumifikovaných lidských těl po celém světě. Ráček ve své knize, která je bohatě ilustrovaná, vysvětluje pozadí tohoto rituálu,

které bylo jiné v Egyptě, jiné a bažinatých oblastech východního Polska nebo v různých indiánských či jiných kulturách. V knize tedy nejde o strašidelnou přehlídku kuriozit, ale o různé pokusy člověka překonat mystérium vlastní smrti.

M. Ráček (roč.1943) pochází ze Zlína, od r.1968 žije v Rakousku a pracuje v přírodovědeckém oddělení dolnorakouského zemského musea. Je autorem řady statí ve vědeckých časopisech a autorem knihy "Biologische Präparation", jejíž 2.vydání vyšlo v r.1979.

Dr. BEDŘICH LEVČÍK a dr. JAN STANKOVSKÝ

se zúčastnili 3. světového vědeckého kongresu o Sovětském svazu a Východní Evropě, pořádaného každých 4-5 let; letos se Kongres konal ve Washingtonu. Sjíždějí se na něm odborníci z celého světa, tedy také z Východu a tematický okruh je velmi široký - od vědeckých oblastí a ekonomie až po literaturu.

Dr. Levčík a dr. Stankovský na letošním kongresu přednesli referát Problémy obchodu východoevropských zemí - mezi tlakem Sovětského svazu a tlakem Západu; v příštím čísle přinese jeho shrnutí.

Dr. J. Stankovský je také spoluautorem knihy Die Beziehungen zwischen Österreich und Ungarn: Sonderfall oder Modell?, která vyšla v univerzitním nakladatelství W. Braumüller ve Vídni. Analyzuje v ní hospodářské vztahy obou zemí.

Vedoucím studijního projektu, jehož výsledkem tato kniha je, byl dr. ZDENĚK MLYNÁŘ, který mimo to v této publikaci analyzuje Rakousko-maďarské vztahy jako zvláštní případ vztahů Západ- Východ.

O TIBOROVI ZLOCHOVI,

"kterého velmi dobře znají jak domorodci, tak misionáři v povodí Amazonky", píše Die Wochenpresse (26. 11.), že "pracuje na splnění svého životního snu: jak se nedávno od něho mohli dozvědět posluchači západoněmecké televize, plánuje vybavení lodi, s kterou by - vyzbrojen získaným kapitánským patentem - dopravoval do zeleňého pekla Amazonky léky." Jak Wochenpresse dále uvádí, pozval Zlochu prezident Kirchschräger k informativnímu rozhovoru a šéf rakouských kasin Leo Walner má být sponzorem akce. Vedle toho ji podporují spisovatelé Peter Turrini a André Heller a sochař Alfred Hrdlička. Před časem Zlo-

cha po návratu z Peru o svých cestách v Klubu, jehož je dávným členem, vyprávěl.

IVANOVI BINAROVÍ

vyšla v mnichovské edici Obrys - poesie mimo domov knížka Rozprava v krabici. Literární čtvrtletník Obrys o ní píše, že je to text pro náročného čtenáře, ve kterém se jako ve filmovém šotu prolíná situace motivované mládeže na Ostravsku v šedesátých letech se zkušenostmi ze života mnohých v pozdější emigraci.

ADAEDA

původně rozhlasová hra (četli jsme ji v Klubu) byla už, jak jsme psali, uvedena jako divadelní hra v Paříži. Nyní ji od 15. listopadu uvádí antverpské divadlo. Na představení se podíleli další vídeňští Češi: Julek Neumann hru režíroval, Ondřej Kohout dělal scénu a návrhy kostýmů.

UMWEG,

rozhlasovou hru Pavla Landovského, vysílal ORF Regional v neděli 15. prosince.

DIE PUPPE,

koláž na lyrické a prozaické texty vídeňské autorky Evelyn Holloway, je novou produkcí Theater Brett. Premiéra je ohlášena na 14. ledna.

DIRIGENT MARTIN TURNOVSKÝ,

jeden ze zakladatelů Klubu a jeho dlouholetý místopředseda, je stále na cestách po světě. V německém tisku se dočítáme o úspěchu, který měl v Kolíně, kde zaskakoval za náhle onemocnělého Christopha Eschenbacha:

"Turnovský vyzdvihl označení 'kapelmajstr' opět na šlechtický podest: jeho gesta jsou krátká, žádné pózy... Byl to zdařilý večer," píše Kölner Stadtanzeiger. A Kölnische Rundschau nadepisuje svoji recenzi: "Náhradník byl štěstím".

Po Novém roce bude Martin Turnovský řídit jako host několik koncertů v USA s Newyorskou filharmonii.

Náš rozhovor

ZPÍVAJÍCÍ MEDIČKA

Když přijela s rodiči a bratrem z rodné Ostravy do Vídně, bylo jí 6 let. První třídy absolvovala v české škole, pak přešla na gymnasium. Dnes se usmívá s plakátů na nárožích. A pod jejím hezkým obličejem jméno - Anja Kruliš.

To Anja proto, že to zní umělečtěji?, zeptali jsme se jí.

Kdepak. Maminka mi říká odjakživa Aňa, začaly mi tak říkat i všechny moje kamarádky a v německé transkripci je to Anja. Docela prozaicky.

Dobře. Ale teď zpátky k samému začátku. Jak jste se dostala k hudbě?

Je to asi prostředím v naší rodině. U nás se vždycky hodně hrálo a zpívalo. Otec hraje na saxofon, klarinet, cello a tahací harmoniku. Jen tak, amatérsky. Máma hezky a ráda zpívá. Bratr hraje na kytaru a bicí a má svůj vlastní band. No a já jsem se učila hrát 12 let na piano, nejdřív v hudební škole a později na konzervatoři. Jako samouk jsem se naučila hrát i na kytaru a vždycky jsem ráda zpívala. Jen pro radost. Hrávala jsem na mládežnických mších v českém kostele na varhany a taky na kytaru. Na Štědrý den jsme doma vždycky společně hráli a zpívali, bylo to moc hezké. Jsme taková muzikantská rodina.

Jinými slovy: co Kruliš, to muzikant. A hudba tedy byla vždycky vaše oblíbená zábava.

Ale ne jediná. Ráda jsem také tančila a sportovala. Už v Ostravě jsem od 4 let baletila a ve Vídni jsem pak přešla na gymnastiku, dosáhla jsem jako dorostenka 5. výkonnostní třídu a startovala, dokud jsme bydleli ve Schwechatu, za vybraný reprezentační tým Dolních Rakous. Vyhrála jsem mistrovství své kategorie i ve Vídni. Jsem také členkou Sokola Videň 3 a cvičila jsem na sokolských vystoupeních. Ale pak jsem se na mistrovství zranila a musela se vzdát závodní dráhy.

Ted' ale zpátky k vážnosti života, k budoucí a jsoucí profesi.

Ta není tak jednoznačná. Chtěla jsem se totiž původně stát lékařkou a začala jsem před 6 lety studovat medicínu a stále ještě studuji. Ten zpěv mě samozřejmě zdržel, ale za 2 roky bych měla promovat a pak budu hotovou lékařkou.

Zpívající doktorkou.

Snad, jestli se mi splní mé životní přání. Ted' ale právě jako hlavní povolání pitvám mrtvolu, i když přitom stále cvičím, zpívám, učím se a vystupuji. Až budu

kultura

NECHTE TO KOŇOVI

JAROMÍR NOHAVICA

Táta byl kulak, máma selka a strejda šéfem ve Zlíně, ségra chtěla být učitelka a ted' má šest stovek hrubýho v kantýně

Ten, kdo má štempl, ten je i v právu, ale písně jsou písně a nástěnky jsou nástěnky.

Řekli mi: seš lempl, nechej to koňovi, má větší hlavu a velká hlava, jak známo, rodí velké myšlenky.

Na fildu bývá velký nával, pět bodů mínus za původ. Dostane se ten, který dává. Ale my, my jsme velmi pyšný rod

Ten, kdo má prachy, ten je i v právu, ale písně jsou písně a nástěnky jsou nástěnky, třeste se strachy, nechte to koňovi, má větší hlavu a velká hlava, jak známo, rodí velké myšlenky

Chleba je dražší nežli pivo a dobrá voda, to je věc, některé stromy rostou křivo, ale všechny skončí jako židle nakonec.

Ten, kdo má židli, ten je i v právu, ale písně jsou písně a nástěnky jsou nástěnky, nezpívej tydlu-pidli, nechej to koňovi, má větší hlavu a velká hlava, jak známo, rodí někdy velké, někdy velké myšlenky.

Jaromír Nohavica je označován za nejpřednějšího reprezentanta folkové vlny v Československu 80. let. Má přes rok zastavenou činnost pro písničku 27. 11. 1983, která je protestem proti rozmístění jaderných raket na území ČSSR.

Text této písničky je přepsán z nahrávky vydavatelství Panton a my ho přebíráme jako ukázkou ze Svědectví č. 76, kde jsou jeho další texty a také obsáhlá studie „Folkové rozjímání“ od „gfm (Brno)“.

STĚ VÝROČÍ NAROZENÍ VÁCLAVA RABASE

V uplynulém měsíci jsme si připomněli stě výročí narození malíře Václava Rabase, rodáka z Krušovic u Rakovníka, který patřil k zakladatelské generaci našeho moderního malířství, jež nastupovalo v letech před první světovou válkou. Byl činný rovněž v oblasti grafiky a příležitostně i plastiky, mistr štětce, ale i básnického slova, jímž vládl s písmáčkou hlubokomyslností. Ve svém díle se obracel k prosté realitě venkovského života, v níž nalézal hlavní inspirační sílu. V posmrtných vzpomínkách a nekrolozích (zemřel 26. října 1954) byla často citována slova Karla Čapka: V Rabasových obrazech promlouvá z barvy a pudy sama duše české krajiny.

THE WILLYS DREAM KIT

(Willyho skřínka snů) se jmenuje román Jana Nováka, který vyšel na podzim letošního roku v USA a setkal se s mimořádným úspěchem.

J. Nováka známe jako autora cyklu povídek *Striptease Chicago* (vyšly v 68 Publishers Toronto), který nám dal humorně - drasticko - naturalistickým způsobem nahlédnout do krajanského života v Chicagu v sedmdesátých letech, kdy do města přišla nová vlna exulantů z Československa. ▶▶▶

hotová s medicínou, budu už také vědět, zda jsem uspěla se zpěvem. A jestli se mi to podaří, tak už bych u zpěvu zůstala.

Jak jste se ale z lékariny dostala k profesionálnímu muzice?

Vedle medicíny jsem 3 roky soukromě studovala u prof. Spitzera tzv. vážnou hudbu. Pak jsem se začala učit u jedné jazzové zpěvačky a vystupovala s amatérskou skupinou konzervatoristů, známou pod jménem Sophistication. No a protože jsem měla úspěch, osamostatnila jsem se, dala se dohromady s klavíristou a začala zpívat v různých tzv. live lokálech, jako je Jazz Gitti, Jonathan Seagull, Roter Engel a jiné.

Nebyl to zpočátku divný pocit, vystupovat před tolika lidmi, kteří jsou navíc ve Vídni zhýčkáni vystoupeními světových jazzových veličin?

Byl. Taky jsem se pokaždé bála, když jsem proti sobě viděla tolik tváří. Zejména nedávno v U 4, kde bylo přes 500 posluchačů. Měla jsem zpívat hodinu, ale úspěch byl takový, že jsem zpívala dvě a půl hodiny! Tak jsem se pomalu své trémy zbavila.

Co a v jakém jazyce vlastně zpíváte?

Z jazzu hlavně Gershwin, pak šansony a také písně z muzikálů. Anglicky, francouzsky, německy a také česky. Řečí mi jdou lehce, byla jsem několikrát v Anglii, ve Vídni jsem navštěvovala kursy Francouzského ústavu, čeština je moje mateřština, no a německy umím ze školy a z běžného života. Skládám si také svou vlastní hudbu k textům, které si sama píšu v angličtině a němčině. Aranžmá mi dělá "můj" klavírista Geri Schuller, který vyhrál nedávno soutěž "Niederösterreichischer JazzWettbewerb".

Co vlastně zpíváte v češtině?

V podstatě to, co zpívá Hana Hegerová. Líbí se mi šansony Edith Piaf, které má Hegerová přeložené do češtiny a tak toho využívám.

Z mé strany nesmí chybět obligátní otázka: co připravujete?

Leccos. Člověk, chce-li dosáhnout úspěchu, musí stále přicházet s něčím novým, jinak v té velké konkurenci neobstojí. Tak jsme připravily s jednou módní návrhářkou jakousi revuální show, sestávající z hudby, zpěvu, módní přehlídky a tance. Založily jsme za tím účelem vlastní skupinu Performance MM (Mode-Musik). První vystoupení bylo 28. listopadu v galerii Ambiente. A mělo to úspěch. Ale nepište o mně moc chvály, vypadalo by to vychloubačně.

Proč, vždyť líčíte skutečnosti. Na závěr: jaký je váš profesionální cíl?

Utvořit vlastní band ve stylu rockjazzu. To je hudba budoucnosti.

A my můžeme než dodat: Zlomte vaz!

lj

FEJETON STÁLE AKTUÁLNÍ

(Jan Neruda před 120ti lety)

(Lidská práva. — Kam to svoboda, kam reformace a kam emancipace přivedly. — Historické drobnosti, nadávky, vousy a nová lávka přes Vltavu.)

△ V Praze, 6. listopadu.

Snad se dnes už mohu přiznat, že jsem měl před měsícem, totiž zrovna 1. října tajnou politickou schůzi s Dantonem, Maratem, Robespierrem a ostatními členy francouzského konventu. Byla zcela v nepřítomnosti předepsaného zeměpanského komisaře, protože jsem schůzi svou ani c. kr. policii neohlásil a tatáž c. kr. policie bez takové ohlášky jakživa na žádnou tajnou schůzi nepříjde. Mám totiž historickou tu slabost, že se velmi často rozpomínám, co se před desíti, sto, dvě stě lety lidstvu v jistý den stalo. Jeli to něco radostného, zůstanu chladným, neboť nenahlížím, proč by lidstvo nemělo být šťastno; jeli to ale něco smutného, dostanu nesmírný vztěk na to hloupé lidstvo, a na večer se mně ptávají bratři v plzeňském, proč prý jsem dnes v tak špatném humoru. Zmíněného 1. října ptali se také — neměl jsem být mrzut! Lidské právo je přede tak staré jak lid sám, mnohem starší než okresní hejtmani a než dynastie hesenská, narodilo se as tenkrát, kdy se první

člověk narodil, před několika milióny lety — a posud ho nemáme, posud ho má jeden víc než druhý, posud pro ně bojujem! A už jsme si ho my lidstvo tisíckrát vybojovali, milionkrát jsme se učili, jak nás o ně okrádají a tisíckrát jsme ho zase pozbyli! Zrovna před osmdesáti lety dekretoval konvent francouzský „lidská práva“ — je to až pohutlivé ve své směšnosti, že člověk si dekretuje být člověkem! — lidstvo bylo přesvědčeno o jaře novém, neuměřitelném, věčném, — tu máš, letos, po 80 letech přinášeji pařížské listy zprávu, že zemřel tam „král hadrniků“ a žebráci pařížští že zvolili si nového krále, že tedy ani žebráci nemají ještě mezi sebou rovnost — sám čert by se neubráníl ďábelskému úsměvu!

A teď prý už zase ve Francii se to lidské právo hýbe, už prý tam zase vylézá slunko svobody na obzor, ale tentokrát prý ne krvavě, nýbrž vyhoupane se hned zcela zlatě do výše jako slunce krajín tropických, a už prý zase francouzský orel shýbá šíj a natahuje křídlo pravé a natahuje křídlo levé a jižjiž vyleti, aby donesl simě „lidského práva“ i mimo Francii — nu zdraví letěli! Také ve Vídni psali tyto dny, že prý světem letí nový, přemocný „völkerahnung“ — nu proč by neletěl, před dvaceti lety letěl také, přišlo ale prvního hujus před těmi dvaceti lety a Windischgrätz dobyl Vídne i s völkerahnungem! Arci že si Windischgrätz zároveň dobyl věčnou směšnost a ovšem že boj za svobodu opakuje se v mezerách do času vždy kratších a konečně že volnost přece svitězi třeba bez boje, ale po čertech dlouho to trvá! Bylo to 5. listopadu před

STOP MINISTRA BLECHY HOPODÁŘSKÝM UPRCHLÍKŮM

Pod tímto titulem píše Kurier (5.12), že „hospodářští uprchlíci to už nebudou mít v Rakousku tak lehké jako dosud: ministr Blecha chce jejich počet rigorózně zastavit, aby 228 mil. šilinků, které jsou ve státním rozpočtu pro r.1986 preliminováno, mohlo být věnováno skutečným politickým uchazečům o asyl.“ Na občany z východních zemí, pokračuje list, kteří se do Rakouska dostanou se zájezdy a zde pak budou chtít požádat o asyl, bude naléháno, aby se vrátili dřív, než se vystaví trestnímu stíhání pro opuštění republiky. Pokud se nepodaří je k tomu přemluvit, bude na ně důrazně naléháno, aby se ucházeli o vystěhování do jiné země. Důležitým opatřením k zastavení přílivu „nekonvenčních uprchlíků“ má být přísnější výklad“ stále ještě „velkoryse uplatňovaných předpisů o politickém statutu.“

Jestliže v r. 1983 bylo z 3.868 žadatelů o asyl 65 % uznáno jako političtí uprchlíci, bylo to v r.1984 ze 7.208 jen 46 % a letos to má být jen 40 %. Potud Kurier.

Růst negativních přístupů k uprchlíkům (a k zahraničním dělníkům) se projevuje ve všech zemích. Ve Švýcarsku si z toho jedno pravicové poli-

tické seskupení vytvořilo dokonce program a v různých volbách získalo značné přírůstky hlasů. Také v NSR se dokonce ve vládnoucích křesťanských stranách objevují tendence udělování asylu omezovat.

Je nepochybné, že to je v přímé souvislosti s hospodářskou situací. V době před 10-15 lety, kdy vyspělé průmyslové země potřebovaly pracovní síly, udělovaly politický asyl téměř automaticky. Je také pravda, že o politický asyl žádají někdy i ti, které k odchodu nevedou politické, ale hospodářské důvody. Ze zkušenosti však víme, že právě ti z důvodů, které jsou nepohoditelné, asyl obvykle dostanou již v prvním řízení.

Vliv hospodářské situace není možné zcela pominout - částka, kterou Rakousko ročně na uprchlíky z vlastních prostředků vynakládá, není jistě zanedbatelná. Řešením však by neměla být restriktivní opatření při udělování asylu, ale opatření, která by urychlila integraci těch uprchlíků, kteří se rozhodli v Rakousku zůstat, aby nebyli odkázáni na pomoc déle, než je nezbytně nutné.

V tom smyslu zaslal Klub ministru vnitřní věci Blechovi dopis.

Román Willyho skřínka snů tvoří vlastně předehru povídek Striptease Chicago. Odehrává se částečně v reálné socialistickém Československu padesátých a šedesátých let a pokračuje líčením osudů těžce rodiny po příchodu do Chicaga.

Deník New York Times věnoval Novákovu románu větší článek, ve kterém kritik oceňuje pro Američany mimořádný aspekt románu: dokonalou znalost prostředí reálného Československa a soudobé Ameriky. Mluví s uznáním o humorné až groteskně laděné konfrontaci obou systémů, viděné očima dospívajícího chlapce. Přirovnává Nováka k Milanu Kunderovi a rozdíl vidí v tom, že Novák přišel do Ameriky jako malý chlapec (dodejme- po krátkém zastavení ve Vídni, kde má ještě přátele) má smysl pro americký, optimisticky groteskní humor, zatímco Kundera se mu jeví jako skeptik.

PETR LOTAR

vydal další knihu vzpomínek, zatím jen německy pod názvem Das Land, das ich dir zeige (Verlag Pendo). Poslední události ve Švýcarsku - nenávisť k cizincům, odmítání asylu a vracení uprchlíků do zemí jejich původu bez ohledu na tragické důsledky - daly knize mimořádnou aktuálnost.

Kniha je pokračováním knihy vzpomínek „...domov můj“ vydal Index Kolín,

čtyřmi stoletími, když začal koncil *konstnický*, bylo to v totéž dátno o nějakou stovku později, když narodil se Hans Sachs, který už z plných prsou pěl o katolické církvi:

Doch ist unser haus gar wohl schwach's:
es senkt sich zum fall, spricht Hans Sachs -

bylo to 7. listopadu už roku 1793, když francouzský konvent dekretoval, že křesťanství ani více není - a my v Čechách jsme nyní s církevní reformací tak daleko, že dnešního dne naše časopisy zuřivě „bojují“ za to, aby směl kaplan chodit do hospody a farář nosit na kabátě dvě řady knoflíků! Ouvej!

Ale ve *všem* to tak jde! Tu máte zas na př. ženskou emancipaci! Zajisté že již naše pramáti Eva - bůh ji dej lehké odpočinutí! - zatápěla stran lidských práv svých dobrému manželův rajským svým jazykem. a na jisto již řecké ženy bojovaly za emancipaci - alespoň se jim Aristofanes dosti proto vysmívá - a dnes? - v Americe říkají už zas rozhodně, že s emancipací přede to nejde, poněvadž na př. co novinářky piší tam dámy věci co nejmoravnější, a nejvyšší, čeho tam dosáhnouti chtěly, že byla strašná lenost a nová móda: chodit na ulici v mužských kalhotách. Povážímeli, že už na divadle vyjímají se kalhotářky velmi příjemně, můžeme být konečně spokojeni, že se ta móda blíží už Evropě - pak budem teprv celý den chodit po Příkopech! - ale pro emancipaci ženské práce je tím pramálo učiněno, a pořád mně ještě zni výrok francouzské

loretty v uších: „Když jsem viděla, že berou všude jen mužské do práce, uzavřela jsem, že vezmu tedy také mužské do práce!“

Možno, že sobě lidstvo vždy tolik troufalo, mnoholi si troufat mohlo, ale - „kdo netroufá si víc, ten není muž“, praví lady Macbeth. Nedejme sobě pokoje a míru, dokud nedojdem volnosti opravdové; copak je do míru jiného, už staří Řekové jej malovali, jak jede na ošklivém brouku ohniválu, pro nějž má český lid jmeno ještě ošklivější. A když nebudem mít už pranic na práci, studujme aspoň tu historii. Věřte mně, je poučná a zábavná a byl jsem tomu tuze rád, čta na př. nyní některé zprávy o našich „nepatrných“ ztrátách v Dalmácii, že jsem opět mohl učinit historickou paralelu a zašeptati si: Je tomu právě dvacet let, co u Bronzellu ztratili jen šimla!

Konečně ta historie předc jen pokračuje! Vojáci smějí nosit vousy a listonoš smí si každou nadávku, kterou mně někdo na německé „correspondenzkartě“ pošle, přečíst dřív než já. Je-li to nadávka velká, *nesmí* mně ji dát - sic platí trest; za to mně ale *musí* dát všechny vídeňské časopisy, byť nám sebe víc nadávali - sic platí zase trest. V Egyptě mají co pokrok kanál a až budou chtít Židé zas do Egypta zpět, budou musit - kanálem, - a my - my máme novou železnou lávku místo starého přivozu. Na místě, kde lávka stojí, skutečně posud „něco“ scházelo k dovršení malebnosti Prahy. Dali tam tedy „něco“ a aby to mělo sloh národní, vzali si za vzor formu jitrnice, natažené pod stropem, aby k ní švábi nemohli.

německy Eine Krähe war mit mir,^o DVA Stuttgart). ..domov můjBylo vzpomínáním na život v Praze, na soužití tří národů, Čechů, Němců a Židů v Praze a v Čechách v době Masarykovy republiky. Nová kniha je pokračováním líčení osudů herce (Lothar byl také herec, nejdříve hrál v německých divadlech, po příchodu Hitlera k moci se vrátil do Prahy, naposledy tam hrál v Komorním divadle), kterému se v r.1939 podařilo uprchnout z okupované Prahy do Švýcarska. Trpké zkušenosti emigranta- žida, tvrdost zákonů, nepochopení úřadů, tupost byrokratů na jedné, ale současně lidskost řadových obřanů v nové zemi se slévají do jednoho proudu. Lothar nežaluje na zem, která mu přes všechna počáteční příkoří poskytla pohostinství. Ukazuje však, jak je nová země uprchlíkovi cizí, chladná a jak je těžké unést úděl emigrace.

PRAXE LÁSKY,

rakouský film režisérky Valie Export, byl v Československu uveden do široké distribuce. Složitě a nepřehledně vyprávěný - dle režisérky kriminální - příběh zaujal výběrovou komisí tematikou boje za mír, proti výrobě zbraní a obchodu se nimi, úlohou Rakouska jako dodavatele zbraní do krizových oblastí. Všude, kde tento film byl zatím uveden, včetně Biennale v Benátkách, beznadějně propadl. Stejný osud ho stihl u diváků v Československu.

MILAN SLÁDEK,

od r. 1968 v Kolíně nad Rýnem působící český mim (psali jsme už o něm a jeho stále scéně Kefka), je autorem obrazové publikace Pantomimentheater. Vyšla v nakladatelství Bund-Verlag (mimořadně - jeho ředitelem je Čech Tomáš Kosta); cena 78 DM.

JIRÍ KOLÁŘ

vystavoval své koláže v Salcburku, jak jsme se dozvěděli z Kuriera, kde o výstavě psal Jan Tabor mj.: „V r. 1914 narozený surrealista Jirí Kolář („narodil jsem se v první světové válce - a děla stále ještě nemlčí, (je asi nejznámějším současným českým umělcem. Jeho jméno je jak v lexikonech světové literatury, tak i výtvarného umění. Je básníkem, který vytváří obrazovou poezii z vytištěného. Demoluje obvyklé a navyklé souvislosti, aby upozornil na nezvyklé dimenze a nové manipulace.

CHLADNÝ RÁJ

Koncem listopadu dokončila autorská dvojice Bernard Šafařík a Jaroslav

ČETLI
JSME
LISTY

V říjnovém (5.) čísle Listů vyšlo obšírlé pojednání Slováka Miroslava Kusého o historickém vývoji vztahu Čechů a Slováků. Je to otázka stále velmi aktuální, obě strany okolo ní často chodí jak pes okolo horké kaše.

SLOVENSKÝ FENOMÉN

Miroslav Kusý

O čo ide v probléme "slovenského fenoménu", ako a prečo tento problém vznikol? Je to problém, ktorý vzniká so vznikom spoločného štátu Čechov a Slovákov. Nie je to teda problém nový a v dejinách sa rôzne formoval, vždy s dôrazom na rôzne aspekty tejto otázky (za 1. republiky, za Mnichova, za SNP, za Novotného, v auguste 1968, teraz). Nejde v ňom o "slovenskú otázku" vôbec, ale o špecifické vymedzenie "slovenského postoje" voči "českému postoju", o charakter "slovenského sebauvedomenia" na rozdiel od "českého sebauvedomenia".

Jeho moderná verzia sa začína formulovať od roku 1968 a vo svojej radikálnej podobe znie: prečo Slováci vtedy "zradili" obrodný proces a "zneužili" ho pre svoje nacionálne ciele, prečo sa slovenská intelektuálna elita ako celok nepridala, prečo sa nepridal slovenský národ ako celok? Prečo slovenská politická reprezentácia (nielen mocenská, ale z veľkej časti aj opozičná) previedla obrodný proces na Slovensku na riešenie národnej otázky, vyčkávala a potom šla s "vit'azmi"? Prečo sa teda Slováci upriamili práve týmto smerom, proti "spoločným záujmom"? Česi sa v dejinách vymedzovali, národne uvedomovali voči Nemcom, podstatou "českej otázky" je problém českonemeckých vzťahov. Vo svojej modernej podobe je to problém vzťahu dvoch rovnocenných kultúr, ktoré sa navzájom ovplyvňovali a prenikali, problém vzťahu dvoch rovnocenných, rovnako vyvinutých národov, z ktorých žiaden nie je z hl'adiska svojej civilizáčnej, kultúrnej a ekonomickej úrovne nejakým spôsobom nadradený druhému.

Slováci sa v dejinách vymedzovali a národne uvedomovali voči Maďarom a voči Čechom. V oboch prípadoch však ide o kvalitatívne iný vzťah než je v českonemeckom vzťahu, v českej otázke.

Slovensko-maďarský vzťah

V tisícročnom súžití Slovákov s Maďarmi ide o mocensko-politickú prevahu Maďarov ako vládnuceho národa. Táto nadvláda však nie je sprevádzaná nejakou "kultúrnou nadradenosťou", nijakou civilizáčne vyššou úrovňou Maďarov.

Slováci sa teda národne vymedzovali a uvedomovali ani nie tak voči, ako skôr proti Maďarom, proti ich mocenskopolitickému útlaku, proti ich panmaďarizačným snahám.

Slovensko-český vzťah

Od svojich počiatkov je to vzťah k vyššej, rozvinutejšej kultúre, v tomto vzťahu sme boli od dôb národného obrodzenia vždy tými "slabšími" partnermi, ktorí viac brali ako dávali.

Oproti jazykovej bariére s Maďarmi tu veľmi výhodne pre nás pôsobí jazyková príbuznosť. Základný rozdiel medzi slovenským a českým národom spočíva teda v tom, že Česi majú značný historický predstih v rozvoji a homogenizácii moderného národného spoločenstva.

So Slovákmi, so slovenským národom je to však v tomto ohľade podstatne iné. Slovenské etnikum prechádza procesom, v ktorom sa pretavuje na moderný európsky národ, v podstate až po 2. svetovej vojne. Industrializácia Slovenska sa zaväzuje až v šesťdesiatych rokoch, národná homogenizácia (v sociologickom zmysle slova), ktorá z nej vyplýva, ešte stále prebieha.

Predpokladom a súčasťou sociálnej homogenizácie je napr. aj jazyková homogenizácia, ktorá u nás tiež ešte stále nie je dokončená: spisovná slovenčina bola síce kodifikovaná už pred skoro 150 rokmi, ale ešte stále nie je strávená celým národom.

Paradoxy a tragické momenty formovania slovenského fenoménu

1848

Obe národné hnutia - maďarské a slovenské - sa tu vyvíjali súčasne a nielen že vedľa seba, ale do značnej miery aj v jednom priestore, bez nejakých striktnějších vymedzených územných hraníc medzi sebou. Od štyridsiatych rokov sa dostávali do vzájomných konfliktov.

Obe hnutia sú výrazne nacionalistické až šovinistické, preto nemôžu nájsť medzi sebou styčné body, o spoločných postupoch ani nehovoriac.

Proti ideológii panmaďarizmu kladú ideológiu panslavizmu, proti politike panmaďarizácie sa zabezpečujú prohabsburskou politikou.

Dnešná história toto krédo obhajuje, napriek logike vývoja a logike faktov.

Navzdory ich idealistickému názoru a presvedčeniu o druhotnosti sociálneho momentu tento sociálny moment zvíťazil: triedne súručenstvo cisárskeho dvora s uhorskou aristokraciou našlo spoločnú reč (bez ohľadu na národnosť), tak ako ju nenašlo (s ohľadom na národnosť) neuskutočnené triedne súručenstvo Štúra a Kossútha. A to je výčitka nielen na adresu L'udovíta Kossútha.

Áno, maďarská revolučná vláda vydáva zatýkače na slovenských predstaviteľov a čelného z nich - Janka Kráľa - aj uväznila. Ale títo predstavitelia sa predsa postavili na stranu kontrarevolučnej Viedne proti maďarskej revolúcii: štúrovské zástavy viali vo všetkých troch vojenských výpravách po boku cisárskych vojsk!

Štúrovské hnutie teda nemalo ešte nijaké širšie a hlbšie zázemie v národe, v ľude. Jeho tragickým momentom je práve skutočnosť, že tie cudzie sily, na ktoré sa spolieha a pomocou ktorých chce presadiť svoje ušľachtilé národné ciele sú nanajvýš neušľachtilé a krajne reakčné.

1918 a prvá republika

Možno povedať, že prvá republika bola pomerne dobre pripravená v Čechách, jej vznik sa aspoň čiastočne anticipoval v českom národnom povedomí. Slovenský národ však vcelku nebol nijako zvlášť pripravovaný pre vstup do republiky, on bol jednoducho do nej pridelený na základe Versailleskej mierovej zmluvy (či "mierového diktátu", ako tvrdia ponektorí). Áno, bola tam sice aj nejaká Pittsburgská dohoda, ale kto o nej doma vedel? To všetko sa pripravovalo v úzkom kruhu zasvätených, v kabinetných diplomatických jednaniach. Masarykovým slovenským partnerom v týchto jednaniach bol sice M. R. Štefánik a urobil tu nepochybne veľa, ale ten nemal ani zďaleka takú autoritu v širšom slovenskom národnom povedomí ako Masaryk v českom: dostalo sa mu jej vlastne až ex post, posmrtno.

Osemnásť rok je pre Slovákov prelomom v tom, že sa oslobodzujú (či skôr: sú oslobodení) od maďarskej hegemonie. Táto hegemonia je však vystriedaná hegemoniou českou, ktorá sice nie je zďaleka taká tvrdá, zlá, špecificky protinárodná ako prvá (Mináčov odsudok 1. republiky ako genocidy Slovákov je pustá demagógia), ale tak či tak vedie k novej kvalite slovensko-českých vzťahov: dostávajú mocenskú základňu a odtiaľ sa teda už aj budú musieť riešiť na tejto úrovni. Tutorské postavenie Čechov ako vládnuceho národa v tomto vzťahu znamená, že naň (z hľadiska Slovákov) prechádza hlavná váha zodpovednosti za riešenie "slovenskej otázky" a že príčiny jej nedostatočného či chybného riešenia sa zo slovenskej strany začínajú hľadať odtiaľ, predovšetkým v Prahe.

1938 a Slovenský štát

Čo z tohto hľadiska "dáva" Slovákom Mnichov?

Jeho dôsledkom je vznik prvého samostatného Slovenského štátu (od Pribinových čias): avšak Slováci ho dostávajú ako dar od najhoršej, najreakčnejšej európskej diktatúry a dostávajú ho na troskách rozbitých ČSR. Jeho otcom nie je teda ani tak Hlinka či Tiso, ako skôr Hitler.

Na rozdiel od horthyovského Maďarska a iných vazalských štátov (Chorvati) tu však boli o niečo slušnejšie pomery. Diktatúra tu nebola ani zďaleka taká tvrdá a politické represálie tu prebiehali v podstate slabšej podobe. Jevstvovalo tu slušné a benevolentné zaobchádzanie s odporcami režimu vo väzeniach (pomery na bratislavskej "Sédriľ", Širokého skupina v Nitre apod.). Napriek vojnovému stavu tu nedošlo k núteným prácam, ani k všeobecnej mobilizácii a slovenské jednotky na východnom fronte majú v podstate len symbolickú povahu (tie dve divízie predstavujú iba časť odvodných ročníkov).

Tieto skutočnosti neuvádzam preto, aby som Slovenský štát prikrášľoval a oživoval naň nostalgické spomienky jeho prívržencov. Mal svoje hlboké podstatné vady, bol od základov poznamenaný vazalstvom k Hitlerovi. A tak nemožno zabúdať ani na hlboké a hanebné príklady v nich: napr. na aplikáciu norimberských zákonov a následné deportácie slovenských židov do nacistických koncentrákov, na poaugustový teror POHG na povstaleckom území apod.

A tak sa stalo, že Slovenský štát v konečnom dôsledku zohral skôr negatívnu úlohu pri formovaní národného povedomia Slovákov.

Z tohto hľadiska je SNP predovšetkým výrazom odmietnutia Slovenského štátu a opätovného prihlásenia sa k východiskovým ideám spoločného štátu Čechov a Slovákov. Na rozdiel od r. 1918 už tu Slováci verejne a spontánne vyjadrujú svoju vôľu a vedome volia ČSR. Teda aj v tomto zmysle je SNP prioritne zamerané proti Slovenskému štátu a iba jeho prostredníctvom aj proti fašistickému Nemecku.

Z vojenského hľadiska bolo povstanie pomerne rýchle zlikvidované (na rozdiel od Juhoslávie), rozprášané a iba čiastočne aj zatlačené do hôr, kde doznievalo už len vo veľmi podradnej úlohe. Svoje proklamované ciele nesplnilo. Zostala iba jeho mravná hodnota, politická hodnota (prihlásenie sa k ČSR) a národná hodnota (zjednotenie v podstate celého národa na spoločnom postojí).

Druhou stránkou tej istej mince je rok 1945, v ktorom je Slovensko - tentoraz ako Slovenský štát - opäť porazenou krajinou: je to teda v krátkom časovom slede už jeho druhá porážka.

Ved' Slovenský štát vyhlásil vojnu všetkým trom spojeneckým mocnostiam a vojnový stav voči nim nikdy nezrušil. Bol teda porazený ako bojujúca krajina - napriek tomu sa však táto krajina dostala medzi víťazné krajiny druhej svetovej vojny a na rozdiel od iných nikdy nezakusila status porazenej krajiny s okupáciou, reparáciami apod. Nebolo to ani tak vlastnou zásluhou, ako skôr vďaka obnoveniu ČSR diplomatickou cestou.

Ako SNP sú teda Slováci porazení Nemcami. Ako Slovenský štát sú porazení Rusmi a práve z oboch týchto negácií vzniká kuriózne "pozitívum" ich vstupu do obnovenej ČSR v radoch víťazných krajín 2. svetovej vojny. Tomu sa hovorí dialektika!

1948

Ak do 1. republiky šli Slováci bez prejavu svojej vôle a pre obnovenú republiku ju pozitívne vyjadrovali v SNP, potom komunistický prevrat 1948 sa na Slovensku odohráva proti ich národnej vôli. Slovensko bolo do tohto prevratu vmanipulované.

Na rozdiel od Čech tu boli komunisti menšinovou stranou a nemali za sebou to silné (mnichovskými a protektorátnymi udalosťami prokomunisticky zradikalizované) zázemie, aké bolo v Čechách.

Komunistický prevrat na Slovensku je teda pre slovenský národ omnoho väčším šokom ako pre Čechov. Jeho väčšina ho priamo považovala za zradu programu spoločného súžitia, za svojvoľné porušenie princípov zväzku Čechov a Slovákov. Keby Slovensko nebolo súčasťou ČSR, nemohlo k nemu v takejto podobe dôjsť.

A tak za tento pofebruárový vývoj republiky takýmto spôsobom Slováci cítia omnoho menší podiel vlastnej zodpovednosti než ho prisudzujú Čechom, českému národu ako celku, lebo ten dal k februáru svoj súhlas. Ak je pre Čechov sklamaním a podvodom až pofebruárový vývoj (pretože nesplnil ich očakávaní, vkladané do februárového prevratu), pre Slovákov to začalo už samotným februárom. ▶▶▶

Vejvoda, režisér a spoluscénarista filmovej satiry z kraja prostredí ve Švýcarsku "Hunderennen" (Honička) natáčeni druhého celovečerného hraného filmu "Das kalte Paradies" (Chladný ráj). Pod tímto titulom uverejnil Jaroslav Vejvoda úvahu o asimilácii, ktorá sa stala titulným príspevkem česko-švýcarského zborníku a vzbudila mimořádnou pozornosť. Tehdy šlo o niektoré myšlienkové proudy v kruhoch exilu a o metaforu. Dnes jde novým uprchlíkum, kterým je běžně odmítáno poskytnutí azylu, o všechno. Autoři nechtějí přispívat do diskuse o procentech zamítnutých azylů, či dokonce deportovaných žadatelů z té či oné světové strany. Jejich záměrem je doložit uměleckým způsobem smutný až tragický dopad úředních rozhodnutí na lidské osudy. Ideový záměr podpořilo město Basilej finančním příspěvkem. Příběh vychází z reality několika konkrétních osudů, stylizovaných do fikтивного osudu mladé dvojice - uprchlíka z blíže nedefinované země východního bloku, a uprchlice - rovněž z neurčené země Jižní Ameriky, která se seznámila v uprchlickém táboře ve Švýcarsku a byla rozdělena násilným policejním zásahem - deportací - navždy.

Složeni natáčecího štábu bylo mezinárodní: režisérem je opět B. Šafařík, který se spisovatelem J. Vejvodou napsal i scénář. V titulních rolích hrají český herec působící v NSR Julius Eszenberger a Mexičanka Noemi Dragone. Kameramanem byl Němec Wedigo von Schützendorf, stříh filmu, na němž se nyní pracuje v Basileji, provádí společně s režisérem Šafaříkem Zuzana Brejchová. Film bude hotov koncem ledna a do švýcarských kin - a autoři doufají, že i do dalších kin v Evropě - přijde na jaře roku 1986.

MILOŠ SVOBODA,

vydavatel v r. 1968 obnovené Národní politiky, zemřel v polovině listopadu v Mnichově. Stoupenec někdejší národnědemokratické strany, vyznavač K. Kramáře; z republiky odešel už před únorem 1948. Spolupracoval s předsedou tzv. Českého národního výboru v Londýně gen. Lvem Prchalou, v padesátých letech usiloval o spolupráci s organizacemi sudetských Němců. Na tuto jeho činnost budou jistě velmi rozdílné názory. Jeho jednoznačná politická orientace nebránila tomu, aby se z Národní politiky stal měsíčník otevřený nejrozumnějším názorům a připouštějící k diskusi i ty, kteří od něho byli politicky velmi vzdáleni. K tomu patří i obsáhlé

pretiskování materiálů Charty 77. Nová redakce chce v této linii pokračovat.

Zejména pro nové emigranty byla cenná Svobodova činnost v rámci České sociální pomoci v NSR.

DUBČEK SE PO LE- TECH OPĚT OZVAL

Nesmyslná obvinění V. Bilaka v jeho rozhovoru se Spieglem, pokud jde o rok 1968, vyprovokovala A. Dubčeka, který je dnes již v penzi, k odpovědi, zaslané některým čs. sdělovacím prostředkům, které rozhovor se Spieglem přetiskly. Čs. tisk Dubčekovu odpověď nepřinesl, ale uveřejnila ji v plném znění italská komunistická Unita a z ní ji pak ve výtazích zaznamenal celý světový tisk.

Dubček je ve své odpovědi velmi věcný:

„Některá tvrzení člena předsednictva a tajemníka ÚV KSČ Vasil Bilaka, zveřejněná v rozhovoru pro západoněmecký časopis Der Spiegel v říjnu 1985, neodpovídají pravdě.

Vasil Bilak mj. prohlásil: „Vzpomínáte si také na konferenci Varšavské smlouvy v Bratislavě v prvních srpnových dnech roku 1968? Nyní vám prozradím něco, co jsem ještě nikomu neřekl ... Šéfové stran a vlád se osobně sešli a zformulovali větu po větě: že ČSSR je ohrožena kontrarevolučním převratem, a že naší společnou povinností je bránit vymoženosti socialismu. Poté se pod tím podepsaly všechny delegace, i všichni českoslovenští delegáti jako Dubček, Smrkovský, Černík, včetně mne.“

Podepsaný dokument však zní: „Podpora, ochrana a upevnění těch vymožeností, které dosáhly národy svým hrdinským úsilím, obětavou prací lidí každé země, jsou společnou internacionální povinností všech socialistických zemí. To je jednotný názor všech účastníků porady ... Účastníci porady vyjádřili pevné odhodlání učinit vše, co na nich závisí, pro prohloubení všestranné spolupráce svých zemí na základě principů rovnoprávnosti, zachovávaní suverenity a národní nezávislosti, územní nedotknutelnosti, bratrské spolupráce a solidarity.“

V textu dokumentu tedy není, že „ČSSR je ohrožena kontrarevolučním převratem“.

1968

Proč nedostatky asymetrického modelu štátoprávneho usporiadania začínajú Slováci tak naliehať pocíti'ovat práve v druhej polovici šesťdesiatych rokov? Teda v období, keď' mocensko-politický útlak novotnovského režimu už nenarastá, ale naopak - zmierňuje sa?

Najdôležitejšiu úlohu v tom zrejme zohráva skutočnosť, že v tomto období sa zavšúje industrializácia Slovenska a na tomto základe dochádza k nástupu urbanizácie krajiny ako celku. Práve toto sú predpoklady pre rozvinutie procesu sociálnej homogenizácie moderného národa: industrializácia vytvára v celej krajine približne rovnaké životné podmienky, umožňuje premenu poľnohospodárstva do podoby modernej mechanizovanej veľ'kovýroby (čo sa u nás dialo aj cestou kolektivizácie), uvoľ'nené pracovné sily sa dostávajú do pohybu a prebieha mohutná migrácia obyvateľ'stva (pohlcovaného novým priemyslom) s následnou urbanizáciou mestského typu, ktorá spätňnou vlnou zasahuje aj celý vidiek: tak sa postupne začína vyrovnávať' spôsob života v meste a na dedine, slovenská dedina sa radikálne "pomeštuje", modernizuje, typické slovenské vidiecke malomesto sa poväčšine stáva priemyselným mestom.

Tak ako na týchto základoch prebieha proces homogenizácie Slovákov do moderného národa, narastá aj ich národné sebauvedomenie: práve v tomto období šesťdesiatych rokov sa Slováci skutočne masovo, v celonárodnom meradle uvedomujú ako moderný národ.

Ďsledkom je teda zvýšená vnímavosť' až precitlivosť' k týmto "národným hodnotám". Hnutie sa orientuje proti mocenskej garnitúre tohto modelu: táto garnitúra však nesedí v Bratislave, ale v Prahe. Všestranné dôsledky vadnej prevádzky tohto modelu už necíti ako stále väčšiu t'archu len politická a manažérska špička národa, ale národ ako celok.

Nacionalisticky ladený prúd takto dostáva celonárodnú podporu: vyhovoval slovenskej politickej reprezentácii (lebo jeho prostredníctvom prenášala zodpovednosť' za chyby a nedostatky režimu na iných a rástla jej šanca na širšie uplatnenie sa v mocenskopolitickej štruktúre), manažérskej sfére v oblasti národného hospodárstva (žiadala väčšie právomoci), kultúrnym predstaviteľ'om (rozvoj národnej kultúry), širokým masám i mládeži (pretože národ sa tu zjednocoval na spoločných cieľ'och, bolo možné a povznášajúce sa pre tieto ciele angažovať', vystupovať' za ne ako celok: od púti na Bradlo až po Allweg, od federácie až po najvyššiu slovenskú reprezentáciu v Prahe, od obrany Matice slovenskej proti Novotnému až po presadzovanie vlastnej slovenskej automobilky).

V republike sa takto stretli a dočasne aj spolupracovali oba prúdy: český demokratizačný a slovenský nacionálny (národoprávny). To bolo možné potiaľ', pokiaľ' mali spoločného protivníka: tým je práve Novotného administratíva. V roku 1968, po páde Novotného, sa však oba tieto prúdy začali diferencovať', pretože ich ciele sa začali rôzniť: prvým šlo prioritne o demokratický socializmus, druhým o federáciu rovnoprávných národov.

České hnutie teda svoj cieľ' nedosiahlo, zatiaľ' čo slovenské zdánlivo áno: federácia bola Slovákom okamžite po auguste potvrdená a urýchlene realizovaná. Federácia môže totiž' jestvovať' a fungovať' aj bez demokratického socializmu, zatiaľ' čo naopak to nebolo možné: národy môžu byť' "zrovnoprávnené" na rôznych úrovniach mocensko-politického útlaku, na rôznych úrovniach pripustených možnosti pre svoju sebarealizáciu.

Paradox a tragický moment augusta 1968 spočíva teda v tom, že federácia je Slovákom privenená na sovietskych tankoch, že im bola "darovaná" na účet demokratického socializmu s ľudskou tvárou. Dejiny sa nám pekne opakujú: ak prvý raz prebehli ako tragédia (roky meruösme), po druhý raz sa dostávajú do polohy tragikomickéj ("samostatný" Slovenský štát) a po tretí raz sú už čistou fraškou.

Vidíme teda, že v šesťdesiatomšom sa začína objavovať' problém šlovenského fenoménu' novej podobe. Preto boli Slováci v roku 1968, a to aj značná časť' ich kultúrnej a politickej reprezentácie, tak fluchliť' ostatným problémom, považovali ich za podradnejšie, za veci, ktoré sa s federalizáciou už nejakým vyšešiaš český akcent na ne ich dráždili, považovali ho za úhybný manévr pred riešením svojho problému.

Zo všetkých uvedených dôvodov nebol ani poaugustový vývoj pre Slovákov takým šokom ako pre Čechov. Samotný august iste áno, pretože ten sa dotýkal aj ich národnej a občianskej hrdosti. Poaugustový vývoj sa však Slovákov ako celku v tomto ohľ'ade až tak veľ'mi nedotýkal, pretože tam šlo o vyrovnanie účtov Sovietov predovšetkým s Prahou. Z tohto hľ'adiska pre nich neznamenal už tak prílišnú zmenu kurzu, im sa už tak veľ'a nebralo. To, čo si stanovili, dosiahli v podobe federácie: čistky boli omnoho miernejšie ako v Čechách, pretože aj angažovanosť' v smere demokratického socializmu bola na Slovensku miernejšia a menej početná; kádrová štruktúra tu vo všetkých sférach zostala v podstate zachovaná, lebo ňou ešte nestačila otriasť' ani samotná Pražská jar; v súvislosti s federáciou sa objavil, navyše, celý rad nových možností pre saturovanie politických a manažérskych aspirácií Slovákov v mocenskej a hospodárskej štruktúre, v národných a federálnych orgánoch (jeden z najvýnosnejších a najžiadanejších dňobov je ňelat v Praze Slovák); na rozdiel od Čiech tu možno dokonca hovoriť' aj o zachovaní jestvujúcej úrovne a istom rozvoji niektorých oblastí národnej kultúry, pretože táto neprešla takým búrlivým kypením ako česká a nebola teda ani tak kádromu zdecimovaná.

Z tohoto hľ'adiska tedy možno povedať, že rozdiel medzi poaugustovým vývojom v Čechách a na Slovensku je v istom zmysle obdobný vývojom v Protektoráte a v Slovenskom štáte.

A z tohto prístupu k poaugustovému vývoju do značnej miery zrejme vyplýva aj postoj Slovákov v českej t.zv. paralelnej kultúre vôbec a k Charte 77 zvlášť'. Chápú to celé predovšetkým ako špeci-ficky české pomery, ktoré nám nie sú vlastné.

Náboženská otázka

Ďležitým spríevodným znakom všetkých uvedených historických a sociálnych momentov formovania šlovenského fenoménu' je nepochybne náboženská otázka. Na rozdiel od Čechov sú Slováci vo svojej podstate ešte stále katolíckym národom. V tomto (snáď' jedinom) ohľ'ade sú Slovákom dokonca bližší Poliaci než Češi (zaujímvave iba je, že tento faktor nikdy nehral nejakú dôležitejšiu úlohu v ich vonkajšej orientácii).

Pri formovaní šlovenského fenoménu'ňžeme vidieť' zhruba tri fázy podielania sa náboženskej otázky na tomto procese:

1. Pred rokom 1948 náboženská otázka síce vstupuje do slovenského fenoménu ako jisté špecifikum, nestáva sa však predmetom sporu a jeho nejakého zvláštného riešenia: národnostný útlak nie je ani za Uhorska, ani za prvej republiky sprevádzaný náboženským útlakom.

2. Po roku 1948 začínajú na Slovensku tvrdé náboženské perzekúcie, akých obdobu v Čechách v takom rozsahu sotva možno nájsť. Sú zamerané predovšetkým proti katolíkom jednak preto, že ich úlohou má byť 'fysporiadať' saš ideológiu a predstaviteľmi Slovenského štátu, čo najviac ho aj touto cestou kompromitovať' v očiach národa. A jednak jednoducho preto, že tu ide o najdôležitejšie ideologické protivníka.

3. Po vzniku federácie nad'alej zostáva práve náboženská otázka: boj totalitného režimu proti náboženstvu sa totiž federáciou nijako neobmedzuje. Naopak, v poslednom období sa nad'alej stupňuje a nadobúda nové formy.

Ak teda boli na Slovensku od samých počiatkov diktatúry proletariátu nejaké objektívne predpoklady pre vznik paralelnej polisy, boli to práve v tejto náboženskej sfére. Takáto tajná Božia obecťu preto aj veľmi čoskoro vznikla a začala suplovať' a dopl'nat' legálnu cirkev všade tam, kde táto nestačila alebo nemohla či nechcela pôsobiť. Vznik federácie na fungovaní tejto tajnej cirkvi nič nezmenil, pretože ani touto skutočnosťou sa nič nezmenilo na samotnom náboženskom útlaku.

Ak je teda v Čechách tajná cirkev iba jednou zo súčastí českej paralelnej kultúry, ktorá má vo svojom celku podstatne širšie (než čisto náboženské) horizonty, na Slovensku táto tvorí nepo-
chybné ešte stále dominantu slovenskej paralelnej kultúry.

To sú faktory, ktoré považujem za rozhodujúce pre vymedzenie súčasnej, aktuálnej podoby slovenského fenoménu? Zároveň sa však domnievam, že prelomové- a v mnohých ohľadoch priamo krízové- obdobie, ktorým dnes prechádzame, výrazne poznačí aj tento fenomén.

1. Vlna zhoršujúcich sa hospodárskych pomerov zasiahla už i Slovensko. Životná úroveň začína stagnovať' až klesať' už i tu a celková ekonomická stagnácia má tu d'ľhodobejšiu perspektívu. Ukazuje sa, že federácia sama o sebe nevyriešila naše základné problémy a aj v jej rámci vznikajú nové, rovnako závažné ako boli predchádzajúce národné (či aj závažnejšie).

2. Vlastný, úzko chápaný národný útlak federáciou síce pre nás skončil, ale federácia- v tej podobe, ako bola za daných nepriaznivých okolností konštituovaná- nevyriešila nič pokiaľ' ide o byrokratickú mašinériu, svojvól'u mocenskej garnitúry, jej privilégia, jej nekompetentnosť' a pod. Naopak, s federáciou sa toto všetko ešte vystupňovalo: práve po jej vzniku enormne vzrástla korupcia, veľ'kopanskosť' mocenskej elity, rozkradačstvo a pod. S federáciou sa však kvalitatívne mení optika národného videnia: čo národ pred tým považoval za špecifické národné útlak, vidi dnes ako mocensko- politický útlak, pretože ten už preň vystupuje vo svojej čistej, nezahalenej podobe.

3. S tým súvisí aj intenzívne narastajúci pocit národa, že jeho národná politická reprezentácia tak v Prahe, ako aj v Bratislave nespĺnila svoje sľuby, zaviedla ho do hospodárskej, ekologickej, morálno- politickej krízy.

Náboženská stránka vystupuje po federalizácii v novej podobe a začína nadobúdať' radikallizujúce sa formy: nie je už podriadená riešeniu národnej otázky, ale vystupuje do popredia ako samostatný problém. Slovenskí veriaci budú aj takto logicky tlačený k tomu, aby od obhajoby svojich náboženských slobôd v rámci riešenia národnej otázky prešli k ich obrane v rámci svojho uplatňovania všeobecnejších občianskych a ľudských práv.

5. Ako vieme s dejín, saturácia špecifických národných požiadaviek vedie postupne k tomu, že národ, ktorý je sprvu intenzívne zahľ'adený do seba, začína prekračovať tento svoj vnútorný horizont, začína stále intenzívnejšie pociť'ovať' aj občianske a ľudské dimenzie svojej národnej existencie.

6. Charakter slovensko- českých vzťahov nadobudol síce s federáciou novú štátoprávnu základňu, avšak fakticky sa naozaj plne zmení až po všestrannom (ekonomickom, sociálnom, kultúrnom) vyrovnaní sa Slovenska českým zemiám, ktorí se v tomto období práve zavŕšuje. Slovensko- český vzťah by mal teda v tomto zmysle prekročiť' svoj úzko nacionálny horizont a dostať' sa na širšiu platformu.

7. Dovŕšujúca sa ekonomická, sociálna, kultúrna a jazyková homogenizácia národa znamená, že sa z neho aj v tomto zmysle stáva rovnocenný a rovnoprávny partner aj všetkým ostatným európskym národom; prestáva tak tripiet' pocitom inferiority aj vči nim. Slovák sa aj svojím povedomím takto stáva viac Evropanom a svetoobčanom, t.j. myslí, koná a žije predovšetkým v tejto druhej, širšej dimenzii.

CHVÁLA PRAHY Z VÍDNĚ: ŠIKANOVÁNÍ BYLO ODSTRANĚNO

Jak píše Die Presse (13.12.) bylo šikanování na rakousko- československé hranici podle slov generálního sekretáře rakouského ministerstva zahraničí Gerharda Hintereggera odstraněno. V prvních měsících příštího roku je ve Vídni očekáván čs. ministr zahraničí Chňoupek a stejně tak má v příštím roce dojít k realizaci československých kulturních dnů v Rakousku, které byly v minulém roce po známém pohraničním incidentu s rakouské strany odvolány. Praha si také přeje návštěvu rakouského spolkového kancléře, Videň se však ještě nerozhodla.

Zlepšily se také hospodářské vztahy. Až na jednu výjimku získalo Rakousko všechny větší zahraniční zakázky. Za pozitivum je možno považovat i skutečnost, že v tomto roce nedošlo k žádným komplikacím na hranicích a že, jak jsme ostatně už uvedli, se zlepšilo odbavování na hranicích.

Listina přání Rakouska tím však není vyčerpána. Jde především o urychlené odbavování vlaků, zjednodušení vizových formalit pro sanitní personál a obchodní cesty s konečným cílem zrušení viz.

V Bratislavě nešlo také o konferenci států Varšavské smlouvy, nýbrž o schůzku představitelů některých komunistických a dělnických stran socialistických zemí; komunistická strana Rumunska se nezúčastnila.

Vasil Bilak dále uvedl: „Víte ostatně, že na počátku srpna 1968 již bylo vše připraveno, aby se zřídily v Československu koncentrační tábory pro odpůrce pravicových sil?“ Nic takového připraveno nebylo, a ze všeho nejméně „pro odpůrce pravicových sil“.

Ota Šik, v r. 1968 místopředseda vlády, o Bilakových tvrzeních píše v curyšské Weltwoche:

„Strach z koncentračních táborů se mohl zrodit jen v hlavách starých funkcionářů, kteří nikdy neměli podporu lidu, kterému se odcizili. Jen oni sami zavedli takové pracovní tábory pro jinak smýšlející, např. v uranových dolech v Jáchymově, a proto si nedovedli zúčtování s politickými odpůrci jinak představit.“

Šik svůj celostránkový článek končí:

„Je víc než smutné, když Bilak ve své ideologické zaslepenosti tvrdí, že žádná skutečně významná osobnost z oblasti vědy, umění, kultury nebo politiky neopustila republiku. Skutečnost usvědčuje Bilaka ze lži. Pozdější generace budou určitě na emigranty hrdé v době, kdy už o Bilakovi ani kohout nezakokrhá.“

LUDVÍK SVOBODA

by se byl 25. 11. dožil 90 let. Tisk v ČSSR při této příležitosti přinesl řadu oslavných článků. Především o době vojenské. Funkci prezidenta zastával „až do svého vážného onemocnění v r. 1975“, píše Rudé právo. Co nedodává je, že přes toto onemocnění Svoboda odmítal vzdát se prezidentsví, takže musel být přijat zvláštní ústavní zákon, který umožnil zvolení Husáka. A samozřejmě že nikde není zmínka o tom, že ze Svobodových pamětí vyšel jen 1. díl a že druhý neprošel cenzurou a skončil ve stoupě, protože v něm Svoboda mj. příliš oddaně psal o Masarykovi a Benešovi. Tento kuriózní případ, kdy vzpomínky úřadujícího prezidenta byly „konfiskovány“, tenkrát ironicky zaznamenal jen zahraniční tisk.

PRVNÍ PRODEJNA DIORA V PRAZE

byla otevřena v listopadu v Pařížské ulici byla 18. 11. Nabízí 150 výrobků, především parfémy a kosmetiku. K prodejné patří též salon krásy.

ČETLI JSME ŠMEJD Z ANDRGRAUNDU

IVAN SVITÁK

Před časem vyvolala velké diskuse ukázka z undergroundové literatury Děti ráje od Jana Pelce, otištěná ve Svědectví. Enfant terrible české ideologické scény filozof Ivan Sviták nyní uveřejnil v Právu lidu své kritické poz-

námky o undergroundu a jeho literatuře, které určitě vyvolají ještě bouřlivější reakce. Přetlakuje z nich ukázky už také proto, že se v nich mluví i o Vidni!

Ačkoli se v posledních čtyřech tisíciletích generační problém moc nezměnil, přece se mi zdá, že nejpřesvědčivější svědectví o bankrotu literatury a úspěchu sovětizace v ČSSR přichází z andrgraundu. Reálná, nikoli vymyšlená tragédie a hrůzný úpadek všeho, čeho se sněť nejnovějšího proudu dotkne, se projevuje lavinou sprostoty a špíny. Pozoruhodné je právě to, že autoři těchto vulgárností jsou nejen hrdí na svou vlastní stupiditu a jsou pyšní na absenci kultury, ale že povyšují svůj plevel na kulturní hodnotu.

Četba autorů andrgraundu, těchto dětí ráje, nás nenechává na pochybách, že sama prestiž vzdělaného člověka zmizela, že vědění samo jim nestojí ani za kroužkovanou dvanáctku, že v Československu vzala snad každá duchovní elita za své a ztratila své prerogativy před stupiditou konzumu, zboží a orgasmů. Ve všech společnostech na světě zatím existoval lumpenproletariát a parazitismus této vrstvy byl vždy margiální paralelou k vykořisťovatelské povaze parazitních elit, ale teprve před dvaceti lety, v nové levici, nikoli v marxismu, dospěli ti nejtrapnější liberálové, totiž ti američtí, k tomu, aby tyto postoje integrovali v to, čemu se říká counterculture.

Sledoval jsem tento vývoj s neskrývaným odporem skoro dvě desetiletí v centru kontrakultury, v Kalifornii, a jsem tedy překvapen, že tentýž zapšklý produkt je nám teď nabízen v exilovém tisku jako pokrok staré vlasti.

K další úvaze musím předeslat, že mi nejde o literaturu, že mě nešokuje vulgární slovník či sexuální scény, a že nevolám na děti ráje cenzuru, abych jim škazil radost z pornografie, kterou zkolní mládež vždy s radostí čte pod lavicí. Jde mi o skutečnost samu, ne o její obraz v písemnictví, jde mi o hrůzu úspěšné sovětizace, jež vane z tohoto šmejdu. Nemohu tedy přijmout argument, že tato literatura jen popisuje skutečnost a že je tedy „přirozená“.

Možná, že Jan Pelc je největší autor století, ale když dostanu veršovanou

výhrůžku, že mi někdo zlomí vaz, pak nebudu zkoumat metrum a styl, ale obsah sdělení. Jen literární kritik bude zaujat formou, skladbou a originalitou, s níž produkty pro kanalizaci jsou nabízeny na talíři jako duchovní krmě, s odůvodněním, že tento proud vulgárnosti je pravdivý.

Ano, je, je stejně skutečný a pravdivý jako střešní plyny, ale co z toho plyne? Kdyby nadýmání autorů andrgraundu Paternosteru bylo omezeno na pět set neprodejných výtisků, jež velkoryse podporuje Nadace Charty 77 a na Setkání s Charliem, na němž už nechyběli redaktoři Svědectví a hlasatelé Svobodné Evropy, pak bychom mohli ignorovat kanalizační závalu v české emigraci stejně jako nedbáme o pornošopy. Intenzita zápachu se mi zdá však nyní být tak silná, že stojí zato říci něco o komponentách vědomí, jež kontrakultura zplodila dávno předtím, nežli její bizarní plody dorazily oklikou přes Prahu na stránky emigračního tisku.

Pojmu andrgraundu se dnes používá většinou stejně jako pojmu „druhá kultura“, což však velmi máte kohokoli, kdo si neuvědomí, že ve společnosti Václava Havla a Ludvíka Vaculíka, vedle chartistů, dřívějších reformistů a věřících křesťanů se ztratí pár narkomanů a jejich marginální existence, ačkoli jsou to právě oni, kdo vystupují jako představitelé české kontrakultury. V Praze? Ne, ve Vidni.

Když se v Kalifornii na rokovém koncertě servou hipířové s policajty, je to bezvýznamná událost. Když se však stane totéž v Budějovicích, je z toho mezník v dějinách druhé kultury, dokumentovaný tak svědomitě přímými svědky, že neopomenou říci, kdy se tyto osvětoví pracovníci ožrali a jak ve svatém inspiračním nadšení čurají do sklenic od piva.

Kalifornská counterculture vznikla v šedesátých letech jako neoficiální, vzdorná, v Praze by se dnes řeklo „druhá“ kultura, když vietnamská válka nezproblematizovala jen ame-

rickou zahraniční politiku, ale skoro všechno ostatní, zatímco na povrchu šlo jakoby jen o politický protest nové levice. V podstatě šlo o strukturální proměny životního stylu celé generace, jež se však na rozdíl od Evropy neprojevily nějakou novou ideologií sjednocující rozmanité aspekty různých hnutí. Společným jmenovatelem nebyly myšlenky, ale životní styl, jehož dvojem byli hipířové, ne myslitelé, nové aspekty jejich existování, nikoli jednotná ideologie či program.

Je tedy nezbytné chápat, že životní styl hipířů předchází ony myšlenky, jimiž se pak ospravedlňovala kontrakultura. Konec vietnamské války znamenal konec glorioly, kterou dobrodružství v džungli poskytovalo protestům a vzduchu vůči kultuře establishmentu. Životní styl hipířů měl aspoň tři základní rysy, jež by se daly myšlenkově spojit pojmem individualistického hedonismu, kdyby tyto pojmy samy nebyly příliš neobratné k vystižení toho, oč před dvaceti lety americké mládeži vsutku šlo. Prvním, snad určujícím rysem hipířské scény byly drogy, ospravedlňované experimentováním s vlastním vědomím a „právem“ na volbu vlastního způsobu intoxikace oproti alkoholu, a pak politizované jako podoba protestu, ačkoli vždycky šlo a jde jen o narkomani, jež se chce učinit přijatelnou. Druhým aspektem byla „sexuální revoluce“, což byl v Americe nový, liberálně permissivní postoj, umožněný rozšířením antikoncepčních prostředků a v extréměch vyústující v sexuální komuny, jež se rozpadaly stejně rychle jako vznikaly. Třetí rys, jež snad americké latentní kalvinisty dráždil nejvíce, byl otevřený parazitismus a zamítání hodnot práce, rodiny a autority, kolem nichž se vyvíjela nejen americká, ale každá společnost po staletí. Dnes po tom všem nikdo ani nezvedchne, drogy jsou jen drogy, sexuální komuny jsou semeníštěm nemoci a společnost má na vůli se odvíjet, což parazité považují vždy za nehoráznou krivdu na svých „lidských právech“, atd.

Mutatis mutandis, do očí bije obdobnost podmínek, za nichž vznikla v Praze po sovětské okupaci druhá kultura a proč pak degenerovala v emigrační kontrakulturu a v pařeníště andrgraundu. Na rozdíl od kalifornské „counterculture“ dneška, aura politického protestu stále ještě máte české sympatizanty, pokud drogy, promiskuita a parazitismus nejsou prohlédnuty jako to, co jsou, ale jsou předsta-

vovány jako štítů politického protestu. Falešné vědomí andrgraundu neprohlédl ani tak bystrý pozorovatel všeho českého, hezkého i nehezkého, jako Pavel Tigrid. To překvapí, ale viděl jsem nad stupiditami kontrakultury žasnout tolik svých inteligentních liberálních kolegů na kampusech, že i to mi připadá známé. Pokud nebude přetnuta pupec šňůra andrgraundu s kritikou byrokratické diktatury - konec vietnamského dobrodružství byl takovým přelomem v Americe - pak bude stále pózovat falešné vědomí andrgraundu jako náhrada účinného odporu a znemožňovat, abychom viděli narkomany, parazity a cyniky jako to, co opravdu jsou.

Kdybychom chtěli vydestilovat z andrgraundu nějakou ideologii, pak jejími složkami by byl bezmezný egoismus, jehož ohniskem je das lumpige individuum, extrémní hedonismus, jenž sotva pozvedne zrak nad střed těla a senzitivitu zaživacího traktu, přihlouplý destruktivní anarchismus, jenž v politice vždycky musí zkrachovat, koketerie s mystikou a okultismem, s nimiž se každý pívni mormon nadřadí vzdělanému člověku a konečně bezprogramový antikomunismus, tak stupidní, že v něm musím vidět rodné dvojče anti-amerikanismu, jenž býval zlatým hřebem nové levice.

Trapné není, že v současné izolaci jsou představitelé pražské kultury ochotni převzít obnošené a dvacet let staré myšlenkové šatstvo od strýčka Sama. Trapná je teprve skutečnost, že se jim exilové časopisy stydí říci pravdu o nich samých a že váhají prohlásit šmejď za šmejď. S příslovečnou krátkozrakostí, zaměňující vždy senzaci za událost, jsou liberálové ochotni vidět v naprosto negativních jevech ryzí sovětizace jakousi naději pro národ ve slepé uličce, do níž byl jimi národ zaveden před desetiletími, s toutéž vadnou optikou, s níž dnešní liberál sází na českého panku.

Jen bezpáteřný, to jest liberální vrtičvost v nich může vidět budoucnost a naději národa. Ač mi není dvacet, chce se mi z nich zvracet.

Jakou radu bych dal dnešním dvaceti-letým lidem žijícím v Československu? Aby žádným rádcům nevěřili, ale láká mě říci: Neemigrujte. Pochybnost se mění v jistotu, jde-li o obdivovatele andrgraundu. Zůstaňte doma, to je to nejhorší, co můžete Husákovi provést! (kráceno)

Z ČESKÉ VÍDNĚ

HŘEBÍČEK NA HLAVIČKU NEBO PADLÍ NA HLAVU?

Pod titulkem Hřebíček na hlavičku otiskují Vídeňské svobodné listy článek J. Staňka z Holandska, který zas cituje jakéhosi M. Zeleného z Londýnských listů.

Citát: "Charta 77 si nemůže ke svému dobru připsat ani jediný konkrétní výsledek. Za celých 8 let měla Charta jen asi 1200 signatářů, je to prostě spolek 1200 lidí (z 15 milionů - J.S.), kteří svými podpisy prohlásili svou věčnou víru v možnost přežití socialismu a vedoucí úlohy strany, tj. té "s lidskou tváří". Účelem Charty není opozice, ale dohlížení na dodržování zákonů této země. Charta 77 se nikdy netajila svou podporou socialistického a společenského zřízení v ČSSR. Takový postoj předpokládá, že "systém" sám je ve jádru dobrý a správný. I dnes jsou mezi signatáři Charty bývalí komunisté. Charta 77 se nikdy nesnažila zjistit, jaká jsou skutečná společensko-politická přání většiny národa. Signatáři také veřejně prohlásili, že jsou zodpovědní pouze sobě a nikomu jinému: jakákoli skupina signatářů, která proklamuje zodpovědnost pouze sobě, ztrácí morální právo dožadovat se pochopení

a podpory od jiných skupin, obzvláště zahraničních, naivních a méně zkušených."

Co si o obou myslet? VSL ovšem článek neuveřejňuje v rubrice humoru, nýbrž s vážnou tváří. Jejich je také horní titulek. Náš ten druhý.

PODIVNÉ DELEGACE VE ŠKOLE

Jako obvykle uspořádalo české knihkupectví P. Pastrňáka před vánocemi v české škole koncem listopadu prodejní výstavu knih. Je jistě zvláštní "shodou okolností", že "v den otevření výstavy", jak píše Krajanské noviny, "mohl školní inspektor O. Blažek uvítat delegaci Čs. ústavu zahraničního ... a delegaci Matice slovenské s jejím předsedou spisovatelem Vl. Mináčem ... Hosty doprovázel velvyslanec tajemník Šimerka. Otevření byla přítomna ředitelka školy E. Wazková. Po uvítání si vzácní hosté prohlédli výstavu a s úsměvem potom sledovali příchod žactva naší školy, které se těšilo nejen z přerušovaného vyučování, ale i z vystavených knih."

Kde to vlastně jsme? Co mají jakési "delegace" z ČSSR co dělat v české škole? Jak by asi reagovali v Praze, kdyby po tamních školách chodily úředně nepozvané a neohlášené delegace z Rakouska?

Respektujeme existenci Sdružení; jeho dobré styky s Prahou jsou jeho věci. Respektujeme O. Blažka jako předsedu školského spolku Komenský, který je provozovatelem školy. Ale to neznamená, že si do školy může bez souhlasu příslušných rakouských institucí zvat své hosty z ČSSR. Toho by si

▶▶▶

ZA VŠE, CO JE VE MNĚ DOBRÉ, VĚCÍM JIM.

měla být zejména po incidentu s (opivněným) českým ministrem školství před časem vědoma také ředitelka školy.

Zatím jsme nezaregistrovali, že by na takoveto podivné návštěvy Menšínová rada, Sokol či kdokoli jiný reagoval. Souhlasí s nimi snad?

KLUBIČKO KLUBU

vychází v dnešním čísle podruhé. Zavedli jsme ho na návrh některých rodičů, protože se stává, že děti nerady čtou delší české texty. Otiskujeme proto hlavně krátké texty a hádanky, vyžadující trochu přemýšlení, ale i znalostí. Abychom děti podnítili, budeme uveřejňovat jména správných luštitelů a vylosujeme z nich vždy výherce. Je však třeba, aby rodiče děti na tuto stránku upozornili, pomohli jim při řešení a podnítili tak jejich zájem o mateřštinu. Vyluštění hádanek pošlete na adresu **KLUBIČKO**, Lustkandlg.4/21,1090 Wien.

BOOGIE, BLUES, JAZZ A ČESKÉ PÍSENIČKY

hrají J. Neduha a J. Zmatlík v klubu Tunnel (Florianigasse 47, Vídeň 7) 6. ledna ve 20 hod.

ŠIBŘINKY V NÁRODNÍCH KROJÍCH

pořádá Sokol XII a XV v sobotu 11.

ledna v Kongresshausu (Margareten-gürtel, Vídeň 5), začátek ve 20.30 hod.

CELOMENŠINOVÝ REPRESEN- TAČNÍ PLES

pořádá Menšínová rada 1. února v Kursalonu Hübner, zahájení v 21 hod.

DĚTSKÝ MAŠKARNÍ PLES

sekoná 12. ledna od 15 hod. v prostorách školy, Sebastianplatz 3. Bohatý buffet, tombola pro děti, setkání absolventů českých vídeňských škol. Přiveďte sebou rodiče a známé.

HUDEBNÍ ODPOLEDNE

pořádá škola 26. ledna ve školním sále. Výtěžek akce případně Rodičovskému sdružení.

RODIČOVSKÁ RADA

přeje všem hezké prožití vánočních svátků a všechno nejlepší, zdraví, štěstí a dobrou pohodu do nového roku a krajanským spolkům mnoho úspěchů v jejich práci.

OMLOUVÁME SE

těm, kterým jsme v minulém čísle poslali složenku, ačkoli mají předplatné zaplacené

DOPISY

Vážená redakce, dostal se mi do rukou Váš článek z posledního čísla, zabývající se situací v penzionech. Sám jsem poznal několik těchto zařízení v NÖ. V celém Ramsau bylo vždy možno z jednodenního zlepšení stravy očekávat příchod kontroly. Občas byly vysílány i deputace do Traiskirchenu, aby vylíčily situaci v tom či onom zařízení. Vracely se s ujištěním, že bude zjednána náprava, ba někdy i dokonce, že dotyčný majitel nebude dostávat více emigranty. Samozřejmě že dostával. Mnohem lepší situace byla a je blíže Traiskirchenu, Badenu a Mödlingu. Tato místa jsou asi více pod kontrolou. To je tedy pohled z jedné strany. Nutno však podotknout, že i mnoho nově přichozích se nechová tak, jak by měli vzhledem k tomu, co vše je jim poskytováno. Jsou to často přestupky, které se musí řešit na místních četnických stanicích. Jak tuto situaci řešit? Loni váš Klub vydal velice poučnou příručku pro nově přichozí emigranty v Rakousku. Nebylo by možné vydat obdobnou příručku, která by obsahovala všechna práva a nároky emigrantů, žijících v gastrofech, jako například objasnit, jak je to

VLADIMÍR VEIT

JAKÝ BYL, aneb:

BYL CÍSAŘ PÁN OPRAVDU VŮL

Co žiji ve Vídni, jezdím shodou okolností skoro každý den kolem letního sídla bývalého mocnáře, jehož podobiznu, od much podělanou, odložil hostinský Pali-vec kamsi a dopustiv se tím prakticky »pěkně velezrády«, vyfasoval, tuším, deset let, díky Brettschneidrově bdělosti.

To je notoricky známé, díky světoznámé švejkovské epopeji, vykreslené Haškem, a když se tak nad touto epizodou z knihy usmívám, kráčeje a nebo jeda kolem schoenbrunnského zámku, a vzpomenu si, doufám, že se mi na tváři usadí úsměv, takový ten klidný, snad trochu podobný těm starším, klidnějším časům, ve kterých Anton Špelec-ostrostřelec prohlásuje, že »Císař pán je vůl!«, a my se nad tím v Čechách všichni radujeme, protože máme takový smysl pro humor.

Soudruzi mistodržící se tímto monarchou skoro nezabývají, což já přičítám odrovnávajícímu vlivu Haška a Antona Špelce. Nakonec mnohem zlotřilejší a pitomější než senilní monarcha je pro ně tatiček Masaryk, pod jehož hrůzovládou - jak je známo - páchali lidé z hladu sebevraždy, zatímco pod komunistickými demokraty kráčíme všichni došyta najedeni

vstříc ještě a ještě blahobytnějším zitřkům. Já ale, odpadlík, kráčím zatím tím schoenbrunnským parkem, obíraje se c. a k. dobou a, jak už jsem psal,; lehký na tváři smích.

Leccos jsem se tu ve Vídni o císaři pánu dověděl a vůl mě v souvislosti s monarchou přestal napadat poprvé, když jsem se dověděl, že hrob staročkého mocnáře ve vídeňském kapucinském kostele je zavalený a stále znovu zavalovaný čerstvými květy. Proč tam ty kytky Rakušané a i jiné národnosti bývalé monarchie kladou? Kdybych já například mu přinesl kytku, tak bych mu ji tam dal hlavně proto, že za života tohoto panovníka se v celé jeho říši soudilo, zdá se, podle historických pramenů, spravedlivě, což je meta rozhodně nedosažená u většiny současných státních útvarů, co jich dnes je na zeměkouli. A taky za to bych mu tam tu kytku dal, že tento císař pán měl jednou týdne čas na to, aby přijal ke slyšení třeba i toho posledního krejčíka z Haliče a nebo dlaždiče z Prahy, naslouchal jejich stížnostem, které pak, pokud mohl, na místě řešil. Navíc dostal dotyčný poddaný od císaře peníze na zpáteční cestu domů.

Ne, moji milí čtenáři, nejsem starý senilní dědeček, vzpomínající s nostalgií na časy, kdy buřt s houskou stál padesátník nebo korunu. Bylo mi zrovna třicet osm

let, ale zaráží mne, že jsem nemohl odejít do světa na zkušenu, jako to bylo možné a normální za monarchie, ale musel jsem hned do emigrace, jak to ani jinak není možné pod vědeckými socialisty. Zaráží mě při vzpomínce na starého mocnáře, že jsme kdysi pod ním měli to, o čem se dneska doma jenom sní, - a sice cestovní pasy a zastání u soudu před vrchností.

Povím vám jednu příhodu, která sice není jako ze Švejka, ale přesto má neměnné co do činění s tou podivnou dobou. Jména zúčastněných neuvádím, ale přijedete-li do Vídne, můžete si je přečíst při prohlídce zámku Schoenbrunn. Je to ve vystavovaných dokumentech a - mimochodem - vyžádejte si k tomu i průvodce, který mluví česky, protože takový tam taky je.

Tak tedy: Žil, byl, za císaře pána jeden lesník v jižních Čechách a ten skutečně prohlásil o Jeho Veličenstvu, že je to vůl. A protože víme, že Brettschneiderům se v našem národě vždy dařilo, i císař pán se to dověděl a milého lesníka si pozval na státní útraty k sobě do Vídne.

Protokol potom uvádí vše, co takové listiny obvykle obsahují: Místo, čas, svědky, přítomně a nakonec i rozsudek samotného uraženého majestátu, který zní: »Když neřekl nic horšího, je mu odpuštěno.« A podpis: Franz Josef.

s praním osobního prádla, přidělem mléka (není to legrace, být v gasthofu s dětmi a dostávat ho pouze 2x týdně k snídani). Kdyby existovala a obsahovala všechna práva, ale také i povinnosti osoby, pobývající v gasthofu, lidé by si více řešili své problémy sami. Pracovníci Traiskirchenu by byli ušetřeni mnoha starostí. Rozhodně by to také zlepšilo duševní rovnováhu uprchlíků.

Odpověď redakce: Informace pro uprchlíky jsme vydali sami poté, co jsme děle než rok usilovali vydat ji ve spolupráci s ministerstvem vnitra. Ukázalo se zcela nekooperativní. Vydání příručky, o níž píšete, je o to komplikovanější, že tuto spolupráci nezbytně předpokládá. Budeme se však snažit tyto otázky na příslušných místech vyjasnit.

V č. 6 jste otiskli dopis Menšinové radě, Sokolu a ještě nějakým organizacím staré menšiny s nabídkou vzájemné spolupráce. Proč jste neověřejnili také jejich odpověď?

K. Hromádka, Vídeň

Odpověď (naše): Dosud jsme od nich žádnou nedostali.

V pořádku jsem obdržel Bulletin č. 5, za který Vám moc děkuji. Celý jeho obsah je pro mne velmi zajímavý a mám k Vám prosbu o zaslání dalších čísel (i stará čísla jsou pro mne velmi cenná).

Děkuji, přeji Vám hodně úspěchů ve Vaší práci a co nejsrdečněji Vás zdravím.

V. S.

Nad 1
Praha

O POMOCI UPRCHLÍKUM

(p. Vaškovič píše v úvodu svého dopisu, že se obrátil na Klub dopisem s tím, že potřebuje zařízení do bytu, ale nakonec byl nucen se spokojit s tím, co jiní Rakušané běžně vyhazují, takže „každý kus nábytku je sice iný a iným způsobem poškozený, ale pre začiatok to stačí“).

„Ked' som rozprával o týchto skúsenostiach s niektorými slovenskými starousedlíkmi tu vo Viedni, tak mi povedali, aby som nečakal od nikoho z vedenia pre utečencov žiadnu pomoc. Ako dôvod udali to, že som Slováč a preto nemám nárok na žiadnu pod-

poru pre utečencov, lebo takmer všetky vyššie miesta vo výbore pre utečencov sú obsadené Čechmi, a tí sú strašne zaujatí proti Slovákom a pri každej príležitosti proti Slovákom štvú. Na podopretie svojho tvrdenia mi ukázali niektoré štvavé články z Vášho časopisu Klub, napr. článok pána Josefa Vozába z Klubu 4/85, kde boli uverejnené jeho štvavé a nacionalistické výroky. Proste úmyselné demagogické a skreslené názory sledujúce jediný cieľ - rozduchavanie národnostnej nenávisťi nacionalistického typu a zamedzenie a zastavenie akejkoľvek podpory, alebo pomoci väčšine Slovákov tu v Rakúsku.

Našťastie prežil som v ČSSR tvrdú životnú školu včítane 40 mesačného väzenia a preto na takýto článok, aký napísal pán Josef Vozáb, pozerám skôr s polutovaním, ako s rozhorčením.

Je to až do detailu premyslená taktika, ako úmyselne oslabiť a rozbiť jednotu Čechov a Slovákov tu, v zahraničí, aby títo pre vnútorné rozpory nemohli vytvoriť žiadnu silnejšiu opozíciu proti politike, ktorá sa dnes v ČSSR vedie. Na takúto prácu sú špeciálne cvičení ľudia a vysielaní do tých krajín, kde je potrebné prevádzkať rozkoly a nedopustiť za žiadnych okolností vytvorenie nejakej jednoty, ktorá by mohla hocikakým spôsobom ovplyvniť politiku tej-ktorej krajiny.

Bolo by potrebné, vážená redakcia, abyste si uvedomili, že na každé vydanie Vášho bulletinu, ale aj iných emigrantských novín, nečakajú ani s tak veľkým napätím emigranti, ako oficiálne štátne orgány v ČSSR. A takýto článok, ako bol článok pána Vozába, určite privítali s nadšením.

Pevne verím tomu, že príde doba, že aj svedomie pána Vozába bude obviňovať jeho samého za jeho nacionalistické útoky proti Slovákom, ktorými zbytočne ubližoval a sťažoval i tak dost ťažkú situáciu slovenských emigrantov, žijúcich tu v Rakúsku.“

Ze čtyřstránkového dopisu přetiskujeme alespoň to, co je třeba vysvětlit. Především: neexistuje žádné „vedení pro utečence“, jak se p. Vaškovič domnívá, (a proto v něm nemohou být všechna vyšší místa obsazená Čechy, kteří jsou zaujatí proti Slováckům). Kulturní klub pomoc pro uprchlíky dělá vedle své činnosti a ti, kteří to dělají, to dělají ve svém volném čase (jako ostatně všechno, co s prací klubu souvisí, včetně pořádání klubových akcí či vydávání tohoto bulletinu) a zdarma. Klub nemá žádné sklady ani nového, ani starého nábytku, ani nedisponuje penězi, z kterých by mohl poskytovat podpory. Může jen (resp. jeho členové) zprostředkovat předání toho, co někdo dá k dispozici.

Pokud jde o to, co napsal J. Vozáb, je nutné si především přecíst, že nešlo o článek redakce, ale o kritické stanovisko čtenáře J. Vozába k tomu, co jsme v bulletinu přetiskli z Listů.

Kdybychom byli dostali dopis, který by na stanovisko J. Vozába reagoval, přetiskli bychom ho. Náš vztah k otázce poměru Čechů a Slováků ostatně vyjadřují výňatky ze studie M. Kusého, které uveřejňujeme.

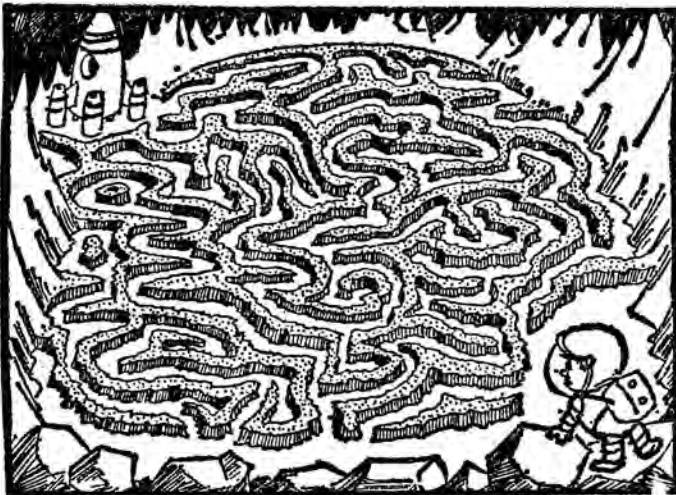
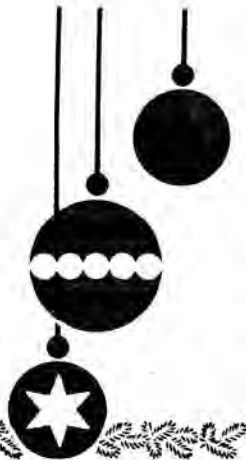
V zásadě se domníváme, že společně věci by prospělo především méně alergie, ale také víc spolupráce Slováků samých. Nikdy jsme se jí neuzavírali.

NEMLUV MI DO TOHO, MARIE. VÍM SÁM NEJLÉPE, JAK PŘIPRAVOVAT DĚTI PRO ŽIVOT.

VÁNOČNÍ

Zase už voní jehličí
s jablky na stromečku.
Od dveří zima zafičí,
zdvih vítr sněžnou vlečku.
Rolničky slyším poznova
zacinkat nad závějí
a k teplým stěnám domova
se choulím nejúžeji.

▲ Na obrázku vidíte bludiště, na jehož jedné straně je meziplanetární raketa a na druhé straně astronaut. Chce se dostat k raketě, v níž má být vystřelen na Měsíc. Neví však, jak se k ní spleť chodbiček dostat. Očekává proto Vaši pomoc. Vezměte si do ruky tužku a vkreslete do bludiště nejkratší spojovací cestu!

TO JSOU VĚCI!

Stěžovala si velice
sousedce zebře hrošice,
že kdyby sousto nepojedla,
pořád je tlustá jako bedla.

To už tak chodí, vážená,
povídá na to zebra.
Já se zas nehnu od sena
a pořád jsem tak hubená,
že jsou mi vidět žebra.

J. Schwertner

PŘEJEME VÁM VŠEM HEZKÉ PROŽITÍ VÁNOČNÍCH SVÁTKU A BOHATOU NADÍLKU!

POHYBLIVÉ „R„

Najděte 7 podstatných jmen v 1. pádě jednotného či množného čísla, která začínají písmenem K a obsahují na různých místech písmeno R. Na každou tečku napište jedno písmeno. Abyste měli kontrolu, máte dole vytisknuté slabiky, z nichž jednotlivá slova sestávají. Odškrtněte si je po doplnění každého slova, pomůže Vám to při řešení.

K R pohoří v Čechách
K . R rakouská spolková země
K . . R hudební nástroj
K . . . R . . . cukrářský zákusek
K R . . pohádková postava
K R . ubytovny jeptišek
K R 1000 metrů

kaš-ki-klá-klá-ko-ko-kr-krem-le-lo-menet-no-ny-pá-rek-ri-ro-ru-ry-še-šte-ta

Správné řešení hádanky z minulého čísla:

Masaryk, Indie, Karel, Uhry, Linec, Alois, Šimpanz

Tajenka: MIKULÁŠ

Správným luštitelem je FILIP ZAJÍČEK ★★★★★

STÍNOHRY

ZE SPORTU

ČS. HOKEJIVÁ LIGA PO 20 KOLECH

O špičku tabulky zatím bojuje podle očekávání především kvarteto Košice, Pardubice, Jihlava a Litvínov. VSŽ Košice hraje jiný hokej než v minulé sezóně: letos nehrají už jenom obrannou hru s rychlými brejky, ale je vidět více pohybu po celém kluzišti. Toto mužstvo těží hlavně z výjimečné produktivity 1. útočné řady Ilnáčák-Vodila-Liba, která je v počtu vstřelených branek zatím v lize bez konkurence. Tesla Pardubice s výborným Haškem v brance se pojetím hry snad nejvíce ze všech ligových mužstev blíží k tomu, po čem se volalo po posledním mistrovství světa: stálý pohyb všech hráčů, dokonalá kombinace. Obhájece titulu Dukla Jihlava dává málo branek, ale stejně málo dostává. Vojákům každý rok trvá déle, než se dostanou do tempa, ovšem organizace jejich hry je stále perfektní. Litvínov měl být podle předligových úvah lepší, ale inkasuje stejně zbytečně jako v minulosti. Jeho ústřední postavou je útočník Růžička, který jakoby v některých zápasech zaostával za svými možnostmi. Překvapením soutěže je zatím Plzeň, která se v minulých ročnících jen s vypětím všech sil zachraňovala v lize. Pod vedením nového trenéra Pitnera produkuje mužstvo aktivní obranu po celé ploše kluziště. Sparta hraje také aktivněji, měla však smůlu s velkou marodkou; to byl zřejmě také důvod, proč jí občas „došel benzín“ v závěrečné třetině. Její oporou je vynikající Šindel v brance. V hluboké krizi je Brno: na konferenci oddílů koncem listopadu byla kritizována zejména bezplánovitá a bezkonceptní práce, překonané herní systémy, na nichž mužstvo lpělo, stagnace hry atd. a byl zvolen zbrusu nový výbor. Od 15. kola hraje mužstvo pod vedením nového trenéra V. Dzurilly: pět bodů z prvních třech utkání pod jeho taktovkou naznačilo obrát k lepšímu, v posledních třech kolech byl však tento náznak - decentně řečeno - zpochybněn: Plzeň prohrála doma s Pardubicemi 2:6, v Litvínově 9:4 a na domácím kluzišti uhrál hubenou remízu s Trenčínem (2:2).

PRVNÍ ČÁST HOKEJOVÉ LIGY SKONČILA

1. Košice	22	15	1	6	103:69	31
2. Pardubice	22	12	5	5	93:59	29
3. Jihlava	22	13	3	6	82:50	29
4. Litvínov	22	11	4	7	104:84	28
5. Plzeň	22	11	2	9	80:83	24
6. Budějovice	22	10	2	10	79:79	22
7. Trenčín	22	8	8	6	78:83	22
8. Sparta	22	8	3	11	64:79	19
9. Goltwaldov	22	8	5	11	89:74	17
10. Slovan	22	7	3	12	60:88	17
11. Kladno	22	6	0	14	80:105	18
12. Brno	22	5	2	15	46:89	12

FOTBALOVÁ LIGA V POLOČASE

1. Vítkovice	15	8	0	1	21:13	22
2. Sparta	15	8	2	4	39:10	20
3. Slavia	15	8	3	4	13:11	19
4. Olomouc	15	6	4	5	28:18	16
5. Bohemians	15	6	4	5	30:34	16
6. Dun. Střed.	15	6	4	5	14:22	16
7. Dukla	15	6	5	4	20:21	15
8. RH Cháb	15	7	1	7	27:24	15
9. Prešov	15	6	3	6	14:19	15
10. Žilina	15	5	4	6	17:27	14
11. Třnava	15	4	5	6	11:15	13
12. Košice	15	5	3	7	18:24	13
13. Bystřice	15	4	5	6	10:22	13
14. Ostrava	15	5	2	8	18:18	12
15. Budějovice	15	5	2	8	17:25	12
16. Inter	15	3	3	9	10:26	9

BATRÍ POSPÍŠILOVÉ 17 KRÁT MISTRY SVĚTA V KOLOVÉ

Na mistrovství světa, které se konalo koncem října ve švýcarském St. Gallenu, získali bratři Jindřich a Jan Pospíšilové posedmácté titul mistrů světa. Tak dramatický závěr MS v kolové jako letos mělo naposledy MS 1966 v Kolíně nad Rýnem: po skončení sou-

těže měly 3 nejlepší celky stejný počet bodů a musely proti sobě v prodloužení (1x 7 minut) znovu nastoupit. Zatímco v Kolíně byli Pospíšilové nuceni se spokojit s bronzem, porazili letos NSR 2:1 a se Švýcarskem remizovali 2:2. Jejich celková bilance nemá v historii současného sportu obdoby, následující čísla by mohla klidně patřit do říše snů. Na MS startovali Jindřich (43 let) a Jan (40 let) Pospíšilové 22x: získali 17 zlatých, 4 stříbrné a 1 bronzovou medaili. Sehráli celkem 119 zápasů, z nich 106 vyhráli.

NEJLEPŠÍ ČS. ATLETI 1945 - 1985 Anкета výboru atletického svazu ÚV ČSTV vybrala desítku zaslužilých mistrů sportu, kteří dohromady získali 33 zlatých medailí na nejvyšších mezinárodních soutěžích. Jsou to v abecedním pořadí:

- Imrich Bugár, mistr světa 1983 a mistr Evropy 1982 v hodů diskem;
- Ludvík Daněk, olympijský vítěz 1972 a mistr Evropy 1971 v hodů diskem;
- Josef Doležal, mistr Evropy 1954 a držitel stříbrné medaile na OH 1952 v chůzi;
- Helena Fibingerová, mistryně světa 1983 a osminásobná halová mistryně Evropy 1973 - 1985 ve vrhu koulí;
- Milena Hübnerová-Rezková, olympijská vítězka 1968 a mistryně Evropy 1969 ve skoku vysokém;
- Stanislav Jungwirth, první běžec světa pod hranici 3:40 min. na 1500 m v r. 1957;
- Jarmila Kratochvílová, mistryně světa 1983 v běžích na 400 a 800 m, čtyřnásobná halová mistryně Evropy;
- Jiří Skobla in memoriam, mistr Evropy 1954 a držitel bronzové medaile na OH 1956 ve vrhu koulí;

Přihlašuji se za člena Kulturního klubu
 Přihlašuji se k pravidelnému odběru bulletinu
 Zašlete mi 3 čísla bulletinu na ukázkou zdarma
 Mám zájem o zasílání bulletinu, ale zatím nemohu zaplatit předplatné
 (nehodící se škrtněte)

Jméno

presná adresa.....

chcete uvést rok narození
 povolání
 od kdy jste v Rakousku
 jak jste se o klubu dozvěděl-a?

.....
 podpis

Vyplněné zašlete na adresu:
 Kulturní klub.1090 Vídeň, Lustkandlg.4 21

PROGRAM

ROZHOVOR S GORBAČOVEM

Alois Engländer,
který byl se skupinou lauretátu
Nobelovy ceny přijat Gorbačovem,
vypráví o okolnostech tohoto
setkání, obsahu rozhovoru i o
svých dojmech z něho.

Pátek 10. ledna 1986
Dreihackengasse 7
Vídeň 9
Buffet Jelínek

DOMÁCÍ INZERCE

VÁNOČNÍ PRODEJ - HEZKÉ DÁRKY

knihkupectví Pastrňák! České a slovenské knihy, i německé, desky, kazety, pohlednice, kalendáře, obrazy najdete za obchodním domem Herzmannský v Lindengasse 5. Po 4 soboty otevřeno do 18 hodin. Telefon 96 37 79.

GRAFICKÉ PRÁCE

všeho druhu, návrhy firemních značek, plakátů, oznámení apod., Z. B., Zinnerg. 27/31, tel. 76 58 164

MALÉ TRANSPORTY

levné a rychle. Tel. 93 79 062.

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Hana Paulová, Vídeň 17, Neuwaldegerstr. 41/21, tel. 46 05 343

ÚŘEDNÍ PŘEKLADATELKA

z češtiny, slovenštiny, maďarštiny, překlady a ověřování osobních dokumentů a obchodních a technických textů; Margarete Fischer, Deublerg. 46/6, Wien 21, tel. 30 68 04.

ČESKÁ GALERIE ATELIER JAN

Jan Brabenec, Spittelbergg. 7 (za Volkstheatrem).

VYUČENÉHO INSTALATÉRA
přijme firma WEIDINGER.
Purkersdorf, tel. 02231 2776

DARUJI

žehličku, 2 televizory, 300 litrový tank na naftu, 2 křesla, stůl, 2 lavice do kuchyně a 1 ledničku s malou vadou. Prodám nové vázání na lyže (100 S). Tel. 56 24 353.

GRAMODESKY, KAZETY
objednávejte: Karel Havelka, tel. 75 14 522 nebo 57 79 213.

KRAJANSKÁ VESNIČKA

Deni-Mar ve Španělsku, pozemky, byty, domky u moře. Informace: Knihkupectví Pastrňák, 1070 Vídeň, Lindeng. 5, tel. 96 37 79.

UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

150 šil. za osobu a noc: Miloslav Šeda, Westbahnstr. 18, tel. 93 88 112 nebo 64 57 415.

PENSION MILAN ZELL AM SEE
Zelermoosstr. 75. Česká společnost z celého světa; tel. 6542/7113.

HLEDÁTE ČESKY NEBO SLOVENSKY MLUVÍCÍHO LÉKAŘE?

MUDr. Stanislav ŠTĚRBA, univ. doc., odborný lékař pro vnitřní choroby, zejména srdce; Vídeň 11, Simmeringer Hauptstr. 80, tel. 74 12 08.

MUDr. Vladislav LIPTÁK, odborný lékař pro vnitřní choroby, Vídeň 1, Zelinkag. 12, pondělí - čtvrtek 15.30 - 18 hod., tel. 63 58 34.

MUDr. Břetislav HALPERN, praktický lékař, Vídeň 10, Malborghg. 31, tel. 62 23 45.

MUDr. Zdenka GABRIEL-WEISS, odborná ortopedka, též dětská. Všechny nem. pokladny (již vč. Wiener Gebietskrankenkasse), žluté „Krankenscheine“ MA 12. Vídeň 5, Grueng. 9/2, přízemí. Tel. 57 44 60, byt 39 81 01.

▶▶▶

Emil Zátopek, čtyřnásobný olympijský vítěz 1948 - 1952 a trojnásobný mistr Evropy 1950 - 1954 v bězích od 5000 m po maratón;
Dana Zátopková, olympijská vítězka 1952 a mistryně Evropy 1954 a 1958 v hodů oštěpem.

ÚSPĚCHY ČS. ODBÍJENKÁŘU

Svým 2. místem na mistrovství Evropy v odbíjení, které se konalo koncem září a počátkem října 1985 v Nizozemi (zlaté medaile získalo družstvo SSSR), dokázali čs. odbíjenkáři, že jejich úroveň jde v poslední době nahoru. Jejich výsledek byl nejlepším od ME 1971 v Miláně, kdy také získali stříbro, pak však přišlo 14 hubených let. Druhé místo na ME znamenalo přímou kvalifikaci na MS 1986 ve Francii a zároveň pozvání na Světový pohár do Japonska, který byl největší soutěží odbíjené v tomto roce. O kvalitě tohoto turnaje, který se konal koncem listopadu v Hirošimě a Tokiu, hovoří odborníci pouze v superlativech a o čs. odbíjenkářích tvrdí, že byli největším překvapením turnaje a stejně tak mluví o renesanci čs. volejbalu. Čs. odbíjenkáři obsadili totiž na Světovém poháru v Japonsku za družstvy USA a SSSR jen horším poměrem setů 3. místo, když prohráli pouze se Spojenými státy a vcelku nešťastně s Argentinou. Porazili však úřadujícího mistra světa a Evropy tým SSSR 3:1, což bylo jejich první vítězství nad sbornou při oficiálních soutěžích (MS, ME, OH a SP) po 11 letech (naposled vyhráli v r. 1974 ve skupině MS v Mexiku). Na závěr SP byli vyhlášeni nejlepší hráči - nejlepším blokařem byl vyhlášen čs. reprezentant Chrtianský. Základní šestku čs. družstva tvoří hráči Černoušek, Prieložný, Kaláb, Krejčí, Barborka a Chrtianský, trenérem je bývalý reprezentant Karel Láznička.

Hezké prožití vánoc,

a vše nejlepší do nového roku
přeje knihkupec Petr Pastrňák,

Lindengasse 5, Vídeň 7.

Informační bulletin. Mjmel, nakladatel, vydavatel a tisk: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Vídeň 9, Lustkandlgasse 4-21. Vychází měsíčně mimo prázdniny. Cena 10 šilinků. Redakční příplatky: 100 šilinků včetně postaveného. Pro členy Klubu je předplatné zahrnuté v příspěvcích pro nové příslušce, studenty, penzisty a podob. v případě potřeby zdarma. Bankovní spojení: Kassa, Konto-Nr. 002 378 300.

Informationsbulletin. Mitbesthaber (Verleger), Hersteller und Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Oesterreich, Wien 9, Lustkandlgasse 4-21. Erscheint monatlich. Preis: S. 10,-. Jahresabonnement: S. 100,-.

KULTURNÍ
KLUB

ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU